

ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΟΥ 1974
ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΧΕ Η ΕΙΣΒΟΛΗ Σ' ΑΥΤΟΥΣ

Υπεύθυνος Καθηγητής: Δρ. ΜΑΥΡΗΣ ΜΙΧΑΗΛ

Σπουδάστρια: Γεωργίου Ελευθερία

ΠΑΤΡΑ, ΜΑΪΟΣ 2002

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	<u>Σελίδες</u>
Αναγνώριση	1
Περίληψη μελέτης	2
Προσφυγόπουλο της Κύπρου	3-4
<u>ΜΕΡΟΣ Α΄</u>	4
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	4
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	4
1.1 Το πρόβλημα	5
1.2 Σκοπός έρευνας.....	6
1.3 Ορισμοί σχετικά με το θέμα	6-8
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2</u>	9
ΚΥΠΡΟΣ	9
2.1 Γενική αναφορά στην ιστορία της Κύπρου	9-10
2.2 Γενικά περί της Κυπριακής νοοτροπίας	10
2.2.α Κουλτούρα	10
2.2.β Θρησκεία	11
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3</u>	12
Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	12
3.1 Η πολιτική της Τουρκίας στην Κύπρο	12-16
3.1.α Το πρώτο βήμα της υλοποίησης των Τουρκικών επεκτατικών σχεδίων	16-18
3.1.β Το δεύτερο βήμα για την εφαρμογή των Τουρκικών σχεδίων στην Κύπρο	18-19
3.1.γ Ο εποικισμός της κατεχόμενης περιοχής	19-22
3.2 Οι προσπάθειες για λύση του Κυπριακού	22-26
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4</u>	27
ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΤΟΥ '74 ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	27
4.1 Γενικά στοιχεία	27
4.2 Κυπριακή οικονομία	28-30
4.3 Καταστροφές και λεηλασίες του κυπριακού πολιτισμού	30-31
4.4 Παιδεία και κουλτούρα	31-32
4.5 Αγνοούμενοι	32-34

4.6	Εγκλωβισμένοι	34-35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5		36
ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ		36
5.1	Υιοθέτηση παγκόσμιας έννοιας του όρου πρόσφυγας.....	36
5.1.α	Καταστατικό του διεθνούς οργανισμού προσφύγων (IRO)	37-38
5.2	Ορισμός της σύμβασης του 1951	38-39
5.3	Ορισμός του οργανισμού αφρικανικής ενότητας	39
5.4	Η διακήρυξη του Cartagena	40
5.5	Άλλες ερμηνείες του όρου πρόσφυγας	40
5.6	Η ιστορία των προσφύγων της Κύπρου	40-42
5.6.α	Η επιμονή των προσφύγων για επιστροφή	42-44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6		45
ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ: ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ		45
Η ΜΑΡΑΘΩΝΙΟΣ ΠΟΡΕΙΑ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΗΘΗΚΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ		45-47
6.1	Η δράση των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας	47-50
6.2	Η Οργάνωση της Υπηρεσία για τους εκτοπισθέντες και τους παθόντες (ΜΑΠΕ)	50-52
6.3	Ανθρωπιστική βοήθεια προς την Κυβέρνηση μέσω της Υπάτης Αρμο- στείας για τους πρόσφυγες	52-54
6.4	Ο Κυπριακός Ερυθρός Σταυρός και η τουρκική εισβολή του '74	54-55
6.5	Η συμπαράσταση της Ελλάδας στους πρόσφυγες	55-56
6.6	Ο ρόλος των ομογενών της Βρετανίας	57-61
6.7	Βελτίωση των συνθηκών στέγασης στους προσφυγικούς συνοικισμούς	61-63
6.8	Μέτρα για επαναδραστηριοποίηση	63-64
6.8.α	Σχέδιο εισαγωγής κινήτρων για την ανάληψη εργασιών στους εκτοπι- σθέντες	64-67
6.8.β	Συντονισμός των Υπηρεσιών για τους εκτοπισθέντες και τους παθόντες	67-69
6.9	Χρηματικά επιδόματα σε αντικατάσταση του συστήματος διανομής τρο- φίμων	70-71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7		72
ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ		72
7.1	Διεθνή κείμενα για τα δικαιώματα του ανθρώπου	72

7.1.α	Οικουμενική διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου	72-78
7.1.β	Διεθνής συμφωνία για τα δικαιώματα του ανθρώπου	78-79
7.1.γ	Διεθνής συμφωνία για την εξάλειψη κάθε μορφής φυλετικών διακρίσεων	79
7.1.δ	Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας	79
7.1.ε	Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη κάθε μορφής φυλετικών διακρίσεων σε βάρος των γυναικών	80
7.1.ζ	Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού	80
7.1.η	Τα ανθρώπινα δικαιώματα εφαρμόζονται σ' όλους	80
7.1.θ	Η νομική θέση των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες και τους απάτριδες	81
7.2	Η Κυπριακή πολιτική	82
7.2.α	Παγκύπρια Επιτροπή Προσφύγων (ΠΕΠ)	82-83
7.3	Παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσφύγων από τους Τούρκους (1974-1976)	83-84
7.3.α	Συνεχιζόμενες παραβιάσεις (1983 μέχρι σήμερα)	84-85
7.3.β	Νέες παραβιάσεις	85-86
7.4	Στεγαστικά δικαιώματα που παραχωρήθηκαν στους πρόσφυγες	87-90
7.5	Δικαιώματα στα παιδιά των προσφύγων	90
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8		91
ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ		91
8.1	Μειονότητες χωρίς δικαιώματα	91-94
8.1.α	Κοινή γνώμη και μειονότητες	94-95
8.2	Παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Τουρκικό Κουρδιστάν	95-98
8.2.α	Οι αδυναμίες του Τουρκικού Εθνικού Κινήματος	98-99
8.2.β	Οι διάφορες μορφές εθνικής καταπίεσης	99-101
8.2.βi	Πολιτιστική καταπίεση	101-105
8.2.βii	Πολιτική καταπίεση	105-106
8.2.βiii	Σωματική καταπίεση	106-107
8.2.βiv	Χαρακτηριστικές μαρτυρίες βίας που διαπράχθηκαν στον προσφυγικό λαό της Κύπρου	108

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9	109
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ	109
9.1 Διεθνείς οργανισμοί	109
9.1.α Η προστασία των προσφύγων στην πράξη	109-111
9.2 Υπάτη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών (ΥΑΗΕΠ)	112-113
9.2.α ΥΑΗΕΠ στην Κύπρο	113-115
9.3 Διεθνής Ερυθρός Σταυρός	115-117
9.3.α Κυπριακός Ερυθρός Σταυρός	117-119
9.4 Οι γιατροί του κόσμου	119-120
9.5 Υπηρεσίες εξυπηρέτησης Προσφύγων Κύπρου	121
9.5.α Υπηρεσία Μερίμνης και Αποκαταστάσεως Προσφύγων και Παθόντων	121-122
9.5.β Υπηρεσία Κοινωνικής Ευημερίας	122-123
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10	124
ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ	124
10.1 Οικονομικές	124-125
10.2 Επαγγελματικές	125-127
10.3 Κοινωνικές	127
10.3.α Η επίδραση του πολέμου στις βασικές αξίες, απόψεις, αρχές καθώς και στη θρησκεία των προσφύγων	127-128
10.3.β Το κοινωνικό στίγμα και η κοινωνική απόρριψη των προσφύγων	128-130
10.3.γ Ελεύθερος χρόνος των προσφύγων για ψυχαγωγία-διακοπές	130-131
10.4 Ψυχολογικές	131
10.5 Σύντομη ανασκόπηση του PTSD (Διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό Στρες)	132-133
10.5.α Άρνηση	133-134
10.5.β Κατάχρηση	134-135
10.5.γ Κατάθλιψη	135
10.5.δ Κλάμα	135-136
10.5.ε Ανησυχία-Πανικός	136-137
10.5.ζ Ενοχή	137-139
10.5.η Προβλήματα μνήμης	139-140

10.5.η	Ανικανότητα ανάμνησης ενός σημαντικού γεγονότος από το τραύμα (ψυχολογική-επιλεκτική αμνησία)	140-141
10.5.θ	Δυσκολία στον ύπνο	142-143
10.5.ι	Δυσκολία στη συγκέντρωση	143-145
10.5.κ	Απομόνωση	145-146
10.5.λ	Φυσικά και φαρμακευτικά προβλήματα	146-147
10.5.μ	Παράνομες σκέψεις	147-149
10.5.ν	Οικογενειακά και συζυγικά προβλήματα	149-150
10.5.ξ	Έλλειψη ανεκτικότητας του άγχους	150
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11		151
ΘΕΡΑΠΕΙΑ		151
11.1	Τύποι θεραπείας	151-156
11.1.α	Ομαδική θεραπεία	156-158
11.1.β	Ατομική θεραπεία	158-160
11.1.γ	Συζυγική και οικογενειακή θεραπεία	161
11.1.δ	Ομάδες για τις συζύγους	161-162
11.1.ε	Μερική είσοδος στο Νοσοκομείο	162-163
11.2	Στόχοι θεραπείας	163-164
11.2	Η ψυχολογία του ADLER (1988) Το συναίσθημα της μειονεξίας	164-166
11.4.	Παρέμβαση σε κρίση και θεραπεία βραχείας διάρκειας	166
11.4.α	Χαρακτηριστικά της κατάστασης κρίσεως	166
11.4.β	Παρεμβολή σε κατάσταση κρίσεως	167-169
11.5	Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στον προσφυγικό λαό	169-171
11.5.α	Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στην οικογένεια των προσφύγων	
11.5.β	Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στην κοινωνία	171-172
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12		173
ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΟ ΘΕΜΑ		173
12.1	Η εκτόπιση των Αρμενίων από τους Τούρκους	173-174
12.2	Η εκτόπιση των Ελλήνων του Πόντου από τους Τούρκους	175-176
12.3	Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος και ο εκτοπισμός του Γερμανικού λαού ..	176-177
12.4	Οι απώλειες της Ρουμανίας	177-179
12.5	Ο πόλεμος του Βιετνάμ	179-183
12.6	Η θεωρία της έρευνας	183-185

ΜΕΡΟΣ Β: ΕΡΕΥΝΑ	188
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	188
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	188
1.1 Σκοπός έρευνας	188-189
1.2 Δείγμα	189-190
1.3 Διαδικασία	190-191
1.4 Η συνέντευξη	192-194
1.5 Έρευνες που έγιναν για τις επιπτώσεις της εισβολής στους πρόσφυγες	194-196
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	197
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	197
2.1 Ανάλυση των αποτελεσμάτων – Πίνακες	197
2.1.α Πίνακες – Δημογραφικά στοιχεία	198-201
2.1.β Ανάλυση Δημογραφικών στοιχείων	202
2.1.γ Η Συνέντευξη με ποιοτική ανάλυση	202-210
2.1.δ Η Συνέντευξη με ποσοτικό τρόπο (ορισμένες κλειστές ερωτήσεις)	211-214
2.2 Συμπεράσματα έρευνας	215-217
2.3 Προτάσεις έρευνας	218-219
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	220
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Στην προσπάθεια τόσο για τη συλλογή των στοιχείων που αφορούν το θεωρητικό μέρος όσο και για την ομαλή διεξαγωγή της Έρευνας θεωρείται η συμβολή των διαφόρων υπηρεσιών εξυπηρέτησης προσφύγων καθώς και το απαιτούμενο δείγμα οι πρόσφυγες που συμμετείχαν στην έρευνα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Ο πόλεμος όπως και κάθε πόλεμος είναι ένα τραγικό φαινόμενο με τεράστιες επιπτώσεις, δημιουργώντας τραυματικές εμπειρίες στον εκτοπισμένο πληθυσμό.

Βασικός σκοπός της πτυχιακής εργασίας είναι η μελέτη, διερεύνηση και ανάλυση των ψυχολογικοοικονομικών επιπτώσεων των προσφύγων από την Τουρκική εισβολή του 1974 στην Κύπρο όσο και η ευαισθητοποίηση-ενημέρωση των σπουδαστών του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας και της κοινής γνώμης γενικότερα για τις διαστάσεις αυτού του προβλήματος.

Στο Α' Μέρος της πτυχιακής εργασίας έχουμε τη Βιβλιογραφική ανασκόπηση όπου αναφέρονται γενικά στοιχεία για την Κύπρο, την Τουρκική Πολιτεία, τις κυριότερες συνέπειες που προκάλεσε η εισβολή. Επίσης γίνεται αναφορά για το ποιος είναι πρόσφυγας, η πορεία που ακολουθήθηκε για την αποκατάσταση τους τα ανθρώπινα δικαιώματα και τους πρόσφυγες, στις παρόμοιες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και στις υπηρεσίες εξυπηρέτησης προσφύγων. Τέλος στις επιπτώσεις της εισβολής στον εκτοπισμένο πληθυσμό καθώς και τη θεραπεία για την αντιμετώπιση τους. Πριν από το θεωρητικό μέρος γίνεται μια αναφορά σε σχετικές με τη μελέτη έρευνες καθώς και τη θεωρία της Έρευνας.

Από τη Βιβλιογραφική ανασκόπηση παρατηρούμε ότι οι πρόσφυγες της Κύπρου δέχονται τεράστια βοήθεια από το Κράτος, εντούτοις πολλές δεν κατάφεραν να ορθοποδήσουν και υποφέρουν από έντονες τραυματικές εμπειρίες, ως επακόλουθο των καταστροφών από τον πόλεμο. Στο Β' μέρος, υπάρχει η μεθοδολογία της έρευνας, τα αποτελέσματα και στη συνέχεια τα συμπεράσματα και οι προτάσεις. Μέσα από το ερευνητικό μέρος, διαφαίνονται οι ψυχολογικοκοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της εισβολής στο προσφυγικό λαό, πολλές από τις οποίες υπάρχουν ακόμη και σήμερα.

Βασικό συμπέρασμα της έρευνας είναι ότι ο πόλεμος, η φρίκη του πολέμου επιφέρει επιπτώσεις στο λαό. Δημιουργεί ψυχολο-κοινωνικά-οικονομικά τραυματισμένα άτομα τα οποία χρειάζονται βοήθεια για να ξεπεράσουν το τραύμα και να ζήσουν σαν υγιείς προσωπικότητες.

ΠΡΟΣΦΥΓΟΠΟΥΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Μικρό είμαι προσφυγόπουλο
πόθησα το χωριό μου
το λαχταρώ κι όλο γυρνώ´,
σ' αυτό μες στ' όνειρό μου.

Πού'ναι το περιβόλι μας,
το χώμα να φιλήσω,
που'ν' η μικρή μας εκκλησιά,
δειλά να γονατίσω!!

Τούρκοι πατήσανε τη γη,
τα άγια χώματά μας,
μάτωσε ο Πενταδάκτυλος,
μάτωσε κι η καρδιά μας!

Μες τόση αντάρα και σφαγή,
καταστροφή και πόνο,
μικρό μου κι όμορφο νησί,
γιατί σ' αφήκαν μόνο;

Θεέ, χιλιοπαρακαλώ,
μέσ' από την ψυχή μου,
κάμε ν' ανθίσουν οι καρδιές,
να λυτρωθεί η γη μου...

(Μούζουρου Ανδρούλα, *δεν ξεχνώ και αγωνίζομαι*, σελ. 33)

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια είναι όλο και περισσότερο αναγνωρισμένο πως οι διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες μπορεί να είναι αποτέλεσμα σωματική και σεξουαλικής κακοποίησης, αυτοκινητικών δυστυχημάτων, βιασμών, πολέμων, φυσικών καταστροφών όπως πόλεμοι, βιασμοί και άλλων φανερών τραυμάτων.

Ακόμα P.T.S.D. (διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες) μπορεί να προκληθεί και από διάφορους άλλους λόγους που μπορεί να παραβλέπονται. Μερικά παραδείγματα περιλαμβάνουν εμπειρίες που σε κάποιο βαθμό μπορεί να θεωρηθούν ως επικίνδυνες π.χ. βλέποντας ατύχημα στον αυτοκινητόδρομο που κάποιος έχει τραυματιστεί ή έχει πεθάνει ή η συνειδητοποίηση πως κάποιος έχει καταπιεί αντικείμενο το οποίο κρίνεται επικίνδυνο. Τραυματισμός του ίδιου ατόμου ή κάποιου άλλου στο σπίτι ή στη δουλειά ή ατύχημα καθώς οδηγεί είναι μερικά άλλα παραδείγματα. Μπορεί επίσης να είναι η εμπειρία μιας ληστείας – ατυχήματος ή άλλων πιθανών βίαιων πράξεων. Σύζυγοι ενόπλων καλούνται σε καθήκον μπορεί να αρχίσουν να έχουν ζωντανές σκέψεις ή εφιάλτες πως ο σύζυγος τους σκοτώθηκε βίαια σε καθήκον ή άλλων συμπτωμάτων του P.T.S.D. (διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες) ακόμη και πριν οι σύζυγοι τους φύγουν από το σπίτι. Πολύ συχνά βρίσκουν P.T.S.D. (διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες) σε άτομα που κακοποιήθηκαν στην παιδική ηλικία ή και οποιαδήποτε άλλη ηλικία. Οι διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες και τα ακόλουθα συμπτώματα τους είναι πολύ συχνά και πρέπει να αναγνωρίζεται γρήγορα ώστε να δίνεται η σωστή θεραπεία. Στο παρελθόν όταν συζητούσα με ειδικούς αναφορικά με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες έβλεπα πως σε σχέση με τη δική μου πείρα πως ένα συγκεκριμένο σύμπτωμα ή θέμα ήταν αποδεκτό. Επίσης ο ασθενής με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες νιώθουν πιο άνετα όταν παραδέχονται τα συμπτώματά τους καθώς και τα αισθήματά τους όταν γνωρίζουν ότι πέρασαν παρόμοιες εμπειρίες. (Lipton, 1994).

Διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες καθώς και τα συμπτώματα τους δημιουργήθηκαν σε χιλιάδες πρόσφυγες που εκδιώχθηκαν από τα σπίτια τους. Ο βίαιος εκτοπισμός, οι βιασμοί, οι σκοτωμοί, οι στρατιώτες που δεν γύρισαν, οι οικογένειες που περιμένουν, ο τραυματισμένος στρατιώτης, η απώλεια του τόπου που έζησαν, του τόπου που τους ανήκει, τα δύσκολα χρόνια της προσφυγιάς είχε τέτοια επακόλουθα.

1.1 Το πρόβλημα

Δυο σε κάθε πέντε οικογένειες παρέμειναν χωρίς κανένα πόρο ζωής και άστεγες πάνω από το ένα τρίτο των κοινοτήτων της χώρας μας (από το θεμέλιο της οργανωμένη κοινωνικής ζωής) διαλύθηκαν και καταστράφηκαν. Από τις υπόλοιπες κοινότητες πάνω από τις μισές είχαν αύξηση του πληθυσμού σε αναλογίες που θεωρούνται επικίνδυνες για τη συνέχιση της κανονικής λειτουργίας τους.

Ας αναλογιστούμε τώρα και την καταρράκωση της ψυχικής και οικογενειακής ζωής στους χιλιάδες πρόσφυγες όπως επίσης και τις διαταραχές αυτού του τραύματος στον εκτοπισμένο λαό, που αποχωρίστηκε το οικείο του περιβάλλον καθώς και ότι είχαν και δεν είχαν (Κονής, 1979).

Ο πόλεμος δημιουργεί απώλειες στον εκτοπισμένο λαό, η εκδίωξη από τα σπίτια τους, η ανεργία, η εγκατάσταση σε ξένο περιβάλλον, η βαρβαρότητα, οι κακοποιήσεις, η ανέχεια, οι θάνατοι, είναι τραυματικές εμπειρίες για τον εκτοπισμένο λαό. Οι εμπειρίες αυτές είναι λεγόμενες διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες. Οι διαταραχές αυτές που προκαλούνται από τέτοιες καταστάσεις χρειάζονται διάγνωση και άμεση θεραπεία σε οποιαδήποτε μορφή είναι πιο απαραίτητη (ομαδική, ατομική, ενδονοσοκομειακή) για να αντιμετωπιστούν με ικανοποιητικό τρόπο.

1.2 Σκοπός Έρευνας

Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης έγινε και έρευνα. Σκοπός ήταν η διερεύνηση και ανάλυση των ψυχολογικών, κοινωνικών, οικονομικών επιπτώσεων των προσφύγων από την Τουρκική εισβολή του 1974 στην Κύπρο. Επίσης η ευαισθητοποίηση και προβληματισμός της κοινής γνώμης για τις διαστάσεις του θέματος και ειδικότερα των ειδικών του θέματος και των αρμόδιων φορέων της πολιτείας. Η έρευνα αποσκοπεί στην ανεύρεση της αλήθειας και όχι την εξυπηρέτηση πολιτικών σκοπιμοτήτων. Κίνητρο ήταν η προσφορά στον τόπο καθώς και η μελέτη και κατανόηση των προβλημάτων και του σθένους των προσφύγων.

1.3 Ορισμοί σχετικά με το θέμα

Για τις ανάγκες της εργασίας χρησιμοποιήθηκαν οι πιο κάτω ορισμοί:

Ανθρώπινα Δικαιώματα:

«Αγαθά που όλοι οι άνθρωποι δικαιούνται. Διακρίνονται σε δυο μεγάλες κατηγορίες: α) τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα και β) τα κοινωνικά οικονομικά και πολιτιστικά δικαιώματα. Οι δύο κατηγορίες δικαιωμάτων είναι αλληλένδετες και αλληλεξαρτημένες. Η πρώτη έχει ρόλο περιορισμού των εξουσιών του κράτους ενώ η καταχώρηση των δικαιωμάτων της δεύτερης κατηγορίας θεωρείται υποχρέωση του κράτους». (Διεθνής Αμνηστία, 1994, σελ. 7).

Αποκατάσταση είναι:

Σύμφωνα με τους Τεγόπουλο – Φυτράκη

«Η επαναφορά στην προηγούμενη θέση ή κατάσταση, επανόρθωση εξασφάλιση όρων ικανοποιητικής διαβίωσης σε πληγείσες ή αναξιοπαθούσες ομάδες πληθυσμού» (Ελληνικό Λεξικό 1993, σελ. 92).

Αποκατάσταση είναι:

Σύμφωνα με το Σταφυλίδη

«Η επαναφορά στην προηγούμενη θέση ή κατάσταση επανόρθωση» (Νέο Λεξικό της Ελληνικής, 1992, σελ. 98).

Κακοποίηση είναι:

Σύμφωνα με το «Μεγάλο Λεξικό της Δημοτικής» «Κακή μεταχείριση και η ενέργεια, που προκαλεί βλάβη σε κάποιον, το βασάνισμα».

Εισβολή είναι:

Σύμφωνα με τον Κώστα Ιωαννίδη

Εισέρχομαι σε μια χώρα σαν εχθρός με κατακτητικούς σκοπούς. (Νέο Λεξικό της Γλώσσας μας, 1998, σελ. 170).

Επίπτωση είναι:

Σύμφωνα με τον Κώστα Ιωαννίδη

«είναι η συνέπεια»

(Νέο Λεξικό της Γλώσσας μας, 1998, σελ. 203).

Δίωξη:

Σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951

«είναι μια κατάσταση που πλήττει ανεπανόρθωτα σε κάθε ανθρώπινο ον αξιοπρέπεια σε επίπεδο απαράδεκτο για τα διεθνώς αποδεκτά κριτήρια. (Ενημ. Έντυπο, UNHCR, 1998.

Εκτόπιση:

Σύμφωνα με τον Κώστα Ιωαννίδη

«Είναι η απομάκρυνση κάποιου από τη θέση που κατέχει, η απομάκρυνση ενός ανθρώπου από τον τόπο διαμονής του»

(Μονοτονικό Λεξικό της Γλώσσας μας, 1998, σελ. 77).

Κρίση:

Σύμφωνα με τη Λίλυ Βαριζάκη

«Μπορεί να ορισθεί ως ένα πολύ σημαντικό γεγονός που απαιτεί από τα άτομα ή τις οικογένειές τους να αναδομήσουν τον τρόπο με τον οποίο βλέπουν τους εαυτούς τους, τον κόσμο και τη ζωή τους. (Σημ. Κοινωνική Εργασία με άτομα III).

Εκτοπισμένοι πληθυσμοί σημαίνει:

«Πρόκειται για πρόσωπα που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις χώρες τους, μερικά αναγκάστηκαν να εργαστούν σε καταναγκαστικά έργα ενώ άλλα απελάθηκαν για λόγους φυγής, θρησκείας ή πολιτικών πεποιθήσεων. (Ενημ. Έντυπο, UNHCR, 1998.

Κακομεταχείριση είναι:

«Η ενέργεια και το αποτέλεσμα του κακομεταχειριζόμενου, η βάνουση, η κακή συμπεριφορά». (Μεγάλο Λεξικό της Δημοτικής, 1986, τ. 3, σελ. 1837).

Σύμφωνα με “Merrill Lipton:

P.T.S.D. (Posttraumatic Stress Disorder) Διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες) (Posttraumatic Stress Disorder, 1994, σελ. 5).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΚΥΠΡΟΣ

2.1 Γενική αναφορά την Ιστορία της Κύπρου

Η Κύπρος το τρίτο μεγαλύτερο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου βρίσκεται σε στρατηγικό σημείο και αντίθετα από μια άλλη νήσο, την Μεγάλη Βρετανία, δεν υποδούλωσε ποτέ κανένα αλλά κατακτήθηκε από τις διάφορες Δυνάμεις που κατείχαν από την αρχαιότητα σημαντική θέση στην ανατολική Μεσόγειο. Ένα πράγμα που μένει σταθερό και αμετάβλητο σ' αυτήν είναι ο Ελληνικός της χαρακτήρας.

«η Κύπρος έχει παραμείνει παρά τις μεταβολές της ιστορίας της, με τον πληθυσμό της, Ελληνική από τη δεύτερη χιλιετηρίδα π.Χ.». Τα αρχαϊκά Ελληνικά Ερείπια, όπως τα θέατρα της Σαλαμίνας, του Κουρίου, των Σόλων και τα μοναδικά αρχαιολογικά ευρήματα που μπορεί κανείς να θαυμάσει στα διάφορα μουσεία της Κύπρου, μαρτυρούν την Ελληνική κληρονομιά της. Κατά τους Μεσαιωνικούς χρόνους η Κύπρος ανήκε στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία (μέχρι το 1191 μ.Χ.). Οι Βυζαντινές εκκλησιές και εικόνες της Κύπρου χρονολογούνται από εκείνη την εποχή. (Τενεκίδης, 1982).

Οι διάφοροι κατακτητές άφησαν τα ίχνη τους στο πέρασμά τους από το νησί και απόγονοι τους βρίσκονται υπό τον τύπο των μειονοτήτων που κατοικούν σήμερα στην Κύπρο. Η μεγαλύτερη μειονότητα στην Κύπρο, απόγονοι των Οθωμανών, που κατείχαν το νησί από το 1571 έως το 1878, είναι η Τουρκική που το 1960 παρά την ανακήρυξη της Κύπρου σ' ανεξάρτητο κράτος αντιπροσώπευε το 18,8% του πληθυσμού και κατά το 1973 σχεδόν το ίδιο ποσοστό. (Χατζηδημητρίου, 1982).

Υπάρχουν επίσης και άλλες μειονότητες, όπως οι «Φραγκο-Λεβαντίνοι» απόγονοι των Λουζινιανών που ήταν κύριοι του νησιού από το 1192-1373 μ.Χ. οι Αρμένιοι, οι Μαρωνίτες, και μερικοί Άγγλοι που εγκαταστάθηκαν στην Κύπρο κατά την διάρκεια της πρόσφατης Αγγλικής κατοχής (1878-1960). Το Τουρκικό στοιχείο στο νησί αντιπροσωπεύει μια μειονότητα – στην πραγματικότητα τη μεγαλύτερη μεταξύ των Κυπριακών μειονοτήτων της οποίας τα μέλη ζουν στο νησί από το 1571 μ.Χ. Ο Ελληνικός χαρακτήρας του νησιού δεν στηρίζεται μόνο στο δημογραφικό παράγοντα αλλά και στην ιστορία του. Η Τουρκία θέλει να γυρίσει στην εποχή των

Ναζι υπενθυμίζοντας στον κόσμο τις απαιτήσεις του Χίτλερ, που με πρόσχημα τις Γερμανικές μειονότητες θέλησε να ενσωματώνει στην αυτοκρατορία της ολόκληρα κράτη. Τούρκοι προπαγανδιστές παρουσιάζουν μια γενική θεωρία στη σημερινή διεθνή πολιτική. Η Τουρκία υποστηρίζουν βρίσκεται σε απόσταση 50 χιλιομέτρων από την Κύπρο και γι' αυτό, το νησί, πρέπει να ενσωματωθεί στην Τουρκία αφού η Κύπρος, συμφωνά με τους Τούρκους προπαγανδιστές «δεν μπορεί να υπάρξει ως ανεξάρτητο κράτος αλλά μόνο ως προέκταση (Τουρκίας) της Ανατολής της οποίας αποτελεί μέρος» και η οποία είναι πολύ σημαντική για την «Τουρκική ασφάλεια». (Τενεκίδης, 1982).

Το πιο σοβαρό πλήγμα στην ιστορία της Κύπρου είναι η Τουρκική εισβολή του 1974. Κατέλαβαν το 36% του Κυπριακού εδάφους εκτός της ουδέτερης ζώνης που είναι σχεδόν το 3%. Ένας στους δυο κατοίκους της Κύπρου είναι σήμερα πρόσφυγας. Εκατοντάδες χιλιάδες έχουν διωχθεί από τα σπίτια τους. Χωρίς καταφύγιο ζούσαν υπό απάνθρωπες συνθήκες προσπαθώντας να εξασφαλίσουν τα στοιχειώδη για την επιβίωσή τους. Έχουν περάσει 27 χρόνια κατοχής. Άλλοι έχουν καταφέρει να φτιάξουν την ζωή τους από την αρχή, άλλοι ακόμα προσπαθούν να ορθοποδήσουν, άλλοι έχουν πεθάνει. Όσοι όμως ζουν διατηρούν ακόμη άσβεστη την ελπίδα της επιστροφής.

2.2 Γενικά περί της Κυπριακής Νοοτροπίας

Βρισκόμενη στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων και στο σημείο συνάντησης μεγάλων πολιτισμών, η Κύπρος ανέπτυξε και διατήρησε για χιλιάδες χρόνια το δικό της πολιτισμό, αφομοιώνοντας διάφορες επιδράσεις, παραμένοντας κέντρο του ελληνικού πολιτισμού και διατηρώντας ως σήμερα σταθερά και οριστικά τον ελληνικό της χαρακτήρα. Ο φυσικός πλούτος της Κύπρου απετέλεσε πόλο έλξης για πολλούς κατακτητές. Παρόλα αυτά η ελληνική γλώσσα, η θρησκεία και η παράδοση κατάφεραν να διατηρηθούν κάτω ακόμη και από αντίξοες συνθήκες.

2.2.a Κουλτούρα

Οι κάτοικοι της Κύπρου είναι φιλικοί και ξακουστοί για την φιλοξενία τους προς τους ξένους. Γνωστό σε όλους είναι επίσης πόσο ισχυρό είναι ο θεσμός της οικογένειας και ιδιαίτερα της εκτενής. Αυτός είναι ένας από τους κύριους λόγους που η μικρή κοινωνία της Κύπρου κατάφερε να επιβιώσει κάτω από αντίξοες

συνθήκες. Η εκτενής οικογένεια (με όλα τα κύρια χαρακτηριστικά της) γίνεται φανερό πως μπορεί να προσφέρει στους εκτοπισθέντες, στις χήρες, τα ορφανά υποστήριξη στις δύσκολες στιγμές. Είναι γνωστή η ανθεκτικότητα και το σθένος της εκτεταμένης κυπριακής οικογένειας. Τρανή απόδειξη γι' αυτό είναι η ανθεκτικότητα των κατοίκων στους διάφορους βάρβαρους κατακτητές και κυρίως η ανθεκτικότητα που έδειξε απέναντι στην Τουρκική εισβολή του 1974. Παρ' όλες τις καταστροφικές συνέπειες αυτής της εισβολής, η κυπριακή εκτενής οικογένεια όχι μόνο επιβίωσε αλλά κατάφερε τις πιο πολλές φορές να χειριστεί μόνη της τα προβλήματά της.

2.2.β Θρησκεία

Σημαντικό ρόλο στην ζωή των Κυπρίων παίζει η θρησκεία. Οι κάτοικοι είναι στην πλειοψηφία τους χριστιανοί ορθόδοξοι. Μια από τις πιο αρχαίες Χριστιανικές Εκκλησίες είναι και η Εκκλησία της Κύπρου. Η ιστορία της εκκλησίας της Κύπρου συνδέεται με την πολιτική ιστορία της νήσου μιας και από αυτήν επηρεάζεται και χρωματίζεται. Για το λόγο αυτό η εκκλησιαστική ιστορία της Κύπρου διαιρείται χρονολογικά σε τόσες περιόδους, όσες διαιρείται και η πολιτική της ιστορία. Οι περίοδοι αυτοί αρχίζουν και τελειώνουν με την αρχή και το τέλος της εξουσίας των διαφόρων λαών που κατά καιρούς έγιναν κυρίαρχοι της Κύπρου. (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Σύντομη Ιστορία στην Εκκλησία της Κύπρου 1994).

Ο τρόπος ζωής και η σκέψη επηρεάζονται από τα θρησκευτικά τους πιστεύω. Θα λέγαμε ότι όλοι σχεδόν οι μεγάλοι κοινωνικοί θεσμοί της Κύπρου γεννήθηκαν μέσα από τη θρησκεία. Η δικαιοσύνη, η εκπαίδευση και γενικά ο τρόπος ζωής των ανθρώπων της Κύπρου πηγάζει από τη θρησκεία. Παρ' όλους τους κατακτητές που γνώρισε το νησί η χριστιανική πίστη κατάφερε να διατηρηθεί αναλλοίωτη. Η ορθόδοξη χριστιανική πίστη αποτελεί πηγή δύναμης και ελπίδας για την μαρτυρική Κύπρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

3.1 Η πολιτική της Τουρκίας στην Κύπρο

Η πολιτική της Τουρκίας στην Κύπρο ήταν και παραμένει πάντα επεκτατική. Οι μέθοδοι που χρησιμοποίησε τελικά και που προετοίμασε επί σειρά ετών ήταν η απόσχιση, η εδραίωση της διαίρεσης και η αφομοίωση μέρους της Κύπρου από την Τουρκία, τόσο στο οικονομικό όσο και στο πολιτικό επίπεδο με τελικό σκοπό την κατάληψη ολοκλήρου του νησιού στον κατάλληλο χρόνο. (Κυρρής, 1980).

Τα επεκτατικά σχέδια της Τουρκίας για την Κύπρο άρχισαν να εκφράζονται ανοικτά, πολύ πριν τα γεγονότα του 1963, τότε που η τουρκοκυπριακή ηγεσία χρονολογεί την αρχή της «καταπίεσης» των Τουρκοκυπρίων από τους Ελληνοκύπριους, την οποία παρουσιάζουν σαν το λόγο που τους ώθησε στην υιοθέτηση διαιρετικής πολιτικής. Το ότι η Τουρκία αντιμετωπίζει την Κύπρο ως τουρκικό έδαφος είναι φανερό από πληθώρα δηλώσεων Τούρκων επισήμων, τόσο στο απώτερο όσο και στο πρόσφατο παρελθόν, αλλά και στο παρόν. (Ιωαννίδης, 1995).

Ο Υπουργός Εξωτερικών Κοπρουλού, (1954) δήλωσε ότι η Κύπρος είναι «επέκταση της Ηπειρωτικής Τουρκίας» και θα έπρεπε να επιστραφεί στην Τουρκία «λόγω γεωγραφικής γειτνιάσεως». Λίγο αργότερα, ο τότε Υπουργός Εξωτερικών Ζορλού (1955) δήλωσε στην Τριμερή Διάσκεψη για την Κύπρο ότι «... Η σημασία της Κύπρου για την Τουρκία δεν προέρχεται από μια μόνο αιτία, είναι μια αναγκαιότητα που πηγάζει από τις απαιτήσεις της ιστορίας, γεωγραφίας, οικονομίας και στρατιωτικής πολιτικής, από το δικαίωμα ύπαρξης και ασφάλειας που είναι το ιερότερο δικαίωμα κάθε κράτους, με λίγα λόγια, από την ίδια τη φύση των πραγμάτων». (Ιωαννίδης, 1995).

Ο ιστορικός Γκουρκάν, πιο πρόσφατα, έγραψε:

«Μιλώντας από καθαρά στρατηγική άποψη θα μπορούσαμε να πούμε ότι για την ασφάλεια της Τουρκίας, μια ασφαλής Κύπρος θα ήταν μια Κύπρος που θα ήταν στο σύνολο της κάτω από τουρκικό έλεγχο».

(Κυπρίς Ποστασί, 20.12.83)

Αλλά ίσως οι πιο εντυπωσιακές εκφράσεις των τουρκικών προθέσεων για την Κύπρο είναι οι ακόλουθες:

α. Του Γκιουνές, Πρώην Υπουργού Εξωτερικών της Τουρκίας:

«Η Κύπρος είναι τόσο πολύτιμη όσο το δεξί χέρι για μια χώρα που ενδιαφέρεται για την άμυνα της ή τα επεκτατικά της σχέδια, αν έχει οποιαδήποτε επεκτατικά σχέδια. Αν δεν θυμούμαστε συνεχώς αυτή τη στρατηγική σημασία της Κύπρου, δεν θα μπορέσουμε να καταλάβουμε την όλη κρίση στην Κύπρο ... Πολλές χώρες, σε κάποιο βαθμό γιατί αυτό εξυπηρετεί τα συμφέροντά τους, θέλουν να δουν το κυπριακό, απλώς σαν την επιθυμία μας να προστατεύουμε την τουρκική κοινότητα στο νησί. Ενώ το πραγματικό πρόβλημα είναι η ασφάλεια των 45 εκατομμυρίων Τούρκων στην Ηπειρωτική Τουρκία μαζί με τους Τούρκους στο νησί και τη διατήρηση της ισορροπίας στη Μέση Ανατολή».

(Χουριγιέτ 20.7.80).

β. Του Οζάλ Πρωθυπουργού της Τουρκίας, που αναφερόμενος στη μονομερή διακήρυξη της ανεξαρτησίας στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου το Νοέμβριο του 1983, είπε:

«Η Κύπρος είναι ένα νησί που διαπερνά την Τουρκία σαν μαχαίρι. Είναι εξαιρετικά ζωτική από την άποψη της ασφάλειάς μας. Αυτό το νησί δεν πρέπει να βρίσκεται σε εχθρικά χέρια. Η ύπαρξη των Τούρκων στο βορρά είναι μια εγγύηση προς αυτή την κατεύθυνση».

(Μιλλιγιέτ – Νοέμβριος 1983)

γ. Από τον ίδιο τον Ντενκτάς που δήλωσε αργότερα:

«Φυσικά και έχει η Τουρκία στρατηγικά συμφέροντα στην Κύπρο. Είναι ευτύχημα για την Τουρκία που η τουρκοκυπριακή κοινότητα βρίσκεται εδώ. Ακόμα και αν η

τουρκοκυπριακή κοινότητα δεν υπήρχε, η Τουρκία δεν θα άφηνε την Κύπρο στην Ελλάδα. Ο κ. Κορούτουρκ μου είπε κάτι πολύ σημαντικό. Ο έντιμος Πρόεδρος είπε: Άν η Κύπρος περάσει στην Ελλάδα και στρατικοποιηθεί, η Τουρκία παύει να είναι ναυτικό κράτος. Αυτός είναι ένας εξαιρετικά σημαντικός παράγων».

(Μιλλιγιέτ, 23, 7.85)

Κατόπιν, ο Καθηγητής Μουσταφά Κουράν, μιλώντας σε συμπόσιο με θέμα «Τουρκικά Προβλήματα», αναφερόμενος στη συνεχιζόμενη παρουσία των τουρκικών στρατευμάτων σε μέρος εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας, μεταξύ άλλων είπε:

«Λέγουν ότι δεν επιβουλευόμαστε εδάφη που βρίσκονται έξω από το κυρίαρχο έδαφός μας. Αυτό είναι λάθος. Όλα τα έθνη έχουν τη μεγάλη ιδεολογία τους. Στην περίπτωση αυτή, τι κάνει ο τουρκικός στρατός στην Κύπρο; Η Κύπρος δεν βρίσκεται μέσα στα σύνορα του κυρίαρχου εδάφους μας».

(Γζουμχουριγιέτ, 3.2.86)

Πιο πρόσφατα από όλους, ο Τούρκος Πρωθυπουργός κ. Οζάλ, με πληθώρα δηλώσεών του, κατέστησε σαφέστατους τους πραγματικούς σκοπούς της Τουρκίας, όσον αφορά στην Κύπρο. Σε συνέντευξή του στην *Ιντερνάσιοναλ Χέραλντ Τρίμπιουν* (2.6.86) ο Οζάλ δήλωσε:

«Το νησί ουδέποτε υπήρξε ελληνικό στην ιστορία του. Ανήκε στους Ενετούς και μετά το κατέλαβαν οι Οθωμανοί. Αργότερα ήρθε η Βρετανική διοίκηση.

Πιστεύω ότι ήταν κατά την Οθωμανική περίοδο και αργότερα, υπό τους Βρετανούς, που Έλληνες μετανάστευσαν στο νησί. Όπως είπα, αν θέλει κανείς να ονομάσει το νησί κάτι, είναι πιο πολύ τουρκικό παρά ελληνικό. Για πολλές εκατονταετηρίδες ήταν υπό Οθωμανική διοίκηση.»

Σύμφωνα λοιπόν μ' αυτά η Κύπρος θα έπρεπε να επιστραφεί τους Τούρκους! Κι όμως, όπως δηλώνουν κατά καιρούς Τούρκοι επίσημοι, η Τουρκία εισέβαλε στην Κύπρο το 1974 για να επαναφέρει τη συνταγματική τάξη και μόνο!

Η παράνομη επίσκεψη του Οζάλ στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου τον Ιούλιο του '86 από μόνη της φανερώνει τους σκοπούς της Τουρκίας. Αλλά και οι σχετικές δηλώσεις δεν έλειψαν. Σε ομιλία του στην πλατεία Ατατούρκ την ημέρα της άφιξης του ο Οζάλ είπε:

«Τη στιγμή που πάτησα το πόδι μου εδώ ένοιωσα σαν να βρισκόμουν σε μια από τις επαρχίες, πόλεις, χωριά της Τουρκίας. Δεν υπάρχει διαφορά».

Η εύκολη δικαιολογία που η Τουρκία προέβαλε για τη διχοτομική πολιτική της ήταν η δήθεν καταπίεση των Τουρκοκυπρίων από τους Ελληνοκύπριους συμπατριώτες τους. (Jacob, 1985).

Αν και είναι αναμφίβολα αλήθεια ότι υπήρξαν περιπτώσεις βιαιότητας Ελληνοκυπρίων ενάντια σε Τουρκοκύπριους, όπως συμβαίνει πάντοτε σε καιρούς διαμάχης, αυτό που πρέπει να τονισθεί είναι πως οι βιαιότητες που διέπραξαν Ελληνοκύπριοι δεν ήταν με κανένα τρόπο μέρος γενικότερου σχεδίου ή επίσημης πολιτικής για την εξόντωση της τουρκοκυπριακής κοινότητας ή για την επίτευξη των όποιων πολιτικών σκοπών. Πρόκειται αντίθετα για μεμονωμένες περιπτώσεις. (ο.π., 1985).

Από την άλλη, οι θηριωδίες των Τουρκοκυπρίων, που αδιαμφισβήτητα έγιναν σε βάρος των Ελληνοκυπρίων, ήσαν οργανωμένες και μέρος συγκεκριμένου σχεδίου για το διαμελισμό της Κύπρου και την προσάρτηση μέρους της ή και του συνόλου της στην Τουρκία. (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Η Τουρκική Πολιτική στην Κύπρο και οι προσπάθειες για λύση του Κυπριακού, 1993).

Ο σκοπός για τον οποίο η ΤΜΤ οργάνωσε τέτοιες πράξεις βαρβαρότητας διακηρύχθηκε σε φυλλάδιο που κυκλοφόρησε στις 7 Μαΐου 1958 και έλεγε:

«Ω Τουρκική νιότη! Πλησιάζει η μέρα που θα κληθείτε να θυσιάσετε τη ζωή και το αίμα σας στον αγώνα για ΔΙΧΟΤΟΜΗΣΗ – τον αγώνα για ελευθερία... Είσαι γενναίος Τούρκος. Είσαι πιστός στην πατρίδα σου και το έθνος σου και

σου έχει ανατεθεί το έργο της επίδειξης τουρκικής δύναμης. Να είσαι έτοιμος να σπάσεις τις αλυσίδες της σκλαβιάς με την αποφασιστικότητά σου και τη δύναμη της θέλησής σου και την αγάπη σου για την ελευθερία.

Όλοι οι Τούρκοι, το σωστό και η δικαιοσύνη και ο Θεός είναι μαζί σου. ΔΙΧΟΤΟΜΗΣΗ Ή ΘΑΝΑΤΟΣ».

Υπάρχει και η άλλη πλευρά στην «ένδοξη» ιστορία της ΤΜΤ που οι Τουρκοκύπριοι θα ήθελαν να ξεχάσουν. Αυτή συνίσταται στον εκφοβισμό και συχνά τους φόνους προοδευτικών, ειρηνόφιλων Τουρκοκυπρίων, που πεισματικά αρνούσαν να προσχωρήσουν στο διχοτομικό κίνημα. (ο.π., 1993).

3.1.α Το πρώτο βήμα της υλοποίησης των τουρκικών επεκτατικών σχεδίων

Η εισβολή που ακολούθησε τη μακροχρόνια προεργασία για τη διχοτόμηση από μέρους της Τουρκίας και των αντιπροσώπων της στην Κύπρο ήταν άθλος βαρβαρότητας. Παρόλο που το πρωί της 20^{ης} Ιουλίου 1974 η Τουρκία ανακοίνωνε στον κόσμο πως ξεκινούσε μια «ειρηνευτική επιχείρηση» με σκοπό την επαναφορά της συνταγματικής τάξης στο νησί, το τι στην πραγματικότητα έπραττε ήταν να προχωρήσει στην υλοποίηση των πάγιων επεκτατικών σχεδίων της σε βάρος της Κύπρου με μια άνευ προηγουμένου ωμότητα και βαρβαρότητα. (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, 1993).

Οι τουρκικές δυνάμεις αποβιβάστηκαν κοντά στην Κερύνεια, σκότωσαν αμάχους, βίασαν γυναίκες κάθε ηλικίας και επιδόθηκαν σε λεηλασίες. Νοσοκομεία, σπίτια και ξενοδοχεία βομβαρδίσθηκαν αδιάκριτα, μεγάλες εκτάσεις από δάση κάηκαν επειδή οι Τούρκοι τα βομβάρδισαν με βόμβες ναπάλμ. Οι μέθοδοι της τρομοκρατίας και του αδιάκριτου σκοτωμού δεν χρησιμοποιήθηκε, πιστεύουμε, χωρίς σκοπό. Η Τουρκία ήθελε να αρπάξει τη γη χωρίς τους κατοίκους της και ήταν αποτελεσματική στο να το πετύχει. (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Η Τουρκική Πολιτική στην Κύπρο και οι προσπάθειες για λύση του Κυπριακού, 1993).

Οι κάτοικοι τρομοκρατημένοι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους. Οι βιαιοπραγίες και θηριωδίες του Ιουλίου του 1974 και αυτές που ακολούθησαν κατά τη δεύτερη εισβολή του Αυγούστου, έσπειραν τον πανικό μεταξύ του

ελληνοκυπριακού πληθυσμού της περιοχής που τελικά κατέλαβε ο τουρκικός στρατός με αποτέλεσμα σχεδόν το σύνολο των κατοίκων της περιοχής αυτής να διαφύγει στις ελεύθερες περιοχές του νησιού. Τόσο κατά τη διάρκεια της εισβολής όσο και μετά έγινε μαζική καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς του ελληνοκυπριακού πληθυσμού και της πολιτιστικής ταυτότητας της κατεχόμενης περιοχής. (Παπαδημήτρη, 1977).

Κανείς από τους προηγούμενους κατακτητές της Κύπρου δεν επιδόθηκε σε καταστροφές του μεγέθους των Τούρκων. Όταν ο τουρκικός στρατός εισέβαλε στην Κύπρο, ελληνικά και χριστιανικά μνημεία σε πολλές περιπτώσεις χιλιάδων χρόνων, καταστράφηκαν. Τα μνημεία αυτά μαρτυρούσαν την ελληνικότητα της ιστορίας της Κύπρου και ήταν κάτι που οι κατακτητές ήθελαν να αλλάξουν, γι αυτό εξάλλου και άλλαξαν τα τοπωνύμια που παρέμειναν αναλλοίωτα για χιλιετίες. (Τενεκίδης, Κρανιδιώτης, 1982).

Στην προσπάθειά τους να μετατρέψουν την κατεχόμενη Κύπρο σε επαρχία της Τουρκίας, την απογύμνωσαν από το χαρακτήρα και την ταυτότητα της και την μετέτρεψαν σε πολιτιστική έρημο. Χαρακτηριστικά ο Μεχμέτ Γιασίν σε άρθρο του στο περιοδικό «Ολάϋ» (Απρίλης 1982) με τίτλο «Η Κύπρος που χάνεται», γράφει:

«Εγκαταλείψαμε τα ιστορικά αριστουργήματα μας με τις ελληνικές κολόνες, τα γοτθικά στολίδια, καμάρες από κίτρινη πέτρα και Σελζουκικούς θόλους στην καταστροφή και τη λεηλασία. Μη ρωτήσετε για την κατάσταση της πόλης της Λάμπουσας, του 1^{ου} αιώνα που είναι τώρα στρατιωτική ζώνη.

Δεν ακούσατε ότι μια χριστιανική εκκλησία στην Κύπρο 2.000 χρόνων, η εκκλησία του Αγίου Βαρνάβα, έχει ληστευθεί; Δεν ακούσατε ότι 35 εικόνες κλάπηκαν και ότι 11 από αυτές βρέθηκαν στην Κυθρέα, ότι 11 κατασχέθηκαν στο αεροδρόμιο της Άγκυρας, ενώ εξήγοντο λαθραία και ότι οι υπόλοιπες χάθηκαν; Δεν ακούσατε τι έγινε στην Αμμόχωστο; Δεν ακούσατε ότι αγαλματίδια της καθολικής περιόδου που φυλάγονταν στο Αρχαιολογικό Μουσείο κλάπηκαν και εξήχθησαν λαθραία στο Λονδίνο; Και τι γίνεται με τις εικόνες στις άλλες εκκλησίες, τα μωσαϊκά, τις ιδιωτικές συλλογές, τις

παράνομες ανασκαφές; Δεν ακούσατε για όλ' αυτά; Γιατί σταμάτησαν τις ανασκαφές που άρχισαν πριν το 1974 στα Γαστριά που είναι της Γεωμετρικής περιόδου; Ξέρετε τι συνέβηκε από τότε; Η Κυβέρνηση έδωσε άδειες σε μερικούς επιχειρηματίες από την Τουρκία να κτίσουν ένα εργοστάσιο γύψου εκεί. Οι τάφοι καταστράφηκαν και λεηλατήθηκαν».

Οι Τούρκοι λεν ότι εισέβαλαν στην Κύπρο για να διασφαλίσουν την ειρήνη και να επαναφέρουν τη συνταγματική τάξη. Αντί αυτού έσπειραν θάνατο και καταστροφή και εποίκισαν την κατεχόμενη περιοχή, αδιαφορώντας για τους Τουρκοκύπριους για την ασφάλεια των οποίων δήθεν ήλθαν. (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Η Τουρκική Πολιτική στην Κύπρο και οι Προσπάθειες για λύση του Κυπριακού, 1993).

Ο Μεχμέτ Αλή Μπιράντ γράφοντας στη *Μιλλιγιέτ* (13.3.84) λέγει χαρακτηριστικά:

«Ένα σημείο που δεν πρέπει να ξεχνούμε, είναι ότι η επέμβαση της Τουρκίας στην Κύπρο δεν έγινε μόνο για τα μαύρα μάτια της τουρκοκυπριακής κοινότητας... Η Τουρκία επενέβηκε επίσης για να προωθήσει τα δικά της στρατηγικά συμφέροντα».

3.1.β Το δεύτερο βήμα για την εφαρμογή των Τουρκικών σχεδίων στην Κύπρο

Η ανακήρυξη της ούτω καλούμενης «Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου» (TKBK) που ομόφωνα ανακηρύχθηκε ανεξάρτητο κράτος από τη «Νομοθετική Συνέλευση» στις 15.11.83 αποτελεί τη συνέχεια και το αποκορύφωμα των διαχωριστικών ενεργειών που άρχισαν με την υποκίνηση και την ανάμειξη της Τουρκίας εντελώς ανοιχτά το '64 αλλά στην πραγματικότητα συγκεκαλυμμένα από το '55. Το προηγούμενο στάδιο ήταν το ούτω καλούμενο «τουρκικό ομόσπονδο κράτος της Κύπρου» που ανακηρύχθηκε στις 13.2.75 και το οποίο, με τη σειρά του, αποτελούσε συνέχεια της «προσωρινής τουρκικής διοίκησης» που εγκαθιδρύθηκε το 1967. Από το '63, όταν άρχισε η διακοινοτική διένεξη και οι περισσότεροι Τουρκοκύπριοι, κυρίως κάτω από την πίεση των ηγετών τους, απομονώθηκαν σε θύλακες, και μέχρι το '67 διοικούνταν από μία Γενική Επιτροπή κάτω από την

Προεδρία του Fazil Kuchuk. (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Η Τουρκική Πολιτική στην Κύπρο και οι Προσπάθειες για λύση του Κυπριακού, 1993).

Ο λόγος που προβάλλει η Τουρκοκυπριακή ηγεσία για την ανάγκη να μετατραπεί το «ομόσπονδο κράτος» σε «ανεξάρτητο» είναι ότι παρ' όλο που το «ομόσπονδο κράτος» είχε όλα τα χαρακτηριστικά ενός κράτους όσον αφορά τα εσωτερικά θέματα, στο διεθνές επίπεδο οι Τουρκοκύπριοι παρέμεναν ουσιαστικά «χωρίς κράτος» γιατί το «ομόσπονδο κράτος» δεν μπορούσε να ζητήσει διεθνή αναγνώριση. Επιπλέον οι Τούρκοι ισχυρίζονται ότι οι Ελληνοκύπριοι, χωρίς λόγο κατά την άποψή τους, υποστήριζαν ότι ήταν η νόμιμη Κυβέρνηση της Κύπρου και επέβαλαν πολιτικό και οικονομικό εμπάργκο στους Τουρκοκυπρίους τους οποίους θεωρούσαν μειονότητα και προσέφευγαν ταυτόχρονα σε διάφορα διεθνή βήματα. Γι' αυτό το λόγο, ισχυρίζονται οι Τουρκοκύπριοι ηγέτες, οι Τουρκοκύπριοι δεν είχαν άλλη εκλογή από το να ανακηρύξουν ανεξαρτησία χωρίς οπωσδήποτε να αποκλείουν μια τελική επανένωση του νησιού κάτω από ομοσπονδιακή διοίκηση. (Μαρίνου, 1975).

Αυτό το επιχείρημα αποδεικνύει κάτι περισσότερο από την υποτιθέμενη ανάγκη για ανακήρυξη ανεξαρτησίας. Φανερώνει ξεκάθαρα τόσο τους τουρκικούς στόχους όσο και το ρόλο που η ΤΔΒΚ καλείται να διαδραματίσει για την πραγματοποίησή τους. Αναγνώριση του ψευδοκράτους θα σήμαινε ότι η νόμιμη Κυπριακή Δημοκρατία, που τώρα αναγνωρίζεται διεθνώς, θα έπαυε να υπάρχει και η αξίωση για επανένωση της χώρας θα έπαυε να είναι αυταπόδεικτη ή και εντελώς κατανοητή. Επαφίετο στα δύο ίσα «κράτη», εάν επιθυμούσαν να καταλήξουν σε συμφωνία για ομοσπονδία ή συνομοσπονδία και οποιεσδήποτε διαπραγματεύσεις για συνεταιρισμό θα άρχιζαν από το ίδιο σημείο και για τα δυο μέρη. Με άλλα λόγια θα ήταν σαν να μην υπήρξαν ποτέ ένα ενωμένο και νόμιμο κράτος, σαν να μην υπήρξαν ποτέ η εισβολή, η κατοχή και οι πρόσφυγες. Αυτός είναι σαφώς ο σκοπός που κρύβεται πίσω από την ανακήρυξη ανεξαρτησίας στην κατεχόμενη περιοχή της Κύπρου. (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Η Τουρκική Πολιτική στην Κύπρο και οι Προσπάθειες για λύση του Κυπριακού, 1993).

3.1.γ Ο Εποικισμός της κατεχόμενης περιοχής

Είναι πια γνωστό σε όλους ότι ο χαρακτήρας των κατεχομένων εδαφών της Κυπριακής Δημοκρατίας αλλοιώνεται και απειλείται λόγω της μαζικής εισροής τούρκων εποίκων στα πλαίσια των επεκτατικών σχεδίων της Άγκυρας. Οι τουρκικές

βλέψεις για την Κύπρο αποκαλύπτονται μεταξύ άλλων και από το συνεχιζόμενο εποικισμό των κατεχομένων που στοχεύει στο σταδιακό έλεγχο και στην τελική προσάρτηση των κατεχομένων ή και ολόκληρης της Κύπρου στην Τουρκία. Αυτό καθίσταται σαφές και από την εγκαθίδρυση «κυβέρνησης συνασπισμού» που αποτελείται από το κόμμα της Αναγέννησης των εποίκων και το ακροδεξιό κόμμα Εθνικής Ενότητας που ίδρυσε ο Ντενκτάς και του οποίου ηγείται ο Έρογλου. (Jacob, 1985).

Με αφορμή την εγκαθίδρυση της ψευδοκυβέρνησης στα κατεχόμενα ο Αρίφ Χασάν Ταχσίν γράφει στο περιοδικό *Σοζ* (5.9.86) ότι σε πρώτο στάδιο «5000 ακόμα Τούρκοι υπήκοοι θα γίνουν έποικοι της ΤΔΒΚ». Ο Ταχσίν δεν διευκρινίζει κατά πόσο αυτές οι 5000 θα «εισαχθούν» τώρα στην Κύπρο ή αν ήδη βρίσκονται στα κατεχόμενα και δεν έχουν ακόμα πάρει «υπηκοότητα». Το πιθανότερο είναι ότι ο Ταχσίν αναφέρεται σε Τούρκους πολίτες που ήδη βρίσκονται στο «κράτος» χωρίς να αποκλείεται η περίπτωση να το αφήνει κάπως ασαφές γιατί η εισαγωγή εποίκων συνεχίζεται κανονικά όπως εξάλλου φαίνεται και από άλλα δημοσιεύματα του τουρκικού τύπου. (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Η Τουρκική Πολιτική στην Κύπρο και οι Προσπάθειες για λύση του Κυπριακού, 1993).

Όπως και να έχουν τα πράγματα, το γεγονός παραμένει ότι έποικοι από την Τουρκία βρίσκονται στα κατεχόμενα σε μεγάλους αριθμούς είτε έχουν πάρει «υπηκοότητα της ΤΔΒΚ» είτε όχι, και η εισροή τους συνεχίζεται σε βαθμό που οι Τουρκοκύπριοι ανησυχούν ότι δεν θ' αργήσει η μέρα που θα γίνουν μειονότητα στα κατεχόμενα.

Χαρακτηριστικά ο Ντουρτουράν σε άρθρο του στην *Ορτάμ* (10.9.86) γράφει:

«Ο κοινός πολίτης ρωτά τί γίνεται; Μήπως θα ξαναγίνουμε μειονότητα στην ίδια μας τη χώρα;»

Η εισροή των εποίκων που άρχισε αμέσως μετά την εισβολή συνεχίζεται με αμείωτο ρυθμό. Η τουρκοκυπριακή κοινότητα εμφανώς ανησυχεί για τους κινδύνους που εγκυμονεί η κατάσταση.

Η *Γιενί Ντουζέν* (20.1.86) δίνει στοιχεία για τις κατηγορίες στις οποίες ανήκουν οι έποικοι, καθιστώντας σαφές ότι η κατάσταση θα συνεχισθεί.

«Η μεγάλη μάζα των εποίκων αποτελείται από πολυάριθμους αμόρφωτους ανθρώπους που προέρχονται από την Τουρκία και

που εισρέουν στη Βόρεια Κύπρο χωρίς να επιστρέφουν ποτέ, έπειτα έρχονται οι «τουρίστες» που μένουν για πάντα. Αυτό δείχνει καθαρά ότι η εισροή δεν είναι τυχαία. Τα μέλη των τουρκικών στρατευμάτων κατοχής απολύονται στα κατεχόμενα και το γεγονός αυτό τους «ενθαρρύνει να παραμείνουν και να εγκατασταθούν στην Κύπρο».

Ο ακριβής αριθμός των εποίκων δεν είναι γνωστός αν και 1979 η *Αϊτινλίκ* (27.8.79) αναφέρθηκε σε 50000 τουλάχιστον και πρόσφατα ο Ταχσίν στο περιοδικό «Σοζ» (22.8.86) έγραψε ότι ο πληθυσμός που «εισήχθηκε» είναι ίσος με το μισό του τουρκοκυπριακού πληθυσμού και ότι στον πληθυσμό αυτό έχουν δοθεί εκλογικά δικαιώματα. Αν υπολογίσουμε ότι οι Τουρκοκύπριοι ανέρχονται σε 120000 περίπου, αυτό σημαίνει ότι οι έποικοι ανέρχονται σε 60000 περίπου, με προοπτική να αυξηθούν ακόμα περισσότερο και να χρησιμοποιηθούν για τους οποιουσδήποτε σκοπούς, εκλογικούς ή μη, της Τουρκίας ενάντια στους Τουρκοκύπριους και την Κύπρο γενικότερα. (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Η Τουρκική Πολιτική στην Κύπρο και οι Προσπάθειες για λύση του Κυπριακού, 1993).

Οι Τουρκοκύπριοι, όλο και περισσότερο, έρχονται αντιμέτωποι με μια διαδικασία που στοχεύει σε δημογραφική αλλοίωση τους ή και σε πλήρη εξίσωση των πληθυσμών ώστε να καθοριστούν ανάλογα και τα ποσοστά εδάφους στην Ομόσπονδη Δημοκρατία της Κύπρου. Για να γίνει αυτό πρέπει να ενταθεί ακόμα περισσότερο ο εποικισμός με αποτέλεσμα οι Τουρκοκύπριοι να είναι μειοψηφία στα κατεχόμενα όπως ήδη διαμαρτύρονται ότι έγιναν. (ο.π., 1993).

Η *Τερτζουμάν* (23.7.76) που είναι μάλιστα τουρκική εφημερίδα, έγραψε:

«Σύμφωνα με αστυνομική πηγή υπήρξε απότομη αύξηση του εγκλήματος στη Λευκωσία, Κερύνεια, Μόρφου, Λεύκα και Αμμόχωστο. Σ' αυτή την αύξηση ο ρόλος μερικών χαμηλού επιπέδου ατόμων από την Τουρκία είναι μεγάλος ... Η πλειοψηφία 14000 περίπου Τούρκων, που αναμίχθηκαν με την τουρκοκυπριακή κοινότητα χωρίς να έχουν άδεια παραμονής ή να βρουν εργασία, είναι δυστυχώς άτομα με κακές προθέσεις, με εγκληματικό μητρώο και με πρόθεση για διάπραξη

εγκλημάτων. Υπάρχουν κλέφτες, πορτοφολάδες, επαγγελματίες πόρνες ...»

Επίσης, η *Γκιουναιντίν Κίπρις* (21-28.1.86), τουρκική εφημερίδα, έγραψε χαρακτηριστικά:

«Σαν αποτέλεσμα της χωρίς έλεγχο εισροής Τούρκων εποίκων στην Κύπρο ... τα περιστατικά κλοπής τσαντών, βιασμών και επιθέσεων αυξάνονται σε τέτοιο βαθμό, ώστε αν εξετάσουμε όσα έγιναν εδώ τον περασμένο χρόνο σε σχέση με τον πληθυσμό, θα διαπιστώσουμε πως είμαστε η μόνη χώρα που κέρδισε τον παγκόσμιο τίτλο σ' αυτό το θέμα».

Είναι λοιπόν σαφές ότι η πολιτική της Τουρκίας στην Κύπρο είναι να εδραιώσει το διαμελισμό και να προσαρτήσει σε πρώτο στάδιο τα κατεχόμενα και σε μεταγενέστερο στάδιο ολόκληρη την Κύπρο. Ενόψει του γεγονότος αυτού οποιαδήποτε προσπάθεια λύσης του κυπριακού καθίσταται δύσκολη, καθώς προσκρούει στην τουρκική Ντενκτασική πολιτική που αξιώνει την απλή προσυπογραφή των τετελεσμένων. (Μαρίνου, 1975).

3.2 Προσπάθειες για λύση του Κυπριακού

Την περίοδο που ακολούθησε την ανακήρυξη «κράτους» στα κατεχόμενα εδάφη της Κύπρου, χαρακτήριζε έντονη κινητικότητα για την επανέναρξη του διαλόγου μεταξύ των δυο πλευρών. Ο Γενικός Γραμματέας του Ο.Η.Ε., μετά το ψήφισμα 541 του Συμβουλίου Ασφαλείας, (βλ. Παρ. 1) άρχισε μια νέα σειρά επαφών στο πλαίσιο της αποστολής του των καλών υπηρεσιών. Η ελληνοκυπριακή πλευρά συνεργάστηκε πλήρως παρόλο που η τουρκοκυπριακή πλευρά δεν έκανε καμιά κίνηση προς την κατεύθυνση της εφαρμογής του ψηφίσματος 541. (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Η Τουρκική Πολιτική στην Κύπρο και οι Προσπάθειες για λύση του Κυπριακού, 1993).

Στις 18 Ιανουαρίου 1984 ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας παρουσίασε στο Γενικό Γραμματέα ένα πλαίσιο για συνολική λύση του Κυπριακού προβλήματος (βλ. Παρ. 1). Αυτή η πρωτοβουλία αποσκοπούσε στην απάβλυνση των ανησυχιών των Τουρκοκυπρίων και απέβλεπε σε μια συνολική λύση. Έτσι το είδαν και οι διάφοροι ηγέτες του κόσμου στους οποίους το κείμενο παρουσιάστηκε. Το Πλαίσιο περιείχε

σημαντικές υποχωρήσεις από ελληνοκυπριακής πλευράς και προσέγγιζε την τουρκοκυπριακή άποψη περί ομοσπονδίας. Ο κ. Ντενκτάς δεν έχασε χρόνο αλλά απέρριψε το Πλαίσιο αμέσως χωρίς να ζητήσει καν διευκρινίσεις. (ο.π., 1993).

Ο Γενικός Γραμματέας συνέχισε τις προσπάθειές του ενώ εξελισσόταν ένα σενάριο συνεχιζόμενων τετελεσμένων από μέρους της τουρκικής πλευράς. Έτσι, παρόλη την ανακοίνωση του κ. Ντενκτάς ότι θα προχωρούσε στη σύνταξη νέου «συντάγματος» και την προκήρυξη «εκλογών» και «δημοψηφίσματος», όλες οι πράξεις του έρχονταν σε πλήρη αντίθεση με το ψήφισμα 541. Ο Γενικός Γραμματέας υπέβαλε στις δυο πλευρές ένα σενάριο πέντε σημείων (βλ. Παρ.) τον Απρίλη του 1984 σε μια προσπάθεια να προετοιμάσει το έδαφος για μια νέα συνάντηση υψηλού επιπέδου και να αποτρέψει σοβαρότερες εξελίξεις. (ο.π., 1993).

Η ελληνοκυπριακή πλευρά αποδέχθηκε τις προτάσεις εκείνες, σε αντίθεση με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη που όχι μόνο τις απέρριψε τη μέρα που τις παρέλαβε, αλλά και εν μέσω των σχετικών διαπραγματεύσεων και άμεσα προσβάλλοντας το Γενικό Γραμματέα προχώρησε στην ανταλλαγή «πρεσβευτών» με την Άγκυρα.

Υπό το φως της τρομερής αυτής αδιαλλαξίας, η Κυπριακή Κυβέρνηση κατέφυγε στο Συμβούλιο Ασφαλείας που, αντιλαμβανόμενο της σοβαρότητα της κατάστασης, με το ψήφισμα 550 (βλ. Παρ. 1) κατηγορηματικά καταδίκασε όλες τις τουρκοκυπριακές-τουρκικές αποσχιστικές ενέργειες, τις ανακήρυξε παράνομες, κάλεσε όλες τις χώρες να μην αναγνωρίσουν την «ΤΔΒΚ» και προειδοποίησε εναντίον του εποικισμού της Αμμοχώστου. (ο.π., 1993).

Με την επαναβεβαίωση της εντολής του των καλών υπηρεσιών, ο Γενικός Γραμματέας συνέχισε τις προσπάθειες μέχρι τον Αύγουστο του 1984, όταν παρουσίασε στη Βιέννη μια σειρά σημείων εργασίας ως βάση για την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων (βλ. Παρ. 1).

Η ελληνοκυπριακή πλευρά και πάλι με διακαή επιθυμία να προχωρήσει προς μια δίκαιη λύση μέσω διαπραγματεύσεων, δέχθηκε τις προτάσεις του Γενικού Γραμματέα και το Σεπτέμβρη του 1984 άρχισαν εκ του σύνεγγυς συνομιλίες μεταξύ των δυο πλευρών με τη διευκόλυνση της διπλωματίας του πύργου έλα του Γενικού Γραμματέα. Είναι σημαντικό να παρατηρηθεί ότι τα σημεία εργασίας του Γενικού Γραμματέα σαφώς αναγνωρίζουν ότι για μια δίκαιη και βιώσιμη λύση είναι

αναγκαία η δίκαιη διευθέτηση του εδαφικού με βάση τον αριθμό των προσφύγων που θα επέστρεφαν στα σπίτια τους. Οι Ελληνοκύπριοι, που αποτελούν το 82% του πληθυσμού και βάσει αντικειμενικών στατιστικών στοιχείων είναι ιδιοκτήτες περισσότερης γης. Από το πληθυσμιακό ποσοστό τους δεν μπορεί να αναμένεται ότι θα ζήσουν σε μια περιοχή όχι μόνο δυσανάλογη με τον πληθυσμό της αλλά και φτωχή σε οικονομικούς πόρους σε σύγκριση με τη γη που θα έπαιρνε η τουρκοκυπριακή κοινότητα του 18%. (ο.π., 1993).

Μετά το πέρας των τριών γύρων των εκ του σύνεγγυς συνομιλιών, ο Γενικός Γραμματέας θεώρησε ότι αρκετή πρόοδος είχε επιτευχθεί που να δικαιολογεί τη σύγκληση συνάντησης υψηλού επιπέδου. Η συνάντηση έγινε το Γενάρη του 1985 ενώ επικρατούσε σύγχυση για τον ακριβή σκοπό της. Το έγγραφο που θα συζητείτο στη συνάντηση είχε ονομασθεί «Ημερήσια Διάταξη» ή «αρχικό προσχέδιο συμφωνίας». Το ίδιο το έγγραφο περιείχε αριθμό κενών προς πλήρωση, προφανώς μετά από συζήτηση και διαπραγμάτευση στη συνάντηση υψηλού επιπέδου (βλ. Παρ. 1). (ο.π., 1993).

Με την αποδοχή των εγγράφων του Απρίλη η Ελληνοκυπριακή πλευρά κατέστησε σαφές ότι τα έγγραφα αυτά αντιπροσώπευαν τις τελικές θέσεις της και καμιά αλλαγή ουσίας ή διαδικασίας δεν θα γινόταν αποδεκτή. Αυτή η στάση υπαγορεύθηκε από την ανάγκη να διασφαλισθεί ότι η τελική διευθέτηση θα βρισκόταν εντός ορισμένων ορίων. Συγκεκριμένα, η ελληνοκυπριακή πλευρά επεδίωκε τη διασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας του μελλοντικού ομόσπονδου κράτους και της διατήρησης ορισμένων ελάχιστων προδιαγραφών που καθορίζονται από έγγραφα του Ο.Η.Ε. για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο Γενικός Γραμματέας καθόλη τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων αυτών έδινε διαβεβαιώσεις στην ελληνοκυπριακή πλευρά ότι η αποδοχή, από μέρους της, των εγγράφων του Απρίλη θα ήταν το μόνο αναγκαίο για να σταματήσει καινούργια τετελεσμένα από μέρους της τουρκοκυπριακής πλευράς. (ο.π., 1993).

Οι απόψεις της ελληνοκυπριακής πλευράς εκφράστηκαν στο Γενικό Γραμματέα με διάφορες περιπτώσεις και επαναλήφθηκαν σε επιστολή και μνημόνιο στο Γενικό Γραμματέα στις 20 Μαρτίου 1986 από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας (β. Παρ. 1). Στην επιστολή αυτή δηλώθηκε ότι τα τέσσερα κύρια θέματα θα έπρεπε να συζητηθούν σε απευθείας συνομιλίες σε συνάντηση υψηλού επιπέδου πριν τη

σύσταση των ομάδων εργασίας για τη διευθέτηση των λεπτομερειών οποιασδήποτε λύσης. (ο.π., 1993).

Προς μεγάλη έκπληξη της ελληνοκυπριακής πλευράς το νέο έγγραφο που υπεβλήθη από το Γενικό Γραμματέα στις δυο πλευρές στις 29 Μαρτίου 1986 (βλ. Παρ. 1) αγνοεί κάποια κύρια θέματα που απασχολούν την ελληνοκυπριακή πλευρά και δεν διασφαλίζει τη διαπραγματευτική μέθοδο που θα εξασφάλιζε μια δίκαιη και βιώσιμη λύση (βλ. Παρ. 1). (ο.π., 1993).

Η ελληνοκυπριακή πλευρά καλείται να δεσμευθεί σε συνταγματικά θέματα που αντιστρατεύονται τα συμφέροντά της και τα συμφέροντα ενός λειτουργήσιμου κράτους, ενώ άλλα κύρια θέματα αφήνονται για διαπραγμάτευση σε μεταγενέστερο στάδιο.

Απαντώντας στο έγγραφο του Γενικού Γραμματέα ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας στις επιστολές του με ημερομηνία 20 Απριλίου 1986 και 10 Ιουνίου 1986 (βλ. Παρ. 1) υποδεικνύει ότι σύμφωνα με την άποψη περί ενιαίου συνόλου τα κύρια θέματα του κυπριακού προβλήματος (δηλ. η αποχώρηση των στρατευμάτων κατοχής και των εποίκων, οι εγγυήσεις και οι τρεις ελευθερίες) που δεν συζητήθηκαν ποτέ ή συζητήθηκαν μόνο ακροθιγώς, πρέπει να συζητηθούν σαν θέμα προτεραιότητας σε υψηλό επίπεδο. (ο.π., 1993).

Μόνο τότε θα μπορούσε να συζητηθεί το έγγραφο υπό το φως των αποτελεσμάτων των συζητήσεων πάνω στα κύρια αυτά θέματα. (βλ. Παρ. 1)

Οι κύριες αντιρρήσεις της ελληνοκυπριακής πλευράς στο έγγραφο του περασμένου Μάρτη είναι:

- Αγνοεί το κριτήριο του αριθμού των προσφύγων που θα γυρίσουν στα σπίτια τους εμποδίζοντας έτσι μια δίκαιη διευθέτηση του εδαφικού.
- Απονέμει πλήρη πολιτική ισότητα στην τουρκοκυπριακή μειονότητα του 18% με την πλειοψηφία του 82% χωρίς την ανάλογη εξισορρόπηση στην κυβερνητική δομή.
- Δίνει το δικαίωμα του βέτο στους Τουρκοκυπρίους σε όλα τα θέματα τόσο στα εκτελεστικά όσο και στα νομοθετικά χωρίς να παρέχει επαρκή μηχανισμό για την επίλυση αδιεξόδων.

- Προνοεί για ξεχωριστή διεθνή προσωπικότητα στα δυο μέρη της ομοσπονδίας επιτρέποντας σε αυτά να δρουν σαν κυρίαρχα κράτη.
- Δεν προνοεί για αποτελεσματική εφαρμογή των τριών ελευθεριών (διακίνηση, εγκατάσταση, ιδιοκτησία) που είναι αναγκαία στοιχεία της υπηκοότητας σε οποιοδήποτε κράτος.
- Προνοεί δηλ. για συνομοσπονδία και όχι για ομοσπονδία (βλ. Παρ. 1).

Η ελληνοκυπριακή πλευρά επιθυμεί και είναι δεσμευμένη για μια λύση δίκαιη και βιώσιμη του Κυπριακού προβλήματος, το συντομότερο δυνατό, αφού αυτή είναι η μόνη ελπίδα να λυθούν μερικά από τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κυπριακός λαός σαν αποτέλεσμα της τουρκικής εισβολής. Για το λόγο αυτό, η ελληνοκυπριακή πλευρά επιθυμεί διακαώς να δει μια αποτελεσματική διαδικασία να εφαρμόζεται. Και, αφού υπάρχουν ορισμένα θέματα που είναι τόσο βασικά ώστε συνολική συμφωνία να μην είναι δυνατή εκτός αν υπάρξει ικανοποιητική συμφωνία πάνω σε αυτά, ο μόνος τρόπος για να υπάρξει πρόοδος είναι να αναζητηθεί συμφωνία στα θέματα αυτά σαν θέμα προτεραιότητας, σε απ' ευθείας συναντήσεις.

Αυτή είναι η θέση της ελληνικής πλευράς. Λαμβάνοντας υπόψη την τουρκική πολιτική για το Κυπριακό τα τελευταία τριάντα χρόνια δεν είναι εύκολο να προσβλέπει κανείς σε σύντομη ικανοποιητική λύση, λύση όμως μη ικανοποιητική δεν θα έλυε κανένα πρόβλημα, ενώ μακροχρόνια θα εγκυμονούσε κινδύνους και για τις δυο κοινότητες της Κύπρου. (ο.π., 1993).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΤΟΥ 1974 ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

4.1 Γενικά Στοιχεία

Οι κυριότερες συνέπειες από την Τουρκική εισβολή είναι οι εξής:

1. Κατάληψη του 36,8% του Κυπριακού εδάφους (Βόρειο τμήμα της Κύπρου). Σε αυτό περιλαμβάνονται δυο από τις έξι πόλεις του νησιού η Αμμόχωστος και η Κερύνεια καθώς και 204 χωριά.
2. 200.000 περίπου πρόσφυγες (40% του Ελληνοκυπριακού πληθυσμού)
3. 3.000 νεκροί
4. 1.619 αγνοούμενοι

Εγκατάσταση 65.000 εποίκων από την Τουρκία στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου.

Επίσης απώλεια

- Του 70% των ακαθάριστου προϊόντος
- 65% της ξενοδοχειακής βιομηχανίας
- 56% των υδάτινων πόρων
- 46% της γεωργικής παραγωγής
- Του κυριότερου λιμανιού της Κύπρου εκείνου της Αμμοχώστου καθώς και του λιμανιού της Κερύνειας και του Καραβοστασίου
- Του Διεθνούς Αερολιμένος Λευκωσίας
- Βιομηχανιών που απασχολούσαν το 32% του Βιομηχανικού Εργατικού Δυναμικού και παρήγαν το 26% των βιομηχανικών προϊόντων
- 31% των Δημοτικών Σχολείων και 39% των σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης
- Συστηματική λεηλασία της πολιτιστικής κληρονομιάς (αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία, εκκλησίες, και προσπάθεια τουρκοποίησης της κατεχόμενης περιοχής) (Κουλή, 1997).

4.2 Κυπριακή Οικονομία

Ο Τουρκικός στρατός κατέλαβε το 36,8% της πλουσιότερης περιοχής της Κύπρου και κατέστησε πρόσφυγες 200.000 Ελληνοκύπριους. Στην πραγματικότητα κατέστρεψε την οικονομία του νησιού μας. Η Τουρκία εξακολουθεί να κατέχει το 36,8% του Κυπριακού εδάφους εδώ και 27 χρόνια παρά τα επανειλημμένα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών και άλλων διεθνών οργανισμών για σεβασμό της ανεξάρτητης, κυριαρχίας και εδαφικής ακεραιότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ένας από τους στόχους της με την εισβολή του 74 ήταν και η καταστροφή της Κυπριακής οικονομίας. Η τουρκική εισβολή ανέτρεψε τα δεδομένα στα οποία στηριζόταν σε μεγάλο βαθμό η ανάπτυξη της Βιομηχανίας. Τα εργοστάσια που βρίσκονταν στις ελεγχόμενες περιοχές απασχολούσαν το 33% του εργατικού δυναμικού στον τομέα της Βιομηχανίας και παρήγαγαν το 26% της ολικής μη καθαρής βιομηχανικής παραγωγής. Πολλές Βιομηχανίες γειτονεύουν με τη νεκρή ζωή δεν μπορούν να ξαναρχίσουν τη λειτουργία τους σε εμπορική βάση. Κοντά στην περιοχή αυτή βρίσκονται περισσότερες από 200 βιομηχανίες. Σε αυτές περιλαμβάνονται βιομηχανίες γαλακτομικών προϊόντων, εργοστάσια κονσερβοποιίας για εξαγωγή κ.ά. Η Βιομηχανική περιοχή Λευκωσίας βρίσκεται στις κατεχόμενες περιοχές με 60 μονάδες που απασχολούσαν 1.000 άτομα περίπου. (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Η κατεχόμενη γη μας, 1985). Η Τουριστική βιομηχανία είναι ένας επίσης τομέας που δέχτηκε βαρύτατο πλήγμα από την εισβολή. Αυτό ήταν φυσικό γιατί (α) η έκρυθμη πολιτική κατάσταση σταμάτησε απότομα το τουριστικό ρεύμα και (β) το μεγαλύτερο μέρος των τουριστικών επενδύσεων σε εγκαταστάσεις βρίσκονταν στην περιοχή που καταλήφθηκε. Ο Τουρκικός στρατός το 7% των ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων, και το 87% των υπό ανέγερση τουριστικών κτισμάτων. Επίσης χάθηκε το 65% των υπαρχόντων τουριστικών καταλυμάτων και το 40% των Βοηθητικών Χώρων. (Εγκυκλ. Τσαφειρόπουλος, 1994).

Το 1974 υπολογιζόταν να έρθουν στην Κύπρο 310.000 τουρίστες αντί των 264.000 το 1973. Λόγω της εισβολής ήρθαν μόνο 150.478. Συνέπεια ήταν να μειωθεί το τουριστικό συνάλλαγμα. Για τη μείωση του τουριστικού ρεύματος σημαντικό ρόλο έπαιξε το κλίμα ανασφάλειας που επικρατούσε στο νησί. Αντίκτυπο στον τουρισμό είχε και το κλείσιμο του αεροδρομίου, εξαιτίας της καταστροφής χιλιάδων

αεροσκαφών μέσα στο αεροδρόμιο. Πριν την εισβολή του 74 η τουριστική βιομηχανία ήταν ο δεύτερος σπουδαιότερος τομέας μετά τη γεωργία από απόψεως απασχόλησης εργατικού δυναμικού. Εκτός από τις υλικές ζημιές που προξένησε η εισβολή, είχε ως αποτέλεσμα τη στέρηση της επαγγελματικής στέγης για 2.600 επιχειρηματίες και την απώλεια εργασίας 8.000 ατόμων. (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Η κατεχόμενη γη μας, 1985).

Ο πρώτος τομέας, ο γεωργικός υπέστη και αυτός τεράστιο πλήγμα. Συγκεκριμένα οι κατεχόμενες περιοχές αντιπροσώπευαν το 46% της όλης παραγωγής των δενδροκαλλιεργειών. Στην κτηνοτροφία υπήρξε πτώση της παραγωγής το 1974 γιατί χάθηκαν αρκετά ζώα, τα περισσότερα από αυτά ανήκαν σε πρόσφυγες. Επίσης χάθηκαν οργανωμένες κτηνοτροφικές μονάδες με ζώα από βελτιωμένες ράτσες σύγχρονες εγκαταστάσεις για την πτηνοτροφία, την εκτροφή χοίρων κ.ά. (Εγκυκλ. Τσαφειρόπουλος, 1994).

Όσον αφορά αλιεία η εισβολή είχε επίσης σημαντικές επιπτώσεις αφού χάθηκε το 50% των παράκτιων περιοχών των οποίων 180 αλιευτικά σκάφη έμειναν στις κατεχόμενες περιοχές με αποτέλεσμα να μείνουν άνεργοι περίπου 300 ψαράδες. Η περιοχή που κατελήφθη από την Τουρκία κατοικείτο κατά το 80% από Ελληνοκυπρίους και κατά το 20% από Τουρκοκυπρίους. Η σπουδαιότητα της για την οικονομία του νησιού ήταν πολύ μεγαλύτερη από το μέγεθος της. Κάλυπτε το 82% των τουριστικών εγκαταστάσεων του νησιού, 55% της παραγωγής των μεταλλείων και λατομείων, 47% της πτηνοτροφίας, 60% της εξαγωγής γεωργικών προϊόντων, 46% της αγροτικής παραγωγής, 70% της καλλιεργήσιμης γης, 60% των υδάτινων πόρων. Το λιμάνι της Αμμοχώστου ήταν το σπουδαιότερο λιμάνι το οποίο και κάλυπτε το 83% του εξωτερικού εμπορίου. Η περιοχή που καταλήφθηκε από τον τουρκικό στρατό υπολογίζεται ότι κάλυπτε το 70% του εθνικού εισοδήματος. (Καουρή, 1971).

Συνέπεια όλων των προηγούμενων ήταν η ανεργία και η μετανάστευση για οικονομικούς λόγους. Στην Κύπρο πριν την εισβολή επικρατούσαν συνθήκες πλήρους απασχόλησης. Μετά ο αριθμός των ανέργων έφθασε μέχρι τις 50.000 χιλιάδες καθώς και άλλες 20.000 αυτοεργοδοτούμενοι έμειναν επίσης χωρίς δουλειά και άρχισαν να κτυπούν δημόσιες και ιδιωτικές πόρτες για εξεύρεση εργασίας.

Πολλές χιλιάδες ήταν αυτοί που άφησαν τα σπίτια τους με κάθε λογής αντικείμενα ανεκτίμητης αξίας, καθώς και σήματα, εργοστάσια και αποθήκες γεμάτα με κάθε είδους αγαθά. Τέλος, μεγάλη ζημιά είναι η καταστροφή του ενός τρίτου των δασών της Κύπρου.

4.3 Καταστροφές και λεηλασίες του κυπριακού πολιτισμού

Η Τουρκία με την εισβολή της στην Κύπρο αγνόησε όλους τους δεσμευτικούς κανόνες και τις υποχρεώσεις που προέβλεπε η σύμβαση της Χάγης του 1954. Με στόχο να αλλάξει την πολιτιστική ταυτότητα του νησιού προχώρησε η ίδια ή επέστρεψε με την στάση της σε ξένους τουρίστες τη λεηλασία, εμπορία, και καταστροφή της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού.

Αρκετά μουσεία λεηλατήθηκαν όπως το Μουσείο της Αμμοχώστου απ' όπου κλάπηκαν όλα τα αρχαία χρυσά κοσμήματα και πολλά αγγεία, το Μουσείο του Αρχαίου ναυαγίου στην ίδια πόλη. Αμέσως μετά την εισβολή λεηλατήθηκε και αρκετές ιδιωτικές συλλογές στην Αμμόχωστο, καθώς και στη Μόρφου. Από τη Μητρόπολη Κερύνειας κλάπηκαν Βυζαντινές και μεταβυζαντινές εικόνες και εκκλησιαστικά σκεύη από διάφορες μονές και ναούς. Συστηματικά καταστράφηκαν ή αφαιρέθηκαν τοιχογραφίες από το Ναό του Αντιφωνητή κοντά στην Κερύνεια. Επίσης καταστράφηκε το τέμπλο και κλάπηκαν οι εικόνες του ίδιου ναού. Καταστράφηκαν ή αφαιρέθηκαν τα ψηφιδωτά από την αψίδα του ναού της μονής Αψινθιώτισσας. (Εγκυκλ. Τσαφειρόπουλος, 1994).

Μια άλλη τουρκική θηριωδία είναι η ολική καταστροφή ή μετατροπή εκκλησιών σε μάντρες. Για πρακτικότερη χρήση μετατράπηκαν σε γιδομαντριά, άλλες σε χώρο στρατιωτικό με αποτέλεσμα να μην επιτρέπουν σε κανένα να προσπελάσει ό,τι θεωρούσαν άχρηστο.

Πολλές εκκλησίες μετατράπηκαν σε στρατονομία και εγκαταστάθηκε σε αυτά στρατός, άλλες σε υποστατικά που αξιοποιήθηκαν ως ιατρικές μονάδες, αρκετά μοναστήρια μετατράπηκαν σε αποθήκες τροφίμων, και οτιδήποτε άλλο τους βόλευε. Οι Τούρκοι υποστηρίζουν την προστασία των εθνικοθρησκευτικών παραδόσεων των λαών όταν πρόκειται να αναφερθούν σε Μουσουλμανικές μειονότητες. Τα ζώα στις εκκλησίες μας καθώς και η κάθε είδους καταστροφή της θρησκευτικής μας

κληρονομιάς δείχνουν ακριβώς τι εννοούν όταν αναφέρονται σε εθνικο-θρησκευτικές αξίες. (The Press and Information Office, The Cyprus problem, 1986).

Οι καταστροφές των νεκροταφείων αποτελούν μια άλλη πτυχή, συγκλονιστική της εισβολής. Πολλά νεκροταφεία συλήθηκαν και βεβηλώθηκαν όπως αυτά της Πηγής, των Στύλων, του Αγίου Στεργίου, της Σύγκρασης, της Γύψου, του Τρικώμου, Λαπήθου, των Αδράνων, του Δαυλού, του Πραστειού, της Μηλιάς, των Πυργών, των Λιμνίων και του Παλαίκυθρου. Το κοιμητήριο του χωριού Νικήτας έγινε μαντρί για αιγοπρόβατα. (ο.π. 1986).

Άλλη σημαντική συνέπεια είναι ότι σταμάτησαν κάθε είδους επιστημονικής έρευνα από την κυπριακή Διεύθυνση Αρχαιοτήτων, καθώς και από ξένες αρχαιολογικές εταιρείες. Στη διάρκεια της εισβολής τα τουρκικά αεροπλάνα βομβάρδισαν τα ρωμαϊκά μωσαϊκά του 3^{ου} μ.Χ. αιώνα. Οι αρχαίοι τάφοι της οροσειράς του Πενταδάκτυλου, τα οχυρωματικά έργα του 2000-1600 π.Χ. που βρίσκονται στην οροσειρά, καταστράφηκαν επίσης από βομβαρδισμούς. (ο.π., 1986).

4.4 Παιδεία και κουλτούρα

Η εκπαίδευση και η κουλτούρα επηρεάστηκαν λιγότερο, από την Τουρκική εισβολή. Οι Τουρκικές Δυνάμεις κατέλαβαν το 31% των σχολείων μέσης εκπαίδευσης και 60% των ειδικευμένων σχολείων. Πολλά σχολεία βομβαρδίστηκαν και καταστράφηκαν, έτσι ώστε να θεωρούνται καταστρεμμένα. Στις αποθήκες της Λευκωσίας καταστράφηκε υλικό το οποίο ανήκε στο Υπουργείο Παιδείας (βιβλία, εξαρτήματα βιβλιοθηκών, όργανα εκπαίδευσης κ.ά). Επίσης, έπιπλα των σχολείων και άλλες σχολικές συσκευές αξίας πολλών εκατομμυρίων καταστράφηκαν. Πολλοί Κύπριοι φοιτητές αναγκάστηκαν να διακόψουν τις σπουδές τους γιατί δεν είχαν την οικονομική ευχέρεια να συνεχίσουν. (Εγκυκλ. Τσαφειρόπουλος, 1994).

Ο αριθμός των σχολείων που κατέλαβαν οι Τούρκοι κατά περιφέρειες ήταν (α) στην στοιχειώδη εκπαίδευση: Λευκωσία 41%, τα 66 σχολεία από τα 163, Κερύνεια 100%, 37 από τα 37 που υπάρχουν τα κατέλαβαν στην Πάφο 1,2% (1 από τα 85 σχολεία), Αμμοχώστου 90,2% (83 από τα 92 σχολεία, Λάρνακα 7% (4 από τα 57 σχολεία). Το 42% του αριθμού των μαθητών της στοιχειώδους εκπαίδευσης, είχαν χάσει τα σχολεία τους και βρίσκονται σε καταυλισμούς προσφύγων μαζί με αρκετούς δασκάλους των σχολείων αυτών (β) στη μέση εκπαίδευση κατέλαβαν το 38%. Τα

κατεχόμενα γυμνάσια κατά περιοχές ήταν: στην επαρχία Κερύνειας το Γυμνάσιο Λαπήθου, το Γυμνάσιο Αγίου Αμβροσίου, το Γυμνάσιο Κερύνειας και η Δημοτική Εμπορική και Επαγγελματική Σχολή Κερύνειας.

Παρόλο που χιλιάδες παιδιά δεν είχαν δυνατότητα να συνεχίζουν να πηγαίνουν σχολείο, εντούτοις η θέληση και η επιμονή τους για μάθηση παρέμεινε άσβεστη. Οι δυσκολίες που ζούσαν στα αντίσκηνα οι προσφυγικές οικογένειες πολλές όμως κατόρθωσαν να δημιουργήσουν ένα σχολείο. Ένα σχολείο, που δεν ήταν τίποτε αλλά από ένα αντίσκηνο, με λίγα τραπεζάκια, χωρίς θέρμανση φυσικά και με λίγο φαγητό. (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Δεν ξεχνώ και αγωνίζομαι 2001).

Μια πικρή μαρτυρία της Ελένης Ιωάννου μαθήτριας της Α' Δημοτικού Σχολείου Ξυλοτύμπου αναφέρει:

«Ο ουρανός άνοιξε διάπλατα τους κρουνούς του. Κτυπά το κουδούνι. Βγαίνουν τα παιδιά της πρώτης φοίτησης. Εμείς τρέχοντας μπήκαμε στο τρύπιο αντίσκηνο, που το χρησιμοποιούσαμε σαν τάξη.

Ω! Θεέ μου, που καταντήσαμε!

Το σκοτάδι βασιλεύει παντού στο αντίσκηνο. Δεν βλέπαμε να γράφουμε. Γι' αυτό άρχισε μια ομιλία. Μιλούσαμε για την «οδική ασφάλεια» ενώ το μυαλό μας τριγυρνούσε στο κατάντημα του λαού μας. Τα παιδιά να μορφώνονται κάτω από ένα τρύπιο αντίσκηνο. Όλοι είμαστε αφηρημένοι. Περιοδ. Παιδικά σαλπίσματα, «Πίκρας και ελπίδας», Ιούλιος 1975).

4.5 Αγνοούμενοι

Εικοσιοχτώ χρόνια τώρα συνεχίζεται το δράμα των Ελλήνων και Ελληνοκυπρίων που αιχμαλωτίστηκαν από τους Τούρκους και είτε κρατούνται στις φυλακές του κατακτητή είτε εκτελέστηκαν, για μας αγνοείται η τύχη τους. Με βάση περιστατικά που φανερώνουν ότι υπάρχουν στη ζωή, χωρίζουμε τους αγνοούμενους στις εξής κατηγορίες:

1. Πρόσωπα τα οποία κατέγραψε ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός ύστερα από επίσκεψη στα στρατόπεδα συγκεντρώσεως.
2. Πρόσωπα που περιλαμβάνονται σε καταλόγους που ετοιμάστηκαν από τις Τουρκικές αρχές.

3. Πρόσωπα που αναγνωρίστηκαν σε φωτογραφίες οι οποίες παρουσιάζουν ελληνοκυπρίους αιχμαλώτους να φρουρούνται από τους Τούρκους Φρουρούς.
4. Πρόσωπα τα οποία μίλησαν από τον τουρκοκυπριακό σταθμό ραδιοφώνου «ΜΠΑΙ-ΡΑΚ».
5. Μαρτυρίες πρώην αιχμαλώτων για ορισμένα άτομα που κρατούνται ακόμα αιχμάλωτοι στην Τουρκία ή στην τουρκοκρατούμενη Κύπρο.
6. Αγνοούμενοι που πιάστηκαν από τους Τούρκους μέσα στα σπίτια τους.
Χαρακτηριστικές μαρτυρίες συγγενών αγνοουμένων:

«Όλοι μου έλεγαν να παντρευτώ γιατί ήμουν νέα. Όμως εγώ αρνιόμουν επίμονα. Αν έκανα κάτι τέτοιο ήταν σαν να ξέγραφα τον Ανδρέα. Ούτε να σκέφτομαι τέτοιο πράγμα δεν μπορώ. Επειδή ακριβώς πιστεύω ότι ο Ανδρέας ζει. Είναι στιγμές που νομίζω ότι είναι όλα ένα κακό όνειρο και ότι ο άνθρωπος μου θα έρθει αύριο-μεθαύριο. Εξάλλου έχω και το παιδί μου. Πως είναι δυνατό να ξεγράψω το φυσικό του πατέρα; Τρομάζω με την απλή σκέψη ότι μπορεί να συμβεί τέτοιο πράγμα».

«Αγαπητέ μου Άη Βασίλη. Εσύ που αγαπάς όλα τα παιδιά του κόσμου θέλω να διαβάσεις και το δικό μου γράμμα. Είμαι ένα παιδί από την Κύπρο. Γεννήθηκε το Γενάρη του 1975. Όταν άρχισα να καταλαβαίνω τα λόγια και τις πράξεις των ανθρώπων αυτόματα συνειδητοποιούσα πως δεν έχω πατέρα. Όπως μου είπαν πιάστηκε αιχμάλωτος. Περιμένω να γυρίσει».

Πρόσφυγας που ζει στο εξωτερικό:

«Κάνω 13 χρόνια αυτό το ταξίδι. Τα τελευταία χρόνια το κάνω μονάχη, γιατί ο άντρας μου λύγισε στον πόνο, έπαθε συμφόρηση και έμεινε παράλυτος. Έρχομαι εδώ και επιστρέφοντας πίσω στην Αθήνα νιώθω άδεια κούφια. Νομίζω ότι αφήνω την πνοή μου στη ζωή μου».

«Μάνα πότε θα γυρίσει και ο δικός μου ο πατέρας».

Για τα άτομα αυτά η ζωή κόλλησε εκεί. Στο οδόφραγμα του Λήδρα Πάλας όπου έφθαναν τα λεωφορεία του Ερυθρού Σταυρού με τους αιχμαλώτους, και περίμεναν να δούνε τον αγνοούμενο σύζυγο, τον αγνοούμενο πατέρα, τον αγνοούμενο γιο και αδελφό.

Η Τουρκική αναληψία στο θέμα των αγνοουμένων έχει εκδηλωθεί με χιλιάδες τρόπους και χιλιάδες φορές από το 1974 μέχρι σήμερα. Η αίσθηση της θέσης του ισχυρού την οποία κατέχει η Τουρκία έναντι σε μια μικρή και ανίσχυρη χώρα όπως η Κύπρος, της δίνει το «δικαίωμα» να αντιπαρέρχεται των ευθυνών που την βαραίνουν για το ανθρωπιστικό αυτό θέμα, ενώ παράλληλα τα ισχυρά στηρίγματα της στην διεθνή κοινωνία, της παρέχουν την ευχέρεια να γράφει στα «παλιά της τα παπούτσια» αποφάσεις και ψηφίσματα των διεθνών οργανισμών και να καταρρακώνει χωρίς κανένα πολιτικό και ηθικό κόστος κάθε έννοια ηθικής και κάθε αρχή του διεθνούς δικαίου. (Βαρνακός, 1993).

4.6 Εγκλωβισμένοι

Στα τέλη του Ιουνίου 1975 χιλιάδες Ελληνοκύπριοι, ξεριζώθηκαν και διώχτηκαν από τα σπίτια τους και τις περιουσίες τους κατά παράβαση του Διεθνούς Δικαίου των Συμβάσεων της Γενεύης του 1949 και των ψηφισμάτων των Ηνωμένων Εθνών. Στις διακοινοτικές συνομιλίες συμφωνήθηκε ότι θα επιτρεπόταν στους Τουρκοκύπριους που παραμένουν στις ελεγχόμενες από τους Ελληνοκυπρίους περιοχές να πάνε εάν ήθελαν στις τουρκοκρατούμενες περιοχές, θα ήταν ελεύθεροι να παραμείνουν εκεί και θα τους παρεχόταν οποιαδήποτε διευκόλυνση για ομαλή ζωή. Είχε συμφωνηθεί επίσης ότι θα επιτρεπόταν στους Ελληνοκυπρίους που παραμένουν στις κατεχόμενες περιοχές να πάνε εάν ήθελαν στις ελεύθερες περιοχές μετά από δική τους παράκληση χωρίς καμιά πίεση. Τελικά όλοι όσοι είχαν φύγει είχαν υποβάλει ενυπόγραφη αίτηση στην Τουρκοκυπριακή ηγεσία μετά από φοβερές πιέσεις και εκβιασμούς. (The Press and Information Office, Turkish press on Cyprus, 1997).

Τα τουρκικά στρατεύματα χρησιμοποιούν τη μέθοδο εκδίωξης ατόμων με επιρροή στην Κοινότητα όπως γιατροί, κοινοτάρχες, έτσι ώστε να ακολουθήσει και η φυγή μαζί με αυτούς των υπολοίπων εγκλωβισμένων. Άλλος ένας τρόπος που χρησιμοποίησαν για το ξερίζωμα των Ελληνοκυπρίων είναι ο ισχυρισμός ότι βοηθούν ή είναι μέλη ανταρτικών ομάδων. Με την Τουρκική εισβολή ο αριθμός περιορίστηκε στις 20.000 περίπου εγκλωβισμένους στα χωριά. Οι ουσιαστικοί λόγοι φυγής από τα σπίτια τους ήταν οι άσχημες συνθήκες ζωής. Οι Τούρκοι παίρνουν την κινητή και ακίνητη περιουσία και την παραχωρούν στους εποίκους. Οι βιαιοπραγίες μεταξύ εποίκων και εγκλωβισμένων δημιουργούν πολλά προβλήματα. (Εγκυκλ. Τσαφειρόπουλος, 1994).

Μερικές χαρακτηριστικές μαρτυρίες αναφέρουν:

Στις 9.5.77 στο Ριζοκάρπασο έγινε απόπειρα εμπρησμού του σπιτιού της Ελένης Νικολάου. Χονδρού, υπαλλήλου της Συνεργατικής Εταιρείας Ριζοκάρπασο. Την ίδια περίοδο έποικοι διέρρηξαν το σπίτι της Αθηνάς Δαφνίου στο Ριζοκάρπασο και έκλεψαν το ψυγείο, την κουζίνα γκαζιού, και ένα ραδιομαγνητόφωνο. Σε άλλη περίπτωση έποικοι διέρρηξαν το κατάστημα του Νίκου Χρυσοστόμου και έκλεψαν εμπορεύματα αξίας 300 περίπου λιρών.

Στους εγκλωβισμένους, το καθεστώς Ντενκτάς απαγόρευε την λειτουργία σχολείων μέσης εκπαίδευσης. Μόνο δυο σχολείων Δημοτικής Εκπαίδευσης λειτουργούσαν στο χωριό Ριζοκάρπασο και Αγία Τριάδα. Σε ζητήματα υγείας ο Ντενκτάς, επιτρέπει να εξετάζονται οι εγκλωβισμένοι από Τουρκοκύπριους γιατρούς που τους επισκέπτονται μια φορά την βδομάδα στις κοινότητές τους. Σε περιπτώσεις παθήσεων που δεν μπορούν να θεραπεύσουν οι Τουρκοκύπριοι γιατροί φέρνουν τους εγκλωβισμένους μπροστά στο δίλημμα να εγκαταλείψουν την περιοχή γιατί το καθεστώς Ντενκτάς τους επιτρέπει να έρθουν στις ελεύθερες περιοχές για ιατρική περίθαλψη μόνο με την προϋπόθεση πως δεν θα γυρίσουν πίσω στο Τουρκοκυπριακό κράτος. (Εγκυκλ. Τσαφειρόπουλος, 1994).

Πρόβλημα υπάρχει καις την άσκηση των θρησκευτικών καθηκόντων. Απαγορεύεται να χτυπήσουν οι καμπάνες ενώ παράλληλα οι ναοί μετατρέπονται σε τζαμιά και βεβηλώνονται. Στην πλειοψηφία τους οι εγκλωβισμένοι είναι υπερήλικες. Στέλνεται από διάφορες κρατικές Υπηρεσίες βοήθεια σε τρόφιμα και χορηγείται επίδομα για την κάλυψη των αναγκών.

Η Υπηρεσία Ανθρωπιστικών Υποθέσεων του Υπουργού Δικαιοσύνης παρακολουθεί στενά και πληροφορείται για τα προβλήματα των εγκλωβισμένων και ιδιαίτερα των αναξιοπαθούντων σε συνεργασία με τους ανθρωπιστικούς λειτουργούς των Ηνωμένων Εθνών. Επιπρόσθετα εκδηλώνεται ενδιαφέρον από οργανώσεις και ιδρύματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ

5.1 Υιοθέτηση Παγκόσμιας Έννοιας του Όρου Πρόσφυγας

Κατά τη διάρκεια λειτουργίας της Κοινωνίας των Εθνών υιοθετήθηκαν διάφορες Συμφωνίες και Συμβάσεις που αφορούσαν ιδιαίτερες κατηγορίες προσφύγων. Οι σημαντικότερες ήταν:

Η Συμφωνία του 1926 που αφορούσε την έκδοση πιστοποιητικού ταυτότητας για τους πρόσφυγες, προκειμένου να τα χρησιμοποιήσουν σαν ταξιδιωτικά έγγραφα. Τα έγγραφα είναι παγκοσμίως γνωστά ως Διαβατήρια Nansen. Υιοθετήθηκαν κατ' αρχήν για τους πρόσφυγες του 1922 και η χρήση τους επεκτάθηκε στους Αρμενίους πρόσφυγες με τη Συμφωνία της 31^{ης} Μαΐου 1924. Σύμφωνα με τη Συμφωνία του 1926 αναγνωριζόταν κατ' αρχή στον κάτοχο του διαβατηρίου Nansen το δικαίωμα επιστροφής στην χώρα έκδοσης του. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).

Η Συμφωνία του 1928 που επέκτεινε τις συμφωνίες έκδοσης ταξιδιωτικών εγγράφων/πιστοποιητικών Nansen στους Ασύριους Ασσυρο-Χαλδαίους και Τούρκους Πρόσφυγες. Συνεστήθη επίσης όπως οι υπηρεσίες που παρέχονται εκτός των χωρών καταγωγής στους πολίτες από τις Διπλωματικές Αντιπροσωπείες των Κρατών, να παρέχονται στην περίπτωση των προσφύγων από τους Αντιπροσώπους του Υπάτου Αρμοστή. (ο.π., 1998).

Η Σύμβαση για το Διεθνές Καθεστώς των Προσφύγων (1933) που αποτέλεσε το υπόδειγμα για τα μεταγενέστερα διεθνή κείμενα. Περιλάμβανε τις προηγούμενες συμφωνίες και διατάξεις που αφορούσαν θέματα όπως την προσωπική, κατάσταση την απασχόληση, τα κοινωνικά δικαιώματα και την εκπαίδευση των προσφύγων. Περιορίζε επίσης και την πρακτική της απέλασης. Δυστυχώς επικυρώθηκε μόνο από οκτώ κράτη. Η Σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων από τη Γερμανία (1938) της οποίας οι διατάξεις είναι όμοιες με αυτές της Σύμβασης του 1933. Βάσει του Πρωτοκόλλου το 1939 οι διατάξεις της ρυθμίζουν και την κατάσταση των Αυστριακών προσφύγων. (ο.π., 1998).

5.1.α Καταστατικό του Διεθνούς Οργανισμού Προσφύγων (IRO)

Πρόκειται για ένα σημαντικό βήμα στην εξέλιξη του διεθνούς προσφυγικού δικαίου. Όπως και οι προηγούμενες συμφωνίες, διευκρινίζει τις κατηγορίες στις οποίες παρέχεται βοήθεια. Όμως οι κατηγορίες αυτές δεν καθορίζονται με βάση την εθνική τους καταγωγή. Περιλαμβάνουν:

- Τα θύματα του ναζιστικού, του φασιστικού καθεστώτος και του καθεστώτος των προδοτών, που μάχονται τους πρόσφυγες.
- Τους πρόσφυγες των περιοχών Saar και Sudentenlan
- Τα πρόσωπα που θεωρούνταν πρόσφυγες πριν την έναρξη του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου για λόγους φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, και πολιτικών πεποιθήσεων.
- Πρόσωπα που βρίσκονται εκτός της χώρας της οποίας έχουν την ιθαγένεια ή εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής τους που λόγω των γεγονότων που έλαβαν χώρα μετά την έναρξη του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου δεν μπορούσαν ή δεν επιθυμούσαν να υπαχθούν στην προστασία της Κυβέρνησης της χώρας της οποίας είχαν την ιθαγένεια ή της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής τους.
- Ασυνόδευτα ανήλικα που ήσαν ορφανά ή των οποίων οι γονείς είχαν χαρακτηριστεί εξαφανισμένοι. Εκτός από τους πρόσφυγες ο Διεθνής Οργανισμός προσφύγων ήταν αρμόδιος να παρέχει βοήθεια σε εκτοπισμένους πληθυσμούς. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR 1998).

Οι πρόσφυγες και οι εκτοπισμένοι πληθυσμοί υπάγονται στην προστασία του Διεθνούς Οργανισμού Προσφύγων εφόσον μπορούσαν να επαναπατριστούν και έχουν ανάγκη της βοήθειας του Οργανισμού για το σκοπό αυτό, ή εφόσον είχαν εκφράσει «βάσιμες αντιρρήσεις» όσον αφορά την επιστροφή τους στην χώρα καταγωγής τους. Οι «βάσιμες αντιρρήσεις» περιλαμβάνουν δίωξη ή φόβο δίωξης, για λόγους φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας ή πολιτικών πεποιθήσεων (ο.π., 1998).

Κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του Διεθνούς Οργανισμού Προσφύγων έλαβαν χώρα συζητήσεις που οδήγησαν στη υιοθέτηση της Σύμβασης του 1951 για το

καθεστώς των προσφύγων και του Καταστατικού της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες.

5.2 Ορισμός της Σύμβασης του 1951

Οι βασικές προϋποθέσεις για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα στο πρόσωπο του αιτούντα άσυλο είναι οι εξής:

1. Ο αιτών άσυλο βρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα.
2. Εκφράζει βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης.
3. Ο φόβος αυτός οφείλεται σε έναν από τους παρακάτω πέντε λόγους.
 - Φυλή
 - Θρησκεία
 - Εθνικότητα
4. Αδυνατεί ή δεν επιθυμεί να απολαμβάνει της προστασίας της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα ή αδυνατεί ή δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτή λόγω δίωξης.

Η Σύμβαση ορίζει σε ποιες περιπτώσεις δεν εφαρμόζεται ή παύει να εφαρμόζεται το καθεστώς του πρόσφυγα. Οι ρήτρες αποκλεισμού ορίζουν ότι η Σύμβαση δεν εφαρμόζεται στα πρόσωπα στα οποία συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα, αλλά δεν χρήζουν ή δεν δικαιούνται προστασίας. Πρόκειται για:

1. Τα πρόσωπα που απολαμβάνουν της προστασίας ή της συνδρομής άλλων οργάνων ή οργανισμών των Ηνωμένων Εθνών.
2. Τα πρόσωπα στα οποία αναγνωρίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των υπηκόων της χώρας της νόμιμης διαμονής τους,
3. Τα πρόσωπα που έχουν διαπράξει έγκλημα κατά της ειρήνης, έγκλημα πολέμου ή έγκλημα κατά την ανθρωπότητα, σοβαρό αδίκημα του κοινού ποινικού δικαίου πριν εισέλθουν στην χώρα ασύλου ή είναι ένοχοι ενεργειών αντίθετων με τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών. . (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR 1998).

Η πρώτη από τις ρήτρες αποκλεισμού υιοθετήθηκε προκειμένου να τυγχάνουν οι Παλαιστίνιοι ως πρόσφυγες, ειδικής μεταχείρισης. Το έργο παροχής βοήθειας στους Παλαιστίνιους πρόσφυγες ανατέθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το Δεκέμβριο 1948 στην Υπηρεσία Αρωγής και Έργων για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες στην Εγγύς Ανατολή (UN RWA). Η Υπηρεσία αυτή συνδράμει τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες που βρίσκονται στην Ιορδανία, στο Λίβανο, στη Συρία και στα κατεχόμενα εδάφη του Ισραήλ.

Οι αποκαλούμενες ρήτρες παύσης του καθεστώτος του πρόσφυγα ορίζουν ότι ένα πρόσωπο δεν θεωρείται πρόσφυγας εάν, παραδείγματος χάρη έλαβαν χώρα ουσιαστικές αλλαγές στην πολιτική της χώρας καταγωγής του, που του επιτρέπουν να επιστρέψει σε αυτή. Πρόσφατο παράδειγμα εφαρμογής της ρήτρας παύσης του καθεστώτος του πρόσφυγα αφορά τους πρόσφυγες από την Πολωνία, την τέως Τσεχοσλοβακία και την Ουγγαρία.

5.3 Ορισμός του Οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας

Οι συρράξεις που επακολούθησαν του τέλους της αποικιοκρατίας στην Αφρική δημιούργησαν σημαντικά προσφυγικά ρεύματα. Ήδη από τις αρχές του 1963 ο Οργανισμός Αφρικανικής Ενότητας έκρινε ότι ήταν αναγκαία η υιοθέτηση περιφερειακής Σύμβασης για τον ορισμό του όρου «πρόσφυγας» όπου θα λαμβάνονται υπόψη όλες οι ιδιαίτερες όψεις του προσφυγικού προβλήματος στην Αφρικανική Ήπειρο. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR 1998).

Το κείμενο της νέας Σύμβασης υιοθετήθηκε το 1969. Αναφερόταν στη Σύμβαση του 1951, που χαρακτηρίζεται «ως το βασικό και παγκόσμιο κείμενο που αφορά στο καθεστώς των προσφύγων». Σκοπός της υιοθέτησης της Σύμβασης αυτής δεν ήταν να αντικαταστήσει τη Σύμβαση του 1951, αλλά να την συμπληρώσει.

Δυο είναι τα μέρη του όρου «πρόσφυγας» της Σύμβασης του οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας:

- Το πρώτο μέρος επαναλαμβάνει τον ορισμό που υποτυπώνεται στη Σύμβαση του 1951,
- Το δεύτερο μέρος διευρύνει τον ορισμό καλύπτει κάθε πρόσωπο που εξαναγκάζεται να εγκαταλείψει την χώρα καταγωγής του. (ο.π., 1998).

(Ενημερ. Έντυπο, UNHCR (1998) Εισαγωγή στη διεθνή προστασία των προσφύγων, Αθήνα).

5.4 Η Διακήρυξη της Cartagena

Αν και δεν υπάρχει άλλη περιφερειακή σύμβαση ικανή να συγκριθεί με την Σύμβαση του Οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας. Εντούτοις, το 1984 πραγματοποιήθηκε μια διάσκεψη στην πόλη Cartagena της Κολομβίας και υιοθέτησε μια σημαντική διακήρυξη, που είναι γνωστή ως η διακήρυξη της Cartagena, με την οποία συστήνεται μεταξύ άλλων όπως ο ορισμός του πρόσφυγα που χρησιμοποιείται στην περιοχή περιλαμβάνει πρόσωπα που εγκατέλειψαν τη χώρα καταγωγής τους. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR 1998).

Ο ορισμός είναι όμοιος με αυτό της Σύμβασης του Οργανισμού Αφρικανικής ενότητας. Αν και δεν δεσμεύει τυπικά τα Κράτη, εφαρμόζεται από τα Κράτη της Λατινικής Αμερικής: ορισμένα από αυτά την έχουν ενσωματώσει στην εθνική νομοθεσία τους. Έχει επίσης υιοθετηθεί από την Εκτελεστική Επιτροπή, την Οργάνωση Αμερικανικών Κρατών και από την Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών.

5.5 Άλλες ερμηνείες του όρου πρόσφυγας

Πρόσφυγας: Αυτός που αναγκάζεται να εγκαταλείψει το σπίτι του και να ζήσει αλλού (Λεξιλόγιο Μονοτονικό της Δημοτικής, 1998, σελ. 554).

Πρόσφυγας: Εκείνος που εγκαταλείπει για λόγους ασφάλειας την γενέτειρα του και καταφεύγει σε ξινή χώρα ζητώντας προστασία. (Εγκυκλοπαίδεια ΦΑΡΟΣ, 1979, σελ. 111).

Πρόσφυγας: Κάθε πρόσωπο που υποχρεώνεται από πειστικές καταστάσεις να εγκαταλείψει τον τόπο διαμονής του και να καταφύγει αλλού. (Λεξιλόγιο, Τεγόπουλου-Φυτράκη, 1993, σελ. 53).

Πρόσφυγας: Κάθε άτομο που λόγω βάσιμου φόβου δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας συμμετοχής σε συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα ή λόγω πολιτικών πεποιθήσεων αναγκάζεται να εγκαταλείψει τη χώρα καταγωγής του. (Η Σύμβαση του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων).

5.6 Ιστορία των προσφύγων της Κύπρου

Τα τελευταία 28 χρόνια η Κύπρος γνώρισε το τραγικό φαινόμενο της προσφυγοποίησης χιλιάδων κατοίκων, που αποτελεί πτυχή της σύγχρονης κυπριακής τραγωδίας. Η προσφυγοποίηση, Κυπρίων Ελλήνων και Τούρκων άρχισε μετά την έναρξη της διακοινοτικής διαμάχης που κορυφώθηκε μετά την Τουρκική εισβολή του 1974. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι οι Τουρκοκύπριοι πρόσφυγες εγκατέλειψαν τα χωριά και τις περιουσίες με δική τους θέληση ή και με εξαναγκασμό από την εξτρεμιστική ηγεσία τους, ύστερα από υπόδειξη της Άγκυρας που επιθυμούσε τον πλήρη διαχωρισμό και την διχοτόμηση του νησιού. (Εγκυκλ. Τσαφειρόπουλος, 1994).

Το πρώτο σχετικό κύμα προσφύγων (Ελληνοκυπρίων) ήλθε το 1958 κατά τη διάρκεια του ενόπλου απελευθερωτικού αγώνα (1955-1959). Οι Άγγλοι κυρίαρχοι τότε είχαν κινητοποιήσει τους εξτρεμιστές Τουρκοκύπριους και τους στράτευαν κατά των αγωνιζομένων. Το σύνθημα από την ηγεσία των Τουρκοκυπρίων «ταξίμ» (διχοτόμηση) είναι για αυτούς η «ιδανική λύση» στο Κυπριακό και οι Βρετανοί το χρησιμοποιούν ως απειλή για να εξαναγκάσουν τους Ελληνοκυπρίους να αποδεχθούν την «μέση λύση» της ανεξαρτησίας και να εγκαταλείψουν το αίτημά τους για ένωση του νησιού με την Ελλάδα. Με την υποστήριξη των Βρετανών σημειώθηκαν οι πρώτες αιματηρές διακοινοτικές συγκρούσεις μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων Κύπρου το 1957-1958 με επιθέσεις (Τουρκοκυπρίων εξτρεμιστών) κατά άοπλων Ελληνοκυπρίων, εκδιώξεις και πυρπολήσεις περιουσιών τους. Από μεγάλα χωριά όπου πλειοψηφούσε το τουρκοκυπριακό στοιχείο και από περιοχή της Λευκωσίας όπου επίσης πλειοψηφούσε το τουρκοκυπριακό στοιχείο, οι Ελληνοκύπριοι, εκδιώχθηκαν και εμφανίστηκε για πρώτη φορά το φαινόμενο της προσφυγοποίησης τους στην ίδια την πατρίδα τους, το 1958. Μετά την ανταρσία των Τουρκοκυπρίων στα τέλη του 1963 σχηματίστηκαν σε όλες τις πόλεις (εκτός από την Κερύνεια) και σε πολλά χωριά οι τουρκοκυπριακοί θύλακες. Ελληνοκύπριοι που κατοικούσαν σε τέτοιες περιοχές εκδιώχθηκαν και προσφυγοποιήθηκαν. Η εξτρεμιστική τουρκοκυπριακή ηγεσία διέταξε τους Τουρκοκύπριους εκείνους που ως τότε κατοικούσαν σε χωριά ή περιοχές όπου πλειοψήφησαν οι Ελληνοκύπριοι να μετακινηθούν στους τουρκοκυπριακούς θύλακες, ενισχύοντας τις τουρκικές συνοικίες των πόλεων και χωριών όπου πλειοψηφούσαν οι τουρκοκύπριοι. Πολλοί

τουρκοκύπριοι ανταποκρίθηκαν στην εντολή της ηγεσίας των και παρουσιάστηκε έτσι το 1964 το φαινόμενο της εκούσιας προσφυγοποίησης. Ως τότε πολλοί άλλοι τουρκοκύπριοι αρνήθηκαν να υπακούσουν και να προσφυγοποιηθούν και για την επόμενη δεκαετία παρέμειναν στα χωριά τους συνεργαζόμενοι μάλιστα με τους ελληνοκύπριους. (The Press and Information Office, *The refugees of Cyprus*, 1193).

Ο τεχνητός διαχωρισμός που υποδαυλίστηκε από τους Βρετανούς το 57-58 κορυφώθηκε μετά την Τουρκική στρατιωτική εισβολή στην Κύπρο του Ιούλη και τον Αύγουστο του 1974. Οι Έλληνες Κύπριοι κάτοικοι του σκλαβωμένου τμήματος προσφυγοποιήθηκαν, κι ο αριθμός τους ήταν μεγάλος. Οι Ελληνοκύπριοι πρόσφυγες του 1974 ανέρχονται στις 200.000 περίπου. Οι περισσότεροι διέφυγαν στις ελεύθερες περιοχές πριν την άφιξη των Τουρκικών Στρατευμάτων. Ουσιαστικά εκείνο που συνέβη μετά την Τουρκική εισβολή του 1974 ήταν η αναγκαστική μετακίνηση πληθυσμών με στόχο την πλήρη διχοτόμηση του νησιού. Δηλ. οι Έλληνες να μεταφερθούν όλοι στο νότιο τμήμα της Κύπρου και οι Τούρκοι να καταλάβουν το βόρειο τμήμα. Οι προσφυγοποιηθέντες του 1974 Ελληνοκύπριοι βρήκαν καταφύγιο αρχικά σε καταυλισμούς, αντίσκηνα, σε σχολεία. Χρειάζονταν βοήθεια τόσο υλική όσο και ηθική από την Κυπριακή Κυβέρνηση. Οι Ελληνοκύπριοι ζούσαν με την ελπίδα ότι οι δύσκολες μέρες θα περάσουν και θα επιστρέψουν στα σπίτια τους. Όμως τα χρόνια συμπληρώνονται τώρα 27 χρόνια και ακόμα η Τουρκία παραμένει αδιάλλακτη. (Εγκυκλ. Τσαφειρόπουλος, 1994).

5.6.α Η επιμονή των προσφύγων για επιστροφή

Όλοι οι πρόσφυγες Ελληνοκύπριοι μετά την εκδίωξη τους από τους Τούρκους εισβολείς σκορπίστηκαν στην ελεύθερη περιοχή του νότου. Όμως η επιμονή και η υπομονή ότι θα επιστρέψουν στις πατρογονικές τους εστίες τους διακατέχει ακόμα και σήμερα.

Λόγω της στενότητας του εδάφους στο νότο και του υπερβολικού πληθυσμού ειδικότερα τώρα με τους πρόσφυγες οι ξεριζωμένοι εργάζονται προσωρινά και εξηγούν ότι θα δικαιωθούν το συντομότερο. Εγκαταστάθηκαν προσωρινά σε καταυλισμούς, σε συνοικισμούς, όμως οι σκέψεις τους είναι στις πόλεις τους και στα χωριά τους. Χιλιάδες εκτοπισμένοι ζούσαν κάτω από άθλιες συνθήκες σε ακατάλληλα σπίτια και ετοιμόρροπα υποστατικά. Ποιοι θα ευσπλαχνισθούν τις

χιλιάδες των προσφύγων που ζούσαν σε σκηνές και σε παράγκες μέσα στο χειμώνα; Πόσα χρόνια θα παρατείνονται τα δεινά των προσφύγων της μαρτυρικής Κύπρου;

Πολλοί βάρβαροι κατακτητές πέρασαν από το νησί μας, κανείς όμως δεν μπόρεσε να αλλάξει τον ελληνικό πολιτισμό της πατρίδας μας. Τα εδάφη μας είναι ποτισμένα με το αίμα και τον ιδρώτα των πατέρων μας και δεν λησμονούνται όσα χρόνια και αν περάσουν. Οι ρίζες είναι πολύ βαθιές και δεν ξεριζώνονται. Επίσης η πολιτιστική παρακαταθήκη του Ελληνισμού και οι τάφοι των πατέρων μας μαρτυρούν τον από αιώνα απείρακτο δημογραφικό χαρακτήρα της Κύπρου. (Ιωαννίδης, 1995).

Ο Ελληνισμός της Κύπρου αντιμετώπισε πολλά δεινά και συμφορές που οδηγούσαν ίσως σε εθνικό αφανισμό αλλά δεν λύγισε. Η Ελληνοκυπριακή πλευρά δεν έχει περιθώρια άλλων υποχωρήσεων γιατί έκανε ήδη αρκετές και έφθασε στα όρια που δεν μπορεί να υπερβεί..

Η υποθήκη του αείμνηστου Μακαρίου που κληροδότησε στο λαό της Κύπρου, δεν πρέπει να ποδοπατηθεί και να κομματοποιηθεί. Οι εθνικές επιταγές του Μεγάλου Ηγέτη ήταν να παραμείνουμε όλοι ενωμένοι και να ακολουθήσουμε το δρόμο του μακροχρόνιου σκληρού και ανένδοτου αγώνα για λευτεριά όλων των κατεχομένων εδαφών μας. Για να φύγει ο Τουρκικός Αττίλας και γι να γυρίσουν όλοι οι πρόσφυγες στα σπίτια τους και στις περιουσίες τους ασφαλείς. Ο αγώνας όλων μας για ελευθερία γίνεται για να λυτρωθούμε Έλληνες, Τούρκοι, Μαρωνίτες, Αρμένιοι, και στρέφεται κατά του εισβολέα, της Τουρκίας. Οι Τούρκοι θέλουν να διαμορφώσουν το μέλλον τους με βάση τα δικά τους συμφέροντα, και κτυπούν όχι μόνο το λαό της Κύπρου αλλά και άλλους λαούς πισώπλατα. (The Press and Information office, *Turkish Press on Cyprus* 1999).

Πέρασαν αρκετά χρόνια από την εισβολή της Τουρκίας στο αδικημένο Ελληνισμό της πατρίδας μας και ο λαός μας ζει μέσα στην αγωνία διότι δεν λύθηκε το σοβαρό προσφυγικό πρόβλημα. Είναι γενικά αποδεχτό πως ένας λαός που έχει το δικαίωμα με το μέρος του πρέπει το πρόβλημα που αντιμετωπίζει να λυθεί σύντομα. Ο προσφυγικός λαός της Κύπρου, ανησυχεί για την παρατεινόμενη τραγωδία του, και το ακρωτηριασμένο κράτος που δοκιμάζεται. Ο αδούλωτος και γενναίος προσφυγικός λαός του νησιού, βλέπει τους ισχυρούς της γης να είναι αμέτοχοι. Οι ισχυροί της γης έγιναν γελωτοποιοί του δράματος του λαού μας και δεν τον ευσπλαχνίζονται. Όλοι οι πρόσφυγες έχουν την ελπίδα ότι τα δύσκολα χρόνια θα

περάσουν και θα έρθουν καλύτερες μέρες για τον αγωνιζόμενο Ελληνισμό της Κύπρου. Η Κύπρος είναι ένα κράτος αναγνωρισμένο διεθνώς και η δικαίωση του λαού δεν θα αργήσει να έρθει. Πρέπει να σταματήσουν οι εξωτερικές παρεμβάσεις στις εσωτερικές υποθέσεις του Κυπριακού λαού, η λύση του εθνικού θέματος μας θα είναι πιο εύκολη και δεν θα γίνει προσωρινά. (Θεοδοσίου, 1975).

Όλοι οι δημοκρατικοί άνθρωποι του λαού μας, που μιλούν για ανθρώπινα δικαιώματα δεν ξεχνούν το δικαίωμα των προσφύγων για επιστροφή. Όμως σήμερα γίνεται εκούσια παρερμηνεία των ατομικών και πολιτικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πολλοί καιροσκόποι του κομματικού φανατισμού θέλοντας να εξυπηρετήσουν το ιμπεριαλιστικό τους συμφέρον, χρησιμοποιούν μεθόδους, που θεμελιώνουν ή εφαρμόζουν το δίκαιο του ισχυρού αδιαφορώντας για τους πρόσφυγες μας, και ποδοπατούν ανθρώπινες αξίες και αρχές.

Το κλειδί της λύσης του Κυπριακού προβλήματος το έχει η Τουρκία, αλλά η χώρα αυτή δυστυχώς δεν θέλει να λυθεί το σοβαρό αυτό πρόβλημα. Ο χρόνος ωρίμασε, για μια δίκαιη λύση του Κυπριακού και πρέπει οι Τούρκοι να παροτρύνουν τους ομοϊδεάτες, για μια σωστή προσέγγιση στις συνομιλίες. Τόσους αιώνες ζήσανε αδελφωμένοι Έλληνες και Τούρκοι της Κύπρου. Το 1974 ήλθαν οι ξένοι και μας διαχώρισαν με τη δικαιολογία ότι δεν μπορούμε πια να ζήσουμε όλοι μαζί. Για ξένα συμφέροντα καταστραφήκαμε όλοι μας Έλληνες και Τούρκοι. Κανείς δεν είναι νικητής, ο Κυπριακός λαός έχασε τα παιδιά, τα σπίτια και όλα τα υπάρχοντα του. Μαζί με την περιουσία τους οι πρόσφυγες έχασαν και όλη την χλωρίδα του νησιού που φθάρηκε ανεπανόρθωτα. Οι Τουρκοκύπριοι του νότου, γνωρίζουν ότι η γη που καλλιεργούν δεν είναι δική τους, ούτε τα σπίτια που εγκαταστάθηκαν. Ουδέποτε είναι δυνατό να νομιμοποιηθεί η ξένη ιδιοκτησία, και ούτε μπορεί να παραχωρηθεί τα παιδιά τους. Το ίδιο ισχύει και για τους Ελληνοκυπρίους που καλλιεργούν ξένη περιουσία και εγκαταστάθηκαν προσωρινά σε Τουρκικά σπίτια. (ο.π., 1975).

Η επιμονή όλων των προσφύγων να επιστρέψουν στις πατρογονικές τους εστίες και στις περιουσίες τους είναι अपαράβατο βασικό ανθρώπινο δικαίωμα κάθε πολίτη. Ο Τουρκικός στρατός πρέπει να φύγει και να αντικατασταθεί με Ειρηνευτές, για να επιστρέψουν οι πρόσφυγες στα σπίτια τους. Ο προσφυγικός Ελληνισμός της Κύπρου έχει την απαίτηση από τους αρχηγούς των κομμάτων να ενωθούν για την καλύτερη αντιμετώπιση του προβλήματος. Ζητούν την βοήθεια όλων των Ελλήνων

της Ελλάδας, όλων των κοινοβουλίων, όλων των αρχηγών κομμάτων και του διεθνούς τύπου. Η άδικη του Κυπριακού προβλήματος που με την βία κρατά ο Αττίλας θα πρέπει να προβάλλεται στο διεθνές προσκήνιο. Η Τουρκία θα πρέπει να καταγγεληθεί στα διεθνή βήματα για την επεκτατική πολιτική της και την προκλητικότητα της ενέργειας της στο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας. (Θεοδοσίου, 1975).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ: ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Η ΜΑΡΑΘΩΝΙΟΣ ΠΟΡΕΙΑ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΗΘΗΚΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Για την αντικειμενική και ακριβή εικόνα του μεγέθους και της μορφής του προσφυγικού προβλήματος παρατίθεται πιο κάτω αποσπάσματα από την Έκτακτη Έκθεση του Παγκόσμιου Συμβουλίου Εκκλησιών για την Κύπρο που ετοιμάστηκε στις 21 Μαρτίου 1975.

«Αν οι Ηνωμένες Πολιτείες αντιμετωπίζουν της ίδιας έκτασης όπως το Κυπριακό, θα υπήρχαν σήμερα 70 εκατομμύρια Αμερικάνοι που θα ζούσαν σε παράγκες, δημόσια κτίρια, τέντες και υπερπλήρη σπίτια συγγενών. Ακόμα και για την πλουσιότερη χώρα του κόσμου, το γεγονός αυτό θα αποτελούσε μια τεράστια συμφορά. Για μια μικρή αναπτυσσόμενη χώρα, με το 70% του οικονομικού της δυναμικού στα χέρια στρατού κατοχής, τα προβλήματα ανακούφισης και αποκατάστασης ενός τρίτου του πληθυσμού που κατέστησαν άστεγοι κατά τη διάρκεια του πολέμου του καλοκαιριού είναι σχεδόν ανυπέρβλητα. Δυο προϋποθέσεις είναι απαραίτητες για να μπορέσει το νησί να ξαναγυρίσει σε κάποιου είδους ομαλότητα: εκτεταμένη βοήθεια από το εξωτερικό και μια μόνιμη λύση της πολιτικής διένεξης.

«Ένα μεγάλο μέρος των προσφύγων εγκατέλειψαν το σπίτι τους την τελευταία στιγμή, κυριολεκτικά με τα ρούχα που φορούσε. Έτσι εκτός συνήθεις ανάγκες για τροφή, στέγαση, ρουχισμό και φαρμακευτικές προμήθειες, ήταν ανάγκη να διευθετηθεί η προμήθεια πολλών βασικών αναγκών του νοικοκυριού κουβέρτες και άλλα βασικά οικιακά σκεύη.

Παρατηρητές κάποτε παραπλανούνται από τη θεά πολλών μεγάλων αυτοκινήτων σταθμευμένων δίπλα σε τέντες, μέσα στους καταυλισμούς, είναι απλώς μια απόδειξη της σχετικής ευημερίας του νησιού πριν από την εισβολή και της σχεδόν ανύπαρκτης αγοράς μεταχειρισμένων αυτοκινήτων.

Οι περισσότεροι πρόσφυγες δεν είναι σε θέση να συντηρούν τα αυτοκίνητα τους και τις περισσότερες φορές αυτά αποτελούν το μοναδικό κεφάλαιο του ιδιοκτήτη.

«Η υλική βοήθεια, καθ' όλα απαραίτητη τους πρώτους μήνες της εκτάκτου ανάγκης, έχει τώρα παραγκωνισθεί από την ανάγκη για βοήθεια των πιο μακροπρόθεσμων προβλημάτων των προσφύγων που ζουν μέσα σε τέντες. Ενώ όλοι ελπίζουν ότι η κατάσταση δεν θα διαιωνιστεί όπως αυτή των Παλαιστινίων προσφύγων, υπάρχει ανάγκη για προγράμματα που θα ασχολούνται με την όσο το δυνατό επάνοδο στην ομαλότητα της ζωής μέσα στους καταυλισμούς, κυρίως για τα παιδιά τους νεαρούς και τους ανέργους άνδρες που δεν ξέρουν τι να κάνουν όλη μέρα».

Ένα σημείο που πρέπει να τονισθεί είναι ότι η μεγάλη πλειονότητα των προσφύγων του Νότου είναι πρόσωπα που προέρχονται από ευημερούσες πόλεις και χωριά, συνηθισμένοι να δουλεύουν σκληρά και να βασίζονται στον εαυτό τους, και οι οποίοι βρίσκουν τον ψυχολογικό αντίκτυπο της ανεργίας της τεμπελιάς, και της εξεύρεσης πιο επιζήμιο από τις φυσικές ταλαιπωρίες που προέρχονται από την προσφυγική τους κατάσταση.

Η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει πολύ κόσμο που δεν είναι στην ουσία πρόσφυγες, πολλές βιομηχανίες που εξαρτώνται από πρώτες ύλες από το Βορρά αναγκάστηκαν να επιβραδύνουν ή και να διακόψουν τη λειτουργία τους, η τουριστική Βιομηχανία έχει τελείως αδρανήσει, και εξαιτίας της γενικής έλλειψης, χρημάτων, οι λιανικές πωλήσεις και οι περισσότερες επιχειρήσεις υπηρεσιών έχουν σοβαρά επηρεασθεί. Πολλά πρόσωπα απολύθηκαν προσωρινά ή σε πολλές περιπτώσεις συμφώνησαν σε μεγάλες μισθολογικές περικοπές (πάνω από 2810) για να αναβάλουν την άποψη τους όσο το δυνατό περισσότερο. Όλα αυτά είχαν δυσμενείς επιπτώσεις στην ικανότητα πολλών οικογενειών να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές του υποχρεώσεις – δόσεις ενοικιαγορές, δίδακτρα για τα παιδιά κ.ά. Η κατάσταση θα χειροτερέψει απελπιστικά καθώς η έλλειψη ζήτησης θα επεκταθεί γενικά στην οικονομία με αποτέλεσμα την χειροτέρευση της οικονομικής κάμψης, χρεοκοπίες, και ανεργία. Για κάποιο που έχει δει την Κύπρο πριν τις τελευταίες

συγκρούσεις η κατάσταση μετά είναι ακόμα πιο τραγική. Είναι φανερό ότι η αξιοθαύμαστη οικονομική πρόοδος που επιτεύχθηκε τα 14 χρόνια της Ανεξαρτησίας είχε καταρρεύσει, πράγμα που κάμνει το έργο της αποκατάστασης, που θα ακολουθήσει μια λύση του πολιτικού προβλήματος, ακόμα πιο ενθαρρυντική. Η διεθνής κοινότητα ανταποκρίθηκε γρήγορα και γενναιόδωρα στις ανάγκες των εκτοπισθέντων κατά τη διάρκεια της εκτάκτου ανάγκης και αμέσως μετά. Υπήρχε όμως κίνδυνος τώρα που η κατάσταση δεν απασχολούσε πια τις πρώτες σελίδες του τύπου ο κόσμος να τη ξεχάσει και να στραφεί σε νέα προβλήματα. Αυτό θα ήταν μια διπλή τραγωδία, οι ανάγκες των 200.000 εκτοπισθέντων δεν είχαν τελικά ικανοποιηθεί και θα γίνονταν πιο επείγουσες καθώς τα αποθέματα είχε μαζέψει η κυβέρνηση σε καλύτερους καιρούς εξαντλούνται επίσης όσο περισσότερο καθυστερούσε μια διευθέτηση τόσο πιο δύσκολο θα γινόταν το έργο μιας ειρηνικής διευθέτησης συμφιλίωσης και ανάπτυξης που έπρεπε να ακολουθηθεί. Υπάρχει σοβαρός κίνδυνος το πρόβλημα να γίνει χρόνιο όπως την Αραβο-Ισραηλιτική διένεξη, με περιοδικά ξεσπάσματα μάχης, που θα φέρουν μίζερια στους κατοίκους της περιοχής και τον κίνδυνο μιας μεγαλύτερης σύρραξης σε όλο τον κόσμο. (Καρδιανού, 1976).

6.1 Η δράση των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας

Η 15^η Ιουλίου 1974, εκτός από την κατάρα της φασιστικής εμπειρίας που σημάδεψε για πάντα την μνήμη μας ήταν η απαρχή μιας ολοκληρωτικής κατάρρευσης του κανονικού συστήματος. Η προσπάθεια των δικτατορικών για την επιβολή μιας τεχνητής και ανεπιθύμητης ανασυγκρότησης άρχισε να καταβάλλεται όταν ένας από τους μόνιμα παραδοκούντες επίδοξους κατακτητές του τύπου μας εκμεταλλεύεται τη στιγμή της αδυναμίας για να εισβάλει στην Κύπρο και να ολοκληρώσει την κατάρρευση. Μαζί με την κοινωνική κατάρρευση οι ομαδικοί τάφοι, οι άθαφτοι νεκροί, και αγνοούμενοι, σκυθρώπιασαν το πρόσωπο του λαού μας που δεχόταν το ένα μετά το άλλο τα προδοτικά, εγκληματικά και θανάσιμα πλήγματα πάνω στο αιώνια ταλαιπωρημένο σώμα του. (Ενημερ. Έντυπο, Κονής, 1979).

Παρόλη την Κυβερνητική αποδιοργάνωση που προκάλεσε το φασιστικά έγκλημα η κοινωνική ευημερία έμεινε οργανωμένη και μπόρεσε να παίξει αποτελεσματικά το ρόλο της στην «Βαλβίδα ασφαλείας» στην κρίσιμη στιγμή της απειλής για κατάρρευση της λειτουργίας του κοινωνικού συνόλου.

Από την πρώτη κι όλας βδομάδα του ξεριζωμού βρέθηκε να λειτουργεί από το Τμήμα Κοινωνικής Ευημερίας καλά οργανωμένη Κεντρική Αποθήκη Τροφίμων από την οποία τροφοδοτούνταν όλα τα χωριά της από όλες τις επαρχίες όπου είχαν καταφύγει πρόσφυγες από τα κατεχόμενα μέρη της επαρχίας Κερύνειας και Λευκωσίας. Ταυτόχρονα άνοιξαν για την πόλη και τα προάστια αρκετά Κέντρα Λιανικής Διανομής Τροφίμων για άτομα και οικογένειες Κοινωνικοί Λειτουργοί του Τμήματος Ευημερίας με τη βοήθεια και συμπαράσταση υπαλλήλων από άλλες κρατικές και ημικρατικές υπηρεσίες επάνδρωσαν ταχύτατα όλες τις θέσεις για να εξυπηρετηθεί αποτελεσματικά και γρήγορα κάθε οικογένεια που αντιμετώπιζει πρόβλημα επιβίωσης. Ακόμα Κοινωνικοί Λειτουργοί αναζητούσαν και εύρισκαν καταφύγια όπου τρομαγμένοι κ κατατρεγμένοι πρόσφυγες πεινούσαν χωρίς να γνωρίζουν την ύπαρξη των διευθετήσεων για τροφοδότηση. Ένα χαρακτηριστικό στιγμιότυπο. Μια ειδική φτάνει στο Κέντρο Ευημερίας πως αριθμός οικογενειών είχαν καταφύγει στο Μοναστήρι του Προφήτη Ηλία πάνω από τον Κοντεμένο. Ξεκινά μια Κοινωνική Λειτουργός με τρόφιμα και έρχεται πίσω να αναφέρει την πετυχημένη αποστολή της και ταυτόχρονο την είδηση πως βάλλεται πυροβολικό ο δρόμος του Κοντεμένου και ότι καθυστέρησε να πάρει τα τρόφιμα και να επιστρέψει στο Κέντρο της μέσα από τα πυρά. (ο.π., 1979).

Πρώτιστη ανάγκη μαζί με την διατροφή ήταν και η στέγαση. Χρησιμοποιήθηκαν βασικά τα σχολεία αφού εξοπλίσθηκαν στα πρώτα στάδια με κουβέρτες καθώς και τα απαραίτητα σκεύη για το μαγείρεμα και το σερβίρισμα του φαγητού. Κάθε οικογένεια έπαιρνε μια γωνιά μας τάξης του Σχολείου, συγύριζε γύρω από την κουβέρτα κατάχαμα τα μικροπράγματα που πρόλαβε να φέρει μαζί της και έκανε το πρόχειρο «νοικοκυριό» της.

Η αποτελεσματική δράση των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, πέτυχε υποφερτά επίπεδα διατροφής στους πρώτους εκτοπισθέντες και παρέδωσε πλέον τη σκυτάλη στην νεοϊδρυθείσα Υπηρεσία Μερίμνης και Αποκατάστασης Εκτοπισθέντων. Έτσι μετά από εννιά μήνες μετά την εισβολή η Κοινωνική Ευημερία ήταν σε θέση να αναλάβει και πάλιν όλες τις παραδοσιακές ευθύνες της στον τομέα των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας. (Καρδιάνου, 1976).

Η Υπηρεσία Κοινωνικής Ευημερίας για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την Τουρκική Εισβολή

υποχρεώθηκε να προβεί σε επανεκτίμηση της πολιτικής και των στόχων της, να αναθεωρήσει τα προγράμματα και να οργανώσει με ακρίβεια τη δράση για την υλοποίηση της πολιτικής για την επίτευξη των στόχων.

Παράλληλα η τουρκική εισβολή έκανε επιτακτική την ανάγκη δημιουργίας από πλευράς των Υπηρεσιών Ευημερίας κάποιων κοινωνικών μέτρων όπως η φροντίδα αναπήρων και ηλικιωμένων, φροντίδα παιδιών σε Κέντρα Ευημερίας, σε προσφυγικούς καταυλισμούς, υπηρεσίες νεολαίας μέσω των Κέντρων Νεότητας σε νέες οικιστικές μονάδες σε νέες κοινότητες φροντίδα σε ειδικές τάξεις του πληθυσμού όπως για παράδειγμα οικογένειες θυμάτων πολέμου και αγνοουμένων και ιδρυματικές υπηρεσίες στους διαμένοντες σε καταυλισμούς και προσφυγικούς συνοικισμούς. (Καρδιανού, 1976).

Διάλυση και ανασύνταξη Κοινοτήτων

Παραδοσιακά η κοινότητα αποτελούσε θεμελιώδες σχήμα της σωστής και αποτελεσματικής λειτουργίας της Κυπριακής οικονομίας. Με τον εκτοπισμό οι πιο πολλές Κοινότητες στο Βορρά καταστράφηκαν και δημιουργήθηκαν νέες στο Νότο σε πρόχειρα καταλύματα και πρόχειρους προσφυγικούς συνοικισμούς.

Στο στάδιο τούτο κρίθηκε απαραίτητη η καλύτερη οργάνωση και επάνδρωση του Προγράμματος Κοινοτικής Εργασίας και προσβλήθηκε ένας σημαντικός αριθμός Κοινωνικών Λειτουργών στους οποίους ανατέθηκε το σοβαρό έργο της συμπαράστασης προς τις νέες αυτές κοινότητες. Ιδιαίτερη σημασία δόθηκε στους χώρους των Καταυλισμών και σ' εκείνες τις Κοινότητες που σε σχέση με το μόνιμο πληθυσμό εγκαταστάθηκαν συγκριτικά πολλοί εκτοπισθέντες. Στόχος του προγράμματος ήταν η ενημέρωση και καθοδήγηση των εκτοπισθέντων και γενικά του κοινού πάνω στις Κυβερνητικές υπηρεσίες, η συνεργασία με τοπικούς παράγοντες για την ανάπτυξη καλών σχέσεων, η φροντίδα ψυχαγωγίας και απασχόλησης του πληθυσμού και ιδιαίτερα των ευπαθών τάξεων και η ενθάρρυνση του πληθυσμού να αναλάβει πρωτοβουλίες για την άμβλυνση των προβλημάτων και τη βελτίωση των συνθηκών της κοινωνικής ζωής. (Ενημ. Έντυπο, Κονής, 1979).

Η συντονισμένη εργασία των Κοινωνικών Λειτουργών και η οργάνωση των Κοινοτήτων αποσκοπούσαν στη δημιουργία διευκολύνσεων και θεσμών για να διατηρηθεί το κοινοτικό πνεύμα και τη στήριξη κοινωνικών λειτουργών για να

κρατήσουν ψηλά το ηθικό των προσφύγων. Σε κάθε καταυλισμό αναδείχτηκε η αντιπροσωπευτική ηγεσία της Κοινότητας, ιδρύθηκαν Κέντρα Νεότητας, Παιδοκομικοί Σταθμοί και άλλα κέντρα ενδιαφέροντος και βοήθειας προς τους κατοίκους. (ο.π., 1979).

Νεολαία

Σημαντικό σκέλος του Προγράμματος κοινοτικής εργασίας ήταν η ειδική φροντίδα και συμπαράσταση προς τη νεολαία. Οι Λειτουργοί κατέβαλαν επίμονες, φιλότιμες και συνεχείς προσπάθειες να προσεγγίσουν τους νέους, να τους βοηθήσουν να οργανωθούν και δραστηριοποιηθούν και να τους συντάξουν σε υγιή απασχόληση και αναψυχή.

Κοινωνικοί Λειτουργοί, εκπαιδεύτηκαν ειδικά για την καθοδήγηση των ανηλίκων, συνεργάζονται με την Αστυνομία και τα Δικαστήρια που διέπονται από την ίδια φιλοσοφία της διαπαιδαγώγησης και αναμόρφωση αντί της τιμωρίας και του διωγμού. Επίσης οι Κοινωνικοί Λειτουργοί ανέλαβαν την ενθάρρυνση και την υποστήριξη των Κέντρων Νεότητας, τα οποία σήμερα έχουν εξαπλωθεί σ' ολόκληρη την ελεύθερη Κύπρο και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην υγιή απασχόληση και ανάπτυξη της νεολαίας. (Καρδιανού, 1976).

Το παιδί

Με την πεποίθηση ότι η σωστή ανάπτυξη και η προστασία του παιδιού αποτελεί υποχρέωση κάθε σύγχρονης κοινωνίας, η κυβερνητική κοινωνική πολιτική ανταποκρίθηκε έγκαιρα στις πολλαπλές ανάγκες των παιδιών κάτω από συνθήκες που δημιουργήθηκαν μετά το 1974. Στα παιδιά των πεσόντων και των αγνοουμένων οι αρμόδιες υπηρεσίες πήραν εντολή να δίνουν κάθε προτεραιότητα καθώς προγράμματα ψυχαγωγίας και συμπαράστασης δόθηκαν στα προσφυγόπουλα. Στα παιδιά των εργαζομένων δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή γιατί στις συνθήκες πλήρους απασχόλησης που πέτυχε η οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση χιλιάδες μητέρες αναζήτησαν εργασία έξω από το σπίτι για να ενισχύσουν τον οικογενειακό προϋπολογισμό. Η φροντίδα του παιδιού της εργαζόμενης μητέρας αποτέλεσε ουσιαστικό στοιχείο των Κυβερνητικών προγραμμάτων κοινωνικής ευημερίας. Με επενδύσεις που ξεπέρασαν το μισό εκατομμύριο λίρες κυρίως σε προσφυγικές κοινότητες δημιουργήθηκαν σταδιακά σ' όλες τις κοινότητες η ίδρυση και

λειτουργία στο ίδιο κτίριο κοινής υπηρεσίας, προδημοτικής εκπαίδευσης και διημερεύουσας φροντίδας σ' όλα τα παιδιά των εργαζομένων μητέρων. Η φροντίδα και η περίθαλψη παιδιών που είναι εγκαταλελειμμένα παραμελημένα ή στερημένα όμως οικογενειακή ζωής και γενικά η ευημερία των παιδιών και των οικογενειών των αποτελούσε βασικό μέλημα και είναι από τα πιο σημαντικά προγράμματα των υπηρεσιών κοινωνικής ευημερίας. (Καρδιανού, 1976).

6.2 Οργάνωση της Υπηρεσίας Μερίμνης για τους Εκτοπισθέντες (ΥΜΑΠΕ)

Η Υπηρεσία Μερίμνης και Αποκατάστασης Εκτοπισθέντων και Παθόντων (ΥΜΑΠΕ) ιδρύθηκε μετά την Τουρκική εισβολή στις 18 Αυγούστου 1974, με απόφαση του υπουργικού Συμβουλίου που ιδρύθηκε για την αντιμετώπιση του προσφυγικού προβλήματος που δημιουργήθηκε μετά την εισβολή.

Στο αρχικό στάδιο το Τμήμα Κοινωνικών Υπηρεσιών βοηθούμενο από λειτουργούς του Κέντρου Παραγωγικότητας ανέλαβε το τεράστιο έργο να προσφέρει διατροφή και στέγη στους πρόσφυγες. Αυτό βέβαια ήταν ακατόρθωτο. Οι πρόσφυγες συγκεντρώθηκαν σε παράγκες, αντίσκηνα, κάτω από γέφυρες, αυτοκίνητα, δένδρα και ανοικτούς χώρους. Στήθηκαν πύχειφοι καταυλισμοί για να εγκατασταθούν οι πρόσφυγες. Κάποιοι φιλοξενούντο από συγγενείς ή φίλους. Υπήρχαν επίσης φιλεύσπλαχνες κοινότητες που τους πρόσφεραν διαμονή, τους αγκάλιασαν σαν δικούς τους ανθρώπους. Όμως το μέγεθος του προβλήματος ήταν τόσο μεγάλο που δεν μπορούσε να αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά παρά τις γενναίες προσπάθειες του Τμήματος, και έτσι δημιουργήθηκε ΥΜΑΠΕ. Λίγες βδομάδες αργότερα στις 20 Σεπτεμβρίου η Υπηρεσία υπέβαλε στο Υπουργικό Συμβούλιο και το Συμβούλιο ενέκρινε ένα ολοκληρωμένο «σχέδιο βοήθειας προς τους Εκτοπισθέντες». (Καρδιανού, 1976).

Το Σχέδιο προνοούσε μεταξύ άλλων για:

- Τροφή
- Οικονομική Βοήθεια
- Στέγαση
- Ιατρική Περίθαλψη

- Ρουχισμό και
- Μόρφωση

για 200.00 εκτοπισθέντες – δηλαδή για σχεδόν 40% του ολικού πληθυσμού του νησιού. Αργότερα το σχέδιο βελτιώθηκε για να συνάδει με την αύξηση του βιοτικού επιπέδου του τόπου. Το Μάρτιο του 1975, η Υπηρεσία διεύρυνε τις αρμοδιότητες της για να συμπεριλάβει δραστηριότητες όπως (α) Παιδικούς Σταθμούς (β) Κέντρα Νεότητας (γ) Γηροκομεία (δ) Σχέδια στατικά απασχόλησης εργατικού δυναμικού. Η Τρίτη και τελική φάση στην ανάπτυξη της Υπηρεσίας σημειώθηκε στο μέσο του 1975, όταν το Υπουργικό Συμβούλιο κάτω από το φως των εμπειριών των τελευταίων έξι μηνών αποφάσισε να την εντάξει στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μαζί με τις υπόλοιπες υπηρεσίες του. Σύμφωνα με την διεύθυνση αυτή, η Υπηρεσία κατέστη υπεύθυνη για την διανομή όλης της βοήθειας σε είδος και σε θέματα στέγασης. Η βοήθεια δίδεται με βάση τις κοινωνικές έρευνες που διεξάγονται από το Τμήμα Κοινωνικών Υπηρεσιών. Οι δυο αυτές υπηρεσίες άρχισαν να συνεργάζονται στενά για τη λειτουργία των προσφυγικών καταυλισμών και την επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων προσωπικών ή συλλογικών, τα οποία αφθονούν οπουδήποτε υπάρχουν πρόσφυγες και όπου η τραγωδία του πολέμου έχει διασπάσει την οικογένεια, αναστατώσει την οικονομική και κοινωνική τάξη και δημιούργησε βαθιά αισθήματα φόβου, ανασφάλειας, μίσους και εκδίκησης. (Ενημ. Έντυπο ΥΜΑΠΕ, 2001).

6.3 Ανθρωπιστική βοήθεια προς την κυβέρνηση μέσω της Υπάτης Αρμοστείας για τους πρόσφυγες

Η ανθρωπιστική βοήθεια που δόθηκε στην Κύπρο μέσω της Υπάτης Αρμοστείας για τους πρόσφυγες μπορεί να διαιρεθεί σε τρεις φάσεις με αντίστοιχους τύπους βοήθειας:

Πρώτη φάση

Η πρώτη φάση άρχισε τον Αύγουστο του 1974 αμέσως μετά την δεύτερη επιδρομή του Αττίλα. Πάνω από 20.000 πρόσωπα εκτοπίστηκαν και χρειάζονταν άμεση στέγαση, τροφή, ρουχισμό και ιατρική περίθαλψη. Για να αντιμετωπίσει μια κρίση του μεγέθους τούτου η Κυβέρνηση διοχέτευσε όλες τις προσπάθειες για περίθαλψη και αποκατάσταση μέσω της Υπηρεσίας Μερίμνης.

Η οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών ανταποκρίθηκε με την ίδρυση του ειδικού γραφείου του Υπάτου Αρμοστή για τους πρόσφυγες που η αρμοδιότητα του ήταν να συντονίζει, όλη τη βοήθεια που προσφερόταν στην Κύπρο μέσω των Ηνωμένων Εθνών.

Κατά την πρώτη περίοδο πολλές χώρες και διεθνή σώματα άφησαν τόσο τη διανομή όσο και την κατανομή των δωρεών των χρημάτων ή προμηθειών να διευθετηθούν από το γραφείο της Υπάτης Αρμοστείας και από τους παραλήπτες της Υπηρεσίας Μερίμνης. Η διαδικασία αυτή διευκόλυνε τη γρήγορη ανταπόκριση στις προσφυγικές απαιτήσεις που δημιούργησε η Τουρκική Εισβολή. Κατά την περίοδο αυτή, η βοήθεια συγκεντρώθηκε στην ικανοποίηση έκτακτων αναγκών για τροφή και οικιακό εξοπλισμό (αντίσκηνα, κάμπετς, κρεβατάκια για βρέφη, κουβέρτες και μαγειρικά και οικιακά σκεύη). Στο μεταξύ κτίστηκαν και οργανώθηκαν οι πρώτοι προσφυγικοί καταυλισμοί. Στον τομέα της κοινωνικής ευημερίας, οι πρώτες έκτακτες ενέργειες αποσκοπούσαν να ικανοποιήσουν τις πιο βασικές ανάγκες των πιο αδύνατων τάξεων του λαού, των γερόντων, των εγκλωβισμένων και των αιχμαλώτων που ελευθερώθηκαν. Την ίδια περίοδο επίσης είχαμε δωρεές ιατρικού υλικού και ιατρικού εξοπλισμού. (Καρδιάνου, 1976).

Αφού οργανώθηκε η περίθαλψη και αποκατάσταση σε βαθμό που διασφαλιζόταν ένα ανεκτό επίπεδο διαβίωσης για τους πρόσφυγες, πρόβαλε επιτακτικά η ανάγκη να βελτιωθεί το επίπεδο τούτο και να γίνουν προβλέψεις και προετοιμασίες για το επικείμενο μέλλον.

Δεύτερη φάση

Η δεύτερη φάση άρχισε όταν έγινε πλέον κατανοητό ότι η εκτόπιση τόσο χιλιάδων προσφύγων δεν πρόκειται να διαρκέσει μερικές μέρες ή βδομάδες. Ο χειμώνας πέρασε και ήρθε η άνοιξη χωρίς καμιά πολιτική διευθέτηση και επιστροφή των προσφύγων στα σπίτια τους.

Ήταν πλέον φανερό ότι έπρεπε να προγραμματισθούν μεσοπρόθεσμοι στόχοι, σε τέσσερις διαφορετικούς τομείς: στη βελτίωση των συνθηκών διαμονής στους καταυλισμούς, στην συστηματοποιημένη διανομή τροφίμων, σε ειδικές διευθετήσεις για τη φροντίδα των γερόντων και των αναπήρων και στη συνέχιση και επαρκή μόρφωση για όλα τα εκτοπισμένα παιδιά.

Για να πετύχει όλους αυτούς τους μεσοπρόθεσμους στόχους, η Υπηρεσία Μερίμνης, σε συνεργασία και στενή επαφή με άλλα αρμόδια Κυβερνητικά Τμήματα, άρχισε να διαμορφώνει προτάσεις για διάφορα σχέδια και προγράμματα που θα υποβάλλονται για χρηματοδότηση στη διεθνή κοινότητα. Το είδος της βοήθειας που απαιτείται, σε αυτή τη φάση, ήταν οικονομικό, που η Κυβέρνηση θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει κατανέμοντας ή διανέμοντας στη συμφωνία με τα προγράμματα που μελετούσε. Τέτοιου είδους βοήθεια δύσκολα βρίσκεται και όταν φθάσει, η διάθεση της συνεπάγεται μια πολύπλοκη διαδικασία βολιδοσκοπήσεων ανταλλαγής απόψεων, διαπραγματεύσεων και εκθέσεων. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).

Προτού κλείσουν οι συμφωνίες μεταξύ του συγκεκριμένου δωρητού, το Γραφείο του Υπάτου Αρμοστή και της Κυβέρνησης πρέπει να γίνουν συνεχείς επαφές και αντιπροτάσεις για διάφορες βελτιώσεις. Η Υπηρεσία επετέλεσε αξιόλογη εργασία, παρόλο που το προσωπικό της ασχολείται για πρώτη φορά με τέτοια θέματα.

Τρίτη φάση

Τρίτη φάση της ανθρωπιστικής βοήθειας από τα Ηνωμένα Έθνη έδωσε έμφαση στην οικονομική επαναδραστηριοποίηση του νησιού. Σ' αυτή τη φάση οι προσπάθειες στράφηκαν σε προγράμματα που θα μπορούσαν να αυξήσουν την απασχόληση. Προτεραιότητα επίσης δόθηκε σ' εκείνα τα σχέδια που, παρ' όλη τη σημασία τους για την Κύπρο δεν μπορούσαν να προσελκύσουν χρηματοδότηση από άλλες εγχώριες ή ξένες πηγές.

Όπως και με τη δεύτερη φάση το καλύτερο είδος βοήθειας ήταν σε χρήμα. Δάνεια ήταν επίσης ευπρόσδεκτα. Στο μεταξύ είχε ήδη αρχίσει εντατική εκστρατεία για την ανάπτυξη του ενδιαφέροντος και της υποστήριξης για μια σειρά προγραμμάτων και σχεδίων οικονομικής δραστηριότητας. Η Υπηρεσία Μερίμνης καθόρισε στόχους και προτεραιότητες, ετοίμασε προτάσεις για προγράμματα και ανέπτυξε μια στρατηγική «πώλησης» σε πιθανούς δωρητές των προγραμμάτων τα οποία καταρτίζονταν από τις διάφορες Κυβερνητικές Υπηρεσίες για το σκοπό αυτό. Ιδρύθηκε για το σκοπό αυτό μια Ειδική Συντονιστική Επιτροπή. Η Επιτροπή απαρτίζεται από τον Πρόεδρο του Κυπριακού Ερυθρού Σταυρού σαν πρόεδρο και από εκπροσώπους των Υπουργείων Εργασίας (Υπηρεσία Μερίμνης, και Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας), Υπουργείου Οικονομικών και του Γραφείου Προγραμματισμού. Η Επιτροπή αυτή έχει υπό την ευθύνη της την παραλαβή, εξέταση και ταξινόμηση των

αιτήσεων για βοήθεια με σκοπό την ικανοποίηση των άμεσων αναγκών των προσφύγων. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).

6.4 Ο Κυπριακός Ερυθρός Σταυρός και η Τουρκική Εισβολή του 1974

Όταν τον Ιούλιο/Αύγουστο κτύπησε την Κύπρο η λαίλαπα του πολέμου την Τουρκική εισβολή, ο Κυπριακός Ερυθρός Σταυρός αντιμετώπισε την μεγαλύτερη δοκιμασία των 24 χρόνων της ύπαρξής του. Μέσα σε 24 ώρες αναδιοργανώθηκε για να αντιμετωπίσει τις συνθήκες έκτακτης ανάγκης. Ο Κυπριακός Ερυθρός Σταυρός ήταν ο ίδιος, ένα από τα πρώτα θύματα. Οι τουρκικοί όλμοι ισοπέδωσαν τα Κεντρικά Γραφεία και τις αποθήκες του τη δεύτερη ημέρα στις 21 Ιουλίου 1974.

Το μέγεθος της τραγωδίας και του ολέθρου είναι δύσκολο να το αντιληφθεί κανείς 20.000 πρόσωπα που αποτελούν το ένα τρίτο του πληθυσμού, έγιναν πρόσφυγες από τη μια μέρα στην άλλη. Οι άνθρωποι αυτοί εκδιώχθηκαν από τα σπίτια τους και τις περιουσίες τους με τα ρούχα που φορούσανε. Σημαντική δράση διαδραματίζουν οι εθελοντές του Ερυθρού Σταυρού τόσο σε υλική βοήθεια όσο και ηθική υποστήριξη. Οι εθελοντές σε στενή συνεργασία με τις κοινωνικές και ιατρικές υπηρεσίες του Κράτους δραστηριοποιήθηκαν αμέσως προμηθεύοντας στους εκτοπισμένους που εκδιώχθηκαν με μόνο τα ρούχα που φορούσαν τα πρώτα απαραίτητα εφόδια, τρόφιμα, φάρμακα, και ρουχισμό στα κατά τόπους καταφύγια, σχολεία, αποθήκες ή κάτω από τα δέντρα. Οι εθελοντές των τραγικών εκείνων ημερών γρήγορα αντιλήφθηκαν ότι εκείνο που έπρεπε να προσφέρουν, πιο σημαντικό από τροφή και στέγη ήταν η ανθρώπινη ζεστασιά και ανακούφιση. (Ενημερ. Έντυπο, Κ.Ε.Σ., 2001).

Οι πρόσφυγες ήταν άνθρωποι με τον τρόμο, την απελπισία και την απορία ζωγραφισμένη στα πρόσωπά τους. Το ξερίζωμα, η στέρηση του βασικού ανθρώπινου δικαιώματος να κερδίζει ο ίδιος το ψωμί του, η ταπείνωση που αισθάνεται ο υπερήφανος άνθρωπος όταν οι συνθήκες τον εξαναγκάζουν να εξαρτάται από άλλους, για τις στοιχειώδεις ανάγκες της οικογένειάς του. Αυτός ήταν ο σπαραγμός που αντιμετώπισαν οι Ερυθροσταυρίτες Εθελοντές. Ανάμεσα στους εθελοντές αναπτύχθηκε ένας αόρατος κρίκος που τους συνέδεε μεταξύ τους, από οπουδήποτε και αν προέρχονταν. Ήταν η στοργή για τους ανθρώπους που έπασχαν,

σημαντική δράση του ήταν και προς τους αιχμαλώτους, εγκλωβισμένους, αγνοούμενους, από την Τουρκική εισβολή του 1974. (Ενημερ. Έντυπο, Κ.Ε.Σ., 2001).

6.5 Η συμπαράσταση της Ελλάδας στους Κύπριους πρόσφυγες

Η Ελλάδα συμπαραστάθηκε στον Κυπριακό Ελληνισμό με διάφορους τρόπους. Η βοήθεια της εξακολουθεί ακόμη και σήμερα να είναι ανιδιοτελής σε όλους του τομείς. Ο Ελληνισμός της πατρίδας μας ευγνωμονεί την Κυβέρνηση της Ελλάδας για την προσφορά της στον προσφυγικό κόσμο.

Η βοήθεια της Ελλάδας στον Κυπριακό λαό ήταν από την αρχή της Τουρκικής Εισβολής, παρόλη την καθυστέρηση της ενημέρωσης της Ελλάδας για την έναρξη του πολέμου. Η Τουρκία ειδοποίησε την Ελλάδα ότι θα κάνει χρήση του άρθρου 4 της Συνθήκης Εγγυήσεως παρόλα αυτά οι ακριβείς πληροφορίες για το πότε θα αρχίσει ο πόλεμος καθυστέρησε λίγο. Το ραδιόφωνο έβαζε οτιδήποτε άλλο εκτός από το γεγονός που περιμένουν να ακούσουν για την κατάσταση που επικρατούσε στην Κύπρο. Όταν ο Ελληνικός λαός πληροφορήθηκε για το τι γίνεται στην Κύπρο διατάχθηκε γενική επιστράτευση. Πολλοί Έλληνες στρατιώτες ήρθαν στην Κύπρο να πολεμήσουν. (Κρανιδιώτης, 1988).

Πολλές χιλιάδες Κύπριοι πρόσφυγες έφθασαν στην Ελλάδα σε αναζήτηση ασφαλέστερων και καλύτερων συνθηκών ζωής. Η Πρεσβεία πλημμύριζε από άνδρες, γυναίκες, γέροντες, και παιδιά, που ζητούσαν τροφή, ρουχισμό, εργασία και στέγη. Επιπλέον τραυματίες πολέμου, ανάπηροι, άρρωστοι, κατέφθαναν συνεχώς, άλλοι με κυβερνητική μέριμνα, και άλλοι εξ ιδίων για θεραπεία και ανάρρωση. Πολλά Αθηναϊκά Σωματεία, οργανισμοί, μεγάλες επιχειρήσεις και Υπουργεία βοηθήσανε έτσι ώστε να εξασφαλισθεί για ένα μεγάλο αριθμό των αφιχθέντων προσφύγων, στέγη, τρόφιμα και ιματισμό. Σημαντική βοήθεια παρείχε το Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών, το Υπουργείο Εμπορίου, της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας το Σώμα Ελληνίδων Οδηγών, το Λύκειο Ελληνίδων, η Χριστιανική Αδελφότητα Νέων (ΧΑΝ), η Χριστιανική Ένωση (ΧΕΝ), η Ιματιοθήκη του παιδιού της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων, η Δημοτική Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΡΝ), η Επιτροπή Συμπαράστασης στην Κύπρο (ΠΕΣΚ), η Λέσχη εργαζομένων κοριτσιών

και άλλοι, καθώς και όλες οι ελληνικές τράπεζες και ιδιαίτερα η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας (Κρανιδιώτης, 1988).

Εξαιρετική ήταν επίσης και η Ανταπόκριση των Νοσοκομειακών Ιδρυμάτων και των Ελλήνων γιατρών, η οποία με συγκινητική προθυμία προσέφεραν αφιλοκερδώς τις υπηρεσίες τους για θεραπεία και περίθαλψη των προσφύγων ασθενών και στρατιωτών. Επίσης για πολλά προσφυγόπουλα η Ελλάδα εξασφάλισε στη χώρα της για αυτά δωρεάν φοίτηση, αφού οι ευκαιρίες για πολλά παιδιά, να ξαναρχίσουν το σχολείο ήταν λίγες. (ο.π., 1988).

Η Ελληνική αλληλεγγύη για μια ειρηνική ζωή του Κυπριακού προβλήματος, η έμπρακτη συμπαράσταση στο διεθνές πεδίο, η γενναιόδωρη οικονομική βοήθεια μας βοήθησε να αγωνιζόμαστε για την τελική δικαίωση. Το προσφυγικό πρόβλημα το εξέτασαν επίσημοι της Ελλάδας. Έρχονταν και έβλεπαν τους ξεριζωμένους στα αντίσκηνα και τους έδιναν κουράγιο στον αγώνα για επιβίωση. Η συμπαράσταση της Κυβέρνησης της Ελλάδας προς τον Κυπριακό λαό εξακολουθεί να υφίσταται και σταθερή ενότητα των δυο χωρών ενδυναμώνει τον αγωνιζόμενο λαό της Κύπρου.

6.6 Ο ρόλος της ομογένειας της Βρετανίας στους πρόσφυγες

Η συμπαράσταση και η βοήθεια των ομογενών της Βρετανίας προς τους Πρόσφυγες της Κύπρου ήταν καθοριστική. Μετά από συνεδρίαση των δημοκρατικών παροικιακών οργανώσεων στα Γραφεία της Υπάτης Αρμοστείας και μετά από διεξοδική συζήτηση ιδρύθηκε ενιαία Επιτροπή Κυπρίων Αγγλίας με την επωνυμία (ΕΣΕΚΑ), με εντολή να οργανώσει και να καθοδηγήσει την Κυπριακή Παροικία για ένα προγραμματισμένο αγώνα. Αποφασίστηκε επίσης η ίδρυση του Ταμείου Ανακουφίσεως Κύπρου. (Καμπαρής, 1999).

Οι Κινητοποιήσεις Πολιτικών Κομμάτων καθώς και συνδικαλιστικών οργανώσεων ήταν το επίκεντρο των επιδιώξεων. Επίσης τα Μέσα Μαζική Ενημέρωσης όσο και διάφορες προσωπικότητες, πλησίασαν για να εξασφαλισθεί η συμπαράστασή τους. Εκατοντάδες υπομνήματα, ψηφίσματα και τηλεγραφήματα προς την Κυβέρνηση από Αγγλικούς Οργανισμούς ζητούσαν να αποσυρθούν οι δυνάμεις του Αττίλα από την Κύπρο και να αποκατασταθεί η νόμιμη τάξη στο νησί. Εν τω μεταξύ ο Υπουργός Οικονομικών κ. Ανδρέας Πατσαλίδης με μήνυμα του (15.8.74) προς τον Ύπατο

Αρμυστή Κώστα Ασσιώτη σχετικά με το οικονομικό χάος που δημιούργησε η Τουρκική Εισβολή απευθύνθηκε εκ μέρους της Κυπριακής Κυβέρνησης προς την παροιμία για άμεση βοήθεια. Ο κ. Πατσαλίδης περιέγραψε την κατάσταση ως απελπιστική και κάλεσε τους απόδημους για την αποστολή φαρμάκων, κουβερτών κλπ. προς ανακούφιση των 120.000 και άνω προσφύγων.

Εν τω μεταξύ η γραμματεία της Συντονιστικής Επιτροπής Κυπρίων Αγγλίας συνήλθε και αποφάσισε ανάμεσα στ' άλλα:

1. Να ενταθεί με κάθε δυνατό τρόπο η εκστρατεία για τη συλλογή τροφίμων, φαρμάκων και ρουχικών.
2. Να γίνει έκκληση προς όλους τους συμπατριώτες άνδρες, γυναίκες, εργαζόμενους, όπως συνεισφέρουν μιας μέρας μισθό για την αγορά τροφίμων.
3. Αποφασίζεται να κινητοποιηθεί με γοργούς ρυθμούς το Ταμείο ανακούφισης Κύπρου. Η Ίδρυση του Ταμείου υπήρξε μια αυθόρμητη ενέργεια που υποστηρίζεται από την Εθνική συντονιστική Επιτροπή Κυπρίων Αγγλίας (ΕΣΕΚΑ). Οι όροι εντολής που δόθηκαν από τη σύσκεψη προς την Επιτροπή του εν λόγω Ταμείου ήταν :
 - Η προσέγγιση του τύπου και των μέσων επικοινωνίας της Βρετανίας
 - Η κινητοποίηση του Τύπου και του Βρετανικού λαού για το δίκαιο της Κύπρου.
 - Η συγκέντρωση οικονομικής και άλλης βοήθειας προς τον πληγέντα Κυπριακό Λαό.

Το Ταμείο Ανακουφίσεως (Cyprus Relief Fund) με επικεφαλής τον πρόεδρο κ. Κώστα Ασσιώτη, τον αντιπρόεδρο κ. Κώστα Κλεάνθους και γραμματέα κ. Γιώργο Χατζηφανή σημείωσε αξιόλογη δράση. Πλησιάστηκαν σχεδόν όλοι οι Οίκοι στο Κοβεντ Γκάρτεν (Coven Garden) που εμπορεύονται με την Κύπρο, με την παράκληση να υποβοηθήσουν την Κύπρο να ξεπεράσει την τρομερή κατάσταση και συμφορά που υπέστη εξαιτίας της εισβολής. Η ανταπόκριση υπήρξε θετική και η συνεισφορά τους προς το Ταμείο Ανακουφίσεως αξιόλογη. (Κουμπαρής, 1988).

Επίσης κυκλοφορούσαν κουτιά και τοποθετούσαν σε όλα σχεδόν τα κυπριακά καταστήματα και οι πάροικοι κάθε βδομάδα έδιναν τον οβολό τους,. Η συλλογή

ρουχισμού τροφίμων, φαρμάκων ήταν πρωτοφανής. Η εθελοντική δουλειά για την προετοιμασία και αποστολή των δεμάτων ήταν καθημερινή (Κουμπαρή, 1988). Το Ταμείο Ανακουφίσεως υιοθέτησε επίσης και τα εξής σχέδια:

(α) Σχέδιο Υπερηλικών

Το Σχέδιο Υπερηλικών αποβλέπει στην ανακούφιση της τραγικότερης ίσως τάξης των θυμάτων της συμφοράς, η οποία έπληξε την Κύπρο, δηλαδή τους γέροντες που ξεριζωμένοι από τις πατρογονικές τους εστίες και αποκομμένοι από το προστατευτικό περιβάλλον της οικογένειας και του χωριού τους, περνούν τις τελευταίες μέρες της ζωής τους απομονωμένους χωρίς φίλους ή συγγενείς και κάτω από συνθήκες διαμονής πολλές φορές απαράδεκτες. Το Σχέδιο προβλέπει την παροχή βοήθειας όχι μόνο οικονομικής αλλά και την αποκατάσταση τους σε κατάλληλο περιβάλλον (γηροκομεία, γηριατρεία κλπ.) της τοποθέτησης τους σε οικογένειες που μπορούν να δεχθούν στους κόλπους τους υπερήλικες.

(β) Σχέδιο υιοθέτησης παιδιών αγνοουμένων και απόρων προσφύγων

Το Σχέδιο αυτό, συνεπάγεται αποστολή μηνιαίου χρηματικού επιδόματος σε απορφανισθέντα παιδιά αγνοουμένων, η παιδιά προσφυγικών οικογενειών (ο.π., 1988).

(γ) Την ανέγερση και τον εξοπλισμό Κέντρου Παραπληγικών

Σχετικά με το υπό κατασκευή Κέντρο Παραπληγικών αυτό υπολογίζεται να καλύψει σοβαρή κοινωνική ανάγκη, την οποία δημιουργεί ο μεγάλο αριθμός παραπληγικών προσφύγων και μη, οι οποίοι δεν είναι σε θέση να φροντίσουν τους εαυτούς τους ή να απασχοληθούν και αξιοποιήσουν τις δυνατότητες τους. Στην Κύπρο δεν υπάρχει τέτοιο κέντρο και η θεραπεία στο εξωτερικό απαιτεί δυσβάστακτη δαπάνη. Εκτός από τους Ιατρικούς και οικονομικούς σκοπούς τους οποίους θα εξυπηρετήσει το Κέντρο αυτό, θα συμβάλλει και στην εξοικονόμηση κλινών στα κρατικά νοσοκομεία (ο.π., 1988).

Παραθέτουμε πάρα κάτω αποσπάσματα της σύνταξη μερικών Κυπριακών εφημερίδων

Ο ΑΓΩΝ – 9.12.1977

Οι Κύπριοι του Λονδίνου

Η βοήθεια και η αλληλεγγύη των Κυπρίων του Λονδίνου προς τον αγώνα του λαού μας είναι συγκινητική. Και εκφράζουν την αλληλεγγύη τους αυτή με πολλούς και διαφόρους τρόπους, ηθικά και υλικά.

Μακριά από την πατρίδα, κάτω από μύριες δυσκολίες, νοιώθουν το δράμα των Κυπρίων αδελφών τους, συμπάσχουν και αγωνίζονται μαζί μας.

Πρόσφατο και εύγλωττο παράδειγμα η εισφορά 80 χιλιάδων λιρών του Ταμείου Ανακουφίσεως Κύπρου Μεγάλης Βρετανίας για την ανακούφιση των προσφύγων. Ο Ύπατος Αρμοστής της Κύπρου κ. Κ. Ασσιώτης και οι παράγοντες της Παροικίας είναι άξιοι συγχαρητηρίων για το έργο της οργανώσεως των Κυπρίων του Λονδίνου και της συστρατεύσεως τους στον αγώνα που διεξάγει η Κύπρος.

Η Κυβέρνηση έχει καθήκον να συνδράμει αυτό το έργο και να βοηθήσει την παροικία με κάθε τρόπο».

Πρέπει να αναφέρουμε ότι πάρα πολλές επιστολές στάλθηκαν από την Κύπρο προς το Ταμείο Ανακουφίσεως, εκφράζοντας τι άπειρες ευχαριστίες για την οικονομική βοήθεια που τους είχε σταλεί. Ένα του περιορισμένου χώρου στη διάθεσή μας θα παρουσιάσουμε όνο μια περίπτωση που είναι ενδεικτική και που σχετίζεται με τη συνεισφορά από την οργάνωση The Academy Social Club.

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ – 10.12.1997

«Η βοήθεια που διαβίβασαν οι συμπατριώτες μας της Βρετανίας ξεπερνά τα όρια της συμβολικής προσφοράς. Ήταν ουσιαστική. Αλλά πέρα από όλα έρχεται να μας δώσει το μέτρο της αρωγής που οι Κύπριοι της διασποράς – και κυρίως της Βρετανίας – είναι δυνατό να παρέχουν προς την πατρίδα μας.

Αυτή η αρωγή δεν είναι κατ' ανάγκη οικονομική. Περισσότερο μπορεί να είναι πολιτική. Χωρίς να υποτιμούμε την υλική ενίσχυση, οι Κύπριοι σαν συγκροτημένη και δυναμική παροικία, είναι δυνατό να διαδραματίσει ζωτικότερο ρόλο σε πολλά επίπεδα.

Αυτό φυσικά δεν μπορεί να γίνει με την απλή συναισθηματική έξαρση. Ούτε με απλές εκκλήσεις ή μεμονωμένες κινητοποιήσεις.

Χρειάζεται, αφού αντιληφθούμε σε βάθος την σημασία του ρόλου που μπορεί να διαδραματίσει η παροικίας, να συμβάλουμε στην οργανωμένη παρουσία της στις επάλξεις της εθνικοαπελευθερωτικής πάλης.

Το τι ενδεχομένως είναι δυνατό να πράξουν οι ομογενείς στην Βρετανία είναι ευνόητο. Αποτελούν και οι ίδιοι ένα «λόμπυ» σε άλλο επίπεδο, όπως οι ελληνοαμερικανοί στις Ηνωμένες Πολιτείες. Κι έχουν την δυνατότητα πολιτικής κινητοποιήσεως σε ευρύτατο πεδίο με πολλαπλούς στόχους.

Αλλά πριν απ' όλα χρειάζεται να κινηθούμε εμείς σαν Κυβέρνηση απ' εδώ, προωθώντας συγκεκριμένους τρόπους για πιο στενούς δεσμούς και πιο συντονισμένη καθοδήγηση, ώστε να υπάρχει αποτελεσματική δράση.

Πιστεύουμε ότι όλοι αντιλαμβάνονται αυτές τις δυνατότητες. Και ότι πέρα από ό,τι σήμερα γίνεται, θα μεθοδευτεί ένας τέτοιος συντονισμός. Επιβάλλεται να γίνει».

ΣΗΜΕΡΙΝΗ – 1.12.1977

«Οι Κύπριοι του Λονδίνου

Οι Κύπριοι του Λονδίνου είναι ο άλλος, ζων ελληνισμός που αγωνιά και αγωνίζεται για την ιδιαιτέρα του πατρίδα. Αυτός ο αγώνας του συγκεκριμενοποιείται με συνεχείς εκδηλώσεις στοργής και συμπαραστάσεως προς τον Κυπριακό Ελληνισμό. Μια από τις εκδηλώσεις αυτές είναι η παράδοση 80.000 λιρών για τους Κυπρίους πρόσφυγες. Το ποσό αυτό αποτελεί μια νέα εισφορά της παροικίας Λονδίνου για ανακούφιση των εκτοπισθέντων αδελφών μας. Οι 80 χιλιάδες λίρες θα διατεθούν για ανέγερση και τεχνικό εξοπλισμό κέντρου παραπληγικών, για σχέδια περιθάλψεως υπερηλίκων προσφύγων και υιοθεσία παιδιών. Συγκινεί τα μέγιστα η νέα χρηματική εισφορά των Κυπρίων του Λονδίνου. Γιατί συμβολίζει την συμμετοχή των αποδήμων αδελφών μας στον αγώνα επιβιώσεως που διεξάγει η Κύπρος. Γι' αυτό ειλικρινείς και θερμές είναι οι ευχαριστίες όλων για την αδελφική χειρονομία».

ΧΑΡΑΥΓΗ – 9.12.1988

«Οι ξενιτεμένοι αδελφοί μας

Από το ταμείο Ανακούφισης για την Κύπρο που ίδρυσαν και συνεχώς ενισχύουν οι ξενιτεμένοι συμπατριώτες μας στη Βρετανία, δόθηκε ακόμη ένα σημαντικό ποσό 80,000 στερλινών, για βοήθεια προς τους πτωχούς πρόσφυγες και άλλους αναξιοπαθούντες. Την επιταγή επέδωσε προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας αντιπροσωπεία του Ταμείου Ανακούφισης μ' επικεφαλής τον Ύπατο Αρμοστή κ. Κ. Ασιώτη. Και αυτό το ποσό θα καταλήξει στον προορισμό του. Θα προσφέρει τη σχετική ανακούφιση. Όμως, νιώθουμε την υποχρέωση να επαναλάβουμε τις θερμές ευχαριστίες του λαού για την πολύπλευρη αδελφική συμπαράσταση που ασταμάτητα εκδηλώνουν οι δεκάδες χιλιάδες ξενιτεμένοι στη Βρετανία συμπατριώτες μας. Είναι θετικότερη και συγκινητική η συμβολή τους προς τον δύσκολο αγώνα. Βεβαιώνουμε τους ξενιτεμένους αδελφούς ότι με την απόλυτη πίστη στο δίκαιο και τη συσπείρωση όλων των πατριωτικών δυνάμεως θα συνεχισθεί ο αγώνας, μέχρι την παραδεχτή λύση, που θ' ανταποκρίνεται στα ψηφίσματα του ΟΗΕ και θα δικαιώσει την παγκόσμια δημοκρατική συμπαράσταση».

6.7 Βελτίωση των συνθηκών στέγασης στους προσφυγικούς συνοικισμούς

Οι προσφυγικοί καταυλισμοί δεν ήταν δυνατόν να δώσουν μια ικανοποιητική λύση στο προσφυγικό πρόβλημα, γιατί είναι πολύ λίγα αυτά που προσφέρουν στην ανύψωση του ηθικού και στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στους προσφυγικούς συνοικισμούς. Παρά το γεγονός ότι ορισμένες καθημερινές δυσκολίες για τη βελτίωση των εγκαταστάσεων υγιεινής και ηλεκτρισμού, οι αρχικές ελλείψεις στους καταυλισμούς παραμένουν. Η τοποθεσία ακόμα και ο μεγάλος αριθμός προσφύγων ήταν πολύ μεγαλύτερος από την κοινωνικο υποδομή των καταυλισμών. Αποτέλεσμα ήταν να μην μπορούν να γίνουν αυτοτελείς μονάδες της κοινωνίας και να έχουν κοινωνικά προσφυγικά προβλήματα. (Καρδιάνου, 1976).

Μελετώντας διάφορους τρόπους η Κυβέρνηση υιοθέτησε ένα σχέδιο που παρ' όλο που δεν ήταν οικονομικότερο, μπορούσε να προσφέρει περισσότερα πλεονεκτήματα. Μικρές οικιακές μονάδες συνεχόμενων σπιτιών σε διάφορες πόλεις και χωριά. Οι κατοικίες αυτές θα είναι αυτοτελείς οικιακές μονάδες των τριών ή τεσσάρων υπνοδωματίων με κουζίνα, αποχωρητήριο και μπάνιο, κτισμένες με τέτοιο τρόπο ώστε να έχουν τη δυνατότητα να επεκταθούν.

Τα πλεονεκτήματα του σχεδίου κατασκευής ήταν:

1. Προσφέρει σημαντική βελτίωση στις συνθήκες διαβίωσης και αμβλύνει τα κοινωνικά και προσωπικά προβλήματα που πηγάζουν από την ομαδική συμβίωση πολλών ατόμων στο ίδιο μέρος.
2. Επιτρέπει την τοποθέτηση των οικιστικών μονάδων (Μπορούν να κτιστούν εκεί που είναι η κοινότητα που υπάρχουν σχολεία, νοσοκομεία, δρόμοι).
3. Επιτρέπει σε προγράμματα και Υπηρεσίες που υπάρχουν ή θα γίνουν μέσα στους καταυλισμούς, όπως οι παιδικοί σταθμοί να εξακολουθήσουν να λειτουργούν με τη μόνη διαφορά ότι θα μετακινούνται.
4. Μειώνει τον κίνδυνο εκφυλισμού των οικιστικών μονάδων σε φτωχογειτονιές. Η τοποθέτηση των σπιτιών θα είναι όσο το δυνατό πιο ευχάριστη με την αποφυγή της μονότονης ίδιας γραμμής των «στρατιωτικών κομητών». Ανοιχτή χώροι θα υπάρχουν για βοηθητικές υπηρεσίες και προσθήκες όταν θα βρεθεί η αναγκαία χρηματοδότηση.
5. Επιτρέπει βελτιώσεις και δυνατές αλλαγές ώστε οι καταυλισμοί να μπορούν να μετατραπούν από προσφυγικούς σε εργατικούς συνοικισμούς και η αρχική επέκταση αξιοποιούνται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. (Ενημερ. Έντυπο, ΥΜΑΠΕ, 2001).

Αποφασίστηκε έτσι να δοθούν προσωρινά κατοικίες σε όλους τους πρόσφυγες μέχρι που να επιστρέψουν στα σπίτια τους. Τα αρχικά σχέδια τελείωσαν με το κτίσιμο των πρώτων οικιστικών μονάδων άρχισε το Σεπτέμβριο του 1975 για τη στέγαση περίπου 5.000 προσφύγων.

Η προσωρινή στέγαση των προσφύγων ενσωματώθηκε στα πλαίσια της γενικής Κυβερνητικής πολιτικής για ανέγερση κατοικιών χαμηλού κόστους για τις χαμηλές αμειβόμενες τάξεις βάσει κριτηρίων.

6.8 Μέτρα για την επαναδραστηριοποίηση

Η Τουρκική εισβολή του 1974 δημιούργησε πολλά προβλήματα ανεργίας. Για το σκοπό αυτό δημιουργήθηκε μια Υπηρεσία Δραστηριοποίησης ώστε να απαβλύνει το ανεργιακό πρόβλημα και να καταπολεμήσει την προσφυγική συνείδηση που είχε γίνει εφιάλτης τον πρώτο καιρό της Κυπριακής τραγωδίας.

Για το σκοπό αυτό η Υπηρεσία Δραστηριοποίησης συνεργάστηκε στενά με το μηχανισμό της Κυβέρνησης και εφάρμοσε έκτακτα προγράμματα για την αποκατάσταση των εκτοπισθέντων σε επωφελή απασχόληση. Μερικά από τα προγράμματα που καταρτίστηκαν για τους εκτοπισθέντες:

1. Προγράμματα χειροτεχνίας-οικοτεχνίας
2. Πρόγραμμα εφ' Άπαξ Χορηγημάτων και Χαμηλότοκων Δανείων
3. Σχέδιο κινήτρων για Δραστηριοποίηση

1. Το πρόγραμμα Χειροτεχνίας απασχόλησε 2.000 πρόσφυγες. Το πρόγραμμα αρχικά αποσκοπούσε στην εργασιοθεραπεία. Σύντομα, το στάδιο ξεπεράστηκε και καταρτίστηκε ένα καινούργιο σχέδιο για την προώθηση της παραδοσιακής Κυπριακής Χειροτεχνίας σε όλο το νησί. Κτίστηκαν επίσης ειδικά εργαστήρια παραγωγής εξοπλισμένα με τον κατάλληλο εξοπλισμό. Το πρόγραμμα αυτό το ανέλαβε το Υπουργείο Εμπορίου και Βιομηχανίας που το ενσωμάτωσε στο σχέδιο προωθήσεως της χειροτεχνίας/οικοτεχνίας στην Κύπρο. (Καρδιάνου, 1976).

2. Το Σχέδιο εφ' Άπαξ Χορηγημάτων και Χαμηλότοκων Δανείων άρχισε να λειτουργεί τον Ιανουάριο του 1976 έχοντας σαν κύριο στόχο τη Βοήθεια των εκτοπισθέντων που ήταν πριν την εισβολή μικροβιοτέχνες και μικροεπαγγελματίες να επαναδραστηριοποιηθούν και να γίνουν αυτοσυντήρητοι. Οι σκέψεις που έγιναν για την εισαγωγή του σχεδίου, στηρίχτηκαν στο γεγονός ότι οι μικροεπαγγελματίες και μικροβιοτέχνες που έχασαν τα εργαστήρια και τα καταστήματά τους θα είχαν ανάγκη κάποιο χρηματικό ποσό για να μπορέσουν να αγοράσουν πρώτες ύλες και μηχανήματα ούτως ώστε να ξεκινήσουν και πάλι την επαγγελματική τους καριέρα. (ο.π. 1976).

3. Αιτήσεις για δάνεια και χορηγήματα υποβάλλονται σε καθορισμένες ημερομηνίες, κατόπιν σχετικής έρευνας και συγκέντρωσης πληροφοριών, ώστε να παρθεί η τελική έγκριση. Στην επιτροπή αυτή αντιπροσωπεύεται και η Παγκύπρια Επιτροπή Προσφύγων. (ο.π., 1976).

- τη γεωγραφική θέση και τη βιωσιμότητα της επιχειρήσεως
- τα εισοδήματα και την οικονομική κατάσταση των αιτητών
- τη σύνθεση της οικογένειας του αιτητού

Στους εκτοπισθέντες οι οποίοι είναι αρχηγοί της οικογένειας και οι οποίοι αναλαμβάνουν εργασία ως αυτοεργοδοτούμενοι θα χορηγείται πλήρης οικονομική βοήθεια τους τέσσερις πρώτους μήνες και το ήμισυ της βοήθειας τους επόμενους οκτώ μήνες και καμιά άλλη βοήθεια γιατί δεν είναι δυνατό να εξακριβωθούν τα ακριβή εισοδήματα. Στους μερικώς απασχολούμενους εκτοπισθέντες θα χορηγείται για τέσσερις μήνες από την αρχή της εργασίας πλήρης οικονομική βοήθεια. Σε εξαρτώμενα πρόσωπα τα οποία αναλαμβάνουν μια εργασία θα χορηγείται οικονομικής βοήθεια τους πρώτους τέσσερις μήνες του χρόνου δραστηριοποίησης και θα συνεχίζει να καταβάλλεται προς τον αρχηγό της οικογένειας ανεξάρτητα από τις απολαβές της εργασίας του. Μετά τους τέσσερις μήνες θα διακόπτεται η οικονομική βοήθεια προς το πρόσωπο αυτό. (Καρδιάνου, 1976).

6.8.α Σχέδιο εισαγωγής κινήτρων για την ανάληψη εργασίας στους εκτοπισθέντες

1. Εργοδοτούμενοι Εκτοπισθέντες:

(α) Προς τους εκτοπισθέντες οι οποίοι είναι αρχηγοί οικογενείας και οι οποίοι αναλαμβάνουν μετά την εισαγωγή του παρόντος Σχεδίου εργασίαν ως εργοδοτούμενοι θα χορηγείται ανεξαρτήτων των απολαβών του αρχηγού της οικογενείας ή οιοδήποτε εξαρτωμένου του εξ' εργασίας τα εξής:

i. Επί 4 μήνας από της ημερομηνίας αναλήψεως εργασίας πλήρης οικονομική βοήθεια συμφώνως προς το Σχέδιο Βοήθειας Εκτοπισθέντων και αναλόγως προς τον αριθμό των μελών της οικογένειας κατά τον χρόνο παροχής της βοήθειας.

ii. Διά τους επόμενους 4 μήνας το ήμισυ αναφερομένης οικονομικής βοήθειας ή συνέχισης της παροχής τροφίμων σύμφωνα προς το Σχέδιο Βοήθειας Εκτοπισθέντων και αναλόγως προς τον αριθμό των μελών της οικογένειας κατά τον χρόνο παροχής της βοήθειας.

iii. Μετά την πάροδο των 8 μηνών και μέχρι λήξεως του Σχεδίου οικονομικής βοήθειας υπό μορφήν τροφίμων δια τόσα άτομα ώστε να καλύπτεται μέχρι του πλησιέστερου στρογγυλού αριθμού υπέρ του λαμβάνοντος την βοήθεια η διαφορά μεταξύ των ωφελημάτων τα οποία θα λάμβανε ο εργοδοτούμενος βάσει του Σχεδίου Βοήθειας Εκτοπισθέντων εάν δεν εργαζέτο και των εκ της εργασίας απολαβών του, ως και τρόφιμα δι' εν επί πλέον άτομον.

(β) Οι εκτοπισθέντες εργοδοτούμενοι που δραστηριοποιήθηκαν με την εισαγωγή του παρόντος Σχεδίου ήταν στο προσωρινό σχέδιο εισαγωγής κινήτρων δι' επαναδραστηριοποίηση θα συνεχίσουν μέχρι να λαμβάνουν καθ' όλην την διάρκεια του παρόντος Σχεδίου τρόφιμα δια τόσα άτομα ώστε να καλύπτεται μέχρι του πλησιεστέρου στρογγυλού αριθμού υπέρ του λαμβάνοντος την βοήθειαν η διαφορά μεταξύ των ωφελημάτων τα οποία θα ελάμβανε ο εργοδοτούμενος βάσει του Σχεδίου Βοηθείας του, ως και τρόφιμα δι' εν επί πλέο άτομο. (Καρδιάνου, 1976).

2. Αυτοεργοδοτούμενοι Εκτοπισθέντες

Προς τους εκτοπισθέντες οι οποίοι είναι αρχηγοί οικογενείας και οι οποίοι αναλαμβάνουν εργασία ως αυτοεργοδοτούμενοι θα χορηγείται πλήρης οικονομική βοήθεια δια τους πρώτους 4 μήνας από της δραστηριοποίησεως των και το ήμισυ της βοήθειας δια τους επομένους 8 μήνας, καμιά δε περαιτέρω βοήθεια θα χορηγείται προς αυτούς λόγω του ότι δεν είναι δυνατό να εξακριβωθούν τα ακριβή εισοδήματα των εκ της εργασίας. (Καρδιάνου, 1976).

Δέον να σημειωθεί ότι κατόπιν εγκρίσεως του Υπουργικού Συμβουλίου εισήχθη προσφάτων βελτιωμένο Σχέδιο παροχής εφ' άπαξ χορηγήματος μέχρι του ποσού των £200 και χαμηλότοκου δανείου μέχρι του ποσού των £300 δι' επαναδραστηριοποίησιν αδρανούντων μικροβιοτεχνών δια να δυνηθούν αύτοι να καταστούν αυτοσυντήρητοι εις παραγωγικάς εργασίας.

3. Μερικώς απασχολούμενοι εκτοπισθέντες

Προς τους μερικώς απασχολούμενους εκτοπισθέντας θα χορηγείται επί 4 μήνας από την ανάληψη της εργασίας για πρώτη φορά πλήρης οικονομικής βοήθειας, ως και για την προαναφερθείσα εργασία, ακολούθως δε υπόκεινται στην ίδια μεταχείριση. (ο.π., 1976).

4. Εξαρτώμενα πρόσωπα

Εάν οποιοδήποτε εξαρτώμενο πρόσωπο αναλάβει εργασία, για περίοδο 4 μηνών από τον χρόνο δραστηριοποίησεως του θα συνεχίζει να καταβάλλεται προς τον αρχηγό της οικογενείας οικονομική βοήθεια για το πρόσωπο τούτο ανεξαρτήτως των εξ εργασίας απολαβών του. Μετά την πάροδο 4 μηνών, θα αποκόπτεται η δια το πρόσωπον τούτο οικονομική βοήθεια, οι εξ εργασίας απολαβές του όμως δεν θα

λαμβάνονται υπ' όψιν κατά την διάρκεια της ισχύος του παρόντος Σχεδίου για σκοπούς υπολογισμού των εισοδημάτων της οικογενείας του. (ο.π., 1976).

5. Ισχύς και αναδρομικότητα του σχεδίου

Το Σχέδιο θα ισχύει μέχρι τις 31.12.76, τούτο θα καλύπτει πλην των εις το μέλλον δραστηριοποιηθησομένων, και αναδρομικώς όλους τους δραστηριοποιηθέντας εκτοπισθέντας εντός των προηγούμενων από της ημερομηνίας ενάρξεως της ισχύος των 6 μηνών, νοουμένου ότι οι εκτοπισθέντες αυτοί θα εντάσσονται χρονολογικώς στο Σχέδιο από την ημερομηνία που ανέλαβε εργασία και θα λαμβάνουν τα ωφελήματα τα οποία θα δικαιούνται κατά την ημερομηνία ενάρξεως του Σχεδίου.

Πλέον να σημειωθεί ότι οι εντασσόμενοι στο Σχέδιο μέχρι της 31.12.75 θα συνεχίσουν να λαμβάνουν τα εξ αυτού ωφελήματα και μετά την ημερομηνία αυτή μέχρι εξαντλήσεως των και εν πάση περιπτώσει όχι πέρα της 30.11.77.

Εάν οποιοσδήποτε δραστηριοποιηθείς εκτοπισθείς απολέσει την εργασία του προς της εξαντλήσεως των ωφελημάτων τα οποία δικαιούται βάσει του Σχεδίου θα εντάσσεται εκ νέου εις το Σχέδιο άμα της εξασφαλίσει νέας εργασίας εις το σημείον εις το οποίον είχε απολέσει τα εξ αυτού ωφελήματα. (ο.π., 1976).

6. Λοιπά ωφελήματα προς εκτοπισθέντας

Κατά τη διάρκεια της ισχύος του Σχεδίου οι δικαιούχοι βάσει αυτού θα δικαιούνται δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περιθάλψεως. Επίσης για το έτος 1975 εκείνοι οι οποίοι περιέχονται στους καταλόγους που βοηθήθηκαν την 1.8.75, ανεξάρτητα του εάν ούτοι έχουν δραστηριοποιηθεί ή όχι ως εκείνοι οι οποίοι θα δραστηριοποιηθούν θα τυγχάνουν του ωφελήματος της δωρεάν φοιτήσεως στη Σχολή Μέσης Παιδείας.

Όσον αφορά την ανώτατη εκπαίδευση στο εξωτερικό θα υπάρχουν κάποια κριτήρια που θα ορίζονται από το Υπουργικό Συμβούλιο. Προς τους εντασσόμενους στο Σχέδιο θα χορηγείται βασικός οικιακός εξοπλισμός, νοουμένου ότι δεν έλαβαν κάτι προηγουμένως. Νοείται ότι οιοσδήποτε απολέσει την εργασία του με δική του υπαιτιότητα θα χάνει τα ωφελήματα βάσει του Σχεδίου.

6.8.β Συντονισμός υπηρεσιών για τους εκτοπισθέντες και δυσπραγούντες

Τέσσερις ξεχωριστές αλλά συνάμα αλληλοεξαρτώμενες υπηρεσίες συνεργάζονται στενά στην προσπάθεια να απαλύνουν τον πόνο, να περιθάλψουν και να αποκαταστήσουν τους εκτοπισθέντες και δυσπραγούντες, η Υπηρεσία Μεριμνης, η Υπηρεσία Κοινωνικής Προνοίας, η Υπηρεσία Επαναδραστηριοποίησης και η Υπηρεσία Δημοσίων Σχέσεων και Πληροφοριών.

Για να επιτευχθεί ενιαία και συντονισμένη δράση, ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων πρότεινε και το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε την ίδρυση ενός Συμβουλευτικού Σώματος στο Υπουργείο για να συμβουλευεί πάνω σε θέματα πολιτικής και προγραμμάτων για την εξυπηρέτηση των προσφύγων. (Ενημερ. Έντυπο, ΥΜΑΠΕ, 2001).

Στο Σώμα αντιπροσωπεύθηκαν οι διάφορες κρατικές υπηρεσίες που απασχολούνταν με προσφυγικά προβλήματα, η Παγκύπρια Επιτροπή Προσφύγων, το Συνεργατικό Κίνημα, ο Σύνδεσμος Εργοδοτών, ο Κυπριακός Ερυθρός Σταυρός και τα κύρια πολιτικά κόμματα του νησιού.

Ταυτόχρονα ιδρύθηκε το Ειδικό Ταμείο Ανακουφίσεως με κύριους στόχους:

- Τη μελέτη και την άμεση αντιπροσώπηση των βασικών αναγκών των εκτοπισθέντων και την παροχή απαραίτητων μέσων και υπηρεσιών, όπως τροφή, στέγαση και οικονομική βοήθεια.
- Την παροχή δημοσίων βοηθημάτων και συναφών υπηρεσιών στους δυσπραγούντες και
- Τη δραστηριοποίηση του αδρανούντος εργατικού δυναμικού.

Για την αποφυγή γραφειοκρατίας και για τη λήψη γρήγορων αποφάσεων, το Υπουργικό Συμβούλιο ανέθεσε στους Υπουργούς Οικονομικών και Εργασίας την ευθύνη να διοικούν το Ειδικό Ταμείο Ανακουφίσεως και να διαθέτουν τα αναγκαία ποσά για την ικανοποίηση των αναγκών των προσφύγων. (Καρδιάνου, 1976).

Τα αποτελέσματα της συντονισμένης τούτης προσπάθειας για την αντιμετώπιση των άμεσων αναγκών των προσφύγων υπήρξαν άμεσα και περιόρισαν τα παράπονα για καθυστερήσεις στην ικανοποίηση τους στο ελάχιστο. Συνοπτικά και κατά τομέα θα μπορούσαν να τονιστούν τα εξής:

Διατροφή

Η Υπηρεσία Μερίμνης κατόρθωσε με την εγκαθίδρυση ενός παγκυπρίου δικτύου κέντρων λιανικής διανομής τροφίμων να ικανοποιήσει τις ανάγκες για φυσικής επιβίωση των προσφύγων.

Σταδιακά τα κέντρα αυτά αντικαταστάθηκαν από κινητά κέντρα διανομής στις πόλεις και στην ύπαιθρο και η προμήθεια των τροφίμων έγινε διαρκής γρήγορη και συστηματική.

Τέλος το σύστημα διανομής τροφίμων αντικαταστάθηκε με χρήματα για να μπορούν οι πρόσφυγες να διαλέγουν τρόφιμα της αρεσκείας τους.

Στέγαση

Στον τομέα της στεγάσεως των προσφύγων η Κύπρος πέτυχε ένα δεύτερο ειδικό θαύμα μέσα στο γενικότερο θαύμα της αναστηλώσεως και ανασυγκροτήσεως της καταστρεμμένης από τον Τούρκο Εισβολέα οικονομίας.

Στο τέλος του 1975, η Υπηρεσία Μερίμνης αντικατάστησε τα αντίσκηνα που καταστράφηκαν με ξύλινα παραπήγματα κατασκευασμένα από ντόπια υλικά. Για να επιταχυνθεί η αντικατάσταση των αντίσκηνων η Υπηρεσία Μερίμνης προμήθευε στους ιδιοκτήτες τα αναγκαία υλικά ή το κόστος της κατασκευής των παραπηγμάτων. Επιθυμώντας να καλυτερεύσει τις συνθήκες στεγάσεως, η Υπηρεσία Μερίμνης, σε συνεργασία με το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων (Τμήμα Δημοσίων Έργων), αποπεράτωσε το 1975 τους πρώτους δύο συνοικισμούς χαμηλού κόστους και στις αρχές του 1976, 5.000 εκτοπισθέντα πρόσωπα στεγάστηκαν προσωρινά σε 1.049 οικιστικές μονάδες. Τον ίδιο χρόνο τέλειωσαν ακόμα 131 οικιστικές μονάδες στις επαρχίες Λάρνακας και Αμμοχώστου. (ο.π., 1976).

Στο μεταξύ με γνώμονα το μέγεθος του στεγαστικού προβλήματος και για την ταχύτερη δυνατή λύση του, το Υπουργικό Συμβούλιο, έπειτα από πρόταση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων διόρισε ένα κεντρικό φορέα, (το Τμήμα Πολεοδομίας), για να επιληφθεί του προβλήματος.

Μια Επιτροπή Επιλογής και Κριτηρίων της οποίας προεδρεύει ο Διευθυντής της Υπηρεσίας Μερίμνης συστήθηκε για να ικανοποιήσει τις ανάγκες σύμφωνα με προτεραιότητες. Η Παγκύπρια Επιτροπή Προσφύγων και τα αρμόδια Κυβερνητικά τμήματα συμμετέχουν επίσης σε αυτήν την επιτροπή.

Για να μπορέσει να αποφασίσει αντικειμενικά η Υπηρεσία Μεριμνης αναλαμβάνει επί τόπου έρευνες για να διαπιστώσει τις στεγαστικές συνθήκες κάθε αιτητού και της οικογένειάς του.

Υπολογίζεται ότι μέχρι το 1982 περίπου 30.870 κατάλληλες οικιστικές μονάδες θα παραχωρηθούν κάτω από τα διάφορα κυβερνητικά σχέδια τα οποία λειτουργούν κάτω από γενικό Κυβερνητικό πρόγραμμα, για τη στέγαση των προσφύγων. Έτσι και μετά το 1982 ακόμα θα παραμείνουν άλλες 14.130 οικιστικές μονάδες οι οποίες θα πρέπει να ετοιμασθούν και να παραδοθούν σε δικαιούχους πρόσφυγες. (ο.π., 1976).

Για την ικανοποίηση των αναγκών αυτών λειτουργούν παράλληλα και ταυτόχρονα 3 διαφορετικά αλλά αλληλένδετα Κυβερνητικά σχέδια:

1. Οικιστικές μονάδες χαμηλού κόστους
2. Δάνεια για αυτοστέγαση και
3. Επιδιόρθωση τουρκοκυπριακών κατοικιών

Ενόψει του τεράστιου προβλήματος που παραμένει να επιλυθεί, η Κυβέρνηση θα συνεχίσει με εντατικό ρυθμό την υλοποίηση των σχεδίων της, πράγμα που συνεπάγεται τη δαπάνη εκατομμυρίων λιρών, από ένα κρατικό προϋπολογισμό ο οποίος είναι ήδη βαριά φορτωμένος για την ικανοποίηση άλλων βασικών αναγκών που δημιούργησε η Τουρκική εισβολή.

6.9 Χρηματικά επιδόματα σε αντικατάσταση του συστήματος διανομής τροφίμων

Η Υπηρεσία Μεριμνης διανέμει τρόφιμα απευθείας στους πρόσφυγες από τα Κέντρα λιανικής διανομής που είναι διασκορπισμένα σε όλο το νησί. Τα τρόφιμα είτε παραλαμβάνονται ως βοήθεια από το εξωτερικό είτε αγοράζονται ντόπια, αποθηκεύονται και διανέμονται στους πρόσφυγες, σε συγκεκριμένες ημερομηνίες σε

ειδικά κέντρα, σύμφωνα με ειδικό διαιτολόγιο καθορισμένα από γιατρούς και διαιτολόγους. (Καρδιάνου, 1976).

Το σύστημα αυτό δεν είναι ούτε το πιο αποδοτικό ούτε το πιο αποτελεσματικό. Ο κύριος λόγος είναι ότι η Κυβέρνηση δεν είναι το πιο καλά οργανωμένο ίδρυμα για χονδρικές ή λιανικές αγορές καθώς και για συστήματα διανομής. Ούτε βέβαια οι δημόσιου υπάλληλοι είναι οι καλύτεροι εμπορικοί πράκτορες γι' αυτό το σκοπό. Σε πολλές περιπτώσεις δεν είναι εκπαιδευόμενοι για τη δουλειά αυτή και η προηγούμενη πείρα τους καθιστά ακατάλληλους για τέτοια εργασία. Η εφαρμογή του συστήματος αυτού απόδειξε ότι δεν είναι και το καλύτερο για τους πρόσφυγες γιατί τα προκαθορισμένα διαιτολόγια δεν επιτρέπουν προσωπικές προτιμήσεις. Έτσι πολλά είδη του διαιτολογίου έμειναν αχρησιμοποίητα για άτομα που έχουν συνηθίσει σε διαφορετικό διαιτολόγιο. Ψυχολογικά οι πρόσφυγες αισθάνονται ταπεινωμένοι με το να δέχονται ένα προκαθορισμένο διαιτολόγιο. (ο.π., 1976).

Λαμβάνοντας υπόψη τα μειονεκτήματα, αυτά, η Υπηρεσία Μερίμνης διερεύνησε υπαλλακτικές μεθόδους διανομής Τροφίμων. Το σύστημα με κουπόνια εξετάστηκε και απορρίφθηκε. Μια άλλη λύση ήταν η διανομή μέσω του Συνεργατικού Κινήματος. Στο Συνεργατικό Κίνημα ήταν ένα από τα μεγαλύτερα συγκροτήματα με αποθήκες και καταστήματα σε όλα τα χωριά της Κύπρου, διαθέτει άρια οργάνωση και έχει χρησιμοποιηθεί αποτελεσματικά στην διανομή των χρηματικών επιδομάτων για τους πρόσφυγες. Μια τρίτη εναλλακτική λύση ήταν η αντικατάσταση της διανομής τροφίμων με χρήματα που επιτρέπει στον πρόσφυγα να έχει ελευθερία εκλογής για την αγορά τροφίμων που απαρτίζουν το διαιτολόγιο του.

Συστάθηκε μια ειδική επιτροπή από επιτελικά στελέχη του Υπουργείου μελέτησε τις υπαλλακτικές λύσεις και το πρότεινε στο Υπουργείο Εργασίας και στο Υπουργικό Συμβούλιο την αντικατάσταση της διανομής τροφίμων με χρήματα. Το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε την πρόταση και τέθηκε σε εφαρμογή την 1^η Μαρτίου 1978. Στο σύστημα αυτό αποδείχθηκε αρκετά ευεργετικό, εξυπηρέτησε τους πρόσφυγες, εξοικονόμησε χρήματα για το Ταμείο Ανακουφίσεως, και τέλος ενίσχυσε στους πρόσφυγες το αίσθημα της αξιοπρέπειας και της ανεξαρτησίας από την κρατική κηδεμόνευση. Σήμερα η βοήθεια σε χρηματικά ποσά είτε σε πρόσφυγες είτε σε απόρους έχει γίνει πλέον κανόνας. (ο.π., 1976).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

7.1 Διεθνή κείμενα για τα δικαιώματα του ανθρώπου

Η προστασία των Δικαιωμάτων των ανθρώπων απασχόλησε την διεθνή κοινότητα από το τέλος του Δευτέρου παγκοσμίου πολέμου. Θεωρήθηκε ότι αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση για την προαγωγή και διατήρηση της Διεθνούς Ειρήνης και προόδου σύμφωνα με σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών. (Ενημερ. Έντυπο UNHCR, 1988).

7.1.α Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Υιοθετήθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη το Δεκέμβριο του 1948. Πρόκειται για Διακήρυξη προθέσεων χωρίς δεσμευτικό χαρακτήρα. Η υιοθέτηση της είναι κεφαλαιώδους σημασίας καθώς αποτελεί την πρώτη ευκαιρία όπου η οργανωμένη κοινωνία των εθνών υιοθέτησε κώδικα συμπεριφοράς για την προστασία των θεμελιωδών ανθρώπινων δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται σε όλους, άντρες και γυναίκες οπουδήποτε στον κόσμο χωρίς καμιά διάκριση.

Τα άρθρα της είναι:

Άρθρο 1^ο

«Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφοσύνης».

Άρθρο 2^ο

Καθένας είναι μέτοχος όλων αυτών των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που κατονομάζονται σε αυτήν εδώ την διακήρυξη, χωρίς κανένα είδους διάκριση, καθώς φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικού φρονήματος ή άλλης πεποίθησης, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, περιουσιακής κατάστασης, καταγωγής ή άλλης ιδιότητας. Επιπλέον, δεν θα γίνεται καμιά διάκριση, που να βασίζεται πάνω στην πολιτική, νομική ή διεθνή κατάσταση της χώρας ή της περιοχής που ανήκει σ' ένα άτομο, είτε αυτή είναι ανεξάρτητη ή συνεχίζει να

βρίσκεται σε καθεστώς κηδεμονίας είτε αυτή είναι αυτόνομη ή διατελεί κάτω από οιονδήποτε άλλο περιορισμό κυριαρχίας.

Άρθρο 3^ο

Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα της ζωής, της ελευθερίας και της ασφάλειας του προσώπου του.

Άρθρο 4^ο

Κανένας δεν μπορεί να κρατηθεί σε δουλειά ή αθέλητο περιορισμό της ελευθερίας του. Η δουλειά και η δουλεμπορία απαγορεύονται σε όλες τις μορφές.

Άρθρο 5^ο

Κανένας δεν μπορεί να υποβληθεί σε βασανιστήρια, σε σκληρή απάνθρωπη ή ταπεινωτική διαχείριση ή ποινή.

Άρθρο 6^ο

Καθένας έχει το δικαίωμα στην αναγνώριση της νομικής του προσωπικότητας οπουδήποτε στη γη.

Άρθρο 7^ο

Όλοι μπροστά στο νόμο είναι ίσοι κι όλοι έχουν το δικαίωμα της ίσης προστασίας από το νόμο χωρίς διάκριση. Όλοι έχουν το δικαίωμα της ίσης προστασίας για οιαδήποτε διάκριση που θα γίνει εις βάρος τους, κατά παράβαση αυτής εδώ της Διακήρυξης και οιαδήποτε παράληψη για μια τέτοια διάκριση.

Άρθρο 8^ο

Καθένας έχει το δικαίωμα να καταφύγει στα αρμόδια εθνικά δικαστήρια και να ζητήσει την αποτελεσματική επέμβαση της δικαιοσύνης εναντίον πράξεων που παραβιάζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα που του έχουν αναγνωριστεί με το Σύνταγμα ή με το Νόμο.

Άρθρο 9^ο

Καθένας δεν μπορεί να συλληφθεί, να κρατηθεί ή να εξοριστεί αυθαίρετα.

Άρθρο 10^ο

Καθένας δικαιούται με πλήρη ισότητα να δικάζεται τίμια και δημόσια από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που θα κρίνει τόσο τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις όσο και για βάσιμο της κατηγορίας που του γίνεται.

Άρθρο 11°

1. Καθένας που κατηγορείται για κάποιο έγκλημα δικαιούται να τον θεωρούν αθώο μέχρι την στιγμή, που σύμφωνα με το νόμο, αποδειχτεί η ενοχή του σε δημόσια δίκη, αφού θα του έχουν εξασφαλιστεί για την υπεράσπιση του, όλες οι αναγκαίες εγγυήσεις
2. Κανένας δεν θα τιμωρείται για πράξεις ή παραλείψεις που διαπράχθηκαν στο παρελθόν και δεν συνιστούσαν τότε εγκλήματα σύμφωνα με τη Νομοθεσία της χώρας του ή του Διεθνούς Νόμου. Επίσης δεν θα επιβάλλεται ποινή βαρύτερη από εκείνη που θα ήταν δυνατό να επιβληθεί κατά το χρόνο που διαπράχτηκε το έγκλημα.

Άρθρο 12°

Κανένας δεν θα υπόκειται σε αυθαίρετες επεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια του, την κατοικία του ή την αλληλογραφία του, ή σε προσβολές της τιμής και της φήμης του. Καθένας έχει το δικαίωμα να προστατεύεται από το Νόμο εναντίον τέτοιων επεμβάσεων ή προσβολών.

Άρθρο 13°

1. Καθένας που διώκεται έχει το δικαίωμα να ζητήσει και να δεχθεί άσυλο σε άλλες χώρες.
2. Δεν μπορεί να επικαλεστεί τούτο το δικαίωμα στην περίπτωση που διώκεται για εγκλήματα του κοινού ποινικού δικαίου ή για πράξεις αντίθετες στους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 15°

1. Καθένας δικαιούται να έχει ιθαγένεια.
2. Κανένας δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την Ιθαγένεια του και το δικαίωμα της μεταβολής της.

Άρθρο 16°

1. Ενήλικοι άνδρες και γυναίκες έχουν το δικαίωμα να κάνουν γάμο χωρίς κανένα περιορισμό εξ' αιτίας φυλής, ιθαγένειας ή θρησκείας. Έχουν ίσα δικαιώματα σχετικά με τη σύναψη του γάμου και της διάλυσης του.
2. Ο γάμος δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο με ελεύθερη και πλήρη συγκατάθεση των μελλονύμφων.
3. Η οικογένεια είναι το φυσικό και θεμελιώδες στοιχείο της κοινωνίας και έχει το δικαίωμα να προστατεύεται από την κοινωνία και το Κράτος.

Άρθρο 17°

1. Καθένας είτε μόνος του είτε με άλλους μαζί έχει το δικαίωμα ιδιοκτησίας.
2. Κανένας δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιδιοκτησία του.

Άρθρο 18°

Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας, σκέψης, συνείδησης, και θρησκείας. Σ' αυτό το δικαίωμα περιέχεται η ελευθερία μεταβολής της θρησκείας ή της πίστης, καθώς και η ελευθερία να εκδηλώνει καθένας μόνος του ή μαζί με άλλους, δημόσια ή κατ' ιδίαν τη θρησκεία ή την πίστη του με διδασκαλία, άσκηση, λατρεία και τέλεση θρησκευτικών λειτουργιών.

Άρθρο 19°

Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας και έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία να έχει και να εκφράζει τις γνώμες του χωρίς καμιά επέμβαση, καθώς και το δικαίωμα να αναζητεί, να δέχεται και να διαδίδει πληροφορίες και ιδέες με όλα τα μέσα έκφρασης και ανεξάρτητα από σύνορα.

Άρθρο 20°

1. Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας να συναθροίζεται και να συνεταιρίζεται για ειρηνικούς σκοπούς.
2. Καθένας δεν μπορεί να υποχρεωθεί να συμμετάσχει σε σωματεία.

Άρθρο 21°

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να παίρνει μέρος στην Κυβέρνηση της χώρας του άμεσα ή με αντιπροσώπους που εκλέγονται ελεύθερα.

2. Καθένας έχει το δικαίωμα να προσλαμβάνεται στις δημόσιες υπηρεσίες της χώρας του με ίσους όρους.
3. Βάση της πολιτικής εξουσίας πρέπει να είναι η θέληση του λαού και η θέληση αυτή πρέπει να εκφράζεται με γνήσιες εκλογές και η διεξαγωγή τους να γίνεται κατά περιόδους με καθολική, ίση και μυστική ψηφοφορία ή με άλλους τρόπους που εξασφαλίζουν την ελευθερία της εκλογής.

Άρθρο 22^ο

Καθένας σαν μέλος της κοινωνίας έχει το δικαίωμα να προστατεύεται από την κοινωνία και έχει το δικαίωμα να του ικανοποιούνται τα οικονομικά, κοινωνικά, και πολιτικά εκείνα δικαιώματα που είναι απαραίτητα για την αξιοπρέπεια του και την ελευθερία ανάπτυξης της προσωπικότητάς του μέσω της εθνικής προσπάθειας και της διεθνούς συνεργασίας και σύμφωνα με την οργάνωση και του πόρους κάθε κράτους.

Άρθρο 23^ο

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να εργάζεται, να εκλέγει ελεύθερα το επάγγελμα του, καθώς και ν' απαιτεί όρους δικαίους και ευνοϊκούς εργασίας και προστασίας από την ανεργία.
2. Καθένας χωρίς διάκριση έχει το δικαίωμα ίσου μισθού για ίση εργασία.
3. Καθένας εργαζόμενος έχει το δικαίωμα της δίκαιης και τέτοιας αμοιβής που να εξασφαλίζει στον ίδιο και την οικογένειά του ζωή αντάξια της ανθρώπινης αξιοπρέπεια και την ανάγκη, αν δεν επαρκεί, να συμπληρώνεται με άλλα μέσα κοινωνικής προστασίας.
4. Καθένας έχει το δικαίωμα να ιδρύει και να παίρνει μέρος σε συνδικάτα για να προστατεύει τα συμφέροντά του.

Άρθρο 24^ο

Καθένας έχει το δικαίωμα να αναπαύεται, να έχει ελεύθερο χρόνο στη διάθεση του και κυρίως το δικαίωμα του περιορισμού των ωρών εργασίας, σε πλαίσια που υπαγορεύει η λογική και να παίρνει κατά περιόδους άδεια με πλήρεις αποδοχές.

Άρθρο 25^ο

1. Καθένας έχει το δικαίωμα σ' ένα επίπεδο ζωής ικανό να εξασφαλίζει υγεία και ευημερία στον ίδιο και την οικογένεια του, καθώς και τροφή, ρουχισμό (ενδυμασία), κατοικία, ιατρική περίθαλψη και τις αναγκαίες κοινωνικές υπηρεσίες. Έχει ακόμα δικαίωμα ασφάλισης για περιπτώσεις ανεργίας, ασθένειας, ανικανότητα για εργασία, χηρείας, γηρατειών, η οποία άλλη περίπτωση που δεν θα έχει δυνατότητες ζωής και που θα οφείλεται σε περιστάσεις ανεξάρτητες από τη θέληση του.
2. Η μητρότητα και η παιδική ηλικία ενέχουν το δικαίωμα να δικαιούνται ειδική μέριμνα και περίθαλψη. Όλα τα παιδιά νόμιμα ή εξώγαμα πρέπει να προστατεύονται στον ίδιο βαθμό από την κοινωνία.

Άρθρο 26^ο

1. Καθένας έχει δικαίωμα εκπαίδευσης. Η εκπαίδευση παρέχεται δωρεάν, τουλάχιστον στις στοιχειώδεις και βασικές της βαθμίδες. Η στοιχειώδης εκπαίδευση είναι υποχρεωτική. Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να γίνουν γενικά προσιτές και η ανώτερη εκπαίδευση πρέπει να είναι για όλους ανοιχτή με κριτήριο την αξία.
2. Η εκπαίδευση αποσκοπεί στην ολοκληρωτική ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και στο δικαίωμα του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Πρέπει να προωθεί την κατανόηση, την ανοχή και τη φιλία μεταξύ όλων των εθνών και των φυλετικών ομάδων, και να ενισχύει επίσης τις ενέργειες των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης.
3. Ανήκει στους γονείς κατά προτίμηση, το δικαίωμα να διαλέγουν το είδος αγωγής που πρέπει να δοθεί στα παιδιά τους.

Άρθρο 27^ο

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να λαμβάνει μέρος στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας ελεύθερα, να χαίρεται τις Καλές Τέχνες, να έχει επαφή με την επιστημονική πρόοδο και μερίδιο από την ευεργετικότητα της.
2. Καθένας έχει το δικαίωμα να προστατεύονται να ηθικά και υλικά του συμφέροντα που απορρέουν από κάθε είδους επιστημονική, λογοτεχνική ή καλλιτεχνική παραγωγή, που ο ίδιος δημιούργησε.

Άρθρο 28^ο

1. Καθένας δικαιούται να ζει σε μια κοινωνική και διεθνή τάξη όπου τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που θεσπίζονται με αυτήν εδώ τη Διακήρυξη να μπορούν πλήρως να πραγματοποιηθούν.

Άρθρο 29^ο

1. Καθένας έχει καθήκοντα απέναντι στην Κοινότητα που μόνο μέσα στους κόλπους της είναι δυνατή η ελεύθερη και πλήρης ανάπτυξη της προσωπικότητας του.
2. Καθένας όταν ασκεί τα δικαιώματα του και τις ελευθερίες του υπόκειται μόνος του σε εκείνους τους περιορισμούς που ορίζονται από τους νόμους, με μόνο σκοπό να εξασφαλίζεται η αναγνώριση που πρέπει και ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ελευθερίες των άλλων και να ικανοποιούνται οι δίκαιες απαιτήσεις της ηθικής, της δημόσιας τάξης και του γενικού καλού σε μια δημοκρατική κοινωνία.
3. Τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που θεσπίζονται εδώ δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να ασκηθούν ενάντια στους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 30^ο

Τίποτα απ' αυτήν εδώ την Διακήρυξη δεν μπορεί να ερμηνευτεί πως δίνει στο Κράτος, στην ομάδα ή στο άτομο, οποιοδήποτε δικαίωμα να κάμει ενέργειες ή να εκτελέσει πράξεις που αποσκοπούν στην καταστροφή ενός οποιοδήποτε από τα δικαιώματα ή τις ελευθερίες που διακηρύττονται μ' αυτήν εδώ.

Τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα αποσαφηνίζονται στα άρθρα 4 έως 21 τα άρθρα 13, 14, 15 αφορούν ειδικότερα τους πρόσφυγες, και τους αιτούντες άσυλους.

Αφορούν το δικαίωμα στην ελευθερία κυκλοφορίας και επιλογής του τόπου διαμονής, το δικαίωμα κάθε άτομο που καταδιώκεται να ζητά άσυλο και να του παρέχεται σε άλλες χώρες και το δικαίωμα στην ιθαγένεια. Τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα αποτυπώνονται στα άρθρα 22 έως 27.

7.1.β Διεθνή Συμφωνία για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

(Δεκέμβριος 1966)

Αφορούν αντίστοιχα:

- Τα ατομικά και πολιτικά Δικαιώματα
- Τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά Δικαιώματα

Το προαιρετικό πρωτόκολλο αυτού του Συμφώνου επέτρεψε στην Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (που ιδρύθηκε σύμφωνα με το Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα) να λαμβάνει και να εξετάζει ανακοινώσεις από άτομα που ισχυρίζονται ότι είναι θύματα παραβιάσεων των Δικαιωμάτων που αποτυπώνονται στο Σύμφωνο. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).

Τα δυο Σύμφωνα καθώς και το προαιρετικό πρωτόκολλο άρχισαν να ισχύουν το 1976. Μαζί με τη Διακήρυξη αποτελούν το Διεθνή Χάρτη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Η έναρξη ισχύος των Συμφώνων αυτών σημαίνει ότι τα κράτη δέχθηκαν με σύμβαση νομική και όχι πλέον ηθική υποχρέωση να προάγουν και να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες.

7.1.γ Διεθνής Σύμβαση για την εξάλειψη κάθε μορφής Φυλετικών Διακρίσεων (1965)

Η Σύμβαση αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία γιατί ορίζει τη φυλετική διάκριση ως:

«κάθε διάκριση, εξαίρεση, παρεμπόδισης ή προτίμηση που βασίζεται στη φυλή, στο χρώμα, στην καταγωγή, εθνικής ή εθνολογική προέλευση με σκοπό ή αποτέλεσμα την εκμηδένιση ή διακινδύνευση της αναγνώρισης, της απόλαυσης ή άσκησης, με όρους ισότητας, των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών του στο πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, μορφωτικό ή οποιοδήποτε άλλο τομέα της δημόσιας ζωής. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).

7.1.δ Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης, ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (1984)

Η Σύμβαση εκτίνει την αρχή της μη επαναπροώθησης και της μη έκδοσης ορίζοντας ότι:

Κανένα κράτος μέρος δεν θα απελαύνει, δεν θα επαναπροωθεί, ούτε θα εκδίδει πρόσωπο σε άλλο κράτος, όπου υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι να πιστεύεται ότι αυτό το πρόσωπο θα κινδυνεύει να υποστεί βασανιστήρια. Με σκοπό να καθοριστεί αν υπάρχουν αυτοί οι λόγοι, οι αρμόδιες αρχές θα λάβουν υπόψη όλα τα σχετικά στοιχεία, που περιλαμβάνουν ενδεχομένως, την ύπαρξη στο κράτος για το οποίο πρόκειται ενός συνόλου συστηματικών, σοβαρών, κατάφορων ή μαζικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).

7.1.ε Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη κάθε μορφής διακρίσεων σε βάρος των γυναικών (1979) περιέχει μια σειρά διατάξεων των οποίων επωφελούνται οι γυναίκες. Θεωρείται ότι αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο για την προστασία των γυναικών προσφύγων.

7.1.ζ Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού (1989) περιλαμβάνει ειδικό άρθρο για τα παιδιά πρόσφυγες. Το άρθρο 22 της Σύμβασης αυτής ορίζει ότι:

«Τα κράτη παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου ένα παιδί το οποίο επιζητεί να αποκτήσει το νομικό καθεστώς του πρόσφυγα, όπου θεωρείται πρόσφυγας όταν εκδιωχθεί από το σπίτι του να χαίρει της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας.

Περιλαμβάνει επίσης ειδικά μέτρα για το σκοπό αυτό. (ο.π., 1998).

7.1.η Τα ανθρώπινα δικαιώματα εφαρμόζονται σε όλους. Τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα εφαρμόζονται σε παγκόσμιο επίπεδο. Αναγνωρίζονται σε όλους: υπηκόους, αλλοδαπούς, πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, ανεξάρτητα από τη νόμιμη ή παράνομη παραμονή τους στην επικράτεια των κρατών. Εξαίρεση από την εφαρμογή τους επιτρέπεται σε εξαιρετικές περιπτώσεις και ακόμα και τότε, όπως εξηγείται στην συνέχεια, δεν επιτρέπεται η εξαίρεση από μερικά ανθρώπινα δικαιώματα. Τα ανθρώπινα δικαιώματα αφορούν ιδιαίτερα τους πρόσφυγες στους οποίους αναγνωρίζεται το σχετικό καθεστώς λόγω της παραγνώρισης των δικαιωμάτων τους στη χώρα καταγωγής των. Η κατάσταση αυτή είναι ιδιαίτερα ευάλωτη και είναι κατά συνέπεια αναγκαίο να διασφαλισθεί ότι τυγχάνουν στη χώρα όπου προσωρινά ή μόνιμα απολαμβάνουν άσυλο μεταχείρισης σύμφωνης με τα διεθνώς αποδεκτά βασικά κριτήρια. Η δράση για την εξασφάλιση αποτελεσματικής

τήρησης των κριτηρίων αποτελεί δράση που εμπίπτει στο πεδίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Είναι αναγκαίο να εξασφαλιστεί ότι η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποκαθίσταται στη χώρα καταγωγής του πρόσφυγα ώστε να αποτελέσει ο εθελοντικός επαναπατρισμός ρεαλιστική και βιώσιμη λύση και να αποφευχθεί ο κίνδυνος περισσότερων αναχωρήσεων. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).

7.1.θ Η νομική θέση των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες και τους απάτριδες

Σε σχέση με το έργο των Ηνωμένων Εθνών για τη νομική ξέση των προσφύγων, η Διάσκεψη των Πληρεξουσίων, που συνεκλήθει το 1951, ενέκρινε το Σύμφωνο για τη Νομική θέση των προσφύγων. Επίσης το 1954 ενέκρινε το Σύμφωνο το σχετικό με τους Απάτριδες. (UNESCO, χ.χ.).

Τα προοίμια και στα δυο Σύμφωνα επικαλούνται τον Χάρτη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και την παγκόσμια διακήρυξη όπου επιβεβαιώνεται η αρχή ότι «αι ανθρῶπιναι υπάρξεις δέον να απολαμβάνουν των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών χωρίς διακρίσεις». Υπενθυμίζοντας ότι τα Ηνωμένα Έθνη έχουν, προσπαθήσει να εξασφαλίσουν στους πρόσφυγες και τους απάτριδες να ασκούν κατά το δυνατόν ευρύτερα τα Δικαιώματα αυτά και τις ελευθερίες. Δύο αρχές τη βάσης αυτών των Συμφώνων είναι: ότι θα πρέπει να υπάρχουν όσο το δυνατό λιγότερες διακρίσεις μεταξύ αυτοχθόνων αφενός και προσφύγων και απατρίδων αφετέρου. Και επίσης δεν πρέπει να γίνονται διακρίσεις μεταξύ προσφύγων και απατρίδων. Στο Σύμφωνο για τη Νομική θέση των προσφύγων τα Συμμετέχοντα κράτη αναλαμβάνουν να εφαρμόζουν για τους πρόσφυγες «εθνική μεταχείριση». Μεταχείριση τουλάχιστον εξ ίσου ευνοϊκής με την χρησιμοποιούμενη εκτέλεση θρησκευτικών καθηκόντων, προσφυγή στο δικαστήριο, δικαίωμα θεμελιώδους εκπαίδευσης και δημόσιας περίθαλψης. Όσον αφορά τα δικαιώματα μισθών απασχολήσεων συνδικάτων οι πρόσφυγες έχουν ευνοϊκότερη μεταχείριση όπου τη δέχονται και οι ξένοι υπήκοοι. Από άποψη αυτοαπασχόλησης και εκπαίδευσης πέρα της θεμελιώδους τυγχάνουν μεταχείρισης όχι λιγότερο ευνοϊκής από τη χρησιμοποιούμενη δι' αλλοδαπούς γενικά. Μέχρι το 1967 το Σύμφωνο εφαρμόζεται μόνο στους πρόσφυγες λόγω γεγονότων που συνέβησαν την 1^η Ιανουαρίου 1951.

Βάση του Πρωτοκόλλου το οποίο ίσχυσε στις 4^{ης} Οκτωβρίου 1967 η ίδια προστασία παρέχεται και σε νέες ομάδες προσφύγων. (ο.π. χ.χ.).

Στα περισσότερα θέματα, η μεταχείριση των προσώπων αυτών είναι η ίδια με των προσφύγων, όπως προβλέπεται στο σχετικό Σύμφωνο. Όσον αφορά ορισμένα δικαιώματα το Σύμφωνο για τους απάτριδες θέτει τους ανθρώπους αυτούς σε λιγότερο ευνοϊκή θέση από τους πρόσφυγες. Προκειμένου μισθών π.χ. απασχολήσεως και συνδικαλιστικών ελευθεριών τυγχάνουν μεταχειρίσεως απλώς όχι λιγότερο ευνοϊκή από τη χρησιμοποιούμενη για τους αλλοδαπούς γενικά.

7.2 Η κυπριακή πολιτική για τους πρόσφυγες

Ο Νόμος 75 στο αρ. 10 περί δημοσίων Βοηθημάτων δημιουργήθηκε στην Κύπρο σαν αποτέλεσμα της Τουρκικής εισβολής του 1974. Πολλοί πρόσφυγες δεν είχαν ούτε χώρο διαμονής ούτε μέσα για επιβίωση. Ο νόμος περί Δημοσίων Βοηθημάτων αργότερα αναφερόταν και σε κάθε πολίτη της Κυπριακής Δημοκρατίας που άρμοζε για να πάρει κάποια βοήθεια. (Καρδιάνου, 1976).

7.2.α Παγκύπριος Επιτροπή Προσφύγων

Η Παγκύπριος Επιτροπή Προσφύγων δημιουργήθηκε αμέσως μετά την τουρκική εισβολή του 1974 και τον εκτοπισμό χιλιάδων Ελληνοκυπρίων. Η δημιουργία της Επιτροπής αποφασίστηκε σε συγκέντρωση χιλιάδων παραγόντων του προσφυγικού κόσμου. Σε τόπους μαζικής διαμονής προσφύγων γίνονται τοπικές συνελεύσεις που εκλέγουν τις τοπικές, επαρχιακές επιτροπές. Τέτοιες επιτροπές εκλέγονται και σε συνελεύσεις εκτοπισθέντων που είναι διασκορπισμένοι. Τα μέλη των επιτροπών αυτών συμμετέχουν στο επαρχιακό συνέδριο που πραγματοποιείται κάθε δυο χρόνια. Το συνέδριο εκλέγει τις επαρχιακές Επιτροπές Προσφύγων. Όλα τα μέλη των τοπικών Επαρχιακών Επιτροπών, είναι οι αντιπρόσωποι που συμμετέχουν στο παγκύπριο συνέδριο, που γίνεται κάθε δυο χρόνια. Εκτός από το εκατονταμελές συμβούλιο, εκλέγει επίσης 21 αντιπροσώπους μεταξύ των οποίων εκλέγεται ο πρόεδρος της Παγκύπριας Επιτροπής Προσφύγων, ο αντιπρόεδρος, ο γενικός γραμματέας, ο εκτελεστικός γραμματέας και τα μέλη. (Εγκυκλ. Τσαφειρόπουλος, 1994).

Σκοπός της Επιτροπής

1. Η παροχή κάθε βοήθειας για στέγαση και η ανακούφιση των εκτοπισθέντων τις τραγικές εκείνες στιγμές.
2. Η επαναδραστηριοποίηση των προσφύγων
3. Η αντιμετώπιση του Εθνικού προβλήματος.

Η πολιτική της Επιτροπής

1. Εξεύρεση λύσης με ειρηνικές διαδικασίες που να στηρίζεται στις προϋποθέσεις της αποχώρησης των τουρκικών στρατευμάτων κατοχής και των εποίκων.
2. Της εξασφάλισης των τριών βασικών ελευθεριών (διακίνησης, εγκατάστασης και δικαιώματος περιουσίας).
3. Της εξασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
4. Της επιστροφής όλων των προσφύγων στα σπίτια και τις περιουσίες τους. (ο.π., 1994).

7.3 Παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της Τουρκίας για τους πρόσφυγες - 20 Ιουλίου 1974 μέχρι 18 Μαΐου 1976

Η Τουρκία με την εισβολή του 1974 και την κατοχή παραβίασε τα Ανθρώπινα Δικαιώματα τα οποία κήρυξαν τα Ηνωμένα Έθνη. Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα που παραβίασε ο Τουρκικός λαός από το 1974 στις 20 Ιουλίου μέχρι τις 18 Μαΐου 1976 είναι τα ακόλουθα:

Η Τουρκία με την εισβολή πήρε το Βόρειο τμήμα της Κύπρου και αρνείται να επιτρέψει την επιστροφή περισσότερων από 170.000 Ελληνοκύπριων προσφύγων στα σπίτια τους.

Επίσης με την εκδίωξη χιλιάδων Ελληνοκυπρίων από τα σπίτια τους και την μεταφορά τους σε άλλα μέρη στο Βόρειο τμήμα ης Κύπρου, ή με την εκτόπιση τους πέραν της διαχωριστικής γραμμής, η Τουρκία παραβίασε και συνεχίζει να παραβιάζει το Άρθρο 8 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών.

Με τον περιορισμό χιλιάδων Ελληνοκυπρίων σε κέντρα συγκεντρώσεων που έγιναν σε σχολεία, εκκλησίες, ξενοδοχεία και σπίτια καθώς και με την παραίτηση πολλών Ελληνοκυπρίων πολιτών που είτε δεν κατάφεραν να ξεφύγουν από τις κατεχόμενες

περιοχές για να σωθούν είτε για οποιοδήποτε άλλο λόγο η Τουρκία παραβίασε το Άρθρο 5(1) της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών. (Πορίσματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, χωρίς ημερ.).

Με την εισβολή ο Τουρκικός λαός διέπραξε πολλούς βιασμούς σε χιλιάδες Ελληνοκυπρίους, γυναίκες, παιδιά, γέροντες. Οι βιασμοί διεπράχθησαν από Τούρκους στρατιώτες και τουλάχιστον σε δυο περιπτώσεις από Τούρκους αξιωματικούς.

Χαρακτηριστικές μαρτυρίες βιασθέντων ατόμων:

«Είμαι παντρεμένη με τον ... εκ ... και έχω 6 παιδιά ηλικίας 7-16 χρόνων. Μέσα στο σπίτι μου ήλθαν 4 στρατιώτες Τούρκοι, οι 3 ήταν Τουρκοκύπριοι και ο άλλος της Τουρκίας. Μόλις μπήκαν μέσα, ο άντρας μου παραδόθηκε και πήρε τα μωρά και βγήκε έξω, αλλά εμένα ο Τούρκος εκ Τουρκίας δεν με άφησε να βγω έξω, αλλά με εκτύπησε με το όπλο, προσπάθησε να βάλει την κιλότταν μου, εφοβήθηκε και έκλαια (έκλαιγα) και τον παρακαλούσα να σταματήσει. Μετά με έβγαλε έξω και μ' εκρατούσε σφικτά μέχρι και ήλθαμε μέχρι τη ... (τοποθεσία) και επίσης ο γυιός μου, Ι μας ακολουθούσε. Εκεί κοντά στην ... (τοποθεσία) μέσα στο δρόμο με εβίασε στέκοντα παρουσία του γιου μου του Ι., ο οποίος εφώναζε και ο Τούρκος τον έδερνε για να σιωπήσεις». «Κατά η ώρα 15.00 επήραν τους άντρες περίπου 90 άτομα και έφυγαν. Έκτοτε δεν τους ξαναείδα. Μόλις μετάφεραν τους άντρες αλλού άρχισαν να πιάνουν τις νεαρές κοπέλες και να τες παίρνουν σε απόμερα δωμάτια και να τες βιάζουν. Οι κοπέλες από την ώρα που επήγαιναν έκλαιαν (έκλαιγαν) μέχρι την ώρα που επέστρεφαν. Την 17^η Αυγούστου και περί ώρα 10.30 ενώ ήμουν με τες άλλες κοπέλες ήρτεν ένας Τούρκος εκ Τουρκίας με ετράβηξεν με βίαν και με επήρε σε ένα μικρό δωμάτιο. Ματαίως εγώ και η μητέρα μου προσπαθήσαμε να αντισταθούμε. Μόλις με έβαλεν στο δωμάτιον, επειδή εγώ δεν εξιντύνουμου, ήρχισε να με κτυπά στο πρόσωπο και στα χέρια. Ακολούθως μου έβγαλεν τα ρούχα και έβγαλε και εκείνος το παντελόني του, με έριξε κάτω στο έδαφος και με την απειλή του όπλου με εβίασε. Την ίδια ώρα, που με επήρε εμένα, επήρα και τις αδελφές μου, τις έβαλαν σε χωριστά δωμάτια και τες εβίασαν». (Μαχλουζαρίδη, 1975).

7.3.a Συνεχιζόμενες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κύπρο από την Τουρκία

(11 Φεβρουαρίου 1983 μέχρι σήμερα)

Ενώ η Τουρκία διαιωνίζει την κατοχή του Βορείου τμήματος της Κύπρου παρουσιάζονται νέες παραβιάσεις καθώς και συνεχιζόμενες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

1. Εκτόπιση Προσώπων

Η Τουρκία με την εισβολή του 1974 κατέλαβε το 37% περίπου του Κυπριακού εδάφους. Ο Κυπριακός Ελληνισμός μεταφέρθηκε στο νότιο τμήμα της Κύπρου εκτός από τα άτομα που δεν προλάβανε να φύγουν κατά την εισβολή ή δεν ήθελαν να φύγουν. Οι Ελληνοκύπριοι που παρέμειναν στις κατεχόμενες περιοχές δέχονται καθημερινά τις πιέσεις των τούρκων, τα βασανιστήρια και ότι άλλο περνάει από το μυαλό του βάρβαρου αυτού λαού. Με την εισβολή χιλιάδες πρόσφυγες βρέθηκαν άστεγοι, διαμένοντας, κατά τη δική τους άποψη, προσωρινά σε αντίσκηνα, χώρους συγκεντρώσεων όπως τα ξενοδοχεία, τα σχολεία., σε πάρκα κάτω από άθλιες συνθήκες. Οι εκτοπισθέντες δέχονταν καθημερινά τη βοήθεια της Κυπριακής Κυβέρνησης τόσο υλικά όσο και ηθικά. Η ελπίδα τους για επιστροφή τους διακατέχει παρόλες τις δυσκολίες και τις μέρες που περνούσαν χωρίς να έχουν επιστρέψει στο Βόρειο τμήμα της Κύπρου. Χρόνια τώρα οι Ελληνοκύπριοι παραμένουν στο νότιο τμήμα της Κύπρου, χωρίς να έχει γίνει τίποτα, παρόλες τις συνομιλίες που έγιναν. (Πορίσματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, χ.χ.).

2. Αποστέρηση οικιών και περιουσιών

Περισσότερα από 200.000 Ελληνοκύπριοι αναγκάστηκαν να αφήσουν τα σπίτια τους και τη γη τους για να σώσουν τους εαυτούς τους από τις τουρκικές δυνάμεις της εισβολής. Οι άνθρωποι αυτοί είναι τώρα πρόσφυγες στο νότιο τμήμα του νησιού ενώ τα κτήματα τους τα κατέλαβαν και τα εκμεταλλεύονται οι κατακτητές. Παρά της αρχές των ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που έγιναν αποδέκτες από την παγκόσμια κοινωνία, η Τουρκία αρνείται να επιτρέψει στους ανθρώπους αυτούς να πάνε στα σπίτια τους και τις περιουσίες τους. Το Μάιο του 1985 το καθεστώς στην Τουρκοκρατούμενη περιοχή αποφάσισε να εισαγάγει στο «Σύνταγμα» το Άρθρο 159 το οποίο απαλλοτριώνει όλη την ακίνητη περιουσία που ανήκε στους Ελληνοκυπρίους πριν από την εισβολή.

Η Κυπριακή Κυβέρνηση έκανε έκκληση στις Μεγάλες Δυνάμεις του κόσμου να χρησιμοποιήσουν την επιρροή τους για να γίνουν σεβαστά τα στοιχειώδη ανθρώπινα δικαιώματα των προσφύγων. Καλούν τις Κυβερνήσεις να κάνουν ο,τιδήποτε μπορούν ώστε όλοι οι πρόσφυγες να επιστρέψουν στο χωριό τους, τα σπίτια τους, στις περιουσίες τους που άφησαν για να πάνε στο άγνωστο. Παρόλες τις εκκλήσεις ο Τουρκικός λαός παραμένει αδιάλλακτος. (ο.π., χ.χ.).

7.3.β Νέες παραβιάσεις

1. Παραβιάσεις δικαιωμάτων Τουρκοκυπρίων: Ένας μεγάλος αριθμός Τούρκων εποίκων έχει μεταφερθεί στην κατεχόμενη περιοχή.
2. Δημόσιες απειλές για αποικισμό των Βαρωσίων (Αμμόχωστος). Το καθεστώς της Τουρκίας απείλησε ότι θα αποικίσει με Τούρκους την μέχρι τώρα μη κατοικημένη περιοχή Βαρωσίων της Αμμοχώστου.
3. Απειλές να καταλάβει τις ελεύθερες περιοχές. Ο Τουρκικός στρατός απειλεί ότι θα καταλάβει το νότιο τμήμα της Κύπρου το οποίο βρίσκεται κάτω από τον έλεγχο της Κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας, διοχετεύονται από την Τουρκική Κυβέρνηση και το Στρατό στις κυριότερες εφημερίδες της Τουρκίας. (Ανθρώπινα Δικαιώματα – Παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κύπρο από την Τουρκία. Πορίσματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και οι συνεχιζόμενες παραβιάσεις από την Τουρκία). (Πορίσματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, χ.χ.).

Μια σύνοψη των στόχων της Τουρκίας στην Κύπρο

Οι συστηματικές και μεγάλη κλίμακα παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από κράτη δεν μπορούν παρά να απορρέουν από μια σκόπιμα σχεδιασμένη κρατική πολιτική. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κύπρο από την Τουρκία, όπου αυτή χρόνια τώρα έχει ξεκάθαρους μακροπρόθεσμου στόχους πολιτικής.

Αρχικά ήθελε

- Να εξασφαλίσει στρατιωτική πρόσβαση στην Κύπρο.
- Κατόπιν να επεκτείνει αυτή την πρόσβαση με την κατάληψη του νησιού.

- Ακολούθως να Τουρκοποιήσει το κατεχόμενο τμήμα στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό με την εκδίωξη όλων των Ελληνοκυπρίων και με την εγκατάσταση στην περιοχή εποίκων από την Ανατολία και Τουρκοκυπρίων που μεταφέρθηκαν από τις ελεύθερες περιοχές.
- Να εγκαταστήσει ένα καθεστώς κάτω από τον έλεγχο της Τουρκίας.
- Να εντάξει την κατεχόμενη περιοχή στην Τουρκική οικονομία.
- Να διατηρήσει πολυάριθμο Τουρκικό στρατό μόνιμα εγκατεστημένο στην Κύπρο.
- Να καταλάβει και το υπόλοιπο τμήμα της Κύπρου.
- Να επανακτήσει Τουρκική κυριαρχία όπως και κατά την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, δηλαδή να αποφασίζει για την τύχη του νησιού.

7.4 Στεγαστικά δικαιώματα που παραχωρήθηκαν στους – (1974 μέχρι σήμερα)

Με την Τουρκική εισβολή του Ιουλίου και Αυγούστου του 1974, κατελήφθει το 37% του κυπριακού εδάφους που περιλαμβάνει τις πόλεις της Αμμοχώστου, της Κερύνειας και ης Κόρφου μαζί με άλλα 197 χωριά. Κάπου 200.000 Ελληνοκύπριοι βρέθηκαν πρόσφυγες στην ίδια τους την Πατρίδα. Το μέγεθος του προβλήματος μπορεί να γίνει εύκολα κατανοητό αν, με τα δεδομένα του 1974, υπολογίσουμε πως σε αντίστοιχες πληθυσμιακές αναλογίες θα υπήρχαν 83 εκατομμύρια Αμερικάνοι πρόσφυγες, 98 εκατομμύρια πολίτες την πρώην Σοβιετικής Ένωσης, 22 εκατομμύρια Βρετανοί ή 20 εκατομμύρια Γάλλοι. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).

Η έλλειψη τροφής και στέγης ήταν τα μεγαλύτερα προβλήματα και ακολούθως και άλλα όπως η ανεργία. Η στέγαση των δυσπραγούντων προσφύγων άρχισε με τη δημιουργία 23 καταυλισμών αντίσκηνων. Αργότερα προς το τέλος του 1975, όταν τα αντίσκηνα άρχισαν να φθείρονται, τα διαδέχθηκαν οι ξύλινες παράγκες.

Το 1976, για ανθρωπιστικούς λόγους αποφασίσθηκε η ανέγερση κατοικιών για την στέγαση των προσφύγων, πράγμα που θα βοηθούσε τον προσφυγικό κόσμο να

αντέξει τον αγώνα της επιστροφής. Ταυτόχρονα η ανέγερση των κατοικιών ήταν και είδος επαναδραστηριοποίησης της φθίνουσας κατά την περίοδο, οικοδομικής βιομηχανίας, αλλά και εμβολισμός κατά της ανερχόμενης ανεργίας. (ο.π., 2001).

Εν τω μεταξύ στις 27 Νοεμβρίου 1975, αποφασίστηκε από το τότε Υπουργικό Συμβούλιο η σύσταση της Κεντρικής Επιτροπής Επιλογής Κριτηρίων (ΚΕΕΚ) στην οποία συμμετέχει εκτός των κυβερνητικών τμημάτων και η Παγκύπρια Ένωση Προσφύγων (ΠΕΠ), με σκοπό την επιλογή των προσφύγων εκείνων στους οποίους θα παρέχεται στέγη σε κυβερνητικούς οικισμούς ή βοήθεια για άλλα στεγαστικά σχέδια. Την προεδρία αλλά και την όλη διαδικασία που προϋποθέτει η ύπαρξη της Επιτροπής αυτής είχε και διατηρεί μέχρι σήμερα η Υπηρεσία Μερίμνης. Το 1975 μετακινήθηκαν οι πρώτοι πρόσφυγες από τα αντίσκηνα στους κυβερνητικούς οικισμούς, Τσιακκιλερού, Κόκκινων στη Λάρνακα. Παράλληλα το 1976 εισήχθησαν και άλλα δυο σχέδια στέγασης. Εκείνα δηλαδή της αυτοστέγασης σε κυβερνητικά και ιδιόκτητα οικόπεδα. Αργότερα το 1982, αποφασίστηκε και το τελευταίο στεγαστικό σχέδιο, η αγορά δηλαδή έτοιμης κατοικίας ή διαμερίσματος με παροχή χρηματικής βοήθειας από την Υπηρεσία Μερίμνης. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).

Μέχρι το τέλος του 1986 είχε συμπληρωθεί η ανέγερση 12.500 οικιστικών μονάδων σε κυβερνητικούς οικισμούς αφού δαπανήθηκαν £82 εκ. Περίπου. Βάσει των άλλων στεγαστικών σχεδίων βοηθήθηκαν άλλες 35.000 περίπου νοικοκυριά αφού δαπανήθηκε το ποσό των £93 εκ. περίπου. (ο.π., 2001).

Η στέγαση των προσφύγων συνεχίστηκε απρόσκοπτα από το 1974 παρόλο ότι το πρόβλημα απαβλύθησαν σε μεγάλο βαθμό και μέχρι τέλους του 1992, είχαν εγκριθεί για παροχή στεγαστικής βοήθειας βάσει όλων των σχεδίων στέγασης 50.000 νοικοκυριά. Στο τέλος του 1996 ο συνολικός αριθμός των οικογενειών που εγκρίθηκαν για στεγαστική βοήθεια από την Υπηρεσία Μερίμνης έφθασε τις 64.550. (Καρδιάνου, 1976).

Το έργο που επιτελείται σήμερα για τους πρόσφυγες και για τους παθόντες αποτελεί συνέχεια του στόχου που ετέθει το 1974, της προσωρινής δηλαδή στέγασης των προσφύγων μέχρι την ημέρα της επιστροφής. Στις 20 Απριλίου 1994, με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου τέθηκαν σ' εφαρμογή σημαντικές αποφάσεις υπέρ του προσφυγικού κόσμου, που αφορούσαν στην αναβάθμιση των κριτηρίων για παροχή

βοήθειας βάσει όλων των υφιστάμενων στεγαστικών σχεδίων και σε συντομία έχουν ως ακολούθως:

(α) Καταργήθηκαν τα εισοδηματικά κριτήρια για τις οικογένειες που δημιουργήθηκαν μετά την εισβολή. Η απόφαση αυτή αφορά το σχέδιο βοήθειας για ανέγερση κατοικίας σε ιδιόκτητο οικόπεδο και για αγορά διαμερίσματος. Για τα άλλα δυο σχέδια δηλαδή την παροχή κυβερνητικών οικοπέδων και χρηματικής βοήθειας και την παραχώρηση κυβερνητικής οικίας σε οικισμούς, τα κριτήρια διευρύνθηκαν κατά 10% περίπου, σε σύγκριση με τα υφιστάμενα. Διεύρυνση των κριτηρίων επίσης κατά 10% για όλα τα σχέδια έγινε για όσους γεννήθηκαν μετά τις 15.5.1975.

(β) Παραχωρήθηκε βοήθεια 50% στους εκτοπισθέντες που έκτισαν σε ιδιόκτητο οικόπεδο ή αγόρασαν διαμέρισμα ή σπίτι, προτού εξασφαλίσουν έγκριση από την αρμόδια Επιτροπή.

(γ) Αυξήθηκε η παρεχόμενη βοήθεια κατά 10% περίπου για όλα τα σχέδια της αυτοστέγασης δηλαδή σε ιδιόκτητο και κυβερνητικό οικόπεδο, καθώς και για την αγορά έτοιμης κατοικίας ή διαμερίσματος. Εξάλλου με την ίδια απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου υλοποιήθηκε η εξαγγελία του Προέδρου της Δημοκρατίας για σκοπούς αυτοστέγασης σε ιδιόκτητο οικόπεδο ή για αγορά έτοιμης κατοικίας/διαμερισμάτων. Η διαγραφή των χρεών το ύψος ανέρχεται τα £55 εκατομμύρια περίπου, ανακούφισε πέρα των 200.000 προσφυγικών οικογενειών που πήραν προσφυγικά στεγαστικά δάνεια. Στις 24 Νοεμβρίου 1999, με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου τέθηκαν και πάλι σε εφαρμογή σημαντικές αποφάσεις υπέρ των προσφυγικού κόσμου που έχουν σε συντομίας ως ακολούθως:

- Αυξήθηκαν τα παρεχόμενα ποσά της οικονομικής βοήθειας για αυτοστέγαση σε ιδιόκτητο και κυβερνητικό οικόπεδο καθώς και για την αγορά έτοιμης κατοικίας/διαμερίσματος κατά 12%. Οι συμφωνηθείσες αυξήσεις καλύπτουν την περίοδο μέχρι την 31/12/2002.
- Αποφασίστηκε η ανέγερση 100 νέων οικιστικών μονάδων σε υφιστάμενους χώρους των κυβερνητικών οικισμών ήταν: 65 μονάδων τριών και τεσσάρων υπνοδωματίων στη Λευκωσία και άλλων 35 στη Λεμεσό.

- Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, δικαίωμα στέγασης σε κυβερνητικούς οικισμούς έχουν τώρα και άρρενες πρόσφυγες/παθόντες, που η σύζυγος τους δεν είναι εκτοπισμένη. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).

Όλες οι πιο πάνω αποφάσεις αφορούν και τις τάξεις των παθόντων.

Σαν αποτέλεσμα των σημαντικών αυτών αλλαγών, την περίοδο μεταξύ 1974 και 2000 16.120 στεγάστηκαν σε κυβερνητικούς οικισμούς, σε 12.818 οικογένειες παραχωρήθηκαν κυβερνητικά οικόπεδα και χρηματική βοήθεια για να αυτοστεγαστούν σε ιδιότητα οικόπεδα. Από το 1982 που τέθηκε σε εφαρμογή το σχέδιο Αγοράς Διαμερίσματος/οικίας μέχρι και το 2000 14.529 οικογένειες πήραν την ανάλογη χρηματική βοήθεια για την αγορά στέγης.

Επίσης σημαντικό είναι το γεγονός ότι κάθε χρόνο ένα ποσό της τάξης των £200.000 χρησιμοποιείται για την ανέγερση ή την επιδιόρθωση διαφόρων εκκλησιών στους κυβερνητικούς οικισμούς σε συνοικισμούς καθώς και σε άλλους προσφυγικούς χώρους.

Ένα άλλο αξιοσημείωτο κεφάλαιο της πολιτικής του Κράτους είναι εκείνο της παραχώρησης τίτλων ιδιοκτησίας σε πρόσφυγες και παθόντες για τα οικόπεδα συνοικισμών όπου αυτοστεγάστηκαν ή για τις κυβερνητικές μονάδες οικισμών που τους δόθηκαν. Η ενέργεια αυτή αποφασίστηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 13.3.1996. Μετά από επίπονη αλλά συντονισμένη εργασία των αρμοδίων υπηρεσιών ιδιαίτερα της Υπηρεσίας Μερίμνης και του Κτηματολογίου οι πρώτοι τίτλοι παραχωρήθηκαν το Σεπτέμβριο του 1997. Μέχρι τον Απρίλιο του 1998, εξεδόθησαν τίτλοι ιδιοκτησίας για 5.077 οικόπεδα ανά το παγκύπριο και για 405 μονάδες του Κυβερνητικού οικισμού Στροβόλου της Λευκωσίας. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).

Νομικοί λόγοι που εξακολουθούν να υφίστανται και σήμερα επέβαλαν αργότερα την ψήφιση Νομοθεσίας η οποία ανέστειλε την έκδοση τίτλων ιδιοκτησίας. Σήμερα η Γενική Εισαγγελία επεξεργάζεται ειδικούς κανονισμούς και κριτήρια ου θα διέπουν ενδεχόμενη παραχώρηση τίτλων ιδιοκτησίας. Πρόσφατα με εισήγηση του Υπουργικού Συμβουλίου η Υπηρεσία Μερίμνης, εξέδωσε το δικό της Χάρτη Δικαιωμάτων του Πολίτη, όπου ο ενδιαφερόμενος πρόσφυγας ή παθών, μπορεί να

γνωρίζει τα δικαιώματα του, αλλά και τις υποχρεώσεις του, προκειμένου να επωφεληθεί οποιαδήποτε στεγαστικής βοήθειας.

7.5 Δικαιώματα που παραχωρήθηκαν στα παιδιά των προσφύγων

Εκτός από τα δικαιώματα που παραχωρήθηκαν στους πρόσφυγες παραχωρήθηκαν και κάποια επιπλέον δικαιώματα στα παιδιά των προσφύγων. Στα παιδιά των προσφύγων τα οποία χρειάζονται να μεταβούν για συνέχιση της Μέσης Εκπαίδευσης (Γυμνάσιο-Λύκειο) σε κάποιο άλλο χωριό ή πόλη καταβάλλονται οδοιπορικά £70 χρονιαίως (Χρειάζεται να συμπληρωθεί κάποια αίτηση στην οποία υπογράφει ο οδηγός Λεωφορείου με το οποίο διακινείται το παιδί).

Πέρα από τα οδοιπορικά τα οποία καταβάλλονται ετησίως για τα παιδιά των προσφύγων, δίδεται και δικαίωμα στέγασης σε κυβερνητικούς οικισμούς σε παιδιά, των οποίων πατέρας είναι πρόσφυγας. Μαζί με την παραχώρηση οικόπεδων ίσως δίδεται και ένα χρηματικό ποσό £9.000.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

8.1 Μειονότητες χωρίς δικαιώματα

Από τον καιρό που το πρόβλημα των αποικιών έχει λίγο πολύ ρυθμιστεί σ' ολόκληρο τον κόσμο, ένα άλλο πρόβλημα που ανακύπτει όλο και πιο συχνά, κυρίως στις Αφρο-Ασιατικές χώρες: το πρόβλημα των καταπιεζομένων μειονοτήτων. Εθνικές, γλωσσικές ή θρησκευτικές μειονότητες απαιτούν το δικαίωμα να έχουν οντότητα και να ελέγχουν οι ίδιοι την μοίρα τους και όχι άλλοι. Οι μειονότητες αυτές συνεχώς διακηρύσσουν ότι αποτελούν την πλειοψηφία μέσα στα δικά τους εδάφη ή, όταν είναι διασκορπισμένες σε μία ευρύτερη περιοχή, απαιτούν το δικαίωμα να διατηρούν την εθνική τους ταυτότητα. (Gerard, 1978).

Σε διεθνείς διασκέψεις, συχνά αναφέρεται το «δικαίωμα των λαών για αυτοδιάθεση», πάντα όμως με ασάφεια. Γενικώς, το δικαίωμα αυτό κατοχυρώνεται με διεθνείς νομοθεσίες, στην πραγματικότητα όμως είναι ένα δικαίωμα που δεν εφαρμόζεται και είναι γνωστό ότι σχεδόν πάντα εξαρτάται από μία ισορροπία δυνάμεων, η οποία μετριέται με την δύναμη των όπλων. Παραδόξως, οι άνθρωποι ως ομάδες έχουν λιγότερα δικαιώματα από όσα έχει το κάθε άτομο χωριστά – εκτός αν αποτελούν ένα κράτος. Από αυτήν ακριβώς την έλλειψη κράτους υποφέρουν σήμερα οι μειονότητες του κόσμου. Διότι τα κυρίαρχα κράτη, κυρίως του Τρίτου Κόσμου, τους αρνούνται ακόμη και τα πολιτιστικά δικαιώματα. (ο.π., 1978).

Τα έθνη, με την πλήρη έννοια του όρου, πρωτοεμφανίστηκαν κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα στη Δύση ως ιστορικές κοινότητες, οι οποίες συγκροτήθηκαν πολιτιστικά και οικονομικά σε ένα εθνικό κράτος και μία εθνική οικονομική οντότητα. Αφότου οι αποικιακές αυτοκρατορίες του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα κατέρρευσαν στην Λατινική Αμερική, την Κεντρική Ευρώπη, την Ασία, τη Βόρειο Αφρική, το πρότυπο αυτό του έθνους-κράτους υιοθετήθηκε παντού, ακόμη και σε περιοχές όπου τα έθνη δεν υπήρχαν στην πραγματικότητα, όπως στην Τροπική Αφρική. Ο εθνικισμός της υπερισχύουσα ομάδας και η τάση δημιουργίας κεντρικής εξουσίας, κατέληξαν σχεδόν παντού στην καταπίεση των ομάδων που μειοψηφούσαν. Το χαρακτηριστικό αυτό ενισχύθηκε από το γεγονός ότι οι χώρες που μόλις είχαν καταστεί ανεξάρτητες, ενστερνίσθηκαν πολύ ευκολότερα τις καταπιεστικές μεθόδους (Gerard, 1978).

Μορφές καταπίεσης

- *Πολιτιστική καταπίεση*: στέρηση του δικαιώματος της μειονότητας να χρησιμοποιεί την δική της γλώσσα στα σχολεία, στις εκδόσεις και στις σχέσεις της με την διοίκηση.
- *Οικονομική καταπίεση*: συστηματική, μεροληπτική αντιμετώπιση των συμφερόντων της μειονότητας.
- *Ουσιαστική καταπίεση*: μαζική εγκατάσταση της υπερισχύουσας εθνικής ομάδας στα εδάφη της μειονότητας, ή κατοχή των εδαφών της μειονότητας μέσω της ανταλλαγής πληθυσμών (μεταφοράς πληθυσμών).
- *Γενοκτονία*: η διά της βίας προσπάθεια να εκλείψει αυτή η μειονότητα ως σύνολο.

Η πολυμορφία του προβλήματος σημαίνει ότι και οι λύσεις πρέπει να είναι πολλές, αρχίζοντας από την ανεξαρτησία ή την αυτονομία και φθάνοντας μέχρι την απλή διατήρηση της ταυτότητας αυτής της μειονότητας. Μερικά όμως κράτη, κυρίως αυτά που κάποτε υπήρξαν αποικίες, αρνούνται στις μειονότητες ακόμη και τα πολιτιστικά δικαιώματα τα οποία θα έπρεπε να αποτελούν το ελάχιστο απαράγραπτο δικαίωμα. Το γεγονός είναι ότι κατά τις τρεις τελευταίες δεκαετίες ήταν πολύ ευκολότερο για μία χώρα να κερδίσει την επίσημη ανεξαρτησία της από μία πρώην αποικιακή δύναμη, παρά για μία μειονότητα να επιτύχει κάποιο βαθμό ουσιαστικής αυτονομίας μέσα σ' ένα κράτος του Τρίτου Κόσμου. Σχεδόν παντού, η αντίδραση σε διεκδικήσεις οποιασδήποτε μορφής, υπήρξε καθ' ολοκλήρου αρνητική. (ο.π., 1978).

Δεκάδες εκατομμυρίων ανθρώπων δεν έχουν ακόμη κερδίσει το δικαίωμα να χρησιμοποιούν τη δική τους γλώσσα και να έχουν δική τους εθνική ταυτότητα. Αφήνοντας κατά μέρος το δικαίωμα αυτοδιαθέσεως, το οποίο παραμένει σε μεγάλο βαθμό πρακτικά ανέφικτο, φαίνεται ότι υπάρχει επείγουσα ανάγκη παροχής μιας σειράς στοιχειωδών δικαιωμάτων που να προστατεύονται από τη διεθνή νομοθεσία. Τα δικαιώματα αυτά πρέπει να περιλαμβάνουν:

- *Κατάργηση των διακρίσεων*: Το δικαίωμα για ισότητα, για χωριστή οντότητα, ή για αφομοίωση, αν αυτό αποτελεί αίτημα της μειονότητας.

- *Απαράγραπτα πολιτιστικά δικαιώματα:* Το δικαίωμα του ανθρώπου να διδάσκεται στο σχολείο τη δική γλώσσα και να την χρησιμοποιεί στο ραδιόφωνο στις δημοσιεύσεις και στις συναλλαγές τους με τη διοίκηση.
- Το δικαίωμα για μια ισότιμη συμμετοχή στο εθνικό πλαίσιο
- Το δικαίωμα των μειονοτήτων που βρίσκονται εκτός των εδαφών της

Σε θέματα «εσωτερικών υποθέσεων», η διεθνής νομοθεσία δεν είναι ακόμη ούτε πλήρης ούτε αποτελεσματική. Πρέπει απαραίτητα να ενισχυθεί, καθορίζοντας σαφώς τα πολιτιστικά δικαιώματα των λαών και των ομάδων των μειονοτήτων και εξασφαλίζοντας ότι τα κινήματα που εκπροσωπούν αυτές τις μειονότητες θα ακούγονται επιτέλους στις διάφορες διεθνείς διασκέψεις. (Gerard, 1978).

Ορισμένες Εθνικές Ομάδες έχουν καλή μεταχείριση από τα κυρίαρχα κράτη μόνο εφόσον αυτές δέχονται να εγκαταλείψουν την κουλτούρα τους, την μητρική τους γλώσσα, την ιστορία και τη λογοτεχνία τους, μ' άλλα λόγια εφόσον δέχονται την αφομοίωση. Έχουμε καθήκον να ενθαρρύνουμε αυτές τις εθνικές ομάδες να αντισταθούν στην αφομοίωση, να αναπτύξουν και να εμπλουτίσουν την μητρική τους γλώσσα, τη λογοτεχνία και την κουλτούρα τους. (ο.π., 1978).

Η επικρατούσα τάση είναι συνήθως προς την αντίθετη κατεύθυνση: μέχρι σήμερα, οι μαχητές ή τα θύματα που έχουν εμπλακεί σε εσωτερικές ένοπλες συγκρούσεις, στερούνταν των στοιχειωδών δικαιωμάτων.

Ο εθνικισμός είναι μία ιδεολογία που ισχυρίζεται ότι συμβολίζει την μέγιστη αξία για το κράτος, ενίοτε και για τους πολίτες του. Έτσι, μπορεί να δικαιολογήσει οποιαδήποτε αδικία, όσο κατάφωρη και αν είναι αυτή. Η τοποθέτηση αυτή είναι γενικώς απαράδεκτη, γίνεται δε αφόρητη όταν ο εθνικισμός της ομάδας που πλειοψηφεί επικαλείται «κρατικούς λόγους», ή ακόμη την «επανάσταση» και τον «σοσιαλισμό» για να δικαιολογήσει το γεγονός ότι αρνείται σε μία μειονότητα το δικαίωμα να διαδώσει και να εμπλουτίσει τον πολιτισμό της. (ο.π., 1978).

Οποιοσδήποτε αδικίες και αν διαπράττονται από τις αστικές δημοκρατίες εις βάρος των μειονοτήτων τους, μένει τουλάχιστον ένα περιθώριο δράσεως και πιθανών βελτιώσεων, και εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις μειονότητες αυτές να αγωνιστούν για να επιτύχουν αυτές τις βελτιώσεις. Οι «σοσιαλιστικές» χώρες παραδέχονται την αρχή των πολιτιστικών δικαιωμάτων και, σε γενικές γραμμές, την

εφαρμόζουν. Αυτό αποτελεί ήδη ένα βήμα, αν και δεν εξαλείφει το γεγονός ότι η πραγματική κατάσταση πολλών μειονοτήτων σ' αυτές τις χώρες παραμένει ζοφερή. Τα περισσότερα Αφρο-Ασιατικά κράτη έχουν τώρα επιτύχει την ανεξαρτησία τους. Δυστυχώς όμως, σ' αυτά τα κράτη επικρατεί μία εντεινόμενη τάση αυταρχισμού με την έννοια ότι, σχεδόν πάντα, η μεταβίβαση της εξουσίας γίνεται με βίαια μέσα ενώ διώκεται και καταστέλλεται κάθε κριτική της ακολουθούμενης από το κράτος πολιτικής. Αυτό το σύστημα βασίζεται σε μία κληρονομημένη αντίληψη η οποία θεωρεί την ιεραρχία ως απαραίτητο συστατικό της ανθρώπινης πραγματικότητας. Οι πολίτες παραμένουν υπήκοοι, και οι ίδιοι θεωρούν τον εαυτό τους υποτελή. (Gerard, 1978).

Στο παρελθόν, οι αρχές ανέχονταν τις μειονότητες, εφόσον αυτές εξεδήλωναν υποταγή προς την υποτυπώδη κεντρική διοίκηση των κρατών και των αυτοκρατοριών που υπήρχαν εκείνη την εποχή. Τώρα, αυτές οι μειονότητες έχουν γίνει εμπόδιο στην εκτεταμένη μορφή ελέγχου που επιδιώκουν να επιβάλλουν τα νεοσύστατα κράτη. Αυτό ενισχύεται από το γεγονός ότι ακόμη και αυτή η απλή αντίληψη περί δικαιωμάτων των μειονοτήτων, είναι ξένη προς την παράδοση, όπου η συνήθης πρακτική για τον ηγεμόνα ήταν να παρέχει την εύνοιά του προς τους ηγέτες των μειονοτήτων, τους οποίους εκμεταλλευόταν ή ανεχόταν. Δύσκολα αντιλαμβάνεται κανείς με ποιό τρόπο θα μπορούσαν να αναγνωριστούν τα δικαιώματα των μειονοτήτων όταν το σύνολο του λαού της πλειοψηφίας αντιμετωπίζεται σαν σύνολο παιδιών προς τα οποία οι ηγεμόνες απευθύνονται με την παραπλανητική γλώσσα της εθνικιστικής ρητορείας. (ο.π., 1978).

8.1.α Κοινή Γνώμη και Μειονότητες

Στη Δύση, και κυρίως στις σκανδιναβικές και αγγλοσαξονικές χώρες, οι φιλελεύθεροι και οι αριστεροί συνήθως εξεδήλωναν την υποστήριξή τους, ή τουλάχιστον εξέφραζαν την συμπάθειά τους προς τους αγώνες εναντίον του ευρωπαϊκού αποικισμού και της αμερικανικής πολιτικής στο Βιετνάμ. Μόλις όμως το πρόβλημα μεταφερόταν στην Μπιάφρα, το Νότιο Σουδάν, το Κουρδιστάν ή την Ερυθραία, όποτε δηλαδή παρόμοιο εθνικό θέμα ανέκυπτε σε μία χώρα του Τρίτου Κόσμου, το τμήμα αυτό της Κοινής Γνώμης παρέμενε σιωπηλό και αμήχανο. Τα αίτια αυτού του δισταγμού οφείλονται σε άγνοια της ιστορίας του θέματος, σε έλλειψη πληροφόρησης, και στην αποτελεσματική προπαγάνδα των κρατών αυτών,

κυρίως όταν το κράτος που καταπιέζει ισχυρίζεται ότι συνεχίζει την επανάσταση. Μερικοί Δυτικοί αντιτίθενται σε οποιαδήποτε μορφή βαλκανοποίησης, για λόγους στρατηγικής.

Άλλοι πάλι καταφεύγουν στον κομπορμισμό και αρκούνται να κρίνουν ένα θέμα με βάση το ποιος υποστηρίζει ποιον (στάση που συχνά προκαλεί μεγαλύτερη σύγχυση). Υπάρχουν και εκείνοι των οποίων η υποστήριξη προς ένα κράτος ή προς μία ομάδα κρατών είναι εκ των προτέρων εξασφαλισμένη, και οι οποίοι αναλόγως με αυτή την προδιάθεση εκτιμούν μία κατάσταση. Για μερικούς, π.χ. ο Αραβισμός είναι εξ' ορισμού επαναστατικός, ενώ για άλλους κάθε αντίθεση προς την πολιτική της ισραηλινής κυβερνήσεως θεωρείται εκ των προτέρων αντι-σημιτική. (ο.π., 1978).

Τέλος, οι περισσότεροι διστάζουν να υποστηρίξουν ένα κίνημα όχι αρκετά ριζοσπαστικό, ή και ένα συντηρητικό μειονοτικό κίνημα.

8.2 Παραβιάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Τουρκικό

Κουρδιστάν

Η Τουρκική Δημοκρατία είναι κράτος μελών των Ηνωμένων Εθνών και έχει υπογράψει την Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και ως εκ τούτου υποσχέθηκε να εφαρμόσει τις κατευθυντήριες γραμμές που τέθηκαν. Η Τουρκία είναι επίσης μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης και έχει υπογράψει τη Συνθήκη της Ρώμης, την Τελική Πράξη του Ελσίνκι, καθώς και άλλες παρόμοιες διεθνείς συμφωνίες και ανέλαβε δεσμεύσεις που απορρέουν από αυτές, να σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα. (Κουρουζή, 1977).

Εν τούτοις, όσον αφορά την Τουρκία αυτές οι δεσμεύσεις υπάρχουν μόνο στα χαρτιά. Σ' αυτή τη χώρα τα ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάστηκαν και εξακολουθούν να παραβιάζονται συνεχώς και κατάφορα. Ιδιαίτερα από το πραξικόπημα της 12^{ης} Σεπτεμβρίου 1980, τα ανθρώπινα δικαιώματα παραγνωρίστηκαν σχεδόν εντελώς από την Τουρκία. Η κατάσταση του Κουρδικού λαού που ζει μέσα στα σύνορα του τουρκικού κράτους είναι ακόμα χειρότερη αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα. (ο.π., 1977).

Ο κόσμος γνωρίζει καλά το Κουρδικό Έθνος και τη χώρα στην οποία ζει (το Κουρδιστάν) που έχει διαμοιραστεί πρώτα απ' όλα μεταξύ δυο άλλων

αυτοκρατοριών (της Οθωμανικής και Περσικής) και ύστερα μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο μεταξύ τεσσάρων κρατών στην περιοχή (Τουρκία, Ιράν, Ιράκ, Συρία). Ο Κουρδικός λαός ανέρχεται σήμερα σε 25 εκατομμύρια ψυχές. (Gerard, 1978).

Από το δεύτερο μοίρασμα το μεγαλύτερο τμήμα του Κουρδιστάν θα περιορισθεί στα σύνορα της Τουρκίας. Οι Κούρδοι έχουν πλαίσιο πολύτιμο που αρχίζει εδώ και χιλιάδες χρόνια. Ο λαός του Κουρδιστάν ζει μέσα στη φτώχεια. Δεν δίνεται η δυνατότητα να εξασφαλίσει μόρφωση στη δική του γλώσσα. Τα σχολεία απαγορεύονται. Εκδόσεις στην Κουρδική γλώσσα απαγορεύονται και ο πολιτισμός υποβάλλεται σε αυστηρή καταπίεση. (Κουρουζή, 1977).

Μερικά παραδείγματα αναφορικά με τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Τουρκικό Κουρδιστάν είναι η καταπάτηση των Δικαιωμάτων της ελευθερίας του λόγου, της έκφρασης ιδεών, της έκδοσης και δημοσίευσης, του πολιτισμού, της μόρφωσης. Η Τουρκία στέρησε στον Κουρδικό λαό δικαιώματα και ελευθερίες. Απαγορεύεται να χρησιμοποιείται ο όρος «Κούρδος» και «Κουρδιστάν», γιατί θεωρείται ότι αποτελεί «εξασθένιση του εθνικού πνεύματος» και οδηγεί σε φυλακίσεις μέχρι 15 χρόνια. (Κουρουζή, 1977).

Στο σύνταγμα του 1982, τα άρθρα 26 και 28 καθορίζουν ότι «δημοσιεύσεις δεν επιτρέπονται σε γλώσσες που απαγορεύονται δια του νόμου». Εδώ εννοείται η Κουρδική γλώσσα. Νέοι νόμοι εγκρίθηκαν σύμφωνα με τις πρόνοιες αυτές. Οι υπεύθυνοι αξιωματούχοι έχουν δώσει διαταγές με τις οποίες απαγορεύεται η ομιλία στα κουρδικά. Κουρδικά προγράμματα στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση έχουν απαγορευθεί. Απαγορεύεται στους Κούρδους να δίνουν στα παιδιά τους κουρδικά ονόματα. Για τα παιδιά εργατών που γεννιούνται στο εξωτερικό σε δυτικοευρωπαϊκές χώρες, ειδικά ονόματα έχουν ετοιμαστεί για να εμποδίσουν τα κουρδικά. Μόνο τα ονόματα που θεωρούνται επίσημα αναγνωρίζονται, και τα κουρδικά ονόματα, τα οποία έχουν ήδη δοθεί στα παιδιά αλλάζουν με απειλή, χρήση βίας, ή με διάταγμα δικαστηρίου. Η τουρκική διοίκηση εφαρμόζει κάθε δυνατό μέσο καταπίεσης και διαδίδει κάθε δυνατή μορφή προπαγάνδα με σκοπό να αποξενώσει τον κουρδικό λαό από τη γλώσσα του και να καταστρέψει τον πολιτισμό του. (Gerard, 1978).

Η παιδεία στη γλώσσα του κουρδικού λαού απαγορεύεται. Ούτε ένα απλό δημοτικό σχολείο δεν υπάρχει στο οποίο να διδάσκεται η Κουρδική.

Αυτοί οι άνθρωποι δεν έχουν κανένα να τους βοηθήσει, οι συγγενείς τους καταζητούνται από την Αστυνομία ή είναι ύποπτοι ως «τρομοκράτες» αναγκάζονται να μείνουν μακριά από τις οικογένειες τους έτσι εκτοπισμένοι περνούν στη δυτική επαρχία. Στις περισσότερες περιπτώσεις τα πρόσωπα αυτά μένουν στο δρόμο και υποφέρουν από πείνα και στερήσεις. Η τουρκική διοίκηση εφαρμόζει κάθε δυνατό μέσο καταπίεσης και διαδίδει κάθε δυνατής μορφής προπαγάνδα με σκοπό να αποξενώσει τον κουρδικό λαό από τη γλώσσα του και να καταστρέψει τον πολιτισμό του.

Τέλος, η τουρκική διοίκηση ετοιμάζεται να ξεριζώσει Κούρδους γεωργούς από την περιοχή στην οποία διαμένουν και από τα μέσα διαβίωσης τους με την βία για να τους μεταφέρει σε «στρατόπεδα επανεγκατάστασης». Γι' αυτούς τους Κούρδους αγρότες ο αποχωρισμός από τα χωράφια και τους βοσκότοπους τους σημαίνει πείνα, ανεργία, και νέα εξορία. Η εγκατάσταση σ' αυτά τα στρατόπεδα επανεγκατάστασης δεν είναι κάτι το ασύνηθες. (ο.π., 1977).

Η ζωή στο Τουρκικό Κουρδιστάν, χαρακτηρίζεται από κρατική τρομοκρατία. Οι νόμοι του τουρκικού κράτους δεν εφαρμόζονται. Οι ενέργειες των τοπικών αρχών, της αστυνομίας και της στρατιωτικής αστυνομίας είναι ολωσδιόλου αυθαίρετες. Η σκληρότητα που εφαρμόζεται στο Κουρδιστάν είναι τόσο μόνιμη, ευρέως διαδεδομένη, εξευτελιστική και έχει φθάσει σε τέτοιο ανυπόφορο επίπεδο, που ακόμη και ένας αριθμός μελών της Τουρκικής Βουλής ύψωσε τη φωνή του εναντίον αυτής της κατάστασης. (ο.π., 1977).

Σύμφωνα με τον τύπο, περίπου 730.000 πρόσωπα τέθηκαν υπό κράτηση στην Τουρκία στο Τουρκικό Κουρδιστάν από το πραξικόπημα της 12^{ης} Σεπτεμβρίου 1980. Για κάποιο χρόνο η περίοδος φυλάκισης με διάταγμα ήταν 90 μέρες. Ειδικές ομάδες βασανιστών είχαν ήδη εκπαιδευθεί πριν και εφαρμόζουν συστηματικά βασανιστήρια. Εκατοντάδες βασανίστηκαν μέχρι θανάτου. Τα πτώματα τους τάφηκαν μυστικά ή ρίφθηκαν στους κάλαθους, και 800 άτομα ελλείπονται. Αποτέλεσμα των βασανιστηρίων και εξευτελισμών είναι πολλά πρόσωπα να έχουν πεθάνει και αρκετά να χάσουν τα λογικά τους ή να αυτοκτονήσουν. Εκείνοι που δεν αντέχουν άλλο αυτήν την κατάσταση πήραν τα όπλα, και χαρακτηρίζονταν σαν

«αλήτες», «τρομοκράτες», και θεωρήθηκαν «προδότες μέσα στην ίδια τους την πατρίδα». (Κουρουζή, 1977).

Τόσο πριν όσο και μετά την εγκαθίδρυση της Δημοκρατίας, η τουρκική διοίκηση πραγματοποίησε αριθμό σφαγών και μαζικών απελάσεων (εκτοπισμένων) του Κουρδικού λαού. Αυτή η πολιτική συνεχίζεται και σήμερα. Με το πρόσχημα της ασφάλειας η Κυβέρνηση διέλυσε αριθμό χωριών κατά μήκος των συνόρων με το Ιράκ, το Ιράν και την Συρία και εκτόπισε τους κατοίκους στις δυτικές επαρχίες. Αυτά τα μέτρα λαμβάνονται επίσης μέσα στο Κουρδιστάν και ορισμένα τμήματα των χωριών ισοπεδώνονται από τις μπουλντόζες. (ο.π., 1977).

8.2.a Οι αδυναμίες του Κουρδικού Εθνικού Κινήματος

Το κουρδικό κίνημα κατέρρευσε όχι επειδή είχε «αφύσικες» συμμαχίες αλλά επειδή δεν έλαβε σοβαρά υπόψη του την ασάφεια αυτών των συμμαχιών και δεν επεδίωξε να εξασφαλίσει στρατιωτική και πολιτική αυτονομία. Η αδυναμία του πηγάζει από τις περιορισμένες δυνατότητες του ίδιου του κινήματος. Αν και είναι καθαρά εθνικό κίνημα, ποτέ δεν μπόρεσε, ή δεν επιχείρησε, να γίνει ριζοσπαστικό ώστε να αναπτύξει ένα οργανικό κρίκο ανάμεσα στις μάζες και σ' ένα στρατό διαπνεόμενο από επαναστατική εθνική ιδεολογία. Αντίθετα, ένας όλο και περισσότερο οργανωμένος και τακτικός στρατός δεν κατάφερε να έχει γνήσια επαφή μ' ένα πληθυσμό προσφύγων, που παρέμεινε σε μεγάλο βαθμό παθητικός. Το βάρος της νομαδικής νοοτροπίας και της διαφθοράς ορισμένων στρατιωτικών στελεχών, συνέβαλε στη διαιώνιση των παραδοσιακών σχέσεων. Είναι αλήθεια ότι και άλλα κινήματα έπασχαν από το ίδιο μειονέκτημα, πέτυχαν όμως το σκοπό τους. Οι ιδιαίτερες δύσκολες όμως γεωπολιτικές συνθήκες υπό τις οποίες αγωνιζόταν το κουρδικό εθνικό κίνημα, απαιτούσαν διαφορετική αντιμετώπιση. Η κουρδική ηγεσία δεν είχε επαναστατική ιδεολογία ούτε ήταν εκσυγχρονισμένη, και αυτό θα πρέπει να είχε σχέση με την γενιά στην οποία ανήκε ο κυρίως ηγέτης της. (Κουρουζή, 1977).

Ανέκαθεν, το κουρδικό εθνικό κίνημα εκδηλωνόταν με κάποια καθυστέρηση, σε σύγκριση με τα εθνικά κινήματα των περισσότερων λαών των γύρω περιοχών. Αυτό οφείλεται στο οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό και πολιτιστικό επίπεδο στο οποίο βρισκόταν η κουρδική κοινωνία. Οι Κούρδοι, ένας ορεινός λαός και όπως σχεδόν όλοι οι ορεινοί λαοί, συγκριτικά καθυστερημένος, με μία πολύ μικρή τάξη

διανοουμένων, ξεπεράστηκαν ιστορικά και συνετρίβησαν από την μακροχρόνια πολιτική παράδοση των Περσών και περισσότερο από εκείνη των Τούρκων.

Την εποχή του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, οι Κούρδοι υστερούσαν σαφώς σε ανάπτυξη συγκρινόμενοι με τα άλλα εθνικά κινήματα μέσα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, κυρίως στα Βαλκάνια και στην Ανατολική Μικρά Ασία. Ο Κεντάλ σωστά υπογραμμίζει την πολιτική ανικανότητα του κουρδικού κινήματος να εκμεταλλευθεί την ιστορική ευκαιρία που παρουσιάστηκε κατά τη σύντομη περίοδο του πολιτικού κενού μεταξύ 1918 και 1920, με την κατάρρευση της Αυτοκρατορίας. Ολόκληρο το πρώτο ήμισυ αυτού του αιώνα, οι κουρδικές εξεγέρσεις υπήρξαν κυρίως εξεγέρσεις παραδοσιακής μορφής.

8.2.β Οι διάφορες μορφές εθνικής καταπίεσεως

Οποιαδήποτε ιστορικώς διαμορφωμένη εθνική οντότητα που βρίσκεται υπό την κυριαρχία άλλου έθνους, είναι θύμα εθνικής καταπίεσεως. Ως εθνική καταπίεση μπορεί να οριστεί το σύνολο των πολιτικών, οικονομικών και πολιτιστικών διακρίσεων τις οποίες υφίσταται το κυριαρχούμενο έθνος στα χέρια του κυρίαρχου έθνους. Κύριος σκοπός αυτής της καταπίεσεως είναι να διατηρηθεί και να διαιωνιστεί η κυριαρχία του κυρίαρχου έθνους, μία κυριαρχία που έχει ως κίνητρο τα οικονομικά, πολιτικά και ιδεολογικά συμφέροντα των καταπιεστών. Η καταπίεση αυτή ασκείται μέσω ενός πολύπλοκου μηχανισμού: τα δύο κυριότερα όπλα είναι, αφ' ενός ένας ιδεολογικός μηχανισμός που αρνείται συστηματικά και καταστρέφει την εθνική ταυτότητα των καταπιεζομένων. Αφ' ετέρου, μία ισχυρή καταπιεστική δύναμη, που μπορεί να εξουδετερώσει οποιονδήποτε «*ταραχοποιό*». (Gerard, 1978).

Στην αρχή, οι τουρκικές κυρίαρχες τάξεις επεδίωκαν την επικράτηση στο Κουρδιστάν για πολιτικούς κυρίως λόγους. Ήθελαν να δημιουργήσουν ένα τουρκικό κράτος προικισμένο με τους ανθρώπινους και φυσικούς πόρους που απαιτούνταν ώστε να γίνει μία μεγάλη δύναμη στην περιοχή. Σήμερα όμως, τα κίνητρα τους είναι πιο προσγειωμένα. Το Κουρδιστάν είναι μία αποικία που παρέχει φθηνό και άφθονο εργατικό δυναμικό, ορυκτά, καθώς και γεωργικά προϊόντα. Είναι επίσης μία «ιδιωτική καταναλωτική περιοχή», μία αγορά για τα τουρκικά βιομηχανικά προϊόντα. Η τουρκική Κυβέρνηση προτίθεται να την κρατήσει με κάθε θυσία. (ο.π., 1978).

Η οικονομική εκμετάλλευση του Κουρδιστάν και η μεταφορά του πλούτου προς την τουρκική μητρόπολη γίνεται κυρίως μέσω κρατικών επιχειρήσεων. Μερικοί αριστεριστές Τούρκοι διανοούμενοι διατείνονται ότι, εφόσον η ίδια η Τουρκία είναι μία υπανάπτυκτη χώρα εξ ορισμού δεν μπορεί να έχει αποικίες. Υποστηρίζοντας αυτήν την άποψη δεν κάνουν καμία διάκριση μεταξύ των αρχών του ιμπεριαλισμού και εκείνων του αποικισμού, δύο αρχών που αφορούν πολύ διαφορετικά φαινόμενα. Δείχνουν να μη συνειδητοποιούν ότι, αν και ο αποικισμός αναπτύχθηκε κυρίως κατά την ιμπεριαλιστική εποχή, δεν αποτελεί προϊόν μόνο του ιμπεριαλισμού. Τόσο στο παρελθόν όσο και στο παρόν, ο αποικισμός άλλων χωρών δεν αποτελεί αποκλειστικό προνόμιο των ιμπεριαλιστικών δυνάμεων. Παράδειγμα είναι η Πορτογαλία που είχε μέχρι πρόσφατα αποικίες στην Αγκόλα, την Μοζαμβίκη και την Γουϊνέα-Μπισσάου. (ο.π., 1978).

Τα άλλα επιχειρήματα που προβάλλουν συχνά για να αντικρούσουν την άποψη ότι ο Κουρδιστάν είναι μία αποικία, βασίζονται στην γεωγραφική γειτνίαση των τουρκικών και των κουρδικών εδαφών. Αυτό όμως είναι ένα χαρακτηριστικό του αποικισμού. Μήπως ο Καύκασος και το Καζακστάν δεν ήταν αποικίες της Τσαρικής Αυτοκρατορίας, αν και γειτόνευαν με τη Ρωσία;

Το κυριότερο χαρακτηριστικό στοιχείο της σημερινής καταστάσεως του Κουρδιστάν είναι ότι ο πλούτος του απομυζάται συστηματικά, προς όφελος της τουρκικής μητροπόλεως. Ένα ολοένα μεγαλύτερο χάσμα φαίνεται σαφέστατα στην τεράστια διαφορά του μέσου βιοτικού επιπέδου μεταξύ των κουρδικών και των τουρκικών περιοχών της Τουρκίας. Οι διαφορές αυτές δεν δικαιολογούνται μόνο από την άνιση κατανομή πόρων μέσα σ' ένα κράτος. Είναι η άμεση έκφραση της σχέσεως μητροπόλεως-αποικίας. Αμέσως μετά τη δημιουργία της, η Τουρκική Δημοκρατία συγκρότησε ένα μηχανισμό καταπίεσεως του κουρδικού λαού. Μετά τον Πόλεμο της Ανεξαρτησίας κατά τη διάρκεια του οποίου εθεωρούντο «ισότιμοι εταίροι» και «αδελφό έθνος», ο κουρδικός λαός είδε να του αρνούνται την ίδια την ύπαρξή του. Κατόπιν, οι αρχές επεδίωξαν συστηματικά να καταστρέψουν ο,τιδήποτε υποδήλωνε σαφώς κουρδική ταυτότητα. Μία ολόκληρη σειρά γλωσσολογικών και ιστορικών ψευδοθεριών, οι οποίες δήθεν αποδείκνυαν την τουρκική ταυτότητα των Κούρδων, επρόκειτο να χρησιμεύσει ως δικαιολογία για την καταστροφή της κουρδικής

ταυτότητας. Οι θεωρίες αυτές έγιναν επίσημο δόγμα και προπαγανδίζονταν από τα σχολεία, τα πανεπιστήμια, τους στρατώνες. ο.π., 1978).

Για να εξασφαλίσει το μονοπώλιο της επίσημης ιδεολογίας, η Άγκυρα απαγόρευσε οποιαδήποτε μη επίσημη σχετική έκδοση. Ιστορικά και λογοτεχνικά έργα, ακόμη και ταξιδιωτικές αφηγήσεις που είχαν εκδοθεί παλαιότερα στην κουρδική ή σε άλλες γλώσσες, αποσύρθηκαν από τις δημόσιες και τις ιδιωτικές βιβλιοθήκες. Όσα περιείχαν οποιαδήποτε αναφορά στον κουρδικό λαό, την ιστορία του ή την χώρα του, καταστράφηκαν. Οποιαδήποτε απόπειρα αμφισβήτησεως της επίσημης ιδεολογίας καταπινιγόταν αυστηρά. Ούτως ή άλλως, οι κύκλοι των Τούρκων διανοουμένων δεν έκαναν πολλές παρόμοιες απόπειρες αμφισβήτησεως. (ο.π., 1978).

Ολόκληρο τον μισό αιώνα κατά τον οποίο ο κουρδικός λαός βρισκόταν σε απομόνωση, η κυβέρνηση της Άγκυρας εφάρμοσε μία πολιτική τρομοκρατίας και ιδεολογικής χειραγωγήσεως, η οποία, κατά τα λεγόμενα του Τούρκου κοινωνιολόγου Ισμαήλ Μπεςικτσι, κατάφερε να κάνει του ανθρώπους να πιστεύουν ότι όποιος δήλωνε «Είμαι Κούρδος» διέπραττε έγκλημα, τόσο στυγερό ώστε του άξιζε η ποινή του θανάτου. Η καταπίεση που υπήρξε επακόλουθο αυτής της πολιτικής τρομοκρατίας, επηρέασε τον κουρδικό λαό στο σύνολό του και εκδηλώθηκε κυρίως σε θέματα πολιτιστικά και πολιτικά. (ο.π., 1978).

8.2.βι Πολιτιστική Καταπίεση

Οι μορφές διακρίσεων που προκύπτουν όταν ένας λαός εμποδίζεται να εκφράσει πολιτιστικά την ταυτότητά του είναι συνήθως πιο δυσβάστακτες από την υλική φτώχεια και την οικονομική εκμετάλλευση. Στο τουρκικό Κουρδιστάν, η καταπίεση αυτή καλύπτει κάθε πλευρά πολιτιστικής ζωής και είναι ιδιαίτερος έντονη στον τομέα της γλώσσας. Σ' αυτό τον τομέα, ο Κούρδος θεωρείται ξένος στη δική του χώρα. (Gerard, 1978).

Η γλώσσα είναι ο συνδετικός κρίκος μιας εθνικής κοινότητας γι' αυτό αποτελεί τον ευνοούμενο στόχο εκείνων που επιδιώκουν να καταστρέψουν αυτή την κοινότητα. Οι αρχές που επιδιώκουν την βαθμιαία νέκρωση της γλώσσας ενός υποδούλου λαού, εφαρμόζουν πολλές μεθόδους: μερικές είναι άμεσες όπως η απαγόρευση της γραπτής ή ομιλουμένης χρήσεως της γλώσσας και γενικώς η παρεμπόδιση της

εξελιξέως της. Άλλες είναι έμμεσες, όπως είναι η παροχή εκπαίδευσης, πληροφόρησης και κοινωνικής ανεξίτηξως μόνο σε όσους μιλούν την κυρίαρχη γλώσσα του κράτους. (Gerard, 1978).

Στην Τουρκία υπό τον κεμαλισμό, οι αρχές απαγόρευσαν ακόμη και να ομιλείται η κουρδική γλώσσα, σε μία εποχή όπου ελάχιστοι Κούρδοι (3% ως 4%) μιλούσαν την τουρκική. Ειδικοί κυβερνητικοί αξιωματούχοι είχαν έργο να επιβάλουν αυτή την απαγόρευση στα κουρδικά αστικά κέντρα. Κυριότερα θύματα υπήρξαν οι χωρικοί που έφερναν το εμπόρευσά τους στην αγορά. Δεν μπορούσαν να μιλήσουν την τουρκική, κι όμως για κάθε λέξη κουρδική που πρόφεραν πλήρωναν πρόστιμο αν γίνονταν αντιληπτοί – πέντε με δέκα γρόσια. Εκείνη την εποχή, ένα πρόβατο άξιζε περίπου πενήντα γρόσια. Έτσι οι χωρικοί ήταν αναγκασμένοι να χρησιμοποιούν τουρκόφωνους μεσάζοντες οι οποίοι συχνά ήταν αμφιβόλου εντιμότητας. Σε κάθε επίσκεψη στην πόλη πλήρωναν πρόστιμα που συχνά υπερέβαιναν οποιοδήποτε κέρδος είχαν από την πώληση των αγαθών τους, γι' αυτό, άρχισαν να αποφεύγουν τις πόλεις. (ο.π., 1978).

Υπήρξαν και άλλοι σοβαροί λόγοι για να μη πηγαίνουν στις πόλεις συχνότερα από ό,τι ήταν αναγκαίο. Το καθεστώς υπερηφανευόταν για την «επιταχυνόμενη δυτικοποίηση» της χώρας. Μέρος αυτού του προγράμματος δυτικοποίησης ήταν και ένας νόμος που όριζε ότι όλοι έπρεπε να φοράνε το «Ευρωπαϊκό καπέλο» (ρεπούμπλικο). Αν ένας χωρικός, πλησιάζοντας στην πόλη, λησμονούσε να αφαιρέσει το παραδοσιακό περιτύλιγμα του κεφαλιού του, κινδύνευε να του επιβληθεί από τους αξιωματούχους πρόστιμο γι' αυτή την «σοβαρή παράβαση». Επίσης, η κατοχή έστω και μικρής ποσότητας λαθραίου καπνού μπορούσε να του στοιχίσει πολύ ακριβά. (ο.π., 1978).

Αυτά τα καταπιεστικά μέτρα, και ιδιαίτερος η απαγόρευση χρήσεως της κουρδικής γλώσσας, έκαναν τους Κούρδους αγρότες μία φυλή παρανόμων οι οποίοι βρίσκονταν σε συνεχή διαμάχη με τους αξιωματούχους. Όποιος διαθέτει έστω και τον ελάχιστο κοινό νου, δεν μπορεί να πιστεύει ειλικρινά ότι μία γλώσσα που χρησιμοποιείται από εκατομμύρια ανθρώπων θα εξαφανιστεί απλώς και μόνο με την επιβολή αστυνομικών μέτρων. Πράγματι, οι αξιωματούχοι του καθεστώτος δεν πίστευαν πολύ στην επιτυχία του εγχειρήματος. (Κουρούζη, 1977).

Η αύξηση των σχολείων στα οποία μόνη γλώσσα διδασκαλίας ήταν η τουρκική, αναμφιβόλως θα βοηθούσε σημαντικά στην διάδοση της επίσημης γλώσσας σ' ολόκληρη την κουρδική περιοχή. Οι τουρκικές αρχές όμως είχαν αντιληφθεί ότι ακόμη και όταν στα σχολεία διδάσκεται η επίσημη ιδεολογία, πάντα περνάει και κάποιο άλλο μήνυμα: μακροπρόθεσμα, τα σχολεία παράγουν εκείνους που τελικά θάβουν ένα αποικιακό σύστημα. (Gerard, 1978).

Κατά τον ίδιο τρόπο, παρόλες τι συχνές και βίαιες συγκρούσεις με τους παραδοσιακούς Κούρδους φυλάρχους, οι τουρκικές αρχές απέφευγαν προσεκτικά να πάρουν οποιαδήποτε οικονομικά μέτρα που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στη διατάραξη της παραδοσιακής κοινωνικής δομής του Κουρδιστάν. Κατανοούσαν ότι ο καλύτερος τρόπος να ελέγχουν τις μάζες των Κούρδων, ήταν μέσω των παραδοσιακών ηγετών, των οποίων την υποστήριξη θα είχαν μόνο έναντι της παροχής προνομίων. (ο.π., 1978).

Από πολλά χρόνια, Τούρκοι δημοσιογράφοι, συνδικαλιστές και πολιτικοί έχουν επισημάνει το γεγονός ότι η κουρδική γλώσσα κυριαρχεί ακόμη στις «*Ανατολικές επαρχίες*». Η συνήθης αντίδραση είναι η αγανάκτηση. Πώς είναι δυνατόν, σε μία περιοχή που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της Τουρκικής Δημοκρατίας, να υπάρχουν εκατομμύρια πολιτών που ακόμη δεν μιλούν την τουρκική; Λογικά, το επόμενο βήμα θα ήταν η αμφισβήτηση της επίσημης ιδεολογίας και η αντιμετώπιση του προβλήματος, με την απαίτηση να δοθούν στους Κούρδους δημοκρατικά δικαιώματα και να σταματήσει η πολιτική καταπίεσεως. Δυστυχώς όμως, η συνήθης αντίδραση είναι απλώς να ζητηθεί από τις αρχές να πάρουν πιο «*επιστημονικά*» και κατάλληλα μέτρα για να επιτύχουν τελικά τον «*εκτουρκισμό*» αυτών των «*παραμελημένων πολιτών*». (Gerard, 1978).

Οι Κούρδοι είναι υποχρεωμένοι σε όλες τις συναλλαγές τους με τα δικαστήρια, την διοίκηση κ.λ.π., να χρησιμοποιούν μία γλώσσα την οποία δεν μπορούν να μιλήσουν. Μέσα στη δική τους χώρα πρέπει να χρησιμοποιούν διερμηνέα σε κάθε επίσημη συναλλαγή. Η άγνοια της επίσημης γλώσσας αποτελεί σοβαρό εμπόδιο στο σχολείο και τους εκθέτει σε ταπεινώσεις και ξυλοδαρμούς στα στρατόπεδα, όταν υπηρετούν τη θητεία τους. Στην Τουρκία υπάρχουν κολέγια και πανεπιστήμια όπου η διδασκαλία γίνεται στην γαλλική, την γερμανική ή την αγγλική. Δεν υπάρχει όμως

κανένα σχολείο όπου η διδασκαλία να γίνεται στην κουρδική, την γλώσσα την οποία χρησιμοποιεί περίπου ένα τέταρτο του πληθυσμού. (Gerard, 1978).

Υπάρχουν εφημερίδες, βιβλία και δίσκοι σε πολλές μή-τουρκικές γλώσσες, ο κουρδικός λαός όμως δεν μπορεί ακόμη να εκδώσει τίποτα στην δική του γλώσσα. Οι θαρραλέοι συγγραφείς και εκδότες δώδεκα και πλέον βιβλίων για τους Κούρδους, συνεχώς ταλαιπωρούνται και διώκονται από τα τουρκικά δικαστήρια. (ο.π., 1978).

Σε μία πρόσθετη προσπάθεια να στραγγαλίσει την κουρδική πολιτιστική ζωή, η κυβέρνηση της Άγκυρας απαγόρευσε ακόμη και την «εισαγωγή και διανομή μέσα στην Δημοκρατία οποιασδήποτε εκδόσεως, δίσκου, μαγνητοταινίας κ.λ.π., που παράγεται στο εξωτερικό, στην κουρδική γλώσσα». Βαθμιαία, οι Κούρδοι ανακαλύπτουν ότι η δική τους γη γίνεται ξένη γι' αυτούς. Οι Τούρκοι άποικοι έχουν συστηματικά αντικαταστήσει τις ονομασίες όλων των κουρδικών πόλεων και χωριών, με τουρκικές ονομασίες.

Ένας άλλος τομέας τον οποίο η αποικιοποίηση προσπαθεί να αποκρύψει, είναι συνήθως η ιστορία ενός λαού. Η λογική ενός αποικιακού συστήματος απαιτεί αφ' ενός την καταστροφή ο,τιδήποτε θα μπορούσε να θυμίζει την αληθινή ιστορία του αποικιοκρατούμενου λαού, αφ' ετέρου την ανάπτυξη και διάδοση της ιστορίας την οποία επιθυμεί ο ίδιος ο αποικιοκράτης, μιας ιστορίας η οποία έρχεται σε αντίθεση με την ιστορική εμπειρία του αποικιοκρατούμενου λαού. Έτσι, οι τουρκικές αρχές αφαίρεσαν συστηματικά από τις βιβλιοθήκες οποιαδήποτε βιβλία αναφέρονταν στην κουρδική ιστορία. Κατέστρεψαν τα μνημεία και τα έργα που δημιουργήθηκαν κατά την εποχή των ανεξαρτήτων κουρδικών πριγκιπάτων, και συχνά έκτισαν στρατόπεδα πάνω στα ερείπια τους (αυτή υπήρξε η τύχη του Μπίρκα Μπέλεκ, του «πολύχρωμου ανακτόρου», που κτίστηκε από τους Μπεντιρχανίτες στην Ντζεζίερα Μποτάν, στις όχθες του Τίγρη). (Gerard, 1978).

Κάθε ιστορική και κοινωνιολογική έρευνα για την κουρδική κοινωνία απαγορεύθηκε. Οι αρχές δημιούργησαν μία ολόκληρη ιστορική θεωρία για να αποδείξουν ότι οι Κούρδοι ήταν αρχικά Τούρκοι. Μέχρι το 1970 δεν μπορούσε να δημοσιευθεί καμία έρευνα αντίθετη μ' αυτή τη θεωρία. Ο νεαρός Κούρδος διδάσκεται στο σχολείο ότι ακόμη και αν αυτός, από αμέλεια της κεντρικής εξουσίας έχει λησμονήσει την τουρκική γλώσσα, εν τούτοις αποτελεί μέλος της

«αμιγούς τουρκικής φυλής» και είναι απόγονος, σαν όλους τους άλλους Τούρκους, των «γκρίζων λύκων από τις στέπες της Κεντρικής Ασίας» (στο Ιράν διδάσκουν στους Κούρδους ότι είναι «αμιγείς Άρειοι» και «αδελφοί των Περσών». (ο.π., 1978).

Ξένοι στη δική τους χώρα, οι Κούρδοι είναι ξένοι και για τον έξω κόσμο. Οι περισσότεροι δεν καταλαβαίνουν τίποτα από τις ειδήσεις που μεταδίδονται από το ραδιόφωνο ή δημοσιεύονται στην επίσημη γλώσσα, την οποία δεν μιλούν. Παραμένουν απληροφόρητοι για οτιδήποτε συμβαίνει αλλού, γεγονός που εντείνει ακόμη περισσότερο την πολιτιστική τους καθυστέρηση.

Τα τελευταία χρόνια, οι εφημερίδες και τα περιοδικά της τουρκικής δεξιάς και άκρας δεξιάς (Milli Yol, Yeni Istanbul, Otuken, κ.λ.π.), έχουν δημοσιεύσει τουλάχιστον είκοσι αντι-κουρδικά άρθρα και ποτέ δεν δικάστηκαν γι' αυτό. Τα αποσπάσματα που ακολουθούν ελήφθησαν από ένα άρθρο του Νιχάλ Ατσιζ, που δημοσιεύθηκε στο φύλλο του εθνικιστικού περιοδικού Otuken. (1967).

«Αν αυτοί (οι Κούρδοι) θέλουν να μιλούν μία πρωτόγονη γλώσσα με λεξιλόγιο μόνο τεσσάρων ή πέντε χιλιάδων λέξεων, αν θέλουν να δημιουργήσουν το δικό τους κράτος και να εκδίδουν ό,τι επιθυμούν, τότε ας πάνε κάπου αλλού. Εμείς οι Τούρκοι χύσαμε ποταμούς αίματος για να κατακτήσουμε αυτά τα χώματα. Χρειάστηκε να ξεριζώσουμε Γεωργιανούς, Αρμενίους και Βυζαντινούς Έλληνες ...

Ας πάνε οπουδήποτε επιθυμούν, στο Ιράν, το Πακιστάν, την Ινδία, ή ας ενωθούν με τον Μπαρζανί. Ας ζητήσουν από τα Ηνωμένα Έθνη να τους βρουν μία πατρίδα στην Αφρική. Η τουρκική φυλή είναι πολύ υπομονετική, όταν όμως θυμώσει πραγματικά, είναι σαν ένα βρυχώμενο λιοντάρι και τίποτα δεν μπορεί να την σταματήσει. Ας ρωτήσουν τους Αρμενίους ποιό είμαστε κι ας βγάλουν τα κατάλληλα συμπεράσματα.»

Όλοι γνωρίζουν ότι οι Αρμένιοι υπήρξαν θύματα πραγματικής γενοκτονίας. Ο συγγραφέας του άρθρου μπορεί να απειλεί τους Κούρδους της Τουρκίας μ' αυτό τον τρόπο χωρίς να φοβάται την επίσημη δίωξη. Όταν όμως Κούρδοι φοιτητές κυκλοφόρησαν ένα έντυπο με το οποίο ζητούσαν να θεωρηθεί αξιόποινη παράβαση

η προτροπή σε φυλετικό μίσος, σύρθηκαν στα δικαστήρια και κατηγορήθηκαν ότι «ισχυρίστηκαν πώς υπήρχε ένα κουρδικός λαός κι έτσι υπέσκαψαν την εθνική ενότητα».

8.2.βii Πολιτική Καταπίεση

«Η τουρκική νομοθεσία καθιστά αδύνατον στους Κούρδους να ιδρύσουν νόμιμες οργανώσεις, συνδικάτα ή δικά τους πολιτικά κόμματα. Το άρθρο 57 του Τουρκικού Συντάγματος προβλέπει ότι «το πρόγραμμα, το καταστατικό και οι δραστηριότητες ενός πολιτικού κόμματος πρέπει να συμβαδίζουν με τις δημοκρατικές και κοσμικές (μη-θεοκρατικές) αρχές της Δημοκρατίας μας, η οποία βασίζεται στην ελευθερία, τα δικαιώματα του ανθρώπου και το αδιαίρετο της εθνικής πατρίδας». (Κουρουζή, 1977).

Έτσι, η νομοθεσία αναγνωρίζει εμμέσως την ύπαρξη λαών μή-τουρκική κουλτούρας και γλώσσας, που ζουν στην Τουρκία. Δεδομένου ότι Έλληνες, Αρμένιοι και Εβραίοι προστατεύονταν με τα δικαιώματα των μειονοτήτων που τους παραχωρήθηκαν με την Συνθήκη της Λωζάνης, οι Κούρδοι αποτέλεσαν τον κυριότερο στόχο αυτής της διακρίσεως. (Κυρρής, 1980).

Άλλοι νόμοι χρησιμοποιούνται επίσης συχνά για να καταδικάζονται οι Κούρδοι αγωνιστές οι οποίοι τολμούν να προβάλουν πολιτιστικά ή πολιτικά αιτήματα. Σ' αυτές τις περιπτώσεις εφαρμόζονται κυρίως τα άρθρα 141 και 142 του Τουρκικού Ποινικού Κώδικα, τα οποία «προστατεύουν τους βασικούς οικονομικούς και κοινωνικούς θεσμούς της χώρας» και τα οποία προβλέπουν καταδίκες 5 ως 15 ετών για όλους εκείνους που «επιδιώκουν να υποσκάψουν την πολιτική και νομική τάξη του κράτους». (Gerard, 1978).

8.2.βiii Σωματική Καταπίεση

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1950, στο Κουρδιστάν βασίλευε η τρομοκρατία. Μετά, οι αρχές βασίστηκαν περισσότερο στη διαφθορά και την επιδίωξη του ατομικού συμφέροντος παραδοσιακών Κούρδων φυλάρχων και αξιωματούχων. Καθώς όμως η εξουσία αυτών των ηγετών αρχίζει να καταρρέει, η Άγκυρα επιστρέφει στις παλιές μεθόδους τρομοκρατίας και εκφοβισμού. (Gerard, 1978).

Η τουρκική κυβέρνηση πιστεύει ότι η ικανοποίηση και του μικρότερου εθνικού ή κοινωνικού αιτήματος θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένδειξη αδυναμίας και να

ενθαρρύνει την προβολή περισσότερων αιτημάτων. Γι' αυτό η αυστηρή διατήρηση του status quo είναι στην ημερήσια διάταξη. (ο.π., 1978).

Ο εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας τον οποίο ξεκίνησαν οι Κούρδοι του Ιράκ από το 1961, ανησύχησε σοβαρά τους Τούρκους ηγέτες. Μετά μία αποτυχημένη προσπάθεια για από κοινού στρατιωτική επέμβαση με το Ιράν και το Ιράκ (Επιχείρηση Τίγρης), πήραν δικά τους καταπιεστικά μέτρα. Μετά το 1966 ιδρύθηκαν αντί-ανταρτικές ομάδες, γνωστές ως κομάντος, υπό την άμεση εποπτεία του Υπουργείου Εσωτερικών. Το 1969 οι κομάντος αυτοί, οι οποίοι είχαν εκπαιδευθεί σε αντι-ανταρτικές επιχειρήσεις, άρχισαν μία μεγάλη εκστρατεία σαρώνοντας την κουρδική ύπαιθρο με το πρόσχημα της έρευνας για όπλα. Η διαδικασία που ακολουθούν είναι η εξής: Ένα χωριό περικυκλώνεται από τεθωρακισμένα και ελικόπτερα. Όλοι οι χωρικοί συλλαμβάνονται χωρίς καμία εξήγηση και κατόπιν οδηγούνται σε ειδικώς ετοιμασμένα στρατόπεδα όπου καλούνται να παραδώσουν τα όπλα τους. Αν ένας χωρικός δηλώσει ότι δεν έχει κανένα όπλο, δέρνεται σκληρά και εξευτελίζεται. Τα τουρκικά στρατεύματα υποχρεώνουν άνδρες και γυναίκες να γδυθούν. Συχνά βιάζουν τις γυναίκες. Οι «ύποπτοι» κρεμιούνται από τα πόδια σε μία κρεμάλα. Μερικές φορές τους δένουν με σχοινιά τα γεννητικά όργανα και υποχρεώνουν τις γυναίκες να τους σύρουν στους δρόμους μ' αυτό τον τρόπο. Πολλοί πεθαίνουν από τα βασανιστήρια. (ο.π., 1978).

Στις 11 Μαρτίου 1970 Κούρδοι και Ιρακινοί υπέγραψαν μία Συμφωνία με την οποία επρόκειτο να τεθεί τέρμα στον ένοπλο αγώνα και να αναγνωριστεί η αυτονομία του Κουρδιστάν στο Ιράκ. Αμέσως, οι Τούρκοι κομάντος ενέτειναν τις προσπάθειες τρομοκρατίας και εκφοβισμού στο Κουρδιστάν της Τουρκίας, ώστε εν αποθαρρύνουν τους κατοίκους από του να ακολουθήσουν το παράδειγμα των Κούρδων του Ιράκ. (Gerard, 1978).

Κατά την περίοδο που ακολούθησε στο στρατιωτικό πραξικόπημα της 12^{ης} Μαρτίου 1972, οι δραστηριότητες των κομάντος εντάθηκαν και κατέληξαν σ' ένα αληθινό «*κνηγητό Κούρδων*». Τα στρατεύματα σάρωσαν τις κουρδικές επαρχίες. Πολλές χιλιάδες χωρικοί καταδιώχθηκαν, συνελήφθησαν και βασανίστηκαν. Μεταξύ 1971 και 1973, το στρατοδικείο του Νιαρμπεκίρ καταδίκασε πάνω από χίλιους «*Κούρδους αυτονομιστές*». (Κουρουζή, 1977).

Στρατόπεδα, φυλάκια, στρατιωτικά αεροδρόμια και οπλισμένες μονάδες φυλάγουν την είσοδο και την έξοδο των κυριοτέρων κουρδικών πόλεων. Καθημερινώς γίνεται μία στρατιωτική παρέλαση για την έπαρση της σημαίας στην κεντρική πλατεία της πόλης, όπου συνήθως υπάρχει ένα άγαλμα ή μία προτομή του Ατατούρκ. Συνεχώς υπενθυμίζεται στους Κούρδους η παρουσία και η ισχύς του Στρατού. Τα σχολεία, τα στρατόπεδα και ο τύπος κάνουν ό,τι μπορούν για να καλλιεργήσουν και να διατηρήσουν τον μύθο του αήττητου, ηρωικού, τουρκικού στρατού. Καταβάλλεται κάθε προσπάθεια για να πεισθούν οι Κούρδοι ότι οποιαδήποτε απόπειρα να απελευθερωθούν είναι καταδικασμένη σε αποτυχία και ότι η επιθυμία «αυτονομίας» οδηγεί μόνο σε καταστροφή. (Gerard, 1978).

8.2.βιν Χαρακτηριστικά μαρτυρίες βίας που διαπράχθηκαν στον προσφυγικό λαό της Κύπρου

Είμαι παντρεμένη με τον εκ και έχω 6 παιδιά ηλικίας 7-16 χρόνων. Μέσα στο σπίτι ήλθαν 4 στρατιώτες, οι 3 ήταν Τουρκοκύπριοι και ο άλλος της Τουρκίας. Μόλις μπήκαν μέσα ο άντρας μου παραδόθηκε και επήρε (πήρε) τα μωρά και βγήκε έξω, αλλά εμένα ο Τούρκος εκ Τουρκίας δεν με άφησεν να βγω έξω, αλλά με εκτύπησεν με το όπλο. Προσπαθούσε να μου βγάλει την κιλότταν μου, εφοβήθηκα και έκλαια και τον παρακαλούσα να σταματήσει. Μετά με έβγαλεν έξω και μ' εκρατούσεν σφικτά (δυνατά) μέχρι που ήλθαμεν μέχρι την (τοποθεσία). Ο γιος μου Ι. μας ακολούθησε. Εκεί κοντά στην ... (τοποθεσία) μέσα στο δρόμο με εβίασεν στέκοντα (όρθια) παρουσία του γιου μου του Ι., ο οποίος εφώναζεν και ο Τούρκος τον έδερνε (χτυπούσε) για να σιωπήσει». «Ο ένας από τους δύο Τούρκους άρχισεν με νεψίματα (σήματα) να μου κάμνει (δώσει να καταλάβω ότι ήθελεν (ήθελε) να με ατιμάσει και εγώ έφερνα ένστασιν. Μετά άρχισεν να μου κτυπά με τα χέρια του και το όπλο, που εκρατούσεν και με το ζόρι μου έβγαλεν το παντελόνιν μου και με εβίασεν πάνω στην καρκόλαν (κρεβάτι) μου. Μετά έφυεν (έφυγε) εκείνος που με εβίασεν (και ήρτεν (ήρθε) ο άλλος, ο οποίος με εβίασεν και αυτός και μετά έφυγαν. Έμεινα σπίτι μου ως σήμερα το πρωί Τρίτη 20.8.74 οπότε κατά η ώρα 7 π.μ. έφουα (έφυγα) περπατητή (με τα πόδια) και ήρτα (ήρθα) ως το εργοστάσιον Δημητρίου που κάμνουν (κάνουν) τούβλα, όπου είδα πολλούς Τούρκους μεταξύ των οποίων και έναν Τουρκοκύπριον ο οποίος άμα (όταν) με είδεν στα χάλια που ήμουν με ελυπήθην (λυπήθηκε) και με πήρεν στα Ηνωμένα Έθνη, στο Ραδιοσταθμό των Αμερικάνων και με μετέφεραν στο δικό μας στρατόν στην Παλουριώτισσαν και

μετά με παράλαβεν η Αστυνομία μας και με έφερεν στην Πολιτική Άμυνα. Είμαι σοβαρά τραυματισμένη και θέλω να εξετασθώ από το γιατρό» (Γριά 60 ετών εκ Μιας Μηλιάς).

«Αφού προχωρήσαμεν κι επεράσαμεν τον ποταμόν είδα τους Τούρκους στρατιώτες να χωρίζουν τον παπάν (πατέρα) μου και τον γαμπρόν μου ΑΜ και σε απόστασιν περίπου 50 μέτρα από κοντά μας είδα να τους πυροβολούν και να πεθαίνουν» (Γυναίκα κάτοικος Τριμιθιού).

«Μόλις μας απομάκρυναν ήρχισαν (άρχισαν) να πυροβολούν τους άντρες. Εγύρισα (γύρισα) πίσω και είδα τον γιο μου τον Π. πεσμένο μπρούμυτα και να έχει μια στρογγυλή κηλίδα αίματος στην πλάτη. Ήταν δεκατρείς άνδρες. Μαζί με τους άντρες αυτούς ήτο (ήταν) και ο πατέρας της Μάρως και της Χαριτίνης ονόματι (ονομαζόταν) Ν:Δ. ηλικίας 89 ετών.» (Μαχλουζαρίδη, 1975).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

9.1 Διεθνείς οργανισμοί

Διεθνής οργανισμός είναι μια ομάδα κρατών με δικά της όργανα και δική της βούληση. Από τον ορισμό αυτό γίνεται φανερό ότι το θεμελιώδες στοιχείο της έννοιας του διεθνούς οργανισμού είναι η ύπαρξη ξεχωριστών, ανεξάρτητων από τα κράτη, τα οποία εκφράζουν την ιδιαίτερη βούληση του οργανισμού. Στοιχεία επομένως του Διεθνούς Οργανισμού να υπάρχει ομάδα κρατών με ξεχωριστή βούληση εκφραζόμενη από τα δικά της όργανα που είναι ανεξάρτητα από τα κράτη Τενεκίδης, Τενεκίδου-Φραγκοπούλου, 1981).

Από τις αρχές της ιστορικής εμφάνισης τους, κατά το 19^ο αιώνα οι διεθνείς οργανισμοί ανταποκρίνονται σε δυο διαφορετικές μεταξύ τους ανάγκες" στη γενική επιθυμία για την παγίωση της ειρήνης και την προαγωγή των ειρηνικών σχέσεων άμεσα στα κράτη και στην ανάγκη να αντιμετωπιστούν σειρά από συγκεκριμένα ειδικά ζητήματα. Και η ικανοποίηση της πρώτης από τις ανάγκες αυτές απαιτεί οργανισμό με οικουμενικό χαρακτήρα, ενώ η ικανοποίηση της δεύτερης πραγματοποιείται με τη σύσταση περισσότερων ειδικών οργανισμών από την άποψη κυρίως των περιεχομένων αλλά και της συμμετοχής των κρατών. (ο.π., 1981).

9.1.α Η προστασία των προσφύγων στην πράξη

- Η προστασία των προσφύγων είναι συλλογικό έργο που αφορά όλους όσους ασχολούνται σε αυτό το πεδίο. Είναι εξίσου λάθος ότι η προστασία είναι απομονωμένη από την παροχή βοήθειας. Υπό κανονικές συνθήκες υπεύθυνα για την προστασία των πολιτών είναι τα κράτη τα οποία έχουν την ιθαγένεια. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).
- Παρέχοντας νομικές συμβουλές και/η νομική υποστήριξη. Οι πρόσφυγες συχνά έχουν ανάγκη νομικών συμβούλων προκειμένου να επωφεληθούν των δικαιωμάτων που τους αναγνωρίζουν από τα διεθνή νομικά κείμενα ή από την εθνική νομοθεσία. Αυτή η βοήθεια δυνατόν να περιορίζεται στην παροχή εξειδικευμένων νομικών συμβούλων ή μπορεί να περιλαμβάνει και την εκπροσώπηση τους από δικηγόρο στα πλαίσια δικονομικών διαδικασιών. (ο.π., 1998). Παρατίθενται παραδείγματα καταστάσεων όπου πρόσφυγες μπορεί να έχουν ανάγκη νομικής βοήθειας:
 1. Διαδικασίες ασύλου (συμπεριλαμβανομένης της εισόδου στην χώρα κυρίως στα αεροδρόμια),
 2. Κράτηση
 3. Περιορισμοί στην ελευθερία κυκλοφορίας
 4. Έκδοση εγγράφων ταυτότητας, ταξιδιωτικών ή άλλων εγγράφων
 5. Πρόσβαση στη διαδικασία πολιτικογράφησης
 6. Κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά δικαιώματα
 7. Ανιθαγένεια
- Προάγοντας ρυθμίσεις που αφορούν στην ακεραιότητα των προσφύγων.

Όπως ήδη αναφέρθηκε η διεθνής προστασία σημαίνει ότι διασφαλίζεται για τους πρόσφυγες, μεταχείριση σύμφωνα με τα διεθνή κριτήρια. Ο δραματικός χαρακτήρας των προσφυγικών καταστάσεων απαιτεί εξειδικευμένη δράση ώστε να εξασφαλίζεται προσφυγική ακεραιότητα των προσφύγων ειδικά όσο ζουν σε κλειστούς καταυλισμούς όπου οι πρόσφυγες δυνατόν να έχουν ανάγκη προστασίας στις περιπτώσεις πρόκλησης σωματικής βλάβης από άλλους πρόσφυγες ή από τους

υπευθύνους διαχείρισης του καταυλισμού. Αυτά τα προβλήματα διογκώνονταν επειδή οι Αρχές συχνά διστάζουν να παραπέμψουν τους δράστες στη δικαιοσύνη. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).

Μερικά παραδείγματα:

Στρατιωτικές ή ένοπλες επιθέσεις σε στρατόπεδα και καταυλισμούς προσφύγων

Ανείπωτη ανθρώπινη δυστυχία είναι δυνατόν να προκληθεί με παράνομες επιθέσεις σε στρατόπεδα και καταυλισμούς προσφύγων σε διάφορες περιοχές του κόσμου. Αυτές οι επιθέσεις όταν λαμβάνουν χώρα, αποτελούν έργο ενόπλων ή τρομοκρατικών ομάδων ανταρτών, ξένων προς το κοινωνικό και ανθρωπιστικό χαρακτήρα των στρατοπέδων. (ο.π., 1998).

Η δράση που αναλαμβάνεται στις περιπτώσεις αυτές είναι συνήθως προληπτικής φύσης:

- Στενή συνεργασία με τη διεθνή κοινότητα ώστε να διασφαλίζεται από τα ενδιαφερόμενα μέρη ότι η ζωή και η ασφάλεια των προσφύγων σε στρατόπεδα τυγχάνει απόλυτου σεβασμού
- Εξασφαλίζεται ότι οι καταυλισμοί και τα στρατόπεδα των προσφύγων βρίσκοντας εύλογη απόσταση μακριά από τα σύνορα.
- Υπενθύμιση στις εθνικές Αρχές ότι είναι αρμόδιες να παρέχουν προστασία και ασφάλεια στους πρόσφυγες και να αναλαμβάνουν κάθε κατάλληλη ενέργεια για το σκοπό αυτό εφόσον κρίνεται αναγκαίο.
- Υπενθύμιση στους πρόσφυγες να απέχουν από κάθε δραστηριότητα που είναι αντίθετη με τον κοινωνικό και ανθρωπιστικό χαρακτήρα του στρατοπέδου. (ο.π., 1998).

Πράξεις βίας σε βάρος των γυναικών προσφύγων

Δεν πρέπει να παραγνωρίζεται ότι ένα μεγάλο ποσοστό του παγκόσμιου προσφυγικού πληθυσμού είναι γυναίκες. Η κατάσταση τους είναι ιδιαίτερα ευάλωτη. Οι περιπτώσεις φυσικής και σεξουαλικής κακοποίησης είναι αρκετά συχνές. (ο.π., 1998).

Για το θέμα αυτό διατίθενται 'Οδηγίες για την προστασία των Γυναικών προσφύγων' καλύπτουν τις ανάγκες προστασίας συμπεριλαμβανομένων αυτών της

σωματικής ακεραιότητας. Σε ένα πρώτο στάδιο σχεδιασμού υιοθετούνται προληπτικά μέτρα. Το στρατόπεδο ή ο καταυλισμός προσφύγων οργανώνονται με τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η αποτελεσματικότερης μορφής αποστασία π.χ.

- Κατάλληλος φωτισμός
- Διαρρύθμιση χώρων που επιτρέπει την προστασία της ιδιωτικής ζωής
- Ανταλλαγή απόψεων με τις γυναίκες πρόσφυγες για τον τρόπο οργάνωσης της ζωής τους σε σχέση με τις συνθήκες ασφαλείας τους
- Όταν λαμβάνουν χώρα κακοποιήσεις η δράση πρέπει να περιλαμβάνει
- Ανέγερση και παραπομπή στη δικαιοσύνη των υπεύθυνων δραστών
- Προστασία των θυμάτων από αντίποινα
- Παροχή της κατάλληλης συμβουλευτικής και ιατρικής φροντίδα για τα θύματα των κακοποιήσεων.

9.2 Υπάτη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες

ΥΑΗΕΠ

Το Γραφείο του Υπάτου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες που ιδρύθηκε το 1950. Σαν εξειδικευμένος φορέας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, με καθαρά ανθρωπιστικό, μή-πολιτικό χαρακτήρα, η ΥΑΗΕΠ δημιουργήθηκε αρχικά για τρία χρόνια, προκειμένου να συνδράμει 400.000 πρόσφυγες από το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, που εκριζώθηκαν από τις πατρογονικές τους εστίες, με την ευχή στη συνέχεια να σταματήσει τη λειτουργία του μετά τη βοήθεια. Δυστυχώς όμως, οι συγκρούσεις σ' ολόκληρο τον κόσμο και κατά συνέπεια η εμφάνιση νέων προσφυγικών ρευμάτων επέδειξαν την ανάγκη παράτασης των όρων εντολής του Οργανισμού μέχρι και σήμερα. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998)

Η Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, η οποία αποτελεί το κλειδί των δραστηριοτήτων παροχής προστασίας της ΥΑΗΕΠ, ορίζει ως πρόσφυγα κάθε άτομο, που λόγω βάσιμου φόβου δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα ή λόγω πολιτικών πεποιθήσεως, αναγκάζεται να εγκαταλείψει τη χώρα καταγωγής του. (ο.π., 2000).

Οι όροι εντολής της ΥΑΗΕΠ ήταν η παροχή προστασίας στους πρόσφυγες και η αναζήτηση μονίμων λύσεων στο πρόβλημά τους με στόχο να μπορέσουν να ξαναρχίσουν τη ζωή τους κάτω από φυσιολογικές συνθήκες.

Σήμερα, η εντολή αυτή παραμένει η ίδια. Ωστόσο, το πλαίσιο των εργασιών και των δραστηριοτήτων του οργανισμού έχει αλλάξει σημαντικά μέσα στα 50 χρόνια λειτουργίας του. Για παράδειγμα:

- Η υποδομή καθώς και η κλίμακα των δραστηριοτήτων του οργανισμού έχουν αυξηθεί σημαντικά. Με αρχικό προϋπολογισμό του ύψους των \$300.000 και με 33 άτομα προσωπικό, ο οργανισμός εξουσιοδοτήθηκε το 1950 να βρει λύσεις στους εναπομείναντες, μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, πρόσφυγες στην Ευρώπη. Το 1996 παρείχε βοήθεια σε 26 εκατομμύρια ανθρώπους, θύματα προσφυγικών κρίσεων ανά τον κόσμο, ενώ το 1999 είχε γραφεία σε 120 χώρες σ' ολόκληρο τον κόσμο με προϋπολογισμό \$1 δις. Και πάνω από 5.000 άτομα προσωπικό. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).
- Το επιχειρησιακό πλαίσιο των δραστηριοτήτων του οργανισμού, έχει επίσης αυξηθεί σημαντικά. Στα πρώτα χρόνια λειτουργίας της, η Υπάτη Αρμοστεία επικεντρώθηκε κυρίως στην ανεύρεση τρίτων χωρών για την εγκατάσταση των προσφύγων. Στη συνέχεια ανέπτυξε προγράμματα προκειμένου να συνδράμει στον επαναπατρισμό των προσφύγων. Καθώς ο οργανισμός δημιουργούσε γραφεία και σε άλλες χώρες του κόσμου, ανέλαβε και άλλες δραστηριότητες όπως την παροχή υλικής βοήθειας, περιλαμβανόμενων τροφής, καταλυμάτων, ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, εκπαίδευσης και άλλων κοινωνικών παροχών. Σε μία προσπάθειά της να συνδράμει αποτελεσματικά συγκεκριμένες ομάδες προσφύγων, η Υπάτη Αρμοστεία ανέπτυξε ειδικά προγράμματα βοήθειας σε γυναίκες και παιδιά, έφηβους, ηλικιωμένους, και άλλες ευάλωτες ομάδες όπως προσφύγων με τραυματικές εμπειρίες και ειδικές ανάγκες. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).
- Επίσης, οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας έχουν σταδιακά αυξηθεί. Η ΥΑΗΕΠ ξεκίνησε ως οργανισμός για την παροχή προστασίας στους πρόσφυγες. Οι πρόσφυγες όμως δεν είναι οι μόνοι δικαιούχοι. Μέσα στα 50 χρόνια εργασίας του, ο Οργανισμός ανέπτυξε προγράμματα για την συνδρομή άλλων ομάδων που χρήζουν βοήθειας, όπως στην περίπτωση των

εσωτερικών προσφύγων (δηλ. εκτοπισμένων στην ίδια τους την πατρίδα), αιτούντων άσυλο των οποίων το καθεστώς δεν έχει επισήμως καθορισθεί, ανιθαγενών προσώπων, προσφύγων πολέμου και άλλων. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).

Η ΥΑΗΕΠ υπήρξε ο σημαντικότερος φορέας ανθρωπιστικής βοήθειας κατά την μεταπολεμική περίοδο: Στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, στην Αφρική (περιοχή Μεγάλων Λιμνών) και πρόσφατα στο Κόσσοβο και γειτονικά κράτη. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι μέσα στα 50 χρόνια ενεργούς ανθρωπιστικής δράσης, ο Οργανισμός έχει συνδράμει στην μετεγκατάσταση και επαναπατρισμό περισσότερων από 50 εκατομ. Ανθρώπων παγκοσμίως και για την προσφορά του αυτή έχει τιμηθεί 2 φορές με το Νόμπελ Ειρήνης. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).

9.2.α ΥΑΗΕΠ στην Κύπρο

Σαν εξειδικευμένος φορέας των Ηνωμένων Εθνών με ανθρωπιστική εντολή, η ΥΑΗΕΠ κλήθηκε από το Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, με το ψήφισμα 361 του Συμβουλίου Ασφαλείας στις 30/8/1974, να καταστεί ο συντονιστής ανθρωπιστικής βοήθειας προς την Κύπρο μετά τα τραγικά γεγονότα του 1974. Η εντολή της ΥΑΗΕΠ στην Κύπρο είχε δι-κοινοτικό χαρακτήρα και αποσκοπούσε στην προώθηση προγραμμάτων προς όφελος όλων των Κυπρίων. Παράλληλα, το Γραφείο της ΥΑΗΕΠ ήταν υπεύθυνο για την παροχή διεθνούς προστασίας σε πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο σύμφωνα με τις διατάξεις του Καταστατικού Ίδρυσης του Γραφείου.β. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).

Μεταξύ 1974-1976, ο στόχος του Γραφείου στην Κύπρο ήταν να παρέχει ανθρωπιστικής βοήθειας στους εκτοπισμένους Κύπριους σε συνεργασία με εθελοντές και υπό την αιγίδα του Κυπριακού Ερυθρού Σταυρού. Συγκεκριμένα, η ΥΑΗΕΠ βοήθησε εκτοπισμένους Κύπριους να ξαναρχίσουν τη ζωή τους μέσω της προώθησης στεγαστικών προγραμμάτων και προγραμμάτων για την δημιουργία μικρών επιχειρήσεων, οι οποίοι ήταν μια μεγάλη ανακούφιση για τον προσφυγικό λαό. Στα χρόνια που ακολούθησαν μέχρι το 1986, η ΥΑΗΕΠ βοήθησε στην ενίσχυση της κοινωνικής υποδομής του νησιού όπως στην ανέγερση σχολείων και νοσοκομείων. (ο.π., 2000).

Μέχρι το 1987, όταν οι περισσότερες ανάγκες όλων των Κυπρίων είχαν πληρωθεί, δόθηκε έμφαση στην προώθηση συνεργασίας μεταξύ των δύο κοινοτήτων σε τομείς κοινού ενδιαφέροντος, όπως στους τομείς στέγασης, εκπαίδευσης κλπ. (ο.π., 2000).

Από το 1997 μέχρι και σήμερα, το Γραφείο ενεργεί ως βοηθός σε πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο που καταφθάνουν στο νησί κυρίως από γειτονικές χώρες της Μέσης-Ανατολής και σε μικρότερο βαθμό από την Ευρώπη και Αφρική. Η διαχείριση δικοινοτικών προγραμμάτων εμπίπτει σήμερα στους όρους εντολής του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για Προγράμματα και Υπηρεσίες. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η μακρά διάρκεια λειτουργίας του Γραφείου δεν αποτελεί γεγονός για εορτασμό, αφού υπάρχουν ακόμα 22 εκατομ. Πρόσφυγες στον κόσμο. Σε προηγούμενη επέτειο του Γραφείου, ο τότε Ύπατος Αρμοστής ανέφερε «Το μόνο που μπορούμε να ελπίζουμε, καθώς θα σβήνουμε τα τριάντα κεριά της φανταστικής τούρτας γενεθλίων, είναι ότι θα έρθει εκείνη η μέρα που θα είμαστε σε θέση να εκδώσουμε το τελευταίο ανακοινωθέν τύπου, στο οποίο θα αναφέρουμε μόνο ότι ο τελευταίος πρόσφυγας έχει επιστρέψει στο σπίτι του ή έχει εγκατασταθεί σε μια νέα χώρα. Θα ήμουν ο ευτυχέστερος άνθρωπος στον κόσμο αν οι συνθήκες παγκοσμίως επέτρεπαν την παύση εργασιών του οργανισμού». Είκοσι χρόνια μετά η ευχή παραμένει η ίδια, αλλά η πιθανότητα πραγματοποίησής της φαίνεται πιο απομακρυσμένη από ποτέ. (Ενημερ. Έντυπο, UNHCR, 1998).

9.3 Διεθνής Ερυθρός Σταυρός

Η ιδέα του Ερυθρού Σταυρού γεννήθηκε στην σκέψη του Henry Du ent το 1859, όταν αντίκρισε τη φρίκη του πεδίου μάχης του Σολφερίνο, όπου χιλιάδες πληγωμένοι πέθαναν χωρίς περίθαλψη και βοήθεια. (Ενημερ. Έντυπο, Κ.Ε.Σ., 2001).

Το βιβλίο του «ανάμνηση του Σολφερίνου» μια θερμή έκκληση προς τη διεθνή κοινότητα, πρότεινε την υιοθέτηση Διεθνούς Συνθήκης για την προστασία των θυμάτων πολέμου και την ίδρυση Εθνικών Συνδέσμων που να αποτελούνται από εθελοντές για τη φροντίδα των πληγωμένων πολέμου χωρίς διάκριση. Η Πρώτη Συνθήκη της Γενεύης υιοθετήθηκε το 1864 για την προστασία των πληγωμένων στο πεδίο μάχης. Ο Ερυθρός Σταυρός σε άσπρο φόντο επιλέγηκε ως το έμβλημα για την

προστασία εκείνων που εργάζονται για την ανακούφιση των πληγωμένων. (Ο.Π., 2001).

Η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού αναγνωρίστηκε ως αμερόληπτο ανθρωπιστικό σώμα με δικαίωμα να προσφέρει τις υπηρεσίες του σε αντιμαχόμενα μέρη.

Κατά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο (1914-1918) ο Ερυθρός Σταυρός προσέφερε σημαντική βοήθεια στα θύματα του πολέμου, μέλη των ενόπλων δυνάμεων και μη. Το 1919 οι Εθνικοί Ερυθροί Σταυροί ένωσαν τις δυνάμεις τους για να δημιουργήσουν την Ένωση Συνδέσμων Ερυθρού Σταυρού που μετονομάστηκε το 1991 σε Διεθνή Ομοσπονδία Συνδέσμων Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου. Κατά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (1939-1945) ο Ερυθρός Σταυρός πρόσφερε πολυτιμότερη ανθρωπιστική υπηρεσία στα θύματα πολέμου και έσωσε χιλιάδες ζωές. Μετά το τέλος του πολέμου, το 1949 υιοθετήθηκαν οι τέσσερις συνθήκες της Γενεύης που κάλυψαν όλες τις δραστηριότητες του Ερυθρού Σταυρού, τόσο σε καιρό ειρήνης όσο και σε καιρό πολέμου. (Σημ. Κοινωνική Εργασία με Κοινότητα ΙΙΙ).

Ο Ερυθρός Σταυρός είναι η μεγαλύτερη Διεθνής οργάνωση στο κόσμο, στην οποία ανήκουν σχεδόν όλες οι χώρες. Η Κυπριακή Δημοκρατία είναι κράτος μέλος των Συνθηκών και των Πρωτοκόλλων. Η Κίνηση Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου διέπεται από επτά βασικές αρχές εγκρίθηκαν από τη Γενική Συνέλευση της Κίνησης. (Ενημερ. Έντυπο, Κ.Ε.Σ., 2001).

1) Ανθρωπισμός

Η Κίνηση Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου, που πήγασε από την επιθυμία να προσφέρει Βοήθεια χωρίς διάκριση στους πληγωμένους στο πεδίο μάχης, καταβάλλει προσπάθειες, στο πλαίσιο της διεθνούς και εθνικής της ιδιότητας, να αποφευχθεί ή να απαβλυνθεί ο ανθρώπινος πόνος οπουδήποτε υπάρχει. Σκοπός είναι να προστατεύσει τη ζωή και την υγεία και να διασφαλίσει σεβασμό προς τον άνθρωπο. Προάγει επίσης την αμοιβαία κατανόηση, φιλία, συνεργασία και διαρκή ειρήνη ανάμεσα στους λαούς. (ο.π., 2001=).

2) Αμερόληψία

Δεν γίνεται καμιά διάκριση ως προς την εθνικότητα φυλή, θρησκεία, κοινωνική θέση ή πολιτική τοποθέτηση. Προσπάθεια είναι η απάμβλυνση του πόνου με γνώμονα μόνο την ανάγκη του πάσχοντος, και προσπαθεί να δώσει προτεραιότητα στις πιο επείγουσες περιπτώσεις.

3) Ουδετερότητα

Για να εξακολουθήσει να τυγχάνει της εμπιστοσύνης όλων η κίνηση δεν εκδηλώνει υποστήριξη προς οποιαδήποτε πλευρά σε καταστάσεις εχθροπραξιών, ούτε συμμετέχει σε οποιαδήποτε διαμάχη πολιτικού, θρησκευτικού ή πολιτικού χαρακτήρα.

4) Ανεξαρτησία

Η Κίνηση είναι ανεξάρτητη. Οι Εθνικοί Σύνδεσμοι παρόλο που ήταν βοηθητικοί στις ανθρωπιστικές υπηρεσίες των κυβερνήσεων τους και υπόκεινται στους νόμους των χωρών τους, πρέπει πάντοτε να διατηρούν την αυτονομία τους, για να μπορούν αν ενεργούν σύμφωνα με τις αρχές της κίνησης.

5) Εθελοντική Υπηρεσία

Η Κίνηση είναι αποκλειστικά εθελοντική με μόνο σκοπό να προσφέρει ανακούφιση χωρίς κανένα κίνητρο κέρδους.

6) Ενότητα

Μόνο ένας Σύνδεσμος Ερυθρού Σταυρού ή Ερυθράς Ημισελήνου μπορεί να υπάρχει σε κάθε χώρα που να είναι ανοικτός σε όλους και να προσφέρει την ανθρωπιστική υπηρεσία του σ' ολόκληρη τη χώρα.

7) Παγκοσμιότητα

Η Κίνηση Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου είναι παγκόσμια. Όλοι οι σύνδεσμοι που μετέχουν είναι ίσοι και έχουν ίσες ευθύνες και καθήκοντα βοηθώντας ο ένας τον άλλο.

9.3.α Ερυθρός Σταυρός στην Κύπρο

Ο Κυπριακός Ερυθρός Σταυρός ιδρύθηκε το 1950 ως σύνδεσμος εθελοντικής βοήθειας. Από την αρχή λειτουργούσε παγκύπρια. Μετά από την ανεξαρτησία της

Κύπρου αναγνωρίστηκε από τον περί Κυπριακού Ερυθρού Σταυρού νόμο, του 1967, ως Εθνικός Σύνδεσμος Ερυθρού Σταυρού της Κύπρου Βοηθητικός των δημόσιων αρχών για ανθρωπιστικές δραστηριότητες, τόσο για σκοπούς των Συνθηκών της Γενεύης όσο και άλλων. Ο νόμος επίσης προνοεί ότι η ανεξαρτησία και η εθελοντική μορφή του Ερυθρού Σταυρού θα τυγχάνουν σεβασμό. Ο καθένας μπορεί να γίνει μέλος του Οργανισμού χωρίς διάκριση όσον αφορά φυλή, εθνικότητα, κοινωνική θέση, φύλο, θρησκεία, ή πολιτικές πεποιθήσεις. Ο Κυπριακός Ερυθρός Σταυρός έχει σήμερα 9.000 μέλη. (Ενημερ. Έντυπο, Κ.Ε.Σ., 2001).

Τα κυριότερα όργανα διοίκησης του Οργανισμού είναι η Γενική Συνέλευση, το Συμβούλιο και η Εκτελεστική Επιτροπή, που τίθενται για τη χάραξη πολιτικής και τη γενική συνέλευση. Σε κάθε πόλη λειτουργεί που διοικείται από την Επιτροπή του Κλάδου και είναι υπεύθυνος για τις καθημερινές δραστηριότητες του Οργανισμού. Το Τμήμα Νέων που δημιουργήθηκε το 1973, λειτουργεί μέσω μιας Κεντρικής Επιτροπής και μέσω Κλαδικών Επιτροπών σε κάθε πόλη. Οι αξιωματούχοι και τα μέλη όλων των οργάνων είναι εθελοντές.

Μερικές από τις δραστηριότητες του Ερυθρού Σταυρού:

1. Το Παιδικό Αναρρωτήριο

Το παιδικό Αναρρωτήριο ιδρύθηκε στην Κερύνεια το 1957. Μετά την Τουρκική Εισβολή του 1974, το Αναρρωτήριο επαναδιοργανώθηκε στα Πολεμίδια, κοντά στη Λεμεσό. Στο αναρρωτήριο υπάρχουν περίπου 75 παιδιά που υποφέρουν από διάφορες σοβαρές σωματικές αναπηρίες όπως η εγκεφαλική παράλυση και η μυϊκή δυστροφία τυγχάνουν της απαραίτητης ειδικής θεραπείας. Παρέχεται σε αυτά τα παιδιά ιατρική και νοσηλευτική αρωγή, προσφέρεται στα παιδιά φυσιοθεραπεία, υδροθεραπεία, εργασιοθεραπεία και λογοθεραπεία. Στα παιδιά του δημοτικού παρέχονται μαθήματα σε αναγνωρισμένο ειδικό σχολείο. Επίσης τους παρέχεται ευκαιρία για αναψυχή μέσα σε οικογενειακή ατμόσφαιρα. (ο.π. 2001).

2. Αιμοδοσία

Ο Κυπριακός Ερυθρός Σταυρός ήταν ο πρώτος οργανισμός που οργάνωσε Εθελοντικό Σχέδιο Αιμοδοσίας το 1969. Στην αρχή υπήρχε προκατάληψη και φόβος σε σχέση με την αιμοδοσία λόγω άγνοιας. Η Κύπρος ήταν μια από τις χώρες που χρειαζότανε αυξημένες ποσότητες αίματος λόγω μεγάλου αριθμού προσώπων

που έπασχαν από θαλασσαιμία, τώρα η θαλασσαιμία λόγω της ιατρικής προόδου βρίσκεται σε ύφεση. (ο.π., 2001).

3. Ανθρωπιστικές Δραστηριότητες

Ο Ερυθρός Σταυρός μέσω των εθελοντών στους Διαφόρους Κλάδους και στο Τμήμα Νέων εκτελεί διάφορες ανθρωπιστικές δραστηριότητες όπως επισκέψεις σε νοσοκομεία, σε σπίτια, φροντίζει αρρώστους, ανάπηρους, πρόσωπα με ειδικές ανάγκες, ηλικιωμένους και όσους χρειάζονται βοήθεια. Τους προσφέρει τρόφιμα, φάρμακα πάνω από άλλα ανθρώπινη επαφή, επικοινωνία και ανακούφιση.

4. Σχέδιο Άμεσης Δράσης

Ο Ερυθρός Σταυρός προσφέρει βοήθεια σε θύματα έκτακτων συμφορών, είτε θεομηνιών, είτε λόγω πολέμου και συρράξεων. Ο Κυπριακός Ερυθρός Σταυρός έχει υιοθετήσει σχέδιο Ανακούφισης σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης που ρυθμίζει τις δραστηριότητες των Κλάδων και του Τμήματος Νέων σε έκτακτη ανάγκη. Σύμφωνα με το Σχέδιο κάθε κλάδος διατηρεί αποθήκες εξοπλισμένες με είδη πρώτης ανάγκης. Κάθε κλάδος έχει κατάλληλα εκπαιδευμένες ομάδες εθελοντών. Δυο φορές το 1967 και το 1973 προσέφερε τις υπηρεσίες τους στους συγγενείς των θυμάτων των δυο μεγάλων αεροπορικών δυστυχημάτων. Βοήθεια έδωσε στους πρόσφυγες το 1974 αλλά και σε όσους πρόσφυγες χρειάζονται βοήθεια. (Ενημερ. Έντυπο, Κ.Ε.Σ., 1998)

5. Διάδοση των Αρχών του Ερυθρού Σταυρού και Προστασία του εμβλήματος του Ερυθρού Σταυρού

Ο Κυπριακός Ερυθρός Σταυρός δραστηριοποιείται για την ετοιμασία και κυκλοφορία κατάλληλου υλικού για δημοσιότητα, τη διοργάνωση διαλέξεων και ομιλιών, τη διοργάνωση ειδικών εκδηλώσεων και σεμιναρίων.

Στην περίοδο των τραγικών ημερών του 1974 ο Ερυθρός Σταυρός παρέχει ζωντανή και σημαντική μορφή διάδοσης των σκοπών και αρχών του. Ιδιαίτερη προσοχή δίδεται στη διάδοση των αρχών των παιδιών και των Νέων μέσω του Τμήματος Νέων ή άλλων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των Ενόπλων Δυνάμεων.

6. Βοήθεια σε θύματα εμπόλεμων συρράξεων και φυσικών καταστροφών σε άλλες χώρες

Μια από τις βασικές αρχές του Κυπριακού Ερυθρού Σταυρού είναι η παγκοσμιότητα. Έτσι Εθνικοί Σύνδεσμοι προσφέρουν βοήθεια στα θύματα πολέμου και φυσικών καταστροφών οπουδήποτε συμβαίνουν. Σημαντική είναι η δράση του Ερυθρού Σταυρού στους πρόσφυγες του 1974 αλλά ακόμα και σήμερα ειδικότερα στους πρόσφυγες ηλικιωμένους, αλλά και είναι θετικός ο Κυπριακός Ερυθρός Σταυρός όπου κάνουν έκκληση για βοήθεια.

7. Εξεύρεση Χρηματικών Πόρων

Οι Ερυθροσταυρίτες είναι εθελοντές που υπηρετούν χωρίς οποιαδήποτε αμοιβή ή άλλο όφελος, οι ανθρωπιστικές δραστηριότητες του Ερυθρού Σταυρού δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν χωρίς πόρους. Οι Επιτροπές Κλάδων και το Τμήμα Νέων εργάζονται εντατικά για την εξεύρεση χρημάτων μέσω από τις διάφορες εκδηλώσεις που διοργανώνουν με αποκορύφωμα τις 8 Μαΐου κάθε χρόνο που είναι η παγκόσμια μέρα του Ερυθρού Σταυρού.

9.4 Οι γιατροί του κόσμου

Οι Γιατροί του κόσμου είναι μία κερδοσκοπική Ιατρική Ανθρωπιστική Οργάνωση που έχει στόχο την περίθαλψη ατόμων ή πληθυσμών που έχουν ανάγκη ανεξάρτητα από το χρώμα, φυλή, θρησκεία ή την καταγωγή τους.

Συγκεκριμένα προσφέρουν βοήθεια σε άτομα όπως άποροι, ανασφάλιστοι, άστεγοι πρόσφυγες και μετανάστες με ή χωρίς άδεια παραμονής. Παρέχονται επίσης ψυχοκοινωνικές και νομικές υπηρεσίες. Παρόμοιες οργανώσεις προστασίας και προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που παρέχουν σημαντική βοήθεια στους πρόσφυγες της Κύπρου είναι ο Κυπριακός Ερυθρός Σταυρός που έχω αναφέρει, η Υπηρεσία Επαναδραστηριοποίησης, η Υπηρεσία Δημοσίων Σχέσεων και Πληροφοριών, καθώς και το Ταμείο Ανακούφισης. Σήμερα γιατροί της Κύπρου, πηγαίνουν στο εξωτερικό να παρέχουν βοήθεια σε άτομα τα οποία έχουν ανάγκη ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης.

9.5 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

9.5.α Υπηρεσία Μεριμνης και Αποκαταστάσεως Εκτοπισθέντων και Παθόντων (ΥΜΑΠΕ)

Η Υπηρεσία Μεριμνης και Αποκαταστάσεως Εκτοπισθέντων και Παθόντων, ιδρύθηκε μετά την Τουρκική Εισβολή, στις 18 Αυγούστου το 1974, με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για την αντιμετώπιση του προσφυγικού προβλήματος που δημιουργήθηκε μετά την εισβολή. Η ΥΜΑΠΕ προσφέρει στους πρόσφυγες τα ακόλουθα Στεγαστικά Σχέδια:

- (α) Στέγαση σε Κυβερνητικούς Οικισμούς
- (β) Αυτοστέγαση σε Ιδιόκτητα Οικόπεδα
- (γ) Αυτοστέγαση σε Κυβερνητικά Οικόπεδα και
- (δ) Αγορά Διαμερίσματος/οικίας

Επίσης η ΥΜΑΠΕ χειρίζεται κονδύλι που ανέρχεται στις £200.000 ετησίως για την ανέγερση εκκλησιών που βρίσκονται σε προσφυγικούς συνοικισμούς.

Η ΥΜΑΠΕ έχει την ευθύνη να παρουσιάζει όλες τις αιτήσεις που υποβάλλονται για βοήθεια για τα πιο κάτω στεγαστικά σχέδια, στην Κεντρική Επιτροπή Επιλογής και Κριτηρίων (ΚΕΕΚ). Η Επιτροπή ιδρύθηκε το 1975, με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με σκοπό την έγκριση δικαιούχων Προσφύγων και Παθόντων για σκοπούς στέγασης. Η ΚΕΕΚ απαρτίζεται από το Διευθυντή της ΥΜΑΠΕ, ο οποίος προεδρεύει της Επιτροπής καθώς και εκπροσώπους του Υπουργείου Εσωτερικών, του Τμήματος Κοινωνικής Ευημερίας, του Γραφείου Προγραμματισμού, της Παγκύπριας Ένωσης Προσφύγων και της Επιτροπής Ανακουφίσεως Παθόντων. Για σκοπούς ενημέρωσης των προσφύγων, σχετικά με τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των πολιτών, για τα διάφορα στεγαστικά σχέδια, το Νοέμβριο του 2000, η ΥΜΑΠΕ εξέδωσε σε συνεργασία με το Υπουργείο Εσωτερικών το «Χάρτη Δικαιωμάτων του Πολίτη» ο οποίος διατίθεται στα Γραφεία μας στη Λευκωσία καθώς και στις άλλες Επαρχίες. Επίσης οι αιτητές έχουν δικαίωμα να ζητούν οποιοσδήποτε πληροφορίες είτε προσωπικώς είτε τηλεφωνικώς από τα κατά τόπους Γραφεία της Υπηρεσίας, (Λευκωσία, Λεμεσός/Πάφος, Λάρνακα/Αμμόχωστος). (Ενημερ. Έντυπο, ΥΜΑΠΕ, 2001).

Οι δραστηριότητες της Υπηρεσίας ΥΜΑΠΕ είναι:

Έκδοση Προσφυγικών Ταυτοτήτων

Παροχή βοήθειας σε τρόφιμα, οικιακό εξοπλισμό, ιματισμό και υπόδηση

Η στέγαση των προσφύγων

Η παροχή βοήθειας προς τους εγκλωβισμένους

Η στενή συνεργασία με την Υπάτη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες. (Ενημερ. Έντυπο, ΥΜΑΠΕ, 2001).

9.5.β Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας

Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας άρχισαν να λειτουργούν για πρώτη φορά στην Κύπρο το 1946 όταν εισήχθηκε νομοθεσία για την επίβλεψη ανηλίκων παραβατών, της μετά ιδρυματική φροντίδα παιδιών από Αναμορφωτικές Υπηρεσίες και σε λιγότερο βαθμό την προστασία των στερημένων παιδιών. Οι υποτυπώδεις αυτές Υπηρεσίες εξελίχθηκαν ραγδαία λόγω των κοινωνικο-οικονομικών μεταβολών μετά την ανεξαρτησία το 1960. Έτσι μέχρι το 1974 η Κοινωνική Ευημερία σαν οργανωμένη λειτουργία αποτελούσαν από ένα σύνολο δραστηριοτήτων που αποσκοπούσαν στην:

1. Παροχή δημοσίων βοηθημάτων, με βάση διοικητικές αποφάσεις για τη διασφάλιση ενός κατωτάτου επιπέδου για κάθε Κύπριο πολίτη που δεν μπορούσε να συντηρήσει από μόνος του τον εαυτό του και την οικογένεια του
2. Πρόληψη της εγκληματικότητας και την εμπέδωση και ενδυνάμωση της κοινωνικής άμυνας
3. Παιδική και οικογενειακή προστασία και ευημερία
4. Κοινοτική ανάπτυξη και παροχή υπηρεσιών προς τη νεολαία
5. Παροχή κοινωνικών υπηρεσιών σε άλλες Κρατικές Υπηρεσίες, όπως τα Ψυχιατρικά Ιδρύματα, τα Νοσοκομεία, το Κέντρο Επαγγελματικής Αποκατάστασης Αναπήρων και τις Φυλακές. (Καρδιάνου, 1976).

Μέχρι το 1974 και λίγο πριν από την Τουρκική εισβολή τα κοινωνικά προβλήματα στην Κύπρο ήταν αμελητέα και περιορίζονται σχεδόν στην τάξη των αναπήρων και

των υπερηλίκων. Η παροχή βοήθειας σε είδος προς τους εκτοπισθέντες πολίτες αποτελεί ευθύνη της Υπηρεσίας Μερίμνης και Αποκατάστασης Εκτοπισθέντων ενώ το έργο της διεξαγωγής κοινωνικοοικονομικών ερευνών για τη διαπίστωση των αναγκών των εκτοπισθέντων και της παροχής χρηματικής βοήθειας σ' αυτούς επιτελείται από το Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας που διαθέτει τους απαιτούμενους μηχανισμούς στην αρμόδια για τη χορήγηση χρηματικής βοήθειας προς τους δυσπραγούντες πολίτες, οι οποίοι δεν έχουν κανένα πόρο ζωής. (Ενημερ. Έντυπο, Κονής, 1979).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

10.1 Οικονομικές

Οι επιπτώσεις που έχει η εκτόπιση χιλιάδων προσφύγων από τον τόπο διαμονής τους, και η απώλεια των περιουσιακών τους στοιχείων, δημιούργησε οικονομικές δυσκολίες.

Περισσότερα από 200.000 Ελληνοκύπριοι αναγκάστηκαν να αφήσουν τα σπίτια τους και τη γη τους για να σώσουν τον εαυτό τους από τις τουρκικές δυνάμεις εισβολής. Οι άνθρωποι αυτοί είναι τώρα πρόσφυγες στα εδάφη της Δημοκρατίας στο νότιο τμήμα του νησιού, ενώ τα κτήματα τους έχουν καταληφθεί και τα εκμεταλλεύονται οι κατακτητές. (Κουσσέτη, 1975).

Με την εισβολή χιλιάδες πρόσφυγες έχουν οδηγηθεί έξω από τα σπίτια τους ή αναγκάστηκαν να τα εγκαταλείψουν. Ξαφνικά χιλιάδες πρόσφυγες ζούσαν κάτω από άθλιες συνθήκες σε αντίσκηνα, στα χωράφια, σε χώρους συγκεντρώσεως και όπου αλλού υπήρχε ένα καταφύγιο, μια στέγη για να ζήσουν. Οι περισσότεροι ή και όλοι έφυγαν ξυπόλυτοι, χωρίς να φέρουνε τίποτα μαζί τους αφού είχαν την πεποίθηση ότι σε λίγες μέρες θα επιστρέψουνε. (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, *Της Πατρίδας Χώματα*, 1985).

Ο οδοστρωτήρας της εισβολής πέρασε κυριολεκτικά πάνω από τους ανθρώπους ισοπεδώνοντας τα πάντα. Με την εισβολή πλούσιοι, φτωχοί, ήταν όλοι την ίδια μοίρα. Άνθρωποι με μεγάλη περιουσία, άνθρωποι μεροκαματιάρηδες που με κόπο έκτισαν ένα σπίτι έφτιαξαν περβόλια κι ορθοπόδησαν, ξαναβρέθηκαν στην ίδια οικονομική κατάσταση. Πολλοί αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν σε ξένη χώρα., άλλοι έμειναν ν' αγναντεύουν από μακριά τα χωριά και τα σπίτια τους. (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, *Η κατεχόμενη γη μας*, 1985).

Άνθρωποι της Μόρφου, της Αμμοχώστου, συνηθισμένοι στο δικό τους νοικοκυριό, το νοικοκυριό που με τόσο κόπο το δημιούργησαν το έχασαν. Τα καταπράσινα περβόλια τους που για αυτούς ήταν ο πόρος ζωής τους για να ζήσουν την οικογένεια τους δεν τα ξαναείδαν χάθηκαν σαν σκόνη. Τα χιλιάδες πολύτιμα αντικείμενα,

οικογενειακά κειμήλια, κεντήματα και υφαντά με φροντίδα και αγάπη καταστρέφονται. Πως γίνεται αυτά τα ανθρώπινα δικαιώματα να καταπατούνται εδώ και 28 χρόνια για 200.000 πρόσφυγες.

Έτσι ο προσφυγικός λαός άρχισε και πάλι από την αρχή να φτιάχνει το σπίτι του, με τη λίγη βοήθεια του κράτους, να αγοράζει τις απαραίτητες συσκευές, καθώς και λίγο φαγητό για να ζήσει. Σπίτια τα οποία δεν ήταν δικά τους, δεν ήταν γραμμένα στο όνομά τους, εξοπλισμός με τα λεφτά του κράτους. Ξαφνικά από κύριοι της ζωής τους στο σπίτι τους και στις περιουσίες τους, αποφάσιζαν άλλοι για αυτούς αφού αυτοί δεν μπορούσαν να συντηρήσουν από μόνοι τους τον εαυτό τους, τις οικογένειες τους.

Όλοι πλήρωσαν το τίμημα της εισβολής. Όμως αυτοί που το πλήρωσαν περισσότερο ήταν οι ηλικιωμένοι που είδαν τους μόχθους μιας ζωής να εξαφανίζονται χωρίς να μπορούν να ξαναδημιουργηθούν. Οι πλείστοι ηλικιωμένοι δεν μπορούσαν να δουλέψουν, δεν μπορούσαν έτσι να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές δυσκολίες, να αποκτήσουν ένα δικό τους σπιτικό, μια δική τους περιουσία, έτσι ώστε να υπάρχει για αυτούς η λιγοστή χαρά. Για τα άτομα αυτά η ζωή τους τερματίστηκε στις 15 Ιουλίου το 1974 που έφυγαν από τις ιδιοκτησίες τους και ήρθαν σύμφωνα με έρευνα από μια ομάδα ψυχοκοινωνικών μελετών οι οικονομικές δυσκολίες που αντιμετώπιζαν οι πρόσφυγες δεν τους έδιναν το δικαίωμα για ψυχαγωγία, για διασκέδαση. Ενώ σύμφωνα με έρευνα για τη ψυχαγωγία πριν την εισβολή υπήρχε μεγάλη διάθεση για τα κέντρα διασκέδασης. Ίσως γιατί τα κέντρα αυτά συνδυάζουν φαγητό, χορό, συναναστροφή, μουσική. Αυτά όμως έδειχναν μια θετική συσχέτιση με την οικονομική ευημερία του Κύπριου «Μπορούσα να έχω ό,τι θέλω, ό,τι επιθυμούσα». (Ευδόκας, 1976).

10.2 Επαγγελματικές

Για επτά συνεχή χρόνια πριν την Τουρκική εισβολή στην Κύπρο επικρατούσαν συνθήκες πλήρους απασχόλησης, με μέσο ποσοστό ανέργων γύρω στο 0,9%-1,2% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. (Καουρή, 1971).

Παραδοσιακά η Κύπρος ήταν γεωργική χώρα και μόνο τα τελευταία χρόνια πριν το 1960 και μετά, έχουν γίνει συνειδητές προσπάθειες και προγραμματισμός για τον

προσανατολισμό και την αναπροσαρμογή των κατευθύνσεων της οικονομίας. Τα αποτελέσματα ήταν θετικά σε μεγάλο βαθμό.

Στις 20 Ιουλίου το 1974, κτύπησε το πρώτο, δολοφονικό του κτύπημα και συνέχισε με το δεύτερο και τρίτο, μέσα στις επόμενες λίγες βδομάδες. Σαν αποτέλεσμα τα οικονομικά και κοινωνικά υπόβαθρα της Κυπριακής κοινωνίας κινδύνευσαν να καταρρεύσουν. Στην απασχόληση ο αριθμός των ανέργων αυξήθηκε ραγδαία. Παραπέρα είκοσι χιλιάδες αυτοεργοδοτούμενοι έμειναν άστεγοι και άπρακτοι και κτυπούσαν δημόσιες και ιδιωτικές πόρτες για εξεύρεση εργασίας. Έτσι οι συνθήκες πλήρους απασχόλησης που επικρατούσαν στην Κύπρο για μια ολόκληρη επταετία μετατράπηκαν σε συνθήκες μαζικής ανεργίας. (Καρδιάνου, 1976).

Χιλιάδες άνεργοι, εργοδοτούμενοι και αυτοεργοδοτούμενοι πρόσφυγες, που έμειναν χωρίς εργασία, δεν κατέφυγαν στο Υπουργείο. Οι ευκαιρίες ήταν ανύπαρκτες και η επαναδραστηριοποίηση των αυτοτελώς εργοδοτούμενων ήταν ένας στόχος που χρειαζόταν προσεκτικό προγραμματισμό.

Η εισβολή κατέστρεψε κυριολεκτικά ή κατέλαβε στρατιωτικά και έβαλε κάτω από τον έλεγχο τις βασικές πηγές απασχόλησης της κυπριακής οικονομίας και μείωσε τις πιθανότητες της οικονομίας του τόπου. Αυτοί που πλήγηκαν περισσότερο ήταν οι πρόσφυγες. Όλες οι επιχειρήσεις στον κατεχόμενο Βορρά έκλεισαν οριστικά, ωστόσο και πολλές επιχειρήσεις στο Νότο αντιμετώπιζαν κάποιου είδους προβλήματα ανεργίας. Οι πρόσφυγες του Βορρά περίμεναν να βρουν οποιαδήποτε εργασία για να ασχοληθούν. (Κουσέτη, 1975).

Σύμφωνα με μια έρευνα που έχει γίνει με μια από τις ερωτήσεις

«Είστε διαθετεμένοι να αναλάβετε εργασία που πριν τον πόλεμο δεν θα κάνατε;»

Οι περισσότεροι απάντησαν ότι θα έκαναν οποιαδήποτε εργασία που δεν ασχολούνταν πριν το πόλεμο. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι πιεστικές ανάγκες επιβίωσης όλων αυτών των ανέργων ωθούν την μετατόπιση τους σε άλλους τομείς της οικονομίας και της παραγωγικής απασχολήσεως.

Αυτή η μετατόπιση δεν είναι και τόσο εύκολη ή χωρίς επιπτώσεις. Όχι γιατί εξαρτάται μονάχα από τις ικανότητες κάθε ατόμου για επανειδίκευση, αλλά και από τις ικανότητες του ατόμου για αναπροσαρμογή σε ένα πολύ διαφορετικό κοινωνικό ρόλο. Η εργασία ή το επάγγελμα δεν αποτελεί πόρο εισοδήματος και μόνο, αλλά

ένα πολύ σημαντικό παράγοντα στην ανάπτυξη της προσωπικότητας (με την έννοια της ψυχικής ταυτότητας), του γοήτρου και της κοινωνικής θέσης του ατόμου. Η φύση της εργασίας που κάνουμε συνεπάγεται ένα συγκεκριμένο κοινωνικό ρόλο και θέση και επιδρά και επηρεάζει τον τρόπο ζωής μας γενικά. (Ευδόκας, 1976).

Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά βγαίνει το συμπέρασμα ότι η αντίδραση του προσφυγικού πληθυσμού είναι πολύ ενθαρρυντική γιατί αποδεικνύει την προσαρμοστική διάθεση του λαού προκειμένου να επιβιώσει. Το συμπέρασμα αυτό περιέχει τις απαιτούμενες ενδείξεις για την εφαρμογή τυχόν Κυβερνητικών μέτρων για αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού. Τα τεράστια αυτά προβλήματα ανεργίας που δημιουργήθηκαν οδήγησαν πολλούς πρόσφυγες να φύγουν από το νησί και να πάνε να εργαστούν σε άλλη χώρα. Σκοπός τους ήταν να βρουν μια εργασία ώστε να αποκομίζουν χρήματα για να επιβιώσουν μετά τις απώλειες που είχαν από την εισβολή.

Η Κυβέρνηση που ανησύχησε από την απώλεια τόσο εργατικού δυναμικού, προσπάθησε να θέσει κάτω από τον έλεγχο την μετανάστευση, χωρίς να επηρεάζεται το συνταγματικό δικαίωμα του ατόμου για εκλογή του τόπου διαμονής του. Ο αριθμός των Κυπρίων προσφύγων που απασχολήθηκαν στο εξωτερικό από ξένους εργοδότες και ή Κυβερνήσεις, ή από κυπριακούς εργοληπτικούς οίκους που εκτελούν έργα στο εξωτερικό το 1975-1976 ήταν γύρω στις 14.000. Ο μεγαλύτερος αριθμός μεταναστών εργατών βρήκαν απασχόληση στις χώρες του Αραβικού Κόλπου με Κύπριους εργοδότες οι οποίοι είχαν αναλάβει συμβόλαια για την εκτέλεση έργων στο εξωτερικό. Παράλληλα ένας μεγάλος αριθμός Κυπρίων βρήκαν καταφύγιο στην Ελλάδα. (Καρδιάνου, 1976).

10.3 Κοινωνικές

10.3.α Η επίδραση του πολέμου στις βασικές αξίες, απόψεις, αρχές, καθώς και στη θρησκεία των προσφύγων

Εισβολή, ξεριζωμός. Ένα πραγματικό ξεριζωμα του ανθρώπου από το οικείο περιβάλλον του. Ένα περιβάλλον που το αποτελούν η φύση και η ανθρώπινη κοινωνία, τα μνημεία και οι εκκλησίες, οι αξίες και οι παραδόσεις του τόπου.

Άνθρωποι συνηθισμένοι στον απέραντο κάμφο της Μεσαορίας, τα καταπράσινα περβόλια της Μόρφου, την παράκτια περιοχή της Κερύνειας και της Καρπασίας

μετοικούν σ' ένα ξένο για αυτούς περιβάλλον, ορεινό ή αστικό. Αγρότες μαθημένοι στην απλοχωριά του τόπου τους μαραζώνουν. Αξίες, έθιμα και παραδόσεις που συναποτελούν την κλειστή κοινωνία του τόπου δεν εύκολο να συνεχιστούν. Ένα ολόκληρο σύστημα αξιών και εθίμων που λειτουργούσε γκρεμίζεται. Χώροι λατρείας ιεροί για χιλιάδες χρόνια βεβηλώνονται, λεηλατούνται, καταστρέφονται συστηματικά. Ανεπανόρθωτη η καταστροφή και στον παραδοσιακό τρόπο ζωής, την προφορική παράδοση, τα μνημεία. Η κοινωνία μέσα στην οποία αναπτύχθηκαν και διαφυλάχτηκαν διαλύθηκε. Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Η κατεχόμενη γη μας, 1985).

Σύμφωνα με έρευνα οι βασικές αξίες των προσφύγων παρέμειναν και ενδυνάμωσαν ακόμη μετά την εισβολή. Είναι γεγονός όμως ότι αρκετές αξίες, ήθη και έθιμα διαλύθηκαν. Η οικογένεια, η ζωή, η υγεία και η εργασία υπάρχουν. Το μεγαλύτερο ποσοστό των προσφύγων θεωρούσαν και ακόμα θεωρούν την οικογένεια σαν το πιο σπουδαίο πράγμα στη ζωή.

Η οικογένεια είναι «Ένας κοινωνικός θεσμός, που έχει κοινωνικά σημαντικούς σκοπούς που συνοψίζονται στην εξασφάλιση της συνέχειας της κοινωνίας και που αναλύονται στη μεταβίβαση από τη μια γωνιά στην άλλη του πολιτισμού ως τρόπου ζωής και τρόπου ύπαρξης, των (υλικών) πραγμάτων και των κοινωνικών θεσμών». (Μούζουρου, 1996).

Η σημασία της ζωής και της υγείας σύμφωνα με την έρευνα έχει αυξηθεί μετά τον πόλεμο στο 1/5 περίπου από 12,9% πριν τον πόλεμο. Υπάρχουν απόψεις από τους ερευνητές ότι αυτό ίσως να οφείλεται στο γεγονός ότι ο κόσμος συνειδητοποίησε πως αυτά είναι τα μόνα πράγματα που δεν μπορείς με τίποτε να αντικαταστήσεις. (Ευδόκας, 1976).

Σημαντικό συμπέρασμα επίσης ήταν ότι αυξήθηκε η θρησκευτικότητα των προσφύγων, εκτός από τα άτομα που ήταν μορφωμένοι, παρόλο που ήταν πιο ανθεκτικοί στις δυσκολίες και κοιτάζουν με περισσότερο αγάπη τη ζωή, εντούτοις στα άτομα αυτά η θρησκευτικότητα ήταν λιγότερη. (Ευδόκας, 1976).

10.3.β Το κοινωνικό στίγμα και η κοινωνική απόρριψη των προσφύγων

Άνθρωποι που είχαν τα σπίτια τους, τον τόπο που γεννήθηκαν και έζησαν, το δικό τους τόπο, πήγαιναν να ζήσουν σε άλλο μέρος. Αυτοσεβασμός, αξιοπρέπεια,

αλληλοσεβασμός και πειθαρχημένη προσαρμοστικότητα στις περιστάσεις που περνούσαν, ήταν τα αξιοθαύμαστα γνωρίσματα των εκτοπισμένων είτε σαν ατόμων είτε σαν ομάδων. Από τις ομάδες ξεχώριζε το σθένος και η ανθεκτικότητα της κυπριακής οικογένειας που λειτουργούσε έκτακτα κι αποτελεσματικά για την αντιμετώπιση όλων των αντιξοοτήτων. Οι λίγες εξαιρέσεις της μεμψιμοιρίας και της απόγνωσης που παρουσιάζονται αποδεικνύονταν κανόνα της αξιοπρέπειας και της εγκαρτέρησης με την οποία αντίκριζαν το δράμα τους οι πρόσφυγες. (Ενημερ. Έντυπο Κονής, 1979).

Η αναγκαστική μετακίνηση χιλιάδων προσφύγων του Βορρά από τα σπίτια τους και τις περιουσίες τους, τους ώθησε να συμβιώσουν με τους κατοίκους του άλλου μισού μέρους της Κύπρου. Οι κοινότητες αυξήθηκαν σε πληθυσμό που θεωρούνταν επικίνδυνος για τη συνέχιση της κοινωνικής ζωής. (ο.π., 1976).

Η παραμονή στον ίδιο χώρο προσφύγων και η ήταν αρκετά δύσκολη. Οι πρόσφυγες νιώθουν ότι τους βλέπουν σαν κατώτερους τους περιφρονούν. Η στάση αυτή των μη προσφύγων μειώνει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Στην μειωτική αυτή στάση αμφισβητείται η ακεραιότητα της ανθρώπινης ιδιότητας, κατ' επέκταση και τα κοινωνικά δικαιώματα του ατόμου. Κάνει το μη πρόσφυγα να αισθάνεται ότι δεν ανήκει στο κοινωνικό σύνολο. Η μίζερη ή κατώτερη ζωή στην οποία βρίσκεται ο πρόσφυγας δίνει ένα αίσθημα υπεροχής στο μη πρόσφυγα. Η «υπεροχή» όμως αυτή για την δυστυχία του άλλου πιθανόν να προκαλεί αίσθημα ενοχής. Η ενοχή οδηγεί σε οίκτο και σε άλλα «εξ αντιδράσεως» συναισθήματα. Από την στάση αυτή πολλοί πρόσφυγες νιώθουν περιφρονημένοι, αδικημένοι, θυματοποιημένοι. «Εχάσαμε την υπόληψή μας» «Ό,τι γίνει φταίει οι πρόσφυγες», ή «έτους (νάτους) κκιλίτζιρους (γύφτους) τους πρόσφυγες που δουλεύουμεν (δουλεύουμε) τζαι (και) ταΐζουμεν τους». (Ευδόκας, 1976).

Σύμφωνα με έρευνα που έχει γίνει και από μορφωμένους και μη πρόσφυγες, οι περισσότεροι απάντησαν ότι δεν τους συμπεριφέρονται σωστά «μας θεωρούν σαν το σκύλο που κόφκει (ξεπέφτει) σε ξένο τόπο». Μια παραλλαγή της περιφρονητικής στάσης με την οποία νιώθουν ότι αντιμετωπίζονται, που σχετίζεται άμεσα με την οικονομική κατάσταση του ατόμου είναι: «σαν νηστικούς νομίζουν πως διακονούμεν (ζητιανεύουμε) σαν να μην είχαμε τίποτα, «Μια φορά στο νοσοκομείο μια γυναίκα που επήε (πήγε) να ταΐσει (τρώγω) το πουλλί τζαι εν (και

είπε ότι είναι) πεινασμένο σαν τους πρόσφυγες. «Έχουν τους πρόσφυγες κατώτερους». Οι περισσότεροι τους βλέπουν σαν τιποτένιους και θέλουν να τους βλέπουν σε μια θέση που να νιώθουν οίκτο διαφορετικά μπορεί να ζηλέψουν αν καλύτερέψει η θέση τους. Ένας αριθμός επίσης νιώθει ότι αντιμετωπίζονται «κκιλίντζιρα/μάντηδες/αλήτες/φτήρηδες/κούλ-λουροι/σιύλλους». Αρκετοί και εκείνοι που είπαν ότι δεν περνάνε καλά με τους μη πρόσφυγες που ζούνε στις ίδιες γειτονιές. «Δεν συναναστρέφομαι με γείτονες ο καθένας σπίτι του» Ακόμα και τα μωρά δεν τα κάμνουν παρέα πολλά γειτονόπουλα «Συναναστρεφόμαστε μόνο με πρόσφυγες και είμαστε εντάξει». Σε όλες τις επαρχίες ουσιαστικά υπάρχουν προβλήματα διαπροσωπικών σχέσεων. Ο συγκεκριμένος τύπος προβλήματος ποικίλει από την μια περιοχή στην άλλη ανάλογα ίσως από την νοοτροπία και τις συνήθειες των κατοίκων, όσο και από την κοινωνική τάξη των προσφύγων που συγκεντρώθηκαν εκεί. (Ευδόκας, 1976).

10.3.γ Ελεύθερος χρόνος των προσφύγων για ψυχαγωγία – διακοπές

Πριν από την εισβολή υπήρχε μεγάλη διάθεση για ψυχαγωγία. Το γεγονός ότι η Κύπρος είναι ένα μικρό νησί διευκόλυνε την μετακίνηση. Πολλοί ενδιαφέρονταν για τα κέντρα διασκέδασης. Ίσως γιατί αυτά συνδυάζουν φαγητό, χορό, συναναστροφή, μουσική. Επίσης υπήρχαν και άλλα είδη ψυχαγωγίας όπως «Κέντρα διασκέδασης, ψάρεμα, κυνήγι». «Βγαίνομε έξω παρέα σε κέντρα για φαγητό και χορό, σινεμά, κάποτε και θάλασσα». Αλλά αυτά έδειχναν μια θετική συσχέτιση με την οικονομική ευημερία του Κύπριου «Μπορούσα να είχα ό,τι θέλω, ό,τι επιθυμούσα». «Κοινωνική ζωή, ταξίδια». (Ευδόκας, 1976).

Μετά την Τουρκική εισβολή, ήρθε να αλλάζει για πολλούς η κατάσταση. Οι κυριότεροι λόγοι στην αλλαγή αυτή είναι η έλλειψη ψυχικής διάθεσης και χρημάτων. Οι περισσότεροι δεν είχαν καμιά διάθεση για ψυχαγωγία, ένιωθαν ανία, πλήξη και γενικά έλλειψη ψυχικής διάθεσης. Η πεσμένη ψυχική διάθεση που τους χαρακτήριζε είχε επιπτώσεις και στα άλλα μέλη της οικογένειας ή της κοινωνίας.

Ένα από τα προβλήματα που αντιμετώπισαν, οι άνδρες και οι γυναίκες (ιδιαίτερα το πρόβλημα ήταν έντονο στα πρώτα χρόνια της Τουρκικής εισβολής) ήταν η έλλειψη του ελεύθερου για ψυχαγωγία και φροντίδα προς τον εαυτό τους. Το πρόβλημα αυτό ήταν έντονο, εξαιτίας της έλλειψης οικονομικών πόρων. Τόσο οι γυναίκες όσο και οι άνδρες δουλεύουν από το πρωί μέχρι το βράδυ για να τα βγάλουν πέρα. Τα

οικονομικά τους αρκούσαν ίσα-ίσα για να περάσουν. Ο λιγοστός χρόνος που τους έμενε προτιμούσαν να το περνούν με τα παιδιά τους. Αισθάνονταν ήδη αρκετά άσχημα που αναγκάζονταν να εργάζονται συνεχώς. Θα προτιμούσαν να δουλεύουν λιγότερο για να είναι με τα παιδιά τους.

Η ψυχαγωγία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ατομική και οικογενειακή ευεξία και ευτυχία, αποτελεί κάποιου είδους πιεσόμετρο για την ψυχική διάθεση και κατάσταση του ατόμου. Ο οικονομικός παράγων από τη μια και ο συναισθηματισμός από την άλλη συνετέλεσαν στη μείωση του επιπέδου ψυχαγωγίας στα πρώτα χρόνια μετά την εισβολή. (Πέγκα, 1987).

Σύμφωνα με διάφορες έρευνες που έγιναν οι περισσότεροι απάντησαν ότι δεν είχαν καμιά διάθεση για κάποιου είδους ψυχαγωγία, ακόμη και εάν είχαν την οικονομική ευχέρεια για να διασκεδάσουν. Χαρακτηριστικές απαντήσεις που δηλώνουν τις βαθύτερες ψυχικές τους επιθυμίες είναι οι ακόλουθες: «Να πάω έσσω (σπίτι) μου», «Ειρήνη και υγεία», «Την υγεία μου», «Ψυχαγωγία είναι για μένα να έχω την αίσθηση της ασφάλειας και της οικογενειακής θαλπωρής», «Κάτι που θα με βοηθούσε να ξεχάσω την κατάσταση», «Να είχα το μαγνητόφωνο μου ή το πικ-απ μου και να άκουα μουσική, ν' ακούω τους δικούς μου δίσκους», «Ό,τι είχα και πριν, πιο πολλή επικοινωνία με φίλους», «Τίποτε. Να κανονιστούν τα πράγματα να πάω έσσω μου. Ούτε να δκιανεφτώ (γυροφέρνω) θέλω, ούτε να περπατήσω».

Γενικά ο πόλεμος δεν άλλαξε τους προσανατολισμούς στον τομέα της ψυχαγωγίας. Τα είδη ψυχαγωγίας έχουν την ίδια σειρά προτιμήσεως όπως και πριν τον πόλεμο. Πρώτα τα κέντρα, και εκδρομές μετά το θέατρο, σινεμά, την τηλεόραση. Παρόλο που οι απαντήσεις προέρχονται από εκτοπισμένους όλων των κοινωνικών στρωμάτων (προέρχονται από όλες τις κατεχόμενες περιοχές, ανεξάρτητα από το επίπεδο μορφώσεως, κλπ), εντούτοις δεν υπάρχουν πολλές απαντήσεις που να περιέχουν επιθυμία ή διάθεση για πιο πνευματικού είδους ψυχαγωγία όπως «Διάβασμα, πνευματικά μέσα». (Ευδόκας, 1976).

10.4 Ψυχολογικές

Πολλά άτομα περνούν κατά τη διάρκεια της ζωής τους, κάποιες δύσκολες και ψυχοτραυματικές στρεσογόνες καταστάσεις οι οποίες ως συνέπεια φέρουν έντονες διαταραχές (P.T.S.D. Posttraumatic Stress Disorders). Οι πρόσφυγες του '74

ανήκουν σ' αυτή την ομάδα τόμων. Εξαιτίας της εισβολής του πολέμου όλων των δεινών που υπέστησαν έχουν σήμερα ψυχολογικές αλλά και σωματικές επιπτώσεις. Αυτές οι έντονες διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες μπορεί να είναι καταστροφικές ή ακόμα μπορούν να αποβούν μοιραίες για την ίδια τους τη ζωή.

10.5 Σύντομη ιστορική ανασκόπηση του PTSD (Διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες)

Συμπτώματα του PTSD που οφείλονται σε τραυματικές εμπειρίες είναι τόσο παλιά όσο και η ανθρωπότητα. Αναφορές στα συμπτώματα αυτά μπορούν να εντοπιστούν στην Παλαιά Διαθήκη και στην ελληνική Μυθολογία. (Lipton, 1994).

Τα τελευταία χρόνια γιατροί κατά τη διάρκεια και μετά τη λήξη του εμφυλίου πολέμου περιγράφουν συμπτώματα του PTSD και εισηγούνται αιτίες και τρόπους θεραπείας. Στον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο αναφέρεται ο ορισμός από βομβαρδισμούς για περιγραφή στρωμάτων. Μερικοί γιατροί κατά τη διάρκεια του πολέμου καταλάβουν πως περιθάλλοντας ένα τραυματία με μερικές μέρες ξεκούραση και ανθρώπου με κατανόηση, όταν επιστρέφει στο πεδίο μάχης τα συμπτώματα είναι πολύ λιγότερο μακροπρόθεσμα. Μετά τον πόλεμο έπαψε να ενδιαφέρει το θέμα αυτό. (Lipton, 1994).

Ενδιαφέρον για το πρόβλημα αυτό ανακαλύφθηκε κατά τη διάρκεια του II παγκοσμίου πολέμου όπου εισήχθηκε ο ορισμός κούραση πολέμου. (Combat Latque). Εμπειρίες από τον προηγούμενο πόλεμο αναζητήθηκαν. Μια νέα και αποτελεσματική μέθοδος ανακαλύπτεται. Βετεράνοι που υπέφεραν από νευρικές αντιδράσεις τους δίνεται Amytal (βαρβουριτικό χάπι) που λειτουργεί στην ύπνωση πριν από τη συνέντευξη και όσο πιο σύντομα μετά την τραυματική εμπειρία. Η συναισθηματική κάθαρση κατά τη διάρκεια της συζήτησης για το τραυματικό γεγονός αποκαλύπτει πολλά συμπτώματα και βοηθούσε στη μείωση των μακροπρόθεσμων συμπτωμάτων. (Lipton, 1994).

Μετά το 2^ο παγκόσμιο πόλεμο γιατροί που ασχολήθηκαν με βετεράνους πολέμου εισάγανε τον ορισμό Διάγνωση Anxiety Neurosis. Ο λόγος τέτοιων συμπτωμάτων πιστεύεται πως οφείλεται σε προβλήματα που δεν διαγνώστηκαν και προϋπήρχαν πριν από τον πόλεμο. Ένας «νορμάλ» άνθρωπος δεν αναμενόταν να υποφέρει σε τέτοιο βαθμό από τις εμπειρίες της μάχης ανεξάρτητα την βιαιότητα και τη χρονική

διάρκεια της. Ως φοιτητής της Ιατρικής το 1947 και μετά ως ψυχίατρος τη Δεκαετία του 50 διδάχτηκα αυτή τη γενική θεωρία των συναισθηματικών προβλημάτων που υπόφεραν οι βετεράνοι πολέμου. Η όλη θεωρία στιγμάτισε τα οποιαδήποτε προβλήματα που προερχόντουσαν από τον πόλεμο ως πρόβλημα ή προβληματικό άνθρωπο το άτομο που τα αντιμετώπιζε. (Lipton, 1994).

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 50 αρχίσαμε να βλέπουμε βετεράνους από τον πόλεμο στην Κορέα που παρουσίαζαν τα ίδια συμπτώματα. Ακολούθησε ο πόλεμος στο Βιετνάμ όπου ξανά βετεράνοι παρουσίαζαν τα ίδια συμπτώματα. Δεν βρίσκουν λύση σε Κυβερνητικές υπηρεσίες και κάποια από αυτούς ξεκίνησαν τις ομάδες Rap όπου συζητούσαν αναμεταξύ τους τα προβλήματα τους. Με την πάροδο του χρόνου κάποιοι επαγγελματίες αναμειγνύονται αρκετά. Αυτοί οι επαγγελματίες σιγά-σιγά αρχίζουν να εκδίδουν τις εμπειρίες τους από τις ομάδες αυτές. Στο τέλος της δεκαετίας του 70 η Κυβέρνηση οργανώνει τα vet center προγράμματα για βετεράνους του Βιετνάμ που δεν ένιωθαν άνετα να επισκεφτούν άλλους χώρους για αναζήτηση βοήθειας. Τα κέντρα αυτά συμπεριλαμβάνουν και τις ομάδες Rap. Μέσα από τις εμπειρίες των προγραμμάτων αλλά και ομάδα Rap. Έχουμε επιτέλους τη διάγνωση για το PTSD όπου εμφανίστηκε για πρώτη φορά στο DSM-III το 1980. (Lipton, 1994).

Η αποδοχή μιας νέας διάγνωσης πάντα αντιμετωπίζει προβλήματα. Ακόμη και στις επιτροπές βετεράνων οι περισσότεροι ψυχίατροι που συνεργάστηκαν μετά το 1980 ένιωθαν πως η διάγνωση αυτή δεν είχε βάση και αρνιόντουσαν να τη χρησιμοποιήσουν για τους ασθενείς τους. Παρόλο που με τα χρόνια η διάγνωση PTSD έγινε αποδεκτή υπάρχουν ακόμη και σήμερα επαγγελματίες που δεν την αναγνωρίζουν ή δεν ήξεραν πως να την χρησιμοποιήσουν. (ο.π., 1994).

Τα τελευταία χρόνια το ενδιαφέρον έχει αυξηθεί και η θεραπεία για το PTSD γίνεται πιο εύκολα αποδεκτή. Όλο και περισσότερα βιβλία ή άρθρα εκδίδονται.

Χαρακτηριστικά συμπτώματα των ατόμων με Διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες

10.5.α Άρνηση

Πολλά άτομα σήμερα λόγω των καταστάσεων που αντιμετωπίζουν νιώθουν φοβισμένα και ντροπιασμένα. Για αυτό, κρύβουν και καλύπτουν τα αισθήματα και συγκινήσεις τους, δεν μπορούν να ανεχθούν τους ίδιους τους εαυτούς τους. «Απλώς δεν μπορώ ποτέ να παραδεχθώ ότι φοβάμαι κατά τη διάρκεια της μάχης (θα προτιμούσα τον κίνδυνο του θανάτου παρά να κάνω τέτοια παραδοχή. Τα θύματα του τραύματος δεν παραπονιούνται για τα συμπτώματα ή να παραδεχθούν το πρόβλημα. Οι πιο πολλοί ποτέ δεν λένε σε κανένα για τα αφόρητα συναισθήματα.

Η διάγνωση διαταραχών έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες συνήθως δεν γίνεται μέχρι που τα ίδια τα άτομα να έρθουν μπροστά για να μιλήσουν για τα συμπτώματα τους.

Πολλοί πρόσφυγες το '74 αρνήθηκαν το γεγονός ότι δεν πρόκειται να ξαναεπιστρέψουν στο σπίτι τους, και όσο περνούν τα χρόνια ακόμα ελπίζουν ότι δεν δέχονται το γεγονός ότι η επιστροφή είναι σχεδόν μάταιη. Παρ' όλα αυτά από μερικά άτομα αυτή η άρνηση αντικαθίσταται με την μερική αποδοχή του συμβάντος αυτού.

10.5.β Κατάχρηση

Το θύμα του τραύματος που υποφέρει από διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες συνήθως καταφεύγει σε καταχρήσεις που είναι διαθέσιμες. Υπάρχουν τραυματισμένοι σε νεαρή ηλικία, παιδιά που είναι εθισμένοι στο αλκοόλ ή ακόμα και στην μαριχουάνα πριν ακόμα φτάσουν στην εφηβεία. Υπάρχει λογική εξήγηση για την υψηλή συχνότητα της ουσιαστικής κατάχρησης. Πρώτα τα δυνατότερα αισθήματα της ντροπής, της ανεπάρκειας που είναι αποτέλεσμα που απορρέει από το τραύμα, καθιστούν δύσκολη τη ζωή του θύματος που δεν μπορεί να τα μοιραστεί με άλλη ανθρώπινη ύπαρξη. Το άτομο νιώθει απομονωμένο και αβοήθητο. Καθώς

η βοήθεια των άλλων δεν είναι αποδεχτεί η κατάχρηση συχνά εμφανίζεται ως η μόνη πηγή για ανακούφιση. Πολλά από αυτά τα άτομα οδηγούνται στο αλκοόλ ή άλλα ναρκωτικά για μια χρονιαία περίοδο και μετά σταματούν. Σε κάποιο σημείο αναγνωρίζουν ότι οι λύσεις και οι απαντήσεις που ζητούν δεν υπάρχουν σ' αυτά και ότι απλά κάνουν κακό στον εαυτό τους. Άλλα άτομα είναι ικανά να σταματήσουν να βλέπουν την κατάχρηση σαν ο μόνος τρόπος να βοηθηθούν και έτσι για να ανακουφιστούν αρχίζουν αποξινωτικά προγράμματα. (Lipton, 1994).

Μερικά άτομα καταφεύγουν στο χουλιγκανισμό και στα ναρκωτικά. Άλλοι φανερώνουν συμπτώματα σχιζοφρένειας. Στα νοσοκομεία γίνεται διάγνωση για τη σχιζοφρένεια που είναι δύσκολο να θεραπευτεί. Καθώς ο κίνδυνος να καταφύγουν στην κατάχρηση άτομα με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες, είναι μεγάλος η προληπτική παρακολούθηση και θεραπεία είναι σημαντική.

10.5.γ Κατάθλιψη

Το άτομο με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες υποφέρει από κατάθλιψη. Παρόλο που η κατάθλιψη μπορεί να καλυφθεί και να μην φαίνεται είναι συχνά σοβαρή, με κλάματα και μια έντονη σειρά από καταθλιπτικά συμπτώματα τα οποία περιέχουν καταστροφικές σκέψεις, τάσεις αυτοκτονίας κ.α. διαταραχών έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες

Η κατάθλιψη συντροφεύεται από ντροπή και το στιγματισμό. Η κατάθλιψη είναι επίσης αποτέλεσμα της ταλαιπωρίας από σκέψεις, την αδυναμία επικοινωνίας με τους ανθρώπους για το πρόβλημα και τα συναισθήματα που νιώθουν. Άλλη πηγή της κατάθλιψης είναι η ενοχή (συμπεριλαμβανομένου φταιξιμο στον εαυτό τους, ενοχή της επιβιώσεως). Φυσικά προβλήματα ύπνου και κόπωσης, επίσης προσθέτονται στην κατάθλιψη. Επιπλέον υπάρχει συχνά η τάση να ρίχνει η οικογένεια το φταιξιμο για την ψυχική διάθεση, κοινωνική απομόνωση και μη ένταξη στο κοινωνικό σύνολο καθώς και για την κατάχρηση στο ίδιο το άτομο. (Lipton, 1994).

Το κλάμα είναι «προσβλητικό» ειδικά για τους άνδρες. Υπάρχουν όμως βετεράνοι πολέμου που περπατούν με ποτάμια δακρύων κάτω από τα μάγουλά τους οι οποίοι αρχίζουν να κλαίει ακόμα και όταν προσπαθούν να μιλήσουν μπροστά σε ομάδες

θεραπείας. Το ίδιο και αρκετοί πρόσφυγες – άνδρες έχυσαν πολλά δάκρυα που αντιμετώπιζαν την κατάσταση που δημιουργήθηκε μετά την εισβολή.

10.5.δ Κλάμα

Τα πιο πολλά άτομα που είναι καταθλιπτικά κλαίνε και οι πιο πολλοί ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες είναι καταθλιπτικοί. Οι ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες κλαίνε για πολύ μεγάλη περίοδο από ένα ασθενή με κατάθλιψη. Αυτή η κατάσταση μπορεί να συνεχιστεί για πολλούς μήνες ή για πολλά χρόνια, τα άτομα αυτά κλαίνε με το παραμικρό. Άνδρες επίσης έκλαιγαν για πολύ ώρα κατά τη διάρκεια της ομαδικής θεραπείας. Πράγματα που ακούν στην ομάδα μπορεί να τους κάνουν να κλαίνε για αρκετή ώρα. Ακόμα και να προσπαθήσουν να μιλήσουν δεν μπορούν διότι θα αρχίσουν πάλι το κλάμα. Σε μερικές περιπτώσεις μπορεί να πάρει μερικούς μήνες θεραπείας για να μειωθεί. Κλάμα σαν αυτό χωρίς έλεγχο μπορεί να είναι καταστρεπτικό για τον ασθενή. (Hagyer, 2001).

Υπάρχουν άλλοι ασθενείς που λένε ότι «Κλαίω χωρίς λόγο». Παραπονιούνται ότι αρχίζουν να κλαίνε σε ανύποπτο χρόνο και κατά τη διάρκεια διάφορων ενεργειών. Δεν είναι πληροφορημένοι για τα αισθήματα της κατάθλιψης και λένε ότι τίποτε δεν συνέβηκε το οποίο να τους προκαλέσει το κλάμα. Το κλάμα μπορεί να συμβεί πολλές φορές την ημέρα και να έχει μεγάλη διάρκεια. Οι ασθενείς παραπονιούνται ότι αισθάνονται ντροπιασμένοι, και το αυτό σύμπτωμα συμβάλλει στο να εντείνει την επιθυμία των ασθενών για κοινωνική απομόνωση. Άλλο σύνηθες χαρακτηριστικό είναι ότι τα δάκρυα μπορεί να τρέχουν στα μάγουλα χωρίς το άτομο να το αντιλαμβάνεται. Βετεράνοι που επέστρεφαν από τις μάχες στον Αραβικό Κόλπο αλλά και στρατιώτες της Κύπρου στον πόλεμο με του Τούρκους, ανέφεραν συχνά ότι είδαν στρατιώτες να περπατούν κατά μήκος του δρόμου με δάκρυα να τρέχουν από τα μάτια τους. (Lipton, 1994).

10.5.ε Ανησυχία – Πανικός

Το άτομο που υποφέρει από διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες μπορεί να παρουσιάσει συμπτώματα και ψυχολογικές αναταραχές που φαίνονται να έρχονται από το πουθενά χωρίς λόγο καθώς δεν υπάρχει συνειδητή σκέψη. Περιέχουν ανησυχία, υπόνοια, αναστάτωση, συναισθήματα έντονου πανικού και

αμφιθυμίας, δυσκολία στη συγκέντρωση και υπερβολική αντίδραση φόβου. Αυτόνομη υπερκινητικότητα συνδυασμένη με ανησυχία μπορεί να επιφέρει συντόμευση της αναπνοής, ψηλαφίσεις, ιδρωμένα ή κρύα κολλώδη χέρια, ξηρό στόμα, ζαλάδες, έξαψη ή κρύωμα, αδυναμία κατάποσης, ναυτία, διάρροια και συχνή ούρηση. Ένταση στους μύες και πόνο τρεμούλιασμα ή αίσθημα κόπωσης. Έντονη ανησυχία μπορεί επίσης να εμφανιστεί ξαφνικά και χωρίς προειδοποίηση ή εμφανές λόγο. Το ουσιώδες χαρακτηριστικό αυτής της σύγχυσης περιέχει συγκεκριμένη περίοδο έντονου φόβου, ή δυσφορίας η οποία είναι ανυπόφορη συνήθως τα τελευταία λεπτά. Μερικές φορές όμως μπορεί να έχει μεγαλύτερη διάρκεια. Κατά τη διάρκεια τέτοιου επεισοδίου το άτομο μπορεί να έχει πόνους στο στήθος, φόβο θανάτου και φόβο να πάει να τρελαθεί. (Lipton, 1994).

Πολλοί ασθενείς έκαναν θεραπεία για χρόνια για καταπολέμηση της ανησυχίας και του πανικού. Παρ' όλα αυτά οι ασθενείς αυτοί συχνά υποφέρουν από αυτά τα συμπτώματα και είναι ανίκανοι να μιλήσουν για το τραύμα τους να έρθουν πιο κοντά και συνήθως δεν ενδιαφέρονται για αγάπη και έρωτα, άλλο εμπόδιο για το σύζυγο. Αυτό το σύμπτωμα συνεισφέρει στην αύξηση των συζυγικών προβλημάτων.

Ο ασθενής ο οποίος εργάζεται μπορεί να έχει προβλήματα εργασίας αναφερόμενα, σ' αυτό το σύμπτωμα. Ο ασθενής μπορεί να γίνει αποτρεπτικός όταν οι άλλοι έρχονται από κοντά και μπορεί να έχει διαφωνίες και καυγάδες στη δουλειά του. Οι δουλειές συνήθως χάνονται από αυτό το λόγο. Σε πολλές περιπτώσεις οποίες οι ασθενείς αυτοί τελικά παίρνουν μια δουλειά προσδιορισμένη στις απαιτήσεις τους να εργάζονται μόνοι τους, βρισκόμενοι σε απόσταση από τους άλλους και συχνά σε ξεχωριστά δωμάτια. Είναι συχνά αξιότιμοι υπάλληλοι κάνουν αρκετή δουλειά αρκεί να εργάζονται σε μια απόσταση από τους άλλους ανθρώπους. (Harvey, 2001).

10.5.ζ Ενοχή

Υπάρχει πάντα ενοχή σχετιζόμενη στην τραυματική εμπειρία. Υπάρχουν διαφορετικές απόψεις στο πρόβλημα της ενοχής και το άτομο μπορεί να έχει μερικές ή όλες απ' αυτές.

Οι βετεράνοι πολέμου μπορεί να νιώθουν υπεύθυνοι για τον θάνατο του καλύτερου τους φίλου διότι έπρεπε να είχαν κάνει κάτι το οποίο θα είχε εμποδίσει το θάνατο. Αυτό με κάνει να σκέφτομαι το θάνατο των δικών μου φίλων. Σε κάθε περίπτωση θα σκέφτομαι σε κάποια ενέργεια εκ μέρους μου η οποία θα εμπόδιζε το θάνατο τους. Μετά ένιωσα ενοχές για το ότι δεν είχα κάνει κάτι διαφορετικό και τότε θα είμαι υπεύθυνος για το θάνατό του κάθε φίλου μου. Το βάρος είναι δύσκολο να το υποφέρεις. (Lipton, 1994).

Ευτυχώς κατάφερα να λύσω το πρόβλημα. Καταλαβαίνω το ότι η σιωπή είναι πάντα ενδεικτικό σημείο και το ότι φοβόμουν τον εαυτό μου. Πάντα έκανα το καλύτερο που μπορούσα στη μάχη και κατάλαβα το ότι κάνοντας τον εαυτό μου ότι μπορούσα να κάνω. Το γεγονός ότι δεν ένιωσα τον φίλο ήταν λόγω της δυστυχίας του πολέμου, όχι στη στέρηση της προσπάθειας μου. Σκοτώθηκαν από τον εχθρό και όχι από εμένα. Δεν ήμουν υπεύθυνος για το θάνατό τους. Υπενθυμίζοντας τον εαυτό μου αυτά τα γεγονότα ξανά και ξανά κατάφερα να βοηθηθώ να λύσω το πρόβλημα σε περίοδο του χρόνου». (ο.π., 1994).

Σε μερικές περιπτώσεις, άτομα εκούσια σκότωσαν ένα φίλο ή κάποιο που αγαπούσαν. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να συμβεί όταν ένα όπλο σπάει ατυχώς, ή όταν κάποιος ατυχώς κτυπηθεί από αυτοκίνητο. Σε κάθε πόλεμο στρατιώτες πυροβολήθηκαν από λάθος για διάφορους λόγους. Ένας στρατιώτης μπορεί επίσης να πυροβολήσει το φίλο του ο οποίος καίγεται ή απλώς είχε μια μεγάλη τρύπα από πυροβολισμό στο στήθος του για να ελαττώσει τον πόνο και να μην υποφέρει πριν το θάνατο. Μπορεί επίσης να σκοτώσει ένα φίλο ο οποίος ξαφνικά αναστατωθεί και αρχίσει να πυροβολεί ή διαφορετικά κινδυνεύει ολόκληρη η μονάδα. Μετά έρχεται η ενοχή και οι ερωτήσεις για το αν είχε κάνει κάτι σωστό. Αυτά είναι από πιο ενοχλητικές ενοχές, και το πιο δύσκολο να ξεχαστούν ή να μιλήσουν γι' αυτό. Άτομα που θεωρούν τον εαυτό τους δολοφόνους μ' αυτό τον τρόπο τείνουν να είναι πιο καταθλιπτικοί, πιο αυτοκριτικοί, και νιώθουν τους εαυτούς τους λιγότερους άξιους στην εξέταση ή στο σεβασμό. (Lipton, 1994). Πολλές φορές υπάρχει κάποια διαστροφή στις αναμνήσεις, δεν θυμάται ο ασθενής ακριβώς τι έχει γίνει. Η

διαστροφή στη μνήμη από μια τραυματική ανάμνηση τείνει να είναι στην κατεύθυνση της ανώτερης ενοχής, αυξάνοντας τη σφοδρότητα της ενοχής. Για παράδειγμα, σε ομάδες θεραπείας σε βετεράνους μάχης το άτομο μπορεί να σχετίσει ένα γεγονός μάχης στο οποίο ένωσε υπεύθυνος για το θάνατο άλλων. Ομαδικά μέλη συχνά αρνιούνται τις υποθέσεις, ή δίνουν λογικούς και αντικειμενικούς λόγους γιατί το άτομο δεν είναι υπεύθυνο». Κάθισα σε μια ομαδική συνάντηση στην οποία άτομα έλεγαν ότι μεταφέρονταν από άλλους ή με λύπη λένε ότι, το μηχανοκίνητο όχημα το κατεύθυνε ο φρουρός, στο οποίο κατάληξε να σκοτωθούν όλοι οι φίλοι του. Προβάλλονται ερωτήσεις αποκαλύπτοντας, για παράδειγμα, ότι οι ιδιαίτεροι δεν οδηγούν τους φρουρούς και κάνουν τις αποφάσεις στο που θα πάνε, έτσι οι αποφάσεις δεν ήταν γι' αυτούς για το που θα πάνε γι' αυτόν να τις κάνει. Επιπλέον, τα ομαδικά μέλη βεβαιώνουν την κατεύθυνση για το φρουρό λέγοντας πράγματα όπως «Υπό αυτές τις συνθήκες, αυτός είναι ο δρόμος που θα πήγαινα». Το γεγονός ότι οι άλλοι σκοτώθηκαν πηγαίνοντας σε εκείνο το δρόμο είναι στη φύση του πολέμου, καθώς είναι δυνατό να προμελετούν με βεβαιότητα τα αποτελέσματα της κάθε τέτοιας απόφασης. (Lipton, 1994).

Το τελευταίο παράδειγμα επίσης διευκρινίζει το πρόβλημα της «ενοχής επίζησης». Ο επιζών ρωτά «Γιατί αυτούς και όχι εμένα;» Αν ένας φίλος σκοτωθεί σε μια μάχη, για παράδειγμα, το άτομο θα ρωτήσει. «Γιατί αυτός και όχι εγώ», ή «Αυτός ήταν παντρεμένος με δυο παιδιά και εγώ ανύπαντρος». Μετά από πολλές συμφορές, σαν καταστροφή τραίνου σε πολέμους, καταιγίδες, ή αυτοκινητιστικά δυστυχήματα, οι επιζώντες τείνουν να νιώθουν ενοχές και προβληματισμένοι από παρόμοιες ερωτήσεις. (Lipton, 1994).

Επιτέλους κάποια ενοχή επιζώντα μπορεί να προκληθεί και να αυξηθεί από μία φυσική και πολύ ανθρώπινη αντίδραση σχετιζόμενη με την αυτοσυντήρηση. Στο γεγονός του κινδύνου, όλοι βεβαίως ελπίζουμε το ότι θα επιζήσουμε, για το ότι και αν συμβεί, θα είναι σ' άλλο πρόσωπα. Θα νιώθουμε επίσης ενοχή για τέτοια αισθήματα. Όταν ο θάνατος προκαλείτε σ' άλλο άτομο, τότε νιώθουμε, ακόμη πιο πολύ ένοχοι. (Harrey, 2001).

Το φταίξιμο του εαυτού και η ενοχή συνήθως συνοδεύεται με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες και αφαιρεί την προθυμία του ανθρώπου να μιλήσει για το πρόβλημά του και επίσης οικοδομά την κατάθλιψη. (Lipton, 1994).

10.5.η Προβλήματα μνήμης

Ποικίλα προβλήματα με την μνήμη τείνουν να είναι συντροφευμένα με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες.

Πιο πολλά προβλήματα εμφανίζονται να είναι σχετισμένα με τις σκέψεις οι οποίες μπορεί να είναι ενοχλητικές, συχνές, και μεγάλης διάρκειας. Δυσκολία στην συγκέντρωση και δυσκολία στη μνήμη, είναι τα σχετιζόμενα προβλήματα. Καθώς συμβαίνει ένα επαναεμπεριακό γεγονός, δεν υπάρχουν ικανότητες, με το τι συμβαίνει στο δωμάτιο. Το άτομο δεν θα ανταποκριθεί στις ερωτήσεις και να είναι αδιάφορο στο πρόγραμμα της τηλεόρασης. Μπορεί να κάνουν ότι ακούν τι τους λες, αλλά δεν το κάνουν. Άτομο μ' αυτό το πρόβλημα δεν είναι ικανό για το τι συμβαίνει τη στιγμή εκείνη και είναι ανίκανο να πει που γυρίζει το μυαλό του. Σκέψεις εμφανίζονται και ενοχλούν την πρόοδο της μνήμης, φαινομενικώς διότι η προσοχή και η ροή της σκέψης είναι συχνά διακεκομμένες. (Lipton, 1994).

Για ηλικιωμένους ασθενείς, με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες τείνει να είναι λόγος για φτωχή μνήμη. «Γνωρίζω αρκετούς νεαρούς ασθενείς διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες που έχουν παρόμοιο πρόβλημα. Παραπονιούνται, για ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες που έχουν παρόμοιο πρόβλημα. Παραπονιούνται, για παράδειγμα, όταν πηγαίνουν σ' ένα κατάστημα, δεν θυμούνται γιατί πηγαίνουν εκεί. Μπορεί ακόμα να περπατήσουν σ' άλλο δωμάτιο και να ξεχάσουν γιατί πήγαν εκεί. Πολλοί ξεχνούν να φάνε τα γεύματα τους ή παίρνουν τα φάρμακά τους κανονικά και όταν αναρωτηθούν, μπορούν να ανακαλέσουν αν η ποτέ ήπιαν τα φάρμακα. Γι' αυτό το λόγο, η/ο σύζυγος ή οικογενειακό μέλος συχνά υπενθυμίζει τον ασθενή για τα φάρμακά του, γεύματα ή ραντεβού. (Lipton, 1994).

Οι ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες συχνά χάνουν τα ραντεβού τους, εκτός αν ένα οικογενειακό μέλος τους το υπενθυμίσει.» Γι' αυτό το λόγο, τηλεφωνώ σε πολλούς από τους ασθενείς μου μια ώρα ή και δυο πριν το ραντεβού, ή γρήγορα το πρωί αν έχουν σκοπό να εγκαταλείψουν το σπίτι γρήγορα. Συχνά καλώ άτομα που είναι μόνα στο σπίτι. Απαντούν το τηλέφωνο και ακούγονται σαν να μόλις σηκώθηκαν από ένα βαρύ ύπνο. Το τηλεφώνημα τους βοηθά να σπρώξουν τον εαυτό τους μακριά από τις σκέψεις τους και να βγουν έξω για το ραντεβού τους. (Lipton, 1994).

10.5.η) Ανικανότητα ανάμνησης ενός σημαντικού γεγονότος από το τραύμα (ψυχολογική-επιλεκτική αμνησία)

Το άτομο που υποφέρει από συμπτώματα διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες συνήθως έχει σε μερικό βαθμό αμνησία συνδεδεμένη με την τραυματική του εμπειρία. Το μέγεθος της αμνησίας διαφέρει. Μπορεί να περιλαμβάνει ένα ή περισσότερα γεγονότα κατά τη διάρκεια του τραύματος ή και μέρος ή και όλη τη χρονική περίοδο που του προκαλεί τα συμπτώματα των διαταραχών έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες. Κάποιες φορές χρονικούς περιόδους πριν ή μετά την τραυματική εμπειρία το άτομο δεν μπορεί να τις θυμηθεί. Στη δική μου περίπτωση δεν θυμάμαι να τραυματίζομαι αλλά μετά έμαθα πως είχα τις αισθήσεις μου. «Ξύπνησα» μετά από πέντε μέρες σε ένα στρατιωτικό νοσοκομείο χωρίς να θυμάμαι όχι μόνο τις πέντε μέρες στο νοσοκομείο αλλά και δύο μέρες πριν από τον τραυματισμό μου. Καμιά από αυτές τις αναμνήσεις ευτυχώς δεν είχαν επιστρέψει. Κατά τη διάρκεια των πρώτων χρόνων ήθελα να θυμηθώ τα πάντα αλλά μάλλον είναι καλύτερα που δεν το κατάφερα. Έβλεπα εφιάλτες με σκηνές από την περίοδο της άρνησης αλλά ευτυχώς και οι εφιάλτες αυτοί σταμάτησαν. (Lipton, 1994).

Βετεράνοι πολέμου συχνά πιστεύουν πως θυμούνται πάντα από την περίοδο της μάχης. Παρ' όλα αυτά οι περισσότεροι από αυτούς υποφέρουν από συμπτώματα διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες και μετά από συνομιλίες με φίλους εκπλήσσονται όταν ακούνε πράγματα που αυτοί δεν τα θυμούνται. Άλλοι βετεράνοι αναγνωρίζουν πως είχαν κενά μνήμης. Γνώρισα βετεράνους που δεν είχαν καμιά ανάμνηση για ένα ολόκληρο χρόνο ή και περισσότερο στον οποίο βρισκόντουσαν σε μάχες. Κατά τη διάρκεια εφιαλτών μπορεί να δουν κάποιες σκηνές αλλά όταν ξυπνήσουν δεν θυμούνται τίποτα. (Lipton, 1994).

Η κάθε αιτία για διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες συμπεριλαμβάνει και το σύμπτωμα της αμνησίας. Εξαρτάται από την τραυματική εμπειρία και το μέγεθος της αμνησίας. Ένα συχνό φαινόμενο είναι η μερική αμνησία λόγω αυτοκινητιστικού ατυχήματος. Με αποτέλεσμα ένα οδηγός να έχει τελείως διαφορετική ανάμνηση από τον άλλο οδηγό. Επίσης και στρατιώτες οι οποίοι κατά τη διάρκεια της μάχης τραυματίστηκαν μπορεί να μην θυμούνται τίποτα από το γεγονός πριν ή και μετά τη μάχη.

10.5.θ Δυσκολία στον ύπνο

Οι περισσότεροι άνθρωποι δυσκολεύονται να κοιμηθούν όταν ανησυχούν ή βρίσκονται σε υπερένταση. Ξαπλωμένοι στο σκοτάδι χωρίς να έχουν κάτι να κάνουν το μυαλό τους στριφογυρίζει στο πρόβλημα με αποτέλεσμα τη διόγκωση του.

Ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες δυσκολεύονται να κοιμηθούν λόγω της έντασης και αγωνίας κατά τη διάρκεια της ημέρας. (Lipton, 1994).

Στους ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες πρέπει να υποβάλλονται συγκεκριμένες ερωτήσεις π.χ. πόση ώρα σα παίρνει για να κοιμηθείτε, πληροφορία που είναι πολύ σημαντική. Κάποιος μπορεί να πει πως μπορεί και να χρειάζεται μια ώρα για να κοιμηθεί. Όταν όμως ερωτηθεί αν κάποιες νύχτες χρειάζεται περισσότερο και πόσο είναι αυτό, ο ασθενής μπορεί και να απαντήσει πως του χρειάζονται 2-3 ώρες ή και περισσότερο κάποιες φορές. (Harvey, 2001).

Μετά τα ερωτήματα για το πόσο χρειάζεται για να κοιμηθεί ο ασθενής πρέπει να ερωτηθεί πόσες φορές ξυπνά το βράδυ.

Οι περισσότεροι άνθρωποι που είναι κάτω από στρες αναφέρουν πως ξυπνούν πολύ πιο συχνά. Πολλοί ασθενείς λένε δύο φορές ή τρεις και έξι ή και περισσότερες φορές. Το να κοιμούνται μέχρι το πρωί είναι κάτι ασυνήθιστο στους ασθενείς αυτούς. (Lipton, 1994).

Είναι επίσης σημαντικό οι ασθενείς να ερωτούνται και πόσο χρόνο χρειάζονται για να ξανακοιμηθούν κατά τη διάρκεια της νύχτας. Και εδώ σε πολλούς ο χρόνος διαφέρει. Οι περισσότεροι από τους ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες χρειάζονται τουλάχιστον ½ με 1 ώρα για να ξανακοιμηθούν κατά τη διάρκεια της νύχτας. Μερικές φορές χρειάζεται περισσότερος χρόνος ή μπορεί ο ασθενής να μην ξανακοιμηθεί καθόλου. Αυτοί που ξυπνούν συχνότερα και πολλές φορές δεν ξανακοιμούνται έχουν τη δυσκολία στο να μένουν ξύπνιοι κατά τη διάρκεια της μέρας. Έτσι τα συμπτώματα μπορεί να μην διαγνωσθούν γρήγορα αν μπερδευτούν με συμπτώματα στέρησης ύπνου. (Harrey, 2001).

Αν κάποιος ξυπνήσει μετά από εφιάλτη είναι ακόμη πιο δύσκολο να ξανακοιμηθεί. Το να μένει ξύπνιος για το υπόλοιπο βράδυ είναι σύνηθες φαινόμενο. Για αυτούς που ξυπνούν λόγω περισσότερων από ενός εφιάλτη η ποσότητα ύπνου τους για κάθε βράδυ είναι πολύ μικρή.

Καθώς είναι ξαπλωμένοι στο κρεβάτι οι ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες έχουν συχνά ένα ιδιαίτερο πρόβλημα. Επειδή συνήθως δεν έχουν τίποτα άλλο να απασχολήσουν το μυαλό τους συχνά επιστρέφουν στις αναμνήσεις της τραυματικής τους εμπειρίας. Όταν συμβαίνει αυτό η ένταση και η αγωνία κορυφώνονται με αποτέλεσμα να δυσκολεύονται να κοιμηθούν ή να μην κοιμούνται καθόλου. Το άτομο συχνά σηκώνεται από το κρεβάτι και προσπαθεί να ασχοληθεί με κάτι που θα του αποσπάσει την προσοχή ώστε η χαλάρωση να επανέλθει.

Ένα άλλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες είναι καθώς είναι ξαπλωμένοι στο κρεβάτι έχουν την τάση να προσπαθούν να ακούσουν θορύβους, θορύβους που προμηνύουν κίνδυνο. Συχνά οι ασθενείς σηκώνονται ξανά και ξανά να κοιτάξουν τα άλλα δωμάτια, να κοιτάξουν έξω από τα παράθυρα για τυχόν κινδύνους. Κάποιοι ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες δεν μπορούν να κοιμηθούν κατά τη διάρκεια της νύχτας

λόγω του προβλήματος αυτού αλλά δεν αντιμετωπίζουν τέτοιο πρόβλημα κατά τη διάρκεια της ημέρας. (Lipton, 1994).

Για αυτούς που υποφέρουν με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες η ποιότητα του ύπνου είναι πολύ φτωχή και συχνά παραπονιούνται το πρωί πως δεν έχουν ξεκουραστεί. Πολλοί λένε πως είναι ανήσυχοι, το βράδυ γυρνούν μέσα στο κρεβάτι και συχνά πέφτουν από αυτό. Συχνά ξυπνούν με τα σεντόνια και τις κουβέρτες μπερδεμένα, αυτό οφείλεται πιθανόν στους εφιάλτες τους οποίους δεν θυμούνται.

Πολλοί ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες ξυπνούν νωρίς και δεν μπορούν να μείνουν στο κρεβάτι. Σηκώνονται 1 με 2 ώρες πριν και συχνά απλά κάθονται ή πίνουν καφέ. Το τρίξιμο των δοντιών είναι ένα άλλο συχνό φαινόμενο στους ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες λόγω των εφιαλτών.

10.5.1 Δυσκολία στη συγκέντρωση

Όταν ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες αναπολούν στο μυαλό τους μια τραυματική εμπειρία η πράξη αυτή έχει όλη τους την προσοχή. Όπως έχει αναφερθεί προηγουμένως αυτό γίνεται συνήθως χωρίς οι ίδιοι να συνειδητοποιήσουν τι γίνεται. Όταν τους ρώτησα τι σκέφτονται, οι απαντήσεις τους είναι τίποτα, γιατί δεν καταλαβαίνουν συνειδητά την εμπειρία τους αυτή. Έτσι όταν το άτομο προσπαθεί να διαβάσει ή να κατανοήσει δεν είναι δυνατόν γιατί δεν μπορεί να συγκεντρωθεί πλήρως σε ένα πράγμα, ασυνείδητα η σκέψη του είναι αλλού, στην τραυματική εμπειρία. Όπως και να βλέπει τηλεόραση έχει ακριβώς το ίδιο αποτέλεσμα. Μπορεί να παρακολουθεί 2 ώρες τηλεόραση και να μην γνωρίζει τι πρόγραμμα παρακολουθούσε. (Harvey, 2001).

Η συνομιλία με άλλα άτομα έχει παρόμοια προβλήματα. Ο ασθενής δεν ακούει κομμάτια από τα όσα του λέει ένα άλλο άτομο. Κατά τη διάρκεια μιας συνομιλίας π.χ. ασθενείς δεν θυμούνται τι ειπώθηκε πριν ή και ξεχνάνε τι είπαν οι ίδιοι. Είναι ανησυχητικό γιατί οι ίδιοι δεν καταλαβαίνουν το τι γίνεται.

Ένα άλλο σύμπτωμα είναι τα άτομα να ξεχνούν ραντεβού, γεύματα και φαρμακευτική αγωγή. Μέλη οικογένειας πρέπει συχνά να θυμίζουν τους ασθενείς με διάφορους τρόπους. Αν τους αφήσουν μόνους τους, πολλοί ασθενείς θα

με διάφορους τρόπους. Αν τους αφήσουν μόνους τους, πολλοί ασθενείς θα ξεχάσουν να πάρουν τα φάρμακά τους ή να φάνε. Αφού ξεχνούν τόσα πράγματα, αρχίζουν να καταλαβαίνουν πως αντιμετωπίζουν προβλήματα μνήμης. Τέτοια προβλήματα συσχετίζονται με τη δυσκολία στη συγκέντρωση.

Όταν υποβάλουμε σε κάποιους ερωτήσεις σε σχέση με συμπτώματα των διαταραχών έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες πρέπει να ερωτούνται πόσο χρονικό διάστημα μπορούν να διαβάζουν. Όταν ερωτηθούν σε σειρά, πολλοί θα παραδεκτούν πως συχνά δεν μπορούν να διαβάσουν ή διαβάζουν για πολύ μικρό χρονικό διάστημα.

Η ανικανότητα να συγκεντρώνονται δημιουργεί διάφορα προβλήματα επιπρόσθετα με αυτά που αναφέρθηκαν. Αποτυχία στο σχολείο, απώλεια εργασίας είναι πολύ συχνά. Ακόμη και όταν κάποιος έχει τα απαραίτητα προσόντα για μια εργασία η επιτυχία είναι αδύνατη. Το άτομο απολύεται μετά από κάποιο χρονικό διάστημα ή παραιτείται πριν τον απολύσουν. Η ικανότητα ως προς το ζειν μειώνεται ή χάνεται με αποτέλεσμα τη χαμηλή αυτοεκτίμηση. (Harrey, 2001).

10.5.κ Απομόνωση

Σχεδόν όλοι οι ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες δεν αισθάνονται άνετα ανάμεσα σε ανθρώπου αλλά είναι καλύτερα όταν είναι μόνοι τους. Είναι φυσικό γι' αυτούς να δυσκολεύονται να αφήσουν το σπίτι τους λόγω του προβλήματος που έχουν στο να αντιμετωπίσουν άλλα άτομα. Κάποιοι ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες είναι δέσμιοι του σπιτιού τους ή ακόμη δεν βγαίνουν από το υπνοδωμάτιο τους. Προτιμούν να αποφεύγουν ακόμη και άτομα της οικογένειάς τους. Κάποιοι μετακομίζουν στην εξοχή σε περιοχή που δεν έχει κοντά άλλο άνθρωπο. Η συχνότητα και η ένταση της κοινωνικής δυσκολίας-απομόνωσης εμφανίζεται πιο ψηλή-συχνά από άλλη διαγνωστική κατηγορία. (Lipton, 1994).

Μόνο εικασίες μπορούμε να κάνουμε για τους λόγους του προβλήματος αυτού. Ένα μέρος του συγκενώνει το σύμπτωμα της επαγρύπνησης. Οι ασθενείς δυσκολεύονται να εμπιστευτούν άλλο άτομο και μένοντας μακριά από οποιαδήποτε πιθανή πηγή κινδύνου μοιάζει με το σύμπτωμα της επαγρύπνησης. Για πολλούς η τραυματική τους εμπειρία ήταν πολύ πιο τραυματική γιατί ήταν κοντά σε κάποιον άλλο όταν έγινε ή τραυματίστηκαν ή κακοποιήθηκαν από ένα άλλο άτομο. Έτσι κρατώντας τις αποστάσεις τους προστατεύονται. Δυνατά συναισθήματα στιγματισμού μπορούν να συνδεθούν με το σύμπτωμα αυτό.

Ο ασθενής που εργάζεται μπορεί να αντιμετωπίζει προβλήματα στη δουλειά του λόγω του συμπτώματος της απομόνωσης. Η συνεργασία με συναδέλφους είναι δύσκολη. Ο ασθενής γίνεται ανήσυχος όταν άλλοι τον πλησιάζουν και μπορεί να προκληθούν συζητήσεις και καυγάδες. Λόγω αυτού οι απολύσεις είναι πολύ συχνές.

10.5.2 Φυσικά φαρμακευτικά προβλήματα

Στα πρόσφατα χρόνια, τα φυσικά και φαρμακευτικά αποτελέσματα του μερικού και μακροχρόνιου άγχους έχει βασιστεί σε πολλά δημοσιεύματα. Όλοι οι οργανισμοί και οργανωτικά συστήματα μπορεί να είναι αναμειγμένα.

Μια μελέτη για παράδειγμα εξηγά το βαθμό της ασθένειας του μυοκαρδίου (ελάττωμα του κυκλώματος των μυών της καρδιάς) παρουσιαζόμενο από μια παράσταση ενός απλού αριθμητικού έργου. Άλλη εξήγηση είναι ότι το άγχος και σχετικώς έντονες συμπαθητικές ενέργειες προκαλούν καταστροφή του μυοκαρδίου, καταστροφή των καρδιακών ρυθμών και ξαφνικά θάνατο. Άλλη μελέτη εξηγά την σχετικότητα του άγχους με την γαστρίτιδα (αρρώστια στομάχου), το μυϊκό σύστημα του σκελετού και προβλήματα πονοκεφάλων και διαβητικοί. (Lipton, 1994).

«Καθώς εργαζόμουν για τη διοίκηση των Βετεράνων για αρκετά χρόνια έγινε αυτονόητο ότι οι ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες σε ομάδες έχουν πιο πολύ επίπτωση των φυσικών και φαρμακευτικών προβλημάτων, παρά οι βετεράνοι. Λόγω της αντιπάθειας να εκφράσουν κάποιο τύπο του προβλήματος, συχνά υποφέρουν από μερικά φυσικά συμπτώματα (συμπεριλαμβανομένου και του πόνου) για ένα αριθμό χρόνων πριν τελικά απαιτήσουν φαρμακευτική περίθαλψη. (Lipton, 1994).

Πολλά μέλη ομάδας είχαν υπέρταση, καρδιακά προβλήματα, ιστορικό εγχείρηση πάιπας και δείχνουν καρδιολογικά συνήθως. Ορθοπεδικά και μυϊκά σκελετικά προβλήματα είναι επίσης κοινά, όπως τόσο καλά όσο έντονα νεύρα (τρίζοντας τα δόντια καθώς κοιμάται). Πολλά ομαδικά μέλη γι' αυτόν έχουν οδοντικά προβλήματα περιέχοντας και πόνο. Καθώς ένιωσα ότι όλα τα φυσικά και φαρμακευτικά προβλήματα απαιτούσαν εκτίμηση και την αρμόδια θεραπεία. Δούλευα πιο κοντά σ' άλλους ειδικούς φαρμακευτικούς ιδιαίτερα, διότι πολλοί ασθενείς παίρνουν αντικαταθλιπτικά φάρμακα τα οποία μπορούν να επηρεάσουν τη δόση των άλλων φαρμάκων. (Lipton, 1994).

Πολλά φυσικά συμπτώματα είναι αλληλοεξαρτώμενα με την εμφάνιση του άγχους για να είναι σε αναθεώρηση. Τα πιο συνηθισμένα μέλη ομάδας αναφέρουν ελάττωση των συμπτωμάτων και του πόνου για περίοδο χρόνου. Σε πολλές περιπτώσεις, η απαιτούμενη δόση των φαρμάκων για φαρμακευτικό πρόβλημα είναι

ελαττωμένη. Όταν το άτομο εμφανίζεται στην ομαδική θεραπεία το κοινό σχόλιο είναι: «Θα μπορούσα να ήμουν πεθαμένος χωρίς τη θεραπεία». (Lipton, 1994).

«Εμείς προηγουμένως αναθεωρήσουμε την απροθυμία των ασθενών με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες να μιλήσουν ή να παραδεχθούν τα συμπτώματά τους. Γι' αυτό το λόγο ο πρώτο γιατρός που βλέπουν είναι για να αρχίσουν να λένε τα φυσικά παράπονα, όπως πόνος στο στήθος ή στο υπογάστριο (κοιλιά). Όλα τα φυσικά συμπτώματα απαιτούν την κατάλληλη αξιολόγηση και θεραπεία. Στην πορεία του ο πρώτος ιατρός θα πρέπει να επαγρυπνήσει στην πιθανότητα εκδήλωσης διαταραχών έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες. (Lipton, 1994).

10.5.μ Παρανοϊκές σκέψεις

Παρανοϊκές σκέψεις και συμπεριφορά είναι κοινές σ' αυτούς που υποφέρουν από διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες. Μερικά άτομα δεν μπορούν να εμπιστευθούν κανένα, ακόμα και εάν είναι σωματικά κοντά του ή όταν τους μεταχειρίζονται έντιμα στην επαγγελματική συναλλαγή, σε προσωπικό τρόπο. Τέτοια υποψία μπορεί να απευθυνθεί στην οικογένεια, συμπεριλαμβανομένου της συζύγου και των παιδιών. Αν κάποια λεφτά ή χρόνος χρειάζεται να ξοδευτούν, η σύζυγος κατηγορείται που το θυμίζει συνεχώς. (Harrey, 2001).

Απώτερη αιτία είναι γρήγορη υποψία σχετικά ακόμα και σε μικρές υποθέσεις. Αυτό το πρόβλημα προσθέτει στο σπάσιμο της οικογενειακής σχέσης και της υψηλής αξίας συζυγικά προβλήματα και διαζύγιο. Η φιλική σχέση μπορεί να τερματιστεί ξαφνικά, για τον λόγο των υποψιών και των περιστάσεων. Αυτή η πρόσθεση θα οδηγήσει περαιτέρω στην κοινωνική απομόνωση για πολλούς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες, οι οποίοι δεν μπορούν να νιώσουν άνετα με κάποιον ή σε μερικές καταστάσεις δεν μπορούν ακόμα να φύγουν από το σπίτι. (Lipton, 1994).

Η εργασιακή ρύθμιση είναι εξίσου επηρεασμένη. Η διάγνωση της σχιζοφρένειας, παρανοϊκού τύπου ορισμένες φορές μπορεί να γίνει. Παρανοϊκές σκέψεις μπορούν να αναπτυχθούν σε διάφορα άλλα συμπτώματα, παρέχοντας απομάκρυνση, μειωμένο ενδιαφέρον σε σημαντικές δραστηριότητες, αισθήματα της απόσπασης, ή της αποξένωσης ευερέθιστος, δυσκολία στη συγκέντρωση, υπερυπνώτιση,

10.5.μ Παρανοϊκές σκέψεις

Παρανοϊκές σκέψεις και συμπεριφορά είναι κοινές σ' αυτούς που υποφέρουν από διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες. Μερικά άτομα δεν μπορούν να εμπιστευθούν κανένα, ακόμα και εάν είναι σωματικά κοντά του ή όταν τους μεταχειρίζονται έντιμα στην επαγγελματική συναλλαγή, σε προσωπικό τρόπο. Τέτοια υποψία μπορεί να απευθυνθεί στην οικογένεια, συμπεριλαμβανομένου της συζύγου και των παιδιών. Αν κάποια λεφτά ή χρόνος χρειάζεται να ξοδευτούν, η σύζυγος κατηγορείται που το θυμίζει συνεχώς. (Harrey, 2001).

Η εργασιακή ρύθμιση είναι εξίσου επηρεασμένη. Η διάγνωση της σχιζοφρένειας, παρανοϊκού τύπου ορισμένες φορές μπορεί να γίνει. Παρανοϊκές σκέψεις μπορούν να αναπτυχθούν σε διάφορα άλλα συμπτώματα, παρέχοντας απομάκρυνση, μειωμένο ενδιαφέρον σε σημαντικές δραστηριότητες, αισθήματα της απόσπασης, ή της αποξένωσης ευερέθιστος, δυσκολία στη συγκέντρωση, υπερυπνώπιση, κοινωνική απομόνωση και ουσιαστική κατάχρηση. Αυτά η άποψη των κάθε συμπτωμάτων πρέπει να εξερευνηθεί. (Lipton, 1994).

Για παράδειγμα, μια αλλαγή σ' αυτή τη συμπεριφορά που προέρχεται από την ομάδα των βετεράνων του Βιετνάμ. Μερικά άτομα λένε ότι μπορούν να νιώσουν άνετα μόνο μέσα σε ομάδες οπιοί είναι περικυκλωμένοι από συντρόφους βετεράνους της μάχης. Σε τέτοιες περιόδους μπορεί να μην είναι άνετοι με κάποιον φυσικά κοντά τους, και ακόμα πίσω από αυτούς. Μπορεί αυτό να είναι η μόνη κατάσταση στην οποία νιώθουν άνετα. (Harrey, 2001).

Αρκετά είναι τα άτομα που υπηρέτησαν ως στρατιώτες οι οποίοι ακόμα και μετά το τέλος της μάχης κουβαλάνε μαζί τους όπλα. Νομίζουν ότι απειλείται η ζωή τους. Κοιμούνται μαζί του,. Τρώνε μαζί του λες και πρόκειται να ξεκινήσει ο πόλεμος. Όπου και αν πάνε εάν δεν κρατάνε το όπλο τους δεν αισθάνονται άνετα. Έχουν την αίσθηση ότι ανά πάσα στιγμή κάτι θα γίνει και με το όπλο μπορούν να το αντιμετωπίσουν. (Harrey, 2001).

10.5.ν Οικογενειακά και συζυγικά προβλήματα

Τα οικογενειακά και συζυγικά προβλήματα είναι συνήθως συντροφευμένα με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες.

Σκέψεις μπορούν να κρατήσουν τον ασθενή μακριά από την οικογενειακή κατάσταση όταν πολλές ώρες κάθε μέρα τις περνάει «κάποιο τόπο αλλού, όχι στο

σπίτι». Γι' αυτό το λόγο, για παράδειγμα, η σύζυγος μπορεί να νιώσει το ότι δεν έχει ένα σύζυγο τον πιο πολύ καιρό και δεν μπορεί να εξαρτάται απ' αυτόν. Τα παιδιά επίσης είναι συγχυσμένα από ένα πατέρα που αποσύρεται τον πιο πολύ χρόνο και ο οποίος μπορεί να κάνει πράγματα που προκαλούν φόβο. (Harrey, 2001).

Οι νυκτερινοί εφιάλτες μπορούν να είναι οικογενειακό πρόβλημα, όταν ο ασθενής αρχίζει να τσιρίζει κατά τη διάρκεια της νύκτας. Η σύζυγος είναι φοβισμένη από ένα άπνο ασθενή ο οποίος συνεχίζει να ξαναζει μια εμπειρία τη νύκτα και είναι τραυματικός και καταστρεπτικός. Η σύζυγος μπορεί να πληγωθεί στο κρεβάτι κατά τη διάρκεια αυτού του επεισοδίου και μπορεί να αποφασίζει να κοιμηθεί σ' άλλο δωμάτιο. (Lipton, 1994).

Τα συμπτώματα της απομάκρυνσης, της αποξένωσης και της ανικανότητας να έχουν αισθήματα αγάπης γενικά συγκρούονται με την οικογένεια. Τα παιδιά μπορεί να είναι φοβισμένα από ένα πατέρα ο οποίος δεν μπορεί να νιώσει κοντά τους. Ανίσχυρα και χαμένα αισθήματα για σεξουαλικά θέματα και χωρίς ενδιαφέρον τείνουν να χωρίσουν τη συζυγική σχέση. (ο.π., 1994).

Ευερέθιστα και με ψυχική διάθεση συχνά συγκρούεται η οικογένεια και οι συζυγικές σχέσεις σε σοβαρό βαθμό. Ο ασθενής μπορεί να φλέγεται με άσχημο ευέξαπτο τρόπο σε ανυποψίαστο χρόνο και να μην θυμάται το επεισόδιο, φοβίζοντας την οικογένεια. Η γυναίκα γίνεται μάταιη όταν δεν μπορεί να συνδιαλεχθεί με τον άνδρα της χωρίς φόβο της σύγκρουσης ή ακόμα φυσική επίθεση. Τα παιδιά αποφεύγουν το γονιό, που τους προκαλεί φόβο και μπορούν να μισήσουν τέτοιο γονιό. (Lipton, 1994).

10.5.ξ Έλλειψη ανεκτικότητας του άγχους

Το άγχος εμφανίζεται να έχει πιο πολλά από το μέσο όρο προβλήματα σ' αυτούς που υποφέρουν με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες. Το άγχος εμφανίζεται στο να πυροδοτήσει τις σκέψεις, ώστε το άτομο που είναι υπό το στρες να ξαναζει τις τραυματικές εμπειρίες. Το άγχος από κάθε πηγή, φαίνεται να είναι σε πυροδότηση, είτε ή όχι είναι σχετιζόμενο κατά κάποιο τρόπο με το τραύμα. Το άγχος μπορεί να είναι τα τελικά προβλήματα, συζυγικά, μερικοί πόνοι που είναι ατελείωτοι. Περνώντας πιο πολύ χρόνο αναμασώντας τις σκέψεις και ξαναζώντας τα τραυματικά γεγονότα αυξάνει τα συμπτώματα περιέχοντας ανησυχία, κατάθλιψη

και τα ποικίλα άλλα συμπτώματα των διαταραχών έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες. Υπερένταση και ποικίλα αλλά φυσικά συμπτώματα μπορούν επίσης να αυξηθούν. Ακόμα και αν δεν είναι ενήμεροι των σκέψεων, ο ασθενής μαθαίνει να αποφεύγει το στρες αν είναι δυνατό. Ο ασθενής ο οποίος αρνείται να εγκαταλείψει το σπίτι είναι αναπόφευκτο, παράλληλα και άλλα πράγματα το άγχος να συνδιαλέγεται με άλλους ανθρώπους και γεγονότα τα οποία μπορούν να μετρηθούν. Περιορίζει δραστηριότητες κάθε είδους οι οποίες μπορεί να ξαναπαρουσιαστούν, τουλάχιστον εν μέρει, με την πρόθεση να ελαττώσει ή να αποφύγει το άγχος το οποίο θα αυξήσει τις σκέψεις. (Lipton, 1994).

Η μη ανεκτικότητα του άγχους συχνά γίνεται δουλεία και σε εκπαιδευτική επίδοση. Έχω συχνά ακούσει άτομα να αναφέρουν πως διαλέγουν δουλειές με χαμηλότερο μισθό σε αντάλλαγμα να εργαστούν μακριά από άλλα άτομα ή σε κλάδο με πιο λίγο άγχος. Οι ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες συχνά εγκαταλείπουν τη δουλεία για το λόγο της ανικανότητας να ανεχτούν το άγχος της δουλειάς. (Lipton, 1994).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

ΘΕΡΑΠΕΙΑ

11.1 Τύποι της θεραπείας

Στους τύπους θεραπείας περιέχονται ομαδικές θεραπείες, ατομικές θεραπείες, οικογενειακές θεραπείες, συζυγικές θεραπείες, ημερήσιο πρόγραμμα θεραπείας, και κλινικής νοσοκομειακή θεραπεία. Οι ποικίλοι τύποι πρέπει να συνδυάζεται με τον πιο θεραπευτικό τρόπο να είναι συνεπείς.

Τι συμβαίνει σε μια περιοχή της θεραπείας πρέπει να σχετίζεται για το τι συμβαίνει σ' άλλες απόψεις της θεραπείας, έτσι όλες οι προσπάθειες συνδυάζονται με αμοιβαία υποστήριξη. Καλή θεραπεία απαιτεί καλή επικοινωνία μεταξύ των ποικίλων θεραπευτών. Ο καιρός για τις προσωπικές συναντήσεις είναι γι' αυτούς ζωτικές, καθώς οι διάφοροι θεραπευτές πρέπει να λένε παρόμοια πράγματα στους ασθενείς και να συνδυάζουν τις προσπάθειες τους πιο πολύ αποτελεσματικά. Όταν οι θεραπευτές αντιλέγουν ο ένας στον άλλο, ακόμα και απρόσεκτα, οι ασθενείς γίνονται συγχυσμένοι και οι θεραπείες χειροτερεύουν. Επιπλέον, το θεραπευτικό πρόγραμμα για τον κάθε ασθενή πρέπει να γίνεται με ατομικότητα ακόμα και αν οι ασθενείς να έχουν παρόμοιο τραύμα και παρόμοιο πρόβλημα. Οι ποικίλοι τύποι των θεραπειών πρέπει να είναι μικροί από περιεκτικά, θεραπευτικό πρόγραμμα ραμμένο στις ανάγκες κάθε ατόμου. (Lipton, 1994).

11.1.α Ομαδικές Θεραπείες

Η ομαδική θεραπεία είναι συνήθως θεωρούμενη ο πιο αποτελεσματικός τύπος της θεραπείας των διαταραχών έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες. Αυτό εμφανίζεται να είναι αληθές για ένα μεγάλο αριθμό. Μαθαίνοντας ότι άλλο μέλος της ομάδας έχει παρόμοια συναισθήματα και συμπτώματα είναι πάντες θεραπευτικό, καθώς οι ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες συνήθως νιώθουν διαφορετικά από τους άλλους και νομίζουν ότι είναι πολύ σοβαρά ενοχλημένοι παρά κάποιος άλλος. (Lipton, 1994).

Επιπλέον, τα μέλη της ομάδας είναι ισότιμοι και νιώθουν άνετοι και ασφαλείς ότι οι άλλοι στην ομάδα είναι πλήρως κατανοητοί στα προβλήματα και αισθήματα τους καθώς είχαν παρόμοιες εμπειρίες και προβλήματα. (Lipton, 1994).

Για πολλούς οι ομάδες είναι ο χώρος όπου αισθάνονται πιο άνετοι και μπορούν να είναι ο μόνος τόπος που μπορούν να νιώσουν άνετα (να αναπαυθούν) στην παρουσία των άλλων ανθρώπων. Οι ισότιμοι πάντα έχουν ειδική επικοινωνία μεταξύ τους και αυτή η κατανόηση είναι η καλύτερη χρησιμοποίηση για να υποστηρίξουν τους θεραπευτικούς σκοπούς. Απαιτεί καλή σχέση μεταξύ των ασθενών και του προσωπικού, αποφεύγοντας κάποια κοινά προβλήματα στην θεραπεία όπως «ενάντια τους» αισθήματα στο προσωπικό καθώς και σε μέλη της ομάδας. (Lipton, 1994).

Ένα οχληρό πρόβλημα στη θεραπεία είναι η ένταση για τους ασθενείς έρχεται, στην καλυμμένη στάση του «Είμαι εδώ, θεράπευσε με, τολμώ σε σένα». Αυτές οι στάσεις μπορεί να φέρουν αποτέλεσμα με τους ασθενείς και το προσωπικό να είναι αντίπαλοι παρά να υποστηρίζονται αμοιβαία. Κρατώντας αυτά τα προβλήματα στο ελάχιστο απαιτά το προσωπικό να σέβεται όλους τους ασθενείς και να σέβονται τις εμπειρίες τους, να καταλαβαίνουν τα συμπτώματα τους και τα προβλήματα τους. Όταν τα μέλη του προσωπικού αισθάνονται ότι έχουν τη γνώση και τις απαντήσεις, οι ασθενείς στην ομάδα μνησικακούν γι' αυτό. «Μια ομάδα από ασθενείς με δίδαξε αυτό νωρίτερα στην καριέρα μου όταν ακόμα νόμιζα ότι είχα όλες τις απαντήσεις». (Haghey, 2001).

«Καθώς από τότε είχα νιώσει δυνατό το ότι πιο πολύ αποτελεσματικοί ομαδικοί αρχηγοί, δεν προμηθεύουν απαντήσεις αλλά βοηθούν τα ομαδικά μέλη δίνουν τις απαντήσεις με βάση τις προσωπικές τους γνώσεις και εμπειρίες». Όταν ένα μέλος της ομάδας λέει «Όταν είχα εκείνο το πρόβλημα, κάνοντας αυτό και αυτό βοήθησε», άλλο μέλος της ομάδας σέβεται δυνατά την ισχύ της κατάστασης. Σε τέτοιους χρόνους, ο καλός θεραπευτής θα δώσει θετική απάντηση στο άτομο το οποίο προσπαθεί να βοηθήσει φίλους με την αρετή τους προσωπικά του ίχνη και τις εμπειρίες. Ο θεραπευτής είναι πιο αποτελεσματικός όταν εγείρει ερωτήσεις που χρειάζονται απαντήσεις από την ομάδα, παρά προσπαθώντας να δώσει απαντήσεις ο ίδιος. Απαντήσεις και εισηγήσεις είναι πάντοτε αποδεκτές από τους ίσους προς ίσον παρά από το προσωπικό. Αυτό παρουσιάζει την αλλαγή του ρόλου για τους θεραπευτές οι οποίοι έχουν το ελάττωμα να προμηθεύουν απαντήσεις ή οδηγίες στην ανεύρεση απαντήσεων. (ο.π., 2001).

Συνεπώς από τα περιγραφόμενα στην ομάδα θεραπείας τα ομαδικά μέλη φέρουν κυρία ευθύνη για επιτυχία της θεραπείας. Η ευθύνη ενισχύεται από το γεγονός του ότι «παίρνεις καλύτερη βοήθεια στην μέθοδο του βοηθώντας τους άλλους. Ομαδικά μέλη νιώθουν υπεύθυνα να βοηθήσουν όταν κάποιος παρουσιάσει ένα πρόβλημα. Βοηθούν δίνοντας γνώμες και μοιράζονται προσωπικές εμπειρίες με το ιδιαίτερο πρόβλημα. Ο ένας δίνοντας βοήθεια μπορεί να ακούσει γύρω πιο πολύ μ' ένα παρά από ένα τρόπο του χειρισμού με το πρόβλημα και μπορεί να αναπτύξει μια πιο σωστή απάντηση. (Lipton, 1994).

Ομαδικά μέλη λειτουργώντας μ' αυτό τον τρόπο είναι πραγματικοί ισότιμοι στο όριο του προβλήματος. Η έκβαση της κατάστασης γι' αυτό κρατείτε το ελάχιστο. Σε μια ομάδα βετεράνων για παράδειγμα, ομαδικά μέλη είναι όλοι ίσοι εάν αυτοί είναι ιδιωτικοί ή αξιωματικοί των υψηλών τάξεων. Με την ομαδική ατμόσφαιρα του καθενός που εργαζόταν και μαζί με αμοιβαίο σεβασμό, (περιέχοντας και το προσωπικό) τα προβλήματα είναι κρατημένα στο ελάχιστο. Οι ευθύνες του προσωπικού στην ομάδα, είναι να καλείται η προσοχή (για την συγκέντρωση της ομάδας), στην αναχώρηση από την τοπική συζήτηση ή των αναχώρηση από στάσεις οι οποίες είναι πολύ αντιφατικές. Το προσωπικό πρέπει να ενθαρρύνει τα άτομα των ομάδων να ενδιαφέρονται για τις ομαδικές αποφάσεις, παρά να προμηθεύουν απαντήσεις, λέγοντας στον κόσμο τι να κάνουν, ή να νουθετούν. Συχνά λέω ότι είμαι πιο πολύ σαν δάσκαλος παρά οτιδήποτε άλλο. Μπορώ να περιγράψω ένα πρόβλημα ή σύμπτωμα και το πως δουλεύει. Με αυτή τη γνώση μέλη ομάδας μπορούν να ενεργήσουν να πάρουν αποφάσεις στη βάση των αντικειμενικών πληροφοριών. Μέλη προσωπικού αναγνωρίζουν την εξουσιοδότηση της ομάδας στην απόφαση, γι' αυτό αλλαγές στον επίσημο κατάλογο ή συμβόλαιο επιδοκιμάζονται από τις συμφωνίες». (Lipton, 1994).

Σ' αυτήν την ομάδα, η ατμόσφαιρα, διαφωνίας και πάλης μεταξύ μελών της ομάδας είναι κατεξουσίαν άγνωστες. Θυμός, επίθεση ή έχθρα στα άτομα είναι πάντοτε πολύ καλύτερα να ελέγχεται από μη υπεύθυνη ομάδα παρά από ένα εξουσιοδοτημένο μέλος του προσωπικού. Η εχθρικότητα σ' ένα μέλος της ομάδας πλησίον άλλου έχει γίνει πολύ σπάνια εξαίρεση πάνω από χρόνια στις ομάδες με τις οποίες είχα μπλεχθεί. Αυτό είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτο διότι πολλά μέλη ομάδας υποφέρουν από διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες έχουν σοβαρά

προβλήματα θυμού, έντασης και αυτοέλεγχου. Ιστορία για προβλήματα έντασης διά τούτο σπανίως ενδιαφέρει την ομάδα. Σε γενικότερα, μια ομάδα η οποία έχει γνήσια ευθύνη του ελέγχου της θεραπείας, συμπεριφέρονται καλύτερα μεταξύ τους από το εξουσιοδοτημένο προσωπικό. (Lipton, 1994).

Ομάδες θεραπείας, βοηθούν καλύτερα εβδομαδιαίως, μεγαλύτερο χάσμα μεταξύ των συναντήσεων τείνουν να προκαλέσουν χάσιμο της συνέχειας. Οι συναντήσεις πρέπει να διαρκούν είτε εξήντα ή ενενήντα λεπτά. Μακρύτερος χρόνος δίνει το πλεονέκτημα της συμπλήρωσης μιας καλής συζήτησης. (ο.π., 1994).

Μια ομαδική συνεδρίαση με εξετάσεις, όπως το εάν κάποιος στην ομάδα έχει πρόβλημα, θα ήθελαν να το θέσει κάτω για συζήτηση. Είναι καλύτερα όταν η συζήτηση αρχίζει από ένα μέλος της ομάδας παρά από το προσωπικό. Αν το μέλος του προσωπικού προτείνει ένα θέμα τόσο γρήγορα, θα μπορεί να κόψει το άτομο που χρειάζεται λίγο χρόνο πριν να εκφράσει κάτι το οποίο είναι δύσκολο να μιλήσει γι' αυτό. Όταν το προσωπικό προτείνει το θέμα η ομάδα μπορεί να το δείχνει συμμορφωμένο αλλά μπορεί να φέρει βαρέως αυθεντική πίεση. Αυτό προέρχεται μέσα από μερικά μή παραγωγικά παιχνίδια τα οποία πρέπει να αποφεύγονται αν η θεραπεία είναι πιο βοηθητική και παραγωγική. (Hartey, 2001).

Το προσωπικό πρέπει πάντα να αναθεωρεί όπως βοηθώντας να ενθαρρύνει τη δημοκρατική ομαδική πορεία και την ομαδική υπευθυνότητα βρίσκοντας απαντήσεις. Για παράδειγμα, αν το μέλος του προσωπικού υποδεικνύει ότι η ομάδα αποπλανιέται από το πρόβλημα κάτω από τη σύγχυση, δεν πρέπει ποτέ να θεωρείται σαν νουθεσία. Παρά, το μέλος του προσωπικού πρέπει να αντιλαμβάνεται ότι προσπαθεί να βοηθήσει την ομάδα να βρει απαντήσεις στο πρόβλημα στα γρήγορα, καθώς αποπλανιέται μάταια τι η ομάδα κάνει. Τι η ομάδα χρειάζεται ή θέλει πάντα έρχεται πρώτο, παρά τι θέλει το μέλος του προσωπικού. (Lipton, 1994).

Καθώς η ομάδα συζητά μπορεί εύκολα να προμηθεύσει στόχους για σκέψεις, συχνή συζήτηση για το τραύμα μπορεί να αναστατώσει και είναι καλύτερα να αποφεύγεται. Η ομάδα γι' αυτό λειτουργεί καλύτερα όταν τα μέλη βοηθούν ο ένας τον άλλο να μειώσει τα κακά επιχειρήματα και σκέψεις, να κοντρολάρει την ένταση και να αποδείξει την κοινωνική σχέση. Παρολ' αυτά, υπάρχουν συχνά προβλήματα από το παρελθοντικό τραύμα το οποίο συνεχίζει να προβληματίζει τα άτομα. Αυτό αναφέρεται σαν «ατελείωτη επιχείρηση». Όταν ένα πρόβλημα του μέλους της

ομάδας γίνεται πολύ ενοχλητικό, η ομάδα θα το θεωρήσει σαν προσωπικό τραύμα. Κάποιο άλλο ομαδικό μέλος κάνει την εισήγηση να βοηθήσει το άτομο να εγκαταλείψει το παρελθοντικό τραύμα και να συνεχίζει να περνά χρόνο μαζί τους, το οποίο είναι σημαντικό κέρδος για τη θεραπεία. Μπορούν να ενθαρρύνουν το άτομο ότι η σωστή απόφαση είχε γίνει ή να δώσει υποστήριξη στην εναντίωση προς τα πίσω για το τραύμα. Αυτές οι γνώμες είναι πάντοτε σεβαστές και αποδεχτές. Μια συζήτηση σαν και αυτή μπορεί να αναστατώσει όλα τα μέλη της ομάδας, καθώς κακά σημεία για το δικό τους τραύμα μπορεί να αγγίξει. Πολλά ομαδικά μέλη μπορούν να παραμείνουν πολύ ανήσυχα παρά τον κανονικό για μερικές μέρες μετά. (Lipton, 1994).

Παρολ' αυτά, οι συμμετέχοντες καταλαβαίνουν ότι κάποιου άλλου το πρόβλημα συζητιέται και βοηθείται, μέρος από το δικό τους πρόβλημα. Ομαδικά μέλη έρχονται να αναγνωρίσουν το ότι παρόλο και αν μερικές συναντήσεις μπορεί να είναι δύσκολες και αναστατωμένες, βοηθούνται στην πορεία. Το μέλος του προσωπικού μπορεί να κάνει την εισήγηση των ορίων του χρόνου που θα παρθεί με το τραύμα όταν νιώθουν ότι συνεχίζοντας την συζήτηση μπορεί να είναι αριθμιζόμενη παραγωγικά. (ο.π., 1994).

Κατά διαστήματα είναι φυσικό για την ομάδα ανθρώπων με το ίδιο πρόβλημα να αρχίσουν να αλλάζουν αναμνήσεις γύρω από το τραύμα. Στην ομάδα των βετεράνων με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες αυτό αναφέρεται σαν ιστορίες πολέμου. Αν ένα μέλος της ομάδας δεν αναφέρει γι' αυτό τίποτα στους άλλους σχετικά σύντομα, είναι ευθύνη του προσωπικού να ρωτήσει για το τι συμβαίνει. (ο.π., 1994).

Αυτό πρέπει να υπενθυμίζεται στον καθένα, κάνουν κάτι το οποίο δεν είναι το καλύτερο για ενδιαφέρον καθώς ξέρουν ότι κάτι τέτοια ενεργούν σαν σκανδάλη όπλου και είναι καλύτερα να αποφεύγονται.

Κάθε άτομο πρέπει να είναι ενήμερο για τις υπευθυνότητές του, στην ανάκτηση της πορείας. Καθώς ένας νιώθει καλύτερα και παίρνει μέρος σε πιο πολλές δραστηριότητες με την οικογένεια και φίλους, μπορούν να χάσουν τη συνάντηση για το λόγο ενός ταξιδιού ή γεγονός. Αυτό μπορεί να το δει σαν θετικό, καθώς μας αρέσει να βλέπουμε βελτίωση και να αυξάνει την εξωτερική δραστηριότητα και την

ελευθερία. Η ατομική θεραπεία μπορεί να μειωθεί ή να τερματιστεί παρόλο που οι ατομικές επισκέψεις είναι κανονίσιμες όποτε ο ασθενής το ζητήσει. (Harrey, 2001).

Πολλοί ασθενείς που εισέρχονται σε ομάδα με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες έχουν κοινωνικά αποσυρθεί για κάποιο χρονικό διάστημα, και η ομάδα μπορεί να είναι ο μόνος τόπος στον οποίο το άτομο είναι άνετο μ' άλλους ανθρώπους. Γι' αυτό το λόγο ένα από τα πρώτα βήματα στην επιστροφή της κοινωνικής δραστηριότητας είναι να μπορούν τα μέλη της ομάδας να συναντιούνται έξω. Δυο ή και πιο πολλά μέλη ομάδας μπορούν να αποφασίσουν να βρεθούν και να πάνε σινεμά, εστιατόριο, μπούλιγκ, ψάρεμα και πολλά άλλα. Τέτοιες δραστηριότητες είναι πάντοτε πολύ βοηθητικές. (Lipton, 1994).

Το αποτέλεσμα των πλεονεκτημάτων αυτής της νεώτερης προσέγγισης στην ομάδα θεραπείας αρχίζει με τις στάσεις των μελών οι οποίες ανατρέφουν υπεύθυνες θεραπευτικές προσπάθειες πιο πολύ συνεπές και κρατούν τα παιχνίδια και τη μεταφορά προβλημάτων στο ελάχιστο. Το «Εδώ είμαι, θεράπευσε με» προβλήματα είναι αποφευγμένα από την ομαδική ατμόσφαιρα στην οποία ισότιμοι περιμένουν υπεύθυνη συμπεριφορά από τους άλλους έτσι μπορούν όλοι να πάρουν πιο πολλά ωφέληματα. Επιθετική συμπεριφορά είναι γι' αυτό καλά ελεγχμένη. Εκτίμηση του εαυτού τους των μελών της ομάδας είναι εναλλακτική από το σεβασμό του προσωπικού για τις δικές τους εμπειρίες και γνώμες, για την ικανότητα τους να προμηθεύσουν απαντήσεις, τόσο καλά όσο η περηφάνια στο να βοηθήσουν τους άλλους (καθώς πιο πολλή βοήθεια έρχεται από άλλα μέλη της ομάδας παρά από το προσωπικό). Τα μέλη της ομάδας έρχονται να νιώσουν σχετικά άνετα στην αποκάλυψη των προβλημάτων και των μυστικών τους. Η ευθύνη προσωπικού περιέχει την προμήθευση της ατμόσφαιρας στην οποία όλο αυτό μπορεί να γίνει. (Lipton, 2001).

11.1.β Ατομική θεραπεία

Όλοι οι ασθενείς που έρχονται στην θεραπεία προγράμματος με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες είναι ικανοί να αξιοποιηθούν από ένα ατομικό θεραπευτή για διάγνωση και για τους τύπους της θεραπείας που χρειάζονται. Όταν η ενδονοσοκομειακή είναι μη αναγκαία και η θεραπεία είναι ενδεικνύομενη εξωτερικού ασθενή, η θεραπεία είναι εξηγημένη, και τα συμπτώματα είναι συζητητέα και αναθεωρημένα. Ο ασθενής είναι καταχωρημένος για εβδομαδιαία

θεραπεία διαρκώντας μια ώρα για να διατηρήσει τη συνέχεια της θεραπείας. Αν σε μεγαλύτερο χρόνο επανέρχονται πολλά πράγματα που προηγουμένως συζητήθηκαν πρέπει να ξανά αναθεωρηθούν. Ο ασθενής αναφέρεται στη ομάδα για εβδομαδιαία ομαδική θεραπεία οποτεδήποτε αυτή η γνώμη είναι διαθέσιμη. Όταν η ομαδική θεραπεία δεν είναι διαθέσιμη, ατομική θεραπεία μόνο μπορεί να είναι πολύ βοηθητική και είναι συστημένη. (Lipton, 1994).

Κατά τη διάρκεια της εβδομαδιαίας ατομικής θεραπείας σχετικά προβλήματα και συμπτώματα είναι συζητημένα. Ένα από τα πρώτα προβλήματα που συζητιέται είναι όταν ο ασθενής είναι πρόθυμος να ενωθεί με την ομάδα. Αντιμετωπίζοντας κάποια ομάδα από άτομα είναι συνήθως δύσκολο για τον ασθενή με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες να αποκαλύψει τα ευαίσθητα προβλήματα και τις πληροφορίες του. Πολλά άτομα χρειάζονται ενθάρρυνση και επεξήγηση πριν να σκεφτούν να ενωθούν με την ομάδα. Υπενθυμίζουν ότι και οι άλλοι στην ομάδα έχουν συμπτώματα και προβλήματα παρόμοια με τα δικά τους. Είναι επίσης επόμενο το ότι δεν είναι υπόχρεοι να μιλήσουν στην ομάδα και μπορούν να καθίσουν και να ακούν τους άλλους για μερικές πρώτες φορές. «Συχνά παρορμώ τους ασθενείς να προσπαθήσουν να το κάνουν.» Καθώς κάθισαν στην ομάδα, συνήθως νιώθουν άνετα σε μικρό χρονικό διάστημα και είναι πρόθυμοι να συνεχίσουν την ιδιαιτερότητα της ομάδας. (Lipton, 1994).

«Πολλές φορές τα άτομα μου λένε για ένα ενοχλητικό τους πρόβλημα. Παρά να εισηγηθώ μια λύση, συχνά τους συμβουλεύουν ότι θα πάρουν την καλύτερη βοήθεια γι' αυτό το πρόβλημα μέσω της ομάδας. Τότε λένε ότι δεν θα μπορούσαν να μιλήσουν γι' αυτό στην ομάδα, συχνά τους βοηθώ να το κάνουν. Επίσης τους λέω ότι καθώς το μυστικό είναι μεταξύ εμάς τους δυο, είναι ακόμα βαθύ μαύρο μυστικό το οποίο συνεχίζει να τους ενοχλεί. Καθώς θα μιλήσουν γι' αυτό στην ομάδα, το μυστικό εξωτερικεύεται, η κριτική που περίμενε δε συμβαίνει, και το πρόβλημα δεν είναι τόσο μακρύτερο ως ενοχλητικό όπως πριν. Με αυτό τον τύπο της εξήγησης και την ενθάρρυνση πολλοί ασθενείς τελικά θα συμφωνήσουν να θέσουν το πρόβλημα στην ομάδα αν προσφερθώ να τους βοηθήσω. Η ομάδα μπορεί να είναι ανεξάρτητη να αντιδράσει με ευαίσθητο, θετικό και κατανοητό τρόπο. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης στην ομάδα συχνά θα παραδεχθούν ότι είχαν, "ή έχουν παρόμοιο πρόβλημα». (Lipton, 1994).

Η ατομική θεραπεία είναι συχνά βοηθητική υπενθυμίζει και ξαναπροτρέπει βοηθητικές εισηγήσεις που έμαθαν στην ομάδα. Ατομική και ομαδική θεραπείας προτρέπουν ο ένας τον άλλο στην βοήθεια του ατόμου να μάθει να συνδιαλέγεται με τα προβλήματα του πιο αποτελεσματικά. Όταν οι ασθενείς είχαν δύσκολο χρόνο κατά τη διάρκεια των προβλημάτων, συνήθως συνεχίζεται εβδομαδιαία ατομική θεραπεία επιπρόσθετη με την ομαδική θεραπεία. Μόνο όταν ο ασθενής γίνεται άνετος σταματούμε τις ατομικές επισκέψεις και συνεχίζουμε με ομαδική θεραπεία. Οποσδήποτε ατομική θεραπεία ή συμβουλή είναι πάντοτε προμηθευμένες, οπότε ο ασθενής νιώσει την ανάγκη και αυτό συνήθως συμβαίνει όταν ένα ειδικό πρόβλημα παρουσιαστεί. Εδώ πάλι με το ειδικό πρόβλημα συχνά συμβουλευώ το άτομο να πάρουν το πρόβλημα στην ομάδα. (Harvey, 2001).

Κατά τη διάρκεια της ατομικής θεραπείας, ο θεραπευτής κρατάει στάση και πλησιάζει παρόμοια με την ομαδική θεραπεία. Ο θεραπευτής είναι πιο πολύ από το δάσκαλο, εξηγώντας πως τα πράγματα λειτουργούν, είναι πάντοτε καθαρό στον ασθενή την πλευρά εάν ένα «δυνατός δικηγόρος» για τον ασθενή χωρίς να του λείπει του ασθενή τι να κάνει. Μεταφέροντας τα προβλήματα είναι γι' αυτό κράτημα σε ελάχιστο. (Lipton, 1994).

Ατομικές θεραπείες είναι συχνά ο χρόνος που τα οικογενειακά προβλήματα είναι για συζήτηση. Καθώς ο ασθενής με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες έχει πολλά οικογενειακά προβλήματα, τα ωφέληματα της οικογενειακής και συζυγικής θεραπείας πρέπει να συζητηθούν. Τέτοιες θεραπείες πρέπει να είναι επιπρόσθετες ή μέσα στο χώρο των ατομικών επισκέψεων. (ο.π., 1994).

Τελικά φαρμακευτικά προβλήματα και φαρμακευτικές αγωγές θα πρέπει να συζητούνται κατά τη διάρκεια της ατομικής θεραπείας. Κατάλληλα αναφερόμενα έχουν γίνει σε ιατρικούς ειδικούς, τα ωφέληματα των φαρμακευτικών είναι συζητήσιμα, ερωτήσεις για πλαϊνά αποτελέσματα είναι απαντημένες και αλλαγές στην φαρμακευτική αγωγή ή στη δόση των φαρμάκων μπορούν να διευθετηθούν. (Lipton, 1994).

11.1.γ Συζυγική και οικογενειακή θεραπεία

Όταν κάποιος εξιστορεί το τραύμα, τα συναισθήματά του και η συμπεριφορά του είναι συνήθως επηρεασμένη. Αυτές οι αλλαγές συγκρούουν ολόκληρη την

οικογένεια. Όταν η το άτομο έχει διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες, η οικογένεια χρειάζεται βοήθεια πάνω από την μακρόχρονη περίοδο χρόνου.

Οικογένειες πρέπει να είναι εμπλεκόμενες μετά το τραύμα έτσι μπορούν να βοηθηθούν να καταλάβουν και να συνδιαλεχθούν με τις αλλαγές στον ασθενή. Θα πρέπει να αποφύγουν να νιώθουν θυμωμένοι στα συμπτώματα που δεν καταλαβαίνουν. Μια οικογένεια με κατανόηση μπορεί να βοηθήσει τον ασθενή να προσπεράσει τα προβλήματα πιο πολύ γρήγορα όπως όσο η ολόκληρη ενότητα της οικογένειας πάει προς πίσω στην κανονική της αρμονία όσο το συντομότερο δυνατό. Ερωτήσεις στα μέλη της οικογένειας πρέπει να απαντούν με βάση τα συμπτώματα, και θα πρέπει να μάθουν πως θα συμπεριφέρονται να βοηθούν τον ασθενή. Αυτό μπορεί να βοηθήσει την οικογενειακή ενότητα να μάθει να επικοινωνεί και να συνδιαλέγεται με τα προβλήματα πιο αποτελεσματικά, παράγοντας πιο μακροχρόνια και θετικά αποτελέσματα. (Lipton, 1994).

Όταν ο ασθενής αναπτύξει διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες, τα ποικίλα συμπτώματα πρέπει να είναι κατανοητά απ' όλα τα μέλη της οικογένειας. Ο ασθενής μπορεί να έχει τα συμπτώματα να του αρέσει να μένει μόνος στο υπνοδωμάτιο για μεγάλες χρονικές περιόδους, να απασχολείται πιο πολύ χρόνο, αδυνατεί να κοιμηθεί ή να κρατήσει τα καταστατικά, εκούσια να φεύγει από το σπίτι και να έχει φοβισμένη ψυχική διάθεση. Τα παιδιά μπορούν να βοηθηθούν στο να καταλάβουν τα συμπτώματα και τι μπορούν να κάνουν για να βοηθήσουν. Αντιδράσεις και επικοινωνία με τον ασθενή μπορούν να αποδειχθούν αρκετά εποικοδομητικές. (ο.π., 1994).

Συνήθως το μεγαλύτερο βάρος πέφτει στη σύζυγο, η οποία βρίσκει δυσκολία να καταλάβει και να συνεργαστεί με τις πολλές αλλαγές. Για παράδειγμα ένας κανονικός κύριος και αγαπητός σύζυγος μπορεί να γίνει απόμακρος, να αποφεύγει την κοντινή επαφή, και μπορεί να κατηγορεί τη γυναίκα του για απιστία ή ότι ξοδεύει τα λεφτά του. Μπορεί επίσης να έχει βρομερές διαθέσεις και αυτό να προκαλεί σ' αυτή φόβο για την ασφάλεια της και αυτός μπορεί να είναι ανίκανος να εργαστεί και να κερδίζει το προς το ζειν του. Συζυγική θεραπεία είναι αναγκαία να βοηθήσει τον άνδρα και τη γυναίκα να επαναδέσουν την επικοινωνία και να μάθουν πως να εργάζονται μαζί στα διάφορα προβλήματα για να προωθήσουν τη συζυγική

σχέση. Για παράδειγμα του προβλήματα να συνδιαλέγονται μαζί στην συζυγική θεραπεία είναι το αναμάσημα των σκέψεων.(Harrey, 2001).

Μαζί ο σύζυγος και η σύζυγος έρχονται να καταλάβουν τη σημαντικότητα της μείωσης του χρόνου περνώντας ξανάζώντας μια τραυματική εμπειρία. Παρόλα ο ασθενής είναι συχνά ανισότιμος να συμπαρασύρεται μέσα σ' αυτό, η σύζυγος μπορεί γρήγορα να παρατηρήσει τι γίνεται και να πληροφορήσει τον ασθενή. Ο ασθενής μπορεί τότε να εργαστεί στο να σταματήσει το αναμάσημα των σκέψεων γρήγορα. Ένα πρόβλημα κάνοντας έτσι είναι τότε που μιλά γι' αυτό, ο ασθενής συχνά θυμώνει με τη σύζυγο. Αυτή η αντίδραση του θυμού πρέπει να εργαστεί στη συζυγική θεραπεία αν η σύζυγος συνεχίσει να δίνει αυτό τον τύπο της βοήθειας. (Lipton, 1994).

Καθώς η ανικανότητα και το χάσιμο του ενδιαφέροντος για το σεξουαλικό είναι συνήθως συμπτώματα των διαταραχών έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες, τέτοια προβλήματα επίσης διευθύνονται στη συζυγική θεραπεία. Η σύζυγος πρέπει να μάθει τέτοιες αλλαγές να μην παρουσιάζει αγάπη, αλλά να γνωρίζει ότι τα συμπτώματα μπορούν βαθμιαία να βελτιωθούν με ενθάρρυνση συμπάθεια και κατανόηση. (ο.π., 1994).

Η σύζυγος πρέπει επίσης να μάθει να μην παίρνει το θυμό και τη κακή ψυχική διάθεση προσωπικά, αλλά να καταλαβαίνει από που προέρχονται. Καθώς η κακή ψυχική διάθεση πρόβλημα είναι κοινόν με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες και συχνά συζητιούνται κατά τη διάρκεια της συζυγικής θεραπείας.

Κατά τη διάρκεια των χρονικών μου στην εργασία με τους βετεράνους που υποφέρουν από διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες, ήμουν πάντα εντυπωσιασμένος από πολλές συζύγους που έμειναν μαζί τους και τους βοήθησαν τους συζύγους τους πάνω από πολλά χρόνια καταφρονώντας τις κακές τους διαθέσεις, το χαμένο ενδιαφέρον για το σεξουαλικό και πολλά άλλα συμπτώματα. Οι σύζυγοι (γυναίκες) ήταν πάντοτε ανυπόμονες να μάθουν και να καταλάβουν για τα συμπτώματα και τις συμπεριφορές των συζύγων τους οι οποίες ήταν περίπλοκες, ανήσυχες και συχνά με φόβο. Για παράδειγμα συμπεριφορά κατά τη διάρκεια του νυκτερινού εφιάλτη ήταν συχνά πρόβλημα. Η σύζυγος πρέπει να καταλάβει γιατί ο άνδρας της άρχισε να τρέμει, να βογκάει, ή να τσιρίζει κατά τη διάρκεια της νύκτας ή να σηκώνεται να κάνει πράγματα που δεν θυμάται το πρωί. Πρέπει επίσης να

πάρει πληροφορίες στο τι πρέπει να κάνει όταν αρχίσει ο νυκτερινός εφιάλτης, τότε αυτή θα μπορέσει να τον ξυπνήσει με πλήρη ασφάλεια και να τερματίσει το νυκτερινό εφιάλτη. (Lipton, 1994).

11.1.δ Ομάδες για τις συζύγους

Όπως ήδη συζητήθηκε οι σύζυγοι (γυναίκες) που υποφέρουν από διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες (οι άνδρες του) συχνά είναι αντιμέτωποι με πολλές δυσκολίες και μάταια προβλήματα. Αυτά τα προβλήματα μπορεί να είναι δύσκολο να συνδιαλεχθούν ακόμα και με βοήθεια της οικογένειας και με τη συζυγική θεραπεία. Είναι γι' αυτό το λόγο λογικό να προσφέρουν στις συζύγους επιπρόσθετη βοήθεια της οικογένειας με ομαδική θεραπεία. «Η μοναδική μου εμπειρία σ' αυτό το είδος ήταν στη διοίκηση των βετεράνων φαρμακευτικό κέντρο» (ιατρικό κέντρο). (Lipton, 1994).

Οι ομαδικές θεραπείες πρόσφεραν αρκετά στις γυναίκες των βετεράνων που ήταν σε θεραπεία για διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες. Οι γυναίκες είχαν την ευκαιρία στις ομάδες να συγκρίνουν σημειώσεις στα ειδικά προβλήματα, να συζητήσουν τα προβλήματα και να ακούσουν την εμπειρία από αυτές που βρήκαν τρόπο να καταλάβουν και να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα. Πολλές γυναίκες βρήκαν το ότι αυτό είναι πολύ βοηθητικό. Αυτές οι ομάδες των γυναικών συνήθως είναι δημοφιλείς για μερικές εβδομάδες αλλά ποτέ δεν διαρκούν πιο πολύ από τόσο. Το ενδιαφέρον ελαττωνόταν και κάπου-κάπου παρακολουθούν τις συναντήσεις. Όταν αυτό συμβαίνει περαιτέρω συναντήσεις ακυρώνονταν. (ο.π., 1994).

Τέτοιες ομάδες ήταν βοηθητικές σ' αυτές που συμμετέχουν. Συζυγικές ομάδες μπορεί να είναι κατάλληλες και βοηθητικές με άλλα προγράμματα διαταραχών έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες με οποιοδήποτε τύπο του τραύματος. Αυτό του τύπου η ομάδα θα είναι συνήθως μικρού διαστήματος.

11.1.ε Μερική είσοδος στο νοσοκομείο

Μερική είσοδος στο νοσοκομείο είναι ένα πρόγραμμα καθημερινής παρουσίας, για συνήθως μια σειρά από ώρες κάθε μέρα. Το πρόγραμμα οικοδομήθηκε και περιλαμβάνει ομαδικές θεραπείες, ατομικές θεραπείες, οικογενειακές και συζυγικές

θεραπείες, κυβερνητικούς ασθενείς και ποικίλες κατοχές και αναδημιουργικές δραστηριότητες οι οποίες προδίδουν τη ζώντα εμπειρία. (Lipton, 1994).

Αυτή η εμπειρία βοηθά τους ασθενείς να μάθουν να συνεργάζονται με τους άλλους, να εξοικονομήσουν το χρόνο τους και να κατευθύνουν τις προσπάθειες τους πιο αποτελεσματικά. Είναι όμοια ενασχόληση στο οποίο το άτομο εγκαταλείπει το σπίτι του σε κανονική ώρα κάθε πρωί και να επιστρέψει σπίτι το απόγευμα ή γρήγορα το βράδυ. (Lipton, 1994).

Η μερική είσοδος στο νοσοκομείο προσφέρεται σαν εναλλακτική εκλογή στο νοσοκομειακό διοικητήριο όταν ο ασθενής υγιές και ασφαλές δεν απαιτεί ενδονοσοκομειακή φροντίδα. Η νοσοκομειακή είσοδος συχνά είναι αχρείαστη όταν ο ασθενής γίνεται θεραπευτικά περιτυλιγμένος σε εν μερικό πρόγραμμα, σε ένα ημερήσια θεραπευτικό κέντρο. Κοινώς υπάρχουν μερικά προγράμματα για τη μερική είσοδο στο νοσοκομείο διαθέσιμα για τους ασθενείς με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες. (ο.π., 1994).

11.2 Στόχοι Θεραπείας

Η θεραπεία πρέπει να οδηγεί σε στόχους που μπορούν να επιτευχθούν. Έτσι οι στόχοι πρέπει να καθορίζονται πριν τη θεραπεία. Κάποιοι στόχοι πρέπει να επιτυγχάνονται πριν αρχίσει η εργασία για κάποιους άλλους. Καθώς η ατομική θεραπεία είναι καλύτερη, οι στόχοι του κάθε ατόμου πρέπει να του είναι γνωστοί. (Harrey, 2001).

Ένας συγκεκριμένος στόχος της θεραπείας είναι η ανακούφιση από ένα συγκεκριμένο σύμπτωμα. Ο κατάλογος του συμπτώματος με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες είναι μακρύς και πολλοί ασθενείς λόγω των συμπτωμάτων αυτών οι ζωές τους είχαν αναταραχθεί. Η κακοποίηση π.χ. είναι ένα συχνό σύμπτωμα που προκαλεί σοβαρά προβλήματα. Ο έλεγχος της κακοποίησης είναι συνεπώς ένας σημαντικός στόχος θεραπείας. Ο συλλογισμός έχει περιγραφεί ως σημαντικός από τα άλλα συμπτώματα. Ο ασθενής πρέπει να μάθει να ελαττώνει το χρόνο που περνά συλλογίζοντας τραυματικά γεγονότα ώστε να μπορεί να γίνει καλά. Επιπρόσθετα όταν κάποιος ξοδεύει μεγάλο μέρος της ημέρας του σκεφτόμενος παλιά γεγονότα ο χρόνος αυτός έχει αφαιρεθεί από σήμερα και το αύριο. Το παρελθόν δεν μπορεί να αλλάξει μόνο το μέλλον. Συχνά λέω στους

ασθενείς πως ένα σημαντικό στόχος της θεραπείας είναι να μάθουν να αφήνουν το παρελθόν πίσω και να σταματήσουν να ξοδεύουν τόσο χρόνο στο παρελθόν γιατί χάνουν το παρόν και το μέλλον. Ο θυμός είναι συχνά ανησυχητικό σύμπτωμα και η εκμάθηση του ελέγχου του είναι σημαντική. Η θεραπεία κάθε συμπτώματος στη λίστα πρέπει να επανεξετάζεται.

Τα σωματικά και ψυχικά συμπτώματα πρέπει να θεραπεύονται αναλόγως αφού σωματική και ψυχική υγεία πάνε μαζί. Σωματικός πόνος ή ανησυχία μπορεί να παρεμποδίσουν τη θεραπεία. Σωματικά και ψυχολογικά προβλήματα συνδέονται με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες όπως προαναφέρθηκε. Ο ψυχίατρος πρέπει να συνεργάζεται με τις άλλες ειδικότητες ώστε να επιτευχθεί ο κύριος στόχος η ολοκληρωτική θεραπεία του ασθενή. (Lipton, 1994).

Ένας άλλος στόχος της θεραπείας είναι η αναστήλωση της λειτουργίας της οικογένειας. Έτσι στη θεραπεία συμπεριλαμβάνεται και οικογενειακή θεραπεία ή συζυγική θεραπεία ή ακόμη και τα δύο μαζί. Μόλις η λειτουργία μιας οικογένειας βελτιωθεί όλα τα μέλη της οικογένειας νιώθουν πιο ασφαλή να κινηθούν και εκτός του κύκλου της οικογένειας όπως στην κοινότητα και δέχονται την πρόκληση να επιστρέψουν πίσω στην εργοδότηση. (ο.π., 1994).

Η επανεργοδότηση είναι ένας άλλος στόχος θεραπείας. Ένας ασθενής θα κάνει το βήμα για να εργοδοτηθεί αφού κάποια συμπτώματα ανακουφιστούν, ψυχικά και σωματικά προβλήματα αντιμετωπιστούν και η λειτουργία της οικογένειας δίνει γερές βάσεις. Η επαναφορά της ικανότητας να εργαστεί και να μένει στη συγκεκριμένη εργασία γεμίζει το άτομο με περηφάνια και αυτοεκτίμηση.

Ένα συγκεκριμένο παράδειγμα στο να θέτεις στόχους ένας π.χ. μπορεί να είναι ένας ασθενής με διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες που είναι αλκοολικός, πλεγμένος στα συμπτώματα τον περισσότερο καιρό και έχει να δουλέψει δύο χρόνια. Η σύζυγος του απειλεί να τον αφήσει. Ο πρώτος στόχος είναι ο έλεγχος του αλκοόλ. Καθώς δουλεύεται ο στόχος αυτός παρουσιάζονται και άλλα συμπτώματα όπως και η σωματική υγεία που πρέπει να βελτιωθεί. Επίσης η εργασία πρέπει να ξεκινήσει αμέσως με στόχο όσο δυνατόν στην επαναφορά της σωστής λειτουργίας της Οικογένειας και τέλος στην επιστροφή στην Εργοδότηση.

11.3 Η ψυχολογία του Adler: Το συναίσθημα μειονεξίας

Ως βασικό κίνητρο δραστηριότητας ο Alder, θεωρεί την ορμή για επικράτηση για κυριαρχία και για κοινωνική αναγνώριση. Τα άτομα που δεν κατορθώνουν να ικανοποιήσουν την ορμή για επικράτηση αναπτύσσουν το συναίσθημα της μειονεξίας νιώθει ότι είναι κατώτερο από ό,τι είναι στην πραγματικότητα. Το συναίσθημα αυτό μπορεί να δημιουργηθεί όταν το άτομο έχει ελαττωματικά σωματικά χαρακτηριστικά (όπως π.χ. δυσφορία, σωματική αναπηρία, σεξουαλική ανεπάρκεια) ή εξαιτίας του οικογενειακού περιβάλλοντος (ταπεινή οικογενειακή καταγωγή, εξώγαμο τέκνο, διαζευγμένοι γονείς). Πολλά άτομα κατορθώνουν να ξεπεράσουν τις παντός είδους «μειονεκτικές» καταστάσεις επιζητώντας να διακριθούν σε ένα άλλο τομέα, αντισταθμίζοντας έτσι τη μειονεκτική τους θέση. Στην λειτουργία της αντιστάθμισης οφείλονται, κατά του Alder, τα μεγάλα επιτεύγματα ελαττωματικών ατόμων. Όσα όμως άτομα δεν κατορθώσουν να ξεπεράσουν την ανεπάρκεια τους με τρόπο θετικό αναπτύσσουν νευρωτικά συμπτώματα-φανταστικές ασθένειες, για να δικαιολογήσουν την αδυναμία τους.

Ο Alder υποστηρίζει ότι οι νευρώσεις οφείλονται στο συναίσθημα μειονεξίας που δημιουργείται από τη σύγκρουση ανάμεσα στην ορμή για επικράτηση και στην αδυναμία του ατόμου να ικανοποιήσει την ορμή αυτή με θετικό τρόπο. Η διάγνωση και η θεραπεία των νευρώσεων κατά του Alder βασίζεται στη μελέτη του ιστορικού του ασθενούς και της οικογένειας του είναι το μέσο για να διαπιστωθεί ποιο πρότυπο ζωής, ποιο στυλ ζωής, έχει υιοθετήσει ο ασθενής και σε ποιο τομέα προσπάθησε να διακριθεί. Έτσι εντοπίζεται τι είναι εκείνον που δημιουργεί το συναίσθημα της μειονεξίας. Εν συνεχεία επισημαίνεται στον ασθενή ε εσφαλμένη τακτική που ακολουθεί στη ζωή, με το να υποτιμά τις πραγματικές του δυνατότητες, και να αποδεικνύονται τα θετικά του στοιχεία και οι τομείς στους οποίους μπορεί να προσφέρει και να δημιουργηθεί. (Παρασκευοπούλου, 1988).

Το συναίσθημα αυτό, το ένιωσαν χιλιάδες πρόσφυγες της Κατεχόμενης Κύπρου που εκδιώχθηκαν από τα σπίτια τους. Ιδιαίτερα αυτοί δεν κατάφεραν να πετύχουν ένα ικανοποιητικό επίπεδο ζωής μετά την εισβολή.

11.4. Παρέμβαση στην κρίση και θεραπεία βραχείας διάρκειας

Η κρίση μπορεί να ορισθεί ως ένα πολύ σημαντικό γεγονός που απαιτεί από τα άτομα ή τις οικογένειες να αναδομήσουν τον τρόπο με τον οποίο βλέπουν τον εαυτό

τους, τον κόσμο και τη ζωή τους. Μπορεί να προκληθεί από κάποιο συγκεκριμένο τραύμα ή σειρά από τραύματα που έχουν συσσωρευτεί με τον πάροδο του χρόνου.

Οι κρίσεις συμβαίνει να είναι αναμενόμενες ή απροσδόκητες. Οι αναμενόμενες κρίσεις συμπεριλαμβάνουν διάφορες καταστάσεις σχετικά με τα στάδια της ανάπτυξης π.χ. εφηβεία, ενηλικίωση, γηρατειά καθώς και τα μεταβατικά στάδια της ζωής του ατόμου, πρώτη επαφή με το σχολείο, καινούργια εργασία, συνταξιοδότηση, αλλαγή κατοικίας σε νέα γεωγραφική περιοχή. Σημ. Κοινωνική Εργασία με άτομα, ΙΙΙ).

Οι απροσδόκητες κρίσεις συμπεριλαμβάνουν διάφορα είδη απώλειας: θάνατος οικογενειακού μέλους, διαζύγιο, εγκατάλειψη, απόλυση από την εργασία, αναγκαστική φυγή από το χώρο διαμονής κλπ.

Επίσης πολλές αλλαγές στη ζωή ενός ατόμου μπορεί να θεωρηθεί ως απώλεια όπως: προβλήματα συμπεριφοράς ενός παιδιού που προηγουμένως θεωρείτο «υπόδειγμα», απιστία, αλκοολισμός κλπ. Απροσδόκητη κρίση μπορεί να προκαλέσει ένωση δυο νοικοκυριών, σοβαρή ασθένεια ενός γονέα κλπ. (ο.π.)

Τέλος σοβαρές εξωτερικές συνθήκες ή ακόμα και καιρικές συνθήκες, πιθανόν να προκαλέσουν απροσδόκητες κρίσεις, πλημμύρες, σεισμούς, φωτιά, πόλεμος, επίθεση, οικονομική καταστροφή, βιασμός και πολλά άλλα καταστροφικά συμβάντα.

Όποιος και αν είναι ο εκλυτικός παράγων, η κρίση φέρνει μια αποδιοργάνωση στην ομοιοστατική ισορροπία του ατόμου και ολόκληρου του οικογενειακού συστήματος.

Αν και η χρονική διάρκεια της οξείας κατάστασης διαφέρει σε κάθε κρίση, από την ίδια όμως τη φύση της κρίσης υπάρχει χρονικός περιορισμός.

Το άτομο αντιλαμβάνεται την κρίση σαν μια απειλή της ισορροπίας και ευημερίας του και γι' αυτό αντιδρά με κατάθλιψη, ή αντιλαμβάνεται την κρίση στη μια πρόκληση και κινητοποιεί την ενέργεια του προς μια θετική κατεύθυνση για δράση και ανάπτυξη.

Η ένταση που προέρχεται από κρίση ζητά ανακούφιση όταν τα άτομα και οι οικογένειες βρίσκονται σε αστάθεια το «εγώ» είναι ρευστό, οι «άμυνες» έχουν μετακινηθεί, τα «συναίσθηματα» βρίσκονται στην κορυφή και αναζητάτε κάποια ανακούφιση και κάποιες απαντήσεις σε ερωτήματα.

Έτσι λαμβάνονται μέτρα για δράση και αυτά με τη σειρά τους θα φέρουν κάποια αποτελέσματα:

α) Επίλυση – Απόφαση

π.χ. όταν κινητοποιηθεί κάποιο δίκτυο υποστήριξης και βοήθειας κατά τη διάρκεια μιας καταστροφής. Όταν ένας άνδρας χάσει την εργασία του και εκπαιδευτεί ξανά για μια καινούργια εργασία.

β) Επαναπροσδιορισμός

Συχνά είναι απαραίτητος για την επίλυση της κατάστασης που οδήγησε στην κρίση.

γ) Παραίτηση

Παραίτηση από τους μη διαθέσιμους στόχους και όνειρα συχνά συμβαίνει μέσα σε μια διαδικασία πένθους και διοχέτευσης ενέργειας σε νέες κατευθύνσεις. Συχνά είναι σκόπιμο οι άνθρωποι να αναθεωρούν τον τρόπο που βλέπουν τον κόσμο και τη δική τους σχέση με αυτό

Όταν όμως οι θετικές λύσεις δεν συμβαίνουν μπορεί να ακολουθήσει κάποια αποδιοργάνωση. Όταν οι μηχανισμοί αντιμετώπισης που από συνήθεια ενεργοποιούνται στα άτομα και στις οικογένειες δεν καταφέρουν να λύσουν την παρούσα κρίση με επιτυχία τότε αναπτύσσονται δυσπροσαρμοστικοί μηχανισμοί όπως: χρόνια λύπη, κατάθλιψη, απόσυρση, θυμός, πόνος κλπ. Άλλα άτομα ρίχνουν τις ευθύνες στα μέλη της οικογένειας ή άλλοι κατηγορούν τους εαυτούς μέχρι του σημείου να παραλύσουν τους μηχανισμούς επίλυσης προβλημάτων.

11.4.α Χαρακτηριστικά της κατάστασης κρίσεως

1. Το πρώτο χαρακτηριστικό είναι ότι η έννοια της κρίσης περιορίζεται χρονικά. Διαρκεί περίπου 1-6 βδομάδες. Κάποια λύση ζητείται επειγόντως και η λύση μπορεί να οδηγήσει σε καλύτερο ή χειρότερο τρόπο προσαρμογής.
2. Το δεύτερο χαρακτηριστικό είναι ότι υπάρχουν ορισμένες τυπικές φάσεις οι οποίες χαρακτηρίζουν την όλη αναστάτωση ο Dr Carlan περιγράφει τις φάσεις ως εξής:
 - α) Στην αρχική φάση υπάρχει υπερβολική ένταση σε αντίδραση με το περιστατικό.

β) Στη δεύτερη φάση, το άτομο κινητοποιείται και επιστρατεύονται οι μηχανισμοί προσαρμογής του ατόμου. Τότε ή θα επιλυθεί το πρόβλημα, ή θα αποφευχθεί με την παραίτηση και την περαιτέρω αποδιοργάνωσης του ατόμου. (Σημ. Κοινωνική Εργασία με Άτομα ΙΙΙ).

11.4.β Παρεμβολή σε κατάσταση κρίσεως

Παρεμβολή σε κατάσταση κρίσεως σημαίνει τη θεραπευτική παρέμβαση του κοινωνικού λειτουργού στη ζωή ενός ατόμου μιας οικογένειας ή μιας ομάδας, με σκοπό την ανακούφιση από την ένταση η οποία προξενείται από μια κρίσιμη κατάσταση. Έτσι κινητοποιούνται οι δυνάμεις αυτών που έχουν επηρεασθεί άμεσα και έμμεσα από την κατάσταση κρίσεως. Ο Κοινωνικός Λειτουργός έχει διπλό αντικειμενικό σκοπό:

1. Να μειώσει όσο το δυνατόν, την επίδραση, του περιστατικού που προκάλεσε την κρίση,
2. Να χρησιμοποιήσει την κατάσταση κρίσεως για να βοηθήσει στη φύση όχι μόνο των παρόντων προβλημάτων αλλά και για να ισχυροποιήσει τα άτομα να αντεπεξέρχονται σε μελλοντικές αντιξοότητες, χρησιμοποιώντας καλύτερους προσαρμοστικούς μηχανισμούς. Πιστεύεται ότι η κρίση προκαλεί κίνδυνο αλλά και νέες ευκαιρίες και δυνατότητες για επαναπροσαρμογή.
 - α) Για τη ζωή του προβλήματος, θα πρέπει πρώτα να καθοριστεί το πρόβλημα και να εντοπιστούν οι ψυχαγωγικοί παράγοντες (εφόσον είναι ψυχολογικοί) που το προκάλεσαν.
 - β) Η έκφραση και ο χειρισμός των συναισθημάτων, θα πρέπει να παραδεχθεί το άτομο ότι υπάρχουν αυτά τα προβλήματα και να τα τοποθετήσει σε βάση λογική.
 - γ) Η χρήση των κοινοτικών πηγών βοήθειας.

Το άτομο και η οικογένεια σε περίοδο κρίσεως γίνονται πιο επιρρεπείς στην επίδραση των «σημαντικών» ατόμων του περιβάλλοντος. Επιπλέον ο βαθμός ενέργειας του βοηθού δεν χρειάζεται να είναι υψηλός. Λίγη βοήθεια στην κατάλληλη χρονική περίοδο είναι πιο αποτελεσματική από συνεχή που δίδεται σε

περίοδο μειωμένη συναισθηματικής προσεγγίσεως. (Σημ. Κοινωνική Εργασία με Ατομα ΙΙΙ).

11.5 Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στον προσφυγικό λαό της Κύπρου

Από την πρώτη κιόλας βδομάδα του ξεριζωμού οι Κοινωνικοί Λειτουργοί δραστηριοποιήθηκαν για να βοηθήσουν τους πρόσφυγες της Κύπρου. Κοινωνικοί Λειτουργοί με τη βοήθεια και συμπαράσταση υπαλλήλων από άλλες κρατικές και ημικρατικές υπηρεσίες επάνδρωσαν με ταχύτητα όλα τα πόστα για να εξυπηρετηθεί αποτελεσματικά και γρήγορα κάθε οικογένεια που αντιμετώπιζε προβλήματα επιβίωσης. (Ενημερ. Έντυπο, Κονής, 1979).

Ακόμα οι Κοινωνικοί Λειτουργοί αναζητούσαν και εύρισκαν καταφύγιο όπου τρομαγμένοι και κατατρεγμένοι πρόσφυγες πεινούσαν και γνώριζαν την ύπαρξη των διευθετήσεων για τροφοδότηση. Γίνεται αναφορά σε ένα χαρακτηριστικό στιγμιότυπο από τη δράση των Κοινωνιών Λειτουργών. Μια είδηση φτάνει στο Κέντρο Ευημερίας πως ο αριθμός οικογενειών που έχουν καταφύγει στο Μοναστήρι του Προφήτη Ηλία πάνω από τον Κοντεμένο. Ξεκινά μια Κοινωνική Λειτουργός με τρόφιμα κι έρχεται πίσω να αναφέρει την επιτυχημένη αποστολή της και ταυτόχρονα την είδηση που βάλλεται με πυροβολικό ο δρόμος του Κοντεμένου και πολύ την καθυστέρησε να πάει τα τρόφιμα και να επιστρέψει στο Κέντρο της μέσα από τα πυρά. (ο.π., 1979).

Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί βρίσκονταν δίπλα στο ταλαιπωρημένο λαό, πολλές φορές ολόκληρο το εικοσιτετράωρο προσφέροντας συμπαράσταση και καθοδήγηση. Σε περιπτώσεις ομαδικού ψυχικού φόβου και απελπισίας η παρουσία ενός ψύχραιμου επαγγελματία που γνωρίζει να καθησυχάζει είναι ανεκτίμητη. Η γρήγορη επίσης οργάνωση της λειτουργία του καταφύγιου και η συγκρότηση των κοινωνικών σχέσεων και της ρουτίνας της ικανοποίησης των βασικών αναγκών είναι πολύτιμο αντίδοτο στη ψυχική κατάρρευση και τον πανικό. Χρησιμοποιώντας την επαγγελματική τους τεχνική και αξιοποιώντας οποιοδήποτε θετικό στοιχείο μέσα στις ομάδες των εκτοπισμένων οι κοινωνικοί λειτουργοί μπόρεσαν με ταχύτητα να δώσουν ένα αίσθημα ασφάλειας και θετικής αντίδρασης που απεδείχθη ουσιαστικής σημασία για τους ίδιους τους εκτοπισμένους αλλά και για τον τόπο γενικότερα.

Η ανέλιξη της αυτοβοήθειας με επιτροπές σε κάθε καταφύγιο, η στράτευση και καθοδήγηση έβαζαν το πρότυπο για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της καταστροφής. Και θεμελιώναν τις διαδικασίες και τους μηχανισμούς που μέχρι σήμερα κράτησαν και κρατούν σε ψηλό επίπεδο την αντοχή, καρτερικότητα και ώριμη αντιμετώπιση των προβλημάτων από όλους τους εκτοπισμένους. Τεράστια διευκόλυνση στο έργο των Κοινωνικών Λειτουργών δόθηκε και από την εκδήλωση μιας άλλης πτυχής του μεγαλείου του λαού μας: η ανταπόκριση των κοινοτήτων των ομάδων και των ατόμων στο κάλεσμα για συμπαράσταση στους εκτοπισμένους. Αρκετοί ήταν αυτοί που εντάχθηκαν στα οργανωτικά σχήματα βοήθειας και αυτοβοήθεια που επινοήθηκαν από τους Κοινωνικούς Λειτουργούς ανάμεσα στους εκτοπισθέντες. (Ενημερ. Έντυπο, Κονής, (1979).

Ο βασικός στόχος των Κοινωνικών Λειτουργών ήταν η πρόληψη όπου αυτή είναι δυνατή, των προσωπικών και κοινωνικών προβλημάτων που θα μπορούσαν να διαταράξουν την οικογένεια και την κοινότητα που θα βοηθήσει άτομα και οικογένειες στις λύσεις αναφυομένων προσωπικών και κοινωνικών προβλημάτων έτσι που να θεραπεύει τις πληγές που επέφερε η εισβολή για να προετοιμάσει το άτομο και την κοινότητα για ένα μακροχρόνιο αγώνα μέχρι της αποκατάστασης της δικαιοσύνης και ελευθερίας στο νησί. (ο.π., 1979).

Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί ανέλαβαν το δύσκολο έργο της οργάνωσης και καθοδήγησης της κοινοτικής ζωής σε όλους τους καταυλισμούς και σ' όλες τις κοινότητες των εκτοπισθέντων οπουδήποτε και να δημιουργείται.

11.5.α Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στην οικογένεια των προσφύγων

Το έργο του κοινωνικού λειτουργού προς τις οικογένειες προσφύγων είναι:

- Προσφέρει συναισθηματική υποστήριξη και παραδοχή του προβλήματος που παρουσιάζεται στα μέλη της οικογένειας
- Στη φάση που ακολουθεί μετά την υποστήριξη παραδοχή του προβλήματος των μελών βοηθά στην παραπομπή των ατόμων αυτών, στις οργανώσεις που παρέχουν οποιαδήποτε βοήθεια στους πρόσφυγες.

- Εργάζεται με το κάθε μέλος της οικογένειας το ενθαρρύνει να εκφράσει τα συναισθήματα του, τους φόβους, τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς του είτε ατομικά είτε μέσα από τη δυναμική της ομάδας.
- Διαμορφώνει μια σαφή αντίληψη της εργασιμότητας της οικογένειας στο σύνολό της, και του κάθε μέλους ξεχωριστά, πως λειτουργεί αναφορικά με το πρόβλημα τις ικανότητες της δυνατότητας χρησιμοποίησης εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων.
- Συνεργάζεται με την οικογένεια την προετοιμάζει για την προσαρμογή στο νέο κοινωνικό περιβάλλον, βοηθά στον επαναπροσδιορισμό του ρόλου και της ταυτότητας των μελών στα πλαίσια μιας νέας πραγματικότητας και στην οριοθέτηση μελλοντικών στόχων.
- Συνεργάζεται είτε ατομικά είτε σε ομάδες για την επίλυση ατομικών και κοινωνικών προβλημάτων των μελών της οικογένειας ή τους παραπέμπει σε αρμόδιες κοινωνικές οργανώσεις συνεργάζεται και βρίσκεται σε άμεση επαφή με όλες τις υπηρεσίες που βρίσκονται στην κοινότητα και μπορούν να βοηθήσουν την οικογένεια στη συγκεκριμένη φάση της ζωής τους.
- Ενεργοποιεί ένα ευρύτερο υποστηρικτικό σύστημα που περιλαμβάνει μέλη της εκτεταμένης οικογένειας ή άτομα από την κοινότητα που είναι πρόθυμα να βοηθήσουν τις οικογένειες προσφύγων.
- Κάνει κοινωνικοοικονομικές εκθέσεις που αφορούν την οικογένεια και τις αποστέλλει σε υπουργεία που συνεργάζονται με την υπηρεσία του.
- Τα μέλη της οικογένειας περνούν μια κατάσταση κρίσεως. Η κρίση είναι μια κατάσταση που επιφέρει μια ανισορροπία στην ομοιοστατική λειτουργία του ατόμου και της οικογένειας. Η παρέμβαση του Κοινωνικού Λειτουργού στην κατάλληλη χρονική στιγμή, βοηθά στην ενεργοποίηση των κατάλληλων μηχανισμών αντιμετώπισης του ατόμου και της οικογένειας τους.
- Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού είναι ιδιαίτερα λεπτός και απαιτεί προσεκτικό χειρισμό. Όταν μάλιστα το πρόβλημα συνεχίζεται. Το πρόβλημα μπορεί να είναι μαύρα χρόνια λόγω της ενεργοποίησης δυσπροσαρμοστικών μηχανισμών όπως η χρόνια λύπη, κατάθλιψη, απόσυρση, θυμός,

- Κινητοποίηση. Με την ενίσχυση της ενεργητικότητας του ατόμου-πελάτη-οικογένειας του κινητοποιείται το δυναμικό, ο αυτοσεβασμός, η αυτοεκτίμηση και παντοπεποίθηση και που λόγω αποτυχιών και απογοητεύσεων είχαν ατονήσει και αγνοηθεί. Το άγχος, ντροπή καταναλίσκουν ψυχική ενέργεια χρησιμοποιώντας τη συχνότητα σε χρόνιους μηχανισμούς άμυνας. Μέσα από την συχνή επαφή πολλές από τις δυνάμεις αυτές αποδεσμεύονται και μπορεί να χρησιμοποιηθούν σε άλλους πιο εποικοδομητικούς δρόμους, ίσως σε μια αλλαγή ή αναδιάρθρωση σκέψης και δράσης.
- Έχει την ευθύνη επίσης να βοηθήσει τον πρόσφυγα-επιβιώσαντα βασανιστηρίων να ξεπεράσει τα προβλήματα του βασανισμού του και να ενσωματωθεί στην κυπριακή κοινωνία, αν και εφόσον το επιθυμεί και θέτει αρωγό τον εαυτό του ώστε ο πρόσφυγας-επιζήσας βασανιστηρίων να αξιοποιήσει στο μέγιστο δυνατό τις δυνάμεις του για τη βελτίωση της ζωής τους.

Σύμφωνα με τα λόγια της Carol Meyer (1994) οι Κοινωνικοί Λειτουργοί θυμίζουν στους ανθρώπους και στις Κυβερνήσεις το κοινωνικό συμβόλαιο. Το ενδιαφέρον των Κοινωνικών Λειτουργών για τους φτωχούς, τους άστεγους, τους παραμελημένους, φοβισμένους του τρελούς, τους ανθρώπους που πολεμάνε σ' αυτό τον κόσμο έχει κάνει το κοινό και τις Κυβερνήσεις να του δώσουν αρκετά μεγάλη περιοχή δράσης στις περιπτώσεις βέβαια που δεν αποφεύγουν συστηματικά. Μερικές φορές είναι η συνείδηση τους ενώ σ' άλλες αντιμετωπίζουν την άρνηση τους. Οι αντίξοες αυτές καταστάσεις τους κινητοποιούν τους προσφέρουν την ευκαιρία να είναι αιρετικοί με ένα κοινωνικά παραδεκτό τρόπο» (Κοινωνική Εργασία, 1994, τεχ. 34).

11.5.β Η ηθική ευθύνη του Κοινωνικού Λειτουργού στην Κοινωνία

Προαγωγή της Γενικής Ευημερίας. Ο Κοινωνικός Λειτουργός πρέπει να προαγάγει τη γενική ευημερία της κοινωνίας.

1. Ο Κοινωνικός Λειτουργός πρέπει να παρεμβαίνει για να εμποδίσει και να εξαλείψει διακρίσεις ενάντια κάθε ατόμου ή ομάδας ατόμων με βάση τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, σεξουαλικό προσανατολισμό, ηλικία, θρήσκευμα,

εθνική προέλευση, συζυγική κατάσταση, πολιτικές πεποιθήσεις ψυχαγωγική η σωματική αναπηρία, η οποιαδήποτε προτίμηση ή προσωπικά χαρακτηριστικά, καταστάσεις ή θέση.

2. Πρέπει να δρα για να εξασφαλίσει σε όλα τα άτομα πρόσβαση σε πηγές βοήθειας υπηρεσίες, και ευκαιρίες που αυτές απαιτούν.
3. Πρέπει να προάγει καταστάσεις για την πολιτιστική διαφοροποίηση των ανθρώπων.
4. Πρέπει να δρα για να επεκτείνει επιλογές και ευκαιρίες για όλα τα άτομα, με ιδιαίτερη αναφορά για τα μη προνομιούχα ή καταπιεζόμενα άτομα ή ομάδες.
5. Πρέπει να προσφέρει κατάλληλες επαγγελματικές υπηρεσίες για όλα τα άτομα σε περίπτωση δημόσιας ανάγκης.
6. Πρέπει να συνηγορεί για αλλαγές σε κοινωνική πολιτική και νομοθεσία για τη βελτίωση κοινωνικών καταστάσεων και να προάγει κοινωνική δικαιοσύνη.
7. Πρέπει να ενθαρρύνει συνειδητή συμμετοχή από το κοινό στην διαμόρφωση κοινωνικής πολιτικής και θεσμών (Loewenberg and Dolgoff 1982).

Ο Κοινωνικός Λειτουργός για να μπορεί να διεκπεραιώσει το έργο του πρέπει να έχει υπόψη του τις αξίες και σχέσεις στην άσκηση της Κοινωνικής Εργασίας. «Οι αξίες και Σχέσεις οδηγούν και κατευθύνουν την άσκηση της Κοινωνικής Εργασίας που είναι μια πορεία συνεργασίας. Ο Κοινωνικός Λειτουργός και ο πελάτης λειτουργούν μαζί σε όλη την πορεία της διεργασίας λύσης του προβλήματος τους, που σημαίνει ότι ο πελάτης συμμετέχει ενεργά. Ο Κοινωνικός Λειτουργός δεν αποφασίζει, δεν επιδιώκει αλλαγή ταυτότητας αλλά προσπαθεί από την αρχή να επιλέξει το άτομο-πελάτη στην πορεία επίλυσης βοηθώντας το να ενισχύσει, να κινητοποιήσει το δυναμικό που έχει και ίσως δεν χρησιμοποιεί για να μπορεί να αποφασίσει για τη δική του ζωή. (Παπαϊωάννου, 1998).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ

12.1 Η εκτόπιση των Αρμενίων από του Τούρκους (1915)

Το 1915 οι Αρμένιοι εξοντώθηκαν με διάφορους τρόπους. Πολλοί Αρμένιοι φυλακίστηκαν μέχρι θανάτου ενώ άλλοι αποπλίστηκαν και σφαγιάστηκαν να εργαστούν μέχρι να καταρρεύσουν σωματικά και να οδηγηθούν τελικά στο θάνατο. Η κύρια μέθοδος εξόντωσης ήταν πιο διακριτική. Οι Αρμένιοι εκτοπίζονται από τα σπίτια τους και αναγκάζονται να πορευθούν μέσα στην έρημο. Κάποιοι φονεύονται εν ψυχρώ στην πορεία ενώ άλλοι πεθαίνουν από αφυδάτωση, πείνα, εξουθένωση, αντίξοες καιρικές συνθήκες και ασθένειες. Πολύ λίγες ήταν οι οικογένειες που δεν επηρεάστηκαν από τα γεγονότα του 1915 και πολλοί επιζώντες ανέφεραν ότι έχασαν ένα ή και περισσότερα μέλη της οικογένειάς τους. (Miller D., Miller L., 1993).

Οι εκτοπισθέντες βρίσκονταν σε απόγνωση καθώς εγκαταλείπουν τα χωριά και τις πόλεις όπου είχαν ζήσει ολόκληρες γενιές προγόνων τους. Ένας επιζών περιγράφει την αναχώρηση ως εξής:

«Απομακρυνθήκαμε από τα σπίτια μας και φθάσαμε σε ένα ανοιχτό χωράφι. Για μένα, παιδί τότε η σκηνή ήταν λυπητερή. Πλήθη μαζεύονταν από όλους τους δρόμους και κατευθύνονταν προς το ίδιο μέρος. Υπήρχαν χωροφύλακες και στις δυο πλευρές όπου φροντίζουν ώστε να μην παρεκκλίνει κανείς από τη γραμμή του ή να βραδυπορήσει, όποιος βραδυπορούσε πυροβολείτο επί τόπου.»

Οι Αρμένιοι που εκδιώχθηκαν από τα σπίτια τους ζούσαν κάτω από απάνθρωπες συνθήκες. Αρκετών είχαν ξεσκιστεί τα ρούχα ενώ τα μαλλιά και τα κορμιά τους ήταν μολυσμένα από τις ψείρες. Το σώμα τους δεν ήταν μόνο βρώμικο αλλά πολλές φορές καμένο από τη υπερβολική έκθεση στον ήλιο.

Οι γυναίκες υπέφεραν περισσότερο από τους άνδρες κατά τη διάρκεια των εκτοπίσεων. Οι εμπειρίες τους διαφέρουν σε σημαντικό βαθμό. Στην αρχή της εκτόπισης πολλοί άνδρες είχαν θανατωθεί πολλές φορές με βίαιο τρόπο. Οι γυναίκες είχαν αφεθεί μόνες τους με τα παιδιά τους και προσπαθούν να τα καταφέρουν. Υπέστησαν βιασμούς, τα παιδιά πολλές φορές έπεφταν θύματα

απαγωγής και αναγκάζονταν να παίρνουν βασανιστικές αποφάσεις. Μήπως θα έπρεπε να θυσιάσουν τη ζωή ενός πιο αδύναμου παιδιού για να διατηρήσουν στη ζωή ένα πιο γερό γιο ή κόρη. (Miller D., Miller L., 1993).

Τα παιδιά ήταν το επίκεντρο του διλήμματος κατά τους εκτοπισμούς. Σε ποιο παιδί έπρεπε να δοθεί προτεραιότητα. Στο βρέφος το οποίο πρέπει να το μεταφέρουν και να το φροντίσουν ή σε ένα άλλο παιδί που μπορεί να περπατάει και να είναι μεγαλύτερο. Αυτές είναι λίγες από τις τραγικές ηθικές επιλογές που επιβάλλει η γενοκτονία. Οι άνθρωποι αυτοί αντιδρούν ενστικτωδώς, επιλέγοντας αυτό που φαίνεται ως η καλύτερη δυνατή απόφαση με βάση τα δεδομένα της στιγμής. Η ψυχική οδύνη που βίωσαν οι γυναίκες αυτές κάτω από συνθήκες που τις ανάγκασαν να σπάσουν το αρχέγονο δεσμό ανάμεσα στη μητέρα και το παιδί της είναι σχεδόν ασύλληπτη. Οι εικόνες αυτές συνέχισαν να βασανίζουν τους επιζώντες και μετά την ενηλικίωση, ένιωθαν ενοχές που βαραίνουν την ψυχή τους παρόλο που πρακτικά η εγκατάλειψη ενός βρέφους ίσως να ήταν τελικά το μόνο λογικό πράγμα που μπορούσαν να κάνουν. Πολλές νεαρές Αρμένισες αυτοκτονούσαν, αυτοκτόνησαν από φόβο μήπως πέσουν θύματα απαγωγής και εξαναγκαστούν να παντρευτούν ή και μήπως υποστούν βιασμό. Η αλτρουιστική αυτοκτονία είχε ως κίνητρο ένα βαθύ ψυχικό δεσμό με ένα άτομο ή ένα ηθικό ιδεώδες. Γυναίκες επέλεξαν να πεθάνουν με τα παιδιά τους παρά να τα εγκαταλείπουν στη διαδρομή εκτόπισης. Η αυτοκτονία λόγω απόγνωσης είχαν οι εκτοπισθέντες που εγκατέλειπαν τον αγώνα κατά τη διάρκεια της πορείας και ρίχνονταν στον ποταμό για να πνιγούν ή απλώς κάθονταν κάτω στο δρόμο για να πεθάνουν παρόλο που η κατάσταση τους μπορεί να τους επέτρεπε να συνεχίσουν και να τα καταφέρουν. Η αυτοκτονία ως πράξη, περιφρόνησης αναφέρει την πεποίθηση των εκτοπισθέντων που αυτοκτονούσαν, οι οποίοι ήθελαν να στερήσουν την ευχαρίστηση από το θύτη την ικανοποίηση της διάπραξης του φόνου. (Miller D., Miller L., 1993).

Οι αυτοκτονίες ήταν αρκετές κατά τη διάρκεια των εκτοπίσεων, όλες εμπεριέχουν ηθικές επιλογές που μπορούν να παραλληλιστούν με εκείνες που αντιμετωπίζουν οι γονείς όταν καλούνται να αποφασίσουν αν θα εγκαταλείψουν ή όχι τα παιδιά τους. Οι τραγικές πράξεις δεν θα λάμβαναν χώρα σε συνθήκες άλλες πέρα από αυτές που δημιουργήθηκαν κατά την εκτόπιση. (ο.π. 1993).

12.2 Η εκτόπιση των Ελλήνων του Πόντου από τους Τούρκους (1914)

Το Νοέμβριο του (1914) έκαναν την επιδρομή τους οι Τούρκοι με όργανα της χωροφυλακής. Πρώτα μπλόκαραν τα στενά τα χωριά για να μην μπορούν να φυγαδεύσουν τίποτα από τα υπάρχοντά τους, για ν' απολαύσουν άνετα την πλούσια συγκομιδή της λεηλασίας που επακολούθησε. Το δράμα των δυστυχισμένων Ελλήνων του Πόντου που εκτοπίστηκαν δεν μπορεί να περιγραφεί με λέξεις. Η εκτόπιση χιλιάδων ηλικιωμένων, ασθενών, μικρών παιδιών, εγκύων γυναικών ή γυναίκες με μικρά βρέφη στην αγκαλιά τους. Υποχρεώθηκαν σε αναγκαστική πορεία το χειμώνα, να περνούν από ψηλά όρη και βουνά χιονισμένα και να οδηγούνται σε άγνωστους τόπους χωρίς να γνωρίζουν τον τόπο προορισμού τους, νηστικοί, γυμνοί, διανυκτερεύοντας στην ύπαιθρο σε μέρη τελείως ακατάλληλα εκτεθειμένα στο αβάστακτο κρύο που επικρατούσε. (Παυλίδη, 1988).

Οι αποστολές του εκτοπισμού γίνονταν με άρτια προμελετημένο πρόγραμμα. Κάθε αποστολή αποτελείται από 100 άτομα και μόνο, για την ασφαλέστερη φρούρηση του συνοδεύονταν από 10-15 φρουρούς. Στην πορεία τα πρώτα αποτελέσματα του λευκού θανάτου δεν άργησαν να επέλθουν. Πολλοί άφησαν τα κόκαλά τους στα άξενά αυτά βουνά χωρίς ένα ξύλινο σταυρό γιατί οι αγροίκοι συνοδοί φρουροί τους δεν άφηναν να τους ενταφιάσουν οι δικοί τους. (ο.π., 1988).

Δεν έφθανε μόνο αυτή η απάνθρωπη κτηνώδης μεταχείριση τους, τους επέβαλαν και στον εξευτελισμό της αναγκαστικής απολυμάνσεως, για να πεθαίνουν όσο πιο γρήγορα γίνεται. Τους εγύμωναν και τους άφηναν να περιμένουν μέσα στο κρύο ολόκληρες ώρες καις τη συνέχεια άλλες τόσες ώρες να βγουν τα κουρέλια που τα καθυστερούσαν σκόπιμα γα να ντυθούν. (ο.π., 1988).

Πολλά ήταν τα άτομα που πέθαναν από την πείνα, την γύμνια, τις ασθένειες. Έπρεπε στο εξής να φροντίσουν να βρουν πόρους για να ικανοποιήσουν έστω και στοιχειωδώς τις βιοτικές τους ανάγκες. Όσοι επέζησαν από το φρικαλέο αποδεκατισμό τους δεν ήσαν σε καλύτερη κατάσταση, ο θάνατος γι' αυτούς ήταν απολύτρωση. Μαστίζονταν από θανατηφόρες ασθένειες, τύφο, εντερικά οιδήματα, κλπ. που τους θερίζουν αλύπητα. Που γιατροί, που φάρμακα, στέγη αλλά και

τροφή; Η πείνα στην ημερήσια διάταξη, δεν τους απέμεινε τίποτε να πουλήσουν για να μπορέσουν να αγοράσουν κάτι φαγώσιμο, γιατί και τα λίγα χρήματα που έφεραν μαζί τους τελείωσαν και κατά την πορεία προς την εξορία, εληστεύθησαν από τους συνοδούς φρουρούς τους. (Παυλίδη, 1988).

Τα όσα μαρτύρια υπέστησαν και με τι φρικτό θάνατο τους εξόντωσαν, δεν μπορεί να συλλάβει ανθρώπινος νους θα ήταν καλύτερο να τους τουφέκιζαν αμέσως γιατί θα απαλλάσσονταν από τα φρικτά βασανιστήρια διότι όσους έπιασαν, άλλους τους έγδαραν ζωντανούς, άλλους με μετάζωα, άλλους με ακρωτηριασμό ποδιών και χεριών καθώς και με το κόψιμο των γεννητικών οργάνων. Άλλους τους φυλάκιζαν σε ανήλια και υγρά μπουντρούμια χωρίς φαγητό, χωρίς νερό που έτρωγαν και τα τσαρούχια τους για τα οποία γίνονταν ομηρικοί καβγάδες. Δεν τους άφηναν έξω ούτε για τις φυσικές τους ανάγκες. Ήταν αναγκασμένοι να ζουν και να αναπνέουν μέσα σε αυτή τη φοβερή κόλαση. (ο.π., 1988).

12.3 Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και ο εκτοπισμός του Γερμανικού λαού (1940)

Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος (1940) μπορούσε να θεωρηθεί ως ανέχεια του προηγούμενου γιατί απέβλεπε να λύσει όσα άλυτα προβλήματα άφησε ο πρώτος. Ο Χίτλερ ξεκίνησε αυτό τον πόλεμο με την πεποίθηση ότι θα ήταν αστραπιαίος. Λίγοι είχαν τέτοιες ιδέες σχετικά με τους ανθρώπους για το πως κυβερνούν αλλά και για τα μέσα σύναξης οπαδών. Λίγοι πάλι είχαν την τεχνολογία αλλά και τη δίψα να σκοτώνουν μάζες ανθρώπων όπως ο Χίτλερ στη δωδεκάχρονη εξουσία του. Κατά τη διάρκεια της ειρηνικής του διακυβέρνησης υπολογίζεται ότι 11 εκατομμύρια άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους. (Harrey, 2001).

Η πτώση της αυτοκρατορίας και του γερμανικού λαού ήταν τόσο βαθιά ώστε ολόκληρος ο κόσμος φάνηκε να έχασε το συναίσθημα και τη λογική του. Η καταστροφή επηρέασε σε σημείο που τους κάνει να αποφεύγουν και να ξεχνούν την αναζήτηση των συμπτωμάτων που δημιουργήθηκαν, που υπάρχει κάτω από τη μια ή την άλλη μορφή. (Τσόρτσιλ, χ.χ.).

Τα συμπτώματα που δημιουργήθηκαν εκδηλώθηκαν πολύ γρήγορα, παρόλο που τα περισσότερα άργησαν να τα καταλάβουν. Ο Harrey (2001) λέει στα 20 μου χρόνια υπηρετούσα ως στρατιώτης στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Είχα παραμείνει για δύο

χρόνια στο στρατιωτικό νοσοκομείο λόγω κτυπήματος στον πόλεμο υπέφερα και από τη στενοχώρια μου, και είχα κάποια παράξενα για μένα συμπτώματα όπως η ενοχή, η κατάθλιψη, οι παρανοϊκές σκέψεις κ.α. Ένιωθα ντροπή και δεν μπορούσα να μιλήσω σε κανένα για τα προβλήματα αυτά, ένιωθα ότι μόνο εγώ τα περνούσα. Παράλληλα με αρκετές προσπάθειες τι συνέβαινε. Έτσι ξεκίνησε για μένα ένας μεγάλος αγώνας χρησιμοποιώντας τις προσωπικές μου εμπειρίες και αναμνήσεις για να μπορώ να καταλαβαίνω τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και οι άλλοι. Το γεγονός ότι πέρασα αρκετό διάστημα ως ασθενής μου έδωσε την ευκαιρία να καταλάβω περισσότερο τα συναισθήματα των ασθενών αυτών.

Η απώλεια ενός πολέμου είναι ένα τραγικό γεγονός που μόνο του αποκτά τραγική σημασία και βάρος για το μέλλον της πατρίδας, είναι για το λαό μια τραυματική εμπειρία με συνεπακόλουθα συμπτώματα. Ο πόλεμος έφερε τεράστια προβλήματα. Η οικονομική κατάσταση της χώρας υποβαθμίστηκε και αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αφαίρεση των δικαιωμάτων της ατομικής ιδιοκτησία και μεταβιβάστηκαν στη γενική οικονομία και στην κοινωνική ιδιοκτησία, η εξασθένηση της γεωργίας και ως εκ τούτου και τα προβλήματα διατροφής. (Τσόρτσιλ, χ.χ.).

Επίσης ξαφνικά έγινε φανερός ο διαχωρισμός ανάμεσα σε πλούσιους και φτωχούς. Η άνεση και η αθλιότητα, είχε θλιβερά και αναπόφευκτα αποτελέσματα. Η εξαθλίωση και η πολυτέλεια δημιούργησε καταστάσεις δυσάρεστες όσο και εγκληματικές καθώς και η έλλειψη δραστηριότητας και ξαπλώνόταν σε κάθε σημείο. Η απογοήτευση που δημιουργήθηκε ήταν τόσο μεγάλη και βαθιά που έφτασε στο σημείο ο καθένας να σκέφτεται «αυτό δεν μπορεί να πάει για πολύ έτσι» χωρίς οι άνθρωποι να είναι σε θέση μ' ένα συγκεκριμένο τρόπο να καθορίσουν τι θα μπορούσαν να κάνουν, ποια λύση θα μπορούσαν να βρουν, τι θα έπρεπε να γίνει. (Τσόρτσιλ, χ.χ.).

12.4 Οι απώλειες της Ρουμανίας

Στη Ρουμανία λόγω της πολιτικής ιστορικών συμβάντων καθώς και της οικονομικής κατάστασης που υπήρχε δημιουργήθηκαν αρκετές απώλειες στους κατοίκους της Ρουμανίας, ή απώλεια στέγης, εργασίας κ.α. Όταν ζούσα για τέσσερις μήνες στη Ρουμανία περισσότερες από εκατό μεσήλικες γυναίκες μιλούσαν για τις τραυματικές τους εμπειρίες. Ο ειδικός πληθυσμός επιλέχτηκε όχι μόνο γιατί οι γυναίκες αυτές είχαν την τάση να μπορούν πιο εύκολα να μιλήσουν για τα γεγονότα αυτά (Harrey,

Weber and Orbuch, 1990) αλλά γιατί είχαν την εμπειρία να έχουν περάσει μεγάλες απώλειες παρόλη την ηλικία τους. (Harrey, 2001).

Οι γυναίκες αυτές μιλούν για τις απώλειες, που είναι αποτέλεσμα των ιστορικών και πολιτικών γεγονότων (π.χ. καταπίεση, η απώλεια της εργασίας, απώλειες στην κοινωνικοοικονομική κατάσταση). Αυτές οι απώλειες περιλαμβάνουν την ίδια τη ζωή όπως διαζύγια, οι θάνατοι, οι αρρώστιες κ.α.

Μια γυναίκα με απώλειες που περιλαμβάνουν, το θάνατο της 17 άχρονης κόρης της σε αυτοκινητικό δυστύχημα, διαζύγιο, το διπλό βιασμό της και κόρης της, την απώλεια του σπιτιού, έμειναν άστεγοι καθώς και τη φυλάκιση του άνδρα της. Μέσα από αυτά η γυναίκα αυτή είπε ότι μπορεί να μοιράζετε τις απώλειες και το τι έχει πάρει από αυτές. Η ίδια αναφέρει «οι απώλειες στη ζωή μου με έκαναν να καταλαβαίνω καλύτερα το άτομο με απώλειες και να μπορώ να το βοηθώ». Επίσης μια άλλη γυναίκα, αναφέρει τις τραυματικές της εμπειρίες από τις απώλειες. Η ίδια έχασε την εργασία της, τους έδιωξαν από το ίδιο τους το σπίτι λόγω των οικονομικών δυσκολιών ο άνδρας της συνελήφθη, και η κόρη της έμπλεξε με τα ναρκωτικά. Η γυναίκα αυτή λόγω των απωλειών αυτών έπαθε κατάθλιψη με τα ακόλουθα συμπτώματα όπως οι τάσεις αυτοκτονίας, η αποξένωση η αϋπνία. Η γυναίκα αυτή για λίγα χρόνια χρειάστηκε ατομική και έπειτα ομαδική θεραπεία, το οποίο τη βοήθησε να ξεπεράσει το τραύμα της και να ορθοποδήσει προσπαθώντας μετά να βοηθήσει τα μέλη του οικογενειακού της περιβάλλοντος αφού πλέον έχει βοηθηθεί με τη θεραπεία. (Harrey, 2001).

Η απώλεια των ευκαιριών για μια 40 γυναίκα να προσφέρει και η απόρριψη από το οικογενειακό της περιβάλλον για την προσφορά αυτή, είχε τραυματικές εμπειρίες για αυτή με επακόλουθο την αποξένωση της γυναίκας αυτής από τους γύρω της και να καταφύγει στην κατάχρηση διαφόρων αλκοολούχων ποτών, αφού ήταν το μόνο καταφύγιο για αυτή λόγω της απόρριψης από το οικογενειακό της περιβάλλον.

Η μόλυνση του περιβάλλοντος που προκλήθηκε από τον ποταμό της Ρουμανίας ήταν απειλητική για 2000 γειτονικές χώρες. Η μόλυνση αυτή επέφερε πολλές ασθένειες από κάποιες πολλές ήταν θανατηφόρες και πλήγηκαν αρκετές χιλιάδες άτομα. Αποτέλεσμα από την καταστροφή αυτή ήταν να μείνουν ορφανά 100000 άτομα τα οποία είχαν να αντιμετωπίσουν ένα τραυματικό γεγονός, την απώλεια της γονικής φροντίδας.

Οι τραυματικές αυτές εμπειρίες για τις γυναίκες αυτές, με λίγη θεραπεία από ειδικούς της βοήθησε αρκετά, τις βοήθησε να εκφράσουν τις ανησυχίες τους, τους φόβους τους και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν. Μετά τη συμμετοχή τους στη θεραπεία νιώθουν πιο αισιόδοξες και αποκτούν τις ικανότητες που πάντα είχαν για να ξεπεράσουν τις δύσκολες καταστάσεις.

Ο Harrey (1996) λέει ότι το κλειδί για να ξεπεράσεις τις απώλειες είναι να δώσεις στο τραύμα νόημα, να μάθεις απ' αυτό και να προσπαθήσεις να κερδίσεις και να το μεταδίδεις σε άλλα άτομα με τραυματικές εμπειρίες λόγω των απωλειών που είχαν να αντιμετωπίσουν.

12.5 Ο πόλεμος στο Βιετνάμ

Υπήρχαν περισσότεροι από 58.000 Αμερικανοί πρώτοι βοηθοί και πιο πολλοί από 2 εκατομμύρια Βιετναμέζοι πρώτοι βοηθοί. Ο πόλεμος και τα αποτελέσματα είναι ιδιαίτερα τρομακτικά λόγω του μεγέθους αυτών των απωλειών, αλλά επίσης λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών αυτού του πολέμου. (Harrey, 2001).

Αυτά τα χαρακτηριστικά συντείνουν στο να κάνουν τις απώλειες και τη θλίψη, αποτελέσματα από το Βιετνάμ μεγαλύτερα από ότι ο περισσότερος κόσμος πιστεύει και διατηρούνται πολλά χρόνια μετά το τέλος της μάχης (στα μέσα του 1970). Μέχρι τα μέσα του 1980, μια δεκαετία περίπου μετά την τυπική παύση του πυρός και είκοσι χρόνια μετά την έντονη περίοδο της μάχης, το Αμερικανικό κοινό αρχίζει να πιστεύει τις πραγματικές απώλειες των Βιετναμέζων βετεράνων. Τότε, πολλοί απ' αυτούς όπως πολλοί και από τους Αμερικάνους, άρχισαν να εκδηλώνονται και να λυπούνται ανοικτά.

Όλ' αυτά είχαν αντίκτυπο και στην τέχνη.. Στην αρχή του 1980 και μέσα του 1980 οι ταινίες σαν του "Oliver Stones" το "Platoon" απέδειξαν τον τρόπο της μάχης και του θανάτου στο Βιετναμέζικο πόλεμο.

Ο Βιετναμέζικος πόλεμος ήταν διαφορετικός για τους ακόλουθους λόγους:

1. Ο μέσος όρος ηλικίας των στρατιωτών ήταν 19, συγκρίνοντας με την ηλικία των 26, στον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο.
2. Το μεγαλύτερο τμήμα των στρατευμάτων που υπηρέτησαν στο Βιετνάμ ήταν προερχόμενο από την εργατική τάξη και γενικά ήταν φτωχά άτομα:

Αφρικανοί, Αμερικανοί υπηρέτησαν στο Βιετνάμ σε δυσανάλογους αριθμούς!

3. Συγκρίνοντας την αιτία για να υπηρετήσουν σε προηγούμενους πολέμους, οι αιτίες για να υπηρετήσουν στον Βιετναμέζικο πόλεμο διαφέρουν και συχνά δεν περιέχουν πατριωτισμό. Δεν ήταν ξεκάθαρο σε πολλούς εκεί και στις Ηνωμένες Πολιτείες γιατί άρχισαν οι μάχες. (Kuenning, 1990).
4. Ο χρόνος του καθήκοντος στο Βιετνάμ περιορίστηκε στον ένα χρόνο. Αυτή η σμίκρυνση του χρόνου παρά σε προηγούμενους πολέμους σχεδιάστηκε για να μειώσει τον αριθμό των ψυχικών επιπτώσεων.

Μετά την επιστροφή στο σπίτι, οι στρατιώτες δεν έχουν χρόνο για αποσυμπίεση. Είναι συνηθισμένο για ένα άνδρα του πεζικού να είναι σε καθήκον στο Βιετνάμ, στην ζούγκλα σε μια εβδομάδα και πίσω στην πόλη, στο σπίτι τους, επισκεπτόμενος την οικογένεια του και τους φίλους του αργότερα μέσα σ' εκείνη την ίδια εβδομάδα.. Τέτοιες αλλαγές είναι σάστισμα του μυαλού και κάνουν τον πόλεμο να φαίνεται ότι είναι πένθιμος παρά αληθινός σ' αυτούς τους νεαρούς άνδρες. (Harvey, 2001).

«Μπορούσα μόνο να υποφέρω και να νιώθω τον πόνο, βαθύ πόνο. Μετά από δέκα χρόνια, και από πολύ φυσιοθεραπεία, μπορούσα μόνο να αρχίσω να ολοκληρώνω με την εμπειρία μου στον πόλεμο, θετικά τη ζωή μου».

Ο Brende και ο Parson (1985) ανέφεραν άλλου βετεράνου την εμπειρία, η οποία περαιτέρω απεκάλυπτε τη σύγχυση και τη βία που υπάρχει μεταξύ κάποιου που αγάπησε και του βετεράνου σε σχέση με το τι είχε κάνει στο Βιετνάμ:

«Επήγα πίσω στις 6.00 ώρα το πρωί. Όλοι ήταν ξύπνιοι. Σηκώθηκαν πάνω να με καλωσορίσουν πίσω στο σπίτι. Είχα πάρει μερικά φιλιά και αγκαλιές. Ολόκληρη η σκηνή διάρκησε μόνο δεκαπέντε λεπτά. Πήγαν στο κρεβάτι. Το επόμενο πρωί οι αδελφές μου πήγαν στο σχολείο ως συνήθως. Όλα φαινόταν τα ίδια σ' αυτούς. Ένιωθα νευρικότητα, ένταση, φόβο. Έτσι περπάτησα κάτω στο κατάστημα και αγόρασα ένα λικέρ για να με βοηθήσει να ξεφύγω. Σε πείσμα των όλων προσπαθειών μου να αποφύγω να με δει κάποιος, ένας παλιός φίλος με είδε και πραγματικά με καλωσόρισε πίσω. Ήταν ωραία. Τότε από το πουθενά έξη τύποι εμφανίστηκαν στην σκηνή. Τους ξέρω από παλιά τους πιο πολλούς. Ήθελαν επίσης

να μάθουν πως είναι όταν κανείς έρωτα με μια Βιετναμέζα γυναίκα. Ένας απ' αυτούς ούρλιαξε «Πόσα παιδιά έκαψες; Ναι εσείς οι φονιάδες, με πληγώνει η μορφή σου».

Πριν να το καταλάβω οι αστυνομικοί ήταν εκεί. Είχα κάνει πολλούς σκοτωμούς στο Βιετνάμ. Απλώς ήθελα να με αφήσουν μόνο μου».

Μια τελικά τοποθέτηση των γεγονότων είναι ότι επικρατεί τάση αποφυγής της διαπραγμάτευσης με τους χαμούς στον πόλεμο στο Βιετνάμ. Πολύ γνωστές οι περιστάσεις που τα Αμερικανικά στρατεύματα έσφαξαν Βιετναμέζους πολίτες (τη σφαγή των Λαϊ). Επίσης το γεγονός ότι οι εχθροί ήταν πολίτες συμπεριλαμβανομένου παιδιών και ηλικιωμένων σημαίνει ότι ήταν κοινό να υποπεύονται ότι και άλλοι αθώοι πολίτες σκοτώθηκαν από τα Αμερικανικά στρατεύματα. (Harrey, 2001).

Οι Ηνωμένες Πολιτείες έκαναν μια πρακτική στην κατάταξη, είναι στρατιωτική επιτυχία το μέτρημα των κορμιών ξεκλήρισαν τον εχθρό και παρουσίασαν μια γερή βάση για την προαγωγή των στρατηγών οι οποίοι ήταν μπλεγμένοι σε αριθμό σκοτωμών. «Σπαταλήστε τους» ήταν περίπου ένα στρατιωτικοπολιτικό όριο απευθυνόμενο στους Βιετναμέζους εχθρούς που χρησιμοποιούν εκτεταμένα. (ο.π., 2001).

Οι Αμερικανικές δυνάμεις επίσης χρησιμοποίησαν τον όρο «Σπαταλήστε τους» σε σεβασμό στο δικό τους θάνατο. Σακούλες κορμιών ήταν η διαλογή της ημέρας μετά από μια βαρετή μάχη και πολλοί βετεράνοι είναι ακόμα τρομοκρατημένοι στην μνήμη στο να βάζουν των φίλων τους τα απομεινάρια σε μια σακούλα ή να έχουν αναγνωρίσει τα απομεινάρια των φίλων τους μέσα σε σακούλες κορμιών. Στην γλώσσα τους αυτοί μετάφεραν τα θανατωμένα κορμιά από τους συντρόφους τους και του εχθρού μέσα στις στήλες του «σπαταλήστε τους», οι οποίες ήταν στο μέσο της πολλής σπατάλης. (ο.π., 2001).

Αργότερα, οπωσδήποτε, οι στρατιώτες δεν μπορούσαν εύκολα να απολέσουν τους χαμούς. Είναι σημαντικό να αναφέρω ότι πολλοί βετεράνοι από αυτό τον πόλεμο ποτέ δεν γύρισαν σπίτι με την αίσθηση, και την ικανοποίηση, ότι επέστρεψαν σε μια ασφαλισμένη ζωή, χωρίς να έχουν την πρότερη εμπειρία ότι πάλι θα φύγουν μακριά.

Είναι αξιοπρόσεκτο ότι το 30% των χαμένων από το σπίτι σ' αυτή την χώρα, είναι βιετναμέζοι βετεράνοι. (Kuenning 1990).

Χιλιάδες από τους βετεράνους έχουν φυλακιστεί ή είναι ελεύθεροι εξαιτίας κάποιας χάριτος που τους απενεμήθηκε..

Εκατοντάδες χιλιάδες έχουν ή είχαν σοβαρά επιπρόσθετα προβλήματα από ναρκωτικά ή από το αλκοόλ. Χιλιάδες είναι αυτοί που αποπειράθηκαν ν' αυτοκτονήσουν, καθώς και άλλοι που έπαθαν διάφορες ψυχολογικές διαταραχές. (Harrey, 1990).

Γιατί όλες αυτές οι συνέπειες; Συγκρίνοντας μ' αυτούς που πολέμησαν στον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, οι βετεράνοι του Βιετνάμ μεταφέρουν ένα μεγάλο βάρος από την ενοχή και αισθήματα των αχρειαστων και άδικων χαμών των φίλων τους, της υγείας και του χρόνου τους.

Πολλοί ένιωσαν ότι δεν είναι ευπρόσδεκτοι στο σπίτι τους. Πολλοί άλλοι είναι ακόμα στην προσπάθεια, να συνδιαλεχθούν μαζί με τον υπολειμματικό τρόπο αυτού του πολέμου. (ο.π., 1990).

Πολλοί βετεράνοι αντιμετωπίζουν χλιαρά την αποδοχή και την απόρριψη της επιστροφής στο σπίτι από άτομο στο οποίο είχαν προηγούμενα και ήταν πολύ κοντά σ' αυτούς. (ο.π., 1990).

Ο Brende και ο Parson (1985) ανέφεραν την τυπική ιστορία που ειπώθηκε σ' αυτούς από ένα βετεράνο.

«Μετά από ένα μικρό χρονικό διάστημα το κορίτσι μου μου είπε ότι δεν ήξερε πως να με αντιμετωπίσει ή το πώς νιώθει για μένα τώρα πραγματικά. Περίμενα τα πράγματα να ήταν όπως είναι αλλά δεν ήταν. Αυτή μου είπε ότι σκέφτηκε ότι είχα σκοτωθεί στον πόλεμο διότι σταμάτησα να της γράφω. Ειλικρινά δεν ήξερα πως να αντιδράσω. Φοβόμουν να πάω στο κρεβάτι μαζί της. Απλά δεν ήξερα τι να έκανα. Αυτή είπε ότι δεν ήμουν το αγαπημένο αγόρι που ήξερε και αγάπησε, ότι κάτι απαίσιο πρέπει να είχε συμβεί σε μένα που έγινε η αιτία να με αλλάξει τόσο, ολοκληρωτικά. Αυτή είπε ότι το βλέμμα στα μάτια μου είναι το βλέμμα του βαθιά τρομαγμένου ατόμου. Ανέφερε επίσης ότι το φοβισμένο μου βλέμμα, η απομάκρυνση μου, την έκαναν να νιώθει άβολα, να μη θέλει να συνεχίσουμε το δεσμό μας.

Αυτή είπε ότι το αποφάσισε, ότι βρήκε κάποιον άλλο εξάλλου. Αυτό με πλήγωσε πραγματικά. Με έκανε να καώ μέσα μου ακούγοντας το αυτό.

Τότε ήρθε και η οικογένεια μου, η μητέρα μου είπε ότι δεν ήμουν ο σεβαστός και ο γλυκός όπως συνήθιζα να ήμουν παλιά. Ο πατέρας μου ένιωθε ότι δεν ήμουν τόσο επιμελής και έμπιστος όπως με θυμότανε πριν το Βιετνάμ. Δεν ξέρω τι άλλο αυτοί οι άνθρωποι θα πουν. Ήξερα ότι θα τσαντιζόμουνα πιο πολύ ακούγοντας αυτές τις ανοησίες. Τον ξέρω».

Οι γυναίκες που είχαν την εμπειρία να υπηρετήσουν στο Βιετνάμ ως νοσοκόμες και εργάτριες στον Ερυθρό Σταυρό. Είχαν επίσης την εμπειρία των διαταραχών έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες. Άλλες ήταν πληγωμένες, θυμωμένες, μόνες έχοντας ανάγκη για λίγη για συναισθηματική υποστήριξη μετά την υπηρεσία τους στο Βιετνάμ. Το 1993 ένα μνημείο μέσα στην φόρμα του αγάλματος δείχνει γυναίκες να βοηθούν τραυματισμένους στρατιώτες που τοποθετήθηκαν δίπλα από το Βιετναμέζικο τοίχο στην Ουάσιγκτον. (Harrey, 2001).

Αυτό το βήμα παράλληλα με την μεγαλύτερη -αναγνώριση του κοινού όσον αφορά το ρόλο τους στο να δίνουν βοήθεια στον νεκρό και στον μελλοθάνατο, έχει συνεισφέρει πάρα πολύ στη δική τους ανάρρωση από τις ψυχολογικές επιπτώσεις αυτού του πολέμου. (ο.π., 2001).

Τελικά, παρόλο τους χαμούς από το Βιετνάμ που συνεχίζουν να στοιχειώνουν αυτό το έθνος ο Kuennig (1990) αναφέρει ότι οι βετεράνοι στις Βιετναμικές μάχες ήταν πολύ περισσότερο σε επικοινωνία με σημαντική έκδοση της ανθρώπινης εμπειρίας απ' ότι ο Αμερικανικός λαός γενικότερα. Αυτό είναι διότι οι βετεράνοι είναι έμπειροι στην ζωή και στο θάνατο σε μεγέθυνση και σε γραφική φόρμα. (Harrey, 2001).

Οι βετεράνοι έχουν κάποια ειδικά προβλήματα. Πολλοί από αυτούς ήταν εθελοντές θέλοντας να προσφέρουν την υπηρεσία τους στη χώρα του και δεν περιείχε πατριωτισμό. Συμπεριλήφθηκαν σε ένα πόλεμο όποιος ήταν δύσκολος για πολλούς λόγους, (δεν ήξεραν ποιος ήταν ο εχθρός, είδα φίλους τους να σκοτώνονται από παιδιά που κρατούσαν όπλα ή είχαν εκρηκτικά δεμένα πάνω στο σώμα τους. Λόγω του γεγονότος αυτού τα άτομα αυτά ήταν αναγκασμένα να σκοτώνουν οι ίδιοι τα παιδιά αυτά. Ήταν αναγκασμένα να «παίρνουν τα βουνά για να πάνε να

πολεμήσουν πολλές φορές. Έλεγαν ότι έμοιαζαν στους πολιτικούς που έτρεχαν στον πόλεμο, όχι στο στρατό. Ένα τρομερό βάσανο ήταν όταν επέστρεφαν στο σπίτι με οργισμένο το πλήθος, να τους βρίζει, κατηγορεί αυτό ήταν μια τραυματική εμπειρία για αυτούς που ακόμα υπάρχει σε άτομα που χρειάζονται βοήθεια. Πολλές φορές τους αποκαλούν «Δολοφόνους παιδιών», αρκετά μειονοτικό γι' αυτούς. Επίσης λόγω του γεγονότος αυτού φίλοι και μέλη της οικογένειας πολλές φορές τους απορρίπτουν.

12.6 Η θεωρία της Έρευνας

Υπάρχουν διάφορα είδη καταστροφών, μικρού, μεσαίου και μεγάλου επιπέδου. Η κάθε μια απ' αυτές απαιτούν διαφορετικά επίπεδα ευθύνης. Μια μικρή καταστροφή περιλαμβάνει ένα ή μερικά θύματα. Για παράδειγμα μικρές καταστροφές, μπορεί να είναι ένα αυτοκινητικό δυστύχημα, να πάρει φωτιά ένα σπίτι και να τραυματιστούν ένα ή περισσότερα άτομα, ένας οικογενειακός καυγάς που μπορεί να τραυματιστεί ένα άτομο. Σε μια μικρή καταστροφή η δράση της αστυνομίας, του νοσοκομείου, του ειδικού (θεραπευτή, ψυχολόγου, κοινωνικού λειτουργού) είναι αρκετά μικρή. (Harrey, 2001).

Μεσαίες καταστροφές περιλαμβάνουν περισσότερα θύματα ή μπορεί να απευθύνεται σε ένα άτομο αλλά χρειάζεται μεγάλη προσοχή και ευθύνη. Για παράδειγμα ένα οπλισμένος άνδρας μπαίνει σε ένα κατάστημα και σκοτώνει ανελέητα πολλά θύματα, ή μια έκρηξη σε ένα μικρό εργοστάσιο που αρκετά άτομα τραυματίζονται ή «τραυματίστηκαν» από την απώλεια της εργασίας τους. (Lipton, 1994).

Μεγάλες καταστροφές περιλαμβάνουν πολλά θύματα. Πολλά θύματα μπορεί να τραυματιστούν ή να σκοτωθούν, αλλά αυτό είναι μια τραυματική εμπειρία σε ένα βαθμό. Για παράδειγμα ένας μεγάλος σεισμός που θα αφήσει άστεγους πολλούς ανθρώπους, μια επιδημία σε μια χώρα, ο πόλεμος, οι απώλειες του η εκτόπιση χιλιάδων προσώπων. Τέτοιες καταστροφές χρειάζονται μεγάλη ευθύνη από τόσο το κράτος, τους ίδιους, καθώς και από ειδικούς. (ο.π. 1994).

Έπειτα από τις παραπάνω έρευνες, καθώς και από την ανασκόπηση της σχετικής με το θέμα μου βιβλιογραφίας συμπεραίνουμε ότι οι καταστροφές σε οποιοδήποτε βαθμό και είναι, ιδιαίτερα οι μεγάλες θεωρούνται τραυματικές εμπειρίες για τα

άτομα που τις υπέστησαν. Οι καταστροφές αυτές έχουν απώλειες στην οικονομική, επαγγελματική, κοινωνική και ψυχολογική ζωή των ατόμων αυτών. Είναι αναγκαία η βοήθεια, από διάφορες υπηρεσίες εντός και εκτός της χώρας που συμβαίνει το συμβάν για την αποκατάσταση των ατόμων αυτών ως μέλη της κοινωνίας στην οποία ζουν. Η βοήθεια που πρέπει να παρέχεται πέρα από την υλική όπως η διατροφή, τα χρήματα, η παροχή στέγης, είναι και η θεραπευτική. Τα άτομα αυτά λόγω των τραυματικών καταστάσεων που έχουν περάσει, υποφέρουν ψυχικά. Τα ψυχικά αυτά τραύματα είναι οι λεγόμενες διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες, διαταραχές είναι η άρνηση, η κατάθλιψη, οι ενοχές, η αμνησία καθώς και άλλα.

Πολλά από τα άτομα που υποφέρουν, δεν θέλουν ή ντρέπονται να μιλήσουν για το τραύμα, καθώς και αρνούνται την οποιαδήποτε βοήθεια. Όταν τα άτομα αυτά δεχθούν και έρθουν για θεραπεία τότε αρχίζει μια μακρά περίοδος θεραπείας που μπορεί να κρατήσει αρκετό χρονικό διάστημα, μέχρι ο ασθενής να νιώσει ότι πλέον το τραύμα δεν κυριαρχεί το ίδιο, ο ίδιος κυριαρχεί τον εαυτό του.

Κατόπιν με τη θεωρία της έρευνας κατάληξα σε ορισμένες υποθέσεις:

1. Οι καταστροφές και πιο συγκεκριμένα οι πόλεμοι, είναι μια τραυματική εμπειρία για τα άτομα με ψυχολογικά συμπτώματα.
2. Η τραυματική αυτή εμπειρία που δημιουργεί ο πόλεμος, κάνει επιτακτική την ανάγκη παροχής θεραπευτικής βοήθειας.
3. Η εκτόπιση χιλιάδων προσφύγων από τα σπίτια τους και τις περιουσίες τους, είναι πιθανόν να δημιουργηθούν πολλά οικονομικά και ανεργιακά προβλήματα.
4. Η διασκόρπιση προσφύγων στις ελεύθερες περιοχές, με όλες τις δυσκολίες που είχαν, καθώς και η παραμονή τους με πρόσφυγες δημιούργησε κοινωνικά προβλήματα.

ΜΕΡΟΣ Β: ΕΡΕΥΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σ' αυτό το μέρος αναφέρεται εκτενέστερα ο τρόπος και η μεθοδολογία της έρευνας.

1.1 Σκοπός έρευνας

Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης έγινε και έρευνα. Εργαλείο για την έρευνα ήταν η συνέντευξη. Σκοπός ήταν η ανεύρεση της αλήθειας και όχι η εξυπηρέτηση πολιτικών ή άλλων σκοπιμοτήτων. Κίνητρο ήταν η προσφορά στον τόπο, η κατανόηση περισσότερο των προβλημάτων και η μελέτη του ψυχικού σθένους των προσφύγων. Τα ψυχοκοινωνικά προβλήματα όπως είναι και όπως έχουν διαμορφωθεί και όχι όπως θα θέλαμε να είναι. Η ψυχοκοινωνική κατάσταση και το φρόνημα όπως είναι όχι όπως θα έπρεπε να είναι ή θα θέλαμε για λόγους εθνικού συμφέροντος να είναι. Η διαπίστωση της αλήθειας και μόνο, συμβάλλει καθοριστικά γιατί οδηγεί στα σωστά μέτρα και τον ανάλογο προγραμματισμό.

Στόχος είναι η ανάλυση ενός θέματος που αφορά χιλιάδες πρόσφυγες, το οποίο παρόλο που απασχολεί την Κυπριακή Πολιτική εντούτοις μέχρι τώρα δεν έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην κατάσταση αλλά και περισσότερο στην ψυχολογία των ανθρώπων αυτών.

Με βάση αυτό το σκεπτικό τα ερωτήματα που διατυπώθηκαν για τη διεξαγωγή της έρευνας είναι τα παρακάτω:

1. Με την εκδίωξη χιλιάδων ατόμων από τα σπίτια τους, τις περιουσίες τους, δημιουργήθηκαν πολλά οικονομικά και ανεργιακά προβλήματα. Πώς αντιμετωπίστηκαν τα οικονομικά προβλήματα που δημιουργήθηκαν;
2. Ποια ήταν η στήριξη που παρείχε το Κράτος, οι διάφορες υπηρεσίες καθώς η βοήθεια από άλλες χώρες;
3. Υπήρχε η κοινωνική απόρριψη και το στίγμα από τους μη πρόσφυγες προς τους πρόσφυγες;
4. Ο ξεριζωμός των ανθρώπων από τον τόπο που γεννήθηκαν και η παραμονή τους σε ένα άγνωστο μέρος πιθανόν να δημιούργησε αρκετά ψυχολογικά

προβλήματα. Ποια είναι τα κυριότερα (κατάθλιψη, άγχος, μοναξιά, μελαγχολία) και πώς τα αντιμετώπισαν οι πρόσφυγες μεταξύ τους;

5. Κατά πόσο οι κάτοικοι του Νότου, έχουν ή όχι ελπίδες ότι μπορεί να επιστρέψουν στα χαμένα εδάφη τους;

Επίσης σκοπός μέσω της συγκεκριμένης έρευνας είναι να ευαισθητοποιηθούν και προβληματιστούν οι αρμόδιοι φορείς και να ασχοληθούν εκτενέστερα με τα οικονομικά-κοινωνικά καθώς και τα ψυχολογικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες.

1.2 Δείγμα

Ο πληθυσμός στον οποίο απευθύνθηκε η έρευνα ήταν 40 πρόσφυγες από την Τουρκική εισβολή του 1974 στην Κύπρο. Το δείγμα στο οποίο διεκπεραιώθηκε η έρευνα ήταν άτομα ηλικίας 40-70 ετών.

Στη συνέντευξη συμμετείχαν 25 γυναίκες και 15 άνδρες. Ο λόγος για τον οποίο εστίασα την προσοχή μου σ' αυτές τις ηλικίες ήταν για να γνωρίσουν την επίδραση της εισβολής σε όλες τις τότε ηλικίες, σε παιδιά, εφήβους, ενήλικες καθώς και στους μεσήλικες. Δεν περιέλαβα στη συμπλήρωση της έρευνας μου άτομα που τότε ήταν παιδιά από 0-5 χρονών και υπερήλικες. Αρκετά παιδιά μπορεί να μην θυμούνται και λόγω των λίγων χρόνων που ζήσανε στις κατεχόμενες περιοχές οι πιθανές επιπτώσεις της εισβολής να μην είναι τόσο έντονες. Επίσης από τους τότε υπερήλικες οι περισσότεροι δεν ζουν ή εάν ζουν δεν μπορούν να απαντήσουν στις ερωτήσεις λόγω διαφόρων οργανικών ή άλλων παθήσεων.

Το μορφωτικό επίπεδο των ατόμων στα οποία διεξήχθει η έρευνα ήταν αναλφάβητοι, απόφοιτοι Δημοτικού Σχολείου, Απόφοιτοι Γυμνασίου, Απόφοιτοι Λυκείου, καθώς και Απόφοιτοι Πανεπιστημίων.

Έχει διαπιστωθεί ότι όσο μεγαλύτερο είναι το δείγμα τόσο πιο αξιόπιστα είναι τα συμπεράσματα που εξάγονται. Συμβαίνει όμως και το μεγαλύτερο δυνατό δείγμα να μην είναι αντιπροσωπευτικό εάν δεν ληφθεί με τον ενδεδειγμένο τρόπο. Επομένως η αντιπροσωπευτικότητα ενός δείγματος καθορίζεται πέρ' από την ποσότητα και από τον τρόπο επιλογής του. (Παρασκευόπουλος, 1985).

Στην περίπτωση αυτή χρησιμοποιήθηκε μέθοδος δειγματοληψίας κατά στρώματα. Η έρευνα περιλαμβάνει πρόσφυγες από διάφορα κοινωνικά στρώματα, άτομα που βρίσκονται σε πολύ καλή οικονομικοκοινωνικο-ψυχολογική κατάσταση μέχρι και άτομα που βρίσκονται σε άθλιες οικονομικές-κοινωνικές καθώς και ψυχολογικές συνθήκες.

Η έρευνα διεξήχθη σε όλες τις επαρχίες της Κύπρου που διέμεναν άτομα πριν από την εισβολή, καθώς και στις επαρχίες που διαμένουν τώρα. Η επιλογή από τις επαρχίες δεν ήταν τυχαία γιατί στις επαρχίες στις οποίες διαμένουν κάποιοι βρίσκονται σε άθλιες καταστάσεις και κάποιοι σε πολύ καλές.

1.3 Διαδικασία

Αρχικά ορίσαμε ως ικανό και επιθυμητό προς διερεύνηση δείγμα 40-60 άτομα. Τα μισά θα απευθύνονταν στο γυναικείο και τα άλλα μισά στον ανδρικό πληθυσμό. Θεωρήσαμε αρκετά σημαντικό πέρα από τις επισκέψεις στα σπίτια για τη συμπλήρωση των συνεντεύξεων, τις επισκέψεις και σε άλλους χώρους που υπάρχουν πρόσφυγες. Ξεκινήσαμε έτσι και τις επισκέψεις σε καφενεία, σε καταστήματα, σε συγκεντρώσεις προσφύγων καθώς και σε διάφορες οικογένειες που παρακολουθούνται από το Γραφείο Ευημερίας οι οποίες διαμένουν σε προσφυγικούς συνοικισμούς. Για την διεξαγωγή της έρευνας για τα άτομα αυτά προηγήθηκε γραπτή έγκριση από την Επαρχιακή Λειτουργό του Γραφείου Ευημερίας Λάρνακας.

Για την έρευνα ακολουθήθηκε η εξής συνέντευξη:

A. Ανοικτές ερωτήσεις

Στις ανοικτές ερωτήσεις, δίδεται η δυνατότητα στον ερωτηθέντα να εκφραστεί ελεύθερα, να οργανώσει όπως νομίζει την απάντηση και τον τρόπο που θα απαντήσει.

Οι «ανοικτές ερωτήσεις» έχουν οριστεί από τον Kerlinger ως «εκείνες που παρέχουν ένα πλαίσιο αναφοράς για τις απαντήσεις των ερωτώμενων, αλλά βάζουν ελάχιστους περιορισμούς στις απαντήσεις και στην έκφραση τους (Kerlinger, 1970). Εκτός από το θέμα της ερώτησης, το οποίο καθορίζεται από τη φύση του προβλήματος που ερευνάται, δεν υπάρχουν άλλοι περιορισμοί είτε στο περιεχόμενο είτε στις απαντήσεις.

Β. Κλειστές ερωτήσεις όπου η επιλογή και η ελευθερία έκφρασης του ερωτώμενου είναι περιορισμένες στο ελάχιστο. Ο ερωτηθείς απαντά με ναι – όχι ή δεν γνωρίζω, ή οτιδήποτε άλλο χωρίς να του δίνεται η δυνατότητα να αναπτύξει περισσότερο. Οι ερωτήσεις αυτές μας δίνουν τη δυνατότητα της εύκολης ταξινόμησης των απαντήσεων.

Επιλέχθηκε συγκεκριμένη τεχνική της συνέντευξης γιατί όπως λέει ο Borg (1963) επιτρέπει μεγαλύτερο βάθος από ότι οι άλλοι μέθοδοι συλλογής στοιχείων. Η συνέντευξη επίσης επιτρέπει τη συλλογή πληροφοριών μέσω της άμεσης λεκτικά συναλλαγής μεταξύ ατόμων. Με αυτή την έννοια διαφέρει από το ερωτηματολόγιο, όπου ζητείται από τον ερωτώμενο να καταγράψει τις απαντήσεις του σε ερωτήσεις που τίθενται. Κατά τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων ο ερωτών διάβαζε τις ερωτήσεις και ο ερωτώμενος απαντούσε ο ίδιος μόνος του. Έγινε εκ των προτέρων προσπάθεια οι ερωτήσεις να είναι διατυπωμένες ώστε να μην αφήνουν κανένα περιθώριο για παρερμηνεία.

Η συμπλήρωση των συνεντεύξεων, υπήρξε αρκετά δύσκολη. Πολλά άτομα που κλήθηκαν να απαντήσουν στις ερωτήσεις, ξεσπούσαν σε κλάματα, για το σπίτι που έχασαν, τη ζωή που είχαν οργανωμένη, τις φτώχειες και τις κακουχίες που πέρασαν κατά την εισβολή.

Αρκετά ήταν τα άτομα τα οποία αρνήθηκαν να απαντήσουν γιατί δεν ήθελαν να θυμούνται την εισβολή και τις επιπτώσεις της. Ο γυναικείος πληθυσμός έδειξε περισσότερη προθυμία και ενδιαφέρον για το θέμα αυτό σε σχέση με τον ανδρικό πληθυσμό ο οποίος μετά δυσκολίας μιλούσε για το θέμα αυτό. Η συνέντευξη όπως και κάθε συνέντευξη είναι αρκετά χρονοβόρα, και το θέμα αυτό είναι θέμα το οποίο απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή και έτσι χρειάστηκε ακόμα περισσότερο χρόνο.

Κυριότερη δυσκολία καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας και πιο συγκεκριμένα της πτυχιακής μου εργασίας είναι το γεγονός ότι ο καθηγητής με τον οποίο ξεκίνησα είχε φύγει από τη σχολή και με έδωσε σε άλλο καθηγητή. Την πτυχιακή την έχει ελέγξει ο πρώην καθηγητής όταν πήγα στην Ελλάδα για μια φορά αρχές Φλεβάρη. Επίσης είχαν γίνει 180 ερωτηματολόγια τα οποία μου έχει πάρει 9 μήνες να συμπληρωθούν ήταν μια καταπληκτική δουλειά αλλά ήταν αδύνατο να διεκπεραιωθούν λόγω ανωτέρων δυσκολιών.

1.4 Η Συνέντευξη

Η συνέντευξη μπορεί να οριστεί ως η συζήτηση δύο ατόμων με σκοπό την απόκτηση σχετικών με την έρευνα πληροφοριών, που επικεντρώνεται σε περιεχόμενο καθορισμένο σε σχέση με τους στόχους της έρευνας με συστηματική περιγραφή, πρόβλεψη ή ερμηνεία (Canuell and Kahn, 1968). Σύμφωνα με το Cicourel (1964) υπάρχουν πέντε χαρακτηριστικά της κατάστασης της συνέντευξης που κανονικά θεωρούνται ως προβλήματα. Περιληπτικά αυτά είναι τα εξής:

1. Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που αναπόφευκτα διαφέρουν από μια συνέντευξη σε άλλη, όπως η αμοιβαία εμπιστοσύνη, η κοινωνική απόσταση και ο έλεγχος του συντονιστή.
2. Ο ερωτώμενος μπορεί εύκολα να αισθανθεί άβολα και να υιοθετεί τακτικές αποφυγής, αν οι ερωτήσεις πηγαίνουν πολύ σε βάθος.
3. Τόσο ο ερωτών όσο και ο ερωτώμενος είναι αναγκασμένοι να συγκρατούν μέρος αυτού που εν δυνάμει μπορούν να δηλώσουν.
4. Πολλές από τις έννοιες οι οποίες είναι σαφείς θα είναι σχετικά δυσνόητες για τον άλλο, ακόμα και αν η πρόθεση είναι η γνήσια επικοινωνία.
5. Είναι αδύνατο όπως και την καθημερινή ζωή, να υποβάλλει κανείς σε λογικό έλεγχο όλες τις πλευρές της συνάντησης.

ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Συνέντευξη με τους πρόσφυγες

Αναλύοντας το θέμα της έρευνας σε επιμέρους θέματα προς εξέταση ή διερευνήθηκαν οι παρακάτω τομείς:

1. Φύλο
2. Ηλικία
3. Μορφωτικό επίπεδο
4. Πρόσφυγας από (επαρχία):
5. Τόπος διαμονής (σήμερα)

A. Ερωτήσεις που αφορούν διάφορα συναισθήματα τα οποία ένιωσε ο προσφυγικός λαός της Κύπρου (1, 23).

1. Έχετε ζήσει τη διάρκεια της εισβολής των Τούρκων στην Κύπρο. Ποιες αναμνήσεις έρχονται στη μνήμη σας;
2. Ποια ήταν η αρχική αντίδρασή σας όταν βγήκε η ανακοίνωση ότι πρέπει να εγκαταλείψετε τα σπίτια σας;
3. Θα μπορούσατε να μου περιγράψετε την κατάσταση του κόσμου όταν τρέχατε να φύγετε;

B. Ερωτήσεις που αφορούν την κατάσταση που αντιμετώπιζε ο κόσμος μετά τον εκτοπισμό (4, 5).

1. Στην αρχή που δεν είχατε κάποιο τόπο διαμονής που μένατε;
2. Ποια ήταν η κατάσταση που επικρατούσε εκεί που μένατε μαζί με τους άλλους πρόσφυγες;

Γ. Ερωτήσεις που αφορούν τη βοήθεια που είχε ο προσφυγικός λαός από το Κράτος αλλά και πόσο βοηθητικό ήταν για αυτούς (6, 7).

1. Ποια ήταν η βοήθεια που είχατε από το Κράτος;
2. Το 1976 ανεγέρθηκαν κατοικίες για τη στέγαση προσφύγων σε συνοικισμούς. Πόσο σας βοήθησε αυτό;

Δ. Ερωτήσεις ψυχολογικοκοινωνικού περιεχομένου (8, 9).

1. Πώς νιώσατε όταν πήγατε να εγκατασταθείτε σε κάποια άλλη περιοχή της Κύπρου;
2. Ποια ήταν η βοήθεια που είχατε από τους κατοίκους της περιοχής στην οποία πήγατε να εγκατασταθείτε;

Ε. Ερωτήσεις οικονομικού και επαγγελματικού περιεχομένου (10, 11).

1. Η απομάκρυνση από τα σπίτια σας και η απώλεια της περιουσίας, σας έχει δημιουργήσει πολλά οικονομικά προβλήματα; Πώς τα αντιμετωπίσατε;
2. Με την Τουρκική εισβολή δημιουργήθηκαν πολλά προβλήματα ανεργίας. Πόσο δύσκολο ήταν για εσάς να βρείτε εργασία;

Z. Ερωτήσεις που αφορούν τα συναισθήματα τα οποία έχουν για τους Τούρκους και για την εισβολή γενικότερα (12, 15).

1. Ποια είναι τα συναισθήματα που έχετε για τους Τούρκους και γιατί;

2. Όταν πάει το μυαλό σας στην εισβολή

(α) τί σκέφτεστε;

((β) τί αισθάνεστε;

H. Ερωτήσεις που αφορούν τις ελπίδες που έχει ο προσφυγικός λαός για επιστροφή στις πατρογονικές του εστίες.

1. Έχετε ελπίδες ότι μπορεί και σήμερα να επιστρέψετε στα κατεχόμενα μέρη σας;

Πιστεύετε με τις διαρκείς συνομιλίες που γίνονται ότι υπάρχει ελπίδα να είναι και πάλι ελεύθερη η Κύπρος;

1.5 Έρευνες που έγιναν για τις επιπτώσεις στους πρόσφυγες

Πάνω στο πολύ τραγικό και πάνω από όλα ανθρώπινο θέμα των προσφύγων της Κυπριακής Τραγωδίας του 1974 έγιναν κάποιες αξιολογες έρευνες.

Μια από αυτές και η πιο αντιπροσωπευτική έρευνα, έγινε από μια ομάδα ψυχοκοινωνικών μελετών, σε όλες τις περιοχές της Κύπρου στην οποία διαμένουν πρόσφυγες. Η έρευνα είχε τίτλο «Αντιπροσωπευτική έρευνα ανάμεσα σε 200.000 πρόσφυγες», και πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο του 1975.

Μερικά βασικά συμπεράσματα της έρευνας:

1. Ένα 86% προτιμούν να υποφέρουν με τους άλλους γιατί τους χρειάζεται ο τόπος τους. Το ποσοστό αυτό αφορά όλες τις τάξεις. Θα ακολουθήσει όμως η επιθυμία αυτή αν δεν υπάρξει καθοδήγηση και προοπτική καθολικής αγωνιστικής ικανοποίησης. Δεν πρέπει να διαφεύγει το γεγονός ότι ο ποσοστό που έλπιζα για δικαιοσύνη» στις δικές του δυνάμεις» είναι μονάχα 47,2%. Το ποσοστό δεν είναι χαμηλό αλλά ούτε και ψηλό. Επομένως υπάρχουν μεγάλα περιθώρια για να πιστέψει ο λαός ότι μπορεί να βασιστεί στις δικές του δυνάμεις.

2. Η αγάπη τους για την Κύπρο είναι πραγματικό πάθος. Η αγάπη αυτή μπορεί να αποτελέσει το πιο στερεό ψυχικό υπόβαθρο για προγραμματισμένο αγώνα αντοχής.
3. Η εργασιακή προσαρμοστικότητα των προσφύγων αποτελεί ελπιδοφόρα διαπίστωση. Οι περισσότεροι είναι διαθετημένοι να αναλάβουν εργασία που δεν έκαναν πριν τον πόλεμο.
4. Μέσα από την έρευνα επίσης διαφαίνεται ένα σοβαρό πρόβλημα που είναι οι τάσεις ψυχοκοινωνικού διαχωρισμού μεταξύ προσφύγων και μη προσφύγων. Ένα μεγάλο ποσοστό των προσφύγων θεωρούν τους εαυτούς τους ανεπιθύμητους από τους μη πρόσφυγες. Νομίζουν ότι τους θεωρούν κατώτερους, γύφτους, υπεύθυνους για όσα τραγικά συνέβησαν κλπ.
5. Μια άλλη διαπίστωση είναι η προσφυγική συνείδηση. Οι πρόσφυγες νιώθουν απομονωμένοι και αυτό πρέπει να αποτελέσει σήμα κινδύνου.
6. Στην κατοίκηση των νέων οικισμών είναι καλό όσοι πάνε να έχουν συντοπίτες, φίλους ή συγγενείς. Συμβάλλει στην ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας και της έννοιας της ψυχικής ταυτότητας.
7. Υπάρχει μια αύξηση του θρησκευτικού συναισθήματος κυρίως μεταξύ των γυναικών και των λιγότερο μορφωμένων. Από την άλλη αυξήθηκε το αίσθημα της αδιαφορίας και της παθητικότητας που έχουν δημιουργηθεί.
8. Ένας μεγάλος αριθμός ατόμων απάντησαν ότι θα έπρεπε οι μη πρόσφυγες να τους καταλαβαίνουν «είμαστε όλοι το ίδιο. Τι σημασία έχει αν χάσαμε εμείς μερικά πράγματα».
9. Οι πρόσφυγες δεν έχουν διάθεση για ψυχαγωγία ακόμα και αν υπήρχε η οικονομική άνεση.
10. Ένας μεγάλος αριθμός προσφύγων υποφέρουν ψυχικά, άγχος, μελαγχολία, έμμονες ιδέες, αϋπνία, παράξενη συμπεριφορά, νευρικότητα.

Γίνεται μια αναφορά σε μια άλλη μελέτη που έγινε από την UNICEF. Η UNICEF αναφέρει ότι σε μια προσπάθεια να καταλάβουν οι ψυχολόγοι στο Σουδάν πως αυτά τα παιδιά αντεπεξέρχονται σ' αυτή την κατάσταση που επικρατεί δηλαδή στο συνεχιζόμενο πόλεμο τα ενθαρρύνει να γράφουν μια έκθεση για τις εμπειρίες, τους

φόβους και τις ελπίδες τους. Από τις εκθέσεις και τις συνεντεύξεις που πήραν από αυτά τα παιδιά φάνηκε ότι αυτό που τα τρομάζει περισσότερο αυτά είναι το γεγονός ότι νιώθουν ότι απειλούνται από τη συνεχή αναστάτωση της οικογένειας και τη διαμονή της σε αντίσκηνα κάτω από άθλιες συνθήκες διαβίωσης. Τέλος όταν ρωτήθηκαν για το ποιές είναι οι ελπίδες τους στο μέλλον πολλά παιδιά άρχισαν τα εξής λόγια: «Αν δεν είμαι νεκρός» ή «Αν ζω μέχρι το 2000», (UNICEF 1994).

Μια ακόμη έρευνα που έγινε από τους Andrea C. Orphanides και James V.P. του τμήματος ψυχολογίας των Πανεπιστημίων του Τορόντο στον Καναδά με τίτλο «Ψυχολογικά προβλήματα στα παιδιά των ελληνοκυπρίων προσφύγων». Μια βασική διαπίστωση είναι ότι τα παιδιά προσφύγων έχουν αρκετά ψυχολογικά προβλήματα κυρίως λόγω των δυσκολιών που αντιμετώπισαν, αλλά και τα μεταδιδόμενα ψυχολογικά προβλήματα που είχαν οι γονείς τους χάνοντας τα πάντα τα σπίτια, την περιουσία και αντικείμενα αξίας. Από την έρευνα αυτή διαφαίνεται επίσης ότι τα παιδιά που είναι πρόσφυγες και ορφανά είτε από τον ένα είτε και από τους δυο γονείς υποφέρουν πολύ περισσότερο από ότι τα παιδιά που είναι μόνο πρόσφυγες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

2.1 Ανάλυση αποτελεσμάτων – Πίνακες

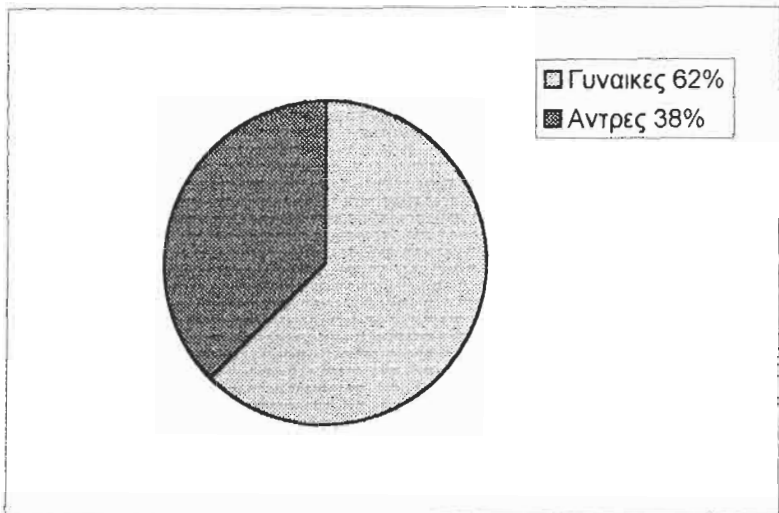
Η μελέτη αυτή βασικό σκοπό έχει να διερευνήσει τις ψυχολογικοκοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις των προσφύγων από την Τουρκική εισβολή του 1974 στην Κύπρο, αφού ως εκ τούτου πόλεμος είναι μια τραυματική εμπειρία. Η έρευνα έδωσε αποτελέσματα και απάντησε στα ερωτήματα που αρχικά είχαν τεθεί. Επίσης έδωσε νέα στοιχεία ώστε να μπορέσει να προωθήσει τον προβληματισμό των ειδικών που ασχολούνται με το θέμα αυτό.

Η έρευνα μου παρόλο που είχε αρκετά προβλήματα αφού προηγουμένως είχα κάνει 180 ερωτηματολόγια, τα οποία δεν αναλύθηκαν για διάφορα προβλήματα που παρουσιάστηκαν στην πορεία ή έρευνα μου διεκπεραιώθηκε με τις συνεντεύξεις, τις οποίες ο κόσμος τις περισσότερες φορές ήταν πρόθυμος να συνεργαστεί ειδικά ο γυναικείος πληθυσμός.

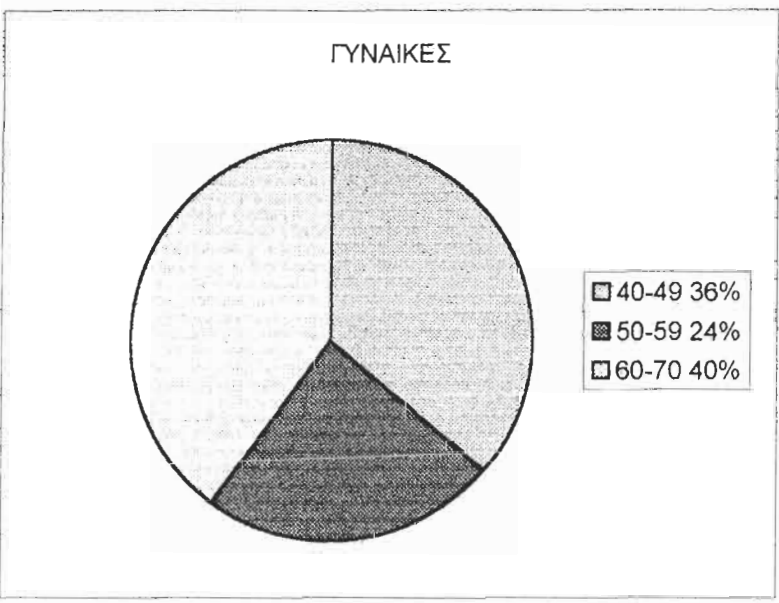
Η ανάλυση της έρευνας μου, με εργαλείο τη συνέντευξη έγινε με ποιοτικό τρόπο. Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά καθώς και ορισμένες κλειστές ερωτήσεις παρουσιάστηκαν και με πίνακες. Παρακάτω ακολουθούν τα δημογραφικά στοιχεία της έρευνας η καθ' αυτό ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας καθώς και οι πίνακες.

.1.α Πίνακες - Δημογραφικά στοιχεία

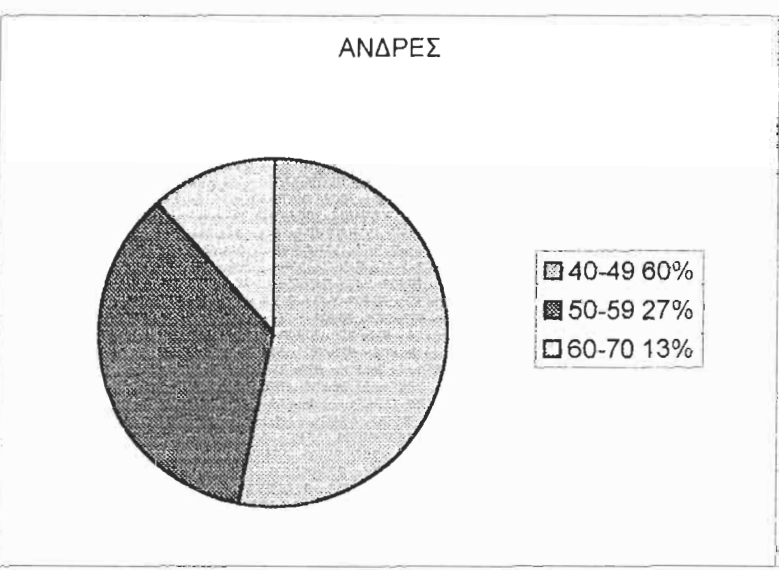
ΥΝΑΙΚΕΣ **ΑΝΔΡΕΣ**
 25 15

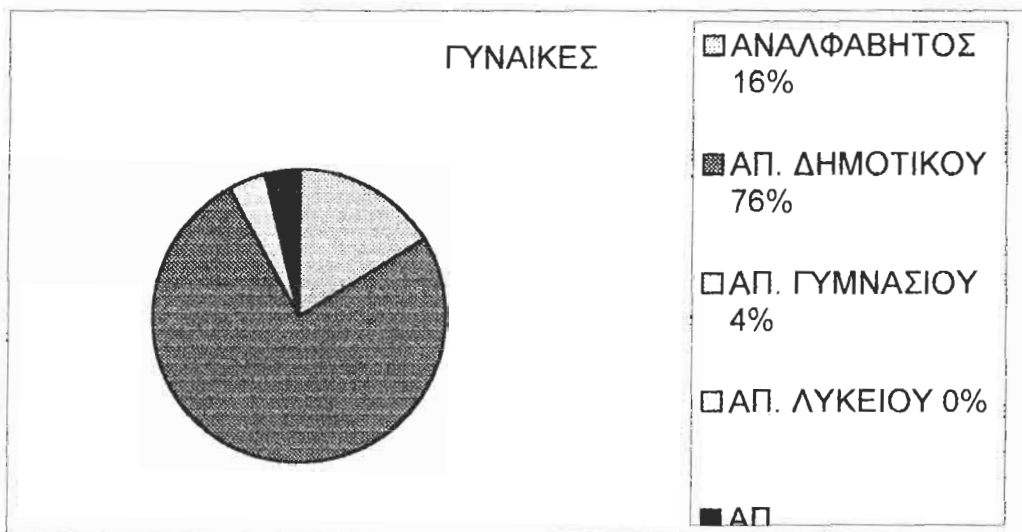
ΗΛΙΚΙΑ **ΓΥΝΑΙΚΕΣ**
 40-49 9
 50-59 6
 60-70 10

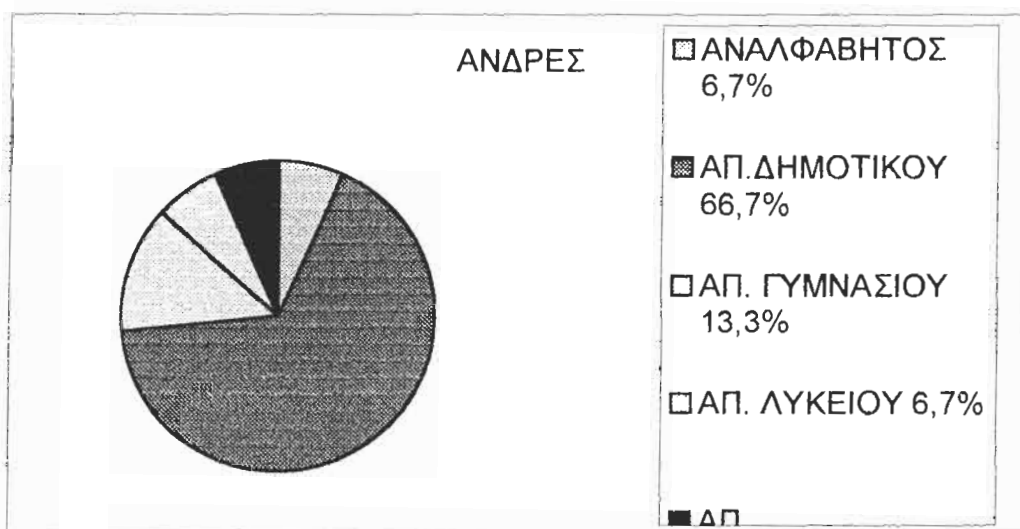
ΗΛΙΚΙΑ **ΑΝΔΡΕΣ**
 40-49 9
 50-59 6
 60-70 2

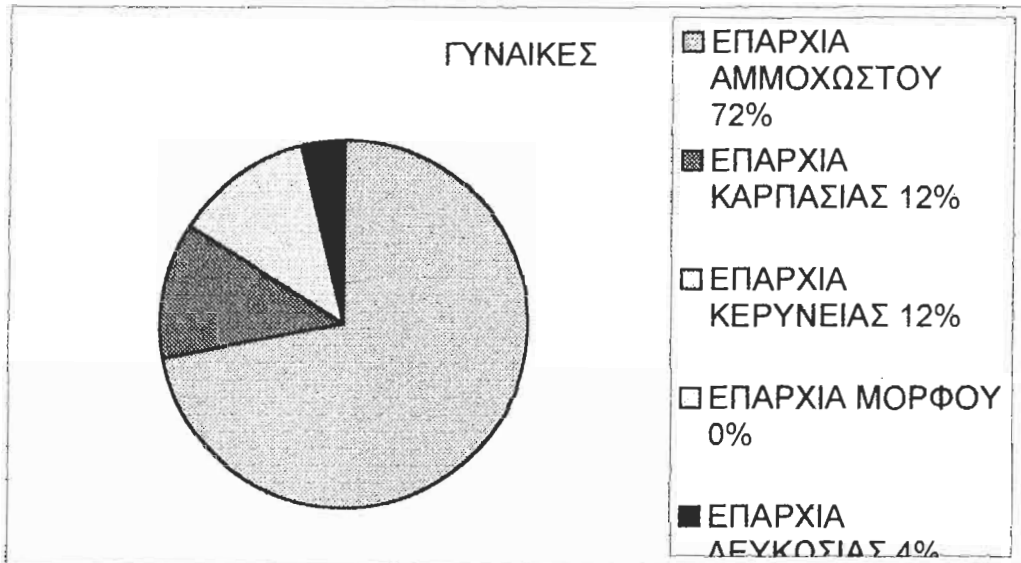
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΣ	4
ΑΠ. ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	19
ΑΠ. ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	1
ΑΠ. ΛΥΚΕΙΟΥ	0
ΑΠ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ	1

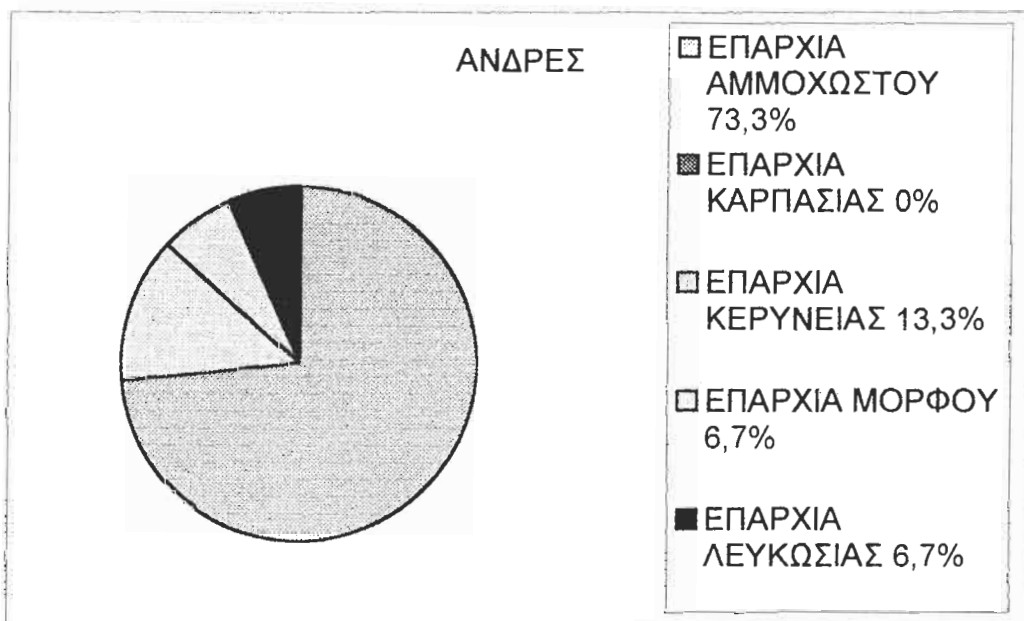
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΑΝΔΡΕΣ
ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΣ	1
ΑΠ.ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	10
ΑΠ. ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	2
ΑΠ. ΛΥΚΕΙΟΥ	1
ΑΠ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ	1

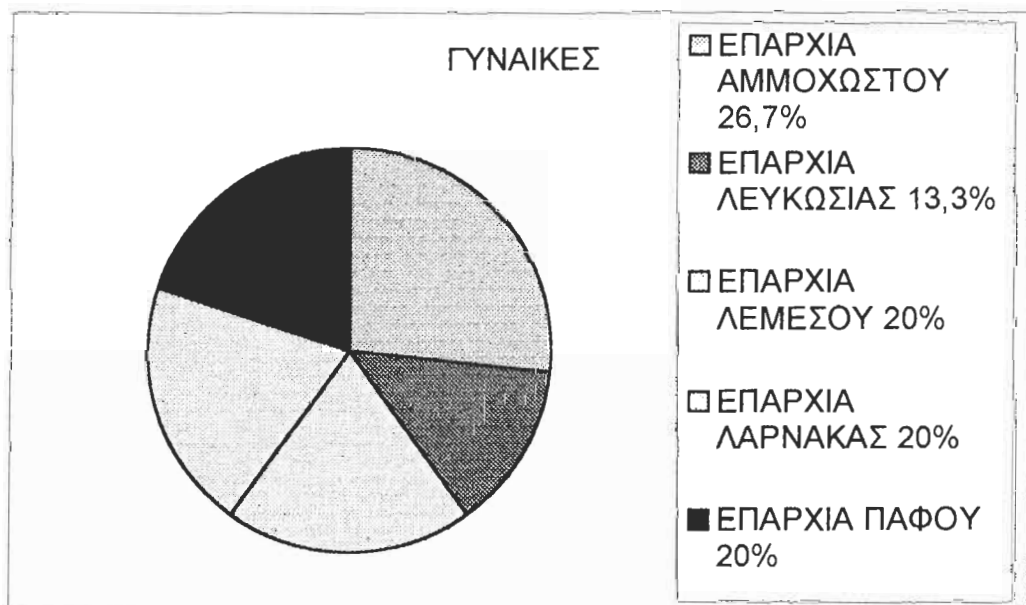
ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΑΠΟ:	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ 7	18
ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΡΠΑΣΙΑΣ	3
ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΕΡΥΝΕΙΑΣ	3
ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΟΡΦΟΥ	0
ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	1

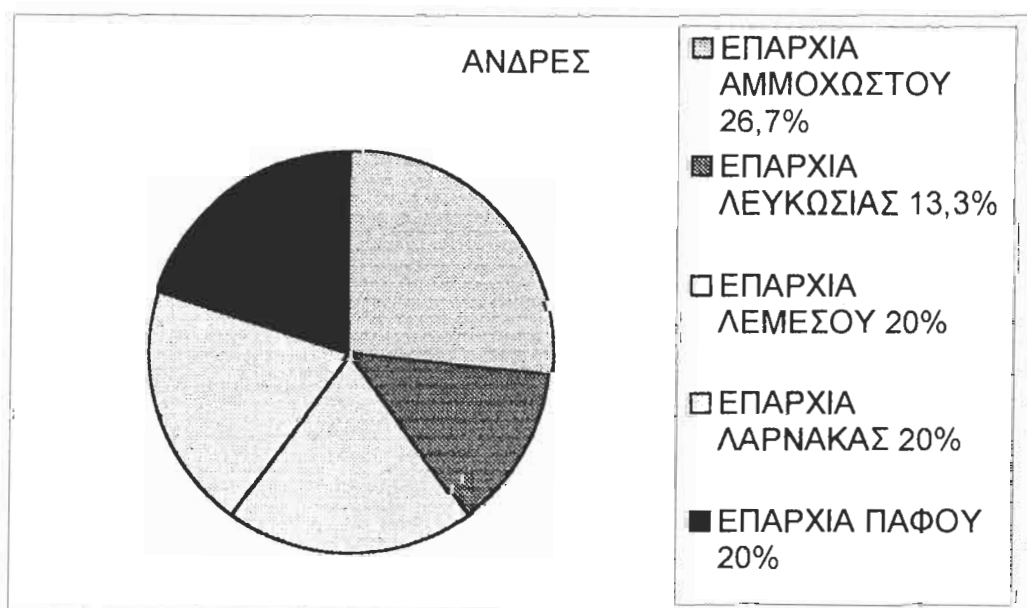
ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΑΠΟ:	ΑΝΔΡΕΣ
ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ 7	11
ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΡΠΑΣΙΑΣ	0
ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΕΡΥΝΕΙΑΣ	2
ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΟΡΦΟΥ	1
ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	1

ΤΟΠΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΣΗΜ.	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ	10
ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	2
ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΜΕΣΟΥ	4
ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	5
ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΑΦΟΥ	4

ΤΟΠΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΣΗΜ.	ΑΝΔΡΕΣ
ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ	4
ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	2
ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΜΕΣΟΥ	3
ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	3
ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΑΦΟΥ	3

2.1.β Ανάλυση Δημογραφικών Στοιχείων

Διεκπεραίωσα την έρευνα με εργαλείο τη συνέντευξη. Το δείγμα ήταν 40 άτομα, το 62% ήταν γυναίκες και το 38% άνδρες. Οι γυναίκες ήταν πιο πρόθυμες να μιλήσουν για το θέμα αυτό σε σχέση με τον ανδρικό πληθυσμό. Το μορφωτικό επίπεδο του δείγματος ήταν, αναλφάβητοι που στις γυναίκες 16% και στους άνδρες το 6,7%, απόφοιτοι Δημοτικού στις γυναίκες το 76%, και στους άνδρες το 66,7%, απόφοιτοι Γυμνασίου στις γυναίκες το 4% και στους άνδρες το 13,3%, απόφοιτοι Λυκείου στις γυναίκες δεν υπήρχαν και στους άνδρες είναι το 6,7%. Οι περισσότεροι τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες είναι αναλφάβητοι και απόφοιτοι δημοτικού σχολείου, ενώ ένα μικρό ποσοστό το 4% στις γυναίκες και το 6,7% στους άνδρες είναι πτυχιούχοι ανώτερης εκπαίδευσης, όπου με αυτό διαφαίνεται ότι ο τρόπος επιλογής του δείγματος δεν ήταν τυχαίος.

Η συνέντευξη μου πάρθηκε από όλες τις επαρχίες όπου διαμένουν πρόσφυγες πριν την εισβολή, Αμμοχώστου 72% στις γυναίκες, και 73,3% στους άνδρες, Καρπασίας 12% γυναίκες και μηδέν στους άνδρες, Κερύνειας 12% στις γυναίκες το 3,3% στους άνδρες, Μόρφου 6,7% μόνο στους άνδρες και Λευκωσίας το 4% στις γυναίκες και το 6,7% στους άνδρες.

Όσον αφορά τον τόπο διαμονής σήμερα στην επαρχία Αμμοχώστου διαμένουν το 40% είναι γυναίκες, το 26,7% άνδρες, στη Λευκωσία το 8% γυναίκες και το 13,3% άνδρες, στη Λεμεσό το 16% γυναίκες και το 20% άνδρες, στη Λάρνακα το 20% γυναίκες και το 20% άνδρες και τέλος στην Πάφο το 16% γυναίκες και το 20% άνδρες.

2.1.γ Η Συνέντευξη με Ποιοτική Ανάλυση

Η ανάλυση των συνεντεύξεων έγινε με ποιοτική έρευνα, λόγω του γεγονότος ότι οι περισσότερες ερωτήσεις ήταν ανοιχτού τύπου. Ερωτήσεις κλειστού τύπου, έγιναν και με ποσοτική έρευνα. Το δείγμα των συνεντεύξεων μου ήταν πρόσφυγες της κατεχόμενης Κύπρου. Στις συνεντεύξεις τηρήθηκε το απόρρητο της ανωνυμίας.

Ο αριθμός των ανθρώπων που συμμετείχαν στις συνεντεύξεις ήταν 15 άνδρες και 25 γυναίκες ηλικίας από 40-70 ετών. Το 38% στους άνδρες και το 62% στις γυναίκες όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο των ατόμων αυτών οι περισσότεροι είναι απόφοιτοι Δημοτικού σχολείου, κάποιοι αναλφάβητοι και τέλος απόφοιτοι Γυμνασίου και Λυκείου και ένα μικρό ποσοστό ήταν Απόφοιτοι Πανεπιστημίου. Οι πρόσφυγες που

απάντησαν στις συνεντεύξεις προέρχονται από όλες τις επαρχίες της Κύπρου που είναι σήμερα κατεχόμενες.

Στην ερώτηση 1 όσον αφορά τις αναμνήσεις που έρχονται στο μυαλό χιλιάδων προσφύγων, αρκετές ήταν οι ίδιες εικόνες που έρχονται στη μνήμη τους, όπως είναι οι βομβαρδισμοί των Τουρκικών αεροπλάνων, οι περιουσίες τους που κατέλαβε ο Τουρκικός στρατός και τους εκδίωξε με τη βία, ζωή τους κατά τη διάρκεια της προσφυγιάς κάτω από άθλιες συνθήκες διαβίωσης, και τέλος την αγωνία για την τύχη των συγγενικών προσώπων τους. Ένας μικρότερος αριθμός κυρίως ανδρών ανέφεραν πως η πρώτη ανάμνηση που έρχεται και δεν φεύγει από το μυαλό τους είναι τα σκληρά βασανιστήρια που υπέστησαν από τον Τουρκικό στρατό. Κάποια από τα άτομα αυτά δήλωσαν ότι ακόμα και σήμερα δεν πιστεύουν ότι υπέστησαν τόσα βασανιστήρια και βγήκαν ζωντανοί και άλλοι πως δεν μπορούν να ξεχάσουν αυτούς που σκότωναν τόσο απάνθρωπα μπροστά τους, οι Τούρκοι στρατιώτες ενώ οι ίδιοι δεν μπορούσαν να τους προσφέρουν βοήθεια. Κατόπιν πολύ λίγα ήταν τα άτομα που θυμούνται τις εκδηλώσεις που έγιναν κατά τη διάρκεια της εισβολής στα αντίσκηνα (όπως οι γάμοι, τα βαφτίσια κ.ά.). Επίσης και τα άτομα που έμειναν για λίγο εγκλωβισμένοι θυμούνται την παραμονή τους στα κατεχόμενα εδάφη και την άθλια συμπεριφορά των Τουρκικών στρατευμάτων.

Στην ερώτηση 2 η αρχική αντίδραση των ατόμων που αναγκάστηκαν να φύγουν από τα σπίτια τους, ήταν η παθητικότητα. Πολλοί πρόσφυγες έφυγαν έτσι απλά, άλλοι με την ελπίδα επιστροφής, το φόβο για τη ζωή τους και άλλοι χωρίς να καταλαβαίνουν τι συμβαίνει απλά ακολούθησαν τους υπόλοιπους. Η άρνηση φυγής από τα σπίτια τους εκδηλώθηκε από αρκετό κόσμο, που είχε σαν επακόλουθο την καθυστέρηση φυγής και τον εγκλωβισμό τους στα κατεχόμενα εδάφη. Ποικίλα συναισθήματα δημιουργήθηκαν με την ανακοίνωση για εγκατάλειψη των σπιτιών, συναισθήματα άγχους, κατάθλιψης, αναστάτωση, πανικού και κατόπιν νευρική κρίση ιδιαίτερα στους υπερήλικες οι οποίοι από τις πιο ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες όπως μας είπαν οι συγγενείς των ατόμων αυτών. Ένας μικρός αριθμός ατόμων από τους άνδρες ήταν στο στρατό και έτσι δεν

υπήρχε από αυτούς ο χρόνος να βιώσουν την κατάσταση αυτή, λόγω του αδιάκοπου πολέμου.

Η ερώτηση 3 όσον αφορά την κατάσταση στην οποία βρισκόταν ο κόσμος που έτρεχε να σωθεί ήταν κυρίως ο πανικός ο τρόμος, και ο φόβος. Πολλά άτομα μέσα σε όλο αυτό το χάος που κυριαρχούσε αγωνιούσαν για τα συγγενικά τους πρόσωπα που δεν έβλεπαν μέσα σ' όλο αυτό το πλήθος. Επίσης άλλα άτομα άρχισαν να κλαίνε για αυτούς που χάσανε από τους σκοτωμούς των Τούρκων. Το σοκ και η σύγχυση επίσης κυριαρχούσε μέσα σε όλο αυτό τον κόσμο που έτρεχε να φύγει.

Στην Ερώτηση 4. Κόσμος έμενε στα αντίσκηνα ένα 16% στις γυναίκες και το 26% στους άνδρες, στα Δημοτικά Σχολεία έμενε το 8% στις γυναίκες και μηδέν στους άνδρες, σε διάφορα ερημόσπιτα έμενε μόνο το 7% του ανδρικού πληθυσμού, στα Λεωφορεία έμενε μόνο το 7% γυναίκες, στην ύπαιθρο το 33% στις γυναίκες και το 27% στους άνδρες. Σε συγγενικά άτομα έμενε μόνο το 17% στις γυναίκες, όπως και σε φιλοξενία σε διάφορα σπίτια το 13% στις γυναίκες. Τα άτομα που μετανάστευσαν σε άλλη χώρα στην αρχή και αργότερα επέστρεψαν ήταν το 3% στις γυναίκες και το 7% στους άνδρες. Ο γυναικείος πληθυσμός που έμεινε εγκλωβισμένος στις κατεχόμενες περιοχές για ένα μικρό χρονικό διάστημα ήταν το 7% και στους άνδρες το 20%. Επίσης το 13% στον ανδρικό πληθυσμό υπηρετούσαν στο στρατό.

Στην ερώτηση 5. Όσον αφορά την κατάσταση που επικρατούσε εκεί που έμειναν πολλοί πρόσφυγες που εκδιώχθηκαν από τον Τουρκικό λαό, αυτή ήταν άθλια. Υπήρχε

έλλειψη τροφής, έλλειψη ιδιωτικού χώρου, έλλειψη ρούχων, ενδυμασία και έλλειψη χρημάτων για να επιβιώσουν. Οι περισσότεροι φεύγοντας από τα σπίτια τους δεν πήραν τίποτα . Μέσα τους υπήρχε η πεποίθηση ότι σε λίγες μέρες θα επιστρέψουν και πάλι στα εδάφη τους.

Πολλά άτομα κάτω από τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης αρρώστησαν και χρειάζονταν τόσο ιατρική όσο και φαρμακευτική βοήθεια για να μην επιδεινωθεί η κατάσταση. Ψυχολογικά προβλήματα δημιουργήθηκαν όπως το άγχος, την κατάθλιψη, και τη μοναξιά. Πολλά άτομα αγχώονταν, φοβόντουσαν για αυτούς που χάθηκαν μέσα στο πλήθος. Οι μητέρες για τα παιδιά τους που πολεμούν και δεν γνωρίζουν εάν ζουν, καθώς και γυναίκες για τους άνδρες τους που και αυτοί πολεμούσαν. Υπήρχαν και αυτοί που ήταν αμίλητοι γιατί, έπαθαν κατάθλιψη από τον καημό τους να γυρίσουν πίσω. Βλέποντας τις μέρες να περνούν για αυτούς η ζωή γίνεται κόλαση. Γυναίκες με παιδιά, χωρίς τον άνδρα τους είτε γιατί σκοτώθηκε από τους Τούρκους είτε γιατί δεν ήξεραν εάν ζει, ένιωθαν μοναξιά. Δεν υπήρχε η παρουσία του άνδρα να τους στηρίξει στο δύσκολο αυτό γολγοθά που περνούσαν. Οι πρόσφυγες μέσα από όλες αυτές τις κακουχίες που αντιμετώπιζαν δεν έπαυαν να συμπαραστέκονται ο ένας στον άλλο και να ελπίζουν ότι θα γυρίσουν πίσω. Οι εγκλωβισμένοι ζούσαν κάτω από τον έλεγχο του Τουρκικού στρατού και ανέχονταν την άθλια συμπεριφορά τους. Μια πολύ μικρή ποσότητα εγκλωβισμένων δήλωσε ότι η κατάσταση ήταν πολύ καλή και κάνανε φίλιες με τα Τουρκόπουλα.

Στην ερώτηση 6. Για τη βοήθεια που υπήρχε από το κράτος οι περισσότεροι είπαν ότι υπήρχε λίγη χρηματική και υλική βοήθεια στην αρχή αλλά αυτή δεν μπορούσε να καλύψει τις ανάγκες όλων των προσφύγων. Η βοήθεια από τον Κυπριακό Ερυθρό Σταυρό και τους εθελοντές ήταν πολύ σημαντική για τους πρόσφυγες. Μερικοί πρόσφυγες απάντησαν ότι η βοήθεια του κράτους ήταν σημαντική, αλλά όσο αφορά τις έρευνες που γίνονταν για τους αιχμαλώτους και αγνοούμενους ήταν αρκετά ελλιπής η βοήθεια του κράτους ήταν ανύπαρκτη σε κάποια άτομα, ενώ κάποιους τους ενίσχυσε τόσο υλικά όσο και χρηματικά. Δεν χρειάστηκαν βοήθεια οι πρόσφυγες οι οποίοι

έφεραν όλα τους τα υπάρχοντα στις ελεύθερες περιοχές. Για τα άτομα αυτά η προσφυγιά δεν ήταν τόσο άθλια σε σύγκριση με αυτούς που ήρθαν χωρίς να φέρουν τίποτα. Οι εγκλωβισμένοι στις κατεχόμενες περιοχές είχαν βοήθεια από τα Ηνωμένα Έθνη και καθόλου βοήθεια από το Κράτος.

Η ερώτηση 7 έγινε και με ποσοτική ανάλυση. Το 1976 ανεγέρθηκαν κατοικίες για τη στέγαση προσφύγων σε συνοικισμούς. Για τους περισσότερους πρόσφυγες ήταν αρκετά βοηθητικό. Ένα 80% στις γυναίκες απάντησαν ότι ήταν βοηθητικό και ένα 86% στους άνδρες. Το 16% στις γυναίκες απάντησαν ότι υπήρξε βοήθεια αλλά αρκετά αργά και το 7% στους άνδρες. Η βοήθεια ήταν ελάχιστη ήταν το 4% του γυναικείου πληθυσμού και το 8% του ανδρικού πληθυσμού.

Ερώτηση 8. Αυτό που ένιωσαν οι πρόσφυγες φεύγοντας από το οικείο τους περιβάλλον και μετακινήθηκαν σε κάποια άλλη περιοχή της Κύπρου ήταν η αποξένωση και απομόνωση. Παρόλη την ανακούφιση που είχε για αυτούς η ύπαρξη χώρου διαμονής υπήρξε για αυτούς το παράπονο, η στενοχώρια, η λύπη, γιατί δεν ήταν στο σπίτι που γεννήθηκαν, που έφτιαξαν τη ζωή τους. Υπήρχαν και πολλοί που δεν δέχονταν αυτή την κατάσταση ήταν συνεχώς λυπημένοι, συνεχώς η μνήμη τους ήταν στο χωριό τους, τα χωράφια τους τα δέντρα τους. Πέρα από αυτό πολλές γυναίκες και έχασαν τον άνδρα τους νιώθανε μοναξιά. Ξεκίνησαν να φτιάχνουν το νοικοκυριό τους χωρίς την παρουσία του προστάτη της οικογένειας. Ένα νοικοκυριό που κάποτε έφτιαξαν με τον άνδρα τους το ξαναρχίζουν από την αρχή αλλά τώρα μόνες, πιο φτωχές, και να χρειάζονται περισσότερη συμπαράσταση.

Ερώτηση 9. Η βοήθεια που είχαν οι πρόσφυγες από τους ντόπιους ήταν λίγα τρόφιμα, τα οποία μπορούσαν να αποκτήσουν δουλεύοντας στα χωράφια σαν εργάτες. Λόγω του γεγονότος ότι η οικονομία δεν βρισκόταν και σε πολύ καλά επίπεδα πολλοί είπαν ότι όλοι φτωχοί ήταν και ο καθένας προσπαθούσε να ζήσει τον εαυτό. Το στίγμα προς τον προσφυγικό κόσμο δεν έλειπε από τους ντόπιους. Τους έβλεπαν περίεργα. Μια χαρακτηριστική μαρτυρία αναφέρει ότι κάποιος ντόπιος είπε στο παιδί του «Έλα να φάεις παιδί μου γιατί ήρταν οι πρόσφυγες και θα μας φάνε το φαί μας».

Ερώτηση 10. Η απομάκρυνση από τα σπίτια και η απώλεια της περιουσίας των προσφύγων δημιούργησε πολλά οικονομικά προβλήματα. Η βοήθεια για πολλούς πρόσφυγες ήταν μεγάλη, γιατί είχαν συγγενείς από τις ελεύθερες περιοχές οι οποίοι τους βοήθησαν τόσο υλικά όσο και χρηματικά. Για αυτούς που ο πόνος ήταν βαρύς και ασήκωτος εξαιτίας της απώλειας συγγενών, η συμπαράσταση που τους προσφερόταν έφερνε μεγάλη ανακούφιση. Οι περισσότεροι προσπάθησαν με ψυχραιμία, και με ιεράρχηση των πιο βασικών αναγκών τους για να επιβιώσουν αυτοί και τα παιδιά τους. Υπήρχαν όμως και αυτοί που έφεραν χρήματα μαζί τους και έτσι μπορούσαν να τα βγάλουν πέρα για λίγο καιρό. Άλλοι έφεραν τα περισσότερα πράγματα μαζί τους, κυρίως αυτοί που ήταν εγκλωβισμένοι και για κάποιο χρονικό διάστημα.

Δεν έλειπαν όμως και οι πρόσφυγες που βλέποντας την κατάσταση στην οποία βρίσκονταν άφησαν τις οικογένειες και πήραν να δουλέψουν σε άλλες χώρες (Σαουδική Αραβία, Ρωσία). Κάθε μήνα έστελλαν ένα χρηματικό ποσό στις οικογένειες τους.

Ερώτηση 11. Τα προβλήματα ανεργίας τα οποία έφερε η εισβολή των Τούρκων, επιδεινώσαν ακόμη περισσότερο την κατάσταση. Οι πρόσφυγες φεύγοντας από τα

εδάφη τους ήρθαν σε ξένα χωρίς σπίτι, αλλά και χωρίς εργασία. Πήγαιναν αρκετοί σαν εργάτες στα χωράφια των κατοίκων των ελεύθερων περιοχών για να βγάλουν λίγο φαγητό και λίγα χρήματα. Επίσης αρκετοί αντικρίζοντας την αντιμετώπιση των ντόπιων έφυγαν για να δουλέψουν στο εξωτερικό, και επέστρεψαν μετά από λίγο. Κάποιοι άλλοι βρήκαν απασχόληση εκμεταλλευόμενοι την εξέλιξη της τεχνολογίας το 1974. Ήταν η διάδοση της τηλεόρασης και οι περισσότεροι αγόραζαν για τα σπίτια τους, έτσι χρειάζονταν κάποιο να τις μεταφέρει, να τις διορθώνει κλπ.

Ερώτηση 12. Τα συναισθήματα που μπορεί να νιώθει ένας λαός για κάποιο άλλο που του έκανε τόσα και τόσα κατά πλείστον ή είναι άκρως αρνητικά. Οι περισσότεροι διακατέχονταν από έντονο μίσος για το λαό αυτό, απέχθεια για την βαρβαρότητα που έδειξε το 1974, αλλά και πρόσφατα το 1994 με τον πυροβολισμό του Σολωμού Σολωμού και του Τάσου Ισαάκ. Ο πόνος, η πίκρα για αυτούς που έχασαν, συγγενείς και φίλους, είναι δυσβάστακτος, τα συναισθήματα τους για τα άτομα αυτά είναι τόσο εχθρικά που θα ήταν ακόμα και στη διάπραξη εγκλήματος. Οι αιχμάλωτοι δεν ήξεραν τι να πρωτοπουν για τα αισθήματα τους. Νιώθουν έχθρα, αγανάκτηση για τα ανελέητα βασανιστήρια που περνούσαν από τον Τουρκικό λαό. Επίσης κάποια άτομα δήλωσαν ότι δεν νιώθουν τίποτε, γιατί άλλοι είναι οι ηθικοί αυτουργοί.

Ερώτηση 13. Μετά από 27 χρόνια οι ελπίδες ακόμη υπάρχουν. Ελπίζουν ότι η μέρα που θα πάνε πίσω στον τόπο που γεννήθηκαν στον τόπο που πέρασαν τα παιδικά τους χρόνια δεν έχει χαθεί και θάρθει. Για πολλά άτομα η ελπίδα έσβησε τα χρόνια, ο πόνος και η αδιαλλαξία του Ντενκτάς, τους έκαναν να μην ελπίζουν πλέον. Κάποιοι πρόσφυγες είπαν ότι δεν ξέρουν και άλλοι κυρίως υπερήλικες ότι ο θάνατος για αυτούς είναι πολύ κοντά και έτσι δεν έχουν τίποτε να ελπίζουν παραμόνο την προσμονή του θανάτου. Η συγκεκριμένη ερώτηση έγινε και με ποιοτική έρευνα. Το 8% στις γυναίκες ελπίζει ότι θα επιστρέψουν στον τόπο τους, ενώ στους άνδρες το 7%. Το

20% των γυναικών είπαν ότι είναι δύσκολο και το 73% στους άνδρες. Οι άνδρες ήταν περισσότερο απαισιόδοξοι αφού ένα ποσοστό 20% είπαν ότι δεν ελπίζουν καθόλου στην επιστροφή στις πατρογονικές τους εστίες.

Ερώτηση 14. Συνομιλίες γίνονται για 28 χρόνια τώρα χωρίς κάποιο αποτέλεσμα. Έτσι και οι πρόσφυγες των κατεχομένων εδαφών δεν ελπίζουν ότι οι συνομιλίες θα λύσουν το Κυπριακό. Στο Κυπριακό πρόβλημα για αυτούς κρύβονται πολλά συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων. Στις Μεγάλες Δυνάμεις δεν συμφέρει να ελευθερωθούμε από τον Τουρκικό λαό, παρά μόνο ένα βασανισμένο νησί εδώ και τόσα χρόνια κοροϊδεύουν.

Τέλος η ερώτηση 15. Παρόλο ότι μοιάζει με την ερώτηση 1 εντούτοις μέσα από την ερώτηση αυτή συγκεκριμενοποιούνται περισσότερο το τι

- α) σκέφτονται για την εισβολή των Τούρκων σήμερα
- β) αισθάνονται για την εισβολή των Τούρκων σήμερα.

Οι σκέψεις τους είναι πολλές αλλά μας έδωσαν έτσι πιο συγκεκριμένα να κατανοήσω τι έχει μείνει στο μυαλό τους. Η φτώχεια κατά τη διάρκεια της προσφυγιάς, οι κακουχίες, η καταστροφή του εδάφους τους, αυτές ήταν μερικές από τις σκέψεις τους. Μια σκέψη που ήλθε στο μυαλό αρκετών είναι τα σκληρά, βάνουσα βασανιστήρια που υπέστησαν από τους Τούρκους.

Για άλλους τα συναισθήματα είναι κυρίως η θέληση να έρθει η μέρα να επιστρέψω πίσω, «να δω το χωριό μου, το χώμα που μεγάλωσα» λέει μια γυναίκα. Για άλλους είναι το μίσος, η απέχθεια, η αγανάκτηση, για τα αγαπημένα πρόσωπα που τους

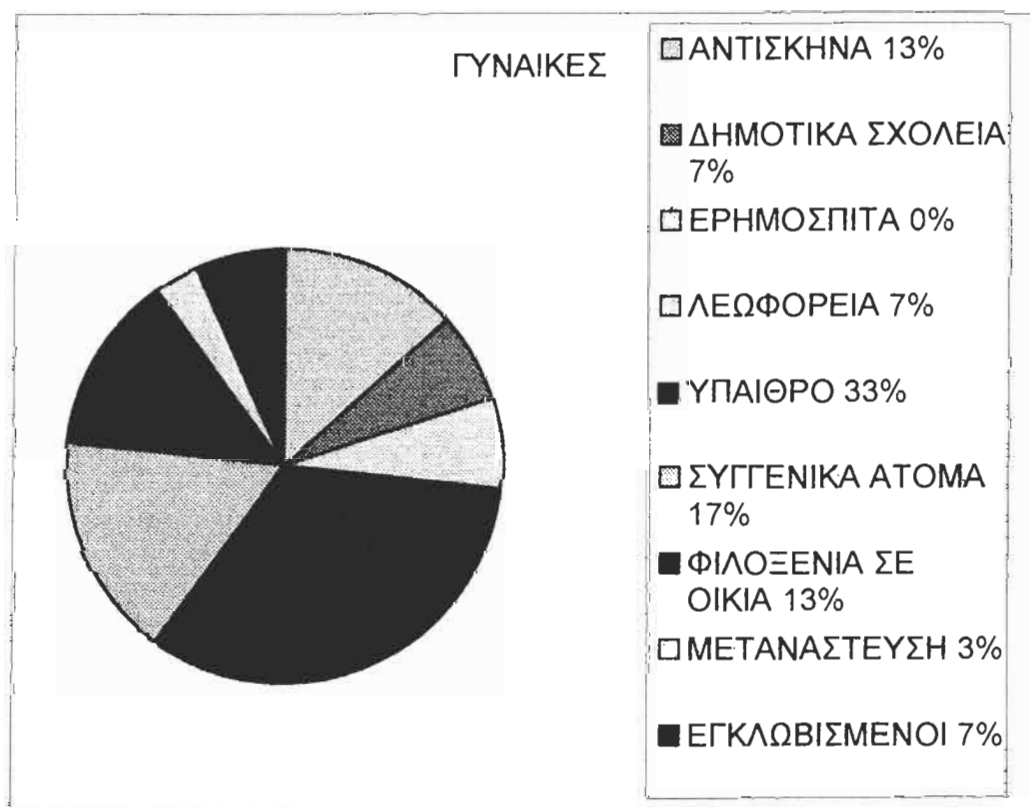
σκότωσαν οι Τούρκοι, ή που τους έπασαν αιχμάλωτους και δεν γύρισαν. Τα συναισθήματα φόβου, πανικού, θλίψη, υπάρχουν και στους αιχμαλώτους. Σ' αυτούς έχουν μείνει στο μυαλό οι εφιαλτικές εικόνες της απάνθρωπης μεταχείρισης τους από τους κατακτητές.

ΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΠΟΥ ΕΓΙΝΑΝ ΜΕ ΠΙΝΑΚΕΣ

ΡΩΤΗΣΗ 3:

ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΑΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΙΧΑΤΕ ΤΟΠΟ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΠΟΥ ΜΕΝΑΤΕ

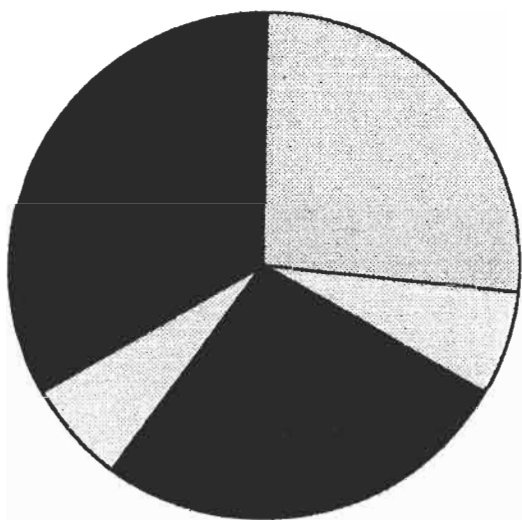
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΑΝΤΙΣΚΗΝΑ	4
ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ	2
ΕΡΗΜΟΣΠΙΤΑ	0
ΛΕΩΦΟΡΕΙΑ	2
ΥΠΑΙΘΡΟ	10
ΣΥΓΓΕΝΙΚΑ ΑΤΟΜΑ	5
ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ ΣΕ ΟΙΚΙΑ	4
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ	1
ΕΓΚΛΩΒΙΣΜΕΝΟΙ 7%	2

	ΑΝΔΡΕΣ
ΑΝΤΙΣΚΗΝΑ	4
ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ	0
ΕΡΗΜΟΣΠΙΤΑ	1
ΛΕΩΦΟΡΕΙΑ	0
ΥΠΑΙΘΡΟ	4
ΣΥΓΓΕΝΙΚΑ ΑΤΟΜΑ	0
ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ ΣΕ ΟΙΚΙΑ	0
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ	1
ΕΓΚΛΩΒΙΣΜΕΝΟΙ	3
ΕΘΝΟΦΡΟΥΡΑ	2

ΑΝΔΡΕΣ

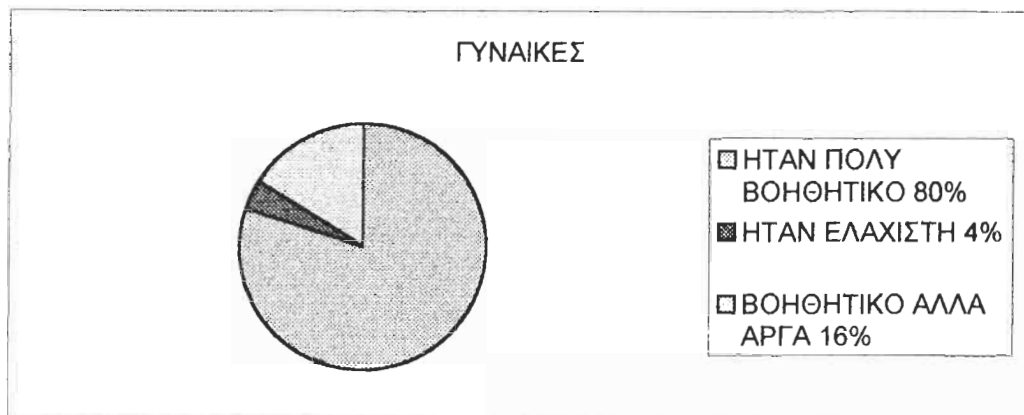
- ΑΝΤΙΣΚΗΝΑ 26%
- ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ 0%
- ΕΡΗΜΟΣΠΙΤΑ 7%
- ΛΕΩΦΟΡΕΙΑ 0%
- ΥΠΑΙΘΡΟ 27%
- ΣΥΓΓΕΝΙΚΑ ΑΤΟΜΑ 0%
- ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ ΣΕ ΟΙΚΙΑ 0%
- ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ 7%
- ΕΓΚΛΩΒΙΣΜΕΝΟΙ 20%
- ΕΘΝΟΦΡΟΥΡΑ 13%

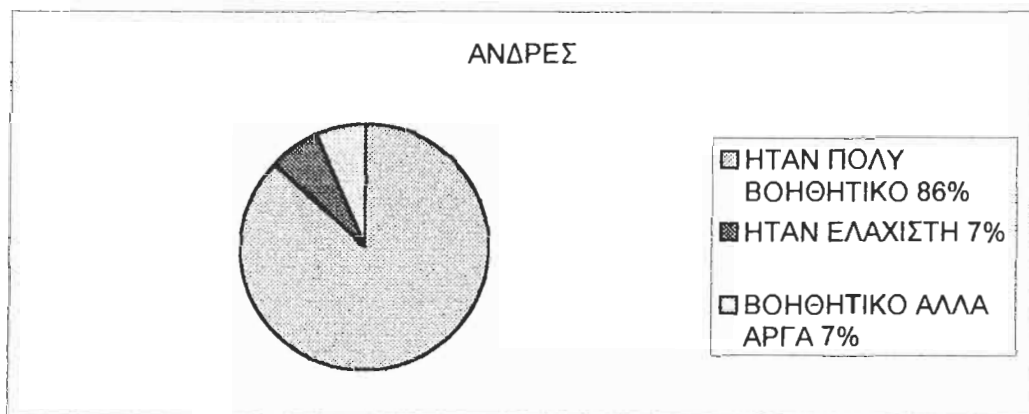
ΕΡΩΤΗΣΗ 7:

**ΟΙ ΣΤΕΓΑΣΗ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΕ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥΣ
ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΕΓΑΣΗ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΕ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥΣ
ΚΑΤΟΙΚΙΣΜΟΥΣ, ΠΟΣΟ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΗΤΑΝ ΓΙΑ ΣΑΣ**

	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΗΤΑΝ ΠΟΛΥ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ	20
ΗΤΑΝ ΕΛΑΧΙΣΤΗ	1
ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΑΛΛΑ ΑΡΓΑ	4

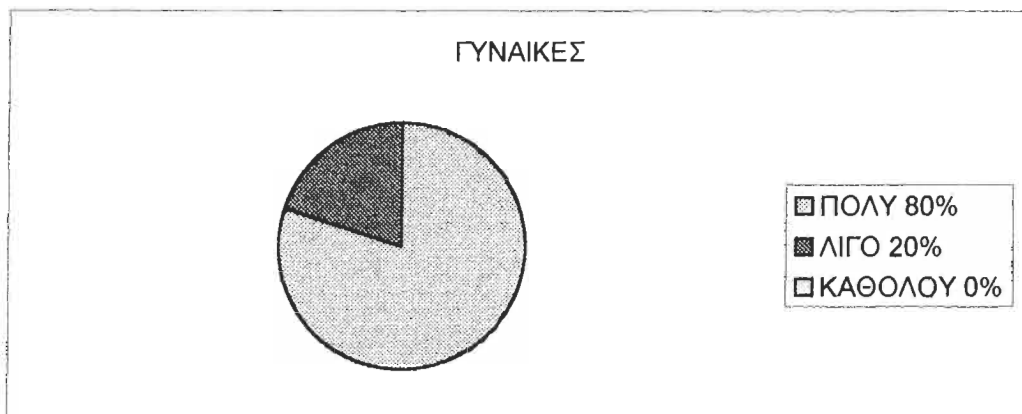

	ΑΝΔΡΕΣ
ΗΤΑΝ ΠΟΛΥ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ	13
ΗΤΑΝ ΕΛΑΧΙΣΤΗ	1
ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΑΛΛΑ ΑΡΓΑ	1

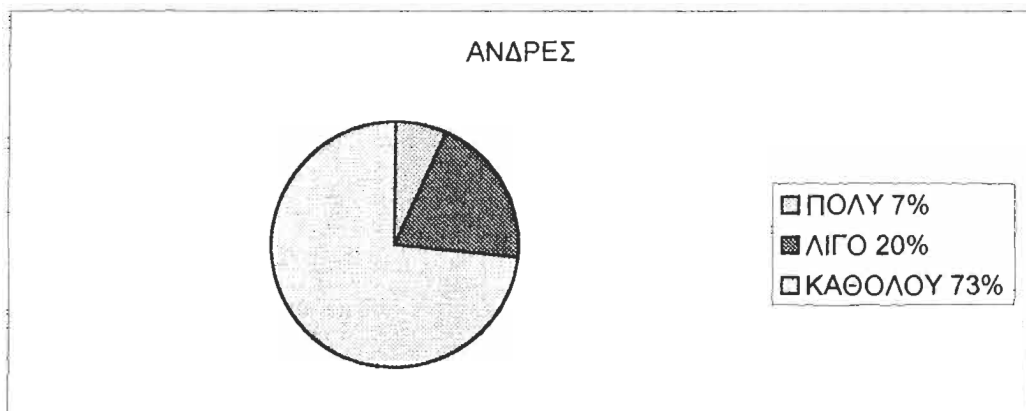

ΡΩΤΗΣΗ 13:
ΛΙΖΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΘΑ ΕΠΙΣΤΡΕΨΕΤΕ ΣΤΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ ΣΑΣ

	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΠΟΛΥ	20
ΛΙΓΟ	5
ΚΑΘΟΛΟΥ	0

	ΑΝΔΡΕΣ
ΠΟΛΥ	1
ΛΙΓΟ	3
ΚΑΘΟΛΟΥ	11

2.2 Συμπεράσματα συνεντεύξεων

Μετά την ανάλυση των συνεντεύξεων κατέληξα σε ορισμένα συμπεράσματα, ως προς τις ψυχολογικοκοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις που δημιούργησε η εισβολή του 1974 στον προσφυγικό λαό της Κύπρου.

- Ο πόλεμος όπως και ο κάθε πόλεμος δημιούργησε άσχημες αναμνήσεις. Κατά τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων (τα οποία ήταν 180 και λόγω δυσκολιών δεν έγιναν) έρχονται στη μνήμη των προσφύγων δυο αντιφατικές εικόνες, από τη μια ο πόλεμος, η βία, η καταστροφή, και από την άλλη η ειρηνική ζωή το σπίτι τους και οι περιουσίες τους.
- Ο κόσμος κατά τη διάρκεια της εκδίωξης από τα σπίτια τους είχε την ψευδαίσθηση ότι θα επιστρέψει σε λίγες μέρες, και όλα θα είναι όπως πριν. Λίγα ήταν τα άτομα που έφυγαν έχοντας στο μυαλό τους το γεγονός ότι μπορεί να μην επιστρέψουν ποτέ.
- Τα συναισθήματα άγχους, κατάθλιψης, και νευρικής κρίσης διαφαίνονται τόσο με την εκδίωξη τους από τα σπίτια τους όσο και μετά κατά την διάρκεια παραμονής τους στα αντίσκηνα ή σε οποιοδήποτε άλλο μέρος έμειναν. Το συναίσθημα της απόλυτης μοναξιάς, διαφαίνονται ιδιαίτερα σε γυναίκες που έχασαν τους άνδρες τους καθώς και παιδιά που στερήθηκαν τους δικούς τους, μεγαλώνοντας με τους συγγενείς τους, τους παππούδες ή μπαίνοντας σε κάποιο ορφανοτροφείο.
- Στη διάρκεια που οι κάτοικοι του Βορρά δεν είχαν τόποι διαμονής οι περισσότεροι ζούσαν σε αντίσκηνα, καθώς και σε χώρους συγκεντρώσεως όπου υπήρχε μεγάλος συνωστισμός κ.ά.. Επίσης ο κόσμος βρισκόταν σε άσχημη ψυχολογική κατάσταση. Άγχος, κλάμα, καθώς και πλήρης σιωπή επικρατούσε. Όπως λέγει ο Παυλίδης (1988) τα ίδια συναισθήματα κυριαρχούσαν στους Έλληνες του Πόντου που με τη βία εκδιώχθηκαν από τα σπίτια τους και ζούσαν κάτω από άθλιες συνθήκες.
- Το κλίμα συμπαράστασης και αλληλεγγύης μεταξύ των προσφύγων ήταν ένα σημαντικό στοιχείο που έδινε κουράγιο καθώς και ενδυνάμωνε την πίστη τους στην ελπίδα επιστροφής.

- Σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε η βοήθεια του κράτους προς τους πρόσφυγες. Τον πρωταρχικό ρόλο κατείχε ο Κυπριακός Ερυθρός Σταυρός και οι Εθελοντές του.
- Ήταν μεγάλη ανακούφιση οι κατοικίες που ανεγέρθηκαν το 1976 για τη στέγαση προσφύγων σε συνοικισμούς, τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες είπαν ότι ήταν για αυτούς αρκετά βοηθητικό.
- Οι πρόσφυγες πηγαίνοντας να εγκατασταθούν στις ελεύθερες περιοχές ένιωθαν ξένοι και ακόμη νιώθουν αυτό το συναίσθημα. Επίσης το διακατέχει η λύπη και η στενοχώρια. Οι γυναίκες που έχασαν τον άνδρα τους ένιωθαν έντονα το συναίσθημα της μοναξιάς, καθώς ξεκινούσαν μια καινούργια ζωή με διπλό ρόλο.
- Το στίγμα καθώς και η κοινωνική απόρριψη προς τον προσφυγικό λαό ήταν μεγάλο. Χαρακτηριστική φράση του ντόπιου ήταν «Ελάτε παιδιά μου να φάτε και ήρταν οι κιλίντζιοιροι να μας πάρουν το φαί μας».
- Τα προβλήματα ανεργίας με την εισβολή των Τούρκων ήταν αρκετά. Πολλοί πρόσφυγες αναγκάστηκαν να εργαστούν σε οποιαδήποτε εργασία για να αποκομίσουν λίγα χρήματα. Πολλοί ήταν αυτοί που μετέβηκαν στο εξωτερικό για εργασία.
- Οι περισσότεροι πρόσφυγες νιώθουν συναισθήματα μίσους, απέχθειας για το βάρβαρο αυτό λαό που κατέλαβε τα δικά τους εδάφη.
- Η ελπίδα επιστροφής παραμένει άσβηστη ακόμη και σήμερα. Στο γυναικείο πληθυσμό η ελπίδα ότι μπορεί να επιστρέψουν είναι πολύ μεγαλύτερη από ότι ο ανδρικός πληθυσμός που είναι πιο απαισιόδοξος. Όμως όσον αφορά τις συνομιλίες που γίνονται για ελευθερία σε όλη την Κύπρο πιστεύεται ότι δεν θα καταλήξουν πουθενά και πίσω από αυτές κρύβονται συμφέροντα.
- Βασικές σκέψεις σε ένα πρόσφυγα για τον πόλεμο του 1974 είναι τα βάσανα καθώς και η μίζερη ζωή που ζούσε. Βασικό συναίσθημα τους είναι το μίσος η απέχθεια προς τον Τουρκικό λαό, καθώς και ο φόβος, πανικός των εφιαλτικών εικόνων του πολέμου.

- Ένα άλλο συμπέρασμα το οποίο βίωσα με τη συμπλήρωση των συνεντεύξεων. Ο προσφυγικός λαός ακόμα πονάει. Κατά τη συμπλήρωση άλλοι έκλαιγαν, άλλοι μιλούσαν χωρίς να σταματούν, ήθελαν να πουν τα πάντα για τη ζωή τους στα κατεχόμενα. Άλλοι θυμήθηκαν τα βασανιστήρια και τα περιγράφουν με κάθε λεπτομέρεια, λες και τα βίωναν εκείνη τη στιγμή.
- Μέσα από την έρευνα, διαφαίνεται ότι η παρουσία του Κοινωνικού Λειτουργού, δεν υπάρχει παρόλο που μέσα από την βιβλιογραφία είναι έντονη και καθοριστική. Κάνοντας πρακτική στο Επαρχιακό Γραφείο Ευημερίας Λάρνακας, υπάρχει αρκετή αδιαφορία για τα ψυχολογικά και κοινωνικά προβλήματα των προσφύγων, όσο αφορά τον οικονομικό τομέα τους δίνεται ένα χρηματικό ποσό μηνιαία. Δεν υπάρχει το ενδιαφέρον για το ψυχικό σθένος των προσφύγων, και ως εκ τούτου είναι πολλά τα άτομα που υποφέρουν από τις τραυματικές αυτές εμπειρίες και δεν τους παρέχεται η ανάλογη θεραπευτική βοήθεια.

2.3 Προτάσεις έρευνας

Ο πόλεμος του '74 όπως και κάθε πόλεμος δημιουργεί τραυματικές εμπειρίες, στον εκτοπισμένο πληθυσμό και χρειάζεται βοήθεια από μια επιστημονική ομάδα (ψυχολόγο, θεραπευτή κ.α.) την οποία ο προσφυγικός λαός δεν είχε για να τους βοηθήσει να τα ξεπεράσουν. Με τη συστηματική βοήθεια από την επιστημονική ομάδα πολλά προβλήματα που διαφαίνονται μέσα από τις συνεντεύξεις δεν θα υπήρχαν ή τουλάχιστον θα μετριάζονταν (όπως: κλάμα, κατάθλιψη, ενοχές, παρανοϊκές σκέψεις κ.α.).

Τέλος θα ήθελα να αναφέρω μια άλλη πρόταση, θα ήταν αρκετά επιμορφωτικό να υπάρχουν προγράμματα, γύρω από τον πόλεμο και πιο συγκεκριμένα στις επιπτώσεις στον εκτοπισμένο πληθυσμό, γιατί είναι σημαντικό να γνωρίζει ο κόσμος τις τραυματικές εμπειρίες, που περνούν τα άτομα αυτά καθώς και τους τρόπους που μπορούν να βοηθηθούν.

Παρόλο που από τις έρευνες που έγιναν και γενικά σε όλες τις αναφορές σ' αυτή την περίοδο φαίνεται η έντονη και καθοριστική παρουσία του Κοινωνικού Λειτουργού, εντούτοις μέσα στις συνεντεύξεις δεν αναφέρεται καθόλου. Η ενεργός παρουσία των Κοινωνικών Λειτουργών θα συνέβαλλε στο μετριασμό όλων αυτών των ψυχολογικών προβλημάτων που δημιουργήθηκαν.

Επίσης αρκετά είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν διάφοροι προσφυγικοί συνοικισμοί και χρειάζονται την παρουσία του Κοινωνικού Λειτουργού καθώς έχουν ποικίλα ψυχολογικά-κοινωνικά-οικονομικά προβλήματα.

Θα έπρεπε να υπάρχει δραστηριοποίηση από το κράτος, έτσι ώστε να μην υπήρχε το στίγμα και η κοινωνική απόρριψη προς τους πρόσφυγες από τους ντόπιους. Μέσα από διάφορες ομιλίες, φυλλάδια θα έπρεπε να ευαισθητοποιήσει-ενημερώσει τους κατοίκους που δεν εκδιώχθηκαν από τα σπίτια τους, για την μειονεκτική θέση στην οποία βρίσκεται ο προσφυγικός λαός.

Τα προβλήματα ανεργίας ήταν σε μεγάλο βαθμό. Το κράτος θα έπρεπε να δραστηριοποιηθεί περισσότερο για βοήθεια αυτών των ατόμων για εργασία. (Παρόλο που μέσα από τη Βιβλιογραφία διαφαίνεται η ζωντανή παρουσία του Κράτους όσον αφορά την αντιμετώπιση της ανεργίας).

Οι συνομιλίες που διαρκώς γίνονται θα πρέπει να είναι περισσότερο οργανωμένες με σκοπό την επίλυση του κυπριακού προβλήματος γιατί ο προσφυγικός λαός άρχισε να αμφισβητεί την Κυπριακή Κυβέρνηση, καθότι λύση υπάρχει και λύση δεν διαφαίνεται.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Οι πόλεμοι υπήρχαν για αρκετά χρόνια και συνεχίζονταν ακόμη και στις μέρες μας, με τεράστιες απώλειες, ως εκ τούτου και οι τραυματικές εμπειρίες στον εκτοπισμένο πληθυσμό. Η προσέγγιση και αντιμετώπιση των κοινωνικών οικονομικών προβλημάτων καθώς και των ψυχολογικών, πρέπει να πάρει ένα μεγαλύτερο ανθρωπιστικό χαρακτήρα.

Όσον αφορά τους πρόσφυγες και τις ψυχολογικο-κοινωνικο-οικονομικές επιπτώσεις που είναι το αντικείμενο μελέτης της εργασίας μου, παρατηρούνται σημαντικές εξελίξεις τα τελευταία 30 χρόνια. Οι προσπάθειες που γίνονται αποσκοπούν στην παροχή ίσων ευκαιριών στους πρόσφυγες γιατί είναι σαν όλους τους άλλους.

Σήμερα η παροχή μιας πλήρους βοήθειας στα άτομα αυτά από τις απώλειες που υπέστηκαν είναι αρκετά ικανοποιητική. Παρόλα αυτά δεν δίνεται ιδιαίτερη σημασία στα ψυχικά τραυματισμένα άτομα. Οι λεγόμενες διαταραχές έπειτα από ψυχοτραυματικό στρες. Οι διαταραχές αυτές χρειάζονται ειδική διάγνωση και θεραπεία.

Ο πόλεμος του '74 είναι ένα τραυματικό γεγονός που έχει δημιουργήσει αρκετές ψυχολογικοκοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις.

Όσον αφορά τις επιπτώσεις αυτές η βοήθεια του κράτους καθώς και άλλων υπηρεσιών ήταν αρκετή ώστε πολλά άτομα κατάφεραν να ξεφύγουν από την κατάσταση αυτή. Για να μπορέσουν να ορθοποδήσουν χρειάζεται να είναι υγιείς, καθότι πολλά άτομα ήταν ψυχικά τραυματισμένα και έτσι ακόμη και σήμερα σε αρκετούς συνοικισμούς παρατηρούνται τα προβλήματα αυτά

Για την ενιαία αντιμετώπιση των τραυματικών εμπειριών και απωλειών στον εκτοπισμένο πληθυσμό απαιτούνται συντονισμένες ενέργειες από πλευράς όλων των ενδιαφερομένων. Αυτό σημαίνει ότι οι ειδικοί του θέματος καθώς και φορείς της πολιτείας πρέπει να συνεργάζονται με απώτερο σκοπό την παροχή της καλύτερης βοήθειας.

Ελπίζουμε η πτυχιακή αυτή εργασία να αποτελέσει κίνητρο για προβληματισμό ε, ευαισθητοποίηση, κινητοποίηση για περαιτέρω οργάνωση και ανάπτυξη των υπηρεσιών, με κυριότερο σκοπό τη στελέχωση τους από επιστημονική ομάδα. Μελλοντικά θα ήταν χρήσιμο να γίνουν επιπλέον έρευνες με μεγαλύτερο δείγμα και σταθμισμένα εργαλεία ώστε να μπορούν να εξαχθούν ολοκληρωμένα και εμπεριστατωμένα αποτελέσματα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

**ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΜΟΝΟΜΕΡΗ ΑΝΑΚΗΡΥΞΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ
ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΥΣ**

Το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, στις 18 Νοεμβρίου 1983, ενέκρινε το ψήφισμα 541/83 με 13 ψήφους υπέρ, μια εναντίον (Πακιστάν) και μια αποχή (Ιορδανία). Το ψήφισμα έχει ως εξής:

Το Συμβούλιο Ασφαλείας

Αφού άκουσε τη δήλωση του Υπουργού Εξωτερικών της Κυβερνήσεως της Δημοκρατίας της Κύπρου,

Εκφράζοντας ανησυχία για τη διακήρυξη των Τουρκοκυπριακών Αρχών της 15ης Νοεμβρίου 1983, με την οποία επιχειρείται η δημιουργία ενός ανεξάρτητου κράτους στη Βόρεια Κύπρο,

Θεωρώντας ότι η διακήρυξη αυτή είναι ασυμβίβαστη με τη Συνθήκη του 1960 σχετικά με την εγκαθίδρυση της Δημοκρατίας της Κύπρου και με τη Συνθήκη Εγγυήσεως του 1960,

Θεωρώντας επομένως ότι η απόπειρα δημιουργίας Τουρκικής Δημοκρατίας της Βορείου Κύπρου' είναι άκυρη και θα συμβάλει στην επιδείνωση της καταστάσεως στην Κύπρο,

Επαναθεβαιώνοντας τα ψηφίσματά του υπ' αριθμό 365 (1974) και 367(1975),

Έχοντας επίγνωση της ανάγκης μιας λύσεως του Κυπριακού προβλήματος, βασισμένης στην αποστολή των καλών υπηρεσιών, που ανέλαβε ο Γενικός Γραμματέας,

Επιθεβαιώνοντας τη συνεχιζόμενη υποστήριξή του προς την Ειρηνευτική Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο,

Λαμβάνοντας υπό σημείωση τη δήλωση του Γενικού Γραμματέα της 17ης Νοεμβρίου 1983,

1. Αποδοκιμάζει τη διακήρυξη των Τουρκοκυπριακών Αρ-

2. Θεωρεί την προαναφερθείσα διακήρυξη νομικά άκυρη και ζητεί την ανάκλησή της.

3. Ζητεί την επείγουσα και αποτελεσματική εφαρμογή τα ψηφισμάτων 365 (1974) και 367(1975),

4. Καλεί το Γενικό Γραμματέα να συνεχίσει την αποστολή των καλών υπηρεσιών του για να επιτύχει την ταχύτερη δυνατή πρόοδο προς την κατεύθυνση μιας δίκαιης και μόνιμης διευθέτησης του Κυπριακού,

5. Καλεί τα μέρη να συνεργασθούν πλήρως με το Γενικό Γραμματέα στην αποστολή των καλών του υπηρεσιών,

6. Καλεί όλα τα κράτη να σέβονται την κυριαρχία, ανεξαρτησία, εδαφική ακεραιότητα και το αδέσμευτο της Κυπριακής Δημοκρατίας,

7. Καλεί όλα τα κράτη να μη αναγνωρίσουν οποιοδήποτε Κυπριακό κράτος άλλο από την Κυπριακή Δημοκρατία,

8. Καλεί όλα τα κράτη και τις δυο κοινότητες στην Κύπρο να απέχουν από οποιαδήποτε ενέργεια, που μπορεί να επιδεινώσει την κατάσταση.

9. Καλεί το Γενικό Γραμματέα να τηρεί το Συμβούλιο Ασφαλείας πλήρως ενήμερο».

ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

1. Βασική προϋπόθεση λύσεως του κυπριακού προβλήματος είναι η πλήρης αποστρατικοποίηση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σε πρώτη φάση πρέπει να αποσυρθούν όλα τα τουρκικά στρατεύματα κατοχής μαζί με τους εποίκους που μεταφέρθηκαν από την Τουρκία. Σε μεταγενέστερο στάδιο, όλα τα στρατεύματα για τα οποία γίνεται πρόνοια δυνάμει της Συνθήκης Συμμαχίας (ελληνικό και τουρκικό απόσπασμα) πρέπει να αποσυρθούν, η δε Κυπριακή Εθνική Φρουρά και η αποκαλούμενη «Τουρκοκυπριακή Δύναμη Ασφαλείας» πρέπει να διαλυθούν. Σκοπός είναι όπως η αποστρατικοποίηση αποτελέσει στοιχείο εσωτερικής σταθερότητας και επίσης όπως καθυστερήσει τους παράδοξους «φόβους» της Τουρκίας ότι η Κύπρος δυνάτο να χρησιμοποιηθεί στρατιωτικά εναντίον της.

2. Διεθνής δύναμη υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, που θ' αποτελείται από άνδρες από χώρες που δεν έχουν άμεση ανάμιξη στο κυπριακό πρόβλημα, πρέπει να σταθμεύει στην Κύπρο προς διασφάλιση της εξωτερικής της άμυνας και

και στη δημιουργία του κατάλληλου κλίματος και όρων για την επανένωση της χώρας και του λαού. Σ' αυτή την περίπτωση, η συμφιλίωση και συνεργασία μεταξύ των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων θα καθιστάτο δυνατή μέσα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα.

3. Το θέμα αποτελεσματικών διεθνών εγγυήσεων είναι μεγάλης σημασίας ενόψει της πικρής εμπειρίας του παρελθόντος. Η ανεξαρτησία, εδαφική ακεραιότητα, ενότητα και το αδίστακτο της Κυπριακής Δημοκρατίας πρέπει να τύχουν εγγυήσεως θάσει Διεθνούς Συνθήκης. Οι ενδιαφερόμενες δυνάμεις πρέπει να αποκλεισθούν από συμμετοχή στη Συνθήκη αυτή. Το καθήκον των εγγυητριών πρέπει να είναι συλλογικό και η χρήση βίας πρέπει να αποκλείεται ρητά από τις επιρροές μεθόδους δράσεως για την εφαρμογή της Συνθήκης.

επίλυση των θεμάτων αυτών, όπως άλλωστε και όλων των άλλων θεμάτων και πυλών, είναι τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών και οι Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου (Μακρaris-Ντενκτάς 1977 και Κυπριανού-Ντενκτάς 1979). Κατά την κεραιρισμό των εδαφικών και συνταγματικών θεμάτων, η πληθυσμιακή σύνθεση της Κύπρου πρέπει να λαμβάνεται πάντα υπόψη. Ακολουθεί περίγραμμα της προτεινόμενης λύσεως.

5. *Εδαφική πτυχή:* Παρά τους εγγενείς κινδύνους και τις συνταγματικές δυσκολίες που συνεπάγεται η έννοια δυο περιούχών ή δυο περιφερειών, εντούτοις αυτή έχει γίνει αποδεκτή.

Πρέπει ιθέσθαι να τονισθεί ότι οι Τουρκοκύπριοι απαιτούν το 18% του πληθυσμού της Κύπρου. Έποικοι από την Τουρκία και οποιαδήποτε άλλα πρόσωπα που μεταφέρθηκαν στην Κύπρο μετά την εισβολή του 1974 δεν μπορούν, κατ' ούδένα τρόπο, να θεωρηθούν Κύπριοι. Παρά το γεγονός ότι η αναλογία του τουρκοκυπριακού πληθυσμού είναι μόνο 18%, εντούτοις έχει ήδη δηλωθεί στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών στις 30 Σεπτεμβρίου 1983 ότι η Ελληνοκυπριακή

χόμενο αποδοχής όπως το 25% του εδάφους της Δημοκρατίας βρίσκεται υπό τουρκοκυπριακή διοίκηση, νοσημένου ότι περιοχές όπως η Αμμόχωστος και η Μόρφου, που ήταν πννοκατοικημένες από Ελληνοκυπρίους πρώτου ξεριζώθουν με τη βία από τα σπίτια τους από τις τουρκικές δυνάμεις ειςβολής, θα βρίσκονται υπό ελληνοκυπριακή διοίκηση.

6. *Συνταγματική πτυχή:* Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, στα πλαίσια ομοσπονδιακού συστήματος, οι περιοχές ή περιφέρειες θα έχουν σημαντική αυτονομία και εξουσίες. Επομένως οποιοσδήποτε εξισορροπήσεις εξουσιών στο ομοσπονδιακό επίπεδο πρέπει να είναι περιορισμένες και να είναι τέτοιες φύσεως ώστε να μην παρεμποδίζουν την ομαλή λειτουργία των οργάνων της Ομοσπονδιακής Κυβερνήσεως ή να οδηγούν σε αδιέξοδα. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, διότι, σε μια ομοσπονδία, οι εξουσίες και αρμοδιότητες των ομοσπονδια-

ΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΤΩΝ 5 ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

Για να ανοίξει ο δρόμος για μια συνάντηση υψηλού επιπέδου και για επανάληψη του διακοινοτικού διαλόγου, τα μέρη θα καταλήξουν σε συνεννόηση με το Γενικό Γραμματέα ότι ενδεώς ασχολείται με την παρούσα διπλωματική προσπάθεια:

α) Δεν θα αναληφθούν περαιτέρω βήματα για διεθνοποίηση του Κυπριακού και οι πρωτοβουλίες που βρίσκονται τώρα εν κινήσει δεν θα συνεχισθούν.

β) Δεν θα υπάρξει συνέχιση της ανακήρυξης της 15ης Νοεμβρίου 1985 από τους Τουρκοκυπρίους και οι πρωτοβουλίες που βρίσκονται τώρα εν κινήσει δεν θα συνεχισθούν.

γ) Και οι δυο πλευρές θα προθούν σε αμοιβαίες δεσμεύσεις έναντι του Γενικού Γραμματέα ότι δεν θα αυξήσουν ποσοτικά ή ποιοτικά τις στρατιωτικές δυνάμεις τους στο νησί. Θα συμ-

5ης Αυγούστου 1981, στο Γενικό Γραμματέα, ο οποίος θα την θέσει υπό μεταβατική διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών, ως τμήμα της ουδέτερης ζώνης που ελέγχεται από την Ειρηνευτική Δύναμη. Η μεταβίβαση θα γίνει σταδιακά σε περίοδο 6-9 μηνών η οποία θα συμφωνηθεί μεταξύ της Αυτού Εξουχότητας του κ. Ντενκτάς και του Γενικού Γραμματέα και θα ανακοινωθεί κατά τη συνάντηση υψηλού επιπέδου. Η μεταβίβαση θα αρχίσει από την περιοχή ανατολικά της Λεωφόρου Δερύνειας που εκτείνεται προς το νότο μέχρι την υφιστάμενη ουδέτερη ζώνη, η οποία θα μεταβιβάσει εντός δυο εβδομάδων από της ημερομηνίας που θα τεθεί το σχέδιο τούτο σε ισχύ. Οι Τουρκοκυπριακές αρχές θα καταρτίσουν χρονοδιάγραμμα για τη σταδιακή μεταβίβαση του υπόλοιπου τμήματος της περιοχής Αμμοχώστου, που θα συμπληρωθεί μέσα στο ενδεδειγμένο χρονικό πλαίσιο των 6-9 μηνών, και θα εφαρμόσει το χρονοδιάγραμμα αυτό.

Η περιοχή που θα διοικείται από το Γενικό Γραμματέα θα καταστεί έτσι τμήμα της ουδέτερης ζώνης, πράγμα που σημαίνει ότι η διαδικασία εγκατάστασης των Ελληνοκυπρίων θα

(περιλαμβανομένων των τριών ελευθεριών, διακινήσεως, εγ- καταστάσεως και του δικαιώματος ιδιοκτησίας) πρέπει να κατοχυρωθούν τόσο στο ομοσπονδιακό όσο και στο περιφερειακό επίπεδο και πρέπει να αποτελέσουν μέρος του ομοσπονδιακού συντάγματος.

Οποιοδήποτε ρυθμίσεις αναφορικά με τις τρεις ελευθερίες (διάκινήσεως, εγκαταστάσεως και δικαιώματος ιδιοκτησίας) πρέπει να αφορούν αποκλειστικά στην αντιμετώπιση ορισμένων πρακτικών δυσκολιών στην εφαρμογή τους και δεν πρέπει να τίθονται ανάγερση ή να τις περιορίζουν.

(στ) Οικονομικά θέματα

Η οικονομική και κοινωνική πολιτική της Ομόσπονδης Δημοκρατίας της Κύπρου πρέπει να διασφαλίζει την οικονομική πρόοδο και ανάπτυξη της Κύπρου ως συνόλου και να εξασφαλίζει σ' όλους τους πολίτες της Κύπρου ίσο βιοτικό επίπεδο και ίσες ευκαιρίες για πρόοδο, ανάπτυξη και ευημε-

μια, σχετικά με την οικονομία, που να εφαρμοστούν μετά την εξεύρεση λύσεως.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών ενέκρινε στις 11 Μαΐου 1984 με 13 ψήφους υπέρ, (Σοβιετική Ένωση, Κίνα, Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Ινδίες, Αίγυπτος, Περου, Ουκρανία, Άνω Βόλτα, Ζιμπάμπουε, Ολλανδία, Μάλτα και Νικαράγουα), μια εναντίον (Πακιστάν) και μια αποχή (Ηνωμένες Πολιτείες), το ακόλουθο υπ' αριθμό 550 ψήφισμα για την Κύπρο:

«Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

Αφού μελέτησε την κατάσταση στην Κύπρο, ύστερα από αίτημα της Κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας,

Αφού άκουσε τη δήλωση του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας,

Λαμβάνοντας υπόψη την έκθεση του Γενικού Γραμματέα

Εκφράζοντας βαθιά λύπη για τη μη εφαρμογή των ψηφισμάτων του, και ιδιαίτερα του ψηφίσματος 541 (1983),

Ανησυχώντας σοβαρά λόγω των περαιτέρω αποσχιστικών ενεργειών στο κατεχόμενο τμήμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι οποίες παραβιάζουν το ψήφισμα 541(1983), δηλαδή, της δήθεν ανταλλαγής πρεσβευτών μεταξύ της Τουρκίας και της νομικά ακυρης «Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου» και της μελετώμενης διεξαγωγής «συνταγματικού δημοψηφίσματος» και «εκλογών», καθώς και λόγω άλλων ενεργειών ή απειλών για ενέργειες που αποσκοπούν στην περαιτέρω παγίωση του δήθεν ανεξάρτητου κράτους και της διαιρέσεως της Κύπρου,

Ανησυχώντας βαθιά λόγω των προσφάτων απειλών για επέκταση του ποικισμίου των Βαρωσίων από άτομα άλλα από τους κατοίκους των,

Επαναβεβαιώνοντας τη συνεχή υποστήριξη του προς την Επανεθνικιστική Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο,

αποφασισσει από το Γενικό Γραμματέα. Εννοείται ότι η περιοχή δεν θα επανέλθει στη δικαιοδοσία των Ελληνοκυπρίων, εκτός αν επιτευχθεί τελική διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος. Στην περιοχή αυτή δεν θα έχει πρόσβαση οποιοδήποτε στρατιωτικό προσωπικό εκτός εκείνου της Ειρηνευτικής Δυνάμεως.

ε) Τα μέρη θα συμφωνήσουν να δεχθούν πρόσκληση του Γενικού Γραμματέα για την πραγματοποιήση συναντήσεως κορυφής και για την επανέναρξη του διακοινοτικού διαλόγου.

ΣΗΜΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΒΙΕΝΝΗΣ

Επιθυμώ να σας καλωσορίσω στο Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών στη Βιέννη και να σας ευχαριστήσω που δεχθήκατε να επιδιώξετε μαζί μου μια δίκαιη και μόνιμη διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος, μέσα στο πλαίσιο της αποστολής καλών υπηρεσιών που μου ανατέθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας.

Στην τελευταία έκθεσή μου στο Συμβούλιο, αναφερόμενος στην κατάσταση που εξελίχθηκε αναφορικά με τις καλές μου υπηρεσίες, δήλωσα ότι μελετούσα προσεκτικά τρόπους με τους οποίους θα ήταν δυνατό υπό τις επικρατούσες συνθήκες να αναζωογονηθεί η αναζήτηση μιας ειρηνικής διευθετήσεως. Επομένως θα διαβουλευθώ με τα μέρη αναφορικά με τις απόψεις τους ως προς τις δυνατός προεγγύσεις που ίσως παρέχουν προοπτική επιτεύξεως προόδου. Αυτός είναι ο λόγος της συναντήσεώς μας εδώ στη Βιέννη, που είναι ακόμη πιο πολύ αναντικείμενος, εφόσον δεν είναι μεσοπληθής και ε-

ΛΕΝ ΟΤΙ ΜΕ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΣΕ ΚΑΝΕΙΣ ΟΤΙ ΥΠΕΡΒΟΥΝΤΑΝ ΑΝ ΥΠΟΣΤΕΙΞΩ ΟΤΙ Η ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΜΙΑΣ ΕΙΡΗΝΙΚΗΣ ΛΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΕΦΘΑ- ΣΕ ΣΕ ΚΡΙΣΙΜΟ ΣΗΜΕΙΟ. ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΑ ΕΛΠΙ- ΔΟΦΟΡΩΝ ΕΧΕΙ ΔΟΚΙΜΑΣΘΕΙ ΚΑΙ ΑΠΟΔΕΙΧΘΗΚΕ ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ.

Στην τελευταία έκθεσή μου παρατήρησα ότι δεν θα φαινόταν παράλογο να ζητησω από τα μέρη να αποφύγουν ενέργειες που τείνουν να προδικάσουν τη συμφωνημένη βάση και να προχωρήσουν χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση στην αναζήτηση λύσεως που να αποβλέπει στην εγκαθίδρυση ενός μοσοπόνδου κράτους.

Τα κύρια έγγραφα που καθορίζουν τις αρχές που διέπουν μια διευθέτηση είναι ασφαλώς οι συμφωνίες υψηλού επιπέδου της 12 Φεβρουαρίου 1977 και της 19 Μαΐου 1979. Υπενθυμίζω εν προκείμενω το σημείο 2 της συμφωνίας 10 σημείων, το οποίο αναφέρει ότι «η βάση των συνομιλιών θα είναι οι κατευθυντήριες γραμμές του Φεβρουαρίου 1977 και τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών που σχετίζονται με το Κυπριακό πρόβλημα». Είναι πεπεισμένος ότι καμιά προσέγγιση σε μια

προσέγγιση που να είναι διαφορετική από αυτή που είναι με βάση δεσμευση πάνω στις συμφωνίες αυτές. Με αυτή τη βάση, θα ήταν δυνατό να προχωρήσουμε το συντομότερο δυνατό στην εγκαθίδρυση μιας μοσοπονδιακής δημοκρατίας η οποία θα είναι ανεξάρτητη και αδέσμευτη, δικονομική όσον αφορά την μοσοπονδιακή συνταγματική πτυχή και διζωνική όσον αφορά την εδαφική πτυχή. Εν προκειμένω θα ήταν χρήσιμο να επιχρησούμε μια επιθεδαίωση των εισαγωγικών συνταγματικών προνοιών, που είχαν σε μεγάλο βαθμό συμφωνηθεί κατά τις διακοινοτικές συνομιλίες του 1981-82.

Τα σημεία εργασίας που πρόκειται να σας παρουσιάσω για μελέτη κατά την άφιξη μου πρέπει να θεωρηθούν ως ενιαίο σύνολο. Η εγκαθίδρυση μιας μοσοπονδιακής δημοκρατίας θα απαιτήσει ενέργειες υπό τρία κεφάλαια:

(1) Πολιτικά μέτρα δημιουργίας κλίματος εμπιστοσύνης 2) Εγκαθίδρυση και ανάπτυξη μιας Κυβερνητικής διάρθρωσης και 3) Εδαφικές αναπροσαρμογές.

(1) Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, αντιλαμβάνομαι ότι τα μέτρα

και έξι επιπρόσθετων περιοχών, όπως αυτές καθορίζονται στον Τουρκοκυπριακό χάρτη της 5 Αυγούστου 1981, (β) ένα πλήρες μορατόριουμ ενεργειών που τείνουν να παραβλάψουν τις προσαρμογές του Γενικού Γραμματέα τόσο στη διεθνή σκηνή όσο και στο εσωτερικό και (γ) την επανάνοιξη του Διεθνούς Αεροδρομίου Λευκωσίας υπό μεταβατική διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών, με ελεύθερη προσπάθεια από τις δυο πλευρές.

(2) Όσον αφορά την εγκαθίδρυση μιας κεντρικής Κυβερνήσεως της Μοσοπονδιακής Δημοκρατίας, θα είναι πολιτικά επιτακτικό να εξερευνηθεί το κατάλληλο ισοζύγιο μεταξύ του ίδιου πολιτικού καθεστώτος των δυο κοινοτήτων, της ενότητάς της Χώρας και των λειτουργικών απαιτήσεων μιας Κυβερνήσεως που να είναι ικανή να ασκεί αποτελεσματικά τις εξουσίες που της έχουν ανατεθεί. Θα εισηγούμουν να αρχίσουμε με τη σύσταση κοινών τεχνικών ομάδων εργασίας που θα καθορίσουν τρόπους ολοκληρώσεως των Κυβερνητικών αρμοδιοτήτων στις αντίστοιχες περιοχές. Η σύσταση αυτών των ο-

μόδων εργασίας, θα αντιπροσωπεύει τη δέσμευση των δυο πλευρών ότι ορισμένες εξουσίες και αρμοδιότητες θα αναληφθούν από την ομοσπονδιακή Κυβέρνηση. Τούτο θα συμβεί όταν σε κάθε περίπτωση η αντίστοιχη ομάδα εργασίας συμπληρώσει το έργο της και τα αποτελέσματα θα έχουν θεσπισθεί. Δε νόμιμο από τη νομοθετική εξουσία. Η μεταβατική ομοσπονδιακή Κυβέρνηση θα δημιουργηθεί όταν πρώτο εγκαθιδρυθούν οι εκτελεστικοί και ο νομοθετικός κλάδος, περιλαμβανομένων των πρώτων Υπουργείων, μεταξύ των οποίων τα Υπουργεία Εξωτερικών και Οικονομικών, και δεύτερο όταν συμπληρωθούν περαιτέρω εδαφικές αναπροσαρμογές. Θα επανέλθω αμέσως στο σημείο αυτό.

Η εγκαθίδρυση μεταβατικής Κυβερνήσεως θα απαιτήσει κρίσιμες αποφάσεις όσον αφορά την Εκτελεστική εξουσία, κατά κύριο λόγο όσον αφορά το ρόλο του Προέδρου. Όσον αφορά τη Νομοθετική Εξουσία αντιλαμβάνομαι ότι κατά τις διακοινοτικές συνομιλίες υπήρξαν ορισμένες ενδείξεις για συμφωνία 70:30 η αναλογική αντιπροσώπευση στην Κάτω Βουλή και 50:50 στην Άνω Βουλή.

ναγκη να συζητησω τα ποσοστά, και εν ποση περιηπτωσει το σημαντικο ζήτημα αφορά τον αριθμο προσώπων που θα επανεικατάσταθουν. Όμως η εντύπωση μου είναι ότι οι δυο πλευρές δεν απέχουν πολύ στο σημείο αυτό. Οι διευρυμένες περιοχές αρχικά, αν παραστεί ανάγκη, θα τερθούν υπό μεταβατική διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών. Αυτή η διοίκηση σε μεταγενέστερα στάδια θα υποδιβάζεται σταδιακά.

Σκόπια απόφυγα να εισέλθω σε λεπτομέρειες όσον αφορά το χρονοδιάγραμμα που θα απαιτηθεί για τα πιο πάνω μέτρα, άνκαι θα ήμουν έτοιμος στον κατάλληλο χρόνο, και μου ζητηθεί να κάμω εισηγήσεις.

Απομένει να αναφέρω ορισμένα συγκεκριμένα θέματα αρχής που παρτίθενται στο σημείο 3 της συμφωνίας υψηλού επιπέδου του 1977 δηλ. της ελευθερίας διακινήσεως και εγκαταστάσεως και του δικαίωματος ιδιοκτησίας. Αυτά θα συζητηθούν «λαμβανόμενων υπόψη της θεμελιώδους βάσης του δι-κοινοτικού διζωνικού συστήματος και ορισμένων πρακτικών

δυσκολιών που μπορεί να δημιουργηθούν για την Τουρκοκυπριακή Κοινότητα». Πρέπει επίσης να τους δοθεί η πρόποια θέση στο τελικό χρονοδιάγραμμα.

Στη συμφωνία υψηλού επιπέδου του 1979 στο σημείο 7 αναφέρεται ότι η αποστρατικοποίηση της Δημοκρατίας είναι ένας επιθυμητός στόχος. Μου φαίνεται ότι ο καλύτερος τρόπος με τον οποίο μπορεί να προσεγγισθεί ο στόχος αυτός είναι με την εισαγωγή περιορισμένων μέτρων κατάρτησης της στρατιωτικής αντιπαρατάξεως υπό την επίβλεψη των Ηνωμένων Εθνών. Αυτά θα συνοδευθούν από ουσιαστικές μειώσεις των στρατιωτικής αριθμητικής δυνάμεως, που θα αποτελούν μέρος της κατά στάδια διαδικασίας. Βέβαια εννοείται ότι οι διευθετήσεις που αφορούν τον τρόπο αποχωρήσεως των ξένων στρατιωτικών δυνάμεων και στοιχείων αποτελούν ουσιαστικό μέρος της διαδικασίας.

Τα σημεία εργασίας που σας παρουσίασα δεν έχουν σκοπό να παρουσιάσουν ένα πλήρες σχέδιο για διευθέτηση του Κυπριακού -κάθε άλλο- είναι πλήρη συνειδηση του υπονοούμενου ότι

(α) Μπορεί η πλευρά σας να εργασθεί πάνω στα σημεία που σας διέγραψα αδρομερώς πιο πάνω;

(β) Αν ναι, η πλευρά σας θα ήταν διατεθειμένη να πάρει μέρος σε εκ του σύνεγγυς συνομιλίες υπό την αιγίδα μου, σε υψηλό επίπεδο, προς το σκοπό περαιτέρω επεξεργασίας των σημείων αυτών σ' ένα προκαταρκτικό σχέδιο συμφωνίας;

(γ) Αν οι εκ του σύνεγγυς συνομιλίες αποδειχθούν επιτυχείς, η πλευρά σας θα ήταν διατεθειμένη να πάρει μέρος σε κοινή συνάντηση υψηλού επιπέδου υπό την αιγίδα μου;

(δ) Αν ναι, οι πρώτες δέκα μέρες του Σεπτεμβρίου θα σας βόλευαν για να αρχίσει η διαδικασία αυτή;

Πρέπει να κάμω ακόμη μια παρατήρηση. Είμαι βέβαιος ότι αντιλαμβάνεσθε πόσο σημαντικό είναι να τηρηθούν οι διαβουλεύσεις απόλυτα εμπιστευτικές. Στην πράξη, η εμπιστευτικότητα είναι ουσιαστικός όρος αν πρόκειται να έχει η διαδικασία αυτή οποιαδήποτε πιθανότητα να σημειώσει πρόοδο.

Επομένως σας κάνω έκκληση για να διασφαλίσετε ότι οι ανταλλαγές αυτές, και ιδιαίτερα τα σημεία εργασίας που σας υπέβαλα, θα μελετηθούν μόνο στο ανώτατο και στο πιο περιορισμένο επίπεδο.

Επειδή έχω προσωπικά αναμιχθεί με το Κυπριακό πρόβλημα για πάνω από δέκα χρόνια και επειδή αγαπώ το νησί και το λαό του, γιώθω ότι είναι καθήκον μου -ένα καθήκον στο οποίο έχω την υπερασπίριξη των μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας- να κάμω την απόπειρα αυτή για να ανοίξω τη θύρα σε μια λογική και ειρηνική μελέτη του μέλλοντος της χώρας αυτής.

Είμαι εδγνώμων για την προσοχή σας και σφαλώς θέλω να ακούσω τις σκέψεις σας είτε τώρα είτε σε κάποιο άλλο κατάλληλο χρόνο, για τα προβλήματα που έθεσα ενώπιόν σας για μελέτη.

Νοέμβριος 1984

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΡΙΤΟ ΓΥΡΟ ΤΩΝ ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΝΕΓΓΥΣ ΣΥΝΟΜΙΛΙΩΝ

(Προκαταρκτικό προσχέδιο για μια κοινή συμφωνία
υψηλού επιπέδου)

Πραγματοποιήθηκε στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών
στις 27 Νοεμβρίου 1984

Τα μέρη έχουν συμφωνήσει πάνω στα ακόλουθα θέματα τα οποία θα θεωρηθούν σαν ενιαίο σύνολο:

Τα μέρη:

του πιο κάτω, στη δημιουργία μιας Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας που θα είναι ανεξάρτητη και αδέσμευτη, δικαιοτική σε σχέση με την ομοσπονδιακή συνταγματική πτυχή και διζωνική σε σχέση με την εδαφική πτυχή.

γ. Επαναθεβαιώνουν την αποδοχή εκείνων των εισαγωγικών συνταγματικών προνοιών που συμφωνήθηκαν στις διακοινοτικές συννομιλίες το 1981-1982.

(I) Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Κύπρου θα έχει διεθνή προσωπικότητα. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα ασκεί κυριαρχία πάνω σε όλη την εδαφική περιοχή.

(II) Ο λαός της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας θα περιλαμβάνει την Ελληνική Κυπριακή και την Τουρκική Κυπριακή κοινότητα. Θα υπάρχει μόνο μια υπηκοότητα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Κύπρου που θα διέπεται από ομοσπονδιακό νόμο.

τη διάρκεια των διακοινωτικών συνομιλιών θα επισυναφθούν σ' αυτό τὸ έγγραφο. Και στις δυο περιπτώσεις οι λέξεις που εμφανίζονται στην ανασκόπηση ημερομηνίας 18.5.82 θα χρησιμοποιηθούν και ελεγχθούν και από τα δυο μέρη).

1. Οι εξουσίες και λειτουργίες που θα δοθούν στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας θα περιλαμβάνουν:

- (α) Τις εξωτερικές υποθέσεις.
- (β) Τις ομοσπονδιακές υποθέσεις (περιλαμβανομένου του ομοσπονδιακού προϋπολογισμού, φορολογίας, τελωνείων και φόρων κατανάλωσης).
- (γ) Νομισματικές και τραπεζικές υποθέσεις.
- (δ) Ομοσπονδιακές οικονομικές υποθέσεις (περιλαμβανομένου του εμπορίου και του τουρισμού).

(ε) Τη νομοθεσία και Τηλεπικοινωνίες

Προμηθειών και του Περιβαλλοντος).

- (η) Ομοσπονδιακή υγεία και κτηνιατρικά θέματα.
- (θ) Πρότυπα: Μέτρα και σταθιά, ευρεσιτεχνίες, σήματα και πνευματικά δικαιώματα.
- (ι) Ομοσπονδιακή Δικαιοσύνη.
- (κ) Διόρισμός Ομοσπονδιακών αξιωματούχων.

(λ) Άμυνα (θα συζητηθεί σε συσχετισμό με τις διενεχθείσες εγγυήσεις) και ασφάλεια όσον αφορά την ομοσπονδιακή αρμοδιότητα.

Πρόσθετες εξουσίες και λειτουργίες δυνατό να δοθούν στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση με κοινή συμφωνία των δύο

από αρχές της ομοσπονδιακής κυβέρνησης ή με συντονισμό μετάξύ των αρμοδίων αρχών της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των δυο (επαρχιών ή ομόσπονδων κρατών).

2) Η νομοθετική εξουσία της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας θα αποτελείται από δυο σώματα, την Κάτω Βουλή με αναλογία 70:30 και την Άνω Βουλή με αναλογία 50:50. Θα εγκριθεί ομοσπονδιακή νομοθεσία σε σχέση με τις υποθέσεις ομοσπονδιακής αρμοδιότητας που αναφέρω στο άρθρο 1 πιο πάνω. Στο Ομοσπονδιακό σύνταγμα θα ενσωματωθούν κατάλληλες συνταγματικές διασφαλίσεις, περιλαμβανομένων μηχανισμών άρσης των αδιεξόδων και ειδικών προνοιών για διευκόλυνση δράσης σε θέματα αναγκαία για τη συνεχή λειτουργία της Ομοσπονδιακής κυβέρνησης (για παράδειγμα πάνω σε θέματα προϋπολογισμού) ως ακολούθως:

3) Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος θα συμβολίζουν την ενότητα της χώρας και του ίσου πολιτικού καθεστώτος των δυο κοινοτήτων. Επιπρόσθετα η Εκτελεστική θα αντικατο-

4) Ένα τριμελές σώμα με ένα κυπριακό μέλος που έχει δικαίωμα ψήφου θάχει την ευθύνη να αποφασίζει σε διαφορές σχετικά με την κατανομή των εξουσιών (επαρχιών ή ομόσπονδων κρατών) και πάνω σε τέτοια άλλα θέματα τα οποία θα ήθελαν ανατεθεί σ' αυτό από τα μέρη σύμφωνα, με το Σύνταγμα.

5) Σχετικά με την ελευθερία διακίνησης, ελευθερία εγκατάστασης και το δικαίωμα ιδιοκτησίας, θα δημιουργηθεί ομάδα εργασίας για να συζητήσει την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών, περιλαμβανομένων και χρονικών πλαισίων, πρακτικών κανονισμών και πιθανής διευθέτησης αποζημιώσεων, λαμβάνοντας υπόψη την κατευθυντήρια αρχή της συμφωνίας του 1977.

6) Εδαφικές αναπροσαρμογές επιπρόσθετα προς τις περιοχές που αναφέρονται στις τουρκοκυπριακές προτάσεις της 5ης Αυγούστου, 1981, θα συμφωνηθούν στη συνάντηση υψηλού επιπέδου, λαμβάνοντας υπόψη τα κριτήρια που περιέχονται στη συμφωνία υψηλού επιπέδου του 1977. Η έκταση

των αναπροσαρμογών να αναφερθεί στη συμφωνία υψηλού επιπέδου σε μετρήσιμη μορφή και θα κατοπτρίζεται στον αριθμό των Ελλήνων Κυπρίων εκτοπισμένων που θα επανεγκατασταθούν. Αυτές οι αναπροσαρμογές θα ανταποκρίνονται σε

7) Θα συμφωνηθεί χρονοδιάγραμμα για την αποχώρηση των μη κυπριακών στρατιωτικών δυνάμεων και στοιχείων, όπως και ικανοποιητικές εγγυήσεις πριν από την εγκαθίδρυση της μεταβατικής ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Στο μεταξύ, θα ληφθούν και από τις δυο πλευρές μέτρα μείωσης της στρατιωτικής αντιπαράταξης, με τη χρησιμοποίηση των κλών υπηρεσιών και τη βοήθεια της ΟΥΝΦΙΚΥΠ.

8) Θα δημιουργηθεί Ταμείο Ανάπτυξης της τουρκοκυπριακής (επαρχίας ή ομόσπονδου κράτους) με σκοπό την επίτευξη οικονομικής ισορροπίας μεταξύ των δυο (επαρχιών ή ομόσπόνδων κρατών). Θα δημιουργηθεί επίσης ταμείο για τη διευκόλυνση της επανεγκατάστασης των Ελληνοκυπρίων εκτοπισμένων σαν αποτέλεσμα της εφαρμογής της παραγρά-

9) Η περιουσία των Συρριανών και οι εφ' εφευρούσεως περιουσίες που σημειώνονται στον τουρκοκυπριακό χάρτη της 5ης Αυγούστου, 1981, θα τεθούν υπό τη μεταβατική διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών μέχρι τις... σαν μέρος της ουδέτερης ζώνης της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, για επανεγκατάσταση.

10) Μορατόριουμ ενεργειών που τείνουν να παραβιάσουν τη διαδικασία που διαγράφεται σ' αυτή τη συμφωνία, τόσο στη διεθνή σκηνή όσο και στο εσωτερικό.

11) Το Διεθνές Αεροδρόμιο Λευκωσίας θα επανανοίξει υπό προσωρινή διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών με ελεύθερη προσπέλαση και από τις δυο πλευρές. Οι διευθετήσεις των Ηνωμένων Εθνών προς αυτή την κατεύθυνση θα συμπληρωθούν όχι αργότερα από... μήνες μετά την ημερομηνία της συνάντησης υψηλού επιπέδου.

12) Θα συμφωνηθεί ικανοποιητικός μηχανισμός για το χειρισμό καταγγελλιών για μη εφαρμογή των μέτρων δημιουργίας εμπότσουνης.

13) Ομοσπονδία Εργασίας θα συσταθούν υπό το φως των πολιτικών αποφάσεων που θα συμφωνηθούν στη συνάντηση υψηλού επιπέδου για επεξεργασία των λεπτομερειών των συμφωνιών.

14) Αφού οι ομάδες Εργασίας θα έχουν συμπληρώσει το έργο τους, τα μέρη συμφωνούν ότι η μεταβατική ομοσπονδιακή κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Κύπρου θα εγκαθιδρυθεί στις

1. Εκτελεστική Εξουσία

Θα υπάρχει Ελληνοκυπριος Πρόεδρος και Τουρκοκύπριος Αντιπρόεδρος και δεν θα υπάρχει εναλλαγή.

α) Θα υπάρχει προεδρικό σύστημα με βέτο του Αντιπροέδρου όπως στο σύνταγμα του 1960 και περιπλέον (τι είναι αυτό το περιπλέον είναι ανοικτό για συζήτηση και συμφωνία).

Υποτιτλούμενο Συμβούλιο 7 Π...

υ) Διασφαλίσεις/μηχανισμός λύσεως αδιεξόδων.

(I) Συνταγματικό Δικαστήριο (τριμελές σώμα) (Conseil d'etat).

(II) Ο πρόεδρος κι ο αντιπρόεδρος έχουν δικαίωμα αναπομπής και επανεξέταση νόμων και αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου.

(III) Δημοψηφίσματα.

2. Νομοθετική Εξουσία

- α) Δυο Βουλές
Κάτω Βουλή 70:30
Άνω Βουλή 50:50.

Σε σημαντικά θέματα (όπως είναι για παράδειγμα 10 από 12 του Ομόσπονδου Καταλόγου) η ψηφοφορία θα γίνεται με χωριστές πλειοψηφίες και στις δυο Βουλές.

Σε άλλα θέματα θα υπάρξει απλή πλειοψηφία και στις δυο Βουλές, αλλά στην Άνω Βουλή η απλή αυτή πλειοψηφία θα περιλαμβάνει τη θετική ψήφο του 30% κάθε κοινότητας.

Διασφαλισείς/μηχανισμός λύσεως αδιεξόδων.

- (I) Επιτροπή Συνδιαλλαγής (3 Ελληνοκύπριοι και 2 Τουρκοκύπριοι) ισοζυγισμένη πλειοψηφία, δηλαδή απλή πλειοψηφία αλλά με μια τουρκοκυπριακή ψήφο υπέρ.
- (II) Συνταγματικό Δικαστήριο.
- (III) Δημοψηφίσματα.

3. Τρεις Ελευθερίες

Όσον αφορά την ελευθερία διακινήσεως, την ελευθερία εγκαταστάσεως και το δικαίωμα περιουσίας, θα συσταθεί ομάδα εργασίας για να συζητήσει την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών με βάση τις προαναφερθείσες αρχές.

ξης).

4. Εδαφικό

29% και 71%.

5. Ζώνη Ειδικού Καθεστώτος

Κι οι δυο πλευρές να εισηγηθούν περιοχές ειδικού καθεστώτος, συννορεύουσες προς τις δικές τους, για σκοπούς διεύρυνσεως της εμπιστοσύνης μεταξύ των πλευρών (να παραμείνει η αντίστοιχη πολιτική δικαιοδοσία).

Η συμφωνία πάνω σε πρόγραμμα αποχωρήσεως των στρατευμάτων πριν από την εγκαθίδρυση μεταβατικής κυβέρνησης να συζητηθεί στη Διάσκεψη Ανωτάτου Επιπέδου (Παράγραφος 7 της ημερήσιας διάταξης).

1. Ο κ. Ντεγκκας έκανε την παραχώρηση στο Γενικό Γραμματέα ότι ήταν διατεθειμένος να συζητήσει το κείμενο των Ομάδων Εργασίας με την ακόλουθη διατύπωση:

«Σχετικά με τις αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, συμφωνείται να ισχύει για όλα τα θέματα που ενδιαφέρουν ιδιαίτερα την τουρκοκυπριακή πλευρά πλειοψηφία ενισχυμένου θάρους, δηλαδή απλή πλειοψηφία, αλλά με μια τουρκοκυπριακή ψήφο υπέρ αυτής».

«Επίσης ο κ. Ντεγκκας πρόθεσε ότι μια τέτοια ρύθμιση θα μπορούσε να γίνει αποδεκτή, αν γινόταν επίσης αποδεκτή μια αντίστοιχη, ότι στο περιεχόμενο των Ομάδων Εργασίας θα περιλαμβάνονταν συζήτηση επί του θέματος ότι η θέση του Υπουργού Εξωτερικών θα καταληφθεί από μέλος της τουρκοκυπριακής κοινότητας».

2. Ο Γενικός Γραμματέας είναι επίσης σε θέση να πληροφορήσει τον Πρόεδρο ότι έχει σχηματίσει την αντίληψη πως η γραμμή των Βαρισιών, σύμφωνα με τον τουρκοκυπριακό χάρτη του 1981, δεν αποτλεί τον τελευταίο λόγο σχετικά με μια εδαφική διευθέτηση στην περιοχή.

3. Σχετικά με τη νομοθετική διαδικασία,

η τουρκοκυπριακή πλευρά έχει βολιδοσκοπηθεί από εμπειν

τικά σώματα. Η τουρκοκυπριακή πλευρά δεν είναι οιασδήποτε είδους υπαναχωρήσει από τη διατύπωση όπως τους αναγγώστηκε από το Γενικό Γραμματέα στις 27/11/84.

«Ο Γενικός Γραμματέας διαβεβαίωσε ότι οι Ομάδες Εργασίας θα λειτουργήσουν με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές και τις οδηγίες που θα τους δοθούν ύστερα από την συνάντηση ανωτέρου επιπέδου».

Η πρωτοβουλία, η οποία άρχισε τον Αύγουστο του 1984 στη Βιέννη και συνεχίστηκε με τις εκ του σύνεγγυς συνομιλίες υψηλού επιπέδου που διεξήχθησαν στη Νέα Υόρκη από το Σεπτέμβριο μέχρι το Δεκέμβριο 1984, και την κοινή συνάντηση, υψηλού επιπέδου του Ιανουαρίου 1985, έχει τώρα καταλήξει σε ένα σημαντικό πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση μιας διαρκούς και διαρκούς διευθέτησης του κυπριακού προβλήματος διατηρώντας υπόψη τα σχετικά ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών.

Η συμφωνία, που επισυνάπτεται εδώ, η οποία πρέπει να θεωρηθεί σαν ένα ενιαίο σύνολο, περιέχει τα στοιχεία για μια συνολική λύση του κυπριακού.

Τα μέρη αποδέχονται τη συμφωνία και αναμένονται να διαπραγματευθούν όλα τα εκκρεμούντα θέματα με καλή πίστη και χωρίς οποιοσδήποτε περιορισμούς πέραν αυτών που πε-

Η ολοκληρωμένη διεθνή διαμεσολόγηση θα υποβληθεί προς έγκρισμό όταν οι ομάδες εργασίας θα έχουν συμπληρώσει το έργο τους, με τη βοήθεια αν χρειαστεί και ουσιαστική καθοδήγηση από επόμενες συναντήσεις υψηλού επιπέδου.

Ο Γενικός Γραμματέας θα συνεχίσει να βρίσκεται στη διάθεση των μερών για να διευκολύνει το έργο αυτό και εάν ζητηθεί να βοηθήσει στην ερμηνεία της συμφωνίας αυτής.

Η εργασία που οδηγεί στην εγκαθίδρυση της Ομόσπονδης Δημοκρατίας της Κύπρου θα στηρίζεται πάνω στα στοιχεία, τα οποία σαφώς ή συμπερασματικά περιέχονται στη συμφωνία. Συνεπώς, η Ομόσπονδη Δημοκρατία της Κύπρου θα έχει διεθνή προσηλωτικότητα, της οποίας οι ιδιότητες θα μεταβιβάζονται στην ομόσπονδη κυβέρνηση. Το άρθρο 1.2 της συμφωνίας

των δυο επαρχιών ή ομόσπονδων πολιτειών. Η παρούσα μερική με βάση την αντίστοιχη αναλογία του συνολικού εδάφους της Ομόσπονδης Δημοκρατίας και τις πραγματικές (συγκεκριμένες) εδαφικές προσαρμογές που θα ρυθμιστούν. Σχετικά μ' αυτό γνωρίζω ότι ο αριθμός των εκτρεφόμενων προβάτων που θα αποκατασταθούν αποτελεί σημαντικό παράγοντα. Ανατιμολογούμε ότι το ποσοστό του εδάφους που αναφέρεται στο άρθρο 6.1 της συμφωνίας αντανακλά εκείνο (το ποσοστό) που αναφέρθηκε στη διάρκεια των εκ των άμεσων συνομιλιών υψηλού επιπέδου. Πέρ' απ' αυτό, σχετικά με το άρθρο 7.1, αντιλαμβάνομαι ότι η τουρκοκυπριακή πλευρά δεν αποκλείει α priori οποιοδήποτε χρονοδιάγραμμα για την αποχώρηση των μη κυπριακών στρατευμάτων και ότι η ελληνοκυπριακή πλευρά δεν αποκλείει α priori οποιαδήποτε χώρα ως εγγυήτρια δύναμη.

Γίνεται αντιληπτό ότι, ενώ η συμφωνία αντιπροσωπεύει ένα καθαρό βήμα προς την κατεύθυνση μιας δίκαιης και διαρκούς λύσης του κυπριακού προβλήματος μέσα στους επόμενους μήνες, παραμένει ένας αριθμός θεμάτων για διαπραγμάτευση μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, και έχοντας υπόψη τους

που υποκινούνται στο πεδίο του προεπιλεγμένου άρθρου, τον καθορισμό περιοχών εδαφικών προσαρμογών, τις περιοχές ειδικού καθεστώτος και τα χαρακτηριστικά τους και άλλα ζητήματα που αφορούν τις τρεις ελεμβερρίες.

Θα συσταθούν επιτροπές Εργασίας, που θ' αποτελούνται από αντιπροσωπείες των δυο πλευρών και στις οποίες θα προεδρεύει αντιπρόσωπος του Γενικού Γραμματέα. Οι Επιτροπές Εργασίας θ' αρχίσουν τις συναντήσεις τους στις... στους χώρους των Ηνωμένων Εθνών στη Λευκωσία. Οι Επιτροπές Εργασίας θα ετοιμάσουν η καθεμιά το δικό της πρόγραμμα εργασίας, τα οποία θ' αποσταλούν στο Γενικό Γραμματέα, ο οποίος θα συγκαλέσει μίαν Κοινή Συνάντηση Υψηλού Επιπέδου στο χώρο των Ηνωμένων Εθνών στη Λευκωσία στις...

Η συνάντηση αυτή, με βάση μια ημερήσια διάταξη που θα

- ο) Ομοσπονδιακά οικονομικά θέματα περιλαμβανομένου του εμπορίου και του τουρισμού).
- ε) Ταχυδρομεία και Τηλεπικοινωνίες.
- στ) Διεθνείς μεταφορές.
- ζ) Φυσικοί πόροι (περιλαμβανομένης της υδατοπρομήθειας και του περιβάλλοντος).
- η) Ομοσπονδιακά θέματα υγείας και κτηνιατρείων.
- θ) Καθιέρωσής πρότυπων: μέτρων και σταθμών, κατοχυρώσεως ευρεσιτεχνιών, εμπορικών σημάτων (TRADEMARKS) και πνευματικής ιδιοκτησίας (COPYRIGHTS).
- ι) Ομοσπονδιακή Δικαιοσύνη.
- ια) Διορισμός Ομοσπονδιακών αξιωματούχων.

1.2 Επιπροσθετες εξουσιες και λειτουργίες μπορούν να ανατεθούν στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση κατόπιν αιμοιβαίας συμφωνίας και των δύο μερών. Ομοσπονδιακή νομοθεσία μπορεί να εκτελείται είτε από τις αρχές της ομοσπονδιακής κυβέρνησης είτε με το συντονισμό μεταξύ των αρμοδίων αρχών της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και τις δύο επαρχίες ή ομόσπονδες πολιτείες (FEDERATED STATES).

2.1. Η Νομοθετική Εξουσία της Ομοσπονδίας Δημοκρατίας θα αποτελείται από δύο Σώματα, την Κάτω Βουλή με αντιπροσώπευση 70:30 και την Άνω Βουλή με αντιπροσώπευση 50:50. Θα ψηφίζεται ομοσπονδιακή νομοθεσία πάνω σε θέματα της ομοσπονδιακής αρμοδιότητας που αναφέρονται στην παράγραφο 1 ανωτέρω. Η υιοθέτηση νομοθεσίας πάνω σε σημαντικά θέματα θ' απαιτεί χωριστές πλειοψηφίες και στα δύο Σώματα. Μια ομάδα εργασίας θα μελετήσει τα ζητήματα που αποτελούν σημαντικό θέματα, όπως για παράδειγμα τις 10 από τις 12 λειτουργίες που αναφέρονται στο κεφάλαιο 1 ανωτέρω.

2.2. Στο Ομοσπονδιακό Σύνταγμα θα ενσωματωθούν κανονιστικές συνταγματικές προστατευτικές πρόνοιες που θα περιλαμβάνουν μηχανισμούς για την επίλυση αδιεξόδων και ειδικές πρόνοιες που θα διευκολύνουν τις σχετικές ενέργειες που είναι αναγκαίες για την απρόσκοπτη λειτουργία της ομοσπονδιακής κυβέρνησης (όπως για παράδειγμα σε θέματα προϋπολογισμών). Η νομοθεσία που θα υιοθετείται από τη Νομοθετική Εξουσία θα μπορεί να παραμπεμπεται στο Συνταγματικό Δικαστήριο που θ' αποφασίζει κατά πόσο παραβιάζει το Σύνταγμα ή κατά πόσο κάνει διακρίσεις εις θόρον της μιας ή της άλλης κοινότητας. Σε περίπτωση αδιεξόδου στη νομοθετική διαδικασία, η προτεινόμενη νομοθεσία θα μπορεί να παραπέμπεται πρώτα σε μια επιτροπή συνδιαλλαγής της νομοθετικής εξουσίας, που θ' αποτελείται από τρεις Ελληνοκύπριους και δύο Τουρκοκύπριους, και των οποίων οι αποφάσεις θα λαμβάνονται με δάση την πλειοψηφία, στην οποία θα περιλαμβάνεται τουλάχιστον μια τουρκοκυπριακή ψήφος. Αν το αδιέξοδο συνεχίζεται, το ζήτημα μπορεί να καταλήγει στο Συνταγματικό Δικαστήριο που θ' αποφασίζει κατά πόσο η προτεινόμενη νομοθεσία παραβιάζει το Σύνταγμα ή κάνει

3.1. Η Ομοσπονδη Δημοκρατία θα έχει προεδρικό σύστημα διακυβερνήσεως.

Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος θα συμβολίζουν την ενότητα της χώρας και το ίσο πολιτικό καθεστώς (STATUS) των δυο κοινοτήτων. Η εκτελεστική εξουσία θα αντανακλά τις λειτουργικές ανάγκες μιας αποτελεσματικής ομοσπονδιακής κυβέρνησης.

3.2. Ο Προεδρος θα είναι Ελληνοκύπριος και ο Αντιπρόεδρος Τουρκοκύπριος. Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος ξεχωριστά ή από κοινού θα έχουν το δικαίωμα θέτο σε οποιοδήποτε νόμο ή απόφαση της νομοθετικής εξουσίας σε κατηγορίες θεμάτων που θα αποφασισθούν, γινόμενο αντιληπτού ότι οι κατηγορίες αυτές θα υπερβαίνουν όσες καλύπτονται από το Σύνταγμα του 1960. Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος θ' έχουν το δικαίωμα ξεχωριστά ή από κοινού να αναπέμπουν οποιοδήποτε νόμο ή απόφαση της νομοθετικής εξουσίας ή οποιαδήποτε απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για επανεξέταση.

προσαρμογών όπως επίσης και τις ειδικές περιοχές και τα χαρακτηριστικά των περιοχών ειδικού καθεστώτος.

7.1. Θα συμφωνηθεί πριν από την εγκαθίδρυση μιας μεταβατικής ομοσπονδιακής κυβέρνησης χρονοδιάγραμμα για την αποχώρηση των μη κυπριακών στρατιωτικών δυνάμεων και στοιχείων, όπως επίσης και ικανοποιητικές εγγυήσεις.

7.2. Στο μεταξύ, και οι δυο πλευρές θα επιδιώξουν (την εφαρμογή) μέτρων στρατιωτικής αποσύνδεσης (MILITARY DECONFIRMATION), χρησιμοποιώντας τις καλές υπηρεσίες και τη βοήθεια της ΟΥΝΦΙΚΥΠ.

8.1. Θα ιδρυθεί Αναπτυξιακό ταμείο για την τουρκοκυπριακή επαρχία ή ομόσπονδη πολιτεία με στόχο την επίτευξη οικονομικής ισορροπίας μεταξύ των δυο επαρχιών ή ομοσπονδιακών κρατιών. Θα ιδρυθεί επίσης ταμείο για τη διευκόλυνση της επανεγκατάστασης των ελληνοκυπρίων εκτοπισμένων σαν απόρροια της εφαρμογής της παραγράφου 6. Η ομόσπονδη κυβέρνηση θα συνεισφέρει σ' αυτά τα Ταμεία. Ξένες κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμοί θα κληθούν να συνεισφέρουν

της της επιθυμίας του, να έχουν και οι δύο μειωμένη διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών σαν μέρος της νεκρής ζώνης της ΟΥΝΦΙΚΥΠ για επανεγκατάσταση σε ημερομηνία που θα συμφωνηθεί σε μια μελλοντική κοινή συνάντηση υψηλού επιπέδου.

10.1. Και τα δυο μέρη συμφωνούν να μην προβαίνουν σε ενέργειες που τείνουν να επηρεάζουν δυσμενώς τη διαδικασία που διαγράφεται σ' αυτή τη συμφωνία, τόσο στη διεθνή σκηνή όσο και στο εσωτερικό.

11.1. Το διεθνές αεροδρόμιο Λευκωσίας θα επανανοίξει κάτω από μεταβατική διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών με ελεύθερη πρόσβαση και στις δυο πλευρές. Τα Ηνωμένα Έθνη θα συμπληρώσουν τις διευθετήσεις προς το σκοπό αυτό σε ημερομηνία που θα συμφωνηθεί σε μια μελλοντική κοινή σύσκεψη υψηλού επιπέδου.

12.1. Μια Επιτροπή που θ' αποτελείται από έναν αντιπρόσωπο από την κάθε πλευρά και έναν αντιπρόσωπο του γενι-

3.3. Το γιουργκικό Συμβούλιο θα αποτελείται από Ελληνοκυπρίους και Τουρκοκυπρίους σε αναλογία 7 προς 3. Ένα από τα σημαίνοντα υπουργεία θα δοθεί σε Τουρκοκύπριο. Συμφωνείται να συζητηθεί σε ομάδα εργασίας ότι ο υπουργός εξωτερικών θα είναι Τουρκοκύπριος και επίσης ότι αναφορικά με θέματα ειδικού ενδιαφέροντος της τουρκοκυπριακής κοινότητας θα ισχύουν αποφάσεις του υπουργικού συμβουλίου ληφθείσες κατόπιν απλής πλειοψηφίας με τη συμμετοχή τουλάχιστον ενός Τουρκοκυπρίου υπουργού.

3.4. Σε περίπτωση αδιεξόδου το θέμα θα τίθεται ενώπιον του Συνταγματικού Δικαστηρίου για απόφαση κατά πόσο παραβιάζεται το Σύνταγμα ή είναι μεροληπτικό εναντίον της μιας από τις δυο κοινότητες. Το θέμα μπορεί επίσης να παραπεμφθεί σε δημοψήφισμα στο λαό της κοινότητας η οποία ειργεί την ένσταση.

4.1. Ένα τριμερές σώμα με ένα μέλος που να μην είναι Κύπριος και να έχει ψήφο θα φέρει την ευθύνη για το διακανονισμό διενεργούν αναφορικά με την κατανομή εξουσιών και λειτουργιών μεταξύ του ομόσπονδου κράτους και των επαρχιών

5.1. Όμως εγγυηθεί να συζητηθεί η επανεγκατάσταση της επαρχίας διακινήσεως, ελευθερίας εγκαταστάσεως και το δικαίωμα ιδιοκτησίας, περιλαμβανομένων των πλαισίων, πρακτικών κανονισμών και πιθανών διευθετήσεων για αποζημιώσεις, λαμβάνοντας υπόψη την παράγραφο 3 της συμφωνίας του 1977.

6.1. Εδαφικές προσαρμογές επιπρόσθετες εκείνων που έχουν ήδη αναφερθεί στις τουρκικές προτάσεις του Αυγούστου 1981, θα συμφωνηθούν λαμβάνοντας υπόψη τα κριτήρια τα οποία περιέχονται στη συμφωνία υψηλού επιπέδου του 1977, οι εδαφικές αυτές προσαρμογές θα έχουν ως αποτέλεσμα να περιλαμβάνει η τουρκοκυπριακή επαρχία ή ομόσπονδη πολιτεία έκταση της τάξεως του 29% του εδάφους της Ομοσπονδίας Δημόκρατίας. Και τα δυο μέρη συμφωνούν να προτείνουν περιοχές ειδικού καθεστώτος, που να γειτνιάζουν ή μια ή προς την άλλη, με σκοπό την ενίσχυση της εμπιστοσύνης μεταξύ των μερών. Αυτές οι περιοχές θα παραμείνουν κάτω από την αντισταχική πολιτική δικαιοδοσία. Μια Ομάδα Εργασίας θα μελετήσει τις ειδικές περιοχές των εδαφικών

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Κ. ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΣΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΟ ΕΝΟΠΙΗΜΕΝΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΙΟΥ

(Τζουμχουριγιέτ 3/12/85)

«Εξοχότατε,

Και προηγουμένως σας είχα ενημερώσει ότι συνεχίζουμε να μελετούμε τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ του εγγράφου που φέρει ημερομηνία 12/4/1985 με τον τίτλο «Σχέδιο συμφωνίας επί του Κυπριακού» και του σχεδίου συμφωνίας που υπεβλήθη στη συνάντηση Κορυφής στις 17/1/85. Με το σχηματισμό νέας Κυβερνήσεως συζήτησα με τα νέα μέλη αυτής μόλις μου εδόθη ευκαιρία και όπως σας είχα πει σας γνωρίζω τις επί του προκειμένου απόψεις μας. Αισθάνομαι μεγάλη χαρά που μου δίδεται η ευκαιρία να αναπτύξω σε σας τις απόψεις και παρατηρήσεις μας εν ονόματι της Τ/Κ πλευράς η οποία κατέβαλε προσπάθεια να υποστηρίξει θετικά με καλή θέληση τις προπράξεις που καταβάλατε στα πλαίσια της σ-

λιές που θα γίνουν μεταξύ των δυο πλευρών πάνω σε ισότιμη βάση τις οποίες συνομιλίες θα παρακολουθείτε εσείς. Το ότι επιδιώκουμε μια δίκαιη και μόνιμη λύση του Κυπριακού προβλήματος το έχουμε αποδείξει όχι μόνο με λόγια αλλά και με πράξεις ενώπιον όλου του κόσμου. Γι' αυτό το λόγο εξάλλου η διεθνής κοινή γνώμη θεώρησε υπεύθυνη την ελληνική και Ε/Κ πλευρά για τη μη επίτευξη συμφωνίας κατά τη συνάντηση Κορυφής στις 17/1/85. Όλοι έβγαλαν τα συμπεράσματά τους από την κατάσταση αυτή. Είναι ξεκάθαρο ότι δεν μπορεί μια από τις δυο πλευρές να ζει σε αβεβαιότητα όσο χρόνο η άλλη πλευρά δεν επιδιώκει την εξεύρεση λύσεως. Η κατάσταση αυτή απεδείχθη με τη θετική στάση της Τ/Κ πλευράς στις εκ του συνεγγυς συνομιλίες. Η στάση των Ε/Κ και της Ελλάδος από τη συνάντηση Κορυφής του Γενάρη και εντεύθεν μας αποδεικνύει καθαρά ότι δεν επιθυμούμε την επίλυση του Κυπριακού που να βασίζεται στην πολιτική ισότητα των δύο μερών και τη δημιουργία διζωνικής ομοσπονδίας αλλά ότι μακροχρόνιος τους στόχος είναι να ενώσουν το νησί με την Ελλάδα. Αναλλοίωτη στάση της Ε/Κ πλευράς είναι να υποχρεώσει τον ένα, από τους δυο ιδρυτικούς συνεται-

κού γραμμάτα των Ηνωμένων Εθνών θα είναι υπεύθυνη για την εξέταση ισχυρισμών για μη εφαρμογή των μέτρων δημιουργίας εμπιστοσύνης και θα κάνει τις κατάλληλες συστάσεις (όπως για παράδειγμα στις παραγράφους 7.2, 9.1, 10.1 και 11.1).

13.1. Θα εγκατασταθούν Ομάδες Εργασίας για την επεξεργασία των λεπτομερειών της συμφωνίας.

14.1. Αφού οι αναγκαίες Ομάδες Εργασίας συμπληρώσουν το έργο τους τα μέρη θα συμφωνήσουν όπως η μεταβατική ομοσπονδιακή κυβέρνηση της Ομόσπονδης Δημοκρατίας της Κύπρου εγκαθιδρυθεί σε ημερομηνία που θα συμφωνηθεί σε μια μελλοντική συνάντηση υψηλού επιπέδου.

ρους να δεχθεί τη θέληση του άλλου και να εξαφανιστεί τις συνταγματικές εγγυήσεις από την Τ/Κ πλευρά. Απεδείχθη ότι οι πραγματικές τους επιθυμίες είναι να μειώσουν στο κατώτερο δυνατό βαθμό τις εγγυήσεις της Τ/Κ πλευράς κάτω από την ομόσπονδιακή και διζωνική δημοκρατία.

Με άλλα λόγια τις σκέψεις που είχαν στο μυαλό τους όταν υπέγραψαν τις συμφωνίες Λονδίνου-Ζυρίχης, τις ίδιες σκέψεις έχουν και σήμερα με τις σχετικές σαφείς τροποποιήσεις. Στόχος τους είναι να καταστούν κυρίαρχοι ολόκληρης της νήσου χρησιμοποιώντας όλους τους τρόπους συμπεριλαμβανομένης και της χρήσης δύναμης. Είναι αρκετή απόδειξη η συνεχής αύξηση και ενίσχυση των δυνάμεων και του οπλισμού στη Νότια Κύπρο. Θα πρέπει να δείξετε κατανόηση, γνωρίζοντας τα παραπάνω ότι έχουμε δίκαιο να εμιαστε διατακτικοί στο κατά πόσον οι εγγυήσεις στο έγγραφο της 27/11/84 μάς είναι αρκετές ή όχι.

Ο ηγέτης της Ε/Κ πλευράς κ. Κυπριανού, τόσο κατά τη διάρκεια της συναντήσεως Κορυφής όσο και από τότε μέχρι τώρα σε δηλώσεις του δηλώνει ότι «το προσχέδιο συμφωνίας» που

ζήτηκό θέμα. Η επιμονή τόσο του κ. Κυπριανού όσο και του κ. Παπανδρέου να αποσυρθούν τα Τουρκικά στρατεύματα ως προϋπόθεση της εξευρέσεως λύσεως για το Κυπριακό, μάς αφήνει να πιστεύουμε ότι αφ' ενός μεν υπονομεύουν τις προϋποθέσεις σας και ότι η Ε/Κ πλευρά δεν επιθυμεί διόλου την εξεύρεση λύσεως.

Οι διαφορές των δυο εγγράφων

Μετά από τα ανωτέρω έρχομαι τώρα να σταθώ στις διαφορές που υπάρχουν τόσο στο πνεύμα όσο και στο γράμμα των εγγράφων της 12/4/85 και 27/11/84.

«Το προσχέδιο συμφωνίας» που ετοιμάστηκε μετά από τις εκ του σύνεγγυς συνομιλίες προσπάθησε να επιφέρει μια ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων της Τ/Κ και Ε/Κ πλευράς. Το έγγραφο αυτό ήταν «ενιαίο» και η μη δυνατότητα μονομερούς τροποποίησεως της ισορροπίας που επετεύχθη με πλήρη πρόβλεψη και μετά από συνομιλίες 5 μηνών αποτελούσε την

εγγύηση. Η σοβαρότητα του προσχεδίου συμφωνίας αυτού αναφέρθηκε ξεκάθαρα και στο υπό ημερομηνία 27/11/84 έγγραφο. «Αμφότερες οι πλευρές παραδεχόμενες την ενιαία μορφή των παρακάτω θεμάτων συνεφώνησαν». Το θέμα αυτό αποδεικνύει, όπως και στις δικές σας διαβεβαιώσεις, ότι και μία από τις δυο πλευρές δεν δικαιούται να θέσει ούτε και ένα κόμμα στο κείμενο, χωρίς τη συγκατάθεση και της άλλης πλευράς. Ήταν ξεκάθαρα αποδεδειγμένο ότι η προσθήκη νέων στοιχείων ή η αφαίρεση άλλων ή η τροποποίηση τους θα επέφερε αλλαγές στην εξασφαλισία λεπτή ισορροπία. Σε μια τέτοια περίπτωση θα απαιτούντο νέες συνομιλίες και νέα συμφωνία για νέα ταύτιση απόψεων. Το ότι το έγγραφο ήταν «ενιαίο» το αναφέραμε και στην έκθεσή μας που υπεβλήθη στο Συμβούλιο Ασφαλείας στις 12/12/84 και 2/2/85. Διαπιστώσαμε όμως ότι στην έκθεση που υποβάλατε στο Συμβούλιο Ασφαλείας στις 11/6/85 (5/17227/ADD1) δεν αναφέρεται ότι το έγγραφο είναι «ενιαίο». Η Τ/Κ πλευρά ασπαζόμενη το «ενιαίο» του εγγράφου και πιστευοντας ότι το ίδιο θα γίνει και από την Ε/Κ πλευρά, δέχθη το υποβληθέν στη συνάντηση Κορυφής της 17/11/85 έγγραφο ως είχε. Αλλά η Ε/Κ πλευρά δεν ήθελε να αποδενθεί το έγγραφο που ετοιμάστηκε με τον

μαίος που πήρε από τη συνάντηση Κορυφής της 17ης Ιανουαρίου, οι προετοιμασίες για νέες απευθείας συνομιλίες έπρεπε να γίνουν με φροντίδα και προσοχή.

Πιστεύουμε ακράδαντα ότι οι προσπάθειες που καταβάλλετε μετά τη 17η Ιανουαρίου προκειμένου να βρεθεί μια λύση μετά την απόρριψη του σχεδίου συμφωνίας από την Ε/Κ πλευρά, στοχεύουν στην εξεύρεση λύσεως. Εμείς προκειμένου να βοηθήσουμε την αποστολή σας μελετήσαμε με καλή θέληση και προσοχή το έγγραφο που φέρει τον τίτλο «Σχέδιο συμφωνίας Κυπριανού». Από την αρχή θέλω να τονίσω ότι το έγγραφο αυτό έχει διαφύρες ουσιώδεις, τόσο στο πνεύμα όσο και στο γράμμα μεταξύ αυτού και του εγγράφου της 27/11/84. Ακόμη το έγγραφο αυτό είναι προϊόν επαφών και διαπραγματεύσεών σας μόνο με την Ε/Κ πλευρά. Άρα λόγω των καταστάσεων αυτών δεν μπορεί το έγγραφο της 12/4/85 να θεωρείται ως ενοποίηση των εγγράφων της 27/11/84.

Πρέπει να δηλώσω ότι οι διαφορές αυτές συνεπύκνως ουσιαστικές παρεκκλίσεις από τις ίδιες τις αρχές που πάντοτε

κυπρίων στην Άνω Βουλή πάνω σε άλλα θέματα» (η οποία πρόνοια όπως προδίδεται στο ίδιο εισηγητικό έγγραφο, ίσως μόνο για δύο από τις δώδεκα αρμοδιότητες που περιέχονται στον ομότιτλο κατάλογο δηλ. σε εκείνες τις 2 αρμοδιότητες για τις οποίες δεν απαιτείται ξεχωριστή πλειοψηφία) δεν έχει περιληφθεί στο «ενοποιημένο έγγραφο». Όπως καταστήσαμε σαφές καθ' όλη τη διάρκεια των διακοινοτικών συνομιλιών, οποιοδήποτε θέμα μπορεί να καταστεί σημαντικό για την ασφάλεια και την ευημερία του Τουρκοκυπριακού λαού ανάλογα με τις απαιτήσεις του χρόνου και της κατάστασης. Το «ενοποιημένο έγγραφο» επιτρέπει στους ελληνοκύπριους να εγκρίνουν τους περισσότερους νόμους ή αποφάσεις ακόμα και αν τα Τουρκοκυπριακά μέλη του νομοθετικού οργάνου σχεδόν ομόφωνα αντιτίθενται σε αυτό το νόμο ή την απόφαση.

Η Τουρκοκυπριακή πλευρά που προηγούμενα επέμενε, υπό το φως εμπειριών του παρελθόντος ότι ξεχωριστές πλειοψηφίες θα είναι αναγκαίες για κάθε ομοσπονδιακή αρμοδιότητα, συμφώνησε στις εκ του σύνεγγυς Συνομιλίες να

Επιπλέον η αφαίρεση ενός από τα στοιχεία των εγγράφων αυτών είναι αντίθετη με το «Προσχέδιο Συμφωνίας» σαν «ενιαίο σύνολο».

(6) Παράγραφος 2.2.: Αυτή η παράγραφος αναφέρεται σε «συνταγματικές διασφαλίσεις» έναντι της πιθανότητας, νόμος που υββετήθηκε από το νομοθετικό σώμα να παραβιάζει το Σύνταγμα ή να αποτελέσει διάκριση σε βάρος είτε της μιας είτε της άλλης κοινότητας όπως και επίσης και σε ένα «μηχανισμό για εξάλυση αδιεξόδων» ώστε να αποφευχθούν αδιέξοδα στο νομοθετικό σώμα.

Σ' όλες τις ετάφες μας που σχετίζονταν τόσο με την προετοιμασία των εγγράφων της 27ης Νοεμβρίου όσο και με τα ίδια τα έγγραφα, δηλώθηκε σαφώς ότι ο ρόλος του Συνταγματικού Δικαστηρίου, από τη φύση του δεν θα μπορούσε να είναι στιδήποτε άλλο από δικαστικός. Το έγγραφο που υποβάλαμε στην Εξοχότητά σας στις 26 Νοεμβρίου, 1984 προνοούσε καθαρά ότι η μια ή η άλλη πλευρά θα μπορούσε να

λόγο ότι είναι αντισυνταγματικός ή μεροληπτικός μόνο μετά την υιοθέτηση του νόμου αυτού από το νομοθετικό σώμα. Την άποψη αυτή συμμερίστηκε και η Γραμματεία.

Η δεύτερη πρόταση της παραγράφου 2.2 του «ενοποιημένου εγγράφου» που αφορά τον ρόλο του Συνταγματικού Δικαστηρίου συνάδει με την άποψη ότι το Συνταγματικό Δικαστήριο, όπως και το ίδιο όνομά του υποδηλώνει, είναι δικαστικό όργανο. Αυτή η άποψη για το ρόλο του Συνταγματικού Δικαστηρίου συνάδει με τα συμφωνηθέντα πάνω στο θέμα, στις 27 Νοεμβρίου, 1984.

Παρόμοια η φρασσεολογία που αφορά τη σύνθεση και τη λειτουργία της Επιτροπής Συνδιαλλαγής όπως και η φρασσεολογία που αφορά δημοψηφίσματα σαν μηχανισμό επίλυσης αδιεξόδων, επίσης συνάδει με τα συμφωνηθέντα στις 27 Νοεμβρίου.

Όμως στην προτελευταία πρόταση της εν λόγω παραγράφου του «ενοποιημένου εγγράφου», φαίνεται ότι ανατίθεται

της νομοθετικής εξουσίας μπορούν να αντιταχθούν σε προτεινόμενη νομοθεσία όχι μόνο γιατί αυτή μπορεί να παραβιάζει το σύνταγμα ή να είναι μεροληπτική αλλά και για πολλούς άλλους λόγους. Η ανάμειξη του Συνταγματικού Δικαστηρίου στις πολιτικές προτιμήσεις των μελών της νομοθετικής εξουσίας είναι ανεπίτρεπτη. Το Συνταγματικό Δικαστήριο προορίζεται σαν «συνταγματική διασφάλιση» δεν μπορεί να θεωρείται σαν «μηχανισμός για την επίλυση αδιεξόδων» που αποτελεί πολιτικό μηχανισμό.

(7) Παράγραφος 3.1: Θεωρούμε την απάλειψη της λέξης «επιπρόσθετα» μεταξύ της πρώτης και δεύτερης πρότασης της παραγράφου 3 των εγγράφων της 27ης Νοεμβρίου σαν ουσιαστική αλλαγή, που μπορεί ν' αλλάξει ακόμα και το νόημα της εν λόγω παραγράφου.

(8) Παράγραφος 3.2: Η φράση «Σύνταγμα του 1960» που αναφέρεται στην παράγραφο 1.Α της εισαγωγής του εγγράφου της 27ης Νοεμβρίου, χρησιμοποιήθηκε για να τονισθεί

... το δικαίωμα σε το Αντιπροεδρο ενισχύθηκε σε συ-
κρίση με το Σύνταγμα του 1960. Έπειτα από τη φράση αυτή,
τα άρθρα 50 και 57 του Συντάγματος του 1960 που καθορί-
ζουν τις αποφάσεις και νόμους της νομοθετικής εξουσίας, τις
αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, το δικαίωμα θέτο
του Αντιπροέδρου, διευρύνθηκαν στο νέο σύνταγμα.

Παρολα αυτά, η παράγραφος 3.2 με την ονομασία «ενο-
ποιημένο προσχέδιο», τονίζει ότι το δικαίωμα θέτο του
Προέδρου και Αντιπροέδρου περιορίζεται μόνο από τη νομο-
θετική εξουσία. Αυτό σημαίνει ότι το δικαίωμα αυτού του θέ-
το έχει διευρυνθεί σε σύγκριση με το Σύνταγμα του 1960. Το
δικαίωμα θέτο του υπουργικού συμβουλίου δεν περιλαμβά-
νεται στην παράγραφο «ενοποιημένο προσχέδιο». Κατά τη
γνωμή μας, τούτο αποτελεί σημαντική παράλειψη.

Επιπλέον, θα πρέπει να σημειωθεί και τούτο ότι, κατά την α-
νάπτυξη του εγγράφου της 27ης Νοεμβρίου, το δικαίωμα θέ-
το περιορίστηκε σε τρόπο που να καλύπτει μόνο τη λειτουρ-
γία της νομοθετικής εξουσίας. Με τον τρόπο αυτό, το σημείο
... μετατόπιση από τον ...

Στην παραγραφο 3.2 πλου αποκαλείται «ενοποιημένο προσ-
χέδιο» το δικαίωμα του Προέδρου και Αντιπροέδρου για ανα-
θεώρηση των νόμων και αποφάσεων, ισχύει για τους νόμους
και αποφάσεις τόσο της νομοθετικής εξουσίας, όσον και του
υπουργικού συμβουλίου. Η κατάσταση αυτή καθιστά πιο ύπο-
πτη τη φανερή παράλειψη αναφορικά με το δικαίωμα του θέ-
το.

(9) Παράγραφος 3.3: Στην πρώτη παράγραφο του εγγράφου
της 27ης Νοεμβρίου που περιλαμβάνει την εισαγωγή, εμπερι-
κλείεται μια αρχή αναφορικά με «θαρύνουσα ψηφοφορία»
που εννοεί την Τουρκική πλευρά. Η αρχή αυτή έχει ως εξής:
«Η θάρνουσα ψηφοφορία είναι η απλή πλειοψηφία στην
οποία θα υπάρξει μια ψήφος της Τουρκικής πλευράς. Η σημα-
σία της αρχής αυτής είναι ότι στο υπουργικό συμβούλιο οι
αποφάσεις λαμβάνονται κατά πλειοψηφία, αλλά θα πρέπει να
συμπεριληφθεί αυτή με θετική ψήφο και ένας Τούρκος υπουρ-
γός. Παρόλο που η σημαντική και βασική αυτή αρχή αφέθηκε
τελείως έξω, έπρεπε να περιλαμβάνεται στο σύνολο της ενο-

... πωπμενης μορφής του προσχεδίου. Αντί αυτού, έπρεπε να
ρήθηκε αρκετή μια αναφορά σε διαδικαστικό επίπεδο σε ένα
θέμα που φέρει μια εξαίρεση στην αρχή της θαρύνουσας
ψηφοφορίας.

(10) Παράγραφος 3.3: Στην παράγραφο αυτή του ενοποι-
μένου προσχεδίου τονίστηκε ότι ένας υπουργός θα είναι Τ/Κ.
Επιθυμούμε να επιστήσουμε και πάλι την προσοχή στη θέση
σας που καθορίζεται στο έγγραφο της 26 Νοεμβρίου, 1984, ως
εξής: «Αν η μια Κοινότητα αναλάβει την Προεδρία, η άλλη
Κοινότητα θα αναλάβει το υπουργείο των Εξωτερικών. Η
παραχώρηση στους Τ/Κ ενός σημαντικού υπουργείου προ-
βλεπόταν ακόμη και σ' αυτό το σύνταγμα του 1960. Όπως
είναι γνωστό η απόφαση αυτή, στην πράξη, όχι μόνο δεν
υπάρξε αρκετή για να φέρει επικεφαλής του υπουργείου εξω-
τερικών ένα Τ/Κ, αλλά ούτε και μπόρεσε να αποτρέψει τους
Ε/Κ να παρουσιάζουν στην πράξη το Κυπριακό κράτος στις
διεθνείς σχέσεις σαν ένα Ε/Κ κράτος.

Επιθυμούμε να τονίσουμε για μια ακόμη φορά ότι αποτελεί
βασική προϋπόθεση όπως η μελλοντική ομοσπονδιακή Κυ-
πριακή Δημοκρατία κέντραται δικαιοσυνήδονα. Τούτο σημαί-

Δεν χρειάζεται να τονισθεί ότι στο παρελθόν, η συμφωνία
που παρέθε τη δυνατότητα να αναληφθεί η προεδρία και το
υπουργείο των εξωτερικών από τη μια μόνο Κοινότητα, οδή-
γησε στη διάβρωση του κράτους και της δικαιοσυνής δομής
από μέρος της Κοινότητας αυτής.

Τη στιγμή που η εξοχότητά σας προέβαινε σε σημαντικά
θήματα προς διευκόλυνση των μεσολαβητικών της προσα-
θειών με σκοπό την εξεύρεση ειρηνικής λύσης, καθορίσαμε
με σαφήνεια τη βασική μας αρχή, ότι η προεδρία και το υ-
πουργείο των εξωτερικών έπρεπε να ανήκουν σε διαφορετι-
κές κοινότητες. Στο έγγραφο της 27ης Νοεμβρίου δεν ικανο-
ποιείτο το νόμιμο αυτό αίτημα μας. Η σημερινή πρόταση για
συζήτηση του θέματος τούτου σε μια ομάδα εργασίας δεν
φέρει τίποτε το νέο. Δεν χρειάζεται να λεχθεί ότι μέχρι τώρα
δεν είχαμε το δικαίωμα να φέρουμε στην ημερήσια διάταξη
και να συζητήσουμε το θέμα της διανομής των υπουργείων
και φυσικά και του υπουργείου των εξωτερικών, ούτε και θα
υπάρξει μελλοντικά.

μορφή διακρίσης, απαιτείται προαπαιτούμενη εισήγηση από τον αρμόδιο φορέα, ο οποίος θα υποβάλει στην Επιτροπή, σύμφωνα με τον Νόμο 2201/1994, έκθεση σχετικά με τον βαθμό της υφιστάμενης κατάστασης των κτιρίων και ελευθεριών καθώς και για τη δυνατότητα της κράτησης των κρατών δικαίωμα. Έχοντας λάβει υπόψη τις προαναφερθείσες αποφάσεις στο Συνταγματικό Δικαστήριο, ο αρμόδιος φορέας θα πρέπει να αποφασίσει για την επιβολή της ποινής.

Επί πλέον το δικαίωμα προφυλάξης στο Συνταγματικό Δικαστήριο μπορεί να έχει σχέση μόνο με την επιβολή ποινών που έχουν ήδη ληφθεί, σε περίπτωση που η ποινή δεν υπάρχει απόφαση εγγυητή της στήριξης στο Συνταγματικό Δικαστήριο.

Όπως στην περίπτωση του νομοθετικού προγράμματος, πρέπει να υποδείξουμε ότι ένα αδιέξοδο στο Υπουργείο Συμβουλίου που είναι αποτέλεσμα αδυναμίας των να καταλήξει με απόφαση μπορεί να προκύψει μόνο από την αντιμετώπιση των απαιτήσεων ή τη μεροληπτική φύση της απόφασης, αλλά μπορεί επίσης να είναι το αποτέλεσμα πολιτικών και οικονομικών λόγων. Ο τρόπος επίλυσης τέτοιου αδιεξόδου είναι η επίλυση των προκλήσεων και πολιτικό συμβιβασμό. Το Συνταγματικό Δικαστήριο των ομοσπονδιακών κρατίδιων.

Ο όρος «διασφάλιση» γενικά αναφέρεται στην προστασία της αριθμητικά μικρότερης κοινότητας από τις αποφάσεις της απόφασης της αριθμητικά μεγαλύτερης κοινότητας. Η διασφάλιση αυτή προφανώς μπορεί να στηριχθεί στο Συνταγματικό Δικαστήριο.

«Μηχανισμός επίλυσης αδιεξόδων» εξαρτάται από την πρόληψη αδιεξόδων στο μηχανισμό λήψης αποφάσεων. Ο «μηχανισμός επίλυσης αδιεξόδων» που πρόκειται να προκειμένου είναι το «δημοψηφισμός». Η σημασία του κλειδί-αποφασιστικού σημείου για την φράση «σε περίπτωση αδιεξόδου είναι η δεύτερη πρόταση της παραγράφου που αναφέρεται με τη δεύτερη φράση και όχι η πρώτη πρόταση».

(12) Παράγραφος 4.1. Η ουσία της παραγράφου αυτής είναι

πλευρικής να υπερισχύσει η μη κοινοτική έχει την προτεραιότητα, η άλλη πρέπει να έχει το Υπουργείο Εξωτερικών. Πρόκειται για μια λογική και πραγματική ανάγκη. Από την άλλη δεν υπάρχει λογικός οργανικός δεσμός μεταξύ της αρχής της «σταθμισμένης ψηφοφορίας» (η οποία θα ακολουθείται ως διαδικασία στις συνεδρίες του Υπουργικού Συμβουλίου, όπως αναφέρεται στις αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 1.Α του εισηγητικού εγγράφου της 27 Νοεμβρίου) και του θέματος ως προς το πια κοινότητα θα πρέπει να έχει το Υπουργείο Εξωτερικών. Το γεγονός ότι σε κάποιο σημείο κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων τα δυο θέματα συνδέθηκαν για λόγους διαδικασίας δεν μεταβάλλει την εγκυρότητα της θέσης αυτής.

Η παράγραφος 2 της επιστολής σας ημερ. 12 Απριλίου 1985, που μας διαβιβάστηκε από τον κ. Χόλγκερ μαζί με το «ενοποιημένο προσχέδιο», όταν αναγνωσθεί σε συνδυασμό με την παράγραφο 3.3 του «προσχέδιου» αυτού, υποδηλώνει ότι η Τουρκοκυπριακή πλευρά, σ' αντάλλαγμα για την εξέταση σε ομάδα εργασίας ενός θέματος, η συζήτηση του οποίου εν πάση περιπτώσει είναι φυσική και αναπόφευκτη, αναμένεται να εγκαταλείψει προκαταβολικά ένα σημαντικό δικαίωμα που αντιστοιχεί να υπερισχύσει, δεν μπορεί να ζητείται από τους Τουρκοκύπριους, σ' αντάλλαγμα για κάτι που ήδη έχουν, να εγκαταλείψουν από το δικαίωμα της «σταθμισμένης ψηφοφορίας» στο Υπουργικό Συμβούλιο, όπως αναφέρθηκε στις παραγράφους 1.Α και τη διασφάλιση της «σταθμισμένης ψηφοφορίας στην Άνω Βουλή» που αναφέρεται στην παράγραφο 2.Α του Εισηγητικού Εγγράφου.

Η «σταθμισμένη ψηφοφορία» τόσο στο Υπουργικό Συμβούλιο όσο και στην Άνω Βουλή είναι θεμελιώδεις αρχές στις οποίες οι Τουρκοκύπριοι αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία και αρχές που θα τους διευκολύνουν να μετάρχουν αποτελεσματικά στη διαίκηση του κράτους.

(11) Παράγραφος 3.4. Στην παράγραφο αυτή του «ενοποιημένου εγγράφου», το Συνταγματικό Δικαστήριο, το οποίο μπορεί μόνο να είναι «συνταγματική διασφάλιση» έχει μεταβληθεί σε μέρος του «μηχανισμού επίλυσης αδιεξόδων». Το

στην παράγραφο 3 του εισηγητικού εγγράφου της 27 Νοεμβρίου, 1984 αναφορικά με τις «τρεις ελευθερίες» και που καθιστούν σαφές ότι τα άρθρα 13 και 23 του Συντάγματος του 1960 της Κυπριακής Δημοκρατίας που αφορούν τις «ελευθερίες» αυτές δεν ισχύουν εν προκειμένω, είναι ζωτικής σημασίας για μας. Όλα αυτά δεν περιλήφθησαν στο «ενοποιημένο προσχέδιο».

(14) Παράγραφος 6.1: Συμφωνήσαμε με τη Γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών ότι το ποσοστό «29+» που αναφέρεται στην παράγραφο 4 του Εισηγητικού Εγγράφου της 27 Νοεμβρίου, 1984, σημαίνει ότι η έκταση του εδάφους της Τουρκοκυπριακής πτέρυγας της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας, ενώ θα είναι μεταξύ 29 και 30% θα ήταν πλησιέστερα στα 30%. Ο αριθμός «29+» αναγράφηκε στα έγγραφα της 27 Νοεμβρίου ως έκφραση αυτής της αντίληψης. Εφόσον η Εξοχότητα σας είχε καλύτερα τα δύο μέρη να προσέλθουν στον 3ο γύρο των εκ των σύνεγγις συνομιλιών, όχι με τις διαπραγματευτικές αλλά με τις τελικές τους θέσεις, πάνω στο θέμα αυτό όπως και σ' όλα τα άλλα, δεχτήκαμε, σε συμφωνία μαζί σας, να περιλη-

χής, είναι εντελώς διαφορετική από εκείνη του εισηγητικού εγγράφου της 27 Νοεμβρίου.

(15) Παράγραφοι 7.1 και 7.2: Η Εξοχότητα σας είναι ενήμερη της ζωτικής σημασίας της παραγράφου 7 των εγγράφων της 27 Νοεμβρίου και των παραγράφων 7.1 και 7.2 του «ενοποιημένου προσχέδιου» για τον Τουρκοκυπριακό λαό. Η πρόθεση της Ελλάδας και της Ελληνοκυπριακής πλευράς να μιας αποτελεσματική εγγύηση της Τουρκίας, που αποτελεί τη θεμελιώδη κατοχύρωση της ασφάλειας και ύπαρξής μας στην Κύπρο, είναι κάτι που έχει γίνει φανερό. Στην πρώτη κιόλας μέρα της Συνάντησης Κορυφής στις 17 Ιανουαρίου ο κ. Κυπριανού δεν προσπάθησε καν να αποκρύψει την πρόθεση του για να απαλλαγεί από την εγγύηση της Τουρκίας και ταυτόχρονα να απομακρύνει τα τουρκικά στρατεύματα από την Κύπρο. Δηλώσεις και διακηρύξεις που έγιναν από την Ελληνοκυπριακή πλευρά και την Ελληνική Κυβέρνηση από τις 17 Ιανουαρίου σχετικά με «εγγυήσεις» και την «αποχώρηση των μη Κυπριακών στρατευ-

η ίδια με εκείνη της παραγράφου 4 των εγγράφων της 27ης Νοεμβρίου. Κατά τη διάρκεια των επαφών μας στις εκ του σύ- νεγγις συνομιλίες, μας δηλώθηκε καθαρά και απερίφραστα από τη Γραμματεία σ' όλα τα επίπεδα ότι το «τριμερές σώμα» που αναφέρεται εδώ, ήταν στην πραγματικότητα το Συνταγματικό Δικαστήριο. Εν πάση περιπτώσει, η χρήση της λέξης «διενέξεις» στά κείμενο της παραγράφου αυτής δεν αφήνει περιθώρια αμφιβολίας ότι το σώμα αυτό είναι δικαστικό όργανο.

Για το λόγο αυτό, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ενώ γίνεται αναφορά στο Συνταγματικό Δικαστήριο σε διάφορες παραγράφους αυτή είναι η μόνη παράγραφος στην οποία γίνεται πρόνοια για τη σύνθεση του Δικαστηρίου. Εφόσον το «τριμερές σώμα» που αναφέρεται στην παράγραφο αυτή είναι το Συνταγματικό Δικαστήριο, δεν θεωρήθηκε αναγκαίο να επαναληφθεί αλλού ότι το Δικαστήριο αυτό θα περιλαμβάνει ένα Τουρκοκύπριο, ένα Ελληνοκύπριο και ένα μη Κύπριο.

Εφόσον ο όρος «Συνταγματικό Δικαστήριο» χρησιμοποιή-

(13) Παράγραφος 5.1: Η «διζωνικότητα» του Ομοσπονδιακού κράτους που θα εγκαθιδρυθεί στην Κύπρο, αποτελεί θέμα που έχει συμφωνηθεί επίσημα από καιρό. Σε κάθε ευκαιρία κάναμε γνωστό στην Εξοχότητα σας, ότι δεν μπορούσαμε να δεχθούμε οποιαδήποτε διευθέτηση που θα εξουδετέρωνε αυτό το «διζωνικό» χαρακτήρα του Ομοσπονδιακού κράτους ή διευθέτηση που θα τον διέθρωνε βαθμιαία, με αποτέλεσμα να χάσει τη σημασία του». Επειδή αυτή ήταν η θέση μας καταστήσαμε απόλυτα σαφές ότι δεν μπορούσαμε να δεχθούμε οποιαδήποτε προσέγγιση που προβλέπει την εφαρμογή των «τριών ελευθεριών» με τρόπο αντίθετο προς το γράμμα και το πνεύμα της κατευθυντήριας γραμμής 3 της Συμφωνίας Ντενκτάς-Μακαρίου του 1977 και της παραγράφου 5 των εγγράφων της 27 Νοεμβρίου που βασίζονται στη συμφωνία αυτή. Μια τέτοια προσέγγιση θα ανέτρεπε το βασικό «διζωνικό» χαρακτήρα του κράτους, και θα έθετε σε κίνδυνο την ασφάλεια των Τουρκοκυπρίων. Θα ήθελα ιδιαίτερα να τονίσω και πάλι τη σημασία που αποδίδουμε στο θέμα αυτό.

Η άποψή μας είναι ότι τα βασικά στοιχεία που αναφέρονται

βοήθειας που θα παρέχεται στους Τουρκοκυπρίους.

(17) Παρ. 12.1: Ο τρόπος που διατυπώθηκε η παράγραφος αυτή διαφέρει από τη διατύπωση στα έγγραφα της 27ης Νοεμβρίου. Η διαφορά εδώ, σε αντίθεση με την περίπτωση της παρ. 10.1, δεν είναι μόνο θέμα ύφους. Όπως στην περίπτωση των εγγράφων της 27ης Νοεμβρίου, θα ήταν αρκετό να αναφερθεί ότι θα εγκαθιδρυθεί ένας «επαρκής μηχανισμός» και ότι η σύνθεση, η λειτουργία και οι όροι εντολής του μηχανισμού αυτού θα αποφασιστούν από τις δυο πλευρές αργότερα.

(18) Παρ. 13.1: Στην παρ. 13 των εγγράφων της 27ης Νοεμβρίου, αναφέρεται ότι θα δημιουργηθούν ομάδες εργασίας «υπό το φως των πολιτικών αποφάσεων που συμφωνήθηκαν στη συνάντηση υψηλού επιπέδου». Στο «ενοποιημένο προσχέδιο» όμως, δεν γίνεται αναφορά σ' αυτή τη πτυχή του θέματος. Η ουσιαστική διαφορά που δημιουργείται με την παράλειψη αυτή από την άποψη της διαδικασίας, είναι φανερή.

Η αναφορά (παρ. 13.1) αναφέρεται στις ομάδες εργασίας που προτείνονται για συζήτηση στις ομάδες εργασίας (παρ. 2.1, 3.3, 5.1, 6.1). Η επαναδιατύπωση αυτή αφήνει περιθώρια για παρερμηνείες. Για παράδειγμα, μπορεί να θεωρηθεί ότι σημαίνει ότι οι λεπτομέρειες μερικών σημαντικών πτυχών της προτεινόμενης Συμφωνίας δεν θα μπορούσαν να συζητηθούν στις ομάδες εργασίας. Υπενθυμίζεται ότι ο κ. Κυπριανού επέμενε ότι μερικά θέματα έπρεπε να συζητηθούν μόνο στην συνάντηση Κορυφής. Θα μπορούσε τώρα να διαβεί το επιχείρημα αυτό πάνω στη νέα φρασεολογία του «ενοποιημένου προσχεδίου». Για το λόγο αυτό η Συμφωνία η ίδια θα έπρεπε να προνοεί συγκεκριμένα για συζήτηση λεπτομερειών όλων των πτυχών της Συμφωνίας στις ομάδες εργασίας.

ii. Θα ήθελα τώρα να παρουσιάσω τις απόψεις μας σε σχέση με την προτεινόμενη «Δήλωση» στην οποία αναφέραμε στην επιστολή σας της 12ης Απριλίου, 1985.

Το πλήρες κείμενο της δήλωσης δεν μας έχει διαβιθασθεί. Μόνο μερικά στοιχεία από τη δήλωση διαβιθάστηκαν προφο-

ματών και στοιχείων», έχουν καταστρέψει τις αρχές που έχουν συμφωνηθεί για το θέμα, διαβρώνοντας σοβαρά τις προοπτικές πιθανότητας μιας μόνιμης διευθέτησης στην Κύπρο. Η πιο πρόσφατη και ίσως η πιο απερίφραστη διατύπωση της ελληνικής θέσης μέχρι στιγμής, έγινε από τον κ. Παπανδρέου στις 23 Ιουλίου, 1985 όταν δήλωσε ότι η Ελλάδα δεν θα αποδεχόταν ποτέ μια λύση στην Κύπρο που θα επέτρεπε έστω και σ' ένα Τούρκο στρατιώτη να παραμείνει στο νησί. Η Ελληνοκυπριακή πλευρά, μέσω του Εκπρωσώπου της, δημοσία δήλωσε πως συμερίζεται και υποστηρίζει την άποψη αυτή που εξέφρασε ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας.

Υπενθυμίζεται ότι ήταν η έλλειψη ασφάλειας των Τ/Κ και η προσπάθεια της ελληνοκυπριακής πλευράς να επωφεληθεί από αυτή την κατάσταση που δημιούργησαν κατά πρώτο λόγο το κυρίακό πρόβλημα. Ήταν μετά που εξασφάλισαν την ασφάλεια τους οι Τ/Κ που κατέστη δυνατό οι Τ/Κ και οι Ε/Κ να καταλήξουν σε συμφωνίες που περιείχαν τα βασικά στοιχεία μιας δικαίας και μόνιμης λύσης στην Κύπρο.

Οι πληροφορίες να αποσταλούν στην Τουρκία, κάτω από την αποτελεσματική εγγύηση της Τουρκίας.

Το θέμα της αποχώρησης των ενόπλων δυνάμεων στην Κύπρο είναι άμεσα συνδεδεμένο με το σύστημα εγγύησης που αφορά εκτός από τις δυο πλευρές στην Κύπρο, την Τουρκία, Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο σύμφωνα με τις συμφωνίες του 1960. Δεν είναι δυνατό να διευθετηθεί η πτυχή αυτή του προβλήματος στην απουσία των τριών αυτών χωρών.

Η Τ/Κ πλευρά δεν μπορεί να εγκαταλείψει είτε την αποτελεσματική εγγύηση της Τουρκίας είτε την ασφάλεια που θα δίνει η παρουσία Τουρκικών δυνάμεων που θα βρίσκονται στην Κύπρο μέσα στα πλαίσια της γενικής συμφωνίας. Εμμονή στο αντίθετο, φανερό η συγκαλυμμένη, από πλευράς Ε/Κ θα αποτελούσε εξ' υπαρχής ανασταλτικό παράγοντα στην αναζήτηση μιας διαρκούς διευθέτησης.

(16) Παρ. 8.1: Η φραστική αλλαγή στη δεύτερη πρόταση της παραγράφου αυτής, παρ' όλο που εκ πρώτης όψεως φαίνεται ασήμαντη στην πραγματικότητα περιορίζει τα περιθώρια της

ρικά από τους βοηθούς σας στον Αντιπρόσωπό μας στη Νέα Υόρκη κ. Οζέρ Κοράυ. Η «Δήλωση», δεν περιέχει, κατά τη γνώμη μας, μόνο σημαντικές αλλαγές και μειονεκτήματα από την άποψη της διαδικασίας, αλλά και αντιπροσωπεύει, σε πολλά σημεία, σημαντική παρέκκλιση από τις πρόνοιες των εγγράφων της 27ης Νοεμβρίου και μια σοβαρή υπονόμηση τους.

Αν και όταν επιτευχθεί Συμφωνία σαν αποτέλεσμα νέων συνομιλιών που θα γίνουν με βάση την ισότητα, είναι θέβαια δυνατό να γίνει μια επίσημη δήλωση ότι «τα μέρη έχουν αποδεχθεί τη συντημένη Συμφωνία». Η δήλωση αυτή δεν πρόκειται να συνεπάγεται οποιαδήποτε αλλαγή ή παρέκκλιση από την ουσία, το γράμμα και το πνεύμα της Συμφωνίας.

Όμως, το είδος της δήλωσης που φαίνεται ότι η Εξοχότητά σας μελετά δεν θα ήταν αποδεκτό σε μας.

Σαφώς, η προτεινόμενη δήλωση αντικρύζεται από την Εξοχότητά σας σαν αναπόσπαστο συμπλήρωμα της Συμφωνίας.

Επιφυλάττοντας το δικαίωμά μας να εκφράσουμε τις απόψεις μας για το πλήρες κείμενο της δήλωσης όταν αυτό μας δοθεί, θα θέλαμε, πιο κάτω, να παρουσιάσουμε τις απόψεις μας για τα στοιχεία της δήλωσης που ήρθαν σε γνώση μας.

(α) Η πτυχή της Δήλωσης που αφορά τη «διεθνή προσωπικότητα» αλλάζει το γράμμα και το πνεύμα των εγγράφων της 27ης Νοεμβρίου όπως και την παράγραφο (Γ) του ίδιου του «ενοποιημένου προσχεδίου». Η τροποποίηση αυτή είναι μειονεκτική για την Τουρκοκυπριακή πλευρά.

(β) Όσο αφορά τις «υπόλοιπες εξουσίες» η αφαίρεση από το κείμενο των εγγράφων της 27ης Νοεμβρίου μιας σαφούς πρόνοιαι πάνω στην οποία υπήρχε συμφωνία με τη Γραμματεία του ΟΗΕ από την αρχή, και η μεταφορά της πρόνοιαι στο

κείμενο της προτεινόμενης δήλωσης είναι αδικαιολόγητη.

Αν το κείμενο της Δήλωσης θεωρείται να έχει την ίδια ισχύ, όπως και η Συμφωνία, δεν υπάρχει λόγος ν' αλλάξει η θέση της πρόνοιαι αυτής. Αν, από την άλλη, το κείμενο της δήλωσης θεωρείται διαφορετικό από απόψεως ισχύος από τη Συμφωνία, η αλλαγή της θέσης της πρόνοιαι που αφορά τις «υπόλοιπες εξουσίες» αποτελεί ουσιαστική αλλαγή.

(γ) Η πρόταση στη Δήλωση που αναφέρει ότι η ποιότητα της γης θα πρέπει να είναι αντικείμενο διαπραγματεύσεων και ότι η διατύπωση του «άρθρου 6(4)» αντικατόπτριζε το ποσοστό όπως αυτό προέκυψε από τις εκ του σύνεγγυς συνομιλίες, αντιπροσωπεύει την άποψη που εξέθεσε ο κ. Κυπριανού στη συνάντηση Κορυφής στις 17 Ιανουαρίου, που απασκοπούσε στην άρνηση της συμφωνίας για το εδαφικό που επιτεύχθη στον 3ο γύρο των εκ του σύνεγγυς συνομιλιών. Όπως ήδη είπα στην παράγραφο 14 του Μέρους 1 της επιστολής αυτής δεν μπορούμε να δεχθούμε οποιαδήποτε παρέκκλιση που αποσκοπεί στην αλλαγή του ποσοστού εδάφους. Η αλλαγή που

εγγυήσεις, τέτοια δήλωση είναι και ανάρμοστη και αδικαιολόγητη. Οι εγγυήτριες δυνάμεις είναι η Τουρκία, η Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Η Τουρκοκυπριακή πλευρά πάντα δήλωνε κατηγορηματικά ότι δεν θα μπορούσε ποτέ να δεχτεί την κατάργηση της εγγυήσεως της Τουρκίας. Ήταν, σαφώς, με αυτή την αντίληψη που η Τουρκοκυπριακή πλευρά πήγε στη συνάντηση Κορυφής στις 17 Ιανουαρίου. Η δήλωση καθιστά το θέμα των εγγυήσεων επίδικο και αυτό είναι κάτι που η Τουρκοκυπριακή πλευρά δεν μπορεί να δεχθεί.

Νοουμένου ότι θα εξασφαλισθούν επαρκείς εγγυήσεις, η Τουρκοκυπριακή πλευρά δεν έφερε ένσταση στον καθορισμό χρονοδιαγράμματος για την αποχώρηση μη Κυπριακών στρατιωτικών δυνάμεων και, μετά την εγκαθίδρυση μεταβατικής Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης, στην πρακτική εφαρμογή των διευθετήσεων αυτών.

Υπό το φως των πιο πάνω εξηγήσεων δεν μας είναι δυνατό

να συμφωνήσουμε με την προτεινόμενη δήλωση, είτε από την άποψη της διαδικασίας είτε από την άποψη ουσίας.

III. Είναι φανερό από την επιστολή σας ότι και η Εξοχότητά σας αποδίδει σημασία στην τήρηση της αρχής ότι «τίποτα δεν θάλλαζε στα κείμενα των εγγράφων της 27ης Νοεμβρίου χωρίς τη συγκατάθεσή μας» και ότι «Προσχέδιο Συμφωνίας αποτελεί ένα ενδιάμεσο σύνολο». Για το λόγο αυτό, είμαστε βέβαιοι ότι θα συμπεριφέρετε τις απόψεις και ανησυχίες που εκφράσαμε σχετικά με το «ενοποιημένο προσχέδιο».

Όπως φαίνεται και από την ανάλυση και τις παρατηρήσεις που παρουσιάσαμε πιο πάνω, αυτό που βρίσκεται μπροστά μας δεν είναι απλώς ένα «Προσχέδιο Συμφωνίας» που αποτελείται από ενοποίηση των εγγράφων της 27ης Νοεμβρίου αλλά ένα καινούργιο έγγραφο που περιέχει σημαντικές και ουσιαστικές διαφορές από πολλές απόψεις. Πράγματι, η Ελληνοκυπριακή πλευρά, εκτός από το ότι απεκάλυψε αυτά τα κείμενα που θα έπρεπε να μείνουν εμπιστευτικά, επίσης ανέφερε δημόσια σε διάφορες περιπτώσεις ότι το έγγραφο που

Κατά την πρώτη μέρα της συνάντησης κορυφής της 17ης Ιανουαρίου, 1985, ακούσαμε μαζί τις παρατηρήσεις του κ. Κυπριανού που απέρριπταν τις έννοιες οι οποίες αποτελούσαν αυτή την ίδια τη βάση του «Προσχεδίου Συμφωνίας», όπως π.χ. την «πολιτική ισοτιμία» των δυο πλευρών, τις «διεθνείς εγγυήσεις», την «ασφάλεια» και την πρακτική εφαρμογή των «τριών ελευθεριών» κατά τρόπο που δεν επηρέαζε τη διζωνικότητα του Κράτους και την ασφάλεια του Τουρκοκυπριακού λαού, ακούσαμε επίσης τη δική του ερμηνεία όσον αφορά αυτές τις θεμελιώδεις έννοιες. Λυπούμαστε να παρατηρήσουμε ότι, από τις 17 Ιανουαρίου και, ιδιαίτερα τις τελευταίες λίγες βδομάδες, ο κ. Κυπριανού και οι άλλοι επίσημοι της Ελληνοκυπριακής διαίκησης συνέχισαν να κάνουν δηλώσεις που είναι εντελώς ασυμβίβαστες με τις πρόνοιες και το σκοπό των εγγράφων της 27ης Νοεμβρίου.

Όπως η Εξοχότητά σας γνωρίζει καλά, συνεχίζεται η συζήτηση στον Ελληνοκυπριακό Τύπο για το κατά πόσο ο κ. Κυπριανού αποδέχθηκε το «ενοποιημένο προσχέδιο» ή κατά πόσο απλώς το θεωρεί σαν βάση για διαπραγματεύση.

Όταν πρόσφατα ο Εκπρόσωπος της Ε/Κ διοίκησης αντιμετώπισε ερώτηση πάνω στο θέμα αυτό απέφυγε να κάνει σχόλιο.

Υπό τις περιστάσεις, αισθάνομαι υπόχρεος να επαναλάβω ότι, όπως ανέφερα στο γράμμα μου της 4ης Μαΐου, 1985, πρέπει να γνωρίζω τι αποδέχτηκε η Ελληνοκυπριακή πλευρά, πώς και σε ποιό βαθμό και κατά πόσο επιμένει ακόμα στις δικές της ερμηνείες και αντιλήψεις αναφορικά με τις διάφορες πτυχές του προσχεδίου των εγγράφων.

Εξοχότατε,

Όπως σας υποσχέθηκα προηγουμένως προσπάθησα να εκθέσω περιληπτικά στις προηγούμενες σελίδες τις απόψεις μας πάνω στο «ενοποιημένο έγγραφο». Παραμένω στη διάθεσή σας για συνεχείς επαφές. Ο Αναπληρωτής Ειδικός Αντιπρόσωπός σας μου διεθέσασε ότι διερευνάτε την πιθανότητα συνάντησης μεταξύ μας. Βέβαια θα ευχαριστηθώ να σας συναντήσω σε χρόνο και τόπο που θα δολεύει και τους δυο. Επι-

Ειμείς, η Τουρκοκυπριακή πλευρά επιθυμούμε διακαώς την επίτευξη μόνιμης ειρήνης στην Κύπρο. Πιστεύουμε ότι είναι δυνατό οι δυο λαοί της Κύπρου, των οποίων τα ίσα συνιδρυτικά δικαιώματα στην πολιτική δομή της Κύπρου είναι σύμφυτα και αδιαμφισβήτητα μπορεί να συνδεθούν με βάση πολιτική ισοτιμία, υπό ομοσπονδιακή στέγη, και να συνυπάρχουν ειρηνικά πλάι-πλάι, σε συνθήκες ασφαλείας σε μια διζωνική γεωγραφική βάση. Διατηρούμε την άποψή μας ότι ο σκοπός αυτός μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα, με άμεσες διαπραγματεύσεις που να διεξαχθούν μεταξύ των δυο πλευρών πάνω σε βάση ισοτιμίας υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα, μέσα στα πλαίσια της αποστολής των καλών υπηρεσιών που πηγάζει από το Ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας 367 της 12ης Μαρτίου, 1975.

Επιπλέον θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω ότι οι μακρόχρονες προσπάθειές σας, πρώτα ως Ειδικός Αντιπρόσωπος, και αργότερα ως Βοηθός Γενικός Γραμματέας και τώρα, ως Γενικός Γραμματέας, για επίτευξη μιας λύσης του Κυπριακού, κα-

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΚΑΙ
ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
ΣΤΟ Γ.Γ. ΤΟΥ ΟΗΕ**

Κατωτέρω παρατίθεται κείμενο επιστολής που απέστειλε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Σπύρος Κυπριανού προς το Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών κ. Πέρεζ ντε Κουε-γιάρ στις 20 Μαρτίου, 1986:

«Σας είμαι ευγνώμων που είχα την ευκαιρία να ανταλλάξω απόψεις μαζί σας στη Σταχχόλη το περασμένο Σάββατο. Όπως συνεννοηθήκαμε, εξουσιοδότησα τον Πρόεδρο κ. Α. Μαυρομάτη να σας διαβιβάσει προσωπικά τις απόψεις μας πάνω στα νέα θέματα που εισήγαγε η άλλη πλευρά όπως και πάνω σε ορισμένα θέματα που ενέχουν ιδιαίτερη σημασία για μας.

Το ενδιαφέρον μας πηγάζει από την επιθυμία μας να επιτευχθεί πρόοδος για μια δίκαιη και μόνιμη λύση του κυπριακού προβλήματος. Πιστεύουμε ότι τούτο μπορεί να επιτευχθεί

εξαρτάται από την επίλυση, σε υψηλό επίπεδο και κατά προτεραιότητα, των κυριότερων εκκρεμών θεμάτων, δηλαδή της αποχώρησης όλων των τουρκικών στρατευμάτων και όλων των εποίκων πριν από την εγκαθίδρυση μεταβατικής κυβέρνησης, του θέματος των εγγυήσεων και της αποτελεσματικής εφαρμογής των τριών ελευθεριών. Όπως συμφωνήθηκε ήδη, το θέμα της αποχώρησης των ξένων στρατευμάτων και στείχων και το θέμα των εγγυήσεων θα συζητηθούν και θα πρέπει να επιλυθούν σε Συνάντηση Υψηλού Επιπέδου που θα συγκαλέσετε όταν θα έχει γίνει επαρκής προετοιμασία. Η ίδια η Διάσκεψη Υψηλού Επιπέδου θα δώσει κατευθυντήριες γραμμές σε άλλα θέματα όπως αρμόζει στις ομάδες εργασίας που θα αρχίσουν το ουσιαστικό έργο τους μόνο αφού συμφωνηθούν τέτοιες κατευθυντήριες γραμμές και δοθούν δεόντως.

Εκφράζοντας την πεποίθησή ότι τα θέματα που σας διαβίβάσαμε θα παρουσιαστούν δεόντως στο έγγραφο, επωφελούμαι της ευκαιρίας να εκφράσω την εκτίμησή μου για τις συνεχιζόμενες προσπάθειές σας και όπως πάντοτε να σας διαβεβαιώσω για την ελκρινή συνεργασία μου».

τόπιν διαπραγματεύσεων, δεν ήταν μάταιες. Είμαι της άποψης πως εάν απότελεσμα των προσπαθειών αυτών έχουν τεθεί γενρά θέμέλιά πάνω στα οποία θα μπορούσε να κτισθεί το οικοδόμημα της μελλοντικής Ομόσπονδης Δημοκρατίας της Κύπρου.

Τελικά θα ήθελα να δηλώσω ακόμα μια φορά ότι όπως κάνουμε μέχρι σήμερα θα συνεχίσουμε και στο μέλλον να σας υποστηρίζουμε στην αποστολή σας καλών υπηρεσιών. Εύχομαι στην Εξοχότητά σας επιτυχία σε όλες τις προσπάθειες.

Παρακαλώ δεχθείτε Εξοχότατε την έκφραση του σεβασμού μου.

Ραούφ Ρ. Ντενκτάς

Παρατίθεται κατωτέρω το κείμενο μνημονίου που επέδωσε ο Πρέσβης κ. Α. Μαυροματάς στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, όπως αναφέρεται στην επιστολή του Προέδρου της Δημοκρατίας προς το Γενικό Γραμματέα στις 20 Μαρτίου, 1986.

Μ Ν Η Μ Ο Ν Ι Ο

Η πέρα δεχθεί ότι ένα έγγραφο όπως αυτό που θα ετοιμαστεί έχει περισσότερες πιθανότητες να γίνει δεκτό αν οι διαπραγματεύσεις που προηγήθηκαν έχουν επιλύσει όλα τα εκκρεμή θέματα που σχετίζονται μ' αυτό.

Οι συναντήσεις χαμηλού επιπέδου στη Γενεύη έχουν αποδείξει ότι ορισμένα σημαντικά θέματα παραμένουν άλυτα ενώ άλλα ζητήματα, που θεωρήθηκαν λυμένα, έχουν ξανανοίξει και έχουν εισαχθεί νέες ιδέες. Επιπρόσθετα, υπήρξε δυστυχώς μια τρίμηνη καθυστέρηση (Δεκέμβριος, Ιανουάριος, Φεβρουάριος) μεταξύ των δυο συναντήσεων χαμηλού

ρών υπό μορφή ημερήσιας διάταξης στη δεύτερη συνάντηση χαμηλού επιπέδου της Γενεύης έχουν προκαλέσει ανησυχία στην Ελληνική Κυπριακή πλευρά. Για να βοηθηθεί ο Γενικός Γραμματέας στη συνεχιζόμενη πρωτοβουλία του θεωρείται χρήσιμο να εκφραστεί και πάλι η ανησυχία της Ελληνικής Κυπριακής πλευράς για τα θέματα αυτά. Προτού εκτεθούν τα θέματα αυτά πρέπει να υπομνησθεί ότι τα έγγραφα του Απριλίου του 1985 έγιναν αποδεκτά όχι γιατί ικανοποιούσαν τις Ελληνοκυπριακές προσδοκίες αλλά σε μια γνήσια προσπάθεια επίτευξης πρόδου και κατόπιν διαθεσιμότητας που θα απαιτούνταν και άλλες υποχωρήσεις από την Ελληνική Κυπριακή πλευρά και ότι θα αποφεύγετο η δημιουργία νέων τελεσεμένων γεγονότων από την Τουρκική πλευρά.

Συγκεκριμένα Θέματα

(1) Διεθνής προσωπικότητα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας.

Βασισμένη στο διεθνές δίκαιο και τη διεθνή πρακτική, η θέση μας υπήρξε πάντοτε ότι μόνο η Ομοσπονδιακή Δημο-

κρατία θα έχει διεθνή προσωπικότητα. Για ταυτό, η Ελληνική Κυπριακή πλευρά επιδεικνύοντας πνεύμα συμβιβασμού αποδέχτηκε την ακόλουθη φράση στο Σχέδιο Δηλώσεως.

«Συνεπώς, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Κύπρου θα έχει διεθνή προσωπικότητα, οι ιδιότητες της οποίας θα ανήκουν στην Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση».

Οτιδήποτε πέραν της πιο πάνω διατυπώσεως θα διάβρωνε τη διεθνή προσωπικότητα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας και ασφαλώς θα οδηγούσε με βεβαιότητα σε μια διαχωριστική κατάσταση. Δεν μπορεί κανείς πειστικά να επικαλεσθεί ως προηγούμενα, καταστάσεις κάτω από εντελώς διαφορετικές συνθήκες και διαφορετικά γεωγραφικά δεδομένα.

(2) Άμυνα:

Η διατύπωση του Απριλίου, 1985 έγινε δεκτή ως συμβιβασμός. Συνδεδεση των εννοιών της άμυνας και των εγγυήσεων δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή.

Η θέση της Ελληνικής Κυπριακής πλευράς υπήρξε πάντοτε υπέρ ενός αποτελεσματικού και ταχέως μηχανισμού επιλύσεως αδιεξόδων. Ο μηχανισμός που προτάθηκε στη δεύτερη συνάντηση χαμηλού επιπέδου στη Γενεύη βρίσκεται υπό μελέτη.

(4) Μηχανισμός Επιλύσεως Αδιεξόδων στη Νομοθετική Εξουσία και στο Υπουργικό Συμβούλιο:

Η εισηγμένη στο προχωρημένο αυτό στάδιο της ιδέας ενός μη Κυπρίου μέλους του Συνταγματικού Δικαστηρίου με δικαίωμα ψήφου δεν συνάδει με τη συνεννόηση στην οποία κατέληξαν προηγουμένως οι δυο πλευρές στις διακοινοτικές συνομιλίες. Εντούτοις και το θέμα αυτό βρίσκεται υπό μελέτη.

(5) Τριμερές Σώμα/Συνταγματικό Δικαστήριο:

Η εισηγμένη στο προχωρημένο αυτό στάδιο της ιδέας ενός μη Κυπρίου μέλους του Συνταγματικού Δικαστηρίου με δικαίωμα ψήφου δεν συνάδει με τη συνεννόηση στην οποία κατέληξαν προηγουμένως οι δυο πλευρές στις διακοινοτικές συνομιλίες. Εντούτοις και το θέμα αυτό βρίσκεται υπό μελέτη.

(6) Εδαφικές Προσαρμογές:

Η Ελληνική Κυπριακή πλευρά εκφράζει και πάλι την ανησυχία της γιατί ο αριθμός των εκτοπισμένων που θα επανεγκατασταθούν αποτελεί ένα πολύ σημαντικό παράγοντα στην επίλυση τῆς εδαφικῆς. Υπενθυμίζεται ὅτι τὴν ανησυχία αὐτή συµμερίζονταν ὁ Γενικός Γραμματέας καὶ ἀντικατόπτριζαν τὰ σηµεῖα ἐργασίας τῆς Βιέννης καὶ οἱ ἡµερῆσιες Διατάξεις.

Ἡ προσθήκη µίας διάστασης ἀσφάλειας στο εδαφικὸ εἶναι ἀντιθέτη µε τὴν ἀντίληψη περὶ ὁµοσπονδιακοῦ συστήµατος καὶ ἐξουδετερώνει τὴν ἀντίληψη περὶ περιοχῶν εἰδικοῦ καθεστώτος. Ἐὰν ἔχει ἐπίσης ἐπιζήµιες συνέπειες στὸν ἀριθµὸ τῶν Ἑλλήνων Κυπρίων ἐκτοπισµένων που θὰ επανεγκατασταθῶν. Το θέμα τῆς ἀσφάλειας καὶ τῶν δύο κοινοτήτων ἀντιµετωπίζεται κατὰλληλα κάτω ἀπὸ ἄλλες ἐπικεφαλίδες.

Ὅσον ἀφορὰ τὰ Βαρώσια ἀναµένονται, ὅπως συµφωνήθηκε, γραπτές διαβεβαιώσεις.

71) Ὅσον ἀφορὰ τὴν Ἑπιπέδου:

Ὁµοίως πρέπει νὰ ἀποχωρήσουν ὅλοι οἱ ἔπαικοι.

Τὸ σημερινὸ σύστηµα ἐγγυήσεων ἀποδείχθηκε καταστροφικὸ γιὰ τὴν εδαφικὴ ἀκεραιότητα τῆς Κύπρου καὶ γιὰ τὴν ἀσφάλεια καὶ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώµατα τῶν Ἑλλήνων Κυπρίων. Πρέπει νὰ παρασχεθῶν ἀποτελεσµατικὲς ἐγγυήσεις ἀποκλεισµένῃς τῆς µονοµερούς ἐπέµβασης καὶ τῆς χρήσης βίας ἐκ µέρους ὁποιοδῆποτε κράτους.

(8) Διαδικασίες γιὰ ἐξέταση ἰσχυρισµῶν γιὰ µη ἐφαρμογὴ τῶν µέτρων οἰκοδόµησης ἐµπιστοσύνης:

Ἡ θέση τῆς Ἑλληνικῆς Κυπριακῆς πλευρᾶς εἶναι πολὺ καλὰ γνωστὴ καὶ εἶναι υπὲρ τῆς διατύπωσης τοῦ Ἀπριλίου, 1985.

(9) Διαδικασία:

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυπριακὴ πλευρὰ ἐκτιµά τὴ διαβεβαίωση ὅτι θὰ ἀκολουθηθεῖ ἡ διαδικασία που διαγράφεται στο Σχέδιο Ἀηλώου τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1985, δηλαδὴ ὅτι ἡ Συνάντηση Ὑψηλοῦ

Ἐπιπέδου θὰ ἀποτελέσει τὸ θῆµα µε ἀποκλειστικὴ ἀρµοδιότητα νὰ διαπραγµατευθεῖ τὰ θέµατα ἐγγυήσεων καὶ τοῦ χρονοδιαγράµµατος γιὰ τὴν ἀποχώρηση τῶν στρατευµάτων, καὶ ἐπίσης νὰ δώσει οὐσιαστικὲς κατευθυντήριες γραµµὲς γιὰ ὅλα τὰ ἄλλα θέµατα. Τὸ οὐσιαστικὸ ἔργο τῶν οµάδων ἐργασίας θὰ ἀρχίσει µόνο ὅταν λάθουν κατευθυντήριες γραµµὲς ἀπὸ µια ἐπιτυχὴ συνάντηση ὑψηλοῦ ἐπιπέδου. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι, γιὰ νὰ ἀποφευχθῶν ἀδιέξοδα καὶ παρερµηνείες εἶναι οὐσιώδης ἡ καλὴ προετοιµασία τῆς Συνάντησης Ὑψηλοῦ Ἐπιπέδου.

Γενικὲς Πιρατηγήσεις:

Ἐθωρεῖται σαυαφές νὰ τονισθεῖ καὶ πάλι ἡ ἔννοια περὶ προ-σέγγισης "ἐνιαίου συνόλου". Βάσει τῆς ἐρµηνείας που ἔδω-σε σὲ τὴν Ἑλληνικὴ Κυπριακὴ πλευρὰ ὁ Γενικός Γραμματέας καὶ που ἐπιβεβαιώθηκε κατὰ τῆς συναντήσεως ἡµηλοῦ ἐπιπέ-δου στὴ Γενεση, στοιχεῖα που συµφωνοῦνται µεταξὺ τῶν δύο πλευρῶν θὰ καθίστανται ἐπίσηµα δεσµευτικὰ τότε µόνο ὅταν ἐπιτευχθεῖ συµφωνία πάνω σ' ὅλα τὰ θέµατα. Ὅποιαδῆποτε

Τέλος πρέπει νὰ ἐπιδειχθεῖ ἐξαιρετικὴ προσοχή στὴ συγ-χώνευση τοῦ Σχεδίου Συμφωνίας καὶ τοῦ Σχεδίου Ἀηλώσεως τοῦ Ἀπριλίου, 1985. Ἐν πάση περιπτώσει, πρέπει νὰ διασφαλι-σθεῖ ὅτι ὅλα τὰ στοιχεῖα τοῦ Σχεδίου Ἀηλώσεως θὰ ἐνωµα-τωθῶν σὲ ὁποιοδῆποτε ἔγγραφο που θὰ ετοιµασθεῖ καὶ ὅτι θὰ ἀποφευχθῶν ἀκόµη καὶ δευτερεύουσες ἀλλαγές του κει-µένου, διότι αὐτὲς δυνατὸ ὄχι µόνο µπορεῖ νὰ ἐπιρεάσουν τὴ σαφήνεια τοῦ κειµένου ἀλλὰ καὶ νὰ θῆσουν σὲ κίνδυνο τὴν ἐ-νότητα καὶ λειτουργικότητα τῆς Ὁµοσπονδιακῆς Ἀηµοκρα-τίας.

Αναγνωρίζοντας με ικανοποίηση ότι η πρωτοβουλία του Γενικού Γραμματέα, που έλαβε υπόψη το σχετικό ψήφισμα των Ηνωμένων Εθνών και που άρχισε τον Αύγουστο του 1984 στη Βιέννη και συνεχίστηκε στις εκ του σύνεγγυς συνομιλίες ανωτάτου επιπέδου από το Σεπτέμβρη μέχρι το Δεκέμβρη του 1984 και στην κοινή συνάντηση ανωτάτου επιπέδου του Ισραήλ, 1985 που πραγματοποιήθηκε στη Νέα Υόρκη, έχει τώρα καταλήξει σε σημαντικό βήμα προς μια δίκαιη και διαρκή λύση του κυπριακού προβλήματος, τα μέρη συμφωνούν πάνω στα πιο κάτω θέματα που πρέπει να θεωρούνται σαν ενδιάμεσο στόχο:

1. 1. Τα μέρη:

α) Επαναδεσμεύονται με τις συμφωνίες κορυφής του 1977 και 1979.

σον αφορά την εδαφική πτυχή.

γ) Επαναθεβαιώνουν την αποδοχή των αρχικών συνταγματικών προνοιών, οι οποίες είχαν συμφωνηθεί κατά τις διακοινοτικές συνομιλίες του 1981-82.

1. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Κύπρου θα έχει διεθνή προσωπικότητα. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα εξασκεί κυριαρχία στο σύνολο του εδάφους. Οι ιδιότητες της διεθνούς προσωπικότητας θα ασκούνται από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση σύμφωνα με το ομοσπονδο σύνταγμα. Οι επαρχίες ή ομόσπονδες πολιτείες μπορούν να ενεργούν στις περιοχές της αρμοδιότητάς τους σύμφωνα με το ομοσπονδιακό σύνταγμα και κατά τρόπο που δε θα αντιγράφει τις εξουσίες και λειτουργίες της ομοσπονδιακής κυβέρνησης όπως καθορίζεται στο ο-

ποτελείται από την ελληνοκυπριακή κοινότητα και την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Θα υπάρχει μόνο μια θαγένεια της Ομοσπονδίας Δημοκρατίας που θα καθορίζεται από ομοσπονδιακή νομοθεσία.

III. Το έδαφος της Ομοσπονδίας Δημοκρατίας θα αποτελείται από τις δύο επαρχίες ή ομόσπονδα κράτη.

IV. Οι επίσημες γλώσσες της Ομοσπονδίας Δημοκρατίας θα είναι η ελληνική και η τουρκική. Θα μπορεί επίσης να χρησιμοποιείται η Αγγλική γλώσσα.

V. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία θα έχει ουδέτερη σημαία και ουδέτερο εθνικό ύμνο κατόπιν συμφωνίας. Η κάθε επαρχία ή ομόσπονδη πολιτεία θα μπορεί να έχει δική της σημαία χρησιμοποιώντας κυρίως στοιχεία της ομοσπονδιακής σημαίας. Η ομοσπονδιακή σημαία θα υψώνεται στα ομοσπονδιακά κτίρια και στα ομοσπονδιακά υποστατικά, αποιομένης κάθε άλλης σημαίας.

VI.

Τα μέρη επαναθεβαιώνουν όλα τα άλλα σημεία, τα οποία συμφωνήθηκαν στη διάρκεια των διακοινοτικών συνομιλιών, όπως περιέχονται στο κεφάλαιο «ανασθεώρηση» (revision) ημερομηνίας 18 Μαΐου 1982 σχετικά με γενικές προνοιες: Μέρος I, θραικά δικαιώματα και ελευθερίες, Μέρος II, όπως επίσης και τα Μέρη III, και IV.

2. 1. Οι εξουσίες και λειτουργίες που θα ανατεθούν στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση της Ομοσπονδίας Δημοκρατίας θα περιλαμβάνουν:

α. Εξωτερικές υποθέσεις.

β. Ομοσπονδα οικονομικά θέματα (περιλαμβανομένου του ομοσπονδιακού προϋπολογισμού, της

φορολογίας, των τελωνειακών δασμών).

- γ. Νομισματικές και τραπεζικές υποθέσεις.
- δ. Ομοσπονδιακά οικονομικά θέματα (περιλαμβανομένου του εμπορίου και του τουρισμού).
- ε. Ταχυδρομεία και Τηλεπικοινωνίες.
- στ. Διεθνείς μεταφορές.
- ζ. Φυσικοί πόροι (περιλαμβανομένης της υδατοπρομήθειας και του περιβάλλοντος).
- η. Ομοσπονδιακά θέματα υγείας και κτηνιατρείων.
- θ. Καθορισμό προτύπων, μέτρων και σταθμών, κατοχύρωσης ευρεσιτεχνιών, εμπορικών σημάτων και πνευματικής ιδιοκτησίας.
- ι. Ομοσπονδιακή Δικαιοσύνη.

ομοσπονδιακές ευθύνες.

2.2. Επιπρόσθετες εξουσίες και λειτουργίες μπορούν να ανατεθούν στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση κατόπιν αμοιβαίας συμφωνίας και των δυο μερών. Μ' αυτό τον τρόπο οι υπόλοιπες εξουσίες θα ασκούνται από τις επαρχίες ή τις ομόσπονδες πολιτείες. Ομοσπονδιακή νομοθεσία μπορεί να εκτελεστεί είτε από τις αρχές της ομοσπονδιακής κυβέρνησης είτε με συντονισμό μεταξύ των αρμοδίων αρχών της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και τις δυο επαρχίες ή ομόσπονδες πολιτείες.

3.1. Η Νομοθετική Εξουσία της Ομόσπονδης Δημοκρατίας θα αποτελείται από δυο Σώματα, την Κάτω Βουλή με αντιπροσώπηση 70:30 Ελληνοκυπρίους και Τουρκοκυπρίους και την Άνω Βουλή με αντιπροσώπηση 50:50. Θα ψηφίζεται ομοσπονδιακή νομοθεσία πάνω σε θέματα της ομοσπονδιακής αρμοδιότητας, όπως αναφέρονται στην παράγραφο 2.1 ανωτέρω. Η υιοθέτηση νομοθεσίας πάνω σε σημαντικά θέματα όπως για παράδειγμα πάνω σε δέκα από τις 12 λειτουργίες που

αναφέρονται στην παράγραφο 2.1 πιο πάνω, η απαιτεί χωριστές πλειοψηφίες και στα δυο Σώματα. Η υιοθέτηση νομοθεσίας πάνω σε άλλα θέματα θ' απαιτεί πλειοψηφία των μελών εκάστης Βουλής.

3.2. Κατάλληλες προστατευτικές πρόνοιες και μηχανισμοί για την επίλυση αδιεξόδων, περιλαμβανομένων ειδικών προνοιών που θα διευκολύνουν την ανάληψη δράσης πάνω σε θέματα απαραίτητα για τη συνεχή λειτουργία της Ομόσπονδης Κυβέρνησης (π.χ. σε θέματα προϋπολογισμού) θα ενσωματωθούν στο ομόσπονδο σύνταγμα. Σε περίπτωση αδιέξοδου στη νομοθετική διαδικασία, η προτεινόμενη νομοθεσία θα μπορεί να παραπέμπεται πρώτα σε μια επιτροπή συνδιαλλαγής της νομοθετικής εξουσίας, που θα αποτελείται από τρεις ελληνοκυπρίους και δυο τουρκοκυπρίους, και των οποίων οι αποφάσεις θα λαμβάνονται με βάση την πλειοψηφία στην οποία θα περιλαμβάνεται τουλάχιστον μια τουρκοκυπριακή ψήφος.

Αν το αδιέξοδο συνεχίζεται, ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος της ομόσπονδης πολιτείας θα διορίζουν, κατόπιν παρα-

γωγής τους, σε συμβουλευτικό τουρκοκυπριακό συμβούλιο να αρθεί. Το θέμα μπορεί επίσης να υποβληθεί σε δημοψήφισμα μεταξύ του πληθυσμού της κοινότητας που αντιτάχθηκε στο σχέδιο της απόφασης. Απόφαση από το Υπουργικό Συμβούλιο μπορεί να αχθεί στο Συνταγματικό Δικαστήριο για γνωμάτευση ως προς το εάν αυτή παραβιάζει το σύνταγμα ή κάνει διακρίσεις σε βάρος της μιας από τις δυο κοινότητες.

4.1 Η Ομόσπονδη Δημοκρατία θα έχει προεδρικό σύστημα διακυβέρνησως. Ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος θα συμβολίζουν την ενότητα της χώρας και το ίδιο πολιτικό καθεστώς (status) των δυο κοινοτήτων. Επιπροσθέτως η εκτελεστική εξουσία θα αντανακλά τις λειτουργικές ανάγκες μιας αποτελεσματικής ομοσπονδιακής κυβέρνησης.

4.2. Ο Πρόεδρος θα είναι ελληνοκύπριος και ο Αντιπρόεδρος τουρκοκύπριος. Ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος εξωριστά ή από κοινού, θα έχουν το δικαίωμα θέτο σε οποιοδήποτε νόμο ή απόφαση της νομοθετικής εξουσίας και του υποου-

γικό συμβούλιο σε κατηγορίες θεμάτων που θα συμφωνηθούν, γινομένου αντιληπτού ότι οι κατηγορίες αυτές δεν θα υπερβαίνουν όσες καλύπτονται από το Σύνταγμα του 1960.

Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος θα έχουν το δικαίωμα ξεχωριστά ή από κοινού να αναπέμπουν οποιοδήποτε νόμο ή απόφαση της νομοθετικής εξουσίας ή οποιαδήποτε απόφαση του υπουργικού συμβουλίου για επανεξέταση.

4.3. Το υπουργικό συμβούλιο θα αιτιολογείται από ελληνοκυπρίους και τουρκοκυπρίους σε αναλογία 7 προς 3. Ένα από τα σημαίνοντα υπουργεία θα δοθεί σε τουρκοκύπριο, γινομένου αντιληπτού ότι τα μέρη συμφωνούν να συζητήσουν ότι ο υπουργός Εξωτερικών θα είναι τουρκοκύπριος. Το υπουργικό Συμβούλιο θα λαμβάνει αποφάσεις με ενισχυμένη ψηφοφορία. Δηλαδή με απλή πλειοψηφία που θα περιλαμβάνει τουλάχιστον ένα τουρκοκύπριο υπουργό. Νοείται ότι τα μέρη συμφωνούν να συζητήσουν ότι η ενισχυμένη πλειοψηφία θα εφαρμόζεται σε όλα τα θέματα ειδικού ενδιαφέροντος της τουρκοκυπριακής κοινότητας τα οποία θα συμφωνηθούν.

βέρνησης, θα ενσωματωθούν στο ομόσπονδο σύνταγμα. Σε περίπτωση αδιεξόδου ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος της Ομόσπονδης Δημοκρατίας κατόπιν προκλήσεως θα διορίζουν από ένα πρόσωπο ο καθένας πάνω σε βάση ad hoc, επιλεγόμενα για τις γνώσεις τους στο σχετικό θέμα, με τη βοήθεια εμπειρογνομόνων ανάλογα με την ανάγκη, περιλαμβανομένων και έκτός της Ομόσπονδης Δημοκρατίας της Κύπρου, θα συμβουλευθούν το Υπουργικό Συμβούλιο πάνω σε σημεία που το αδιέξοδο θα μπορούσε να επιλυθεί. Το θέμα μπορεί επίσης να υποβάλλεται σαν αντικείμενο δημοψηφίσματος μεταξύ του πληθυσμού της κοινότητας η οποία αντιτάχθηκε στην προτεινόμενη απόφαση. Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου μπορεί να παραπέμπεται στο Συνταγματικό Δικαστήριο για να αποφασίζει κατά πόσον παραβιάζει το Σύνταγμα ή κατά πόσον κάνει διακρίσεις σε βάρος της μιας ή της άλλης κοινότητας.

5.1. Το Συνταγματικό Δικαστήριο όταν αποφασίζει πάνω σε διαφορές που σχετίζονται με την κατανομή εξουσιών και λει-

τουργιών μεταξύ της ομόσπονδης κυβέρνησης και των επαρχιών ή ομόσπονδων πολιτειών και επί όσων άλλων θεμάτων δυνατόν να ανατεθούν στο σώμα από τα μέρη σύμφωνα με το ομοσπονδιακό σύνταγμα, θα αποτελείται από έναν Ελληνοκύπριο, έναν Τουρκοκύπριο και ένα μη Κύπριο μέλος με δικαίωμα ψήφου.

6.1. Όσον αφορά την ελευθερία κινήσεως, την ελευθερία εγκαταστάσεως και το δικαίωμα ιδιοκτησίας μια ομάδα εργασίας θ-1 συζητήσει την άσκηση αυτών των δικαιωμάτων, περιλαμβανομένων χρονοδιαγραμμάτων, πρακτικών διακανονισμών και πιθανών διευθετήσεων για αποζημιώσεις λαμβάνοντας υπόψη την παράγραφο 3 της συμφωνίας του 1977.

7.1. Εδαφικές προσαρμογές επιπρόσθετες εκείνων που έχουν ήδη αναφερθεί στις τουρκοκυπριακές προτάσεις του Αυγούστου 1981, θα συμφωνηθούν.

Οι εδαφικές αυτές προσαρμογές θα έχουν ως αποτέλεσμα να περιλαμβάνει η τουρκοκυπριακή επαρχία ή ομόσπονδη πολιτεία έκταση της τάξεως του 29+ % του εδάφους της Ο-

οχεται να προκύψουν για την τουρκοκυπριακή κοινότητα και τα θέματα που αφορούν την επανεγκατάσταση. Και τα δύο μέρη συμφωνούν να προτείνουν περιοχές ειδικού καθεστώτος, που να γειγνιάζουν ή μια προς την άλλη με σκοπό την ενίσχυση της εμπιστοσύνης μεταξύ των μερών. Αυτές οι περιοχές θα παραμείνουν κάτω από την αντίστοιχη πολιτική δικαιοδοσία.

8.1. Χρονοδιάγραμμα για την αποχώρηση των μη κυπριακών στρατευμάτων και στοιχείων, καθώς επίσης και ικανοποιητικές εγγυήσεις θα συμφωνηθεί πριν από την εγκαθίδρυση Μεταβατικής Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης. Στο μεταξύ και οι δύο πλευρές θα επιδιώξουν (την εφαρμογή) μέτρων στρατιωτικής απαγκίστρωσης, χρησιμοποιώντας τις καλές υπηρεσίες και τη βοήθεια της ΟΥΝΦΙΚΥΠ.

8.2. Οι δύο πλευρές αναλαμβάνουν να συζητήσουν τα θέματα αυτά με καλή πίστη και να μελετήσουν τις ανησυχίες και της μιας και της άλλης πλευράς πάνω σ' αυτά.

9.1. Ένα Αναπτυξιακό Ταμείο για την τουρκοκυπριακή ε-
παρχία ή ομόσπονδη πολιτεία θα ιδρυθεί με στόχο την επί-
τευξη οικονομικής ισορροπίας μεταξύ των δύο επαρχιών ή ο-
μόσπονδιακών πολιτειών. Θα ιδρυθεί επίσης ταμείο για τη
διευκόλυνση της επανεγκατάστασης των Ελληνοκυπρίων ε-
κτοπισμένων και επίσης των Τουρκοκυπρίων εκτοπισμένων
σαν απόρροια της εφαρμογής της παραγράφου 7.1. Η ομό-
σπονδη κυβέρνηση θα συνεισφέρει σ' αυτά τα ταμεία, ξένες
κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμοί θα κληθούν να συνει-
σφέρουν στα ταμεία.

10.1. Η περιοχή των Βαρφών και έξι επιπρόσθετες περιο-
χές, όπως έχουν οριοθετηθεί στον τουρκοκυπριακό χάρτη
της 5ης Αυγούστου, 1981 θα τεθούν κάτω από μεταβατική
διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών σαν μέρος της νεκρής ζώνης
της ΟΥΝΦΙΚΥΠ για επανεγκατάσταση μέχρι της... (κενό προς
συμπλήρωση ημερομηνίας).

11.1. Και τα δυο μέρη συμφωνούν να μην προβαίνουν σε ο-
ποιαδήποτε ενέργεια που τείνει να επηρεάσει δυσμενώς τη
διαδικασία που διενεργείται σ' αυτή τη συμφωνία.

12.1. Τα μέρη συμφωνούν να μην προβαίνουν σε ο-
ποιαδήποτε ενέργεια που τείνει να επηρεάσει δυσμενώς τη
διαδικασία που διενεργείται σ' αυτή τη συμφωνία.

13.1. Θα συμφωνηθεί κατάλληλος μηχανισμός για την εξέ-
τάση ισχυρισμών για μη εφαρμογή μέτρων οικοδομήσεως εμ-
πιστοσύνης. Ο Γενικός Γραμματέας θα κάνει κατάλληλες ει-
σηγήσεις και στις δυο πλευρές σ' αυτό το θέμα.

14.1 Τα μέρη συμφωνούν να ιδρύσουν ομάδες εργασίας οι
οποίες θα επεξεργασθούν τις λεπτομερείς συμφωνίες πάνω
σε θέματα που αναφέρονται σ' αυτή τη συμφωνία, των οποίων
τα στοιχεία είναι αλληλοσχετιζόμενα και αποτελούν ένα ολο-
κληρωμένο σύνολο. Οι ομάδες εργασίας θα διεξάγουν την
εργασία τους κάτω από την καθοδήγηση κοινών υψηλού επι-
πέδου συσκέψεων. Αυτές οι κοινές υψηλού επιπέδου συσκέ-
ψεις θα πραγματοποιούνται κάθε 3-4 μήνες πάνω στη βάση
μιας ημερήσιας διατάξεως, που θα ετοιμάζει ο Γενικός Γραμ-
ματέας για να συζητούν τα θέματα που παραμένουν για συ-
ζήτηση με βάση αυτή τη συμφωνία, να επισκοπούν την εργα-

σία και να παρέχουν καθοδήγηση στις ομάδες εργασίας. Οι
κοινές υψηλού επιπέδου συσκέψεις θα συγκαλούνται από το
Γενικό Γραμματέα, ύστερα από κατάλληλη προπαρασκευή.

14.2 Κάθε ομάδα εργασίας θ' αποτελείται από αντιπροσω-
πείες από τις δυο πλευρές και θα προεδρεύεται από αντιπρό-
σωπο του Γενικού Γραμματέα. Οι ομάδες εργασίας θ' αρχί-
σουν τις συσκέψεις τους στο οίκημα των Ηνωμένων Εθνών,
στη Λευκωσία, την...

Κάθε ομάδα εργασίας θα ετοιμάσει πρόγραμμα εργασίας
και θα το υποβάλει για έγκριση και κατατόπιση στην κοινή υ-
ψηλού επιπέδου συνάντηση, που θα συγκροτηθεί στο οίκημα
των Ηνωμένων Εθνών, στη Λευκωσία, την....

14.3 Ο αντιπρόσωπος του Γενικού Γραμματέα, που θα
προεδρεύει κάθε ομάδας εργασίας, θα ετοιμάζει κάθε τρεις
μήνες ένα απολογισμό της προόδου που επιτελέστηκε από
την ομάδα εργασίας, που θα παρουσιάζεται στην επόμενη
κοινή υψηλού επιπέδου σύσκεψη μαζί με τις απόψεις του Γε-

μεταβατική ομόσπονδιακή κυβέρνηση της Ομόσπονδης Δη-
μοκρατίας της Κύπρου, θα σχηματιστεί την....

16.1 Ο Γενικός Γραμματέας θα συνεχίσει να ευρίσκεται στη
διάθεση των μερών για να βοηθεί στην επεξεργασία αυτής
της συμφωνίας και αν χρειαστεί στην ερμηνεία της.

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΟΥ ΣΥΝΟΜΙΛΗΤΗ
Κ. Α. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Κ. Τ. ΧΟΛΓΚΕΡ**

1 Απριλίου, 1986

Κύριο,
Τζέημς Χόλγκερ,
Αν. Ειδικό Αντιπρόσωπο
του Γενικού Γραμματέα
των Ηνωμένων Εθνών,
Λευκωσία.

Θα ήθελα να αναφερθώ στη δήλωση του Εκπροσώπου του Γενικού Γραμματέα κ. Τζιουλιάνι που έγινε στις 29 Μαρτίου 1986 και ιδιαίτερα στην τελευταία πρόταση στην οποία αναφέρεται ότι το νέο κείμενο παρέμεινε απόλυτα πιστό σε ότι συμφώνησαν οι δυο πλευρές πάνω στα θέματα της αποχώρησης των στρατευμάτων, των εγγυήσεων και των τριών ελευ-

διαίτερα κατά τη διάρκεια της δεύτερης συνάντησης στη Γενεύη, έχοντας παρεκκλίνει από τις αρχικές της θέσεις, έκαμε παραχωρήσεις που δικαιολογούσαν αισιοδοξία. Παρόμοιες δηλώσεις εμφανίστηκαν και στον εγχώριο τύπο.

Σαν αποτέλεσμα των ανωτέρω δηλώσεων ενώ θρυσκόμιουν πρόσφατα στη Νέα Υόρκη αναγκάστηκα να επισύρω την προσοχή του κ. Φείσσέλ σ' αυτές και είχε την καλοσύνη να τις διαψεύσει. Παρά ταύτα, η δήλωση του κ. Τζιουλιάνι με αναγκάζει να θέσω τα πράγματα στη θέση τους και δεδομένου ότι οι συναδέλφοί μου που με συνόδευαν σε όλες τις χαμηλού επιπέδου συνομιλίες τηρούσαν πρακτικά των όσων διαμείβονταν προτιθέμαι, αν παραστεί ανάγκη, να θέσω τα πρακτικά αυτά στη διάθεση της Γραμματείας των Ηνωμένων Εθνών και όλων των άλλων ενδιαφερομένων.

Θεωρώ σκόπημο να επαναλάβω ότι καθ' όλους τους ουσιώδεις χρόνους μεταξύ των αρχών του Απριλίου 1985, όταν η ελληνοκυπριακή πλευρά αποδέχθηκε τα έγγραφα του Απριλίου, και του Μαρτίου 1986 όταν περατώθηκαν οι συναντή-

σεις χαμηλού επιπέδου, η πλευρά μας κατέστησε απόλυτα σαφές ότι τα έγγραφα του Απριλίου αποτελούσαν την τελευταία της λέξη και επομένως περαιτέρω παραχωρήσεις ούτε επιρόκειτο να γίνουν, ούτε ήταν δυνατό να αναμένονται.

Η πιο πάνω θέση μας απεναντιώθηκε σ' όλα τα επίπεδα και το πιο σημαντικό ενσωματώθηκε στην επιστολή του Προέδρου της Δημοκρατίας προς το Γενικό Γραμματέα που παραδόθηκε στον κ. Φείσσέλ στη Νέα Υόρκη στις 21 Μαρτίου 1986. Η επιστολή εκείνη τονίζει και παλι τη σημασία και προτεραιότητα που αποδίδουμε, μεταξύ άλλων, στα τρία θέματα που ανέφερε ο κ. Τζιουλιάνι όπως και στη συμφωνημένη διαδικασία, όπως αναφέρεται στο Σχέδιο Δήλωσης. Κατά τη δεύτερη συνάντηση της Γενεύης έγινε απόλυτα σαφές ότι η τουρκοκυπριακή πλευρά όχι μόνο εισήγαγε νέα θέματα και στοιχεία αλλά και ότι δεν ήταν διατεθειμένη να δεχθεί τη φρασσεολογία των εγγράφων του Απριλίου πάνω σε αριθμό ουσιαστών θεμάτων.

Η δική μας πλευρά, τόσο ση Γενεύη όσο και αμέσως μετά

συμφωνία τουλάχιστον εκ των προτέρων.

Μια απλή ματιά στο «Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας» δείχνει ότι ακόμη και σε θέματα σχετικά με τα οποία μας δώσατε διαβεβαιώσεις ότι δεν θα υπήρχαν αλλαγές στην πραγματικότητα υπάρχουν σημαντικές αλλαγές σε βάρος μας. Αρκεί να αναφέρω μόνο το εδαφικό, το θέμα της εκτελεστικής εξουσίας και τη διαδικασία. Υπό τις περιστάσεις, πιστεύω ότι ο ισχυρισμός ότι οι δυο πλευρές «συμφώνησαν επί των θεμάτων αυτών» ή ότι το νέο Σχέδιο δεν θα έπρεπε να εκπληξεί κανένα δεν ευσταθεί.

Μοναδικός σκοπός της επιστολής μου αυτής είναι να σας παρακαλέσω εν ονόματι της δικαιοσύνης να διορθώσετε τις εσφαλμένες εντυπώσεις που δημιουργήθηκαν από δηλώσεις όπως αυτές που έχουν ήδη αναφερθεί ούτως ώστε όχι μόνο να αποκατασταθεί η πραγματικότητα, αλλ' επίσης να μη αφεθεί αμφιβολία ως προς το τι στην πραγματικότητα έλαβε χώρα κατά τις συναντήσεις χαμηλού επιπέδου στις οποίες έλαβα μέρος με τους συναδέλφους μου. Παράλληλα, με τον τρόπο αυτό θα διατηρηθεί το κύρος, η αποτελεσματικότητα

και η εμπιστοσύνη στη διαπραγματευτική διαδικασία.

Για όλους τους πιο πάνω λόγους έχω υποβάλει την παραίτησή μου ως Συνομιλητής στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Παρακαλώ διαβιβάστε το περιεχόμενο της επιστολής αυτής στο Γενικό Γραμματέα αμέσως.

(Υπ.) Ανδρέας Μαυρομμάτης
Ελληνοκύπριος Συνομιλητής.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΕ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ 20 ΑΠΡΙΛΙΟΥ, 1986 ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ

«Γνωρίζω λήψη της επιστολής σας με ημερομηνία 29 Μαρτίου 1986 στην οποία εσωκλείω το έγγραφο με τίτλο «Σχέδιο πλαισίου συμφωνίας».

Θα ήθελα να σας βεβαιώσω ότι είμαστε προσηλωμένοι σε μια δίκαιη και διαρκή λύση του Κυπριακού σαν θέμα επείγουσας προτεραιότητας. Είναι ακριβώς λόγω αυτής της προσηλωσης που πιστεύαμε ότι, προτού η Ελληνοκυπριακή πλευρά εκφράσει τις απόψεις της πάνω στο περιεχόμενο του «Σχεδίου πλαισίου συμφωνίας» που έχετε υποβάλει, είναι αναγκαίο να υπάρξει συμφωνία πάνω στα βασικά θέματα του Κυπριακού προβλήματος σαν θέμα προτεραιότητας.

Γι' αυτό το λόγο σας παρακαλώ να υιοθετήσετε μια από δυο εναλλακτικές διαδικασίες:

1. Την υποχώρηση των τουρκικών συνημεων καυχις και των εποίκων, και
 2. Αποτελεσματικές διεθνείς εγγυήσεις.
- II. Στην περίπτωση που η συγκρότηση μιας τέτοιας διεθνούς διάσκεψης αποδειχθεί αδύνατη να συγκαλέσετε συνάντηση υψηλού επιπέδου που να ασχοληθεί με τα ακόλουθα θέματα, δηλαδή,

1. Την αποχώρηση των τουρκικών δυνάμεων κατοχής και των εποίκων.
2. Αποτελεσματικές διεθνείς εγγυήσεις και
3. Την εφαρμογή των τριών ελευθεριών, δηλαδή την ελευθερία δικινηήσεως, την ελευθερία εγκατάστασης και το δικαίωμα ιδιοκτησίας.

Τα θέματα αυτά θα πρέπει να επιλυθούν σύμφωνα με το χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και με τα ψηφίσματα του Συμ-

βουλίου Ασφαλείας και της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών για το Κυπριακό, περιλαμβανομένων των ψηφισμάτων 541 και 550 του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Διακαής μού επιθυμία είναι όπως επιτύχει η αποστολή σας καλών υπηρεσιών. Θερμά δε ότι υιοθέτηση μιας εκ των δύο αυτών διαδικασιών είναι ο καλύτερος τρόπος να διασφαλισθεί ότι θα επιτευχθεί ραγδαία πρόοδος προς την κατεύθυνση μιας δίκαιης και διαρκούς λύσης του Κυπριακού προβλήματος.

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ

Λευκωσία, 10 Ιουνίου, 1986

«Αγαπητέ κ. Γενικό Γραμματέα,

Επιθυμώ να σας ευχαριστήσω για το προφορικό μήνυμά σας που διαβιβάστηκε εις εμέ στις 8 Μαΐου, 1986 αναφορικά με την απάντησή μου της 20ής Απριλίου, 1986 στην επιστολή σας της 29ης Μαρτίου, 1986 στην οποία αναφέρεστε σε θέματα όπως η προσέγγιση «ενιαίου συνόλου» και μας καλείτε να διαιτιπώσουμε τις απόψεις μας επί του «Σχεδίου Πλαισίου Συμφωνίας».

Επιτρέψτε μου εξαρχής να σας διαβεβαιώσω και πάλιν περί της υποστήριξής μου στην αποστολή σας καλών υπηρεσιών

Πράγματι, μια δίκαιη και βιώσιμη λύση του κυπριακού προβλήματος αποτελεί τη μόνη οδό για μακροπρόθεσμη ειρήνη, γαλήνη, ευδαιμονία και ασφάλεια για τον κυπριακό λαό. Αποτέλει επίσης τη μόνη οδό για θεραπεία των σοβαρών δεινών που έχει υποστεί ο κυπριακός λαός και ιδιαίτερα η ελληνική κυπριακή κοινότητα. Η ελληνική κυπριακή κοινότητα που αντιπροσωπεύει τα 82% του συνόλου του πληθυσμού της Κύπρου, έχει δεινοπαθήσει τρομερά σαν αποτέλεσμα της τουρκικής εισβολής του 1974 και της κατοχής 37% περίπου του εδάφους της Κύπρου. Τα 40% του ελληνικού κυπριακού πληθυσμού, πάνω από 180.000 άνθρωποι, εκδιώχθηκαν βίαια και θάνατα από τις εστίες, τη γη και τις περιουσίες τους από τον τουρκικό ιμπεριαλισμό και κατοχής και κατέφυγαν στις ελεύθερες περιοχές της Δημοκρατίας. Σε μια προσπάθεια αλλαγής της δημογραφικής δομής της Κύπρου, η Τουρκία έχει μεταφέρει 60.000 εποίκους από την Τουρκία, γεγονός που έχει αναπόφευκτα περιπλέξει ακόμη περισσότερο την αναζήτηση λύσεως του κυπριακού προβλήματος. Αυτές είναι οι πραγματικότητες πίσω από τις προσπάθειες της Τουρκίας, οι

οποίες κορυφώθηκαν στην εξαγγελία το Νοέμβριο του 1983 μιας τεχνητής και παράνομης οντότητας στο κατεχόμενο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία καταδικάστηκε απερίφραστα από το Συμβούλιο Ασφαλείας με τα ψηφίσματα αρ. 541 (1983) και 550 (1984).

Σταθερή πρόθεσή μας είναι η επιδίωξη, μέσω των καλών υπηρεσιών σας, μιας δίκαιης και θιώσιμης λύσεως του κυπριακού προβλήματος σύμφωνα με τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη και τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών. Τα ψηφίσματα αυτά είναι σαφή σε πολλά από τα σημαντικά θέματα που συνθέτουν το κυπριακό πρόβλημα και, μεταξύ άλλων, προνοούν την αποχώρηση όλων των ξένων στρατευμάτων, τον τερματισμό των ξένων επεμβάσεων, την επιστροφή των προσφύγων στις εστίες τους, τη διατήρηση της δημογραφικής δομής της Κύπρου και την αποκατάσταση των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών όλων των πολιτών.

Το προφορικό σας μήνυμα αναγνωρίζει τη θεμελιώδη σημασία των τούτων θεμάτων που ορίζονται στο Συμβούλιο Ασφαλείας.

Οι ελλείψεις και οι αδικασίες και του δικαίωματος ιδιοκτησίας). Τα θέματα αυτά είναι καθοριστικής σημασίας για μια λύση του κυπριακού προβλήματος. Θα έπρεπε, βέβαια να είχαν επιλυθεί έπειγόντως αμέσως μετά την τουρκική εισβολή σύμφωνα με τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών. Δυστυχώς, όχι μόνο δεν έχουν επιλυθεί, σύμφωνα με τις επιθυμίες της διεθνούς κοινότητας, αλλά και δεν έχουν καν συζητηθεί. Η άρνηση της τουρκικής πλευράς να συζητήσει τα θέματα αυτά δίδει το μέτρο της αδιαλλαξίας της. Το γεγονός ότι εμείς έχουμε ως τώρα συμφωνήσει σε μια διαδικασία που συνεπάγεται συζήτηση συνταγματικών και εδαφικών κυρίως θεμάτων δίδει το μέτρο της διπλωματικής στάσεώς μας και αποτελεί απόδειξη της συνέργιάς μας με το Γενικό Γραμματέα. Πρέπει να υπομνησθεί ότι καθόλη τη δωδεκαετή αυτή περίοδο οι προτάσεις που έγιναν από την ελληνοκυπριακή πλευρά συνδέονταν με όρους σχετικά με την επίλυση των θεμάτων της αποχώρησης των στρατευμάτων και των εποίκων, των εγγυήσεων και των τριών ελευθεριών. Προκαλεί ανησυχία το γεγονός, ότι ενώ όλες οι υποχωρήσεις που έκαμε η ελληνική κυπριακή πλευρά έχουν ενσωματωθεί σε πρόσφατα κείμενα,

οι συναφείς όροι που είναι sine-qua-non και που αφορούν τα κύρια θέματα έχουν παραλειφθεί. Η υπόσχεση για συζήτηση των θεμάτων αυτών στο μέλλον ασφαλώς δεν αποτελεί υποκατάστατο της επιλύσεώς τους στην πράξη ούτε και υποχώρηση εκ μέρους της άλλης πλευράς.

Η ελληνική κυπριακή θέση υπήρξε πάντοτε σαφής. Καθόλη τη διάρκεια της τελευταίας πρωτοβουλίας σας, η οποία άρχισε στη Βιέννη τον Αύγουστο του 1984, η ελληνική κυπριακή πλευρά επέμεινε επί της ανάγκης να συζητηθούν κατά προτεραιότητα τα θέματα της αποχωρήσεως των στρατευμάτων και των εποίκων, των εγγυήσεων και των τριών ελευθεριών. Η σημερινή μας θέση συνάδει, ως εκ τούτου, με τη θέση που ανέκαθεν υποστηρίζουμε.

Για πολλά χρόνια η αντίληψη ήταν ότι η λύση του κυπριακού προβλήματος θα ήταν υπό μορφή δέματος αλληλένδετων στοιχείων. Θα πρέπει, ως εκ τούτου, να είναι αδύνατο να αναμένεται ότι θα μπορούσε να ζητηθεί είτε από τη μια είτε από την άλλη πλευρά να αποδεχθεί μερικά στοιχεία ή μέρος του δέματος χωρίς να γνωρίζει το άλλο στοιχείο ή τα υπόλοιπα.

οι άλλων στοιχείων.

Στην αντίκρουση των προτάσεων του «Σχεδίου Πλαισίου Συμφωνίας» η αντίληψη του ενιαίου συνόλου από μόνη της δεν αποτελεί επαρκή προστασία της θέσεώς μας, διότι η ελληνική κυπριακή πλευρά θα δεσμευόταν από μη λειτουργήσιμες συνταγματικές και άλλες διευθετήσεις επιβλαβείς για τη χώρας να έχει το όφελος οποιασδήποτε αντίστοιχης υποχρεώσεως εκ μέρους της τουρκοκυπριακής ηγεσίας σχετικά με όλα εκείνα τα θέματα που είναι ζωτικού ενδιαφέροντος για τους Έλληνες Κυπρίους. Το αναπόφευκτο αποτέλεσμα θα ήταν ότι η τουρκοκυπριακή ηγεσία, έχοντας εξασφαλίσει όλα όσα ήθελε, δεν θα είχε κανένα κίνητρο να μετακινήσει από τις γνωστές θέσεις της πάνω σε οποιοδήποτε θέμα που ενδιαφέρει τους Έλληνες Κυπρίους, οι οποίοι και θα στερούσαν παντελώς της διαπραγματευτικής τους δυνατότητας.

Η πρόταση της ελληνικής κυπριακής πλευράς όπως τα τρία βασικά θέματα τύχουν επί τέλους προτεραιότητας υποστηρίζεται πλήρως από την πιο πάνω επιχειρηματολογία. Η εγκυ-

Όπως αναφέρεται προηγουμένως, έχουν γίνει πολλές παραχωρήσεις από μέρους της ελληνικής κυπριακής πλευράς υπό τον όρο ότι τα σημαντικά θέματα θα επιλυθούν ταχέως. Η εικόνα που κατοπτρίζεται στο «Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας» είναι εικόνα ανισορροπίας μεταξύ των διαφόρων στοιχείων του. Η ανισορροπία αυτή θα πρέπει να διορθωθεί επείγοντως. Υπό το φως των επιπτώσεων του συσχετισμού των διαφόρων στοιχείων του «Σχεδίου Πλαισίου Συμφωνίας», είναι αδύνατη η έγκυρη έκφραση απόψεων πάνω σε μερικά από τα στοιχεία του ελλείψει οποιασδήποτε πληροφορίας για τα σημαντικά στοιχεία. Μερικές απόψεις ενδεικτικής φύσεως που παρατίθενται πιο κάτω απεικονίζουν τα προβλήματα που δημιουργούνται από την αλληλοεξάρτηση των στοιχείων και υποστηρίζουν πλήρως το θάσιμο της θέσης μας.

Οι τρεις ελευθερίες (παρ. 6.1)

Η σημασία του θέματος αυτού δεν μπορεί να υποτιμηθεί, δεδομένου ότι η μη εφαρμογή των αρχών αυτών θα ισοδυναμούσε με παρέκκλιση από τα ελάχιστα επίπεδα που καθορίζονται στην Ηνωμένη Έγληνη νη τη διασφάλιση ενός δημοκρατικού

σφαιρισμού τη συντακτικότητα των προσφυγών να επιταχυνθούν στις εστίες τους και θα κρατήσουν ολόκληρη τη χώρα ανοικτή σε όλους τους κατοίκους της. Επιμένει, ως εκ τούτου, ότι το δικαίωμα ελεύθερης διακίνησης και εγκατάστασης και το δικαίωμα ιδιοκτησίας, όπως διατυπώνονται στα Άρθρα 13 και 23 του Συντάγματος του 1960, θα πρέπει να τύχουν πρακτικής εφαρμογής και όχι απλώς να συμφωνηθούν κατ' αρχήν.

Ο συσχετισμός μεταξύ της εφαρμογής των τριών ελευθεριών και του ζωτικού εδαφικού θέματος καθίσταται πρόδηλος. Ανεξάρτητα από τη σύμφυτη σημασία του, ως του ισχύοντος μεταξύ των δικαίων προσδοκίων της ελληνικής κυπριακής κοινότητας, που αντιπροσωπεύει τα 82% του κυπριακού λαού, και εκείνων της τουρκοκυπριακής κοινότητας, που αντιπροσωπεύει τα 18% του κυπριακού λαού. Το εδαφικό είναι επίσης στενά συνδεδεμένο με τα δικαιώματα των προσφύγων. Πράγματι, καθόλη τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, ο κυριότερος παράγων για την ελληνική κυπριακή πλευρά υπήρξε η επιθυμία της για επίλυση, μέσω επιτυχών διαπραγματεύσεων, του προσφυγικού προβλήματος. Έτσι, όταν τα Ση-

ρότητα της ελληνικής κυπριακής θέσεως αποδεικνύεται επίσης από τις πρόσφατες τουρκικές απειλητικές διακηρύξεις.

Ο κ. Ντενκτάς στην επιστολή του προς σας της 21ης Απριλίου, 1986, δεν αφήνει αμφιβολίες ως προς τη θέση του ότι τα τουρκικά στρατεύματα πρέπει να παραμείνουν στην Κύπρο επί αόριστον ούτε ως προς τη φύση των εγγυήσεων που προβλέπει και την άρνησή του να διαπραγματευθεί σοβαρά την εξάρθρωση των τριών ελευθεριών: «Οι απόψεις μας στο ζωτικό της σημασίας θέμα της αποτελεσματικής εγγύησης της Τουρκίας και στο θέμα της αποχωρήσεως των στρατευμάτων κοινοποιήθηκαν κατά τρόπο ολοκληρωμένο στους αντιπροσώπους της Εξοχότητάς σας κατά τη διάρκεια των συνομιλιών χαμηλού επιπέδου». Ο κ. Ντενκτάς προσθέτει: «Όσον αφορά την αποχώρηση των μη κυπριακών στρατευμάτων, εξαιρουμένων εκείνων που πρόκειται να παραμείνουν στο νησί, δεν μπορεί να υπάρξει αποχώρηση μέχρις ότου όλες οι πιυχές, του κυπριακού προβλήματος διευθετηθούν, συμφωνηθούν και εγκριθούν από τις δυο πλευρές, δηλαδή μέχρις ότου η ελληνική κυπριακή διοίκηση, η οποία αντιπροσωπεύει αποκλειστικά τη

κενό ασφάλειας». Ο κ. Ντενκτάς αναφέρει περαιτέρω: «Ένα άλλο κρίσιμο θέμα είναι εκείνο των τριών ελευθεριών που αναφέρονται στην Παράγραφο 6.1 του Σχεδίου Πλαισίου Συμφωνίας». Κατά τη διάρκεια των συνομιλιών χαμηλού επιπέδου υποστηρίχθηκε από την τουρκοκυπριακή πλευρά ότι οι ελευθερίες αυτές θα πρέπει να ρυθμισθούν, όπως συμφωνήθηκε ήδη στη Συνάντηση Κορυφής του 1977, κατά τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ότι η ασφάλεια των Τουρκοκυπρίων δεν θα τίθεται σε κίνδυνο καθ' οιονδήποτε τρόπο και ότι τα συμφωνημένα βασικά χαρακτηριστικά της ομοσπονδίας, ήτοι ο δικαιοτικός και ο διζωνικός χαρακτήρας θα διατηρηθούν και προστατευθούν».

Οι επιθετικές τουρκικές προθέσεις και η ωμή άρνηση της τουρκικής πλευράς να αντιμετωπίσει θετικά τα θέματα αυτά είναι εμφανείς και σε πρόσφατες δηλώσεις Τούρκων ηγετών οι οποίοι απειλούν κατάληψη ολόκληρης της Κύπρου. Τέτοιες δηλώσεις δικαιολογούν πλήρως το αίτημα όπως τα θέματα της αποχωρήσεως των στρατευμάτων και των εγγυήσεων επιλυθούν πρώτα.

μεταβίβασης της Διεύθυνσης, τα οποία αποτέλεσαν τη βάση της σημερινής πρωτοβουλίας σας, υιοθετήθηκαν τον Αύγουστο του 1984, αναφορικά με το εδαφικό το κριτήριο του «αριθμού των Ελλήνων Κυπρίων εκτοπισμένων που θα επανεγκαθίσταντο» θα αποτελούσε μείζονα παράγοντα, όπως και η αμοιβαία επανεισαγωγή των δυο πλευρών στη Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου του Μαΐου του 1979, το σημείο 5 της οποίας προνοεί προτεραιότητα στο θέμα της επανεγκατάστασης στα Βαρώσια.

Η μη περίληψη στο «Σχέδιο Πλασίου Συμφωνίας» του κριτηρίου του «αριθμού των Ελλήνων Κυπρίων εκτοπισμένων που θα επανεγκατασταθούν» θέτει εν αμφιδύο μια τέτοια επανεγκατάσταση, ενώ η διατύπωση της πρόνοιας που αφορά την επανεγκατάσταση στα Βαρώσια (παρ. 10.1) μεταθέτει το θέμα σε απροσδιόριστο χρόνο στο μέλλον. Έτσι, ενώ η Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου του 1979 επαναβεβαιώνεται, η δυνατότητα εφαρμογής του Σημέλου 5 της Συμφωνίας στην πραγματικότητα αποκλείεται.

Η αναφορά ότι οι δυο πλευρές θα έχουν κατά νουν «τα θέ-

καίωμα, το οποίο έχει από πολλούς συμφωνηθεί από τις δυο πλευρές και η θύση πάνω στην οποία η ελληνική κυπριακή πλευρά είχε λάβει μέρος στις διαπραγματεύσεις, θα αντικαθίσταντο από ένα νέο κριτήριο, το οποίο θα ήταν δυνατό να χρησιμοποιηθεί για προστασία των εποίκων και άλλων που έχουν σφετερισθεί τα σπίτια, τη γη και τις περιουσίες των Ελλήνων Κυπρίων προσφύγων.

Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι η ελληνική κυπριακή πλευρά ουδέποτε συμφώνησε με το ποσοστό «της τάξεως του 29+ τοις εκατόν» (παρ. 7.1). Επιπλέον, η αντίληψη που περιέχεται στο άτυπο έγγραφο 2 (Νοέμβριος 1984) και που επαναλήφθηκε στην ελληνική κυπριακή πλευρά στις χαμηλού επιπέδου συνομιλίες, ότι η γραμμή αναφορικά με τα Βαρώσια, σύμφωνα με τον τουρκικό χάρτη του Αυγούστου 1981, δεν αντιπροσωπεύει την τελευταία λέξη, παραλείπεται (παρ. 10.1).

Η διατύπωση της παραγράφου 7.1 έχει ιερατέρως αλλοιω-

σει, επί του συμμενευτέρου με την εισαγωγή του στοιχείου «των πρακτικών δυσκολιών που μπορεί να προκύψουν για την τουρκοκυπριακή κοινότητα». Η φράση αυτή, που λήφθηκε από την κατευθυντήρια γραμμή 3 της Συμφωνίας Υψηλού Επιπέδου του 1977, σχετίζεται αποκλειστικά με τις τρεις ελευθερίες. Η επέκταση της αντίληψης περί «πρακτικών δυσκολιών» στο εδαφικό αποτελεί αδικαιολόγητη επέκταση μιας των κατευθυντηρίων γραμμών. Η ελληνική κυπριακή πλευρά δεν έχει συμφωνήσει με την επέκταση αυτή. Αποτελεί ως εκ τούτου μεγάλη έκπληξη το γεγονός ότι τώρα έχει περιληφθεί στο «Σχέδιο Πλασίου Συμφωνίας». Η διατύπωση της παραγράφου αυτής επίσης ουσιαστικά αναιρεί την πρόταση για περιοχές ειδικού καθεστώτος.

Επαρκείς Διεθνείς Εγγυήσεις (παρ. 8.1)

Η ελληνική κυπριακή πλευρά πάντοτε επέμενε σε επαρκείς διεθνείς εγγυήσεις. Η θέση αυτή απορρέει από την εμπειρία της από την αυθαιρετη ερμηνεία της Συνθήκης Εγγυήσεως του 1960, που έδωσε η Τουρκία στην προσπάθειά της να διακυλολογήσει την εισβολή της στην Κύπρο το 1974. Η ελληνική

πλευρά, η ελληνική κυπριακή πλευρά πάντοτε εφάρμοξε την άποψη ότι κράτη με άμεσα συμφέροντα στην Κύπρο δεν πρέπει να μετέχουν σε τέτοιο σύστημα.

Όμως, σε μια προσπάθεια επιτεύξεως συμφωνίας, δέχθηκε τη διατύπωση του Γενικού Γραμματέα ότι δεν θα αποκλείσει εκ των προτέρων οποιοδήποτε εγγυητή, σε αντάλλαγμα δεσμεύσεως εκ μέρους της τουρκοκυπριακής πλευράς ότι δεν θα αποκλείσει εκ των προτέρων οποιαδήποτε ημερομηνία για την αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων. Το «Σχέδιο Πλασίου Συμφωνίας» κάτω από την αθώα επικεφαλίδα Εξουσίες και Αρμοδιότητες της Ομοσπονδιακής Κυβερνήσεως, Άμυνα (2.1.11) επαναφέρει τους όρους «συνθήκες εγγυήσεως και συμμετοχής» αντί της προηγούμενης ορολογίας «διεθνείς συνθήκες». Αυτό ουδέποτε συμφωνήθηκε.

Υπό το φως της συμφωνίας για μια ομοσπονδιακή λύση, αλλά με αποκλεισμό μιας συνομοσπονδιακής, η ελληνοκυπριακή πλευρά διαπιστώνει ότι οι συνταγματικές πρόνοιες που περιέχονται στο «Σχέδιο Πλασίου Συμφωνίας» (παράγραφοι

3 και 4) είναι αντίθετες προς την αντίληψη περί ομοσπονδίας και μη εφάρμοστές. Πάντοτε επέμενε στη λειτουργικότητα οποιονδήποτε συνταγματικών διευθετήσεων. Οι αρχές της λειτουργικότητας και εφάρμοσιμότητας των ομοσπονδιακών θεσμών διατυπώθηκαν σαφώς στα Σημεία Εργασίας της Βιέννης του 1984. Πρόκειται για σημαντική προϋπόθεση που πρέπει να ικανοποιηθεί. Όμως η διατύπωση στο «Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας» είναι τέτοια ώστε να μετατρέπεται η πρωταρχική αυτή προϋπόθεση σε απλή συμψηφισματική λειτουργική μέτρια.

Η μη λειτουργικότητα της διαδικασίας λήψης αποφάσεων που προβλέπεται στο «Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας» (παράγραφοι 3 και 4), σε συνδυασμό με οποιαδήποτε διεκδικούμενα δικαιώματα επέμβασης θάσει μιας συνθήκης εγγυήσεως (τα οποία η ελληνική κυπριακή πλευρά δεν είναι διατεθειμένη να αποδεχθεί) θα ήταν καταστροφική για τη μέλλουσα να ιδρυθεί Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Κύπρου. Αυτό γίνεται σαφές από μια μελέτη των προνοιών που σχετίζονται με την ενισχυμένη ψηφοφορία (παράγραφος 3.1 και 4.3), το δικαίωμα αρνησικυρίας (παράγραφος 4.2) και το μηχανισμό επίλυσης

κρίσεων. Η ενισχυμένη ψηφοφορία είναι μια τεχνική ομοσπονδιακή λειτουργία που θα παρεμπόδιζε τη λειτουργία της εκτελεστικής εξουσίας και θα δημιουργούσε συνεχή αδιέξοδο. Για το λόγο αυτό η ελληνική κυπριακή πλευρά ήταν διατεθειμένη να εξετάσει το θέμα αυτό, μόνο σε σχέση με θέματα ειδικού ενδιαφέροντος για την τουρκοκυπριακή κοινότητα.

Ένας άλλος σχετικός παράγων είναι η έκταση του δικαιώματος αρνησικυρίας. Βάσει του Συντάγματος του 1960, το δικαίωμα αρνησικυρίας πάνω σε αποφάσεις της εκτελεστικής εξουσίας περιόριζεται σε αποφάσεις που σχετίζονται με τις εξωτερικές υποθέσεις, την άμυνα και την ασφάλεια (Άρθρα 50 και 57 του Συντάγματος του 1960). Το «Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας» επεκτείνει το δικαίωμα αρνησικυρίας πέραν των θεμάτων αυτών (παράγραφος 4.2). Εν πάση περιπτώσει, η ελληνική κυπριακή πλευρά θεωρεί ότι η ενισχυμένη ψηφοφορία σε θέματα ειδικού ενδιαφέροντος για την τουρκοκυπριακή κοινότητα θα καθιστούσε τις πρόνοιες αναφορικά με το δικαίωμα αρνησικυρίας περιττές και θα καθιστούσε επίσης μια ήδη δυσκίνητη εκτελεστική εξουσία ακόμα λιγότερο λειτουργική.

Ένα άλλο στοιχείο συντελεστικό της λειτουργικότητας της Κυβερνήσεως είναι η ύπαρξη ενός ταχέως και αποτελεσματικού μηχανισμού επίλυσεως αδιεξόδων, τόσο στην εκτελεστική, όσο και στη νομοθετική εξουσία. Η διαδικασία που προβλέπεται τώρα (παρ. 3.2 και 4.4) είναι δυσκίνητη και εξαρτάται τόσο πολύ από προϋποθέσεις που θα πρέπει πρώτα να ικανοποιηθούν, ώστε να είναι ουσιαστικά αλυσιστελής με αποτέλεσμα η λειτουργία των κυβερνητικών οργάνων να είναι αδύνατη.

Ένας άλλος παράγων που σχετίζεται με τις Διεθνείς Εγγυήσεις είναι το θέμα της διεθνούς προσωπικότητας που συνδέεται στενά με την ουσιαστική ιδιότητα της κυριαρχίας και είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της ενότητας της χώρας και τον περιορισμό των διενέξεων. Για τους λόγους αυτούς, και υπό το φως της δεσμευσεώς της για μια ομοσπονδιακή λύση, η ελληνική κυπριακή πλευρά πάντοτε επέμενε ότι θα πρέπει να είναι πέραν πάσης αμφιβολίας σαφές ότι μόνο η Ομοσπονδία και η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση θα πρέπει να έχουν διεθνή προσωπικότητα.

Ομοσπονδία

Αποχώρηση όλων των μη κυπριακών στρατευμάτων και στοιχείων (παράγραφος 8.1).

Η θέση της ελληνικής κυπριακής πλευράς στην παρουσία πρωτοβουλία είναι ότι όλα τα τουρκικά στρατεύματα θα αποχωρήσουν πριν από την εγκαθίδρυση οποιασδήποτε Μεταβατικής Κυβερνήσεως. Θα ήταν ανεύθυνο για οποιαδήποτε Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας να δεχθεί να αυτοδιαλυθεί και να παραδώσει την εξουσία σε μια Μεταβατική Κυβέρνηση ενώ θα υπάρχουν στο έδαφος της τουρκικά στρατεύματα και 60.000 Τούρκοι έποικοι. Συναφής με το αίτημα για αποχώρηση των εποίκων, αλλά επίσης πιο σημαντική γενικά, είναι η ανάγκη να διευκρινισθούν, κάτω από τις εξουσίες της ομοσπονδίας, θέματα που σχετίζονται με τη μετανάστευση, την υπηκοότητα και τα διαβατήρια.

Η μη περιλήψη στο «Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας» οποιασδήποτε πρόνοιας για οριστικό χρονοδιάγραμμα για την ταχεία αποχώρηση όλων των τουρκικών στρατευμάτων πριν

των της αποχώρησης των τουρκικών στρατευμάτων και των εποίκων και των διεθνών εγγυήσεων, έχουμε ήδη προτείνει όπως αυτά εξετασθούν είτε σε μια Διεθνή Διάσκεψη, είτε σε μια Συνάντηση Υψηλού Επιπέδου. Το θέμα των τριών ελευθεριών θα πρέπει να εξετασθεί σε μια Συνάντηση Υψηλού Επιπέδου. Οι δυο προτάσεις δεν πρέπει να θεωρηθούν ως αλληλοσυγκρουόμενες, αλλά μάλλον ως αλληλοσυμπληρούμενες.

Η προσέγγιση ενιαίου συνόλου εξαπακούει ότι θέματα τα οποία ουδέποτε έχουν συζητηθεί προηγουμένως πρέπει να αχθούν στο προσκήνιο χωρίς καθυστέρηση. Αυτό έχει τονισθεί εμφαντικά προηγουμένως. Ως εκ τούτου, προτείνουμε και πάλι, κ. Γενικό Γραμματέα, όπως συγκαλέσετε μια Διεθνή Διάσκεψη ή μια Συνάντηση Υψηλού Επιπέδου για επείγουσα μελέτη εκείνων των θεμάτων τα οποία ουδέποτε εξετάσθηκαν, και συγκεκριμένα των θεμάτων της αποχώρησης των τουρκικών στρατευμάτων και των εποίκων, των εγγυήσεων και της εφαρμογής των τριών ελευθεριών.

Εξοχότατε, Θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω για την προθυμία μας να συνεργασθούμε μαζί σας για την περαιτέρω προώθηση της διαπραγματευτικής διαδικασίας και, μέσω αυτής, μιας κατόπιν διαπραγματεύσεων διευθετήσεως του κυπριακού προβλήματος.

Παρακαλώ δεχθείτε, Εξοχότατε, τη διαβεβαίωση της υψηλής εκτιμήσεώς μου.

(Υπ.) (Σπύρος Κυπριανού)

Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας

Εξοχότατε, Θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω για την προθυμία μας να συνεργασθούμε μαζί σας για την περαιτέρω προώθηση της διαπραγματευτικής διαδικασίας και, μέσω αυτής, μιας κατόπιν διαπραγματεύσεων διευθετήσεως του κυπριακού προβλήματος.

Παρακαλώ δεχθείτε, Εξοχότατε, τη διαβεβαίωση της υψηλής εκτιμήσεώς μου.

(Υπ.) (Σπύρος Κυπριανού)

Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας

Εξοχότατε, Θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω για την προθυμία μας να συνεργασθούμε μαζί σας για την περαιτέρω προώθηση της διαπραγματευτικής διαδικασίας και, μέσω αυτής, μιας κατόπιν διαπραγματεύσεων διευθετήσεως του κυπριακού προβλήματος.

Παρακαλώ δεχθείτε, Εξοχότατε, τη διαβεβαίωση της υψηλής εκτιμήσεώς μου.

(Υπ.) (Σπύρος Κυπριανού)

Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας

Εξοχότατε, Θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω για την προθυμία μας να συνεργασθούμε μαζί σας για την περαιτέρω προώθηση της διαπραγματευτικής διαδικασίας και, μέσω αυτής, μιας κατόπιν διαπραγματεύσεων διευθετήσεως του κυπριακού προβλήματος.

Παρακαλώ δεχθείτε, Εξοχότατε, τη διαβεβαίωση της υψηλής εκτιμήσεώς μου.

(Υπ.) (Σπύρος Κυπριανού)

Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ κ. ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΣΤΟ Γ.Γ. ΤΟΥ ΟΗΕ

Καιωτέρω παρά τίθεται το πλήρες κείμενο της επιστολής του Τουρκοκύπριου ηγέτη κ. Ντενκτάς προς το Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ κ. Πέρεζ ντε Κουεγιάρ, ημερομηνίας 21/4/1986.

Εξοχότατε,

Έχω την τιμή να παραθέσω πιο κάτω τις απόψεις της Τουρκοκυπριακής πλευράς στο «σχέδιο πλαισίου συμφωνίας για το Κυπριακό» το οποίο μας υποβάλετε με την επιστολή σας της 29ης Μαρτίου 1986.

Θα ήθελα ευθύς εξ αρχής να υπενθυμίσω ότι η Τουρκοκυπριακή πλευρά ανταποκρίθηκε ευνοϊκά και υποστήριξε την παρουσία πρωτοβουλία σας την οποία αναλάβατε στα πλαίσια

σκέψη εκείνη απέτυχε λόγω της απόρριψης από τον κ. Κυπριανού της δέσμης των εγγράφων που υπέβαλε η Εξοχότητά σας.

Εκτιμώντας βαθιά τις άοκνες προσπάθειές σας για την εξεύρεση λύσης του Κυπριακού με διαπραγματεύσεις με στόχο την εγκαθίδρυση δικονομικής, διζωνικής ομοσπονδιακής δημοκρατίας, βασισμένης στον ισότιμο συνεταιρισμό των δυο ομοσπονδών κρατών, η Τουρκοκυπριακή πλευρά ευθύς εξ αρχής υιοθέτησε εποικοδομητική και πρόθυμη στάση έναντι της πρωτοβουλίας σας.

Η Εξοχότητά σας γνωρίζει καλά τις αρχές και τη γενική αντίληψη που διέπουν την τουρκοκυπριακή θέση, δηλαδή το ισότιμο πολιτικό καθεστώς των δυο κοινοτήτων, τη διζωνικότητα, την ασφάλεια του Τουρκοκυπριακού λαού, την αποτελεσματική και ίση συμμετοχή του Τουρκοκυπριακού λαού στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και σε όλα τα όργανα, καθώς και στη λειτουργία της μελλοντικής ομοσπονδίας και τη συνέχιση, νομικά και πρακτικά, της αποτελεσματικής εγγύησης

της Τουρκίας, την οποία ο Τουρκοκυπριακός λαός θεωρεί ως τη μόνη εγγύηση της ασφάλειας, όλων των δικαιωμάτων και της ίδιας της ύπαρξής του.

Οι απόψεις μας πάνω στο ζωτικό θέμα της αποτελεσματικής εγγύησης της Τουρκίας και στο θέμα της αποχώρησης των στρατευμάτων έχουν κοινοποιηθεί με ολοκληρωμένο τρόπο στους εκπροσώπους της Εξοχότητάς σας κατά τη διάρκεια των χαμηλού επιπέδου συνομιλιών. Η εγγύηση της Τουρκίας τόσο νομικά όσο και στην πράξη αποτελεί εκ των ουκ άνευ όρο για την ασφάλεια και επιβίωση του Τουρκοκυπριακού λαού. Αν δεν υπήρχε αυτή η εγγύηση η Κύπρος θα προσηρτάτο από πολλούς στην Ελλάδα. Όσον αφορά την αποχώρηση των μη κυπριακών στρατευμάτων, εξαιρουμένων εκείνων που θα μείνουν στη νήσο δεν μπορεί να υπάρξει αποχώρηση μέχρις ότου όλες οι πιυχές του Κυπριακού προβλήματος διευθετηθούν, συμφωνηθούν και εγκριθούν από τις δυο πλευρές, δηλαδή μέχρις ότου η Ελληνοκυπριακή διοίκηση που αντιπροσωπεύει αποκλειστικά μια από τις δυο εθνικές κοινότητες της Κύπρου αντικατασταθεί στην πράξη από τη μετβατική ομοσπονδιακή κυβέρνηση και οι στρατιωτικές

Ακόμα ένα κρίσιμο θέμα είναι το θέμα των «τριών ελευθεριών» που αναφέρεται στην παράγραφο 6.1 του «σχεδίου πλαισίου συμφωνίας». Κατά τη διάρκεια των χαμηλού επιπέδου συνομιλιών δηλώθηκε από την Τουρκοκυπριακή πλευρά ότι «οι ελευθερίες» αυτές πρέπει να ρυθμισθούν όπως συμφωνήθηκε ήδη στη συνάντηση κορυφής του 1977 με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ότι η ασφάλεια των Τουρκοκυπρίων δεν θα τεθεί καθ' οιονδήποτε τρόπο σε κίνδυνο και ότι τα συμφωνημένα βασικά χαρακτηριστικά της ομοσπονδίας (δηλαδή ο δικονομισμός και ο διζωνισμός) θα διατηρηθούν και θα τιροστατευθούν.

Θα ήθελα επίσης να υπογραμμίσω τη σημασία που αποδίδουμε στον αλληλένδετο χαρακτήρα όλων των στοιχείων του «σχεδίου πλαισίου συμφωνίας» τα οποία αποτελούν «ενιαίο σύνολο», όπως τονίζεται με συνέπεια από την Εξοχότητά σας από τον Αύγουστο του 1984 και όπως σαφώς αναφέρεται τόσο στον πρόλογο όσο και στην παράγραφο 14.1 του κειμένου. Συνεπώς, η αντίληψη ότι «το σχέδιο πλαισίου συμφωνίας» α-

ποτελει «ενιαίο σύνολο» και οι συνέπειες της αντίληψης αυτής θα πρέπει να ληφθούν πλήρως υπόψη, ιδιαίτερα κατά τη μελέτη της λειτουργίας των ομάδων εργασίας, την ετοιμασία της κοινής συνάντησης υψηλού επιπέδου και τη συμπλήρωση των κενών που υφίστανται τώρα στο «σχέδιο πλαισίου συμφωνίας».

Η θέση μας πάνω σ' αυτά και όλα τα άλλα θέματα που πραγματεύεται το «σχέδιο πλαισίου συμφωνίας» έχει εκτεθεί λεπτομερώς στην επιστολή μου της 8ης Αυγούστου 1985 καθώς και στα όσα προφορικά και γραπτά εκθέσαμε κατά τη διάρκεια των συναντήσεων χαμηλού επιπέδου.

Είναι μ' αυτές τις απόψεις και με αυτή την αντίληψη που η Τύρκοκυπριακή πλευρά προσεγγίζει το παρόν «σχέδιο πλαισίου συμφωνίας». Όσον αφορά το θέμα της διαδικασίας ως σύνολο ή Εξοχότητά σας πάντα ορθά υπεδείκνυε ότι η αποστολή σας είναι «αποστολή καλών υπηρεσιών» και όχι «αποστολή μεσολάθετή», θέση αρχών την οποία υποστηρίζουμε πλήρως. Ως εκ τούτου είμαι πεπεισμένος ότι η Εξοχότητά σας

Ηνωμένων Εθνών και τους αντιπροσώπους του δυνάμει των εν λόγω παραγράφων θα ήταν σύμφωνη και θα συνήδε με την αποστολή των καλών υπηρεσιών μόνο αν βασιζόταν σε κάθε περίπτωση στην αμοιβαία και σαφή συγκατάθεση και συμφωνία τόσο της Τουρκοκυπριακής όσο και της Ελληνοκυπριακής πλευράς. Αισθάνθηκα την υποχρέωση να εκθέσω τις απόψεις μας πάνω στο σημείο αυτό που ενέχει ιδιαίτερη σημασία για μας δεδομένου ότι η Τουρκοκυπριακή πλευρά δεν εδοποίηθηκε εκ των προτέρων από τη Γραμματεία του ΟΗΕ για την περιλήψη τελικά στο κείμενο του παρόντος σχεδίου ορισμένων σημαντικών προνοιών που αφορούν θέματα διαδικασίας.

Θα ήθελα επίσης να υποδείξω στην Εξοχότητά σας ότι οποιαδήποτε πρόοδος προς ειρηνική λύση του Κυπριακού προβλήματος θα εξαρτηθεί από την άρση του απάνθρωπου οικονομικού εμπάργκο που επιβλήθηκε στον Τουρκοκυπριακό λαό και από τον τερματισμό των εχθρικών δραστηριοτήτων της Ελληνοκυπριακής πλευράς εναντίον μας στο εσωτερικό και διεθνές πεδίο.

Δεν χρειάζεται να τονίσω ότι στην περίπτωση που η Ελληνοκυπριακή πλευρά δεν αποδεχθεί το «σχέδιο πλαισίου συμφωνίας» όπως έχει, η Τουρκοκυπριακή πλευρά δεν θα δεσμεύεται πια από καμιά από τις θυσίες που έκαμε μέχρι τώρα χάριν μιας ειρηνικής διευθέτησης.

Τέλος, θα ήθελα να επαναλάβω την ολόψυχη εκτίμηση και τις ευχαριστίες μας για όλες τις προσπάθειες που έχετε καταβάλει καθ' όλη τη διάρκεια της προσωπικής σας ανάμιξης στο Κυπριακό πρόβλημα για την εξεύρεση μιας δίκαιης και μόνιμης λύσης.

Είναι υπό το φως των πιο πάνω απόψεων και σκέψεων που διατυπώνονται ανωτέρω που έχω την τιμή να πληροφορήσω την Εξοχότητά σας περί της αποδοχής εκ μέρους μας του «σχεδίου πλαισίου συμφωνίας» που υποβλήθηκε στις 29 Μαρτίου, 1986.

Παρακαλώ δεχθείτε, Εξοχότατε, τη διαβεβαίωση της μεγαλύτερης εκτίμησής μου.

Έχω την τιμή να γνωρίσω λήψη της επιστολής σας της 23ης Απριλίου στην οποία με πληροφορείτε ότι μελετάτε προσεκτικά την επιστολή μου της 21ης Απριλίου και ότι ελπίζετε ότι θα μου στείλετε και νέα επιστολή για το θέμα αυτό στον κατάλληλο χρόνο.

Θα ήθελα να επαναλάβω ευθύς εξ αρχής ότι, όπως ανέφερα και στην επιστολή μου προς εσάς της 21ης Απριλίου, είμαι διατεθειμένος να υπογράψω το «Σχέδιο πλαισίου συμφωνίας» ως έχει όταν το προσχέδιο συμπληρωθεί με τη συμπλήρωση των ημερομηνιών.

Έχω μελετήσει το κείμενο της επιστολής μου ο κ. Κυπριανού φέρεται να σας έχει αποστείλει στις 20 Απριλίου και της οποίας το πλήρες κείμενο έχει τώρα δημοσιευθεί στον Ελληνικό τύπο σαν ανταπόκριση του πρακτορείου Ρώυτερς. Είναι πρόβλημα από το κείμενο της επιστολής αυτής ότι η Ελληνοκυπριακή απάντηση δεν μπορεί να θεωρηθεί παρά ως σαφής απόρριψη του «Σχεδίου πλαισίου συμφωνίας». Το γεγονός

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ «ΣΧΕΔΙΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΤΗΣ 29ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ, 1986»

1. Πρόλογος:

Υπάρχει τώρα νέος Πρόλογος που βασίζεται στην πρώτη παράγραφο του Σχεδίου Δήλωσης του Απριλίου του 1985. Όμως η σημερινή φρασεολογία διαφέρει από εκείνη του Σχεδίου Δήλωσης, ως ακολούθως:

Ενώ στο Σχέδιο Δήλωσης του Απριλίου του 1985 η αναφορά στα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών συνδεόταν με «ένα δίκαιο και μόνιμο διακανονισμό του κυπριακού προβλήματος», στο σημερινό έγγραφο η αναφορά στα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών συνδέεται με «την πρωτοβουλία του Γενικού Γραμματέα».

2. (α) Παράγραφος 1.1(γ) (i): (Διεθνής Προσωπικότητα).

«Οι επαρχίες ή πολιτείες της ομόσπονδης δημοκρατίας δύνανται να ενεργούν στις περιοχές της αρμοδιότητάς τους σύμφωνα με το ομοσπονδιακό σύνταγμα και με τέτοιο τρόπο που να μην υπάρχει διπλοποίηση των εξουσιών και αρμοδιοτήτων της ομόσπονδης κυβέρνησης όπως καθορίζονται στο ομοσπονδιακό σύνταγμα».

Έτσι, προβλέπεται ότι οι επαρχίες θα έχουν ορισμένες μη καθοριζόμενες εξουσίες στο «διεθνή τμήμα», όπως είναι γνωστός, νοούμενου ότι δεν θα υπάρξει διπλοποίηση των εξουσιών και αρμοδιοτήτων της ομόσπονδης κυβέρνησης.

Θα πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι η παράγραφος 1.1(γ) «επαναθεβαιώνει» την από μέρους των μερών «αποδοχή των εισαγωγικών εκείνων συνταγματικών διατάξεων που συμφωνήθηκαν στις διαοικονοτικές συνομιλίες το 1981-

στην προσφώνηση του στην Ελληνική Βουλή στις 23 Απριλίου 1986. Πράγματι, η προσπάθεια, εμφανής στην ελληνοκυπριακή αντίληψη, να εξασφαλίσουν τη συμφωνία μας για μια συνάντηση κορυφής με ειδική ημερήσια διάταξη. Χρησιμοποίησαν το πρόσχημα μιας διεθνούς διάσκεψης, είναι εντελώς αντίθετη με την αντίληψη ότι το «Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας» αποτελεί «ενιαίο σύνολο». Όπως έχετε ήδη καταστήσει σαφές στην επιστολή σας με ημερομηνία 29 Μαρτίου 1986, οι προτάσεις σας αποτελούν ένα «ενιαίο σύνολο» με όλα τα επί μέρους στοιχεία του, ακόμα δε και για τη συγκληση προπαρασκευαστικής συνάντησης για διάσκεψη κορυφής η αποδοχή, εκ των προτέρων, του εν λόγω «Σχεδίου Πλαισίου Συμφωνίας» από τις δυο πλευρές αποτελεί εκ των ουκ άνευ όρων για να επιτευχθεί πρόδος μέσα στα πλαίσια αυτά.

Εξοχότατε,

Δεν είμαι θέβαια σε θέση να προβλέψω τι εσείς, σαν ο συγγραφέας του «Σχεδίου Πλαισίου Συμφωνίας» θα θεωρούσατε σαν την κατάλληλη πορεία υπό τις παρούσες συνθήκες.

τρόπο για τη θέση της τουρκοκυπριακής πλευράς υπό το φως των εξελίξεων αυτών.

Η τουρκοκυπριακή πλευρά αντιτίθεται οριστικά σε οποιαδήποτε νέες διαδικασίες που προβλέπουν οποιαδήποτε μορφή μυστική διπλωματία ή διπλωματία του πήγαινε έλα ή οποιαδήποτε είδους συνάντηση κορυφής πριν την ελληνοκυπριακή αποδοχή του «Σχεδίου Πλαισίου Συμφωνίας». Τέτοιες νέες διαδικασίες θα ήσαν σαφώς εκτός της περιεπιχειρήσεως του «Σχεδίου Πλαισίου Συμφωνίας».

Καταλήγοντας, θα ήθελα να δηλώσω ότι η άσκηση αυτή για την οποία δαπανήσατε αρκετό χρόνο και καταβάλατε αρκετή προσπάθεια, δεν υπήρξε μάταια και θα ήθελα να επισημάνω της ευκαιρίας αυτής να σας ευχαριστήσω και πάλι. Όπως και στην περίπτωση της συνάντησης κορυφής της 17ης Ιανουαρίου 1985, η διεθνής κοινή γνώμη υπήρξε για μια ακόμη φορά μάρτυρας, με σαφή και συγκεκριμένη απόδειξη, του γεγονότος ότι είναι οι Τουρκοκύπριοι που επιθυμούν ειρηνική λύση στην Κύπρο και είναι οι Ελληνοκύπριοι που αντιτίθενται σε αυτή.

1982». Το πιο πάνω, όμως, αποτελεί νέα προσθήκη που δεν συμφωνήθηκε το 1981-1982. Με τον ίδιο τρόπο, η πρόταση «Οι ιδιότητες της διεθνούς προσωπικότητας θα ασκούνται από την ομόσπονδη κυβέρνηση σύμφωνα με το ομοσπονδιακό σύνταγμα» έχει τώρα προστεθεί στην παράγραφο 1.1(γ). (Παρόμοια διατύπωση περιλήφθηκε στο Σχέδιο Δήλωσης του Απριλίου του 1985 ως ακολούθως: «Συνεπώς, η ομόσπονδη δημοκρατία της Κύπρου θα έχει διεθνή προσωπικότητα της οποίας οι ιδιότητες θα ανήκουν στην ομόσπονδη κυβέρνηση»).

(β) **Παράγραφος 1.1.(γ)(iii):** Η επικράτεια να περιλαμβάνει τις δυο επαρχίες ή πολιτείες του ομόσπονδου κράτους):

Είναι η ίδια η διατύπωση όπως στα έγγραφα του Απριλίου του 1985 (Πρόλογος (V) (iii), και όπως η διατύπωση στην Αναθεωρημένη Αξιολόγηση της 18.5.1982.

Σημείωση: Η Αναθεωρημένη Αξιολόγηση της 18.5.1982

πιο διήρητο ενέργεια που απέβλεπε στους σκοπούς αυτούς θα αποτελούσε ποινικό αδίκημα)

3. Παράγραφος 2.1: (Εξουσίες και αρμοδιότητες της Ομόσπονδης Κυβέρνησης):

Οι συγκεκριμένες εξουσίες και αρμοδιότητες έχουν παραμείνει οι ίδιες όπως και στις προηγούμενες διατυπώσεις πλην του ότι η «Άμυνα» τώρα «θα συζητηθεί επίσης σε σχέση με τις δυνάμεις εγγύησης και συμμαχίας» αντί «σε σχέση με τις διεθνείς εγγυήσεις» (διατύπωση Ιανουαρίου 1985 (Άρθρο 1(1) ή «σε σχέση με διεθνείς συνθήκες για την Κύπρο» (διατύπωση Απριλίου 1985 (Άρθρο 1.1.(1)).

Οι παρενθέσεις εντός των οποίων βρισκόταν η φράση «(σε ότι αφορά την ομοσπονδιακή ευθύνη)», μετά τη λέξη «ασφάλει», που παρελήφθησαν από τα έγγραφα του Απριλίου του 1985 (Άρθρο 1.1(1), έχουν περιληφθεί και πάλι στα έγγραφα του Ιανουαρίου 1985 (Άρθρο 1(1)).

4. Παράγραφος 2.2: (Κατάλογο Εξουσιών):

Προνοείται τώρα ρητά ότι «το κατάλογο εξουσιών θα ανήκει στις επαρχίες ή πολιτείες του ομόσπονδου κράτους».

Στο Προσχέδιο Δήλωσης του Απριλίου του 1985 αναφερόταν ότι «το Άρθρο 1.2 της συμφωνίας» (που αντιστοιχούσε με τη σημερινή παράγραφο 2.2) «επισημαίνει ότι το κατάλογο εξουσιών θα ανήκει στις δυο επαρχίες ή πολιτείες του ομόσπονδου κράτους».

5. Παράγραφος 3.1: (Νομοθετική Εξουσία):

Υπάρχει διαφορά από τη φρασεολογία της διατύπωσης του Απριλίου του 1985 (Άρθρο 2.1):

Οι λέξεις «όπως για παράδειγμα για δέκα από τις δώδεκα αρμοδιότητες που αναφέρονται στην παράγραφο 2.1 ανωτέρω» περιλαμβάνονταν στην τελευταία πρόταση του Άρθρου 2.1 των εγγράφων του Απριλίου του 1985 που είναι ως

έχει περιληφθεί και έχουν περιληφθεί στην κύρια τρυνοια οι λέξεις «όπως για παράδειγμα...». «Η υιοθέτηση νομοθεσίας για θέματα μείζονος σημασίας, όπως για παράδειγμα για δέκα από τις δώδεκα αρμοδιότητες που αναφέρονται στην παράγραφο 2.1 ανωτέρω, θα απαιτεί χωριστές πλειοψηφίες και στις δυο βουλές». Η σημερινή φρασεολογία ακολουθεί εκείνη της διατύπωσης του Ιανουαρίου του 1985 (Άτυπο Έγγραφο 1), στην οποία, όμως οι λέξεις «όπως για παράδειγμα δέκα από τις δώδεκα του ομοσπονδιακού καταλόγου» ήταν εντός παρενθέσεων.

Η πρόταση «Η υιοθέτηση νομοθεσίας για άλλα θέματα θα απαιτεί απλές πλειοψηφίες και στις δυο βουλές» (διατύπωση Απριλίου 1985, Άρθρο 2.1) έχει μεταβληθεί σε «Η υιοθέτηση νομοθεσίας πάνω σε άλλα θέματα θα απαιτεί πλειοψηφίες των μελών σε κάθε βουλή».

6. Παράγραφος 3.2: (Μηχανισμός επίλυσης αδιεξόδων):

Η πρόνοια αυτή ακολουθεί τη διατύπωση του Απριλίου

με ζυγισμένη (weighted) ψηφορορία, δηλαδή με απλή πλειοψηφία περιλαμβανομένου τουλάχιστον ενός Τουρκοκύπριου Υπουργού. Νοείται ότι τα μέρη συμφωνούν να συζητήσουν ότι ζυγισμένη (weighted) ψηφορορία θα εφαρμόζεται σε όλα τα θέματα ειδικού ενδιαφέροντος για την τουρκοκυπριακή κοινότητα τα οποία θα συμφωνηθούν».

«Αν το αδιέξοδο συνεχίζεται, ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος της Ομόσπονδης Δημοκρατίας διορίζουν, ύστερα από παράκληση σε *ad hoc* βάση από ένα πρόσωπο ή καθέναν, που θα επιλέγονται για τη γνώση τους του επίδικου θέματος, και που, με τη βοήθεια εμπειρογνημών ως απαιτείται, περιλαμβανομένων εμπειρογνημών εκτός της Ομόσπονδης Δημοκρατίας της Κύπρου, θα συμβουλευθούν τη νομοθετική εξουσία για τους τρόπους που θα μπορούσε να επιλυθεί το αδιέξοδο».

Επίσης, η πρόνοια στο Άρθρο 2.2 της διατύπωσης του Απριλίου 1985 για αναφορά στο Συνταγματικό Δικαστήριο προτεινόμενης νομοθεσίας, επιπρόσθετης προς νομοθεσία που έχει ήδη υιοθετηθεί, έχει παραλειφθεί.

7. Εκτελεστική Εξουσία:

(β) *Παράγραφος 4.2:* Το δικαίωμα αρνησιкурίας του Προέδρου και Αντιπροέδρου επεκτείνεται στις αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, σε αντίθεση με τη διατύπωση του Απριλίου 1985 (Άρθρο 3.2) αλλά σύμφωνα με το σύνταγμα του 1960 και τη διατύπωση του Ιανουαρίου 1985 (Άτυπο Έγγραφο 1).

(γ) *Παράγραφος 4.3:* Η διατύπωση σχετικά με την παράχρηση του Υπουργείου Εξωτερικών σε Τουρκοκύπριο εί-
να ιδιαίτερα σημαντική διαφορά σε σύγκριση με τα Απριλίου 1985 (Άτυπο Έγγραφο 2) και του Απριλίου 1985 (Άρθρο 3.3). Τώρα προνοείται ότι:

«Το Υπουργικό Συμβούλιο θα λαμβάνει αποφάσεις

με ζυγισμένη (weighted) ψηφορορία, δηλαδή με απλή πλειοψηφία περιλαμβανομένου τουλάχιστον ενός Τουρκοκύπριου Υπουργού. Νοείται ότι τα μέρη συμφωνούν να συζητήσουν ότι ζυγισμένη (weighted) ψηφορορία θα εφαρμόζεται σε όλα τα θέματα ειδικού ενδιαφέροντος για την τουρκοκυπριακή κοινότητα τα οποία θα συμφωνηθούν».

Σε αντίθεση με τα προηγούμενα έγγραφα, η παρούσα διατύπωση οριστικά προβλέπει ότι θα απαιτείται η καταφατική ψήφος Τουρκοκύπριου Υπουργού σχετικά με όλα τα θέματα και όχι μόνο για θέματα ειδικού ενδιαφέροντος για την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Η τελευταία πρόταση («νοείται ότι τα μέρη συμφωνούν να συζητήσουν ότι η ζυγισμένη (weighted) ψηφορορία θα εφαρμόζεται για όλα τα θέματα ειδικού ενδιαφέροντος για την τουρκοκυπριακή κοινότητα, τα οποία θα συμφωνηθούν») στην πραγματικότητα δεν εξασθενίζει το αποτελεσμα της κύριας πρότασης που περιλαμβάνεται στην πρώτη πρόταση.

(δ) *Παράγραφος 4.4:* Η παράνοσθος αυτή αποτελεί διεύ-

ξουσία, πλην του ότι δεν γίνεται αναφορά σε «επιτροπή συν-
δουλίας».

8. *Παράγραφος 5.1:* (Συνταγματικό Δικαστήριο/Τριμερές
Σώμα):

«Όλες οι προηγούμενες αναφορές (Άρθρο 4 των εγγρά-
φων του Ιανουαρίου 1985 και Άρθρο 4.1 των εγγράφων
του Απριλίου 1985) σε Τριμερές Σώμα έχουν παραλειφθεί.
Οι αρμοδιότητες που προηγούμεως ανετίθεντο στο Σώμα
αυτό τώρα θα ασκούνται από το Συνταγματικό Δικαστή-
ριο: «αποτελούμενο από έναν Ελληνοκύπριο, έναν Τουρ-
κοκύπριο και ένα μη Κύπριο με δικαίωμα ψήφου».

φαινεται ότι η σύνθεση αυτή προορίζεται να έχει εφάρ-
μογή μόνο σχετικά με τα θέματα που καθορίζονται στην
παράγραφο 5.1 και που προηγούμενα ανετίθεντο στο Τρι-
μερές Σώμα, ήτοι, «διαφορές αναφερόμενες στην κατονο-
μη εξουσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ της ομόσπονδης
κυβέρνησης και των επαρχιών ή πολιτειών του ομόσπον-

του κράτους και πάνω σε άλλα τέτοια θέματα που δυνατό να ανατεθούν σ' αυτό από τα μέρη σύμφωνα με το ομοσπονδιακό σύνταγμα».

9. **Παράγραφος 6.1:** (Τρεις Ελευθερίες):

Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ της σημερινής διατύπωσης και των διατυπώσεων του Ιανουαρίου 1985 και του Απριλίου 1985:

10. **Παράγραφος 7.1:** (Εδαφικό):

Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ της σημερινής διατύπωσης και των διατυπώσεων του Ιανουαρίου 1985 και του Απριλίου 1985:

(α) Η έκταση της τουρκοκυπριακής επαρχίας σκοπείται να είναι «της τάξης του 29+ τοις εκατόν του εδάφους της Ομόσπονδης Δημοκρατίας», σε αντίθεση με «29% και 71% των εγγράφων του Ιανουαρίου 1985

Ελληνοκυπρίων οι οποίοι θα επανεγκατασταθούν, σε αντίθεση και με τα δυο προηγούμενα έγγραφα («Η έκταση της προσαρμογής θα διατυπωθεί στη συμφωνία υψηλού επιπέδου σε καταμετρητή μορφή και θα αντανακλάται επίσης στον αριθμό των Ελληνοκυπρίων εκτοπισμένων που θα επανεγκατασταθούν» (έγγραφο Ιανουαρίου 1985) (Άρθρο 6) και «έχω επίγνωση του γεγονότος ότι ο αριθμός των εκτοπισμένων που θα επανεγκατασταθούν αποτελεί σημαντικό παράγοντα εν προκειμένω (εδαφικές προσαρμογές)». (Σχέδιο Δήλωσης Απριλίου 1985)).

Η μόνη σχετική αναφορά στο παρόν έγγραφο είναι ότι κατά τη συζήτηση των πραγματικών εδαφικών προσαρμογών οι δυο πλευρές θα έχουν υπόψη «τα θέματα που σχετίζονται με την επανεγκατάσταση».

(γ) Επίσης, το σημερινό έγγραφο προβλέπει ότι «κατά τη συζήτηση των πραγματικών εδαφικών προσαρμογών οι δυο πλευρές θα έχουν υπόψη τη συμφωνία

για υψηλού επιπέδου του 1977 περιλαμβανομένων ορισμένων πρακτικών δυσκολιών που δυνατό να προκύψουν για την Τουρκοκυπριακή κοινότητα». Εκτός από το γεγονός ότι οι λέξεις «περιλαμβανομένων ορισμένων πρακτικών δυσκολιών, οι οποίες δυνατό να προκύψουν για την Τουρκοκυπριακή κοινότητα» δεν υπήρχαν σε οποιοδήποτε προηγούμενο έγγραφο, οι λέξεις αυτές στη συμφωνία υψηλού επιπέδου του 1977 αναφέρονται στη συζήτηση των τριών ελευθεριών και όχι στο εδαφικό.

(δ) Η ακόλουθη πρόταση, που περιλαμβάνονταν στα έγγραφα του Απριλίου 1985 (Άρθρο 6.1) έχει τώρα παραιληφθεί.

«Ομάδα εργασίας θα μελετήσει τις συγκεκριμένες περιοχές των εδαφικών προσαρμογών καθώς και τις συγκεκριμένες περιοχές και χαρακτηριστικά των περιοχών με ειδικό καθεστώς».

11. **Παράγραφοι 8.1 και 8.2:** (Αποχώρηση των μη Κυπριακών

Απριλίου 1985 (Άρθρο 7.1 και 7.2). Όμως η υλοποίηση πρόταση παραλείφθηκε από το Σχέδιο Δήλωσης του Απριλίου, 1985:

«Επιπλέον αναφορικά με το Άρθρο 7.1» (που αντιστοιχεί με τη σημερινή παράγραφο 8.1), «αντιλαμβανόμαστε ότι η Τουρκοκυπριακή πλευρά δεν αποκλείει α priori οποιοδήποτε χρονοδιάγραμμα για την αποχώρηση των μη Κυπριακών στρατευμάτων και ότι η Ελληνοκυπριακή πλευρά δεν αποκλείει α priori οποιαδήποτε χώρα ως εγγυήτρια.».

Αντί της πιο πάνω δήλωσης, υπάρχει τώρα η ακόλουθη νέα υπο-παράγραφος.

«8.2: Οι δυο πλευρές αναλαμβάνουν να συζητήσουν τα θέματα αυτά με καλή πίστη και να εξετάσει η μια πλευρά τις ανησυχίες της άλλης αναφορικά με αυτά».

12. **Παράγραφος 9.1:** (Ταμεία Ανάπτυξης και Επανεγκατάστασης):

Η λέξη «για» «for» (έκτη γραμμή), η οποία υπήρχε στη διατύπωση του Ιανουαρίου 1985 (Άρθρο 8), έχει επαναφερθεί αντί της λέξης «της» «of», όπως στη διατύπωση του Απριλίου 1985 (Άρθρο 8.1).

13. **Παράγραφος 10.1:** (Βαρώσια) και

Παράγραφος 12.1: (Αερολιμένας Λευκωσίας):

Επαναφέρεται η διατύπωση του Ιανουαρίου 1985 (Άρθρο 9), που σημαίνει ότι πρέπει να προστεθούν συγκεκριμένες ημερομηνίες, αντί να αφεθούν οι ημερομηνίες «να συμφωνηθούν σε μελλοντική κοινή συνάντηση υψηλού επιπέδου», όπως στη διατύπωση του Απριλίου 1985 (Άρθρο 9.1).

Επιπλέον, αναφορικά με την περιοχή Βαρωσίων, το σημερινό έγγραφο δεν περιλαμβάνει την αντίληψη που περιέχεται στο Άτυπο Έγγραφο 2 του Ιανουαρίου 1985, ότι η γραμμή αναφορικά με τα Βαρώσια, σύμφωνα με τον

5 Η φράση «για» «for» (έκτη γραμμή)

Η φράση «για» των εγγράφων του Ιανουαρίου 1985 (Άρθρο 12) έχει επαναφερθεί μαζί με την προσθήκη: «Ο Γενικός Γραμματέας θα προβεί σε κατάλληλες εισηγήσεις και στις δύο πλευρές εν προκειμένω». Τα έγγραφα του Απριλίου 1985 (Άρθρο 12) καθόριζαν τη δημιουργία επιτροπής και τη σύνθεσή της.

5 **Διαδικασία και Ομάδες Εργασίας**

(α) **Παράγραφος 14.1:**

(i) Το (Σχέδιο Δήλωσης) του Απριλίου 1985 περιελάμβανε τα ακόλουθα:

«Η συνημμένη συμφωνία, που θα πρέπει να θεωρηθεί ως ένα ολοκληρωμένο σύνολο, περιέχει τα στοιχεία για μία συνολική λύση του Κυπριακού προβλήματος. Τα μέρη αποδέχονται τη συμφωνία και αναμένεται από αυτά να διαπραγματευθούν όλα τα εκκρε-

μούντα θέματα με καλή πίστη και χωρίς οποιουδήποτε περιορισμούς πέραν εκείνων που περιέχονται στη συμφωνία και στη δήλωση αυτή. Μπορούν να αποφασίσουν από κοινού, κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, για τη μια ή την άλλη προσαρμογή της συμφωνίας. Η συνολική διευθέτηση θα υποβληθεί για έγκριση όταν οι ομάδες εργασίας θα έχουν συμπληρώσει το έργο τους, με τη βοήθεια, όπου παρίσταται ανάγκη, ουσιαστικής καθοδήγησης από μεταγενέστερες κοινές υψηλού επιπέδου συναντήσεις».

«Νοείται ότι, ενώ η συμφωνία αποτελεί σαφές θήμα για την επίτευξη δικαίης και διαρκούς λύσης του Κυπριακού στους επόμενους μήνες, αριθμός θεμάτων παραμένει προς διαπραγμάτευση μέσα στο πλαίσιο αυτό, και λαμβανόμενου υπόψη του συσχετισμού μεταξύ των στοιχείων σε μια προσέγγιση ενιαίου συνόλου. Τα θέματα αυτά περιλαμβάνουν: Θέματα για τα οποία απαιτείται ψηφοφορία χωριστής πλειοψηφίας στις δύο βουλές, το φάσμα των θεμάτων που υπόκεινται

Αντί των πιο πάνω, η φρασεολογία της παραγράφου 14.1 έχει ως ακολούθως:

«Τα μέρη συμφωνούν να εγκαθιδρύσουν ομάδες εργασίας για την επεξεργασία λεπτομερών συμφωνιών πάνω στα θέματα που αναφέρονται στη συμφωνία αυτή, των οποίων τα στοιχεία είναι αλληλένδετα και αποτελούν ενιαίο σύνολο».

Η νέα διατύπωση δημιουργεί την εντύπωση ότι το Πλαίσιο Συμφωνίας, μια και συμφωνηθεί, είναι ουσιαστικά αμετάβλητο.

(ii) Τώρα δεν υπάρχει πρόνοια, όπως στα έγγραφα του Απριλίου 1985 (Σχέδιο Δήλωσης), ότι «το χρονοδιάγραμμα για την αποχώρηση των μη Κυπριακών δυνάμεων και οι διεθνείς εγγυήσεις» θα συζητηθούν σε κοινή υψηλού επιπέδου συνάντηση που θα συγκληθεί σε καθορισμένη ημερομηνία.

(ιι) Υπάρχει τώρα σαφής πρόνοια για περιοδικές υψηλού επιπέδου συναντήσεις που «θα πραγματοποιούνται κάθε τρεις ως τέσσερις μήνες, με βάση ημερήσια διάταξη που θα ετοιμάζει ο Γενικός Γραμματέας, για σύζηση των θεμάτων που παραμένουν προς διαπραγμάτευση με βάση τη συμφωνία αυτή, για ανακόπηση της εργασίας των ομάδων εργασίας και παράλληλη καθοδήγησης σ' αυτές». Παρά ταύτα, και παρά το γεγονός ότι το θέμα κάθε άλλο παρά σαφές είναι, η εντύπωση που επικρατεί είναι ότι, κατά πρώτο λόγο, όλα τα θέματα που παραμένουν εκκρεμή στο Πλαίσιο Συμφωνίας θα παραπεμφθούν σε Ομάδες Εργασίας.

6) **Παράγραφος 1.1.(γ)(ιι):** Η επικρατεία να γίνουν, θάνει τις δυο επαρχίες ή πολιτείες του ομόσπονδου κράτους);

Η φρασολογία της παραγράφου αυτής φρασολογία είναι η ίδια με εκείνη του αντίστοιχου άρθρου του Σχεδίου Δήλωσης του Απριλίου 1985.

γράφου αυτής και εκείνης του αντίστοιχου μέρους του Σχεδίου Δήλωσης του Απριλίου 1985 είναι επακόλουθο της διαδικασίας που προβλέπει η παράγραφος 14.1.

Όμως, ενώ το Συμβούλιο Δήλωσης προέλεπε ότι οι Κοινές Υψηλές Επιπέδου Συναντήσεις θα συγκαλούνταν σε συνάντηση με τα μέρη, η πρόνοια αυτή παράλειπε, τ.π.α. Εξάλλου, οι παράγραφοι 14.1 και 14.2 πρόβλεψαν την πραγματοποίηση τακτικών Υψηλών Επιπέδου Συναντήσεων.

6. **Παράγραφος 15.1:** (Μεταβατική Ομόσπονδη Κυβέρνηση):

Επ' ουδενί, ιδάνεται η διατύπωση του Απριλίου του 1985, πράγμα που σημαίνει ότι θα πρέπει να προστεθεί συγκεκριμένη ημερομηνία για την εγκαθίδρυση της μεταβατικής ομόσπονδης κυβέρνησης, αντί να αφαιρεθεί η ημερομηνία να συμφωνήσει «σε μελλοντική κοινή υψηλού επιπέδου συνάντηση».

17. **Παράγραφος 16.1:** (Ο Γενικός Γραμματέας είναι έτοιμος να βοηθήσει στην επεξεργασία και ερμηνεία της συμφωνίας):

Η παράγραφος αυτή ακολουθεί τη φρασολογία της παραγράφου 3 του Σχεδίου Δήλωσης του Απριλίου 1985.

ΚΥΠΡΙΑΚΗ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΜΕΡΙΜΝΗΣ

ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΤΟΠΙΣΘΕΝΤΩΝ

ΧΑΡΤΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
Δικαιώματα και Υποχρεώσεις

ΧΑΡΤΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Δικαιώματα και Υποχρεώσεις

Η Υπηρεσία Μερίμνης και Αποκαταστάσεως Εκτοπισθέντων (ΥΜΑΠΕ) ιδρύθηκε μετά την Τουρκική εισβολή, στις 18 Αυγούστου, 1974, με σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, για την αντιμετώπιση του προσφυγικού προβλήματος που δημιουργήθηκε και την παροχή βοήθειας και στήριξης στους πρόσφυγες και παθόντες.

Με την πάροδο του χρόνου η ΥΜΑΠΕ περιορίστηκε κυρίως στην παροχή βοήθειας για σκοπούς στέγασης των εκτοπισθέντων/παθόντων, με βάση τα τέσσερα συγκεκριμένα σχέδια.

- (α) Στέγαση σε Κυβερνητικούς Οικισμούς
- (β) Αυτοστέγαση σε Ιδιότητα Οικόπεδα
- (γ) Αυτοστέγαση σε Κυβερνητικά Οικόπεδα
- (δ) Αγορά Διαμερίσματος/Οικίας.

Τον Νοέμβριο του 1975, με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου Αρ. 14.471, αποφασίστηκε η σύσταση της Κεντρικής Επιτροπής Επιλογής και Κριτηρίων (ΚΕΕΚ) για να προβαίνει στην έγκριση δικαιούχων προσφύγων και παθόντων για σκοπούς στέγασης. Η Επιτροπή απαρτίζεται από τους εξής εκπροσώπους: Διευθυντή ΥΜΑΠΕ, ο οποίος προεδρεύει της εν λόγω Επιτροπής, Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως (Υπουργείου Εσωτερικών), Γραφείο Προγραμματισμού (Υπουργείου Οικονομικών), Τμήμα Κοινωνικής Ευημερίας (Υπουργείου Εργασίας), Επιτροπή Ανακουφίσεως Παθόντων του Επιτρόπου Προεδρίας για Ανθρωπιστικά Θέματα, της Παγκύπριας Ένωσης Προσφύγων και τον Υπεύθυνο της Ειδικής Υπηρεσίας Εξυπηρετήσεως Παθόντων.

1. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Πριν οι αιτήσεις αποφασίσουν για το σχέδιο στέγασης που θα επιλέξουν, μπορούν να ζητήσουν πληροφορίες είτε από τηλεφώνου είτε κατό-

πιν προσωπικής επίσκεψης στην ΥΜΑΠΕ, η οποία λειτουργεί Γραφεία σε κάθε Επαρχία, ως ακολούθως.

Λευκωσία:

Οδός Δημητρακοπούλου 3, 1ος όροφος

Τηλέφωνα: Διευθυντής, 30-2069 και 666374

Πληροφορίες, 30-2081,

Υπεύθυνοι Σχεδίων, 30-2575

Λεμεσός/Πάφος

Οδός Αγκύρας 31, Τ.Θ. 51014, Λεμεσός Τ.Τ. 3500

Τηλέφωνα: 05-305369/05-305440

Λάρνακα/Αμμόχωστος

Οδός Ποταμού Όξου 4, Κυβερνητικός Οικισμός

Αγίου Ιωάννη, Λάρνακα

Τηλέφωνα: 04-633315/04-633082

Οι Λειτουργοί, σε όλα τα Γραφεία, είναι στην διάθεση του κοινού για εξυπηρέτηση, καθημερινά από τις 8 π.μ. μέχρι τις 2.30 μ.μ. και την Πέμπτη από τις 8 π.μ. μέχρι τις 6.00 μ.μ. Ο κάθε πολίτης που προσέρχεται για εξυπηρέτηση στα γραφεία της Υπηρεσίας, έχει δικαίωμα:

(i) Να ζητήσει πληροφορίες από Λειτουργό, σχετικά με τα ισχύοντα κριτήρια που καθορίζονται από το Υπουργικό Συμβούλιο, καθώς και βοήθεια/καθοδήγηση για κατάλληλη συμπλήρωση του εντύπου αιτήσεως.

(ii) Μέσα σε δύο μήνες από την υποβολή της αίτησής του, αρμόδιος Λειτουργός θα έλθει σε προσωπική επικοινωνία με τον αιτητή ο οποίος θα πρέπει να προσκομίσει συμπληρωμένα τα έγγραφα που είναι απαραίτητα για τη διερεύνηση του αιτήματός του. Αν ο χρόνος των δύο μηνών παρέλθει χωρίς να υπάρξει ανταπόκριση από την Υπηρεσία, τότε ο αιτητής έχει το δικαίωμα να απευθυνθεί στον Διευθυντή και να ζητήσει τους λόγους της καθυστέρησης.

(iii) Ο πολίτης μπορεί να διαφοροποιήσει το αίτημά του και να ζητήσει στέγαση σε άλλη επαρχία ή να ζητήσει αλλαγή σχεδίου. Έχει δικαίωμα να πάρει απάντηση στην επιστολή που έχει στείλει στην Υπηρεσία, μέσα σε ένα μήνα. Έχει επίσης δικαίωμα, μέσα σε δύο μήνες, να ενημερωθεί γραπτώς για τυχόν απόρριψη της αίτησής του.

(iv) Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησής του, ο αιτητής δικαιούται να ζητήσει γραπτώς επανεξέταση, αναφέροντας τους λόγους και, μέσα σε ένα μήνα, να ενημερωθεί για τη λήψη της επιστολής του.

(v) Να μεταβιβάσει σε άλλο άτομο την έγκριση που πήρε και ο ίδιος να υποβάλει αίτηση για άλλο σχέδιο, σύμφωνα όμως με τα υφιστάμενα κριτήρια.

2. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ/ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΠΟΛΙΤΩΝ

(i) Για να μπορεί η ΥΜΑΠΕ να προσφέρει τις υπηρεσίες της προς τον προσφυγικό κόσμο καλύτερα και γρηγορότερα, χρειάζεται τη συνεργασία και βοήθεια του κοινού. Για να προχωρήσει η διαδικασία της στέγασης, απαραίτητη προϋπόθεση είναι ο αιτητής να κατέχει:

(α) Προσφυγική Ταυτότητα ή Ειδική Βεβαίωση από την Υπηρεσία Εγγραφής του Υπουργείου Εσωτερικών, ή

(β) Βεβαίωση Τουρκοπλήκτου, από την Επιτροπή Διαχείρισης Ταμείου Βοηθείας Ζημιωθέντων του Γραφείου Επιτρόπου Προεδρίας για Ανθρωπιστικά Θέματα, που παρέχεται στους ιδιοκτήτες οικιών σε Τουρκοκρατούμενες περιοχές, οι οποίοι διέμεναν σ' αυτές την 21η Δεκεμβρίου, 1963 και οι οποίοι δεν είναι ιδιοκτήτες άλλης κατοικίας σε περιοχές ελεγχόμενες από το κράτος, ή

(γ) Βεβαίωση Παθόντα, από την Επιτροπή Ανακουφισεως Παθόντων, του Γραφείου Επιτρόπου Προεδρίας για Ανθρωπιστικά Θέματα. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται:

- Σύζυγος Αγνωσμένου/Πεσόντα
- Παιδί Αγνωσμένου/Πεσόντα
- Γονείς άγαμου αγνοουμένου/πεσόντα
- Αδελφή άγαμου αγνοουμένου/πεσόντα που ήταν εξαρτώμενος της οικογένειας

- Ανάπηρος Πολέμου με ποσοστό ανικανότητας 40% και άνω
- Ανάπηρος με ποσοστό ανικανότητας από 30% έως και 39% εφόσον έχει τύχει έγκρισης του Υπουργού Εσωτερικών κατά τη διακριτική του ευχέρεια, κατόπιν Εισήγησης της Επιτροπής.
- Θυγατέρα αναπήρου με ποσοστό ανικανότητας άνω του 50%

(ii) Για την προώθηση της υπόθεσης του, ο αιτητής έχει υποχρέωση να προσκομίσει τα στοιχεία που απαιτούνται βάσει των ισχυόντων κριτηρίων, πλήρως συμπληρωμένα και αληθή. Τα στοιχεία αυτά είναι:

I. Σχέδιο Αυτοστέγασης σε Ιδιόκτητο Οικόπεδο

- (α) Προσφυγική Ταυτότητα, ελεγμένη μετά τις 31.12.83
 - (β) Πολιτική Ταυτότητα όλων των μελών της οικογένειας
 - (γ) Πολιτική Ταυτότητα των γονιών/πεθερικών/αδελφών/κουνιάδων
 - (δ) Πιστοποιητικά τέλεσης γάμου/αρραβώνα ή δημοσίευση σε εφημερίδα
 - (ε) Πιστοποιητικά Γεννήσεως των παιδιών
 - (στ) Τίτλος Ιδιοκτησίας του οικοπέδου ή αγοραπωλητήριο έγγραφο για την αγορά του οικοπέδου
 - (ζ) Τοπογραφικό σχέδιο του οικοπέδου
 - (η) Αν η οικοδομή έχει κτιστεί, να προσκομίσει βεβαίωση από την ΑΗΚ όπου να φαίνεται η ημερομηνία έναρξης παροχής ηλεκτρικού ρεύματος
 - (θ) Αν ο αιτητής είναι Δημόσιος Υπάλληλος, να προσκομίσει βεβαίωση από τη Συντεχνία του όπου να φαίνεται κατά πόσο έχει βοηθηθεί με χαμηλότοκο δάνειο
- Όποιαδήποτε άλλα στοιχεία που πιθανόν να χρειαστούν κατά τη διάρκεια της σχετικής διερεύνησης.

II. Σχέδιο Αγοράς Διαμερίσματος/σπιτιού

- (α) Ισχύουν τα ανωτέρω σημεία πλὴν του σημείου (ζ)
 - (β) Δήλωση από τον εργοδότη τόσο του ιδίου όσο και των άλλων εργαζόμενων μελών της οικογένειάς του, ώστε να καταδεικνύεται το ύψος των εισοδημάτων της οικογένειας
 - (γ) Όσοι διαμένουν σε ενοικιαζόμενη κατοικία, να προσκομίσουν ενοικιαστήριο έγγραφο και αποδείξεις πληρωμής ενοικίου για τους τρεις τελευταίους μήνες
 - (δ) Πιστοποιητικό Ερευνής Ακίνητης Περιουσίας του Τμήματος Κτηματολογίου, αναφορικά με την περιουσία που κατέχει ο/η μη πρόσφυγας σύζυγος/αρραβωνιαστικός/ιά, για τον τόπο διαμονής και καταγωγής του/της
 - (ε) Βεβαίωση αποταμιεύσεων, το ύψος των οσολών δεν επηρεάζει αρνητικά την απόφαση της αρμόδιας Αρχής
- Όποιαδήποτε άλλα στοιχεία που πιθανόν να χρειαστούν κατά τη διάρκεια της σχετικής διερεύνησης.

III. Σχέδιο Αυτοστέγασης σε Κυβερνητικό Οικόπεδο

Ισχύουν τα ανωτέρω σημεία πλὴν των σημείων (γ) και (ε)

IV. Σχέδιο Στέγασης σε Κυβερνητικούς Οικισμούς

Ισχύουν τα στοιχεία που ζητούνται για τα ανωτέρω σχέδια πλὴν των σημείων (στ), (ζ), (η) και (θ) του σχεδίου Αυτοστέγασης σε Ιδιόκτητο Οικόπεδο και (γ), (ε) του σχεδίου Αγοράς Διαμερίσματος/Οικίας

3. ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΩΝ

- (i) Ο αιτητής έχει υποχρέωση να συνεργάζεται με τον αρμόδιο Λειτουργό και να παρουσιάζει τα στοιχεία που του ζητούνται μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα και να είναι συνεπής στην ώρα της συνάντησης που του καθορίζει ο αρμόδιος Λειτουργός.

(ii) Ο αιτητής, σε περίπτωση που χρειάζεται να συζητήσει ή να πάρει διευκρινίσεις για το αίτημά του, οφείλει να απευθύνεται ο ίδιος αυτοπροσώπως στους αρμόδιους Λειτουργούς και όχι μέσω εκπροσώπων του.

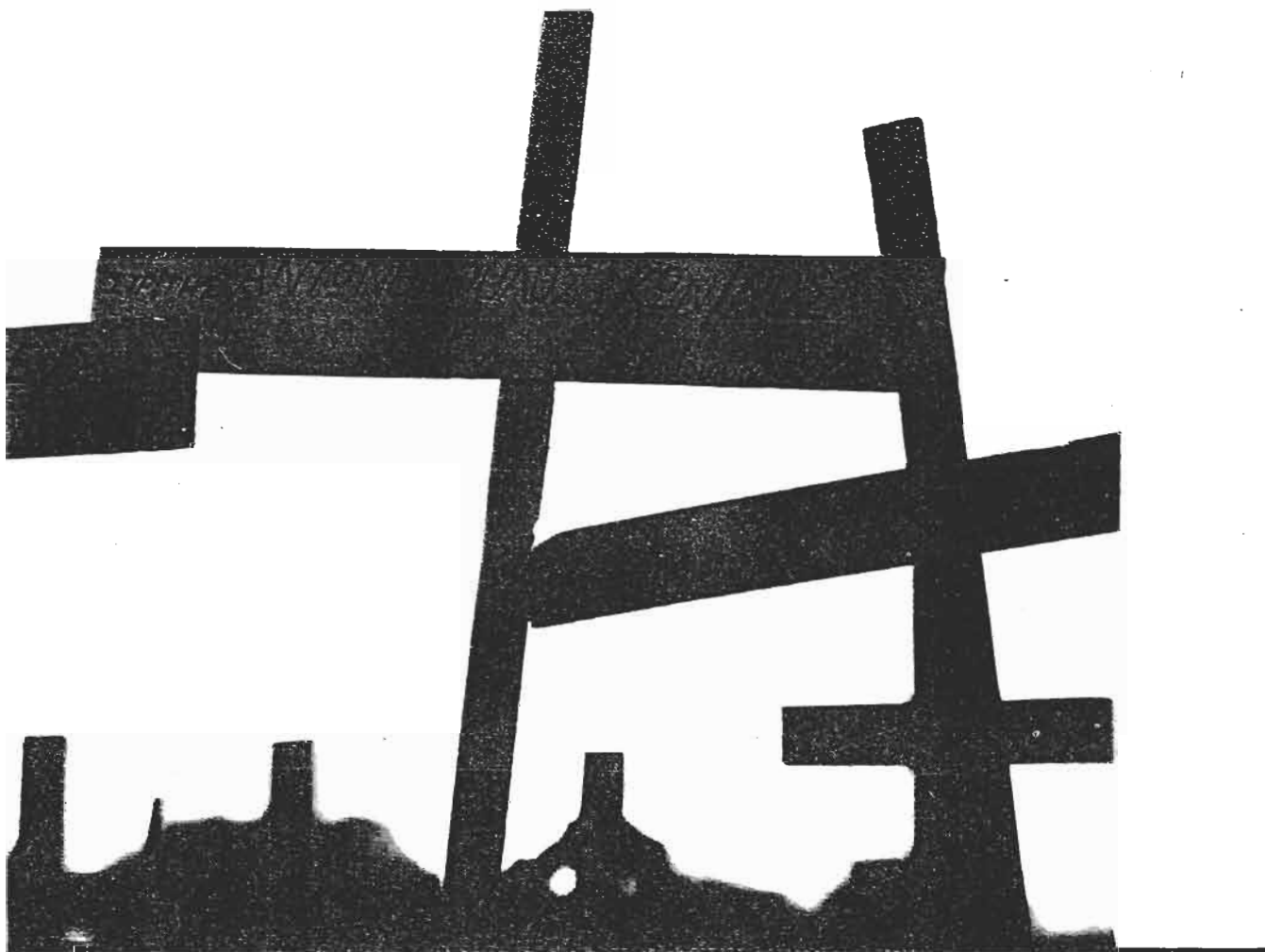
(iii) Να χρησιμοποιεί τα υποστατικά ή την οικονομική βοήθεια που του παραχωρείται για τον συγκεκριμένο σκοπό για τον οποίο εγκρίθηκε.

Προσκόμιση οποιωνδήποτε άλλων στοιχείων που πιθανόν να χρειαστούν κατά τη διάρκεια της σχετικής διερεύνησης.

Οί μάνες κλαΐνε, οί άντρες σκοτώνονται, ή γή γεμίζει σταυρούς. Ένας μικρός λαός θύμα τών ξένων συμφερόντων. Η ήθική δέν είναι χρήσιμη στούς δυνατούς.

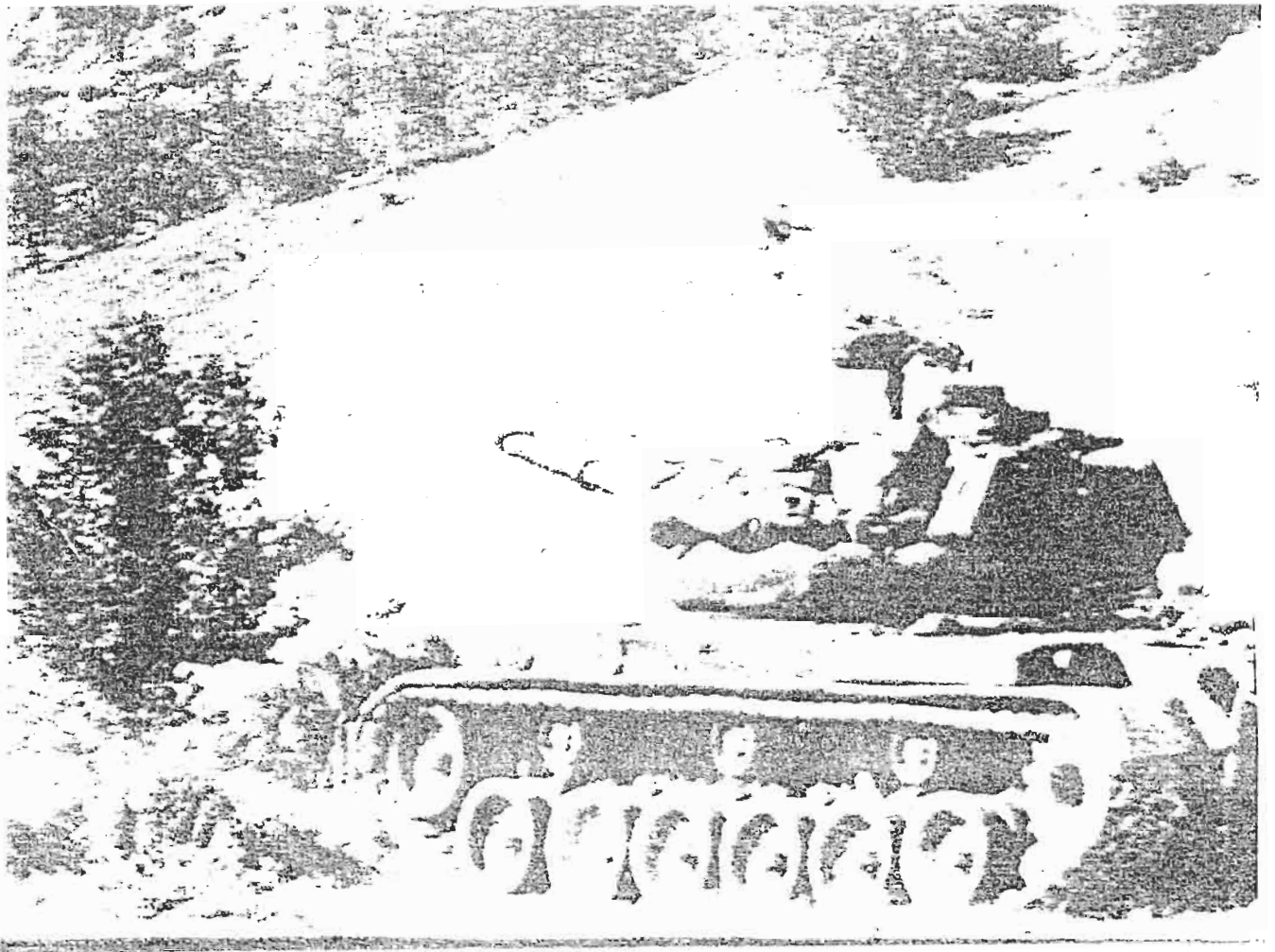
Mothers weep, husbands get killed, the land is filled with crosses. A small nation falls victim to foreign interests. Morality is of no use to the mighty.

The Turks enter Famagusta. The Greek inhabitants of the town and the villages flee for their lives.

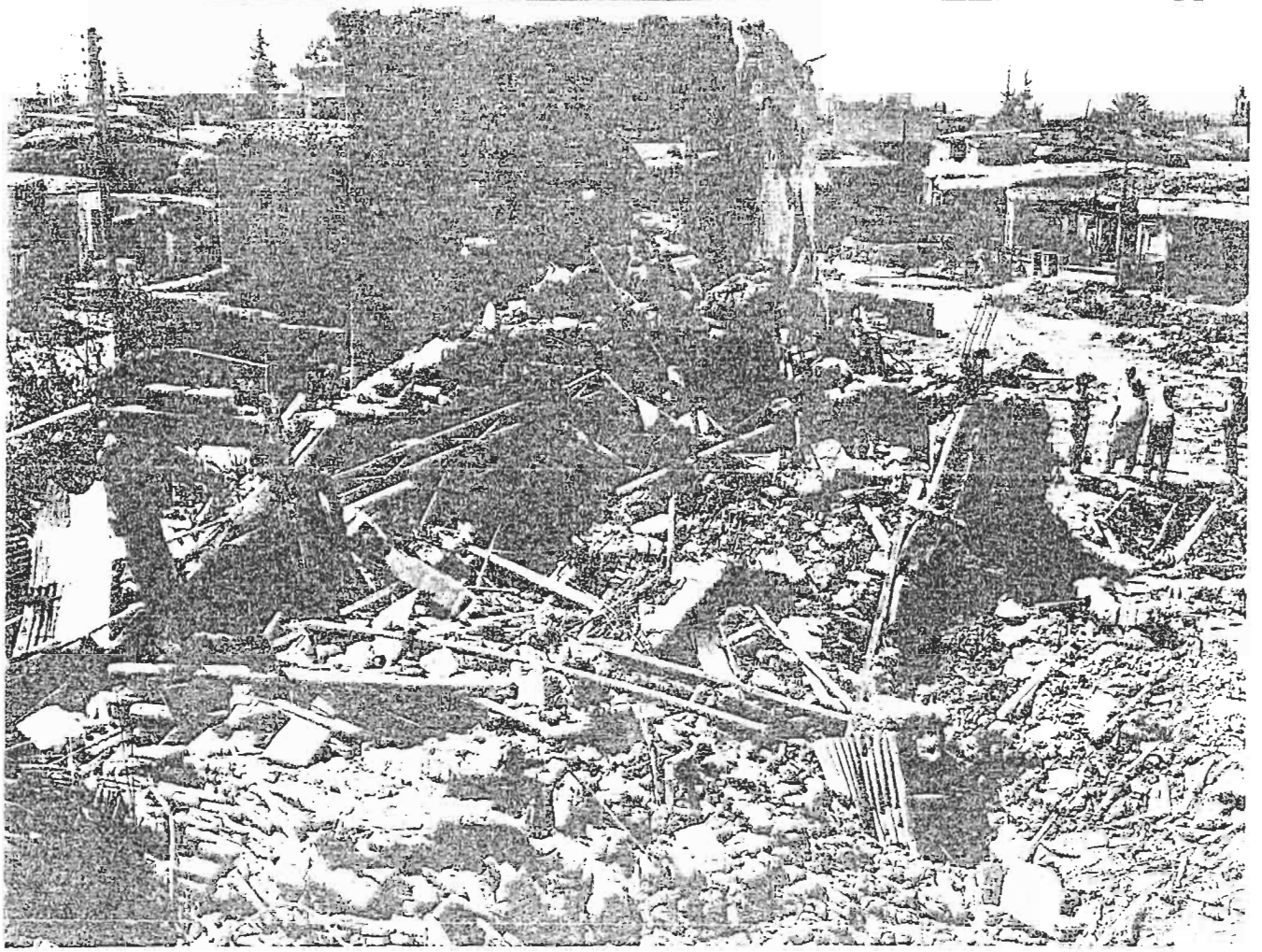

Οι Τούρκοι μπαίνουν στην Αρμόνιο. Οι Έλληνες των χωριών και της πόλης φεύγουν για να σωθούν. 200.000 είναι ακόμη πρόσφυγες.

Τὸ χωριὸ Γερόλακκος. Χωρικοί καὶ σπιτία στόχοι τῶν βομβαρδιστικῶν.

Yerolakkos village Peasants and houses are targets for the bombers

Νεκροί και τραυματίες μεταφέρονται κάθε τόσο στα νοσοκομεία.

Dead and wounded are transferred to the hospitals at frequent intervals

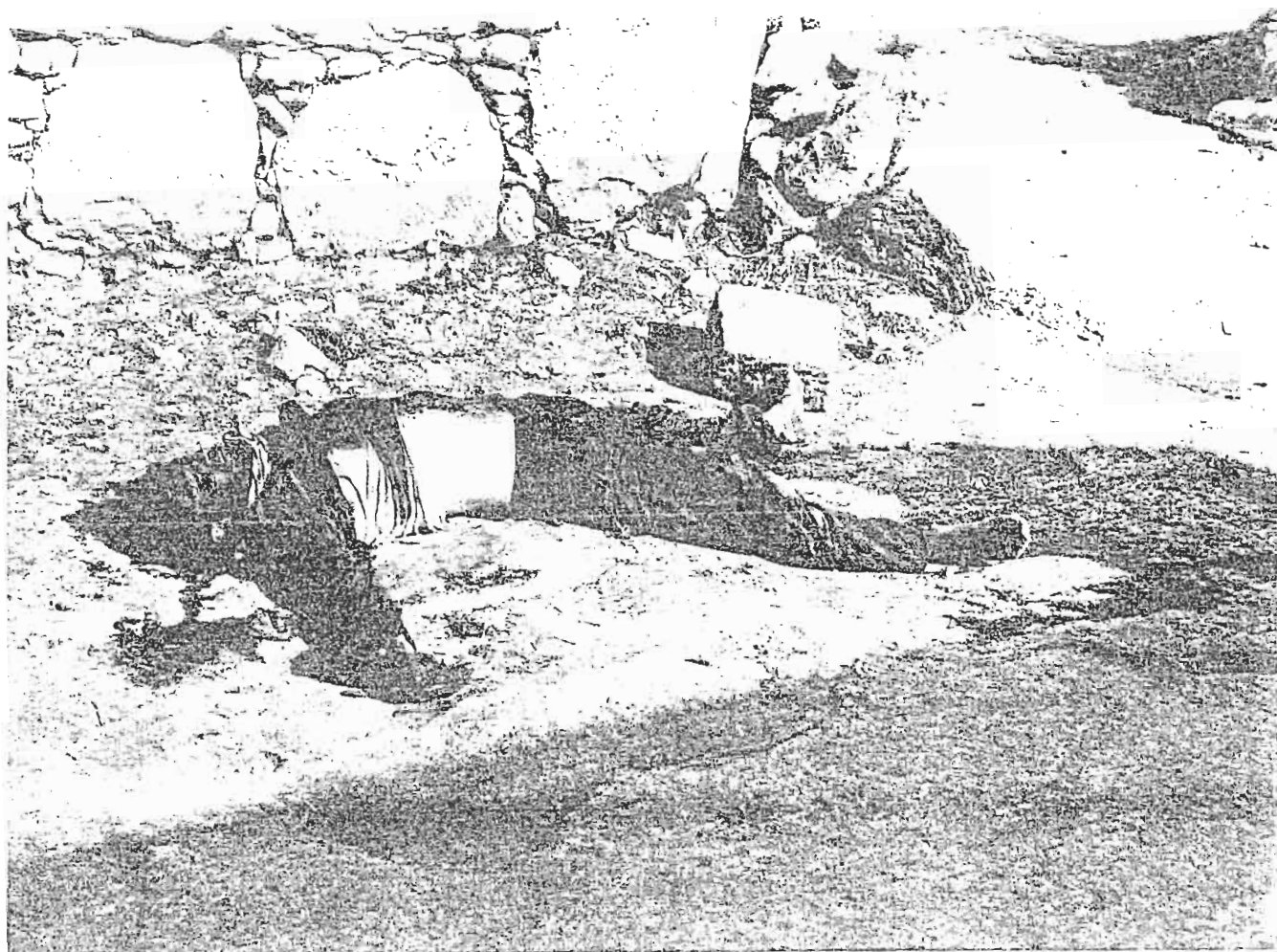
Γυναίκες και μικρά παιδιά έρχονται στα ελεύθερα εδάφη. Οί άνδρες μένουν στα κατεχόμενα για πάντα, ζήταροι...

Women and small children come to the free areas. The men remain in the occupied land, forever unbried.

Την κρατούσαν οι Τούρκοι, στον άντρα της, τον έλασαν. Όταν πήγε στην Ελλάδα, η γυναίκα βρήκε τον άντρα της. Αυτό το λινά είναι αρκετά ελαφρύ για να κρατήσει το σώμα του άντρα και να μην τον παθαίνει τίποτα. She was held prisoner by the Turks who had killed her husband. When she reached Greece, she found her husband. This much is a sufficiently eloquent indication of the Turkish character's savagery.

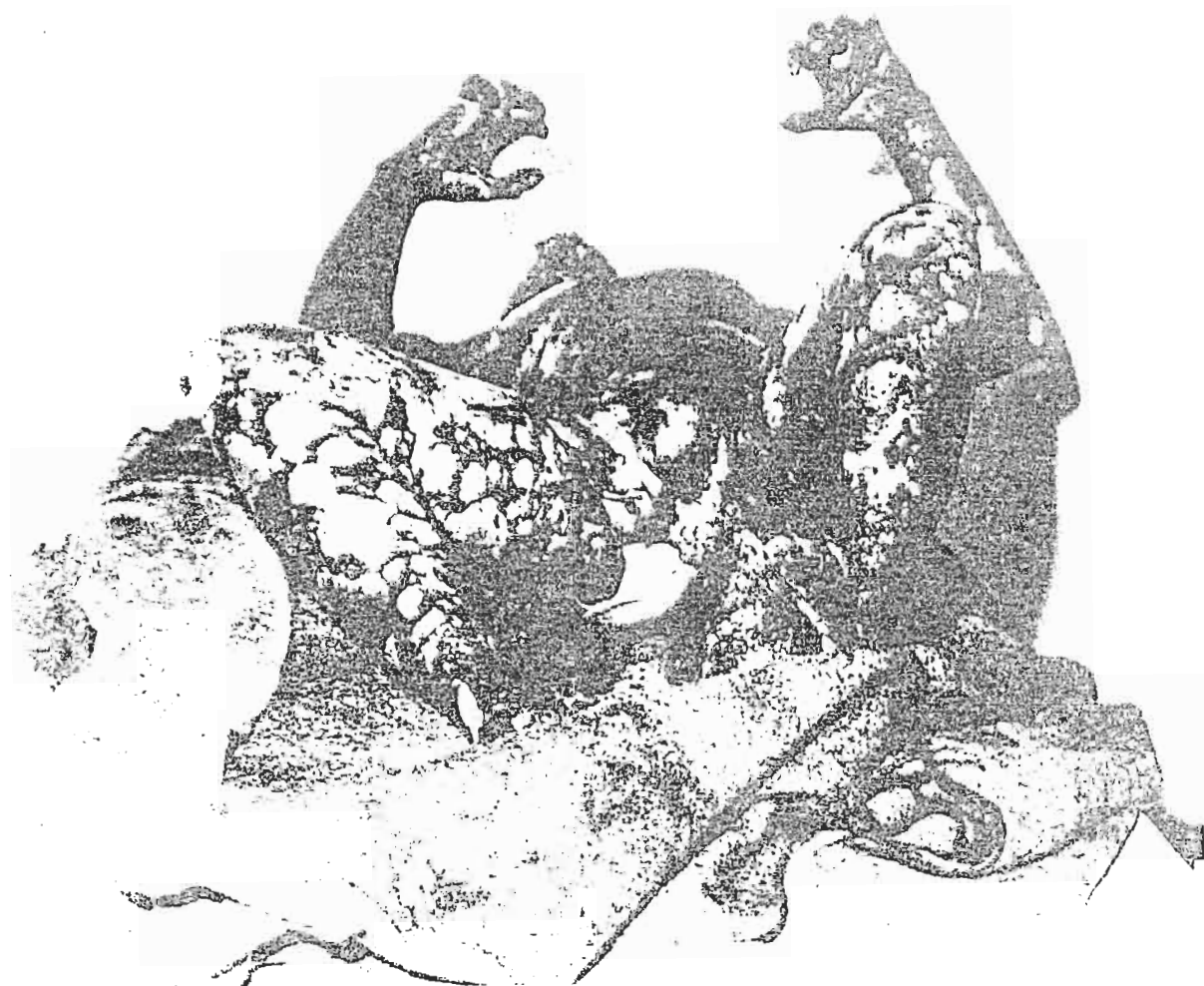
Θάνατος και οπαραγγός.

Death and horror

έσσερεις στρατιώτες της Ειρηνευτικής Δύναμης του ΟΗΕ κι ένας Έλληνας νεκροί από βόμβα ναπάλι
our members of UNFICYP and a Greek, victims of napalm bombs.

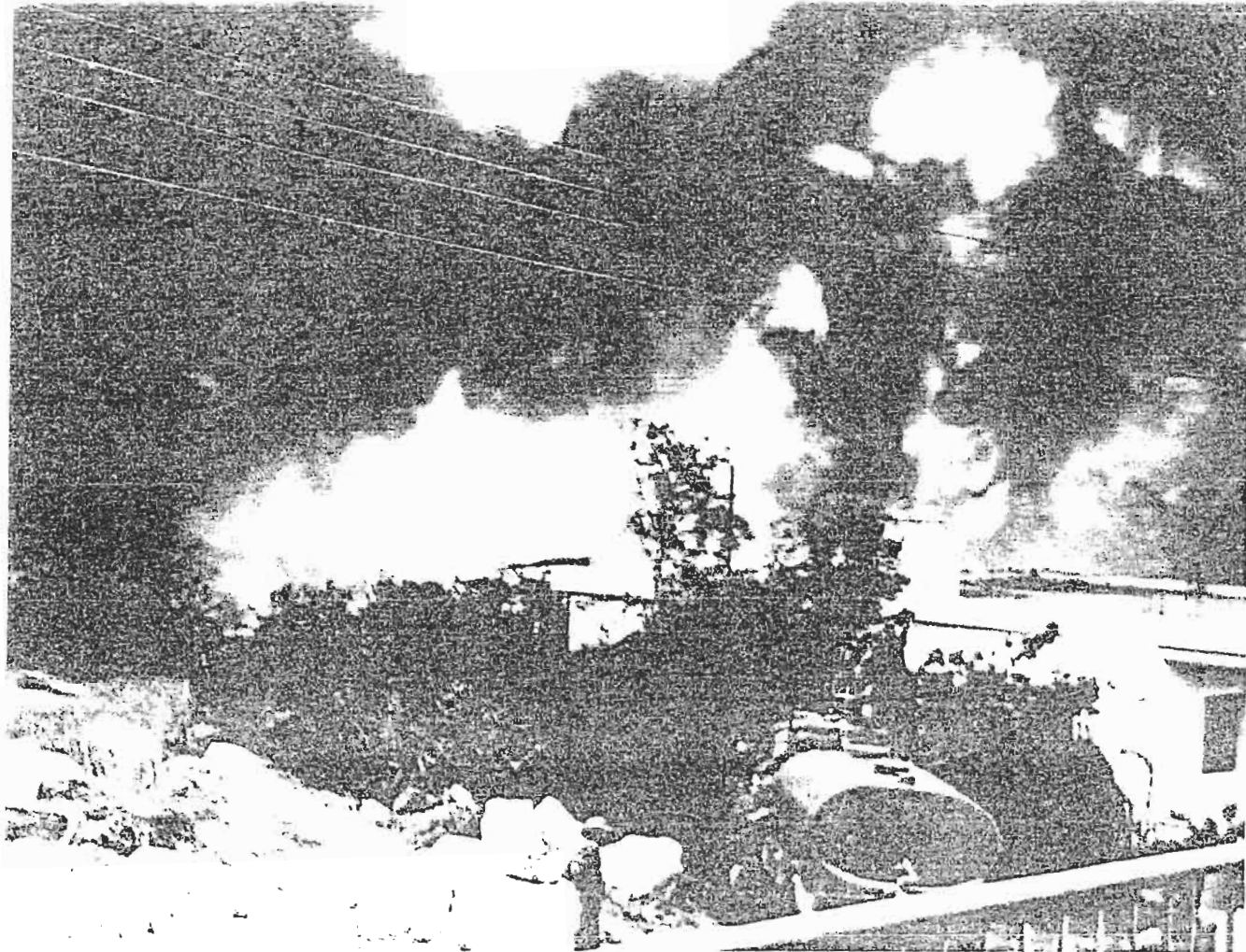

Τραυματίες από βόμβες ναπάλμ. Μεταξύ τους ένας ξένος δημοσιογράφος που έπεσε σε τουρκική νάρκη και ένα παιδί που κτυπήθηκε από όβμο.

Napalm bomb victims. Among them a foreign journalist who went over a Turkish mine and a child hit by a mortar.

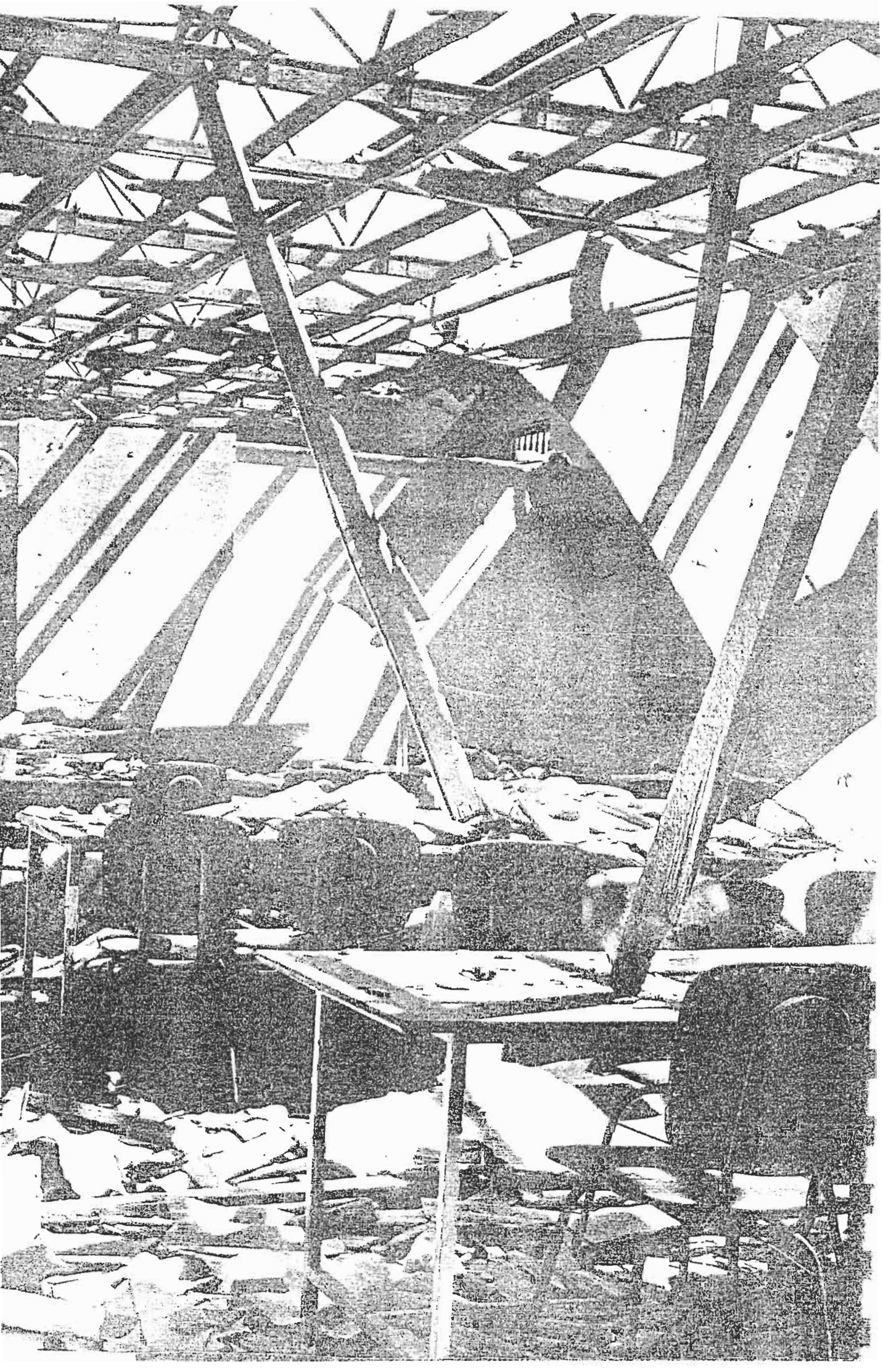

Βόμβες ναπίληρ καίνε τὰ πάντα καὶ τὰ μυδράλλια τῶν ἀεροπλάνων θερίζουν τὸν πληθυσμό.

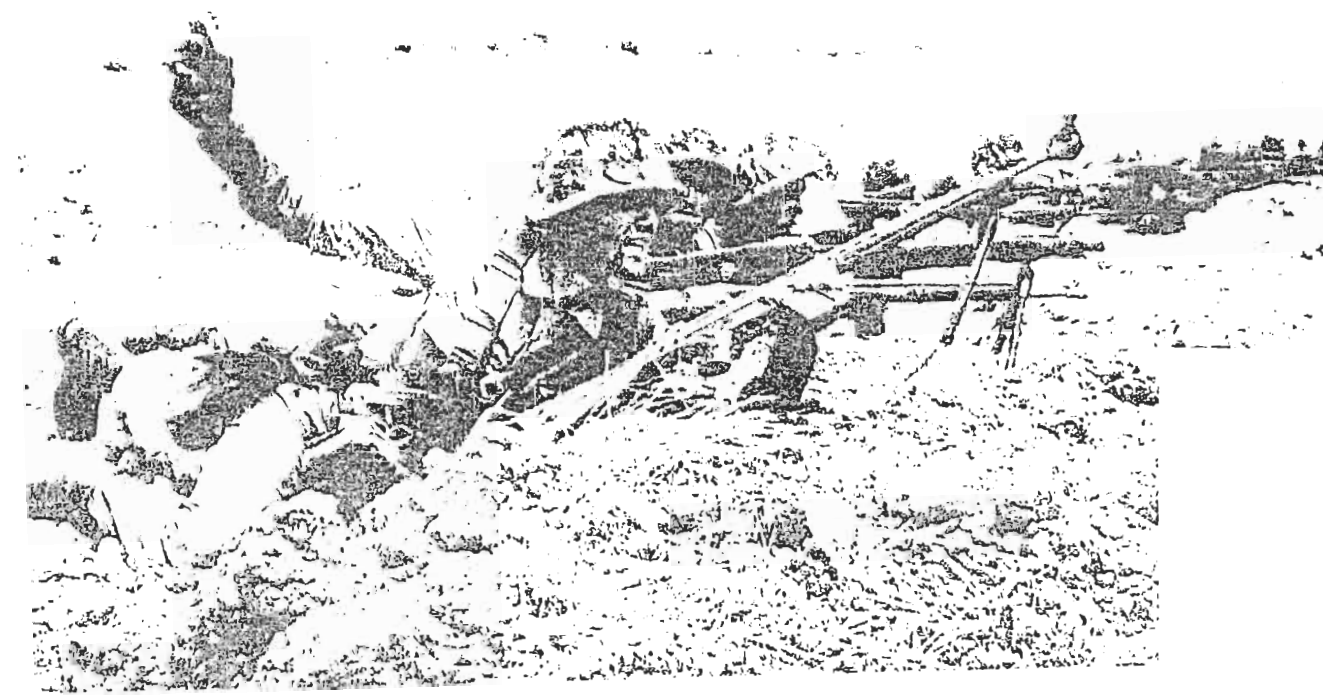
napalm bombs burn out everything while the aircraft machineguns mow down the inhabitants.

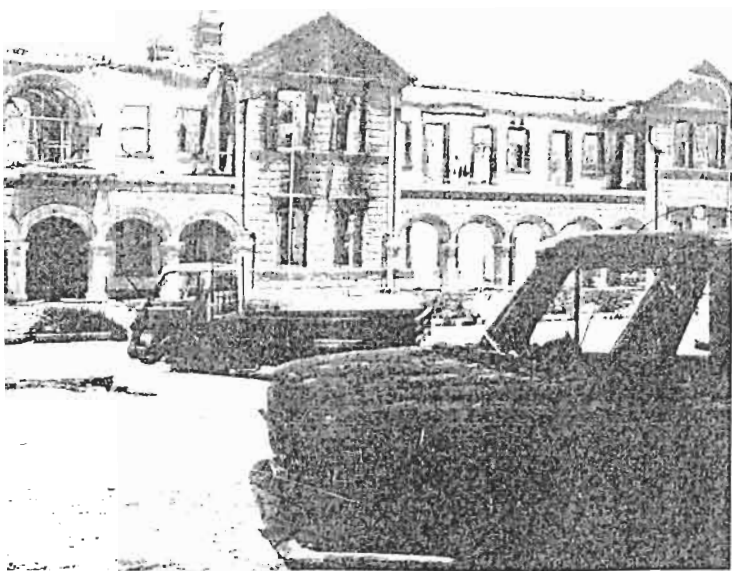
Οἱ Τούρκοι ἀπλώνονται παντοῦ καὶ σκορποῦν τὸν θάνατο.
The Turks are all over spreading terror and death.

Νοσοκομείο στην Αμμοχώστη που άγρια υποδόνησε. δημόσια κτίρια πυρπολούνται κι οι άθνητοι εκκλιρίζονται.
Hospitals in Famagusta are blown up, public buildings are set on fire and the inhabitants are driven from their homes. Left: paupers.

χόρτα φεύγουν και ανακαλύπτονται τα πτώματα μιας γυναίκας και τριών ανδρών, στον "Άγιο Μέμνονα" Αμφισσοπούλου. Ομαδικός τάφος αιχμαλώτων. Η Τουρκία δεν έχει λόγο να εσηχαίρει για όλη κατωφέρησ.

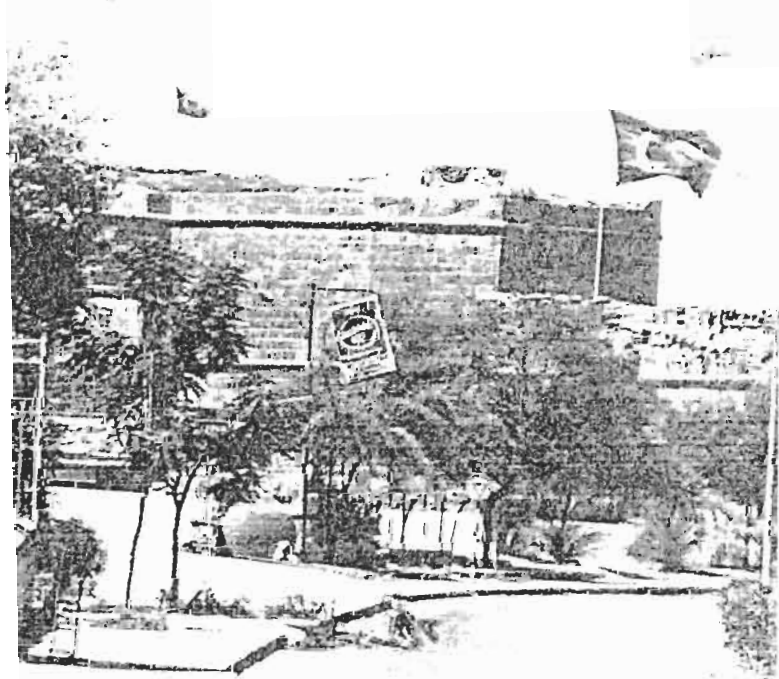
grass is removed and under it are discovered the bodies of three men and a woman at Ayios Memnon in the Amfissoπούλου District. A mass grave of innocent victims. Turkey has no cause for rejoicing over her feats.

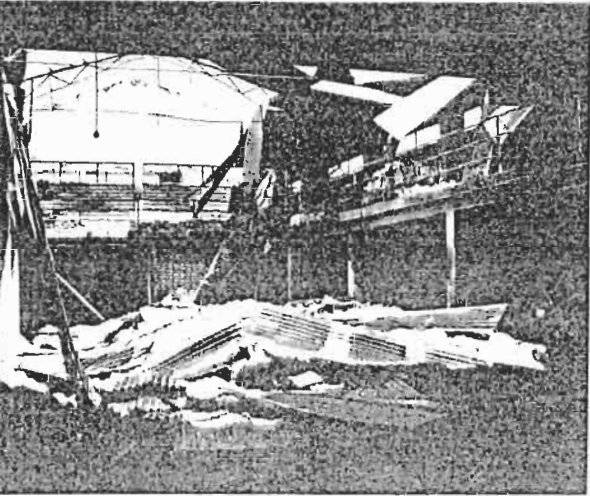
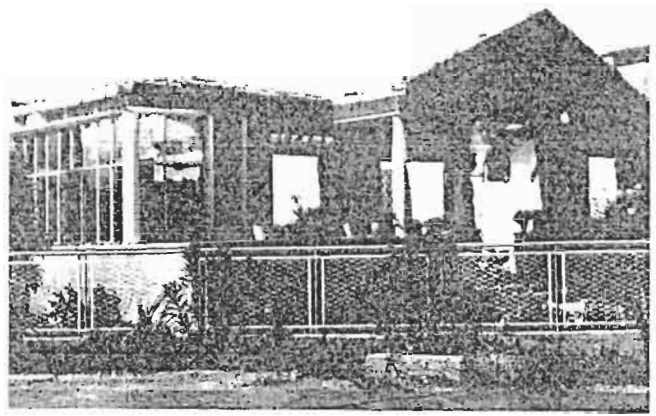

Οι Τσερκοκύριοι κλεισμένοι σ'α τείχη παρακολουθούν την Αρμόχωστο που βομβαρδίζεται ενώ τα παιδιά θύσαν καταφύγιο σ'α σχολεία.

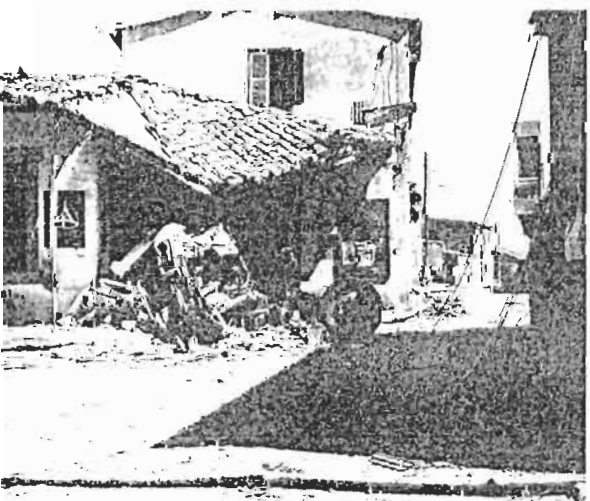
Famagusta is bombed, the Turks are confined within the walled town. The children are in the streets.

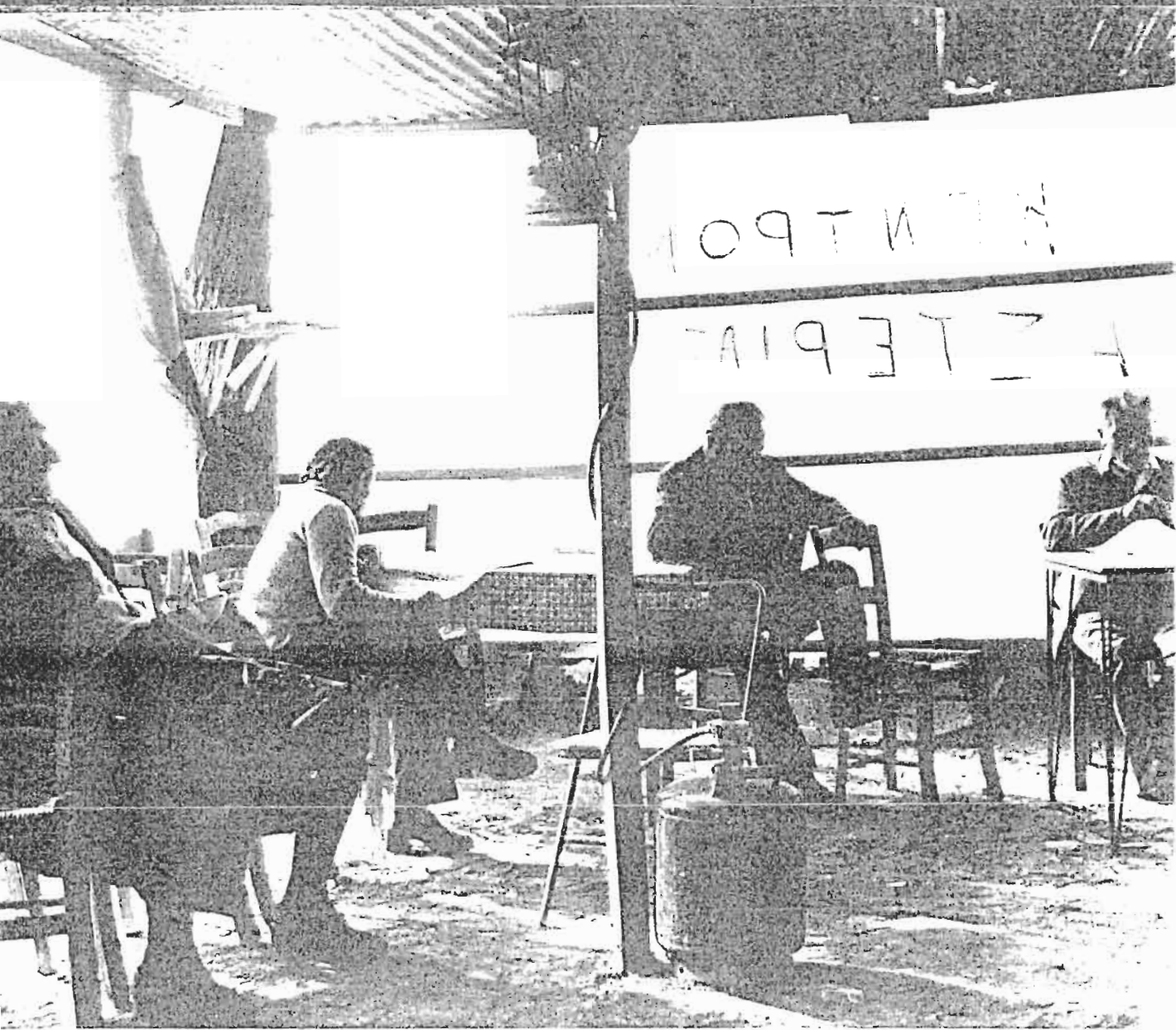

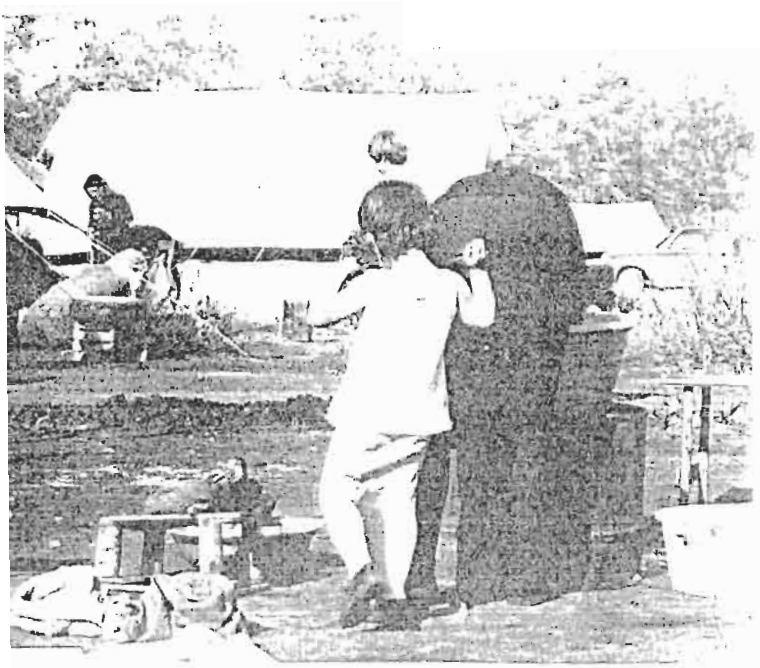
μαζα, σχολεία, αποθήκες, τροφίμων, κατοικίες σπαραχθούν από τα βομβαρδιστικά.

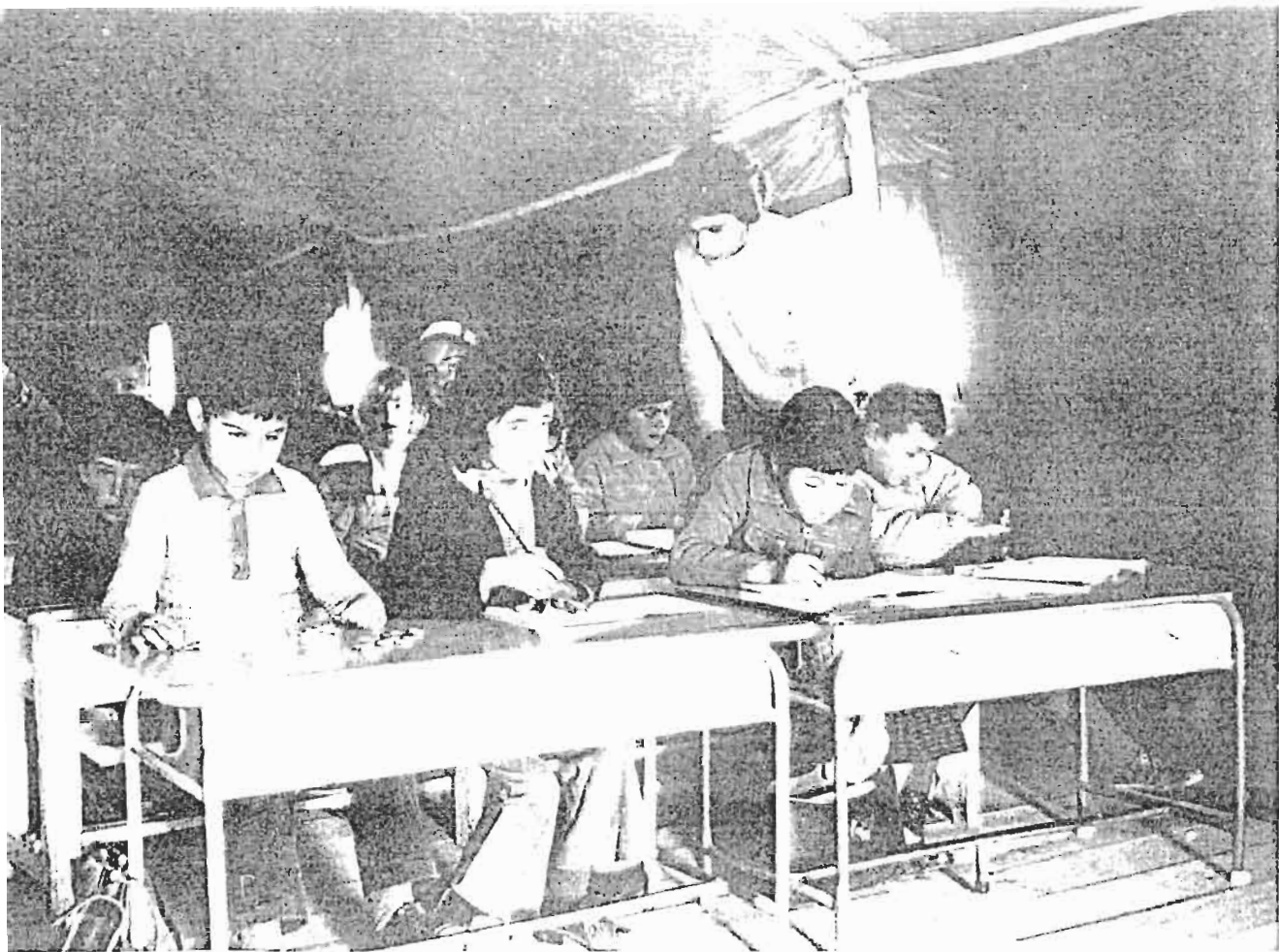
ries, schools, food stores and dwellings are all targets for the bombers

νεϊό, νοκοκυρίό, παιδικός περίπατος. "Όλα τώρα άλλαξαν. "Όλες οι χαρές έχουν κλαπη. Safe for the man's leisure, the housekeeping for the wife, the outing for the children all has been changed. They been robbed of all such joys.

ο σχολείο στην προσφυγιά και η τωρινή γειτονιά των παιδιών.

refugee school and the children's new neighbourhood

Η Σχολή Κωφάλλων καταστράφηκε από τους βομβαρδισμούς. Και τα κωφάλα, προσφυγόντα κι αυτά μένουν σε αντίοικρα και κάτω από τα δέντρα. Κι η δασκάλα συνεχίζει με περισσότερη αγάπη το ρόλημα.

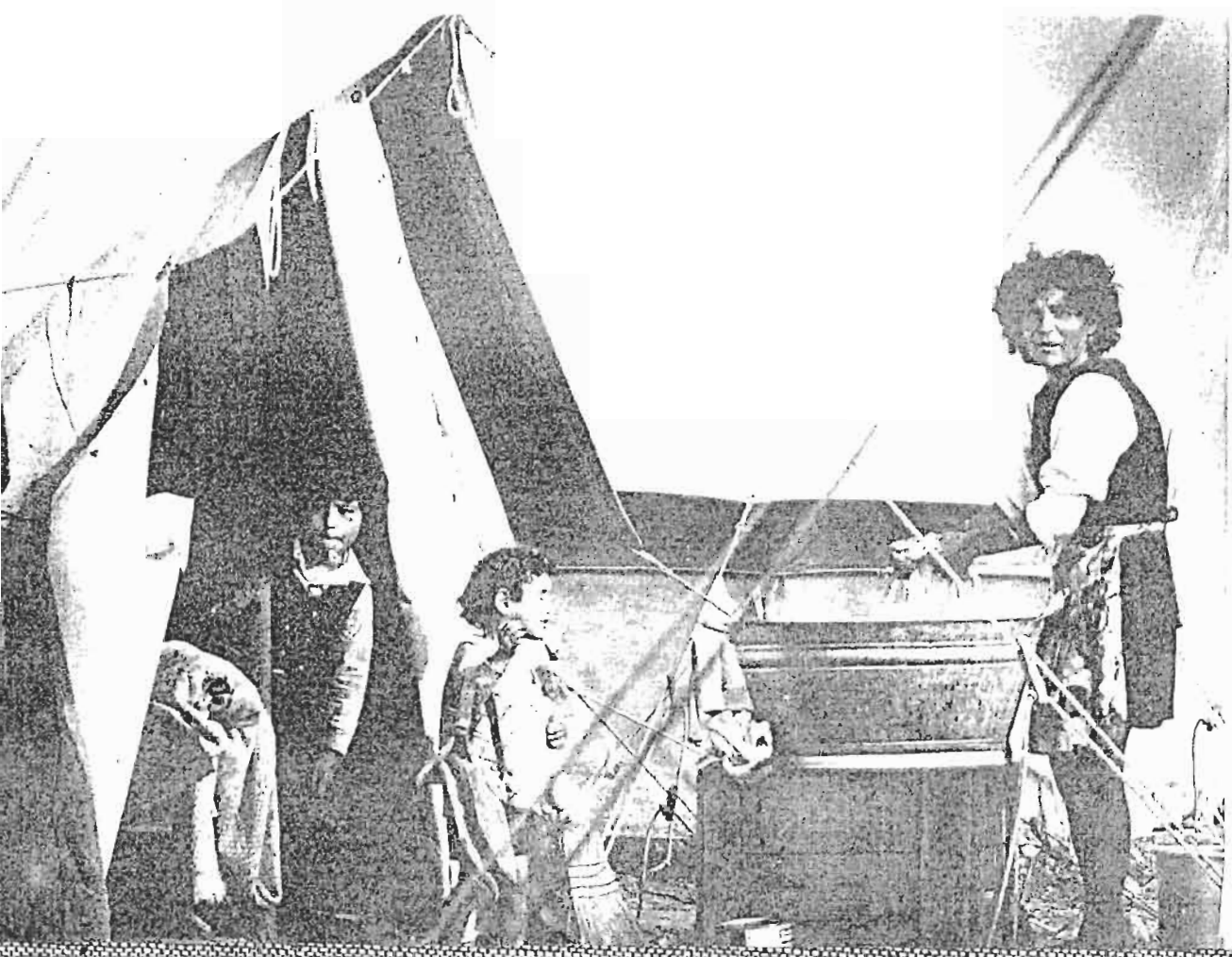
The Deaf School was also destroyed by bombing and the deaf children themselves refugees, are now staying in tents or under the trees. The teacher continues her task with even greater love!

Τὰ πρῶτα ἀντίσκηνα φτάνουν γιὰ τοὺς πρόσφυγες. Οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι ὅλου τοῦ κόσμου ἔχουν τὴν καρδιά τους στὴν Κύπρο.

The first tents arrive for the refugees. Free men all over the world have their hearts turned to Cyprus.

πρωινό στον καταυλισμό. Τα παιδιά ανάβουν φωτιά για το πρωινό τους. Οι άνθρωποι στην Κύπρο μεγα-
ρουν από τα παιδικά τους χρόνια.

breakfast in the camp. The children light the fire for their morning meal. The people of Cyprus act as "grown-ups"
in childhood.

Τὰ πρῶτα σιροῖτα στὴν προσφυγιά. Ἀρχίζει ἡ ὀργάνωσις τῆς ζωῆς ἀπὸ τὸ κράτος.

The first messes for the regular feeding of the refugees. Their life begins to be organised by the State.

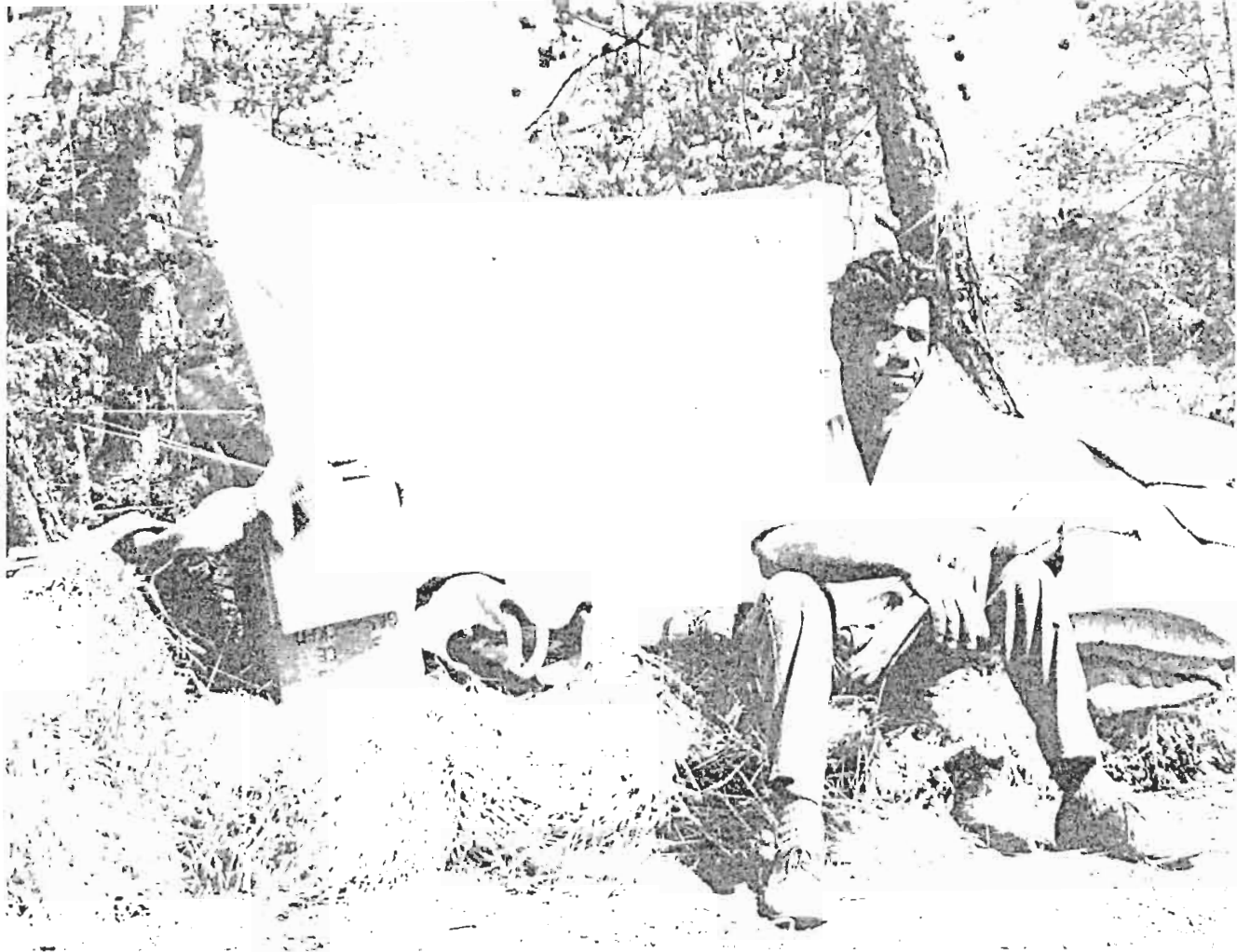

Η ζωή δίν την γνώριση ποτέ ο Κύπριος. Έρημη ή Άγρια και τίκρα ή προσφυγία

life has never before been experienced by the Cypriots. The refugees' lot is a bitter one

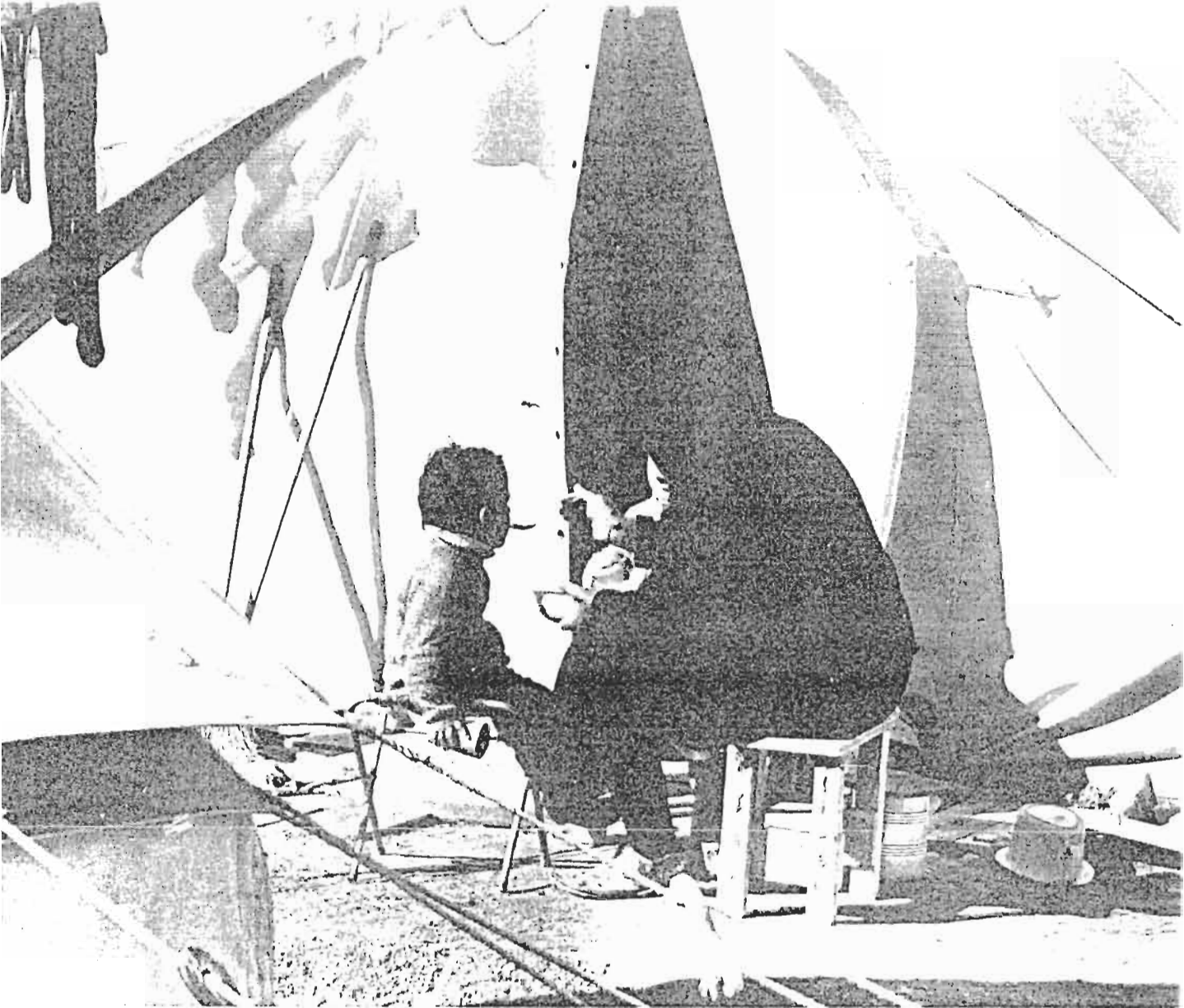

Η άναρχη στην προσφυγιά σκοτώνει. Και το λιγοστό φαγητό όλη ή οικογένεια το παίρνει με το χερί από βαρέλι που έγινε κατσαρόλα.

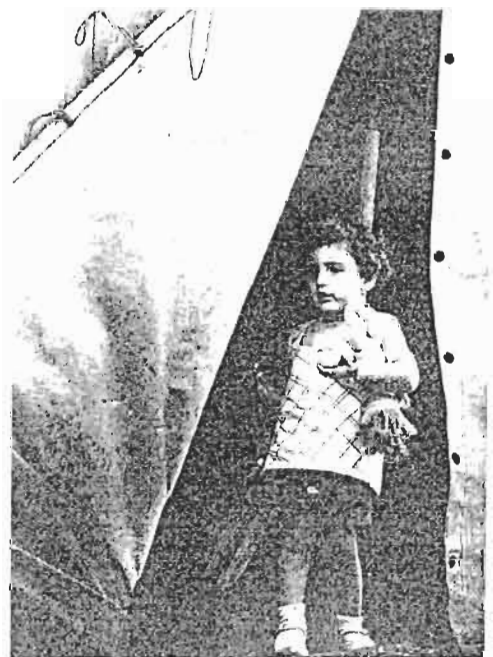
For a refugee waiting for something to happen is intolerable. What little food there is is eaten by hand directly from a barrel turned cooking pot.

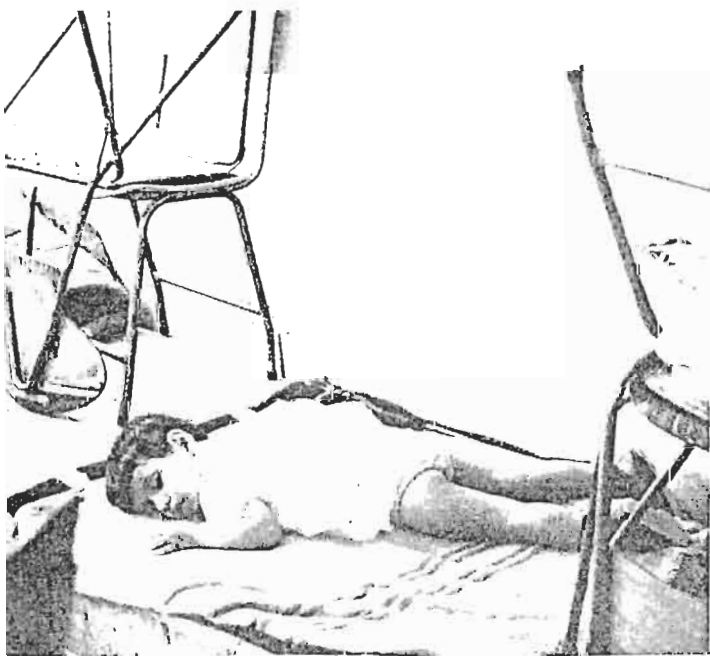
Τὸ ποῦ φεύγει κι αὐτὴ ποῦ ἔρχεται. Μὲ τὴν ἴδια λαχίτσα. Τὴν ἐπιστροφή σὶὸν τόπο ποῦ γεννήθηκαν καὶ τοῦς
α. Στὴν ἀπελευθέρωση τῆς μικρῆς μικρῆς πατρίδας.

and generation and the new, both have the same longing: to return to their own land and to see their birthplace li-
d.

ήμα με χόρτα. Η ζωή καλύτερεύει. Άλλα ποιος θα σβήσει τον φόβο από τα μάτια των παιδιών;
d of dry grass. Life is improving. But who will drive the fear away from the children's eyes?

Πολυτέλεια για το μικρό. Μια κούνια με κουβέρτα. Οι πιο μεγάλοι όμως τόχη.

Luxury for the baby: A hammock and a blanket. The older ones will rough it.

ή στην προσφυγιά. Έτος: 1974-75!

e as refugees in 1974-75

οφυγες αιγαζονται οδ οχολεια.
gees find shelter in school buildings.

καλαιο και κουβερτες ο γερο προοφυγας κατασκευαζει την καλυθη του. Ηιστη σιη ζωη και σιτο μελλον.
Old refugee constructs his hut with reeds and blankets. He retains his faith in life and the future.

Είναι απάνθρωπη ή προσφυγιά: ή στέρηση του νοικοκυριού της για μία μάνα, του χωραφιού και του μαγαζιού του για τον πατέρα, της οικογενειακής φωλιάς ή του σχολειού του για το παιδί, της ζωής του που δίνει και των γενεών που σέρνει μέσα του για ένα γέρο.

Και δύσκολη πολύ ή εγκατάσταση ενός ατόμου, σαν μία μικρή αμελήττα ποσότητα χωρίς σημασία μέσα σε μία μεγάλη μάζα 220.000 ανθρώπων στριμωγμένων σε εκκλησίες, καλύβια, σχολεία, κάτω απ' τα δέντρα, τον ήλιο ή τη βροχή. Χωρίς τροφή, ρούχα, χρήματα, υγειονομικές εγκαταστάσεις. Χωρίς ασφάλεια.

Και πιο δύσκολο να εξηγήσεις τί έγινε στα κωφάλαλα παιδιά που ξαφνικά ξεριζώθηκαν απ' τη ζεστασιά της σχολής τους.

Η «πολυτέλεια» των αντίσκημων και της κρατικής μέριμνας ήρθε αργότερα.

The lot of the refugees is an inhuman lot. It means the deprivation of house for the mother, of field or shop for the father, of family nest or familiar school for the child, of setting life with its generations for the old man.

How very difficult it is for an individual to be rehabilitated being an insignificant particle within the greater mass of 220,000 people crowded in churches, shacks, schools, under trees, exposed to sun, wind and rain; without food, clothes, money, or health facilities; and without safety.

It is even more difficult to explain to the deaf and mute children suddenly uprooted from the warmth of their School.

The "luxury" of tents and State care came later.

Άγρότες της Μεσοαρίας πρόσφυγες κάτω από τα δέντρα στο δάσος της Αχνας.

Farmers from Mesoaria, now refugees under the trees of Akhna forest.

Ελληνικός πληθυσμός ξεριζώνεται από τη γη του και καταλήγει στην προσφυγιά.
Greek population is uprooted from its land and ends up a population of refugees.

Εγκλωβισμένοι Έλληνες διόχνονται από τα χώματά τους.

Beleagured Greeks are driven from their lands.

τὰ μάτια εἶδαν τοὺς Τούρκους.

These eyes have seen the Turks.

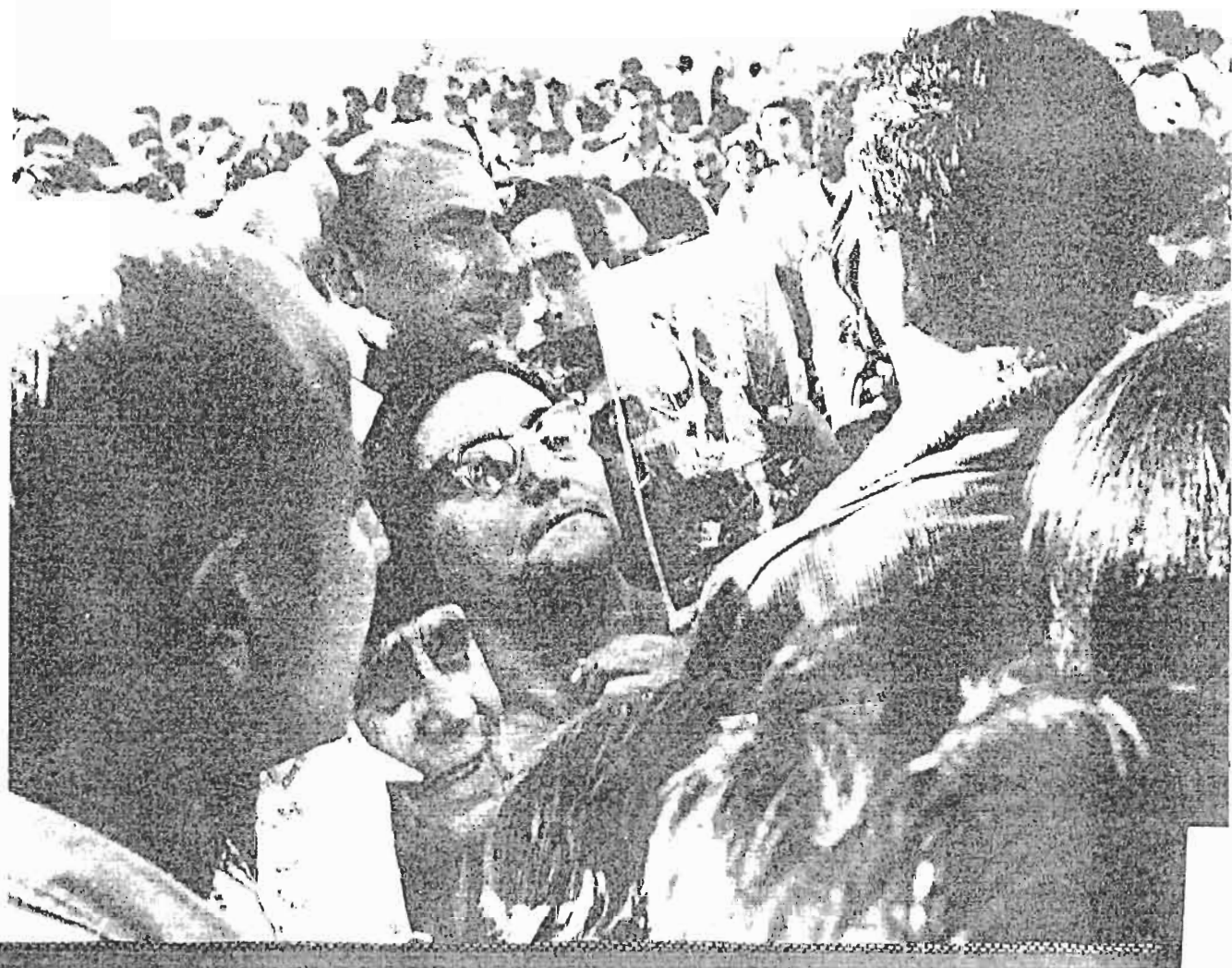
καὶ κόρη ρωτοῦν γιὰ τὸν σύζυγο καὶ πατέρα. "Ὅχι δὲν τὸν ἄφησαν, δὲν τὸν εἶδε κανεὶς. Καὶ μετὰ
σομα τῆς καρδίᾳς.
and daughter enquire about husband and father.No, he has not been released. The two women break
tears.

Λακρυσία χαράς στην υποδοχή των αιχμαλώτων. Οι μάνας, επίδεικνύουν φωτογραφίες και ρωτούν: «Είδατε τον γιό μου».

Tears of joy while receiving the freed prisoners of war. Mothers display photographs of their sons asking whether they have been seen alive.

ὀ τὰ συρματοπλέγματα τῆς σκλαβιάς ἡ νεαρή θύγατρος περιμένει τὸν ἀγαπημένο της σύντροφο νὰ γυρίσῃ ἀπὸ
ιαλωσά.

to barbed wire of slavery the young bride awaits her beloved one to return from captivity.

Έλληνες αιχμάλωτοι επιστρέφουν μ' ένα κομμάτι ρούχα μόνο στο κορμί τους.

Καί ή αντίθεση: Οι Τούρκοι αιχμάλωτοι αφήνονται μ' όλα τὰ υπάρχοντά τους. Γι' αυτό και γελοῦν.

Greek prisoners of war return wearing only a single piece of clothing each.

In contrast Turkish prisoners of war are freed with all their belongings. No wonder they smile.

Οι πρώτοι αιχμαλωτοί φράνσου. Πεινασμένοι, ρακένδυτοι κι οι παιδιάδες, χωρίς ρόδι.
Arrival of the first prisoners of war. Hungry and in rags. Among them, priests without their priestly robes.

Οι φωτογραφίες που εικονίζουν Έλληνες αιχμα-
τους κι' αυτές που εικονίζουν τους Τούρκους, ξεχω-
ρουν με μεγάλη εύκολία.

Έλληνες είναι οί ρακένδυτοι, νηστικοί, άξύριστοι,
ηγομένοι, με τὸ τρομαγμένο βλέμμα τοῦ ανθρώπου
ὁ μόλις καί διέφυγε τὸν ταπεινωτικό θάνατο.

Τούρκοι είναι οί χορτάτοι, με τις βαλίτσες, τούς
δύγους, τὰ τρανζίστορ καί τις κιθάρες...

Αὐτοὶ πού, φεῶ!, πίστευαν σὲ κείνο τὸ στάδιο πὼς
Τουρκικός Βορράς ἦταν ἕνας παράδεισος πού θὰ
εσκτήσουν...

The photographs depicting Greek prisoners of
war and those showing Turkish ones are easily distin-
guishable.

Those dressed in rags, emaciated from hunger,
unshaved, wounded, with the wild look of men who
have barely escaped death are Greeks.

The ones looking well-fed, carrying luggage,
transistor radios and guitars are Turks. These are
the ones who then (alas!) believed in the Turkish
North as Paradise on earth to be occupied by them.

ἀναμονή τῶν ἀγαπημένων.

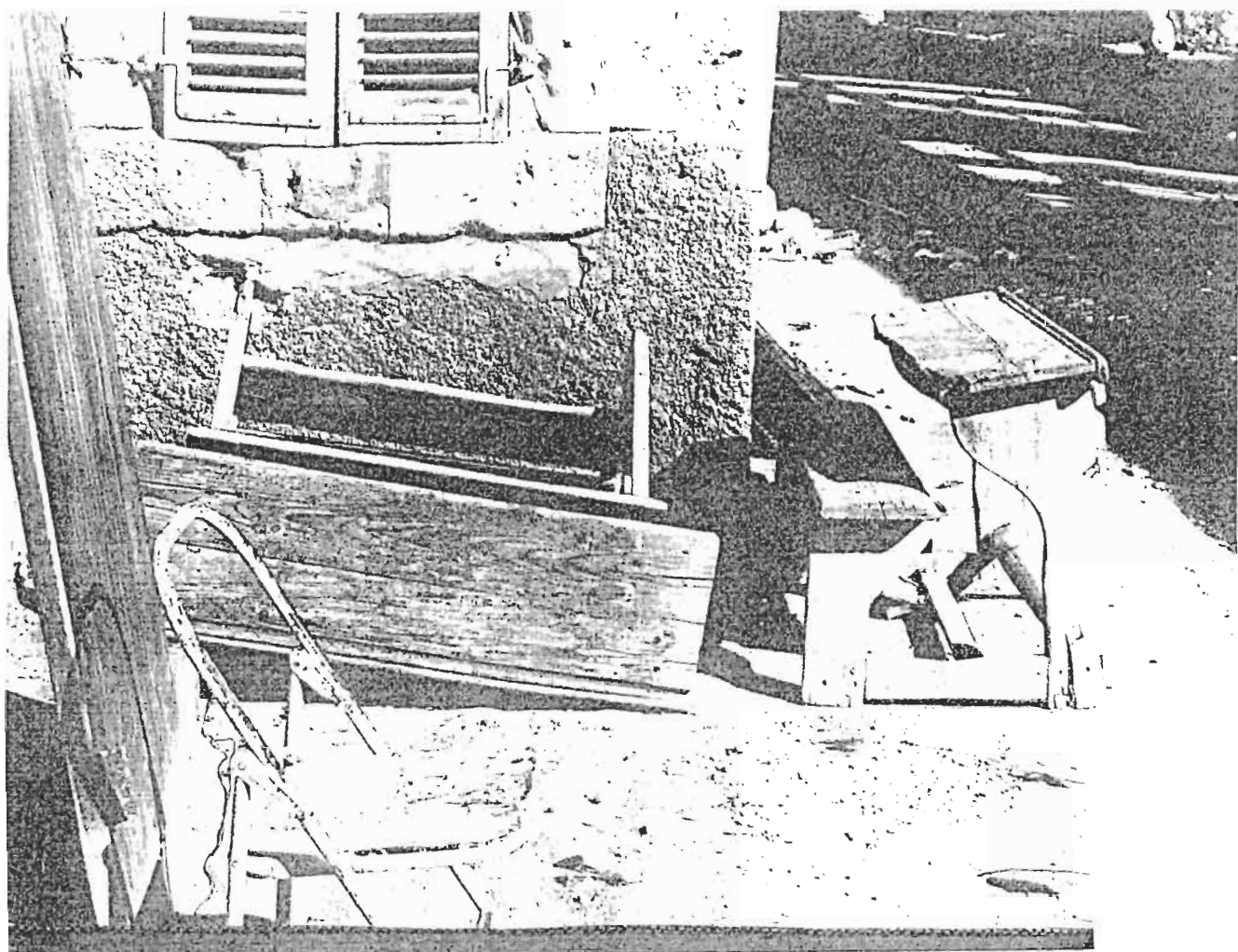
Awaiting the beloved ones.

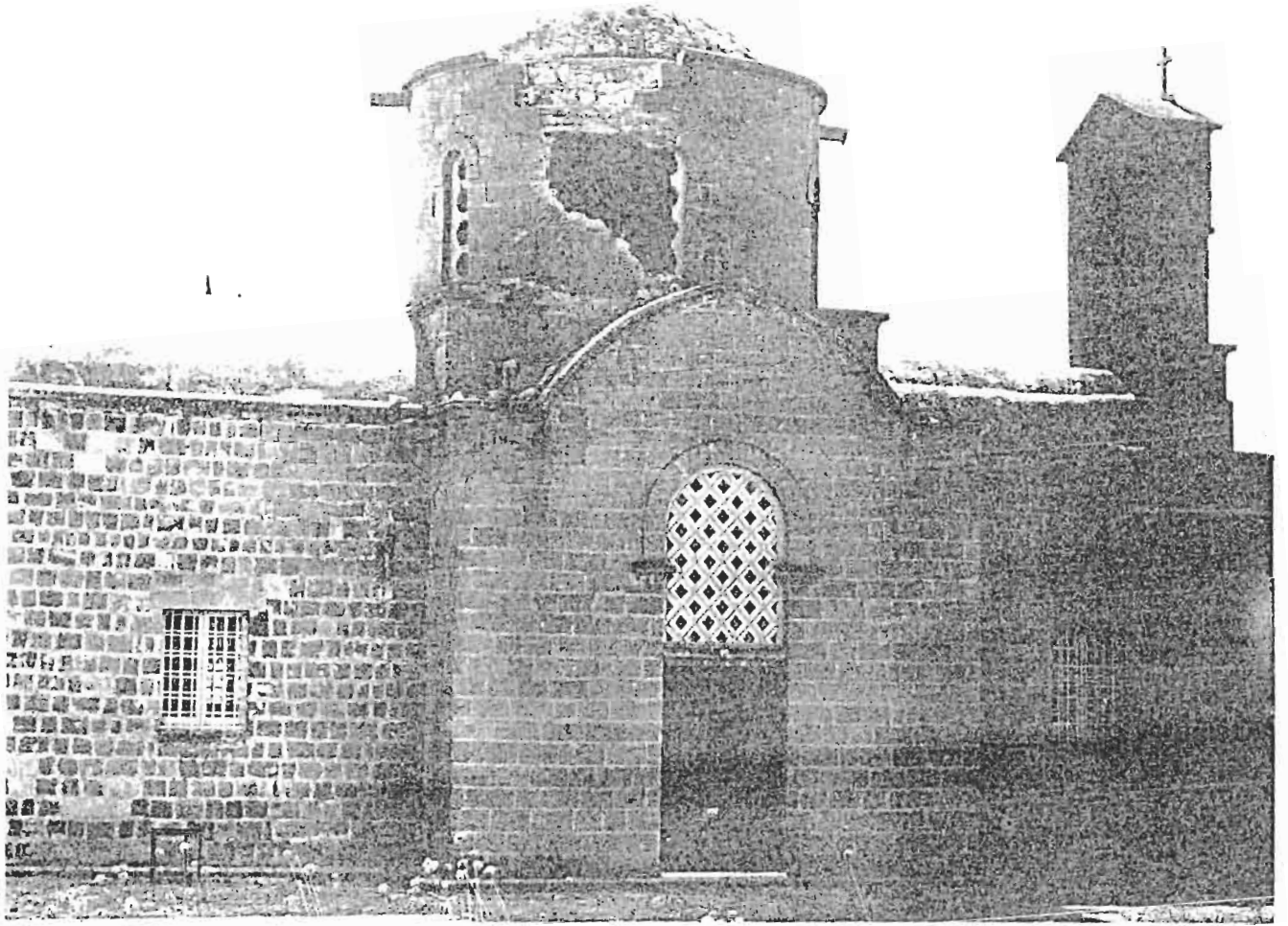

Φυλάκια καὶ σχολεῖα. Καμιά διαφορά γιὰ τοὺς Τούρκους.

Military outposts are no different from schools in the eyes of the Turks.

Ἐκκλησίαι βομβαρδίζονται καὶ καίγονται. Οἱ εἰκόνες μεταφέρονται.

Churches are bombed and burnt down. The icons are removed.

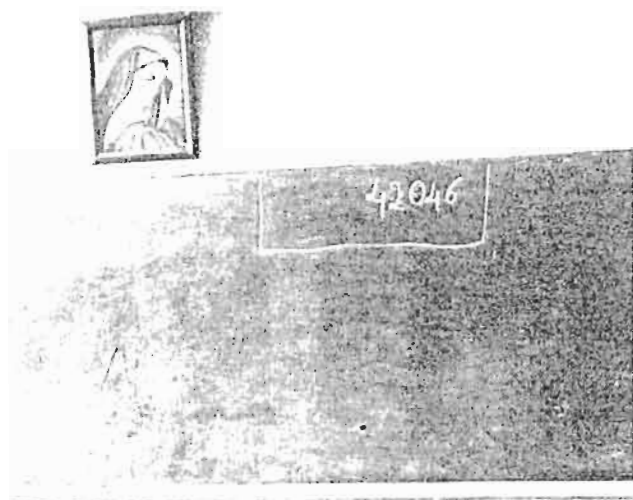
Λίγοι ποῦ μένουσιν ἔχουσιν οὐτε ἓνα κομμάτι ψωμί
A few who remain have not so much as a piece of bread.

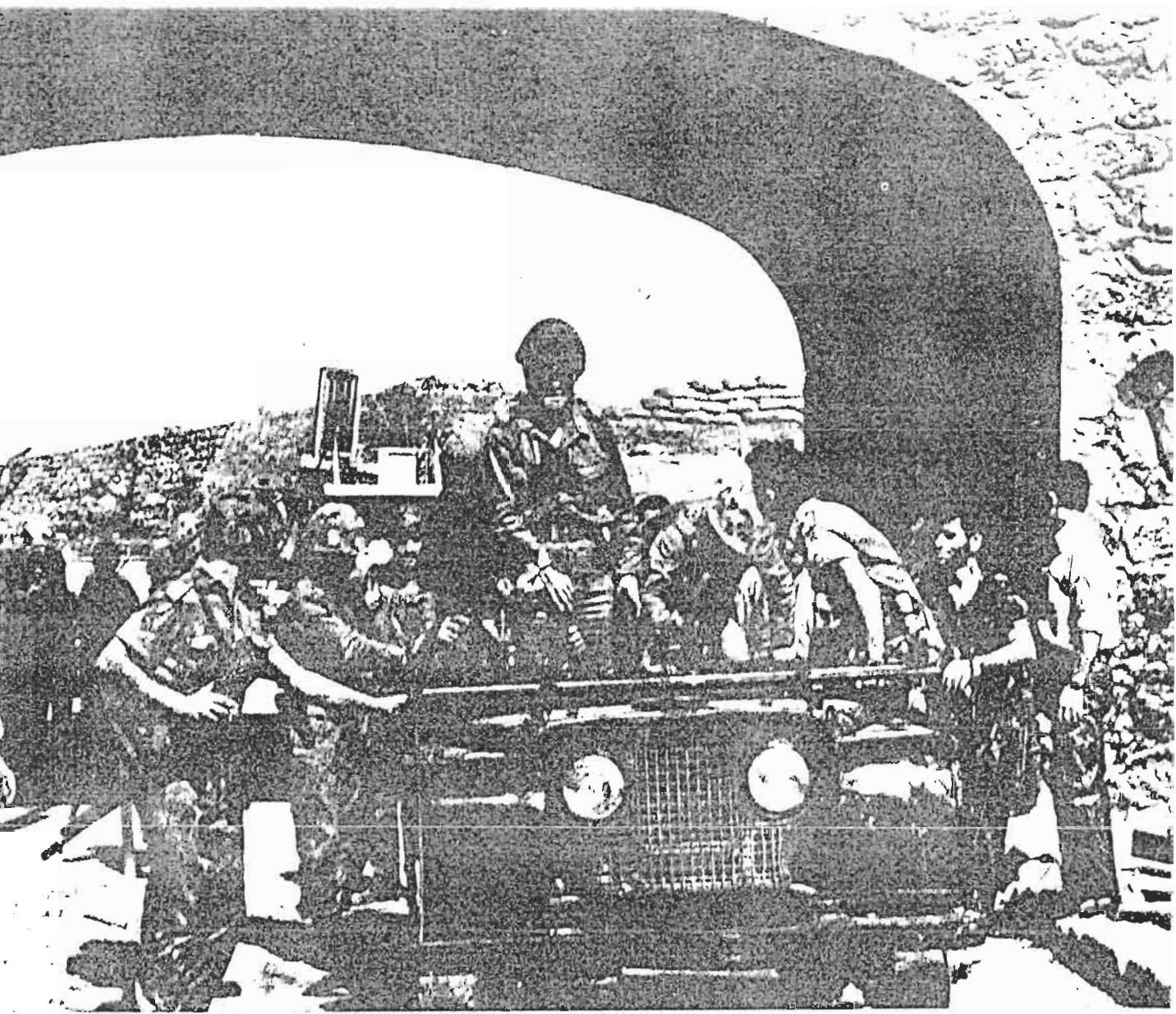

στην πρώτη γραμμή και στα μετόπισθεν. Η ανάπαυση των πολεμιστών.

at the front lines and behind the lines. The fighters rest a little.

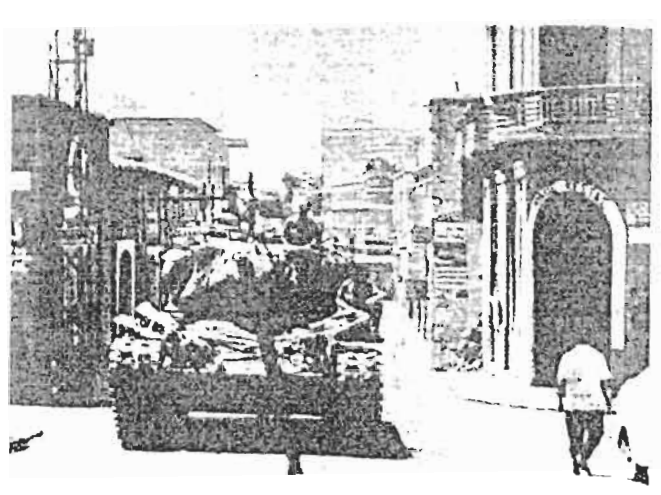
...the Turks are in for good. After many representations they release women and children.

ὄρκοι μῆκαν γιὰ καλὰ. Μετὰ ἀπὸ πολλὰς παραστάσεις ἀφήνουν ἐλεύθερες γυναῖκες καὶ παιδιὰ, ποὺ εἴχαν
εἶρα τους.

Οι τάνκς σταθεροποιούν την παρουσία των Τούρκων στην Κερύνεια. Η γριά τραβά για νέα μέρη, για νέα ζωή.

The tanks consolidate the Turkish presence in Kyrenia. The old lady sets out for new places — for life.

Ερχονται οι Τούρκοι. 'Ο κόσμος φεύγει.

The Turks are coming. The people flee.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- 1 Αθανασίου, Α.Ν., *Πορεία Ολέθρου*, εκδ. Συγ., Αθήνα 1984.
- 2 Baileux, N., *Τα δικαιώματα του ανθρώπου και η άρνηση της βίας* (μτφ. Στάση Α.) εκδ. Πατάκη, Αθήνα 1989.
- 3 Βαρνάκος, Ι.Γ. *Οι 1619 Αγνοούμενοι του 1974: Η εκούσια απώλεια της κοινωνικής, πολιτικής και εθνικής συνείδησης*, εκδ. Πελαργός, Αθήνα 1993.
- 4 Γεωργίου, Β., *Αναμνήσεις από την κατεχόμενη Ζώδια*, εκδ. Κάιλα, Λευκωσία-Κύπρος 1999.
- 5 Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, *Έκθεση της Κύπρου στην Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για εφαρμογή των δικαιωμάτων του παιδιού*, Λευκωσία-Κύπρος 1999.
- 6 Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, *Η Τουρκική Πολιτική στην Κύπρο και οι προσπάθειες για λύση του Κυπριακού*, Λευκωσία-Κύπρος 1993
- 7 Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, *Κύπρος Γενικά στοιχεία*, Λευκωσία-Κύπρος 1982.
- 8 Διεθνής Αμνηστία, *Τα ανθρώπινα δικαιώματα: τι εννοούμε*, εκδ. Ελληνικό Τμήμα της Διεθνούς Αμνηστίας, Αθήνα 1994.
- 9 Ζαφείρης, Α.Γ., Ζαφείρης, Ε.Α. Μουλακίτης Χ.Μ., *Οικογενειακή θεραπεία: θεωρίες και πρακτικές εφαρμογές*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1999.
- 10 Zorgibibe, C., *Διεθνείς Οργανισμοί* (μτφ. Κράλλη Μ.) εκδ. Το Ποντίκι, Αθήνα 1991.
- 11 Θεοδοσίου, Χ., *Το Κυπριακό Πρόβλημα*, εκδ. Γραφικές Τέχνες Βουλγαροκτόνου, Αθήνα 1975.
- 12 Ιωαννίδης, Κ., *Εκκλησία της Κύπρου, Ιστορία και Πολιτισμός 2000 ετών*, εκδ. Αλάσια, Κύπρος 1995.
- 13 Jacob, M., Παντουρκισμός. *Το δείγμα του Τουρκικού Επεκτατισμού* (μτφ. Νόντου Ε.), εκδ. Επτάλογος ΑΒΕΕ, Αθήνα 1985.

- 14 Coheu L., Monion L., *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής έρευνας*, 4^η έκδοση, (μτφ. Μητσοπούλου Χ., Φιλοπούλου Μ.), Αθήνα 1997.
 - 15 Καουρή, Α., *Ο εφιάλτης*, εκδ. Photo grama Ltd., Λευκωσία-Κύπρος 1971.
 - 16 Κορδιάνου, Δ., *Ο Αττίλας πλήττει την Κύπρο*, εκδ. Γ. Ποδιάς και Σια, Αθήνα 1976.
 - 17 Κούλλη, Α., *Κύπρος*, εκδ. Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Λευκωσία-Κύπρος 1997.
 - 18 Κουμπαρής, Χ., *50 Χρόνια Προσφοράς*, εκδ. Theopress Ltd., Λευκωσία-Κύπρος 1999.
 - 19 Κουρουζή, Γ., *Μειονότητες: Με ειδική αναφορά στην Τουρκοκυπριακή μειονότητα*, εκδ. «Στραβών», Λευκωσία-Κύπρος 1977.
 - 20 Κουσσέτη, Α., *Αγώνες Κυπρίων: Εισβολή δεινά και ελευθερία*, εκδ. Πανδώρας, Λεμεσός-Κύπρος 1975.
 - 21 Κρανιδιώτης, Ν., *Οι διεθνείς διαστάσεις του Κυπριακού*, εκδ. Λεοντοκιανάκος και Υιοί, Αθήνα 1988.
 - 22 Κυρρής, Κ.Π., *Τουρκία και Βαλκάνια*, εκδ. Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Λευκωσία-Κύπρος 1986.
 - 23 Κυρρής, Κ.Π., *Κύπρος: Τουρκία και Ελληνισμός*, εκδ. Λάμπουσα, Λευκωσία-Κύπρος 1980.
 - 24 Μακρίδης, Α., *Κραυγή από τα μουντρούμια*, εκδ. Συγγ., Λευκωσία-Κύπρος 1988.
 - 25 Μαρिसώ, Γ., *Το Παλαιστινιακό Πρόβλημα και η Κύπρος*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1975.
 - 26 Μαχλουζαρίδη, Π.Σ., *Οι Τουρκικές ωμότητες στην Κύπρο: Τα δεινά των γερόντων και των γυναικοπαίδων*, εκδ. Λευκωσία-Κύπρος 1975.
 - 27 Μίλλερ, Ν., Μίλλερ, Λ., *Επιζώντες: Μια προφορική ιστορία της Γενοκτονίας των Αρμενίων*, (μτφ. Ιωαννίδου Φ., Παπαηρακλέους Α.), Λευκωσία-Κύπρος 1993.
-

- 28 Μουζελής, Ν., *Ο εθνικισμός στην ύστερη ανάπτυξη*, εκδ. Θεμέλιο, Λευκωσία-Κύπρος 1994.
- 29 Μουσούρου, Α.Μ., *Κοινωνιολογία της σύγχρονης οικογένειας*, εκδ. Βιβλιοθήκη Κοινωνικής Επιστήμης και Κοινωνικής Πολιτικής Gutenberg, Αθήνα 1996.
- 30 Μπίτσιος, Δ., *Κρίσιμες ώρες*, εκδ. Βιβλιοπωλείο της Εστίας Ι.Δ. Κολλάρου, Αθήνα 1975.
- 31 Ομάδα Ψυχοκοινωνικών Μελετών: Τ. Ευδόκας, Α. Μυλωνά, Κ. Πασχάλης, Κ. Ολύμπιος, Σ. Χειμώνα, Ε. Καλαβά, Ν. Θεοδώρου, Η. Δημητριάδου. *Αντιπροσωπευτική Έρευνα στις 200.000 πρόσφυγες της Κύπρου*, εκδ. Ιακωβίδη Ζ., Λευκωσία-Κύπρος 1976.
- 32 Παγκύπρια Συντονιστική Επιτροπή Προστασίας και Ευημερίας του Παιδιού: *Η Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού*, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών. Λευκωσία-Κύπρος (χ.χ.).
- 33 Παπαδημήτρη, Π., *Εισβολή* εκδ. Λιθογραφείο Ρ.Κ., Λευκωσία-Κύπρος 1977.
- 34 Παυλίδη, Α., *Ξεριζωμένοι*, εκδ. Εφημ. «ΕΝΩΣΙΣ ΠΟΝΤΙΩΝ», Θεσσαλονίκη 1988.
- 35 Παπαϊωάννου, Κ., *Κλινική Κοινωνική Εργασία: Κοινωνική εργασία με Άτομα*, εκδ. Ελλην. Αθήνα 1998.
- 36 Παρασκευοπούλου, Ι.Ν., *Κλινική Ψυχολογία*, χωρίς εκδ. Αθήνα 1988.
- 37 Πέτρου Α., *Στον πόλεμο τοξότης: Μια προσωπική μαρτυρία*, εκδ. Ανδρέου Χ., Λευκωσία-Κύπρος 1997.
- 38 Πορίσματα της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, *Ανθρώπινα Δικαιώματα: Παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κύπρο από την Τουρκία; Πορίσματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και οι συνεχιζόμενες παραβιάσεις από την Τουρκία*, Λευκωσία-Κύπρος, (χ.χ.).
- 39 Τενεκίδης Γ. Κρανιδιώτης Γ. Κύπρος, *Ιστορία, Προβλήματα και αγώνες του λαού*, εκδ. Βιβλιοπωλείο της Εστίας Ι.Δ. Κολλάρου, Αθήνα 1982.
-

40 Τελεκίδης, Γ., Τελεκίδου-Φραγκοπούλου, Α., *Διεθνείς Οργανισμοί-Ευρωπαϊκοί Οργανισμοί*, εκδ. Πατάκης, Αθήνα 1981.

41 Τζωρτζή, Χ., *Το Χρονικό της σύγχρονης Κυπριακής Τραγωδίας*, εκδ. Dorographics Ltd., Λευκωσία-Κύπρος 1991.

42 Τσώρτσιλ, Ο., Σβαλλίε Ζ., Σιρέρ Ο., Ντάουν Ρ., *Α Χιτάπ: Ο Αγών μου* (μτφ. Πάγκαλος Α., Κωστελένος Δ.) εκδ. München, Τεφμανία, χωρίς ημερομηνία.

43 Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού *Δεν Ξέρω και αγωνίζομαι*, Λευκωσία-Κύπρος 2001.

44 Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, *Η κατεχόμενη νη μας*, Λευκωσία-Κύπρος 1985.

45 Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, *Της Πατρίδας Χώματα*, Λευκωσία-Κύπρος 1985.

46 Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, *Δύοτομη Ιστορία της Εκκλησίας της Κύπρου*, Λευκωσία-Κύπρος 1994.

47 Φοινικαρίη, Μ., *Μέρες οργής*, εκδ. Μορφωτική Ατό., Λευκωσία-Κύπρος 1975.

48 Gerard, C., *Οι Κορδοί*, (μτφ. Ναντίκοβ Ε.) εκδ. Θετάν, Β' εκδ., Αθήνα 1978.

49 Χατζηδημητρίου, Κ., *Ιστορία της Κύπρου: χωρίς εκδ.*, Λευκωσία-Κύπρος 1982.

50 Χριστοδουλοπούλου, Α., *Τα ανθρώπινα δικαιώματα με ανατολή;* Κοινωνική Εργασία, τευχ. 34, Αθήνα 1994.

Ξενολόγισσι

1 Economides, C., *How the problem of Cyprus could and how it can be solven before it is too late*, εκδ. Σύγγ. Λευκωσία-Κύπρος 1985.

2 Harvey, J.H. *Perspectives on loss and Trauma Assailison the self*, publ. International Education and Professional, London New Delhi 2001.

3 Lipton, M. I., *Posttraumatic Stress Disorder*, pupil. Charles CT, Illinois – USA 1994.

4 The press and Information Office, *Cyprus*, Nicosia-Cyprus 1999.

5 The Press and Information Office, *The Cyprus Problem*, Nicosia-Cyprus 1986.

6 The Press and Information Office, *The refugees of Cyprus*, Nicosia-Cyprus 1993.

7 The Press and Information Office, *Turkish Press on Cyprus*, Nicosia-Cyprus 1999.

Εγκυκλοπαίδειες

1 Ζαφειρόπουλος, Α., Παχαλίδου, Κ., Μιχαήλ, Π., Τασουvidης, Χ., Χατζηλέυθευθριου, Μ., Τριουτζά, Δ., 2002, εκδ. Μπουσνακης, Λευκωσία-Κύπρος 1995

2 Τσιανής, Γ., Κωνσταντινίου, Τάττου Α., Τσαρόκκου, Π., Ζεμπιά, Α., Αγγελώστου, Δ., Κουμπάρη, Ν., Λόζος, Σ., Θεανής, Δ., Τσατσεπόπουλος, Γ., Μαλακτοπι, Μ., Φάρος, εκδ. Φάρος Αθήνα 1979.

Ενημερωτικά έντυπα

1 ΚΕΣ (2001), *50 Χρόνια Προσφοράς*, Λευκωσία-Κύπρος.

2 Κονής, Τ., (1979), *Η Σηλυβόλη της Κοινωνικής Ενημέρωσης στην μεταπολεμική ανασυγκρότηση*.

3 ΥΜΑΠΕ (2001), *Το Προσφυγικό Πρόβλημα*, Λευκωσία-Κύπρος.

4 Υπουργείο Εσωτερικών ΥΜΑΠΕ (2000) *Χάρτης Δικαιωμάτων του Πολίτη: Δικαιώματα και υποχρεώσεις*, Λευκωσία-Κύπρος.

5 UNHCR (1998) *Εισαγωγή στη Διεθνή Προστασία των Προσφύγων*, Αθήνα.

Άρθρα σε Εφημερίδες

Εφημ. Αγών «Οι Κύπριοι στο Λονδίνο» (1977.9.12).

Εφημ. Σημερινή «Οι Κύπριοι στο Λονδίνο» (1977.10.12).

Εφημ. Φιλέλενθρος «Οι Κύπριοι στο Λονδίνο» (1977.10.12).

- 1 Δεοντολογία
- 2 Κοινωνική Εργασία με Άτομα III
- 3 Κοινωνική Εργασία με Κοινότητα III

Σημειώσεις από τις παραδόσεις

Περιοδικό Παιδικά Σελήματα «Πίκρας και Ελπίδας» Ιούλιος 1975.

Εφημ. Χαρταγή «Οι ζενιτημένοι στο Λονδίνο» (1977.9.12).

Σημειώσεις από τις παραδόσεις

- 1 Δεοντολογία
- 2 Κοινωνική Εργασία με Άτομα III
- 3 Κοινωνική Εργασία με Κοινότητα III

Εφημ. Χαρavyή «Οι ξενιτσημένοι στο Λονδίνο» (1977,9,12).
Περιοδικό Παιδικά Σελήματα «Πικράς και Ελπίδας» Ιούλιος 1975.